Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Catena aurea super quattuor evangelistas

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Esslingen], 1475?

Super Evangelio sancti luce Continuum Sancti Thome feliciter Incipit

urn:nbn:de:bsz:31-310733

Visual Library

Super Euangelio ſancti luce Continuū
Sancti Thome Feliciter Incipit.

Nter cetera incar-
nationis xp̄i miſte-
ria que Eſaias pro
pheta diligenter et
aperte prenunciat · dic
Induam celos tenebris
et ſaccum ponam operi
mentum eorum · domin⁹
dedit mihi linguam eru
ditam vt ſciam ſuſtentare eum qui lapſus eſt ver
bo · erigit mane · mane erigit mihi aurem · vt audiā
quaſi magiſtrum. Ex quib⁹ verbis et accipe poſſu
mus euangelij ſcḋm Lucam materiam · modum ſcribē
di · finem et condicionem ſcriptoris · ¶ Aug⁹ · de con ·
euāg · Lucas enī circa ſacerdotalem domini ſtirpem
atq̄ perſonam magis occupatus videt · Vnde p. vi
tulum ſignificatus eſt · ꝓpter maximā victoriā ſacer
dotis · ¶ Ambroſius · vitulus enī ſacerdotal' eſt victi
ma · recte ꝯgruit vitulo hic euāgelij liber qui a
ſacerdotib⁹ inchoauit et cōſūmauit ī vitulo · q̄ oīm pe
ccata ſuſcipiēs p̄ vita mūdi vita ē imolat⁹ et ip̄ē ī
tūt imolatōi Lucas ſtilo quodam pleniore diffudit
¶ Gloſa · Quia igit̄ paſſionē xp̄i principaliter ex
ponere lucas intendit · huī⁹ euāgelij materia ſigni
ficari poteſt in eo q̄ dr̄ · Induā celos tenebris et ſac
cū ponā opimētū eoꝝ · Illā ad lr̄am ī paſſiōe xp̄i te
nebre facte ſunt · et in diſcipulis fides obſcurata eſt
¶ Ieroni · ſup Eſaiam · Et xp̄us deſpectus eſt et
ignobilis quādo pēdebat in cruce · et abſcōditus eſt
vultus eius atq̄ deſpect⁹ vt humano corpe diuina
potencia celaret · ¶ Ibero · Sermo aūt Luce tam in
euāgelio q̄ in actib⁹ Apl'oꝝ cōptior eſt et ſeculari re
dolet eloquēcia Vnde ſubdit̄ Domin⁹ dedit mihi lin
guam eruditā ¶ Ambro · Nam licet ſcriptura diui
na mūdane euacuet ſapiēcie diſciplinā · q̄ in maiore
fucata verboꝝ ambitu q̄ rerū racione ſubnixa ſit · Ta
men ſiqs in ſcripturis diuinis etiā illa q̄ imitāda illi
putant q̄rat inueniet · Sanct⁹ enī Lucas velut quē
dam hiſtoricū ordinē tenuit · et plura nobis geſtorū
dn̄i miracula reuelauit · Ita tamē vt omēs ſapiēcie
virtutes Euāgelij ipſi⁹ cōplectētur hiſtoria · Quid eī
ꝑcellēcius ad ſapiēciā naturalē · q̄ꝫ q̄ ſpiritū ſanctū
creatorem eciam dominice incarnacionis extitiſſe re
ferauit · Docet moralia ī eodem libro · q̄admodū ſcꝫ
amare inimicū debeam · Docet eciam racionalia cum
legitur · q̄niam qui fidelis eſt in minimo · et in magno fid
lis eſt · ¶ Euſebius · in Eccleſiaſtica hiſtoria · Hic er
go gēte q̄dam Antiochen⁹ arte medicus · ſcḋm hāc me
dicinā quā ex apl'oꝝ vel ſocietate vel tradicōe ſuſce
perat · Duos nobis medicinales libros quib⁹ nō cor
pora · ſꝫ anime curent · explicuit · Vnde ſeqt̄ Vt ſciā
ſuſtentare eum qui lapſus eſt verbo · ¶ Ieronimus ſup
Eſaiam · dicit enim ſe a domino accepiſſe ſermonem q̄
etiam lapſum errantēq̄ populū ſuſtentet et reuocet
ad ſalutem · ¶ Grecus Expoſitor · Cū aūt lucas bo
ne indolis eſſet et capacitatis ſtrēnue et grecoꝝ ſcie
ciam cōſecutus eſt · Gramaticā ſiqdem atq̄ poeſim
adeptus ꝑfecte · Rethoricā aūt et ꝑſuadendi leporē
aſſecut⁹ ad plenum · neq̄ philoſophie muneribus ca
ruit · Deniq̄ et medicinā acq̄ſiuit · Et q̄niā nature velo
citate ſatis de humana guſtauerat ſapiēcia · ad alcio
ra conuolat · Accelerat igit̄ ad Iudeā et viſibilit̄ et
verbotenus xp̄m adit · Cumq̄ veritatem cognoſceret
verus efficit̄ xp̄i diſcipulus plurimū magiſtro con
moratus · ¶ Gloſa · Vnde ſubdit̄ Erigit mane quaſi
a iuuentute ad ſecularē ſapiēciā · Mane erigit mihi
aurem ad diuina · Vt audiam quaſi magiſtrū ſcilicet
ipm xp̄m · ¶ Euſebius ī eccleſiaſtica hyſtoria · Tra
dunt aūt q̄ euāgelium ſuū ex pauli ore cōſcripſerit
ſicut et marcus que ex Petri ore fuerant predicata
conſcripſit · ¶ Criſ · ſup math · Vterq̄ aūt eoꝝ ma
giſtrum imitatus eſt · hic quidem Paulum ſup flu
mina fluētem ille aūt Petrū breuiloq̄o ſtudentem
¶ Aug⁹ · de con · euan · Eo aūt tempore ſcripſerūt
quo nō ſolū ab Eccleſia xp̄i verum eciā ab ipſis ad
huc ī carne manētib⁹ Aplis ꝓbari meruerūt · Et hec
ꝓhemialiat' dicta ſufficiant

Voniā quidem multi conati ſūt
ordinare narracōē q̄ in nobis cō
plete ſūt rerū ſic tradiderūt no
bis q̄ ab inicio ipſi viderunt · et
miniſtri fuerūt ſermonis. Viſum eſt et mihi
aſſecuto a ꝑncipio omnia diligenter ex or-
dine tibi ſcribere optimo Theophile vt co-
gnoſcas eoꝝ verborum de quib⁹ eruditus
es veritatem.

¶ Euſebi⁹ · in · eccle · hiſtoria Lucas in inicio Euāge
lij ſui cauſam cur ſcripſerit indicauit · videlicꝫ · Quo
niā multi alij temere ꝑſūpſerāt enarrare res q̄ ſibi
magis erāt ad liq̄dū cōperte · Et hoc ē q̄d dicit Quo
niam q̄dem multi conati ſūt ordinare narracionē rerū
¶ Ambro · Nam ſic multi in iudeoꝝ poplo diuino in
fuſi ſpū ꝓphetauerūt alij aūt pſeudo prophete erant
pocius q̄ꝫ ꝓphete · ſic et nūc in nouo teſtamento multi
euangelia ſcribere conati ſūt · que boni nūmularij nō
ꝓbarūt et aliud q̄dē fert̄ euāgeliū q̄d · xij · ſcripſiſſe
dicūt̄ Auſus eſt eciā Baſilides · euāgeliū ſcribē iſcrib
tur aliud ſcḋm thomā et aliud ſcḋm Mathiā ¶ Beda
Multos g⁹ eos non tam numeroſitatem q̄ꝫ hereſeos
multifarie diuiſitate cōmendat · Qui nō ſpūſſancti mu
nere donati ſꝫ vacuo labore conati magis ordinauerūt
narracionē q̄ꝫ hiſtorie texuerūt veritatem ¶ Ambro ·
Qui enī conat⁹ eſt ordinaē ſuo laboē conat⁹ eſt nec
impleuit ſine conatu · Sunt enī et donaciones et grā
dei · q̄ vbi ſe infuderit · rigare cōſueuit vt non egeat
ſꝫ redūdet ſcriptoris ingeniū · Et ideo bene dicit Rerū
q̄ in nobis cōplete ſūt · Vel q̄ in nobis redūdant · q̄d
enī redūdat nulli d̄ficit · et d̄ cōpleto nemo dubitat cū
fidem effectus aſtruat · exitus ꝓdat ¶ Orige · Dicit
aūt rerū quia non ſcḋm fantaſiam iuxta hereticos exer
cuit Iheſus carnalem ipſi⁹ aduētū ſꝫ cū veritas eſſꝫ
reuera negociū ꝑſecutus eſt · affectū aūt ſuū indicat
ex hoc q̄ ait · Que in nobis cōplete ſūt id eſt que in
nobis maifeſtiſſime ſūt oſtēſe · Certa enī fide et ra ci
one cognouerat · Neq̄ in aliq̄ fluctuabat ¶ Criſoſto ·

Euangeliſta autem nonſolum teſtimonio contentꝰ ē ꝓprio ſed ad apoſtolos totum refert. In robur ve natur ſermoni. ⁊ ideo ſubdit. Sicut tradiderūt no bis qui ab inicio ipſi viderunt. Euſeb ī eccliaſtica hiſtoria. Certus ē ꝙ veritate; vel paulo exponēte vel alijs apoſtolis qui ab initio ipſi viderant vel ſibi tradiderant conſecutus ſit. Criſ. Dicit autem vi derūt qui ī h̄ maxime robur nanaſcit̄ credulitatis qđ addiſcitur ab his qui pn̄cialiter viderunt Ori genes. Palam eſt aūt ꝙ cuiuſdam doctrine finis eſt ipſa doctrina ſic ut geometrie. alterius vero doctrie finis in ope computat̄. ſicut medicine. Et ita eſt in ſermone dei Et ideo poſtq̄ ſignificauerat ſcientiam ex hoc ꝙ dixerat. ipſi viderunt. demonſtrat opa. ex hoc ꝙ ſequit̄ Et miſtri fuerunt ſermonis vł verbi Ambro. Nam congruit iſta locutio ut maiꝰ mi ſterium verbi q̄ auditum eſſe credamus. ſed quia ñ prolatiuū verbum ſed ſubſtātiale ſignificat̄. nō vul gare verbum. ſ; celeſte ītelligamus. cui apoſtoli mi niſtrarūt. Ciril. Qđ autem dicit huius verbi vi ſores fuiſſe apoſtolos cōcordat cum iohanne qui di cit Verbum caro factum eſt ⁊ habitauit in nobis. ⁊ vidimus gloriā eius. Verbum nāqꝫ mediāte carne viſibile factum eſt. Ambro. Nonſolum autem ſe cundum corpus viderunt dominū. ſ; etiam ſecundū verbum. Viderunt em̄ verbum qui cum moyſe ⁊ helya viderunt gloriam verbi. alij non viderunt. qui corpus tantūmodo videre potuerunt. Orig. Et in exodo quidem ſcriptum eſt. Populus videbat vocem domini. vox autem audit̄ potius q̄ videtur Sed ꝓpterea ita ſcriptum ē ut oſtenderet̄ nob̄ alijs videre oculis vocem domini quibus illi aſpiciunt q̄ merent̄ Porro in euāgelio nō vox cernit̄ ſed ſermo qui voce preſtantioz eſt Theoph. Ex hoc em̄ ma nifeſte innuit̄ ꝙ lucas non fuit diſcipulus ab īicio ſ; proceſſu temporis Alij aūt fuerunt diſcipuli ab inicio ut Petrus ⁊ filij zebedei Beda Et tm̄ ma theus quoqꝫ ⁊ iohannes in multis que ſcriberent ab his qui infanciā . puericiā genealogiāqꝫ eius ſcire. ⁊ geſtis intereſſe potuerunt audire opus habebāt Orige. Deinde facultatem ſcribendi replicat. q̄m ea que ſcripſit. nō rumore cognouit ſ; ab inicio fue rat ipē ſubſecutus vnde ſequit̄ Viſum eſt ⁊ mihi aſ ſecuto a principio oīa diligenter ex ordine tibi ſcri bere optime Theoph. Ambro. Cum dicit. viſum eſt ⁊ mihi non negat deo viſum a deo em̄ preparat̄ voluntas hominum. Prolixiorem autem hunc euā gelij librū q̄ ceteros eſſe nemo dubitauerit. ⁊ ideo non ea que falſa ſunt. ſ; que vera ſibi vendicat. Et ideo dicit Aſſecuto quidem omnia viſum eſt ſcribere non omnia ex omnibus. quia que fecit iheſus. ſi ſcri berentur omnia nec ipm̄ mundū cape arbitror. Con ſulto autem que ab alijs ſunt ſcripta preteriit. vt ꝓ prijs quibuſdam ſinguli euāgeliorum libri miſterio rum geſtorumqꝫ miraculis eminerent. Theoph. Scribit autem ad theophilum virum inclitum for taſſis ⁊ principem. quia qđ dicit optime. nō dicebat̄ niſi principibus ⁊ preſidibus. ſicut ⁊ Paulus feſto preſidi dixit optime feſte. Beda. Theoph. autē īterpretat̄ amans deū. vł amatꝰ a deo Quiſqꝫ ergo amat deum ſiue a deo ſe deſiderat amari. ad ſe ſcri ptum putet euangelium ⁊ ut ſibi datū munus ſibiqꝫ cōmendatū pignus ꝯſeruet. Non aūt nouoꝝ quida̅ libet eidem theophilo ⁊ velut ignotoꝝ rato pandi da ſed eorum de quibus eruditꝰ eſt verborum ꝓmi titur veritas exprimenda cū ſubdit. Vt cognoſcas eorum verboꝝ de quibus eruditus es veritatem ſci vt quo quid ordine a domino geſtum dictum ve ſit agnoſcere queas Criſ. Vel aliter. ve certitudinē habeas. ⁊ ſecurꝰ exiſtas que audiſti, ꝑcipiens in ſcriptura Theoph. Plerumqꝫ enim cum ſine ſcripto aliquid dicit̄. calūniamur illud quaſi fictum Cum vero quis que dicit ſcripſerit. tūc magis credimus. quaſi niſi putaret vera non ſcriberet. Criſ. vel aliter. Totum euāgeliſte ꝓhemiū breui continet. conditionem eorum qui ante eum euangelium ſcripſerāt. puta mathei ⁊ marci Et rurſus cur ⁊ ipē ſcribere ꝓpoſuit Cū vero dixiſſet. Conatꝰ ſūt Vocabulum potens applicari ⁊ ad ꝑſumptuoſe ag gredientes materiam ⁊ ad honeſte peragentes illā Duabus additionibus dubiam ſententiam certificat primo quidem quia dixit Que in nobis cōplete ſūt rez. ſecundo quia dixit ſicut tradiderunt nobis qui ab inicio ipſi viderūt. Simul autem hoc qđ dicit vi diderunt iudicare mihi videtur ꝙ ⁊ ipſi inoreant ꝓpagare. Velut enim illi tradiderunt ipſos ꝙ opor tebit accipientes ſeriatim adinuicem ꝓmulgare. ni dum autem cōmendantes ſcripture que tradiderant. contingebat inconueniencia ꝑima procul diuturnitate temporis Vnde merito qui de primis viſoribus verbi ⁊ miniſtris verbi acceperant ſcrip tis vniuerſo mundo traditionem preſtiterunt vici nias propellentes ⁊ obliuiōem deſtruentes. ⁊ ex ipſa traditione integritatem accomodantes.

Capitulum pͥmū.

FVit in diebus herodis regis iu dee ſacerdos q̄dam noie zachari as de vice abya Et vxor illi de filiabꝫ aaron et nomē eiꝰ elyza beth. Erant aūt iuſti ambo ante dm̄ incedē tes ī omnibꝫ mādatis ⁊ iuſtificacōibꝫ domi ſine q̄rela. Et nō erat illꝭ filius eo ꝙ eſſet e lyzabeth ſterilis et ambo ꝓceſſiſſent in die bus ſuis.

Criſoſtomus Euangelice narrationis exordium ad zacharia ſumit ⁊ natiuitate iohannis mirum ante mirum ediſſerēs. Opinus ante maius Nam quia virgo paritura erat pregauit grata. ut verꝰ ꝑ conciperet Declarat autem tempus. cum dicit. Fuit in diebus herodis Et adiecit dignitatem cum ſubdit Regis iudee. Alius aūt herodes fuit q̄ iohem occidit ſ; ille tetrarcha fuit. hic aūt rex Beda Tempꝰ aūt Herodis alienigene Regis dominico adueſtui atteſtatur aduētui. ꝓdictū nāqꝫ fuerat. q̄ ñ deficiet princeps de iu da neqꝫ dux de femore eiꝰ donec veniat q̄ mittendus ē.

Ex quo enim pr̄es ex egipto exierunt ſiue gentis
iudicibus vſq₃ ad ſamuel ꝓphetam. ac deinde regib⁹
vſq₃ ad tranſmigratonē babilonie regebant. Poſt re
ditum vero d̄ babilōe p pontifices rex ſumma ge-
rebat vſq₃ ad hircanū regem ſimul & pontificem.
Quo ab herode interempto iudee regnū ipi herodi
alienigene iuſſu Auguſti ceſaris tradit gubernādū
Cui⁹ .xxxi⁹. anno iuxta ꝓphetam ſupra dictā q̄ mit
tend⁹ erat. aduenit. Ambro. Docet aūt nos diuina
ſcriptura nonſolū mores in hijs qui ꝑdicabiles ſunt
ſedetiā pn̄tes oportere laudari. vt veluti tranſmiſſa
inmaculate puritatis hereditas in hijs quos volum⁹
laudare ꝑcellat. nonſolum igit̄ a parentibus ſedetiam
a maioribus ſancti iohis nobilitas ꝓpagat̄. nō ſecula
ri poteſtate ſublimis. ſed religionis ſucceſſione ve-
nerabilis Plena eſt igit̄ laudatio que genus. mores
officium. factum. iudicium cōprehendit officium in
ſacerdocio. Unde dicit̄. Sacerdos quidam nomine
zacharias. Beda i omel. De ſacerdotali enim pro
ſapia Iohes ortus. vt eo potentius imitatonē ſacer
docij ꝑcomparet quo ipm ad ſacerdotale genus per-
tinere clareſceret Ambro genus autem compre
hendit in maioribus. vn̄ ſeq̄t De vice Abya. i. nobil'
iter ſuperiores familias Beda Erāt enī principes
ſanctuarij .i. ſūmi ſacerdotes tam de filijs eleazar q̄₃
de filijs ithamar. quoꝝ vices ſm̄ miſteria ſua vt in
gredirent̄ domū dei .xxiiij. ſortibus Dauid diſtinxit
In quibus familie Abya de qua zacharias ortus eſt
ſorte contigit octaua. Non aūt fruſtra primus noui
teſtamenti preco in octaue ſortis iure naſcitur. quia
ſicut ſeptenario ſepe numero propter ſabbatū vetus
teſtamentum ſic nouū aliquociens p octonarium ꝓpē
ſcītē dn̄ice vel oīe reſurrectionis exprimit̄ Tho
volens etiam oſtēdere q̄ legaliter ex ſacerdotali ge
nere erat. ſubdit. & vxor illi de filiab⁹ Aaron & no-
men eius elizabeth. Leuitici .xxij. Non enī pmitteb
bat̄ de alia tribu vxorem accipe. ſed de ſua elizabeth
interpretat̄ requies. zacharias vero memoria dn̄i.
Beda i omel Iuſtis enī parentibus Iohes ē genit⁹
vt eo confidencius iuſticie ꝑcepta populis daret q̄
hec ipſa non quaſi nouicia didiciſſet. ſed velut heredi
tario iure a progenitorib⁹ accepta ſeruaret. vnde ſe
quitur. erant autem ambo iuſti ante deū. Ambro.
Et ſic mores in equitate cōprehendit. Bene autem
dicit ante deum. Fieri enim poteſt vt aliquis affecta
bonitate populari iuſtus videat̄ mihi. iuſtus autem
ante deum non ſit. ſi iuſticia nō ex mētis ſimplicitate
fundetur. Sed adulatione ſimuletur Perfecta igit̄
laus eſt ante deum iuſtū eſſe. ſol⁹ enī perfectior ē qui
ab eo probat̄ qui nō poteſt falli. Factum autem cō-
prehendit in mandato. in iuſtificatione iudiciū. vn̄d
ſequit̄ Incedentes in oībus mandatis & iuſtificatōi
bus dn̄i Cum enim mandatis celeſtibus obedimus in
mandatis incedimus dn̄i. Cū congrue iudicamus te
nere dn̄i iuſtificationes videmur. prouidere autem
oportet bona. nōſolum coram deo. ſed etiam corā ho
minibus. vnde ſequitur. Sine querela Nulla enim
querela eſt vbi & mentis bonitas concordat & facti.
& plerumq₃ iuſticia durior hoīm querelam excitat
Orig. Poteſt etiā aliquid iuſtum iniuſte fieri. ut
ſi iactātie cauſa quis ꝑaupi elargiat̄. qd̄ nō ē ſine que
rela. Sequitur Et non erat illis fili⁹ eo q̄ erat ſte
rilis elizabeth & ambo ꝓceſſiſſent in diebus ſuis.
Criſ. Nonſolum elizabeth erat ſterilis. ſed & pa-
triarchaꝝ coniuges Sara Rebecca Rachel. qd̄ dede
cus erat antiquis. nō poſſumus dicere q̄ peccati ef
fectus eēt ſterilitas cuncti iuſti. cuncti virtuoſi Hec
autē fuit ſterilitatis cauſa. vt cum videris virginē
parientem dn̄m. non ſis incredul⁹ exercitans mentem
tuam in aluo ſterilium. Theo. Et vt etiam tu ad
diſceres q̄ lex dei multiplicatonē filioꝝ nō appetit
corporalem. ſꝫ magis ſpiritalem. Proceſſerant autē
ambo. nōſolum ſm̄ corpus. ſed ſm̄ ſpm̄ aſcenſiones i
corde ponentes & vitam ſuam vt diem & non vt no
ctem habentes quaſi in die honeſte ambulantes.

Factū eſt aūt cū ſacerdocio fungeret̄ Za
charias in ordine vicis ſue an̄ deum ſecūdū
cōſuetudinē ſacerdocij. ſorte exijt vt incenſū
poneret ingreſſus in tēplū domini Et om
nis multitudo populi erat orans foris hora
incenſi

Beda Per Moiſen dn̄s vnū conſtituit ſūmum
ſacerdotē cui mortuo vnū p ordinē ſuccedē iuſſit. & h
vſq₃ ad dauid tpa ſeruatū eſt. a quo plures fieri
ut dixi⁹ dn̄o agente decretū ē. vn̄ nunc zacharias
in ordine vicis ſue ſacerdocio functus eſſe aſſeritur
cum dicit̄. Factum eſt aūt cū ſacerdocio fūgeretur
zacharias in ordine vicis ſue ante deum. ſm̄ cōſuetu
dinem ſacer. ſor. exijt ut incenſum poneret igreſſus
i tēplū dn̄i Amb. videt̄ aūt hic zacharias ſūmus de
ſignari ſacerdos. quia ſemel in anno ſolus ſūmus ſa
cerdos in ſecundo ſanctuario intrabat. nō ſine ſanguie
quē offerret pro ſe & populi delictis. Beda Nō
autem nunc noua ſorte electus ē cum incenſum eſſet
adolendum. ſed priſca ſorte cum ex ordine ſui ponti
ficatus in vicem Abia ſuccederet Sequit̄. Et oīs
multitudo populi erat orans foris hora incenſi. In-
cenſum in ſancta ſanctoꝝ a pontifice offerri expectāte
foris templum omni populo .x⁹. die ſeptimi menſ
eſt iuſſum & hanc diem expiatōis ſiue ꝓpiciationis
vocari Cuius dici miſterium apl'us ad hebre. pan-
dens ihm oſtendit Pontificem eſſe verū qui in ſan-
guine ꝓprio celi ſecreta ſubijt. vt propicium nob' fa
ceret patrem. & interpellaret pro peccatis eorum. q̄
adhuc pro foribus orantes expectant. Ambroſi⁹
Hic eſt autem ille ſumm⁹ ſacerdos qui adhuc ſorte
querit̄. quia verus adhuc ignorat̄. Qui enī ſorte eli
gitur. humano iudicio non cōprehendit̄. Ille igitur
querebat̄ & alius figurabat̄ verus internum ſacer-
dos qui non hoſtiaꝝ cruore ſed ꝓprio patrem deum
generi reconciliaret humano & tunc quidem vices
erant nunc autem eſt perpetuitas.

Aparuit aūt illi angelus domini ſtans
a dextris altaris incenſi Et Zacharias tur
batus eſt videns & timor irruit ſup eū Ait
aūt ad illū angelus Ne timeas Zacharia
quoniā exaudita eſt deprecacio tua & vxor

tua elisabeth pariet tibi filiū. ⁊ vocabis nomen eius iohannem Et erit tibi gaudium ⁊ exultacio. ⁊ multi i natitate ei⁹ gaudebūt

¶Cris. Ingressus zacharias templum vt preces ferret ꝓ cunctis ad deum ⁊ quasi dei ⁊ hominū mediator. vidit angelum intus stantem Unde dicitur Apparuit autem illi angelus domini astās a dextris altaris incensi ¶Ambro. Bene apparuisse dicitur ei q̄ eū r̄pēte ꝯspexit ⁊ h̄ spēalit̄ aut ď āgl'is aut de dō scriptura diuina tenere consueuit. ut qđ non potest preuideri aparere dicat̄ Nō em̄ similiter sensibilia uident̄. ⁊ is cuius in voluntate situm ē uideri. ⁊ c⁹ nature est non uideri. ¶Orige. Et hoc non tantum in pn̄ti seculo dicimus. sed ⁊ i futuro cum migrauerimus a mundo non omnib' vel deus vł angeli apparebunt. sed ille tantum videbit qui mundum habuit cor. locus aūt nec nocere poterit quenq̄ꝫ nec iuuare ¶Cris. Manifeste aūt apparuit nō i somnis eo ꝙ nimis arduū annūciabat̄ vnde manifestiori ⁊ mirabiliori uisione egebat ¶Damas. tamē angeli non ut sūt hoībus patefiunt sed trāsfigurati ꝓut possunt uisores aspicere in q̄cūq̄ꝫ iusserit dn̄s. ¶Basilius Dicit aūt altaris incensi. eo ꝙ ⁊ alteꝝ erat altare deputatum ad holocausta ¶Ambro. Non i merito autē angelus uidet̄ in templo quia veri sacerdotis annūciabatur iam aduentus ⁊ celeste sacrificium parabat̄ in quo angeli ministrarent. non em̄ dubites assistere āgl'm qn̄ xp̄s imolat̄. apparuit aūt a dxt̄s altaīs icēsi q̄a ďme isigne mie ďfēbat. dn̄s. n. a dext̄s ē mihi ne ꝯmouear ¶Cris. n̄ pt̄ aūt hō quātūcūq̄ꝫ sit iustus absq̄ꝫ timore cernere angelū Unď ⁊ nunc zacharias aspectū nō tolerans presentie angeli nec fulgorem illum valens sufferre turbat̄. ⁊ hoc ē qđ subdit̄. Et zacharias turbatus est videns. Sicut aūt auriga pereunte lora q̄ꝫ dimittente corruūt eq̄ precipites totaq̄ꝫ quadriga peruert̄. sic accidere consueuit anime quociens ab aliquo stupore vel sollicitudinē deprimitur Unde ⁊ hic subdit̄ Et timor irruit sup eum ¶Origenes Noua quippe facies humanis se obtutib' prebens turbat mentem animūq̄ꝫ consternat. vnde angelus sciens hanc humanam esse naturam primum perturbationi medetur. Nam sequitur. Ait autē ad illum angelus. ne timeas zacharia ¶Athanasius in uita Antonij vnde non difficilis est bonoꝝ spirituū malorūq̄ꝫ discretio. Si enim post timorē successerit gaudium. a domino venisse sciamus auxilium quia securitas anime pn̄tis maiestatis indiciū est. Si aūt incussa formido ꝑmanserit hostis ē q̄ uidet̄ ¶Orig. nō solū autem trepidantem r̄focillat. sed etiam nouo letificat nūcio subdens. Quoniam exaudita est dep̄catio tua. ⁊ vxor tua elizabeth pariet tibi filium.

¶Aug. de que. euāge. Ubi primo hoc attendendū est. quia non est verisimile ut cum ꝓ peccatis populi vel salute vel redemptione sacrificium ille offerret ꝙ potuerit publicis votis relictis hō senex vxorem habens anū pro accipiendis filijs orare p̄sertim. nā nēo orat accipe qđ accepturū se eē desperat usq̄adeo aūt ille iam se habituꝝ filios desperabat. ut h̄ āgelo promittenti nō crederet. Ergo qđ ei dicit̄ Exaudita ē dep̄catio tua. ꝓ populo intelligendū ē. cuius populi qn̄ salus ⁊ redemptio ⁊ peccatoꝝ abolitio per xp̄m futura erat. adhuc nunciat̄ zacharie nasciturus filius. quia p̄cursor xp̄i destinabat̄. ¶Cris. vel q̄ exaudita ē dep̄catio ꝓbat p hoc. ꝙ gignendus erat ei filius clamās. Ecce agn⁹ dei q̄ tollit peccata mūdi. ¶Tho. q. ipo dicēte. vn̄ erit mihi h̄ manifestū angel⁹ ex hoc ꝙ elisabeth pariet. credas ꝙ peccata populo sint remissa. ¶Ambro. vel aliter. plena semper ⁊ redundantia sunt diuina beneficia nō exiguo constricta numero. sed vberi bonoꝝ coaceruata congestu ut hic primū precationis fructus promittit̄ Deinde sterilis partus vxoris. cuius nomē premittit̄ dicens. Et vocabis nomē eius iohānē ¶Beda Singularis meriti indicium datur. quoties hominibus a deo vel imponit̄ nomē vel nunciat̄ ¶Cris. sup id Illud q̄ꝫ oportet exprimere. qm̄ in quibus ab ipsa teneritate īfante uirtus refulgere debebat a principio diuinitus sumebant nomina. His vero qui postea debebant excrescere nomē postea imponebatur.

¶Beda Johannes ergo interp̄tatur i quo ē gra vel dn̄i gr̄a. quo nomine declarat̄ primo parētib' gr̄am quib' decrepitis nasceret̄ filius esse donatam Deinde ipsi iohāni q̄ magnus corā domino erat futurus. postremo etiā filijs israel quos ad dn̄m erat cōuersurus. vnď seq̄t̄ Et erit gaudium tibi ⁊ exult'

¶Orig. qn̄ em̄ iustus oritur i mūdo ministri natiuitatis letantur Quādo vero ille nascit̄ qui quasi ad pūniendū ⁊ in ergastulū relegat̄ minister cōsternat̄ ⁊ concutit̄ ¶Ambro. Sanct⁹ aūt nō solū parentū gra. sed etiā salus ē ꝑlimoꝝ. vn̄ seq̄t̄. Et multi i natiuitate eius gaudebūt admonet̄ h̄ loco sanctoꝝ ꝯnitate letari ⁊ admonent̄ parentes gr̄as agere. nō em̄ mediocre munus ē dei dare liberos ꝓpagatores generis successores hereditatis

¶Erit enim magnus coram domino ⁊ vinum ⁊ siceram non bibet. ⁊ spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue Et multos filiorū israel conuertet ad dominum deum ipsoꝝ. et ipse p̄cedet an̄ illū i spū ⁊ virtute helie ut ꝯuertat cōrda patꝝ i filios ⁊ incredulos ad prudēciā iustoꝝ. parare dn̄o plebē pfectā

¶Amb. ꝯ⁹ leticiā ꝑlimoꝝ magnitu⁹ virtutis premittitur. cū dr̄ Erit em̄ magn⁹ corā dn̄o. nō corporis sed anime magnitudinē declarauit. Est coram dn̄o magnitudo aīe magnitudo v̄tutis. ¶Tho. multi nāq̄ magni dicūt̄ s; corā hoīb' nō corā deo. sic ypocrite. iā aūt parentes iohis iusti coram dn̄o dicti sūt ¶Aug. Aliqui nō fines alic⁹ ꝓpagauit imperij nō triumphos bellicos retulit ... ⁊ portauit s; qđ ē ampli⁹ ꝓdicās i deserto ... as hoīm corpis q̄ꝫ lasciuiā magna animi virtute ... sit vn̄ seq̄t̄. ⁊ vinū ⁊ siceram nō bibet ¶... Sicera interp̄tat̄ ebrietas q̄ vocabulo hebrei oē ꝙ inebriare potest sicut de pomis siui de frugibus seu de quibus aliis pocula siunt ... significāt. ꝓpū vo i lege nazareorū ... vio ⁊ sicera tp̄e ꝯsecrationis abstinere. vn̄ iohis ... ut sp nazareus ⁊ sancti manere posset. sp hic abstinebat gūt. nō em̄ decet vio i q̄ ē luxuria. inebriari ... spiritu sancto desiderat impleri. Unde ... ubi ebrietas tollitur spiritus gratia cumulatur. Seq̄t̄ Et spūsancto replebit̄ adhuc ex utero matris

Ambro. Cui spūssanctus infundit̄. magnarū est plenitudo virtutum. Siquidem sanctus Johannes antequā nasceret̄ matris adhuc in vtero positus spiritus accepti grām designauit. cum in vtero parentis exiliens dñi euāgelizauit aduentum. Alius ē spiritus vite huius Alius grē Ille nascendo sumit exordium moriendo defectum. iste non etatibus coercetur. nō obitu extinguit̄. nō aluo matris excluditur
Grecus. Quod autem erit opus iohannis quod vero per spūsanctum peraget. ostendit subdens Et multos filiorum israel conuertet ad dominū deum ipsorum
Orige. Johānes quidem plurimos conuertit Dñi autem opus est vt omnes ad deum prēm conuertat
Beda. Cum aūt iohānes qui xpo testimoniū perhibens in eius fide populos baptizabat. dicit̄ filios israel ad dominū deum ipsorum conuertisse. patet xpm dominū deum esse israel. Unde desināt Arriani xpm dñm deum esse negare. Erubescant fotiniani christo ex virgine principium dare. cessent Manichei aliū populi israel deū qȝ alium xpianorum deum credere.
Ambro. Non autem egemus testimonio. quod plurimorum sanctus Johannes corda conuertit. in quo nobis ꝓphetice scripture euangelice suffragantur Vox enī clamantis in deserto. Parate viam domino Non enī de se sed de dño predicabat ꝑnuncius xpi Et ideo sequit̄ Et ipse precedet ante illum in spiritu et virtute Helie. bene ꝑcedet ante illum. qui ꝑnūcius natus et prenūcius mortuus est. Bene etiam iūgit̄ in spū et virtute Helie. Orige. Non dicit in aīa helie sed in spū et virtute Spiritus enī qui fuerat in helia venit in iohanne et similiter virtus eius.
Ambro. Nunq̄ enī sine virtute spūs vel sine spiritu virtus. Et ideo in spū et virtute. quia sanctus helias et virtutem habuit magnam et grām. virtutem vt ad fidem animos populorum a perfidia reuocaret. Virtutem abstinentie. et spm̄ ꝓphetandi. In deserto helias. In deserto Johannes. Ille Achab regis gratiam non quesiuit. Hic spreuit Herodis. Ille Jordanem diuisit. hic ad lauacrum salutare cōuertit. Ille prior̄ hic sequentis dñici precursor aduentus
Beda. Qȝ autem de helia p malachiam ꝓdictum est. hoc p angelum de iohāne dicitur cum subditur. Ut conuertat corda patrum in filios. spiritalem antiquorum sanctorum scientiā populis predicando infundens. Et incredulos ad prudentiā iustorum que est non de legis opibus iusticiam presumere. sed ex fide salutem querere.
Grecus. Vel aliter. parentes Johannis et apostolorum iudei fuerunt. sed tamen contra euāgeliū ex superbia et infidelitate seuiebant. itaq̄ tanq̄ benigni filij iohes prius et apli consequenter eis veritatem monstrabant. in ꝓpriā iusticiam et prudentiam eos attrahentes. Sic etiā helias reliquias hebreorum conuertet ad apostolorum veritatem
Beda. Quia vero zachariam pro plebe supplicantem dixerat exauditum subiungit. Parare domino plebem perfectam. in quo docet. quo ordine plebes eadem saluari et perfici debeat. ad predicationē scilicet iohānis peniendo et credendo in xpm Tho. Vel aliter Johannes plebem parauit non incredulam. sed perfectam id est preparatam ad suscipiendum christum.

Orige. Sacramentū autem iohannis vsq̄ nunc expletur in mundo. Quicūq̄ enim crediturus est in ihm xpm. antea spūs et virtus iohannis ad animam illius venit et prepat domino populum perfectum
Et dixit Zacharias ad āgelū Vñ hoc sciam? Ego enim sū senex. et vxor mea processit in diebꝫ suis Et rñdens angelꝰ dixit ei Ego sū gabriel q̄ asto āte deū et missus sum loqui ad te. et hec tibi euangelizare Et ecce eris tacens et nō poteris loqui vsq̄ in diem quo hec fient. pro eo q̄ nō credidisti verbis meis. q̄ implebunt̄ in tēpe suo Et erat plebs expectans Zachariā et mirabant̄. q̄ tardaret ipse in templo Egressus aūt non poterat loqui ad illos Et cognouerunt. q̄ visionē vidisset in tēplo et ipse erat innuēs illis et permansit mutus.
Cris. Habito respectu zacharias ad propriā etatem. quin etiam coniugis sterilitate conspecta. diffisus est. Unde dr̄ Et dixit zacharias ad angelum. vñ hoc sciam? quasi dicam. quomodo hoc fiet? et cām dubitationis subdit. Ego enim sum senex. et vxor mea processit in diebus suis. quasi diceret. etas intempesta natura inepta ego generans debilis terra sterilis. nō autem censetur ꝓpter hoc dignus esse venia sacerdos. dum seriem rerum expostulat. quādocūq̄ enim deus aliq̄d indicat oꝫ in fide suscipe. nam super huiusmodi disceptare contumacis ē animi. Unde sequitur Et respondens angelus dixit ei Ego sum Gabriel. qui asto ante deum. Beda. Quasi dr̄. Si hō ctiā ꝓmitteret. ipune signū flagitare vel largitare liceret at cū angelus promittat iam dubitare non decet. Sequitur. Et missus sum loqui ad te et hec tibi euāgelizare. Cris. Ut cum audias me a deo missum fore. nihil humanū estimes ex hijs que tibi dicuntur Neq̄ enī ex me loquor. sꝫ mittentis relata denuncio hec ē enim nuncij bonitas ut nihil ex se referat.
Beda. Ubi notandum ē q̄ angelus se et ante deum stare et ad euāgelisandum zacharie missū esse testatur Greg. in omel. Quia et cum ad nos veniunt angeli. sic exterius impleuit misterium. vt tñ nūq̄ interius desint per contemplatiōem. Quia et circūscriptus est angelicus spūs summus tamen spiritus qui deus est. circūscriptus non est. Angeli itaq̄ etiā missi ante ipm̄ sunt quia quolibet missi veniant intra ipm̄ currunt. Beda. Dat autem ei signū. quod rogat̄. ut qui discredendo locutus est. iam tacendo credere discat Unde sequit̄ Et ecce eris tacens et non poteris loqui Cris. Ut a vi generatiua ad organa vocalia vincula trāsferāt̄. Nec intuitu sacerdotij ei parcitur. Sed ob hoc plectebat̄ amplius quia circa fidem ceteris precelle debebat. Theoph. Sed quia vbū qd̄ iugi animo habet̄. potest etiā surdus significare. quia bene talis eris surdus et non poteris loq. Conuenienter enī hec duo passus est tanq̄ enī inobediens surditatem incurrit. et tanq̄ contradictor taciturnitatem. Cris. Dicit autem Et ecce quasi d.

in hoc inſtanti Sed conſidera miſeracionē domini in hoc qꝫ ſequit̄ Vſqꝫ in diem q̄ hec fient. q̄ſi dicēt Cum per euentus rerū quod dico oſtendo et nouens te iure punitum tunc te de pena eripiam Et cauſam pene oſtendit. cū ſubdit̄ Pro eo qꝫ non credidiſti verbis meis que implebunt̄ in tempore ſuo. non attēdens ui tutem eius qui miſit me cui ego aſſiſto Si autē is qui erga natiuitem mortalem incredulus erat. punitur qualit̄ qui celeſtem et ineffabilem calūniat̄ vitabit vlcionem Grecus. Dum aūt hec intrinſecus agerentur. dilacio temporis admirari cogebat expectantem forinſecus multitudinem Vnde ſequit̄ Et erat plebs expectans zachariam et mirabant̄ qꝫ tardaret ipſe in templo Cumqꝫ per diuiſa vagaret̄ ſuſpicō quilibet dictabat ad libitū donec zacharias egrediēs docuit ſilendo qd̄ latendo perpeſſus eſt. Vnde ſequit̄ Egreſſus aūt nō poterat loqui ad illos. et cognouerunt qꝫ viſionem vidiſſet i templo Theoph. inuebat autem populo zacharias forte cauſam taciturnitatis interroganti quā loqui non valens p nutū declarabat. vnde ſequit̄ Et ipſe erat innuens illis et permāſit mutus Amb. ē aūt nutus ꝉ mu⁹ quidem ſine verbo corporalis actus indicare moliens. nec exprimens eius voluntatem.

Et factum eſt ut impleti ſūt dies officij eius. abijt i domum ſuam. poſt hos aū dies cocepit eliſabeth vxor eiꝰ. et occultabat ſe mēſibꝰ q̄nqꝫ dicēs q2 ſic fecit mihi dn̄s i diebꝰ q̄bꝰ reſpexit auferre obprobriū meū īt hoīs

Beda vicis ſue tempore pontifices templi tātum officijs mancipati nonſolum a complexu vxorum ſꝫ ab ipſo qꝫ domoꝝ ſuaꝝ abſtinebāt ingreſſu. Vn̄ dr̄ Et factum ē vt impleti ſunt dies officij eius abijt in ī domū ſuam Quia enim tunc ſacerdotalis ex ſtirpe Aaron ſucceſſio querebat̄ neceſſario tempus ſubſtituende ſoboli procurabat̄. at quia nunc non carnalis ſucceſſio ſed profectio ſpiritalis inquirit̄ ſacerdotibꝰ vt ſemp altari queant aſſiſtere ſemp caſtitas obſeruanda precipit̄ Sequit̄ Poſt hos aūt dies cōcepit elizabeth vxor eius poſt. dies ſcꝫ officij zacharie cōpletos. Geſta ſunt autem hec menſe ſeptembri. viij. kl̄ō octob. quādo oportebat deus ieiuniū ſcenopegie celebrare imminente eq̄nocio i quo incipit nox eē maior qꝫ dies quia xp̄m oportet creſcere iohannem autem minui. Nec fruſtra tunc dies ieiunioꝝ erant quia p iohannem erat hoibus afflictio penitentie p̄dicanda. Sequitur Et occultabat ſe mēſibus q̄nqꝫ Sunt eñ tempora preſcripta cōiugio qn̄ dare opā Ambroſ. Que cauſa occultationis niſi pudor. procreandis liberis ſit decorū dum anni vigent. dū ſuſcipiendoꝝ liberoꝝ ſpes eſt at vbi et matura eui ſenectus ſucceſſerit et etas ē regendis liberis habilior qꝫ creandis. pudor eſt legitimis licet fetus geſtare indicia et grauari aliene etatis onere. et tumeſcē aluū nō ſui temporis fructu Pudebat ergo ꝓpter etatem Vnde intelligi poteſt cauſa quia iā non conueniebāt inter ſe concubitu coniugali. Neqꝫ enim ea que ſenilem non erubeſceret coitum. erubeſceret partum

Nec tamen erubeſcit onus parentis ſꝫ ministerium religionis Sed que occultabat ſe quia conceperat filium iactare ſe cepit quia generabat ꝓphetam Orig. Et ideo dicit Menſibus quinqꝫ id eſt donec Maria conciperet. et fetus eius exultās cum gaudio ꝓpheraret Ambro. Et quāuis partus ſui erubeſceret etatem. rurſus caruiſſe ſe gaudebat obprobrio dicens. Quia ſic fecit mihi dominus. Criſ. Soluit ſterilitatem donum ſupra naturā conceſſit Expetra in fructuoſa ſpicas virentes producit. abſtulit dedecus dum genitricem fecit. Vnde ſequit̄ In diebus quibus reſpexit auferre obprobriū meū inter hoīes. Ambro. Pudor eñ eſt feminis nuptiarum premia non habere quibus hec ſola eſt cauſa nubendi Criſ. Dupliciter igit̄ gaudet dum et a nota ſterilitatis ipſam eripuit dominus et quoniam illuſtrem partum enixa eſt Non enim ut in ceteris generatis ſolus concubitus interuenit ſed gratia celeſtis huius ortus fuit exordium. Beda. Miſtice autem per zachariā ſacerdotū iudeoꝝ p eliſabeth pō lex ipſa deſignari q̄ ſacerdotū doctris exercitata ſpiritales filios gignere debebat. ſꝫ n̄ valebat. q̄a neminē ad perfectionē adduxit lex erāt ābo iuſti. q̄a bōa ē lex et ſacerdotiū p illo tp̄e ſanctū. Ambo ꝓceſſerant in diebus ſuis. q̄a adueniēte xp̄o iā icuruat̄ ad ſeniū ipſe zacharias templū. q̄a ſacerdotū ē ītrare i ſanctuaria miſterioꝝ celeſtiū. Foris orat multitudo q̄a miſteria penetrare neq̄t. Dū altari thymiama iponit. naſciturū iohēm agnoſcit. q̄a dū doctores flāma diuine lectionis ardent grāz dei p ihm̄ ꝓditurā reperiūt et h̄ p legē q̄a lex p āgelos ordinata ē Ambro. In vno autem vox totꝰ pleb̄ obmutuit. q̄a i vno totus ad deū loq̄bat̄ populꝰ tranſiuit eñ ad nos dei verbū et in nobis tacet. mutꝰ eſt q̄ nō itelligit legē. Cur n. tibi magis uideat̄ mutꝰ eē q̄ ſonū qꝫ q̄ miſteriū neſcit. innuenti ſimilis ē populus iudeoꝝ q̄ actuū ſuoꝝ ꝓferre nō poteſt rōnē Beda. Et tn̄ eliſabeth cōcipit iohēm. q̄a interiora legis ſacris xp̄i abundāt. cōceptū q̄nqꝫ mēſibus occultat. q̄a moiſes quinqꝫ libris miſteria xp̄i deſignat. Seu q̄a xp̄i diſpenſatio i quinqꝫ mūdi etatibus p ſanctoꝝ dicta vel facta figurat̄.

In mēſe aūt ſexto. miſſus eſt angelus gabriel a deo i ciuitatē galilee cui nomē nazareth ad ūginē deſpōſatā viro cui nomen ioſeph de domo dauid et nomē v̄ginis maria

Beda. q̄a xp̄i icarnatio vt ſexta etate ſeculi futura erat ad iplecionē legis erat ꝓfuta recte ſexto menſe cōceptu iohis miſſꝰ ad mariā angelꝰ naſciturū nunciat ſaluatorē. vn̄ dr̄. i mēſe aūt ſexto. menſem ſextū martij intellige cꝰ. xx. et. v. die dn̄s et et cōceptꝰ credit̄ et paſſus ſic et. xxv. die mēſ decembris natꝰ. Sicut vel die vt nonnulli arbitrant̄. eq̄nocciū vernale. vel ſolſticiū brumale fieri credamꝰ puenit cū hoc incremento ꝯcipi vel naſci eū q̄ illuminat oēm hoīem venientem in hunc mundū. at ſiqs dn̄ice natiuitatis cōceptōis ꝯſiderat lucē vel creſcē vel tenebras ſuſcepturis pucerit. dicimus et nos quia Johannes ante ſuum aduentus eius regnum celorum euangelizabat

¶ Glo. Addit autem nos celeſtes ſpūs nō quaſi
ex tempore ſed ex eo ꝙ diuine ſapiencie decorem con
ſpiciunt. Unde ſequitur. Miſſus eſt angelus Gabri
el a deo. ¶ Grego. i omel. Ad mariā em̄ virginem
non quilibet angelus. ſed gabriel archangelus mit
titur ad hoc quippe miſterium ſūmum angelum ve
nire dignum fuerat qui ſūmū oīm nunciabat. Qui
ideirco priuato noīe cenſet. vt ſigneẗ p vocabulum
in operatione quid valeat. Gabriel enim dei fortitudo
nominaẗ. p dei ergo fortitudinē nunciandus erat. q
uirtutū dn̄s ⁊ potens in prelio ad bellādas poteſta
tes aereas veniebat. ¶ Gloſa. Addit autem ⁊ loc⁹
quo mittiẗ. cum ſubdit. In ciuitatem galilee cui no
men nazareth. Nazareus em̄ id ē ſanctus ſanctorū
nunciabaẗ venturus. ¶ Beda in omel. Aptum aūt
humane reſtaurationis principiū. ut angelus a deo
mitteret ad virginem partu conſecrandam diuino.
quia prima perditionis humāe fuit cauſa cum ſerpēs
a diabolo mittebaẗ ad mulierē ſpū ſupbie decipiendā
vnde ſeqẗ. Ad virginē ¶ Aug. de ſancta virginitate
Jam em̄ ſolū virginitas decenter parere potuit.
qui in ſua natiuitate parem hr̄e nō potuit. Oporte
bat enim caput noſtrū ꝓpter inſigne miraculum ſe
cundum corpus naſci d̄ virgine. qđ ſignificaret mē
bra ſua de virgine etiā ſm̄ ſpm̄ naſcitura. ¶ Jero
nimus. aſſumptione. Et bene angelus ad virginem
mittiẗ quia ſemp ē angelis cognata virginitas. pro
fecto in carne preter carnem viuere. non terrena vi
ta eſt ſed celeſtis. ¶ Criſ. Non autem angelus poſt
partum annunciat virgini ne nimiū exinde turba
retur. ⁊ ideo ante conceptionem illam alloquiẗ. non i
ſompnis. imo viſibiliter aſſiſtit. Nam quaſi magnam
valde relationem accipiens egebat ante rei euentū
viſione ſolempni. ¶ Amb. Bene aūt vtrūqꝫ poſuit
ſcriptura. ut ⁊ deſponſata eſſet ⁊ virgo. Sequitur
em̄ deſponſatam viro. virgo vt expers virilis con
ſorcij videret. Deſpōſata ne temerate virginitatis
aduretur infamia. cui grauis aluus corruptele vi
deretur inſigne preferre. Maluit autem dn̄s aliqᷓ
de ſuo ortu q̄ de matris pudore dubitare. ſciebat
em̄ teneri eſſe virginis verecundiā ⁊ lubricā famā
pudoris. nec putauit ortus ſui fidem matris iniurijs
aſtruendam. Seruaẗ itaqꝫ ſancte marie ſicut pudoē
integra. ita ⁊ inuiolabilis opiniōe virginitas. Nec
decuit ſiniſtra virginibus opinione viuentibus velamē
excuſationis relinqui ꝙ infamata mater q̄ domini vi
deretur. Quid aūt videris quid herodi poſſet aſcribi
ſi natum videreẗ ex adulterio perſecuti. Quemad
modum aūt ipſe diceret. Non veni legem ſoluere.
ſed adimplere. ſi videreẗ cepiſſe a legis iniuria. cum
partus innupte lege damneẗ. Quid ꝙ etiā fides ma
rie verbis magis aſciſciẗ. ⁊ mendacij cauſa remoueẗ.
Uideretur em̄ culpam obumbrare voluiſſe mēdacō
innupta pregnans. Cauſam autem mentiēdi deſpon
ſata nō habuit. cum coniugij premiū ⁊ gracia nupti
arum partus ſit feminarum. Non mediocris q̄ cauſa
ē. vt virginitas marie falleret principem mundi. qui
cum deſponſatam viro cerneret. partum non po
tuit habere ſuſpectum. ¶ Origenes. Si em̄ non ha
buiſſet ſponſum. ſtatim cogitatio tacita diabolū ſub
repſiſſet. quomodo que non accubuit cum viro pre
gnans eſſet debet iſte conceptus eſſe diuinus. debet
aliquid humana naturā eſſe ſublimius. ¶ Ambroſius
Sed tamen magis fefellit principes ſeculi. demonū
em̄ malicia facile etiā occulta deprehendit. At vero
qui ſecularibus vanitatibus occupanẗ ſcire diuina
non poſſunt. quin etiā locupletior teſtis pudoris ma
ritus adhibetur. qui poſſet ⁊ dolere iniuriā ⁊ vindi
care obprobriū. ſi nō agnoſceret ſacramentū de quo
ſubdiẗ. Cui nomē erat ioſeph de domo dauid. ¶ Be
da in omel. Quod nō tantum ad ioſeph. ſed etiam per
tinet ad mariam. Legis nāqꝫ erat p̄ceptum. vt de ſua
quiſqꝫ tribu aut familia acciperet vxorem. Sequitur
Et nomen virginis maria. ¶ Beda ſup lucā. Maria
hebraice ſtella maris ſyriace vero dn̄a vocatur. ⁊
merito quia tocius mundi dominum lucem ſeculis
meruit generare perhennē.

¶ Et ingreſſus angelus ad eam dixit.
Aue gratia plena dominus tecū benedicta
tu in mulieribus. Que cum audiſſet turba
ta eſt in ſermone eius. ⁊ cogitabat qualis
eſſet iſta ſalutatio.

¶ Ambro. Diſce virginē moribus ſola in penetrali
bus quā nemo virorum videret. ſolus angelus repiret.
vnde diciẗ. Et igreſſus angelus ad eam. Et ne qđ
degeneri deprauaretur affatu ab angelo ſalutatur.
¶ Grecus. Contra vocem prius editam mulieri di
rigitur nunc ſermo ad virginē. in illa doloribus par
tus eſt cā peccati punita. In hac p gaudiū meſticia
pelliẗ. vnde iocunditatem non abſurde prenunciat
angelus virgini dicens. Aue. Quod aūt digna cogno
ſceret ſponſalium āgel⁹ teſtaẗ cum dicit gr̄a plena.
quaſi enim quedam arra ⁊ dos ſponſi oſtenditur ꝙ
fecunda ſit gratijs. Horum enim que dicit. hec ſūt
ſponſe. alia ſponſi. ¶ Jero. i ſer. de aſſump. Et bene
gr̄a plēa quia ceteris p partes preſtatur. marie vo
ſimul ſe totam infudit gr̄e plenitudo. Uere gratia
plena. per quā largo ſpūs ſancti hymbre ſupfuſa eſt
oīs creatura. Jam autem erat cum virgine. qui ad
virginem mittebat angelum. ⁊ p̄ceſſit nunciū ſuum
dominus. nec teneri potuit locis qui omnibus habeẗ
in locis. vnde ſequiẗ. Dominus tecum. ¶ Aug. i ſer
mone de natiuitate. Magis q̄ mecū. Ipſe em̄ in tuo
eſt corde. in tuo fit vtero. adimplet mentem. adimple
at ventrem. ¶ Grecus. Hoc autem ē tocius legatio
nis complementum. Dei enim verbum ut ſponſus ſu
pra rationem vnionem efficiēs tanqꝫ ipſe germināſ
idemqꝫ germinatus. totam naturā humanā ſibipſi
conformauit. Ulimū vo poniẗ tanqꝫ pfectiſſimū ⁊
compendioſum. benedicta tu i mulieribꝫ. Una ſcilicet
p̄ cunctis mulieribꝫ. vel etiā benedicaẗ in te mulierū
ſicut mares in filio. Sed magis vtrīqꝫ in viriſqꝫ. vo
luit em̄ p vnam ⁊ vnum feminam ⁊ marem peccatū
ſimul ac triſticia. ſic ⁊ nunc p vnam ⁊ vnum benedi
ctio reuocata eſt ⁊ leticia. ⁊ ad ſingulos eſt profuſa.
¶ Ambro. Diſce aūt virginem verecundia. quia
pauebat. Nam ſequiẗ. Que cum audiſſet turbata ē

in sermone eius trepidare v̓ginum ē. ⁊ ad oēs in
gressus uiri pauere. omnes viri affatus vereri. di
sce v̓go verborum uitare lasciuiā maria etiam salu
tationem angeli verebat̄. Grec⁹. Cum autem as
sueta foret his uisionibus. euāgelista nō visioni sed
relationi ēbationē attribuit dicēs ēbata ē ī s̄mōe ei⁹
attēde at̄ v̓gis ⁊ pudicā ⁊ prudentē ⁊ aīam sit ⁊ uo
cem audita leticia dictū examiauit ⁊ neq̄ manifeste
obstitit p̄ incredulitatem nec statim paret ex leuitate
eue leuitatem euitans simul ⁊ duritiā zacharie. vnō
sequit̄ Et cogitabat qual̄ eēt ita salutatio non ɔcep
tio. nā adhuc ignorabat imēsitatem misterij s; saluta
tio. nūquid libidinosa ut a uiro ad v̓ginē. an diuina
cū dei faceret mentionē dicēs. Dn̄s tecum Amb.
Benedictōis etiā nouā formulā mirabat̄. que nusq̄
ē ante compta soli marie hec salutatio seruabatur.
Orige. Si em̄ sciuisset maria ad alium quēpiam si
milem factū esse sermonē utpote que habebat legis
scientiā nūq̄ eam quasi p̄egrinā talis salutatio exte
ruisset.

**Et ait ei angelus Ne timeas maria. in
uenisti em̄ grām apud dn̄m Ecce ɔcipies i
vtō ⁊ paries filium ⁊ vocabis nomen ei⁹
ihesum Hic erit magnus ⁊ filius altissimi
vocabit̄ Et dabit illi dominus deus sedem
dauid patris eius ⁊ regnabit ī domo iacob
ieternū ⁊ regni eius non erit finis**

Bed. Quia salutatione insolitā uirginem turba
tam uiderat quasi familiaribꝰ notā vocās ex nomie
ne timere debeat iubet. vn̄ dr̄ Et ait ei angelus ne ti
meas maria Grecus. Q. d. nō accessi deceptur⁹
imo deceptōis absolutionē depromere Nō veni pre
daturus inuiolabilem tuam uirginitatem s; conditō
ris puritatis ⁊ custodis ɔcubernia reserare. nō sum
serpentis minister s; perimentis serpentem legat⁹ spō
salium tractator. nō insidiaꝝ molitor. sic ergo neq̄
distrahentibꝰ ipsam ɔsiderationibus vexari p̄misit.
ne diiudicaret̄ insidius minister negocij Cris. Qui
autem apud deū meret̄ grām nō habet quid timeat.
vn̄ seq̄t̄ Inuenisti em̄ grām apud deū. Qualiter at̄
illam quisq̄ repiet. nisi humilitate mediante. humili
bus em̄ dat deus grām Grecus. Inuenit em̄ gra
tiam uirgo corā deo quia splendore pudicitie p̄priam
exornans aīam gratū deo se habitaculū p̄parauit. nec
solum celibatum inuiolabilē ɔseruauit sed etiam im
maculatā ɔscientiā custodiuit Orige. Inuenerāt
em̄ plures grām ante eā Et ideo subdit qd̄ p̄priū est
dicēs Ecce cōcipies ī vtero. Gre⁹ Q. d. dr̄ Ecce
scelerita tē ⁊ p̄ntiam denotat īsinuans cū eius verbo
celebratā esse ɔceptionē. Dicit aūt concipiēs ī vtō
ut demōstraret dn̄m ab ipso vtero v̓ginali ⁊ de nr̄a
substantia carnē suscipe. Venit enim diuinū verbū
emundaturꝰ naturam humanā ⁊ partū ⁊ nostre ge
nerationis primordia Et ideo sine pecato ⁊ humāo
semine p̄ singula sicut nos in carne concipit̄. ⁊ nouē
mensium spatio gestat̄ ī vtero. Grego. nisenus.

Sed quoniā cōtingit specialiter diuinā concipi s̄m
⁊ spm̄ parere salutarē s̄m p̄phetam. Ideo addid.
Et paries filium Ambro. Non autem omnes fi
sicut maria. ut dum de spūsancto concipiūt verbū p
riant. Sunt autem que abortiuū excludūt verbum
anteq̄ pariāt Sunt que in vtero xp̄m habent s
nondum formauerunt. Grego. Cum aūt expecta
tio partus mulieribus timorē incutiat sedat timore
metū dulcis parc⁹ relatio cū subdit̄. Et vocabis no
eius ihesum Saluatoris em̄ aduentus est cuiuslibet
timoris ɔpulsio Beda Ihs autem saluator siue s
lutaris īterpretat̄ Grecus. Dicit autem ei vocab
nō pater. patre em̄ caret quātum ad inferiorem ge
nerationem sicut ⁊ matre respectu supe Crisos.
Hoc aūt nomē de nouo fuit verbo impositum
uitati congruēs carnis s̄m illud p̄phete. Vocab
tibi nomen nouū quod os domini nominauit.
Grecus. Verum quia hoc nomen ɔmune ī
cum successore moisi. idcirco innuens angelus q
erit secundum illius similitudinē subiungit hic erit
magnus Ambro. Dictum est quidem etiam de Jo
hanne. quia erit magn⁹. sed ille quasi homo magn⁹
hic quasi deus magnus Nate enim fundit̄ uir
late celestis substātie magnitudo porrigit̄. Nō b
clauditur. nō opinione ɔp̄hendit̄. nō estimatione c
cludit̄. nō etate variat̄. Orige. Vide ergo magni
tudinē saluatoris quō in toto orbe diffusa sit.
ad celos quo celestia repleuerit. Descende cogit
one ad abissos ⁊ vide eum illuc descendisse.
uideris. p̄iter intueberis ope completū. hic erit ma
gnus Grecus Neq̄ carnis assūptio deitatis
gat celsitudinē. immo potius humanitas humilis
sublimatur. Vnde sequit̄ Et filius altissimi voca
tur Non vtiq̄ tu impones vocabulum. s; ipse voca
bitur a quo nisi a consubstantiali genitore. Nullus
em̄ filium nouit. nisi pater. Penes qd̄ vero sollici
lis ē notitia generationis nec verus
tionem cōgruā nomis. p̄pter qd̄ dicit̄. hic ē fili⁹ m⁹
dilectus. ab eterno siquidem est
stram doctrinam nomē ei⁹ patuerit. ⁊ ideo
bit̄. nō fiet vel generabit̄. Filiū ⁊ ante secula fuerat
substantialis patri. Hunc ergo ɔcipies
ciens hūc v̓ginalis cella ɔcludet. cui⁹ celestis
capax non extitit. Cris. Corp̄ siquidem
quibusdā videt̄. deum habitare corpus. Nam
cui⁹ ē corp⁹ sensibile quocūq̄ radios mittit
in p̄pria puritate. multo ergo magis
vtero v̓ginali mundissimū corpus assumens.
cōtaminatus non ē. imo etiā ipsam matrem
ostendit Grecus Et ut uirginē redderet
p̄phetaꝝ. subdit. Et dabit illi dominus deus
uid patris eius. ut noscat liquido quoniam
turus est ab ea ipse ē xp̄s quē illi p̄miserūt
semine nasciturꝰ Crisost. Non tamē ex ioseph
tum corpus xp̄i mundissimū. s̄m em̄ veram
gnationis profluxerant ioseph ⁊ virgo
mā hūanitatis v̓ginei⁹ assūpsit. Basili.
ī materiali sede dauid sedit dn̄s translato
ad hēōdē s; sedē appellat dauid ī q̄ resedit
lubile regnū. vnde seq̄t̄. Et reg. ī domo iacob

Crisſ. Dicit autem ad p̄ns domū iacob eos qui de
numero iudeoꝝ crediderunt in illum. Ut em̄ Paul⁹
dicit. Non om̄s qui ex iſrael ſunt. hij ſunt iſraelite
ſed qui ſunt filij promiſſionis computant̄ in ſemine
Beda. Vel domū iacob totam eccleſiā dicit. que
vel de bona radice nata. vel cū oleaſter eſſet merito
tamen fidei in bonam ē inſerta oliuam. Grecus.
Nullius autem eſt inetnum regnare niſi dei ſolius
Quia fit vt etſi ꝓpter incarnationem dicatur dauid
ſedem accipere. tamen idem ipſe iquantum deus rex
eternus agnoſcitur Sequit̄ Et regni eius non erit
finis. nō ſolum inquātum deus eſt. ſedetiā i eo q̄ hō
ꝙ i p̄ſenti quidem hꝫ regnum multoꝝ. finaliter vo
vniuerſoꝝ cum ei omnia ſubijciant̄ Beda. Omit
tat ergo Neſtorius dicē hominem tantum ex vir
gine natum ꝙ hunc a verbo dei non i vnitate pſone
eſſe receptum Angelus enim qui eundem ipſum pa
trem habere Dauid quē filium altiſſimi vocari pro
nunciat. in duabꝰ naturis vnā xp̄i pſonā demōſtrat
Non autem ideo futuri temporis verbis angelus vti
tur quia ſecundum hereticos xp̄s ante mariam non
fuerit. ſed quia ſm eādem pſonā hō cum deo idem fi
lij nomen ſortitur.

Dixit autē maria ad angelum Quomo
do fiet iſtud quomā virū non cognoſco Et
reſpondens āgelꝰ dixit ei Spiritus ſanctꝰ
ſuperueniet in te ꝙ virtus altiſſimi obum
brabit tibi Ideoqꝫ quod naſcet̄ ex te ſanctū
vocabitur filius dei.

Ambroſiꝰ Neqꝫ enim non credere angelo maria
debuit. neqꝫ tam temere vſurpare diuina Unde dici
tur. Dixit autem Maria ad angelum Quō fiet iſtᵈ.
Temperato ē iſta reſponſio q̄ꝫ verba ſacerdotis. hec
ait. Quomodo fiet iſtud. Ille reſpondit. Unde hoc
ſciā Negat ille ſe credere ꝙ q̄ſi fidei adhuc aliū q̄rit
auctorem Iſta ſe facere profitet̄. nec dubitat eſſe fa
ciēdū. q̄d quō fieri poſſit iq̄rit Legerat maria Ecce
virgo concipiet in vtero. ꝙ pariet filium. ideo credi
dit futurum. ſed quomodo fieret ante non legerat.
nō enim quemadmodum fieret vel ꝓphete tanto fu
erat reuelatum. tantum em̄ miſterium non hominis
fuit ſed angeli ore promendum Grego. Miſſenus
Attende etiam munde virginis vocem partum an
nūciat angelus. ipſa vēo virginitati inniꝯt̄ Preſtā
tiorem icorruptibilitatem angelica viſiōe diiudicās
Unde dicit Quoniam virum non cognoſco. Baſi
lius. Cognitio multifariam dicit̄. dr̄ em̄ cognitio nr̄i
conditoris ſapientia ac magnalium ſuoꝝ noticia. nec
nō mandatoꝝ cuſtodia. ꝙ que fit apud eum appropi
quatio ꝙ copula nuptialis ut hic accipit̄ Grego.
Niſſenus Hec igit̄ Marie verba indicium ſunt eo
rum que tractabat i mētis arcano Nam ſi cauſa co
pule cōiugalis ioſeph deſpōſari voluiſſet Cur admi
ratione ducta ē dum ſibi narrat̄ cōceptio. cum immi
tum ipſa preſtolaret̄ ad tempus mater effici iuxta
legis naturam. vetꝫ quia. oblatum corpꝰ deo quaſi
quoddā ex ſacris inuiolabile reſeruari decebat Et
ideo dicit. ꝙ ſi ſis angelus tn̄ q̄ vix cognoſcam. ex

ipoſſibilibꝰ cernit. Qualiter igit̄ mater ero carens
coniuge. Ioſeph quidem in ſponſum agnoui Gre
cus Sed conſidera qualiter virgini ſoluit dubiū an
gelus. ac explanat in temeratum cōnubiū ꝙ ineffa
bilem partum. Sequitur em̄ Et reſpōdens angelꝰ
dixit ei. Spiritusſanctus ſupueniet in te ꝛc̄. Criſ. q̄ſi
dicat Non queras ordinē naturalem. vbi naturā
tranſcendunt ꝙ ſupant. que tractant̄. Dicis quomō
fiet iſtud. q̄m virum non cognoſco quinimo eo ipſo
continget. q̄d es coniugis inexpta. nam ſi virum ex
perta fuiſſes. nō digna cenſereris hoc miſterio. non
quia ꝓhibitū ſit cōiugium ſed quia v̄ginitas potior
Decebat em̄ cōmunem oīm dominū ꝙ i natiuitate no
biſcum participare. ꝙ ab ea diſcrepare. Quod enī
ex vtero naſceret̄. habuit cōmune nobiſcum. Qz aūt
abſqꝫ cōcubitu naſceret̄. plus a nobis obtinuit. quā
beatū corpus illud q̄d ob exuberātem mundiciā vir
ginis marie ut uidetur donū anime ad ſeip̄m allexit
In ſingulis em̄ ceteris vix vtiqꝫ anima ſincera. ſanc
ti ſp̄us imperabit p̄ſentiam Sed nūc caro recep
taculum effic̄t ſp̄us. Grego. miſenus. Tabulas
em̄ noſtre nature quas culpa cōfregerat. denuo vo
legiſlator d̄ terra noſtra ſibi dolauit abſqꝫ cōcubitu
diuinitatis ſue corpus ſuſceptibile creans. q̄d dn̄ꝰ
digitus ſculpſit ſcilicet ſp̄us ſupueniēs virgini.
Criſ. Inſup ꝙ virtus altiſſimi obumbrabit tibi
altiſſimi regis virtus xp̄s ē qui p aduentum ſpiritꝰ
ſancti format̄ in virgine. Greg. xviij. mora. Per
vmbrationis em̄ vocabulū incarnandi dei vtraqꝫ na
tura ſignificat̄. Umbra em̄ a lumine format̄ in cor
pore. Dum autem p diuinitatem lumen ē. quia ergo
lumen icorporeū i eius erat utero corporandū recte
ei dicit̄ Virtꝰ altiſſimi obumbrabit tibi id ē corpus
in te humanitatis accipiet incorporeū lumen diuini
tatis. hoc etiā marie dicit̄ ꝓpter mentis refrigerium
celitus datum. Beda. nō ergo virili q̄d nō cogno
ſcis ſemine ſed ſpiritusſancti quo iplens opere con
cipies. concupiſcentie in te non erit eſtus. Ibi vm
bram faciet ſp̄usſanctus. Grego. miſenus. Vel di
cit obumbrabit tibi. q̄a ſicut corporis vmbra prece
dentium karacter confirmat̄. ita indiuina deitatis filij
ex virtute generandi patebūt. Sicut em̄ in nobis q̄
dam viuifica virtus i materia corporali cōſpicitur.
qua homo format̄ ſic in virgine altiſſimi virtus p
viuificantem ſp̄m pariter corpori inſitam materiam
carnis ex virgineo corpore ad formandum nouū ho
minem aſſumpſit Unde ſequit̄. Ideoqꝫ ꝙ q̄d naſcet̄
ex te ſanctum Athanaſiꝰ. Profitemur em̄ quoniā
nature humane aſſumptum ex maria corpus veriſ
ſimū extitit ꝙ idem ſm naturā corpori nr̄o. ſoror nāqꝫ
noſtra maria cū omnes ab Adam deſcenderimus.
Baſilius. Unde ꝙ Paulus dicit. Quoniam miſit
deus filium ſuum natum nō p mulierē ſed ex muli
ere. Naꝫ hoc q̄d dico p mulierē tranſiturā poterat
indicare natiuitatis ſententiam. Qd̄ autem dicit̄ ex
muliere manifeſtat cōmunionem nature genitis reſpe
ctu parētis Grego. xviij. mora. Ad diſtinctionem
autem noſtre ſanctitatis iheſus ſingulariter ſanctus
naſciturꝰ aſſeritur. nos quippe ꝙ ſi ſancti efficimur
non tamen naſcimur. quia ipſa nature corruptibili

cognatiõe ꝯſtringimur. Ille autem ſolus veraciter ſanctus ē qui ex ꝯiunctione carnalis copule conceptus non ē Qui non ſicut hereticus deſipit. alter in humanitate. alter in deitate eſt vt purus homo conceptus atqꝫ editus ⁊ poſt ꝑ meritũ vt deꝰ eſſet, accepit. Sed nunciante angelo ⁊ adueniente ſpũ mox verbũ in vtero. mox intra vterũ verbum caro. vñ ſequit̄ Vocabit̄ filius dei ¶ Grecus Tu autē attende qualiter virgini angelꝰ totam trinitatem edidit. dñ ſpm̄ſanctũ ꝯmemorat virtutem ⁊ altiſſimũ. trinitas eñ indiuiſibilis eſt.

¶ Et ecce eliſabeth cõgnata tua ⁊ ipſa cõcepit filiũ i ſenectute ſua Et hic menſis eſt ſextꝰ illi q̄ vocat̄ ſterilis. qꝛ nõ erit ĩpoſſibile apud deũ omne v̄bum Dixit aũt maria. Ecce ãcilla domini. fiat mihi ſcd̄m verbum tuũ Et diſceſſit ab illa angelus.

¶ Criſ. Quoniã p̄cedens dictũ ſupabat v̄ginis mētem. ad humiliora declinauit ſermonē ꝑ ſenſibilia ipa ſuadens Vñ dicit Et ecce eliſabeth cognata tua. anū adueꝛte Gabrielis induſtriam. nõ memorauit eam Sare vel Rebecce vel Rachelis quia antiquiora erant exempla. ſed imminēs factum inducit vt eiꝰ mētem corroboret. ⁊ ob hoc ⁊ etatem ꝯmemorauit cuꝫ dicit Et ipa concepit filiũ in ſenectute ſua Et defectũ nature Sequit̄ eñ Et hic menſis eſt ſextus ei que vocat̄ ſterilis Nõ eñ a principio ꝯceptꝰ eliſabeth ſtatim annũciauit. ſed actõ ſex menſium ſpacio vt tumor ventris perhibeat argumentũ ¶ Grego. Nazanzenus. Sed quereret aliq̄s. qualiter ad dauid xp̄s refertur ſiquidem maria de ſanguine manauit Aarõ cuius cognatam angelus eliſabeth aſſerit ſed hoc nutu ſuperno contigit. ut regium genꝰ ſacerdotali iungeret̄. ut xp̄s qui rex eſt ⁊ ſacerdos ab vtriſqꝫ ſm̄ carnem naſceret̄ legit̄ ⁊ in Exodo qm̄ Aaron primus ſm̄ legem Sacerdos duxit ⁊ tribu iude cõiugem eliſabeth filiã Aminadab. ⁊ attende ſacratiſſimam ſpiritus admĩſtracionē. dum ⁊ hãc zacharie cõiugem ſtatuit Eliſabeth vocari. reducens nos ad illam Eliſabeth quã duxerat aaron ¶ Beda. Sic gº ne virgo ſe parere poſſe diffidat. accepit exẽplũ ſterilis anus parture. ut diſcat oĩa deo poſſibilia etiã que nature ordine videnẗ eſſe contraria. vnde ſeq̄t̄. Quia nõ erat impoſſibile apud deũ omne verbum ¶ Criſ. Ipſe nãqꝫ cum ſit nature dñs cũcta poteſt cũ velit q̇ cuncta pagit ⁊ diſponit vite mortiſqꝫ lora gubernãs ¶ Aug. ꝯ fauſtum Quiſq̄s aũt dicit. Si oĩpotens deus ē faciat ut ea que facta ſũt facta ñ fuerint nõ ꝑcipit ſe dicere ut faciat ea que vera ſũt. eo ipſo qꝛ vera ſunt. falſa ſint. poteſt eñ facere cũ aliquid nõ ſit qđ erat. velut cũ aliquē q̇ cepit eē naſcēdo faciat nõ eſſe moriendo Quis aũt dicat ut id qđ iam non eſt faciat nõ eſſe Quicq̄d eñ preteritum ē iam nõ eſt Quõ ſi de ipõ fieri aliquid poteſt adhuc ē de quo fiat Et ſi eſt. quomodo preteritũ eſt. nõ ergo eſt. qđ vere diximus fuiſſe. ſꝫ ideo verꝫ ē illud fuiſſe quia ĩ nr̃a ſententia verꝫ ē. non in ea re que iam nõ ē

hanc aũt ſententiam deus falſam facere nõ poteſt. omnipotentem autem deum non ita dicimus act[...] mori poſſe credamus. Ille plane omnipotens vere ſolus dicitur qđ vere eſt. et[...] a quo ſolo eſt quicquid aliquo modo eſt. ¶ Ambroſ. Vide autem humilitatem virginis vide deuotionem Sequit̄ eñ Dixit aũt Maria Ecce ancilla dñi Ancillam ſe dicit que mater eligit̄ nec repentina exaltata promiſſione eſt Quia eñ humilemqꝫ partura humilitatem debuit etiam ipſa preferre. ſimulqꝫ tamen ancillam ſe dicendo nullam ſibi p̄rogatiuam tante gr̃e vẽdicauit. quia faceret qđ iuberet̄. vnde ſequit̄ Fiat mihi ſecundum verbũ tuũ habes obſequiũ. vides votum Ecce ancilla domini aparatus officij eſt. Fiat mihi ſecundum verbũ tuũ conceptus eſt voti ¶ Euſebius Alius aliud quidem in preſenti ſermone virginis extollet. quibuſ[...] quidam conſtantiam. hic obedientie promptitudinem. alius qꝛ non allecta eſt tam ſplendidis ⁊ arduis per magnum archangelum promiſſis pollicitatis[...] non exceſſit modum in dando inſtantias. ſed [...] cauit ⁊ [...]e leuitatem ⁊ zacharie incredulitatem [...] autem humilitatis profunditas non minꝰ [...] admiranda ¶ Grego. xviij. moral. Per [...] nãqꝫ ſacramentum concepto ſancto partu [...] ſecundum veritatem vtriuſqꝫ nature [...] ancilla domini fuit ⁊ mater ¶ Beda Accepto [...] virginis conſenſu. mox angelꝰ celeſtia repetiit [...] ſequitur Et diſceſſit ab illa angelus. ¶ [...] ſolum impetrans qđ optabat. ſed ſtupens in [...] neti forma ⁊ virtutis plenitudine.

¶ Exurgēs aũt maria ĩ diebꝰ illis abijt ĩ mõtana cũ feſtinacione ĩ ciuitatē iuda ⁊ intrauit domũ zacharie ⁊ ſalutauit eliſabeth Et factũ eſt ut audiuit ſalutacionē marie eliſabeth. exultauit ĩfans ĩ vtero eiꝰ Et repleta eſt ſpũſcõ eliſabeth ⁊ exclamauit voce magna ⁊ dixit Bñdicta tu iter mulieres ⁊ bñdictꝰ fructꝰ vẽtris tui Et vnde mihi vt veniat mater domini mei ad me Ecce enim vt facta eſt vox ſalutacionis tue ĩ auribus meis exultauit ĩ gaudio ĩfans ĩ vtero meo Et beata q̄ credidiſti. quoniã pficientur ea que dicta ſunt tibi a domino

¶ Ambroſius. Angelus cum abſcondita nunciaret ut fides aſtrueretur exemplo femine ſterilis concipientis virgini nunciat. ubi hoc audiuit maria non quaſi incredula de oraculo nec quaſi incerta de nuncio nec quaſi dubitans de exemplo ſed quaſi leta pro voto religioſa pro officio. feſtina ꝑ gaudio in montana perrexit. Vnde dicitur Exurgens autem maria in diebus illis abijt in montana quo enim iam deo plena [...] ad ſuperiora cum feſtinatione ꝯſcenderet ¶ Origenes Ihꝫſus eñ qui in vtero illiꝰ erat feſtinabat adhuc [...] exiſtentem ſanctificare. vñ ſeq̄t̄. Et in[...] p̄uenit maria [...] ſanctificat. vñ ſeq̄t̄ Et [...]

Ambro. Neſcit tarda molimina ſpũſſancti gratia
Diſcite virgines nõ demorari in plateis. nõ aliquos
in publico miſcere ſermones. Theoph. Propter h
abijt i montana quia zacharias i montanis habitas
bat. vnde ſequit in ciuitatem Juda ⁊ itrauit i domũ
zacharie. Ambro. Diſcite vos ſancte mulieres ſo
licitudinem quã pregnantibus debeatis exhibere cog
natis. Mariam autem que ſola in intimis penetralibꝰ
verſabat non a publico virginitatis pudor. nõ a ſtu
dio aſperitatis montium. nõ ab officio prolixitas iti
neris ſtardauit. diſcite etiam virgines humilitate;
marie venit ꝓpinqua ad proximã. iunior ad ſeniorẽ
nec ſolum venit. ſed ⁊ prior ſalutauit. vnde ſequitur
Et ſalutauit Eliſabeth. decet enim ut quãto caſtior
virgo tanto humilior ſit. nouerit; deferre ſenioribꝰ
ſit magiſtra humilitatis in qua eſt profeſſio caſtita
tis. eſt etiam cauſa pietatis. quia ſuperior venit ad infe
riorem ut inferior adiuuet. Maria ad Eliſabeth. xp̃s
ad iohannem. Criſ. ſup math. vel aliter. celabat q̃
ſupra dicta ſunt i ſe virgo nec cuiq̃ hoim pandit. ſi
enim credebat ab alijs poſſe fidem adhiberi mirãdis
relatibus imo magis putabat ſe pati conuicia ſi di
ceret quaſi volens ſcelus ꝓprium palliare. Ore
cum Ad ſolam autem refugit eliſabeth. ſic enim con
ſueuerat ꝓpter cognationẽ ⁊ ꝓpter cetera huiuſmõi
cõmunionem. Ambro. Cito autem euentus marie
⁊ preſentie dominice beneficia declarant. nam ſequitur.
Et factum ẽ vt audiuit ſalutationem marie eliſabeth
exultauit infans i vtero eius. vide diſtinctionem ſin
gulorũq; verborũ ꝓprietates. Vocem prior eliſabeth
audiuit. ſed iohẽs. prior grãm ſenſit. illa nature or
dine audiuit. ille exultauit ratõe miſterij. illa marie
ille dñi ſenſit aduentum. Grecus. Propheta enĩ
prorſus acutius videt. ⁊ audit. ſalutat q; ꝓphetatum.
ſed quoniam verbis non poterat. ſaltat in vtero qd̃
maxim exiſtit in gaudio. quis vnq̃ nouit tripudiũ
natiuitate antiquius. Inſinuauit gratia que nature
ignota extiterant. recluſus vẽtre miles agnouit do
minũ ac regem ortu ꝓ. venturo tegmine nõ obſtante
miſtice viſion. Inſpexit enĩ nõ palpebris. ſed ſpũ.
Orig. Non aũt antea repletus fuerat ſpiritu
donec aſſiſteret. que xp̃m gerebat in vtero. Tunc
aũt ⁊ ſpũ erat plenus ⁊ reſultabat in parente. vñ
ſequit Et repleta ẽ ſpũſancto eliſabeth. Non autem
dubium ẽ quin que tunc repleta ẽ ſpũſancto ꝓpter fi
lium ſit repleta. Ambro. Illa autem que ſe occultaue
rat q̃ conceperat filium. iactare ſe cepit quia genera
bat ꝓphetam. ⁊ que erubeſcebant ante benedicit.
Vñ ſequit. Et exclamauit voce magna. Et dixit
benedicta tu int̃ muli. magna voce clamauit vbi do
minĩ ſenſit aduentum. quia religioſum credidit par
tum. Orige. Dicit autem benedicta tu int̃ muliẽs
Nulla enĩ vnq̃ tãte fuit grẽ particeps aut eſſe po
terit. Vnius enĩ diuini germis parens eſt unica.
Beda. Eadẽ autem voce ab eliſabeth qua a ga
briele benedicitur. vt ⁊ angelis ⁊ hoibus veneran
da monſtretur. Jero. Quia vero alie ſancte mu
lieres fuerunt que tamen genuerũt filios peccato
inquinatos. ſubiungit Et benedictꝰ fructus vẽtris
tui. Vel aliter intelligit. dixerat benedicta tu inter

mulieres. Deiñ q̃ſi interrogãte aliq̃ q̃re ſubiungit
cã; dicẽs. Et benedictus fructus ventris tui ſcilic;
quia deus eſt fructus ventris tui. ſicut dicitur i pſal
mo. Benedictus qui venit i nomine domini deus do
minus ⁊ illuxit nobis. Cõſueuit enĩ ſacra ſcriptura
⁊ ꝓ quia recipe. Orige. Fructum autem ventris
dei genitricis dominũ dixit. quia nequaq̃ ex viro. ſ;
ex ſola maria proceſſit. Nã qui ſemen ſumpſerunt
a patribus. fructus eoꝝ exiſtunt. Grecus. Solus
ergo hic fructus benedictꝰ. q̃ ⁊ abſq; viro ⁊ abſq;
peccato producẽ. Beda. Iſte ẽ fructus qui dauid ꝓ
mittit De fructu ventris tui ponam ſup ſedem tuã
Seuerus. In qua parte emergit eutices redar
guitꝰ dum fructus ventris xp̃s aſſerit. Omnis enĩ
fructus ẽ euiſdem nature cum planta. Vñ ⁊ virgi
nem relinquitur euiſdem fuiſſe nature cum ſecundo
Adam qui tollit peccata mundi. Sed ⁊ qui phanta
ſticam opinionẽ de carne xp̃i confingunt in vero dei
genitricis partu erubeſcant. nam fructꝰ ex ipã ſub
ſtancia procedit arboris. Vbi ſunt etiã dicentes q̃ſi
ꝑ aqueductum xp̃m tranſiſſe ꝑ virginem aduertãt
ex dictis eliſabeth quã repleuit ſpũs xp̃m fructum
fuiſſe vẽtris Sequit Vnde hoc mihi ut veniat mr̃
domini mei ad me. Ambro. Non quaſi ignorans
dicit. Scit enĩ eſſe ſanctiſpũs grãz ⁊ opatione ut mr̃
dñi matrem ꝓphete ad profectum ſui pignoris ſalu
tet. ſed quaſi nõ humani hoc meriti ſed diuine gratie
munus eſſe cognoſcat ita dicit. Vnde hoc mihi. hoc
ẽ qua iuſticia quibꝰ factis ꝑ quibus meritis. Ori
genes Conuenit aũt hoc dicẽs cum filio. nam ⁊ Jo
hannes idignum ſe ſentiebat aduentu xp̃i ad ipſum
Matrem autem domini nuncupat adhuc virginem
exiſtentem preoccupans euentũ ex dicto ꝓphetico.
Diuina autem prouiſio duxerat mariam ad eliſabeth
ut iohãnis teſtimoniũ ab utero ꝑueniret ad dominũ
Ex tunc enim iohannem dñs in ꝓphetam conſtituit
Vnde ſequit. Ecce enĩ ut facta eſt vox ſalutationis
tue in auribus meis exultauit infans in utero meo.
Aug. ad darda. Hoc aũt ut dicẽt ſicut euãgeliſta
ꝓlocutus ẽ repleta ẽ ſpũſancto. q̃ proculdubio reue
lante cognouit. quid illa exultatio ſignificaſſet. ifan
tis enim illius veniſſe matrem cuꝰ ipſe precurſor
⁊ demonſtrator eſſet futurus. Potuit gº eſſe iſta
ſignificatio rei tante a maioribꝰ cognoſcẽde nõ a par
uulo cognita. nõ enĩ dixit. exultauit in fide infans in
utero meo. ſed exultauit in gaudio. videmus aũt ex
ultationem nonſolum paruuloꝝ. ſedetiam pecorum.
non utiq; de aliqua fide vel religione vel quacũq; ra
tionabili cognitione venientem. ſ; ex inuſitata ⁊ no
ua extitit. quia in utero ⁊ in eius aduẽtu que omniũ
ſaluatorem fuerat paritura. Ideo hec exultatio ⁊ tã
quam matri domini reddita reſalutatio ſicut ſolent
miracula fieri. facta ẽ diuinitus in iſante. non humã
cus ab infante quamq̃ etiam ſi uſq; adeo in illo puo
eſt acceleratus vſus rationis ⁊ voluntatis ut itra
uiſcera maternaz iam poſſet agnoſcere. credere cõ
ſentire. Etiam hoc in miraculis habendum diuine
potentie. nõ ad humane trahendum exemplar natẽ
Orige. Venerat aũt mater dñi uiſura eliſabeth
miraculoſum conceptum quem retulerat angelus.

vt ꝑ hoc ſequaẽ credulitatis potioris ad virginem
manaturi. ⁊ ad hanc fidem facit ſermo eliſabeth dicẽ
tis. Et beata que credidiſti. quoniam ꝑficienẽ ea que
dicta ſunt tibi a domino ¶ Ambro. Vides minime du
bitaſſe mariam ſed credidiſſe. ⁊ ideo fructum dei cõ
ſecutam ¶ Beda. Nec mirum ſi dñs redemptorus
mundũ opationẽ ſuam ĩchoauit a matre ut ꝑ quam
ſal⁹ oĩb⁹ pabaẽ. eadem ꝑſona aẽ ꝓma fructũ ſalutis
hauriret ex pignore ¶ Ambro. Sed ⁊ uos beati q̃
audiuiſtis ⁊ credidiſtis. Quecũq; eñ crediderit aĩa
⁊ concipit. ⁊ generat dei verbum ⁊ opa eius agno-
ſcit ¶ Beda Omnis aũt aĩa que verbum dei mente
concepit. virtutum ſtatim celſa cacumina greſſu cõ
ſcendit amoris. quaten⁹ ciuitatẽ iuda idest confeſſio
nis ⁊ laudis arcem penetrare. ⁊ vſq; ad ꝑfectionẽ
fidei ſpei ⁊ caritatis. q̃ſi tribus in ea menſib⁹ valeat
cõmorari. ¶ Idẽ. ſup Ezechielẽ Spiritũ de ꝑteri
to ⁊ de pñti ⁊ de futuro ꝑ ꝓphetie ſpm̃ tacta eſt que
⁊ eam ꝓmiſſionib⁹ angeli credidiſſe cognouit ⁊ ma
trem nominã q̃ redemptorem humani generis in
vtero parituraẽ aẽ portaret itellexit. etiã cũ oĩa ꝑfici
enda perdiceret q̃d etiã de futuro ſequereẽ aſperit.

¶ Ambro. Sicut peccatum a mulieribus cepit. ita ⁊ bona a mulieribus inchoanẽ vñ nõ otioſum videtur q̃ ⁊

¶ Et ait maria magnificat aĩa mea dñm

ante iohannem eliſabeth ꝓphetiſat. ⁊ maria ante do-
mini generationẽ. Sequiẽ aũt ut marie quo ꝑſona
melior. eo ꝓphetia ſit plenior ¶ Baſi. Virgo eñ ſub
limi ac ſpeculatione ꝓfunda imenſitatem cõtemplãs
miſterij quaſi profundius gradiẽs magnificat deum
Vñ diciẽ Et ait maria Magnificat anima mea dñm
¶ Grecus. Quaſi d. mirabilia que deus prenũcia-
uit ĩ meo corpore exercebit. ſ; anima mea in fructu
oſa apud deum non erit. Conuenit autem mihi ⁊ vo
luntatis fructũ afferre Nam quãtum amplo doto-
miraculo tantum teneor gloriſicare ĩ me mirabilia
opantem. ¶ Orige. Si aũt dñs nec augmentũ nec
detrimentum recipe poteſt. quid ẽ q̃d maria loq̃tur.
Magnificat anima mea dñm. Sed ſi conſiderem do
minũ ſaluatorẽ imaginẽ eẽ inuiſibiẽ dei ⁊ aĩam meã
factam ad eius imaginẽ. ut ſit imago imaginis. tũc
videbo quoniam ĩ exemplo eoꝝ qui ſolẽt imagines
pingere qñ magnificauero aĩa; meã ope. cogitati
one ſermone. Tunc imago dei grandis efficitur et
ipſe dñs cuius imago eſt in anima mea. magnificaẽ.

¶ Baſiẽ Prim⁹ ſpũs fruct⁹ ẽ pax ⁊ gaudiũ Quia ergo virgo ſancta tota; ſibi hauſerat ſpũs gra;. merito ſub

¶ Et exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo.

iungit Et exultauit ſpũs meus in deo ſalutari meo.
Idem ⁊ animã dicit ⁊ ſpiritum. Conſueta autem in
ſcripturis exultationis prolatio inſinuat alacrẽ quẽ
dam ⁊ iocoſum habitum anime in hijs qui digni ſuẽ
Proinde virgo exultat in domino ineffabili cordis
tripudio ⁊ reſultatione in ſtrepitu honeſti affectus.

Sequitur in deo ſalutari meo. ¶ Beda Quia eiuſ
dem iheſu id eſt ſaluatoris ſpiritus virginis eterna
diuinitate letatur cuius caro tẽporali conceptione
fetatur ¶ Ambroſius Magnificat ergo anima ma
rie dñm. ⁊ exultat ſpũs eius ĩ dõ eo q̃ aĩa ⁊ ſpiritu
pẽi filioq; deuota vnũ deũ ex q̃ oĩa ⁊ vnũ dñm ꝑ quẽ
omnia pio veneratur affectu Sit autem in ſingulis
Marie anima ut magnificet dominum Sit in ſingu
lis ſpiritus marie ut exultet in domino Si ſecundũ
carnem vna mater eſt chriſti. ſecundum fidem tamẽ
omnium fructus eſt chriſtus Omnis enim anima ac
cipit dei verbum. ſi tamen immaculata ⁊ immunis
a vicijs intemerato caſtimoniam pudore cuſtodiat
¶ Theophilus Ille autem deum magnificat qui di
gne ſequitur chriſtum ⁊ dum chriſtianus vocatur
chriſti non minuit dignitatem magna ⁊ celeſtia ope
rando. ⁊ tunc ſpiritus eius id eſt ſpiritualis caris
exultabit id eſt proficiet. ⁊ non mortificabitur.
¶ Baſilius Si quãdo vero lux in cor ſuum irrup
ſerit ⁊ ad deum diligendum ⁊ contemnenda corpo
rea. per illam obſcuram ⁊ breuem imaginem ꝑfe
ctã ꝑcipe uiſtoꝝ cõſcia; aẽ ꝯſiſtẽtiã abſq; vlla diffi
cultate conſequentium in domino gaudium. ¶ Ori
genes. Pri⁹ autem anima magnificat dominum
poſtea exultet in deo niſi enim antea credidimus
exultare non poſſumus.

¶ Greco. expoſitio. cauſam manifeſtat cur ſe magnificare deũ & ceat. ac exultare ĩ deo dicens. Quia reſpexit

¶ Quia reſpexit humilitatẽ ancille ſue. ecce eñ ex hoc btã me dicẽt oĩs generacões.

humilitatem ãcille ſue quaſi diceret ipſe proxime nõ
ego expectaui. humilibus eram contenta Vocat au
tem ad ineffabile conſilium eligor ⁊ exaltor de terra
ad ſidera. ¶ Auguſtinus in ſermone de aſſumptione
O vera humilitas. que deum hominibus peperit
vitam mortalibus edidit. celos innouauit mundum
purificauit paradiſum aperuit ⁊ hominum animas
liberauit. Facta eſt marie humilitas ſcala celeſtis.
per quam deus deſcẽdit ad terras. quid enim eſt di
cere reſpexit. niſi approbauit. multi enim videntur
in conſpectu hominum humiles eſſe ſed eorum humi
litas a domino non reſpicitur. Si enim veraciter hu
miles eſſent. deinde ab hominibus non ſe laudari vel
lent. non in hoc mundo. ſed in deo ſpiritus eorum ex
ultaret. ¶ Origenes Sed quid humile atq; deiectũ
que dei filium geſtabat in vtero Sed conſidera quo
niam humilitas in ſcripturis vna de virtutibus pre
dicatur. que a philoſophis modeſtia dicitur. Sed
⁊ nos eam poſſumus appellare quadam circuitione
aliquis non eſt inflatus ſed ipſe ſe deiicit. ¶ Beda
Cuius autem humilitas reſpicitur recte beata ab o
bus cognominatur. Vnde ſequitur. Ecce enim ex
hoc beatam me dicent omnes generacões ¶ Atha
naſius. Si enim ſecundum prophetam honorabiles
habent ſemen in ſion ⁊ proximos in ieruſalem quan
tum decet eſſe preconium diue ac ſacroſancte vir
ginis marie que ſcdm carnem extitit genitrix ĩ effecta

¶ Grecus. Non autem ſe beatā appellat ītam virtute ſua glorie. Unde enim focus in ipſa ſuperbie que ſe an gelum dei nuncupauit. ſed ſacro tacta ſpū que futura ſunt preſcivit. ¶ Beda. Decebat eīn ut ſicut per ſuperbiā primi parentis mors in mundum intrauit. ita per humilitatem marie vite introitus panderet. ¶ Jero. Et ideo dicit omnes generationes non ſolum eliſabeth ſ; etiam omnes credentium nationes.

¶ Quia fecit mihi magna q̃ potens eſt ⁊ ſanctum nomen eius.

¶ Theoph. Oſtendit virgo nō per ſuam virtutem beatā ſe predicādam ſed cauſam aſſignat dicēs. Quia fecit mihi magna q̃ potens eſt. Quare tibi magna fecit. credo ut creatura exiſtens creatorem famula dominū generares. ut per te mundum deus redimeret. per te illuminaret. per te ad vitam reuocaret. ¶ Titus. Quo modo magna mihi ꝙ manēs illibata ꝯpio ſuperans nutu dei naturam. digna reputata ſum viro non quomō cuiꝯ genitrix effici. ſed vnigeniti ſaluatoris. ¶ Beda. Reſpicit autem hoc ad initium carminis vbi dictū ē. Magnificat anima mea dominum. Sola enim anima illa cui dominus magna facere dignaē. dignis eum preconijs magnificare poteſt. ¶ Titus. Dicit autem qui potens eſt. ut ſiquis diffidat in conceptionis negotio dum virgo manens concepit retorqueat miraculum ad potentiam operantis. Nec quia unigenitus acceſſit ad feminā. ex hoc inquinaē. quia ſanctum ē nomen eius. ¶ Baſilius. Sanctum vero dicē nomen dei nō quia in ſillabis quādam ſanctificatiuā virtutē cōtineē. ſed quia quomodolibet dei ſpeculatio ſancta dinoſcē ⁊ ſincera. ¶ Beda. Singularis eīn potentie culmine trāſcendit omnē creaturā ⁊ ab vniuerſis que fecit longe ſegregaē. quod greca locutione melius intelligitur. In quo ipſum verbum quod dicit agion quaſi extra terram eſſe ſignificat.

¶ Et miſericordia eiꝯ a progenie in progenies timentibus eum.

¶ Beda. A ſpecialibꝯ ſe donis ad generalia dei iudicia conuertens totiꝯ humani generis ſtatū deſcribit ſubdēs. Et miſericordia eius a progenie i progenies timentibus eum. quaſi diceret. Non ſoli mihi magna fecit qui potens eſt. ſed ⁊ i omni gēte qui timet deum acceptus eſt illi. ¶ Origenes. Miſericordia enim non in vna generatione ſed in ſempiternum extenditur a generatione i generationem. ¶ Grecus. Et miſericordia eius quā habet in generatione generationum. ergo concipio ac ipſe corpori animato cōiungitur. noſtrā tractans ſalutem ſolius intuitu pietatis. Miſereē autem nō qualitercūq; ſed hijs quos timor eius cōpeſcuit in qualibet natione. Unde addiē. Timentibus eum qui ſcilicet penitentia ducti ad fidē ⁊ penitentiam conuertunē. Nam qui obſtinati ſunt incredulitatis ianuam clauſerunt ſibi ianuam pietatis. ¶ Cho. Uel per hoc innuit ꝙ timentes miſericordiā conſequuntur i generatione iſta id eſt in preſenti ſeculo ⁊ futuram id eſt in ſeculo futuro. In hoc ſeculo centuplum accipientes. In illo vero multo maiora.

Fecit potenciam in brachio ſuo diſperſit ſuperbos mēte cordis ſui.

¶ Beda. Humani generis ſtatū deſcribens quid ſuperbi ⁊ quid humiles mereanē. oſtendit dicens. Fecit potētiam in brachio ſuo id eſt in ipſo dei filio. Sicut eīn tuum brachium ē quo operaris. ſic brachium dei dictū ē eius verbum per quod operatus ē mundum. ¶ Orige. Timentibus autem ſe fecit potentiam in brachio ſuo quia licet infirmꝯ ad deum acceſſeris. ſi timueris eum. promiſſa virtutem conſequeris. ¶ Theoph. In brachio ſuo. i. eius filio incarnato potentiam fecit. quia natura deuicta ē virgine parente ⁊ deo humanato. ¶ Grecus. Uel dicit fecit per faciet potentiā nō vt dudum per moyſen contra egiptios. nec per angelū puta quādo multa milia rebellium proſtrauit aſſiriorum nec quoquā alio mediante. niſi in proprio brachio triumphum docuit intelligibiles hoſtes ſuperādo. vn̄ ſequiē. Diſperſit ſuperbos mēte cordis ſui. ſcilicet quālibet mentem elatam non penitentem eius aduentui. qui etiam aparuit ⁊ vitioſas oſtendit ſuperbas cogitationes eorum. ¶ Cirillus. Magis autem proprie demonum hoſtili caterua intelligenda ſunt hec. hos eīn ſeuientes in terra diſſipauit aduemens dominꝯ. ⁊ compeditos ab eis obedientie ſue reſtituit. ¶ Theoph. Poteſt etiā hoc de iudeis intelligi quos in omnem diſperſit regionē. ſicut nūc diſperſi ſunt.

¶ Depoſuit potentes de ſede ⁊ exaltauit humiles.

¶ Beda. Quod dixerat fecit potentiam i brachio ſuo ⁊ quod premiſerat. Et miſericordia eius a progenie in progenies. Hijs verſiculis per ſingula ꝯtinua ē ānectēdū. q. d. i. per oēs ſeculi generationes ⁊ perire ſuperbi ⁊ humiles exaltari pia iuſtaq; diuine potētie diſpenſatione non ceſſāt. Unde dicē. Depoſuit potentes de ſede ⁊ exaltauit humiles. ¶ Cirillus. Magna ſapiebant demōes ⁊ diabolus gentilium ſapientes. Pharſei ⁊ ſcribe hos tamen depoſuit. erexitq; humiliātes ſe ſub potenti manu dei dās illis virtutem calcandi ſerpentes ⁊ ſcorpiones. omnemq; poteſtatem inimici. Erant ⁊ quiq; iudei poteſtate ſuperbi. ſed proſtrauit hos incredulitas. Ex gentibus autem ignobiles ⁊ humiles per fidem ad apicem conſcenderunt. ¶ Grecꝯ. Dicitur eīn tribunal noſter intellectus et cognoſcitē. ſed inique virtutes poſt tranſgreſſionem incubuerunt precordijs prothoplaſti. tanq; in proprio ſolio. Ob hoc ergo venit dominus. ſpūs iniquos eiecit a ſedibus voluntatum. ⁊ proſtratos a demonijs exaltauit. eorum conſcientias purgans ⁊ eorum mētem ſtatuens propriam ſedem.

¶ Eſurientes impleuit bonis ⁊ diuites dimiſit inanes.

¶ Silo. Quia humana proſperitas precipue in honoribus potentatum ⁊ in abundantia diuitiarum ꝯſiſtere videtur. poſt deiectionē potentium ⁊ exaltationem humilium de diuitum exinanitione ⁊ pauperum repletione mentionem facit dicens. Eſurientes impleuit bonis ⁊ diuites dimiſit inanes. ¶ Baſilius. Depoſuit quidem nos preſens verbum etiā quo ad ſenſibilia edocens rerum mundanarum icertitudinem. Caduca ſiquidem ſunt hec ſicut vnda que ab impetu ventorum hinc inde diffunditur. Intellectualiter autem ſome̅

eſuriebat gen⁹ humanum exceptis iudeis hos nam ꝗ ditauerat legis tradicio ⁊ ſanctorum dogmata Prophetarum Quia vero non humiliter hꝰſerunt verbo humanato dimiſſi ſūt inanes. nihil deferentes nō fidem. non ſcienciam ⁊ ſpe bonorum priuati ſūt ⁊ a terrena Jeruſalem ⁊ a vita futa excluſi Quos vero de gentibus fames ⁊ ſitis ↄtriuerat cū heſiſſet domino repleti ſunt ſpiritualib⁹ bonis ¶ Gloſa Qui ećiam terrena toto ſtudio quaſi eſurientes deſiderant ſaturabuntur. cū Chriſtus aparuerit i gloria Sed qui terrenis gaudent in fine totius beatitudinis in anes dimittentur.

¶ Suſcepit iſrł puerū ſuū rcordatus miſericordie ſue Sicut locutus eſt ad patres noſtros abraham ⁊ ſemini eius in ſecula.

¶ Gloſa poſt generalem diuine pietatis ⁊ iuſtitie cōmemoratonē ad ſingularē noue incarnationis diſpenſationē conuertit verba dicens Suſcepit iſrł puerum ſuum quaſi medicus egrum. inuiſibilis in homines factus ut faceret iſrael id eſt videntem deū puerum ſuum. ¶ Beda Obedientem ſcilicet ⁊ humilē Nam qui contemnit humiliari. non poteſt ſaluari. ¶ Baſilius Jrael enim dicit non materialem quē ſola nobilitabat appellatio. ſed ſpiritualem qui nomen fidei retinebat habens oculos tendentes ad deum videndum per fidem. Poteſt etiam ad iſrael carnalem hoc adaptari. cum ex eo infiniti crediderint Hoc aūt fecit Recordat⁹ miſericordie ſue Hoc enī impleuit qđ Abrahe pmiſerat dicens quoniā benedicēt in ſemine tuo omnes cognationes terre Huius ergo pmiſſionis dei genitrix recordata dicebat Sicut locutus eſt ad patres noſtros Abraham ⁊ ſemini eius ī ſecula Nam ⁊ abrahe dictū eſt. Statuā pactū meū inter me ⁊ te. ⁊ inter ſemen tuum poſt te in generationibus ſuis federe ſempiterno. ut ſī de⁹ tu⁹ ⁊ ſeminis tui poſt te. ¶ Beda Semen autem dicit nō tā carne progenitus ꝗ̄ fidei eius veſtigia ſecutus quibus aduentus ſaluatoris in ſecula promiſſus eſt ¶ Glo Quia ipſa promiſſio hereditatis nullo fine claudet. ⁊ vſq; in finem ſeculi credentes non deerunt ⁊ beatitudinis gloria erit plenmis.

¶ Manſit aūt maria cū illa q̄ſi menſib⁹ tribus ⁊ reuerſa eſt in domum ſuam.

¶ Ambro. Tamdiu māſit maria ꝗ̄diu eliſabeth pariendi tempus impleret. Unde dr̄ Māſit autem maria cum illa quaſi menſibus tribus ¶ Theophilus Jn ſexto enim menſe conceptionis Precurſoris venit angelus ad mariam que manſit cū eliſabeth menſibus tribus ⁊ ſic nouem menſes implenē ¶ Amb. Non autem ſola familiaritas eſt cauſa ꝙ diu māſit ſed etiam tanti nati profectio. Nā ſi primo ingreſſu tātus pgreſſ⁹ extitit ut ad ſalutationē marie exultaret infans in vtero Repletē ſpūſancto mater infantis. quātū putam⁹ vſu tāti tēporis ſancte marie addidiſſe preſentiam. Bene ergo inducit ⁊ exhibuiſſe officium ⁊ miſticum numerū cuſtodiſſe ¶ Beda. aīa enī caſta que ſpiritualis verbi deſideriū concipit. neceſſe eſt vt alta celeſtis exercitus uiga ſubeat ⁊ ꝗ̄ tertium menſium dies ibidem demorata quouſq; fidei ⁊ ſpei ⁊ caritatis luce radietur perſeuerare non deſiſtat ¶ Theoph. Quādo vo eliſabeth paritura erat virgo receſſit. vnde ſequitur Et reuerſa eſt i domū ſuam ſcilicet ppter multitudinem que ad partum cōgregari debebat. Jnconueniens autem erat in talibus virginē ibi eſſe preſentē. Grecus Mos enī eſt virginibus cedere quotiens pregnans parit vt autem ppriam applicuit domū alio quidem nullatenus abijt ibi vero manebat vlterius donec adeſſe part⁹ eius cognouit ibiq; ioſeph dubitans ab angelo edocetur

¶ Eliſabeth aūt impletum eſt temp⁹ pariendi. ⁊ peperit filiū Et audierūt vicini ⁊ cognati eius qꝛ magnificauit domin⁹ miſericordiam ſuā cum illa. ⁊ congratulabantur ei.

¶ Ambroſ. Si diligenter aduertas plenitudinis verbum nuſꝗ̄ inuenies poſitum niſi in generatione iuſtorum. vnde ⁊ nunc dicit. eliſabeth aūt impletum ē tempus pariēdi. plenitudinem enī habet vita iuſtorum inanes autem ſunt dies impiorū ¶ Crĩſ. Jdcirco deus eliſabeth partu; retardauit vt gaudium augeretur ⁊ famoſiorem faceret mulierem. Unde ſequitur Et audierunt vicini ⁊ cognati eius quia magnificauit dominus miſericordiam ſuam cum illa ⁊ congratulabant ei. nā q̄ ſterilitatem ei⁹ cognouerāt oīes diuine gratie ſunt effecti. Nemo autem ipſo nato cum ſilentio diſcedebat. ſed deū qui illū ex inſperato conceſſerat collaudabāt ¶ Ambro. Habet enī ſanctorum editio letitiam plurimorum quoniam cōmune eſt bonum. Juſticia enim cōmunis eſt virtus ⁊ ideo ortu iuſti future vite inſigne premittitur ⁊ gratia ſecuture virtutis exultatione vicinorum preſignante ſignificatur

¶ Et factum eſt in die octauo venerūt circūcidere puerum Et vocabāt eum nomine patris ſui zachariā. Et reſpondens mater eius dixit. q̄ Neq̄ ſed vocabitur iohannes Et dixerūt ad illam. qꝛ nemo eſt in cognatione tua. qui vocetur hoc nomine. Jnnuebant aūt patri eius quē vellet vocari eum Et poſtulans pugillarē. ſcripſit dicens Johannes eſt nomen eius Et mirati ſūt vniuerſi Apertū eſt autē illico os eius ⁊ lingua eius. ⁊ loquebatur benedicens deum.

¶ Criſ. Circūciſiōis nomina primo tradita ē abrahe in ſignū diſtinctōis ut ge⁹ patriarche ipermixtū ſeruet ⁊ ſic promiſſa bona conſequi valeant Sed poſtquam pacti cōſūmatur negociū a ppoſitum ſignum de medio tollit. Sic igitur ⁊ per xp̄m circūciſione ceſſante baptiſmus ſuccedit. ſꝫ antea iohēs circumcidebat. vñ dr̄ Et fa. ē ī die octa. ve. cir. pu. Decebat enī dominus infans. vij. dierū circūcidat in vulua

Hunc autem tempoꝛis menſuram a diuina clemen
tia cõſtitutam autumo duplici de cauſa. Primo qꝺ
vt in extrema etate leuiꝰ paꝛaret doloꝛem ſectionis
carnis. Secũdo vt ex ipſis opibus moueamur. qm̄ nõ
hec agebant in ſignum. Tener enim puer minime di
ſcernit que circa ipſũ fiunt. Poſt circũciſionẽ autem
nomen impõebatur. Unde ſequit. Et vocabant eũ no
mie patris ſui zachariam. Hoc autẽ ideo fiebat. q2 a
prius opoꝛtet ſumere ſignaculũ domini. ⁊ poſtea no
men humanum. Uel quia nullus niſi prius abijciat
carnalia quod ſignificat circũciſio dignus eſt q2 in li
bro vite nomen eius ſcribatur. ¶ Ambro. Mire aũt
ſanctus euangeliſta premittendum putauit. q2 pluri
mi infantem patris nomine zachariam appellandum
putarent. vt aduertas mr̃i nõ nomẽ alicꝰ diſplicuiſſe
degeneris. ſed io ſancto infuſum ſpiritu. qꝺ ab ãgelo
ante zacharie fuerat prenũciatum. Et quidem ille mu
tus intimare vocabulum filij nequiuit vxoꝛi. ſed ꝑ pro
phetiam eliſabeth didicit. qꝺ non didicerat a marito
Unde ſequitur. Et reſpondens mater eius dixit. ne
quaq̃ ſꝫ vocabit iohãnes. Nec mireris ſi nomẽ mu
lier qꝺ non audiuit aſſeruit quãdo ſpũs ei ſanctus q̃
angelo mandauerat reuelauit. Neq2 poterat domi
ignoꝛare prenunciũ q̃ ꝓphetauerat xp̄m. ⁊ hĩ ſeqt̃.
Et dixerunt ad illam quia nemo ẽ in cognatiõe tua
qui vocet̃ hoc nomine ut intelligas nomẽ non gene
ris eſſe ſed vatis. zacharias q2 nutu interrogatur.
Unde ſequit̃. Innuebant autem patri eius. quẽ vel
let vocari eum. Sed quia incredulitas ei affatum
ereperat ⁊ auditum. qꝺ voce nõ poterat. mãu ⁊ lite
ris eloquitur. Unde ſequitur. Et poſtulans pugilla
rem ſcripſit dicens. Johãnes ẽ nomen eius. Hoc ẽ
nõ a nos nomẽ impoſuimus. qui iam a deo nomen ac
cepit. ¶ Oꝛigenes. zacharias quidem interpretatur
memoꝛia dei. Johes autem ſignificat demonſtrãtem
ceterum ⁊ abſentis memoꝛia. ⁊ pſentis demõſtracõ
ẽ. Debebat autem iohannes nõ memoꝛiam dei vt ab
ſentis exprimere immo digito demonſtrare pñtem
dicens. Ecce agnus dei. ¶ Cris. Quin etiam hoc no
men iohannes. gratia dei interptat̃. Ex ergo gratia
diuina fauente nõ natura eliſabeth huc filium cepit
beneficij memoꝛiam. i nomine pueri cõſcripſerũt.
¶ Theoph. Quia vero cũ muliere circa hoc nomẽ
pueri pater mutus concoꝛdauit. Sequitur. Et mirati
ſunt vniuerſi. Nemo enim huiꝰ nomis erat in cog
natione eoꝝ. vt aliquis diceret q2 antea hoc ambo
cogitaſſent. ¶ Grego. Nazanzenus. Editus ergo
iohannes zacharie ſoluit ſilencium. Unde ſequit̃. Ap
ertũ eſt autem illico os eius. ⁊ lingua eius. Abſurdũ
enim erat. vt cum vox verbi progreſſa fuiſſet. pma
neret elinguis. ¶ Ambro. Merito etiam ꝯtinuo
reſoluta eſt lingua eius. quia quã uinxerat icredu
litas ſoluit fides. Credamus igit̃ ⁊ nos. ut lingua
noſtra que incredulitatis vinculis eſt ligata. rationis
voce ſoluatur. ſcribamus ſpũ miſteria. ſi volumus
loqui. Scribamꝰ prenũcium xp̄i ſꝫ nõ i tabulis lapi
deis ſꝫ in tabulis coꝛdis carnalib. Etenim qui Johan
nem loquit̃ xp̄i ꝓphetizat. Sequit̃ enim. Et loqueba
tur benedicens deũ. ¶ Beda. Allegoꝛice aũt Johis
celebrata natiuitas. gr̃a noui teſtamenti ẽ inchoata
ſublimitas cũi vicini ⁊ cogn̄a pr̄is nomẽ q̃ iohãnis
imponere malebant. quia iudei q̃ ei legis obſeruati
one quaſi affinitate iuncti erãt. magis iuſticiam que
ex legis eſt ſectari. q̃ fidei gr̃am ſuſcipere cupiebãt
Sed iohannis hoc ẽ gr̃e dei vocabulum. mater ver
bis. pater literis. nunciare ſatagunt. quia ⁊ lex ipſa
pſalmiq2 ⁊ ꝓphete. apertis ſententiaꝝ vocibus gr̃aꝫ
xp̄i predicant. Et ſacerdotium illud vetus figurati
cerimoniarum. ⁊ ſacrificioꝝ vmbris. eidem teſti
monium perhibet. Pulchreq2 zacharias. viij. die pꝛ
edite loquit̃ quia ꝑ domini reſurrectionẽ que octaua
die. hoc eſt. poſt ſeptimũ ſabbati facta eſt. occulta le
galis ſacerdocij archana patuerunt.

¶ Et factus ẽ timoꝛ ſuper omnes vicinos
eoꝛum ⁊ ſuper omnia montana iudee diuul
gabantur omnia verba hec. ⁊ poſuerunt
omnes qui audierant. in coꝛde ſuo dicentes
Quiſputas puer iſte erit. etenim manus
domini erat cum illo.

¶ Theoph. Sicut in taciturnitate zacharie miratꝰ
eſt populus. ita ⁊ cũ locutus ẽ. Unde dicit̃. Et factꝰ
ẽ timoꝛ ſup omnes vicinos eoꝝ ⁊ ſup oĩa montana
iudee diuulgabant̃ omnia verba hec. ut propter hec
duo magnum aliquid circa natum puerꝫ vniuerſi
exiſtiment. Hec autem omnia diſpenſatiue fiebant.
ut qui teſtis eſſe xp̄i debebat. exiſteret fide dignus
Unde ſequitur. Et poſuerunt omnes qui audierant
in coꝛde ſuo dicentes. Quiſputas puer iſte erit.
¶ Beda. Precurrentia eñ ſigna. prebent iter pre
curſoꝛi veritatis ⁊ futurus ꝓpheta. premiſſis com
mendatur auſpicijs. Unde ſequit̃. Etenim manꝰ dñi
erat cum illo. ¶ Tilo. Prodigia eñ deus in illo per
agebat. que non faciebat iohannes. ſꝫ dextera diui
¶ Grecus. Miſtice autem tempoꝛe dñice reſurre
ctionis. predicata gratia xp̄i ſalubris timoꝛ. non ſolũ
iudeoꝝ in. Quia erant vicini vel ſitu loci. vł ſciẽtia
legis ſedebant exterioꝝ gentium coꝛda cõcuſſit nec
tantũ montana iudee. ſed oĩa mundani regni. mun
danęq2 ſapie culmĩa xp̄i fama trãſcẽdit vł clamĩa.

¶ Et zacharias pater eius impletus ẽ ſpi
ritu ſancto ⁊ prophetauit dicens. Benedi
ctus dominus deus iſrael quia viſitauit ⁊
fecit redemptionem plebis ſue.

¶ Ambro. Bonus deus ⁊ facilis indulgere pecca
tis nõ ſolũ ablata reſtituit ſed etiã inſperatã cõcedit
nẽo gꝰ diffidat nemo veteꝝ ꝯſcius delictoꝝ pmia di
uina deſperet. nouit deus mutare ſententiã. ſi tu mo
ueris emendare delictum. Ille ſiquidem dudum mu
tus ꝓphetizat. Unde dicit̃. Et zacharias pater eius
impletus eſt ſpũſancto. ¶ Cris. Scilicet operatiõe ſan
cti ſpiritus. nec quocũq2 modo gr̃am ſpũſancti nactꝰ
ſed ad plenum. ⁊ fulgebat in eo ꝓphetie donum.
Unde ſeqt̃. Et ꝓphetauit. ¶ Orig. Plenꝰ aũt ſpũſancto
zacharias duas prophecias generaliter nunciat. pri
mam de xp̄o. alterã de iohanne. Quod manifeſte de

verbis illius probatur In quibus quaſi de preſenti Et quaſi iam verſarentur in mundo loquitur de iohāne Et primo de ſaluatore dicēs Benedictus dominus deus iſrael quia viſitauit et fecit redemptionem plebis ſue. ¶ Criſ. Dum deum benediceret zacharias. viſitatiōem dicit eſſe factam ab eo erga populū ſuū ſiue materiales iſraelitas quis velit accipe. Venit enī ad oues que perierāt domus iſrael. ſiue ſpirituales. id eſt fideles qui digni fuerunt hac viſitatione. efficacem erga ſe diuinam prouiſionē facientes. ¶ Beda Viſitauit autem dominus plebem ſuā quaſi longa infirmitate tabeſcentem. et quaſi vēditā ſub peccato. vnici filij ſui ſanguine redemit. Quod quia zacharias proximo faciendum cognouerat. Prophetico more quaſi iam factum viderat Dicit autem plebem ſuam Non quia veniens. ſuam inuenit ſed quia viſitando ſuam fecit.

¶ Et erexit cornu ſalutis nobis ī domo dauit pueri ſui

¶ Theoph. Videbat deus dormire peccata multa reſpiciens ſed ī nouiſſimis incarnatus temporibus excitatus eſt et contriuit demones. qui nos oderant. Unde dicit Et erexit cornu ſalutis nobis in domo dauid pueri ſui. ¶ Origenes. Quia de ſemine dauid ſecūdū carnem natus eſt xp̄s Unde dicit cornu ſalutis in domo dauid ſicut et alibi dictum eſt. vinea facta eſt ī cornu id eſt in iheſu xp̄o. ¶ Criſ. Cornu aūt nominat poteſtatem gloriam et famam. methaphorice a brutis animalibus illud accipiens. quibus loco muniminis et glorie cornua deus dedit. ¶ Beda Cornu etiam ſalutis. regnū ſaluatoris xp̄i vocatur oſſa ſiquidem oīa carne inuoluta ſunt cornu excedit carnē et idō cornu ſalutis regnū ſaluatoris xp̄i vocatur. quo mundus et carnis gaudia ſuperat. in cuius figuram dauid et Salomon in cornu olei. ſunt in regni gloriam conſecrati.

¶ Sicut locutus eſt per os ſanctorum qui aſeculo ſunt prophetarū eius

¶ Theoph. Quod de domo dauid xp̄s naſceretur Michias mentionem facit dicens. Et tu benedicta bethleem terra iuda nequaq̄ minima es ex te enī exiet dux qui reget populum meum iſrael. Sed et omnes prophete de īcarnationē dixerunt. Et ideo dicitur. Sicut locutus eſt per os ſanctorum. prophetarum. ¶ Grecus per quod innuit deum per illos eſſe locutum. et non eſſe humanum quod dixerunt. ¶ Beda. Dicit autem. q̄ a ſeculo ſunt. quia tota veteris teſtamenti ſcriptura propheice de chriſto proceſſit. Nam et ipſe pater Adam et ceteri patrum. factis ſuis eius diſpenſatōi teſtimonium reddūt.

¶ Salutem ex īimicis noſtris et de manu omnium qui oderunt nos

¶ Beda Cum primo breuiter premiſiſſet erexit cornu ſalutis nobis. continuo explanans quid dixerit ſubdit. Salutem ex inimicis noſtris. quaſi diceret. erexit nobis cornu. id eſt erexit nobis ſalutem ex inimicis noſtris. Et de manu oīm qui oderunt nos. ¶ Origenes Non autem putemus nunc de corporalibus inimicis dici. ſed de ſpiritalibus. Venit enī dn̄s iheſus fortis in prelio deſtruere omnes inimicos noſtros ut nos de eorum inſidijs et temptationibus liberos faceret.

¶ Ad faciendam miſericordiam cum patribus noſtris et memorari teſtamenti ſui ſancti. Jus iurandum quod iurauit ad abrahā patrem noſtrum daturū ſe nobis

¶ Beda. Dixerat dominum iuxta eloquia prophetarum ī domo dauid naſciturum. dicit eundem ad explendum teſtamentum quod abrahe diſpoſuit nos eſſe liberaturum quibus precipue patriarchis de ſuo ſemine vel congregatio gentium. vel chriſti eſt incarnatio promiſſa. promittitur aūt dauid quia Abrahe ſanctus eccleſie cetus eſt promiſſus. Dauid autem quod ex eo xp̄s naſciturus eſſet. audiuit. Et ideo poſt quod dictum eſt de Dauid. ſubdit de Abraam. dicens Ad faciēdam miſericordiam cum patribus noſtris ¶ Origenes Ego puto quod in aduentu domini Saluatoris et abraam et yſaac et Jacob fructi ſunt miſericordia eius. Non enim credibile ut qui prius viderunt diem illius et letati ſunt. et poſtea in aduentu ipſius nihil vtilitatis accipent. cum ſcriptum ſit Pacem faciens per ſanguinem crucis ſue. ſiue ſuper terram ſiue in celis ¶ Theophilus Chriſti etiam gratia ſe vſque ad illos extendit. qui mortui extiterunt. quia per eum reſurgemus. nonſolum nos. ſed et qui fuerūt ante mortui Fecit et miſericordiam cum patribus noſtris. Eo quod eorum ſpem et deſiderium impleuit. paret Deſiquitur. Et memorari teſtamenti ſui ſancti. illud ſcilicet de quo dicitur. Benedicens benedicam tibi et multiplicabo te. Multiplicatus eſt enim abraham in omnibus gentibus per imitationem fidei eius [illegible] tis in filios. ſed etiam patres videntes ſuos filios talia beneficia cepiſſe congaudent et recipiunt miſericordiam in ſeipſis Unde ſequitur. Jusiurandū quod iurauit ad abraham patrem noſtrum daturū ſe nobis. ¶ Baſilius. Nemo autem audiens quod iurauit dn̄s abrahe. ad iurandum ſit promptus. Sicut enim furor de deo dictus non ſignificat paſſionem. ſed punitionem. ſic neque deus iurat ut homo. ſed verbum eius loco iuramēti nobis ad veritatem exprimit immutabili ſcientia. quod promiſſum ē approbans.

¶ Ut ſine timore de manu inimicorum noſtrorum liberati ſeruiamus illi

¶ Criſ. Quia erexit nobis cornu ſalutis in domo dauid dixerat quod per ipſi et gloriā ſperpetuam. et diſpendia inimici vitāus. vnde dicit. Ut ſine tiore de manu inimicorum noſtrorum liberati ſeruiamus illi. Duo predicta mortale repiet aliquis ſeſe comitantia. plures enī euaſerunt pericula. ſed vita glorioſa priuātur ſicut ſceleris perpetratores. qui de carcere ex indulgentia regis abſoluuntur Econtra gaudent alij gloria. ſed obdiant pericula cogunctur. ſicut milites bellicoſi. vitam ducentes amplexantes. ſecuritate multociens caruerunt Hoc cornu. et ſalutat et glorificat ſalutat quidem eripiēs a manibus hoſtiū. non leuiter. ſed mirifice ut nullus vltra timedū. et hoc ē quod dicit. vt ſine timore ¶ Dicit ait chro de hoſtiū māu aliq̄ liberati ſi abſque timore

Cum enim metus ⁊ diſcrimen ante preceſſerint . ⁊
ſic de inimicoꝝ manu quis eruat᷑ liberatus eſt ꝗdem
ſꝫ nō ſine timore · ideo dixit ꝙ xp̄i aduentus ſine tīore
nos a manibus hoſtium eripi fecit · Non enim eorū
inſidias ſenſimus · ſed repente ab eis nos ſegregās ·
eduxit ad ſortis proprie manſionem ·

¶ Criſ · Gloꝛificat zacharias dominū ꝗa facit nos ſibi ſuire cū plena fiducia · non carnaliter ut iudei in ſanguine victimaꝝ ſed ſpiritaliter ī bonis opibus Et hꝯ ē qḋ dicit

¶ In ſanctitate ⁊ iuſticia coꝛam ipſo omnibꝰ diebus noſtris.

In ſanctitate ⁊ iuſticia Eſt enim ſanctitas apud deum equitas Iuſticia vero que eſt circa hoīes puta ꝙ aliquis reuerenter exequat᷑ diuina · ⁊
que ad homines laudabiliter cōuerſet᷑ · Dicit aūt · nō
coꝛam hominibus placere ſed coꝛam deo · Sicut hi ꝗꝛ
dam non ē ab homībꝰ · ſꝫ a deo · ⁊ hoc non ſemel · aut
ad tempus ſed ſingulis diebus · ⁊ quādiu uixerint ·
vñ dicit oībꝫ diebus noſtris ¶ Beda Mā ꝗ vel ante
mortem ab eius ſeruicio diſcedit · vel immundicia q̄li
bet · ſiue iniuſticia fidei ſue ſinceritatem cōmaculat ·
vel coꝛam hominibꝰ tantum · ⁊ non coꝛam deo ſanctus
⁊ iuſtus eſſe contendit · nondum perfecte de manu
ſpiritaliū inimicoꝝ liberatus dn̄o ſuit · Sꝫ exemplo
verꝫ ſanctoꝝ dn̄o ſuit ꝙ · ⁊ dn̄o ſuiré conat᷑

¶ Et tu puer ꝓpheta altiſſimi vocaberis. pꝛeibis enim añ faciem domini parare vias eius

¶ Ambroſiꝰ Pulcre cū de dn̄o ꝓpheta ret ad ꝓphetam ſua verba conuertit · Ut hoc ꝗ beneficium eſſe domi
deſignaret · ne cum publica numeraret · ſua quaſi in=
gratus tacuiſſe videtur Et tu puer propheta altiſ
ſimi vocaberis ¶ Orige · Ideo reoꝛ zachariam feſti=
naſſe vt loqueretur ad puerum · quia ſciebat eum
poſt paululū in heremo moraturum · nec ſe eius poſ
ſe habere preſentiā ¶ Ambro · Sed foꝛtaſſe aliqui
quaſi irrationabilem mētis exceſſum putent ꝙ octo
dierꝫ infantem alloquat᷑ · verum ſi tenemus ſupioꝛa · ī
telligimus profecto ꝙ potuit vocem patris natꝰ au
dire · qui mane ſalutationē anteꝗꝫ naſceret᷑ audiuit ·
Sciebat ꝓpheta alias eſſe aures prophete · que ſpū
dei non corporis etate reſeruant᷑ · habebat intelligēdi
ſenſum qui exultandi habebat affectum · ¶ Beda ·
Nec foꝛte putandus ē zacharias ꝓpter eos ꝗ aderāt
poꝰ inſtruendos · ſuta ſui filij mūera ꝗ dudū p an
gelum didicerat · mox ut loqui potuit · predicare
voluiſſe · Audiant Arriani ꝙ xp̄m quē iohānes pro
phetādo pꝛeibat · altiſſimū vocat Qui ⁊ ī pſalmo di
citur Homo natus eſt in ea · ⁊ ipſe fundauit eam al=
tiſſimus ¶ Criſ · Sicut autem regibus cōmilitones
ſunt qui eis uiciniores exiſtunt · ſic ⁊ iohannes cum
eſſet amicus ſponſi de prope eius aduentum preceſ
ſit ⁊ hoc ē ꝙ ſubdit᷑ · Peribis enim ante fa · do · pa
rare vias · Alij enim ꝓphete eminus xp̄i miſterium p̄
dicauerunt · hic vero propius predicauit · vt eum
etiam indicaret ¶ Greg · xix · moꝛal · Quiſꝗs autē
predicando a ſoꝛdibus vicioꝝ coꝛda audientiū mūdat ·
venienti ſapientie ad coꝛ uiam preparat ·

Ad dandā ſciētiam ſalutis plebi eius in remiſſiōꝫ peccatoꝝ eoꝝ.

¶ Theoph · Precurſoꝛ viam domini preparauit · exponit · ſubdens Ad dandam ſciē tiā ſalutis plebi eius
Salus dn̄s iħs ē · data ē autem plebi ſcientia ſalutis
id eſt xp̄i a iohāne qui teſtimonium pꝛhibebat de xp̄o
¶ Beda Quaſi enī ihesu id eſt ſaluatoris nomē ex
ponere deſiderans · ſalutis mentionem frequētat · Sꝫ
ne tempoꝛalem ſalutem promitti putarent · ſubdit ·
In remiſſionem peccatoꝛum eoꝝ ¶ Theoph · Non
enim aliter cognitus eſſet deꝰ · niſi plebi peccata di=
miſiſſet Dei enim peccata ē dimittere · ¶ Beda · ve
rum iudei non chriſtū ſuſcipere · ſed antixp̄m malūt
expectare · quia non intus a peccati dominio ſꝫ foꝛis
ab humane ſeruitutis iugo cupiunt liberari ·

Per viſcera miſericoꝛdie dei noſtri inꝗbꝰ viſitauit nos oriēs ex alto.

¶ Theoph · Quia deus peccata nobis dimſit ñ ꝓpter opa noſtra ſꝫ ꝓpter miſericoꝛdiā ſuā ideo conuenient᷑
addidit Per viſcera miſericoꝛdie dei noſtri ¶ Criſ ·
Quā quidem miſericoꝛdiam nō ipſi met inquirentes
inuenimus ſed deſup nobis deus aperuit · Unde ſeq̄t
In ꝗbus ſcilicet miſericoꝛdie opibus · uiſitauit nos
aſſumpta carne oriens ex alto ¶ Grecꝰ In altis p
manens · tamen ī terrenis pn̄s nō diuiſionē patiens
neqꝫ circūſcriptionem · quod intellectus noſter comp̄
hendere non poteſt nec vlla ſerie verboꝝ exprimere

¶ Illuminare his qui in tenebris ⁊ in vmbra mortis ſedēt ad dirigē dos pedes noſtros in viam pacis.

¶ Beda Recte xp̄s oriens vocat᷑ quia nobis oꝛtum vere lucis aperuit vnde dicit Illuminare hijs qui ī tenebꝛis ⁊ ī ūbra mortis ſedēt ¶ Criſ tenebras
hic appellat non materiales · ſed erroꝛem ⁊ a fide diſ
ſtantiam · ¶ Baſilius · Tenebroſa enim erat plebs
gentilis · que idoloꝝ cultu grauabat᷑ · donec lux orta
diſperſit caliginem ⁊ ſplendoꝛem veritatis expādit
¶ Gre · iiij · mo · Umbra vō mortis obliuio mētis ac
cipit᷑ · Sicut enī mors hoc qḋ interficit · agit ut non
ſit in memoꝛia · Unḋ iudeoꝝ populus qui oblitꝰ fue
rat dicit᷑ in vmbra moꝛtis ſedere · vmbra etiā moꝛtis
moꝛs carnis accipit᷑ · Quia ſicut vera moꝛs ē ꝗꝫ aīa
ſepat᷑ a deo · ita vmbra moꝛtis ē · qua caro ſeparatur
ab anima · Unde voce Martirū dicit᷑ · Operuit nos
vmbra moꝛtis Per vmbram etiam moꝛtis imitatio
diaboli · qui moꝛs in apocalipſi dicit᷑ · deſignat᷑ Quia
ſicut vmbra iuxta qualitatē corpoꝛis ducit᷑ · ita acti
ones iniquoꝝ de ſpecie imitatiōis eius exprimūtur
¶ Criſ · Recte aūt dicit ſedentes · nō enī ambulabamꝰ
in tenebꝛis · ſed ſedebamus · ¶ Theoph · Non ſolum
autem oriens dominus hijs qui in tenebꝛis ſedent · il
luminat · ſꝫ aliquid amplius facit · vnde ſequitur Ad
dirigendos pedes noſtros in uiam pacis · via pacis ·
via eſt iuſticie · ad quam dixit pedes id eſt affectus
animaꝝ noſtraꝝ ¶ Grego · in omel · Tunc etiā greſ
ſus noſtros in uiam pacis dirigimus · quando per il
lud actionum iter pergimus ī quo ab auctoꝛis noſtri
gracia non diſcoꝛdemus · ¶ Ambro · Simul ⁊ illud
aduerte ꝗꝫ paucis Eliſabeth · ꝗꝫ multis zacharias
propheti ſet · ⁊ vterqꝫ ſancto impletus ſpū loquebat᷑

ſꝫ diſciplina fuat ut mulier diſcere magis que dina ſunt· ſtudeat ꝙꝫ docere·

¶ Puer aūt creſcebat ⁊ confortabatᷣ ſpū et erat in deſertis uſqꝫ ad diē oſtēſiōis ſue ad iſrł

¶ Beda· Predicator penitentie futurus ut liberiꝰ auditores ſuos a mundi illecebris eru diendo ſuſtollat· prime uam in deſertis tranſigit vitam Dn̄ dr̄ Puer autꝫ creſcebat ¶ Tho· Scd̄m corporalem etatem Et cō fortabatᷣ ſpū Simꝰ enī cum corpore· ſpiritale donū creſcebat ⁊ ſpūs operationes in eo magis ac magis oſtendebanᷣ ¶ Orige· Vel creſcebat ſpū· nec in ea dem permanebat mēſura qua cepat· ſed ſemp creſce bat ſpūs in eo· ſemp voluntas eius ad meliora ten dens habebat profectus ſuos· ⁊ mens diuinius aliqd contemplabatᷣ· Exercebat ſe memoria vt pura i the ſauro ſuo reconderet Addit aūt Et confortabatur Infirma· n· eſt humana natᷣa Legimus enī Caro ifir ma Confortanda eſt itaqꝫ ſpū· ſpūs enī promptus ē Multi confortanᷣ carne· athleta dei ſpū roborandꝰ eſt vt ſapientiam carnis elidat Unde receſſit fugiēs tumultum vrbium ꝓpter frequētiam Sequitᷣ enim Et erat in deſertis· vbi purior aer ē· celum apertius ⁊ familiarior deus· vt quia nondum baptiſmi ⁊ pre dicationis tempus aduenerat· vacaret orationibꝫ· ⁊ cum angelis ꝯuerſaretᷣ appellaret dn̄m· ⁊ illum au dire dicentem Ecce aſſum· ¶ Tho· Vel erat i deſ tis ut extra mltoꝝ maliciā nutiretᷣ ⁊ ut neminē ve reretᷣ arguere Si enī fuiſſet in mundo forte fuiſſet amicicia ⁊ conuerſatione hoīm damnatꝰ· ſimul etiā vt eſſet fide dignus· qui predicaturus erat xp̄m· oc cultabatur autem in deſertis· donec placuit deo· ipſū iſraelitico populo demonſtrare· Unde ſequitᷣ· Uſqꝫ ad diem oſtenſionis ſue ad iſrael ¶ Ambroſ· Pulcre autē tempus quo fuit in vtero· ꝓpheta deſcribitur ne marie pn̄tia taceatᷣ· ſed tempus ſiletur īfancie· eo ꝙ pn̄tia matris dn̄i in vtero roboratur· qui infantis impedimenta neſciuit·

Capitulum ſecundum.

Factum eſt aūt in diebus illis Exijt edictum a Ceſare Augusto. vt deſcriberetᷣ vniuerſus orbis Hec deſcripcio prima facta eſt a preſide Syrie Cyrino Et ibāt omnes· vt profiterentur ſinguli in ciuitatē ſuam Aſcendit autem ⁊ Joſeph a galilea. de ciuitate Nazareth. in iudeam ciuitatē Dauid· que vocatur Betleem. eo ꝙ eſſet de domo ⁊ familia Dauid. vt ꝓfiteretur cū Maria deſponſata ſibi vxore pregnante.

¶ Beda· Naſciturus i carne dei filius· ſicut de uir gine natus· uirginitatis ſibi decus oſtendit eſſe gra tiſſimū· ita pacatiſſimo tempore ſeculi procreatᷣ· qa pacem querere docuit ⁊ pacis ſectatores in viſere dignatur Nullum autem potuit maius eē pacis in dicium· ꝙꝫ vna totum orbem deſcriptione concludi ꝯ moderator Auguſtus Circa duodecim annis circa tempꝰ dominice natiuitatis pace regnante ut bella toto orbe ſopitis prophete preſagium ad litterā vi deatur impleſſe· vnd' dicitᷣ Factum ē aūt in diebus illis· exijt edictum a ceſare Auguſto· vt deſcriberetᷣ vniuerſus orbis ¶ Grecus Tunc etiam naſci ꝓpe cum principes iudeoꝝ defecerāt ⁊ ad romanos ꝓpe tranſlatū erat imperium· quibꝰ iudei tributa ſolue bant Et ſic impletur ꝓphecia· predicens non defutu re Ducem de iuda nec principem de femoribꝰ eius do nec veniat qui mittendus eſt Jam vero ceſare Au guſto· xlij· annū imperij peragēte· exijt ab eo edictū totum orbem conſcribi· ad tributa ſoluenda· quꝫ cui dam nomine Cirino Ceſar cōmiſerat quē Judee ⁊ Sirie preſidem ſtatuit Unde ſequitᷣ Hec deſcriptio prima facta eſt a preſide Sirie Cirino ¶ Beda Sig nauit aūt hanc deſcriptionem vel primam eſſe ear que totum orbem cōcluſerint quia plereqꝫ iam par tertaꝝ· ſepe leguntᷣ fuiſſe deſcripte Vel primo tūc cepiſſe qn̄ Cirinus in Siriam miſſus eſt ¶ Ambroſ Pulcre aūt preſidis nomen addidit· vt ſeriem tem poris deſignaret· Nam ſi conſules aſcribuntᷣ tabul emptionis· quāto magis redemptioni oīm debet tem pus aſcribi ¶ Beda· Signa aūt diſpenſatione ꝓ feſſio cenſus ita deſcripta ē· vt in ſuam quiſqꝫ pa triam ire iuberetᷣ· ſm ꝙ ſequitᷣ Et ibant omnes ut profiterentᷣ ſinguli in ciuitatem ſuam Qd' iam factū ē vt dn̄s alibi conceptus· alibi natus inſidias he rodis furorem· facilius euaderet· Unde ſequitᷣ Aſcen dit aūt ⁊ ioſeph a galilea de ciuitate nazareth in iu deam ¶ Criſ· Domino aūt dirigente Auguſtus edictū cenſuit· vt vnigeniti pn̄tie famuletᷣ· Nam edictum matrem attrahebat i patriā quā ꝓphe pre dixerant ſcilicet in bethleem iude· Unde dicit· Ciui tatem dauid· que vocatᷣ bethleem· ¶ Grecus· Pro aūt addidit ciuitatem dauid ut ꝓmiſſionē factā Da uid a deo Ex fructu ventris eius Rex perpetuus adueniret eſſe cōpletam annūciet· vnde ſequitᷣ· Eo ꝙ eſſet de domo ⁊ familia dauid· Per hec aūt qꝫ Jo ſeph erat de cognatione dauid· contentus fuit euan geliſta· ipſam ꝙꝫ virginem de cognatiōe dauid ꝓmul gare· cum lex diuina precipit· cōiugales copulas ex eadem ꝓgenie contrahi vnde ſequitᷣ· Cum maria de ſponſata ſibi vxore pregnante ¶ Ciriliꝰ· Dicit aūt eā fuiſſe deſponſatā Innuēs ꝙ ſolis ſponſalibus pre cedentibꝰ· ē conceptio ſubſecuta· neqꝫ enī ex viriliſe mine ſancta virgo ꝯcepit ¶ Greg· in omel· Deſcribitᷣ aūt naſcituro domino· mundus deſcribitᷣ qꝛ ille appa rebat i carne q̄ electos ſuos aſcriberet i eternitate ¶ Ambro· Et dum profeſſio ſecularis oſtenditᷣ ſpi ritalis implicatᷣ Non terraꝝ regi dicanda ſed celi Profeſſio iſta fidei cēſus animoꝝ ē Abolitꝰ eſt ſy nagoge cenſu vetuſto· nouus cenſus eccle parabatᷣ Demiqꝫ ut ſcias cenſuꝫ nō Auguſti eſſe· ſꝫ xp̄i totꝰ orbis iuberi profiteri iubetur Quis aūt poterat pro feſſionē totius orbꝭ exigere· niſi qui totius orbis habe bat imperium Nō enī Auguſti ſed dn̄i ē terra ⁊ ple tuꝰ eiꝰ ¶ Bed' · q̄ eē vocabulū auguſti preſtitiſſe ſpi ritu· ut rapta ſuos ⁊ augē deſidrās ⁊ augē ſuſtinuit·

¶ Theoph. Conueniẽs etiã erat. vt p xp̄m cultus multoꝝ deoꝝ deficeret. ⁊ vnus deus coleret. Unde vnus rex orbi imparaſſe deſcribit. ¶ Origenes Di ligentius autem intuẽti ſacr̄m quoddam videtur ſi gurari q in totius orbis profeſſione deſcribi opor tuit xp̄m ut cum omnibꝫ ſcriptus ſanctificaret oẽs ⁊ cum orbe relatus incenſum cõmunionẽ ſui pberet orbi. ¶ Beda Sicut autem tunc imperante augu ſto ⁊ preſidente Cirino. ibant ſinguli in ciuitatem ſuam ut pfiterent̃ cẽſum Sic modo imperãte xp̄o per doctores eccleſie Preſides profiteri debemus cẽ ſum iuſticie ¶ Ambro. Hec eſt ergo prima pfeſſio mentium domino. cui omnes profitent̃ non precomis cucatione ſed vatis dicentis. Omnes gentes plau dite manibꝫ. Denicꝫ vt ſciant cẽſum eſſe iuſticie. ve niunt ad eum ioſeph ⁊ maria. hic ẽ iuſtus ⁊ virgo. ille qui vbũ ſeruaret. iſta que pareret. ¶ Beda. Ciuitas nr̃a ⁊ pr̄ia. eſt pr̄ia beata ad quã cẽcentibꝫ quotidie virtutibꝫ ire debemus Quotidie autem ſan cta eccleſia ſuum comitata doctorem d rota mũdane conuerſationis. qđ galilea ſonat. i ciuitatem iuda. ſci licet confeſſionis ⁊ laudis aſcendens cenſum ſue de uocionis regi eterno perſoluit. que i exemplo beate virginis marie concepit nos virgo de ſpiritu. Que alij quidem deſponſata. ab alio fecundat̃ dũ prepoſito ſibi pontifici viſibiliter vngitur. ſed inuiſibilr ſp̄us virtute cumulat̃ iudicans ipo nomine q inſtantia lo quentis magiſtri nil valet. niſi augmentum ſuprni iu uaminis ut audiat̃ acceperit.

Factũ eſt autẽ cum eſſent ibi impleti ſũt dies vt pareret. ⁊ peperit filium ſuũ pmo genitum. ⁊ pãnis eum in voluit. ⁊ reclina uit in pſepio q: non erat ei locꝰ in diuſorio

¶ Ambro. Breuiter ſanctus Lucas. ⁊ quomodo ⁊ quo tempore ⁊ quo loco ſecundum carnem xp̄s na tus ſit explicauit dicẽs. Factum eſt autem cũ eẽnt ibi impleti ſunt dies ut pareret Quomodo quidẽ ⁊ quia nupta concepit. ſed virgo generauit. ¶ Gre gorius. Niſſen Apparẽs eñi vt homo. nõ p omnia legibꝫ humane nature ſubijcit̃ Nam q ex muliere naſcit̃. humanitatem redolet. Uirginitas vero que eum deſeruiuit. oſtendit q̃ tranſcenderet hominem Huius ergo iocunda portatio ortus imaculatꝰ. par tus facilis abſq corruptela. natiuitas nec ex luxu in cipiens. nec dolorib9 edita. quia nãqꝫ ea que nature noſtre mortem p culpam inſeruit damnata ẽ ut cum doloribꝫ pareret. oportebat parentem vite cũ gau dio partum perficere. Eo autem tempore p incorru ptionem virgineam ad vitam trãſmigrat mortaliũ i quo diuinum ſopiunt tenebre ⁊ nocturna imẽſitas exuperantia deficere cogitur. modo eñi peccati finez proſtratis attigerat. Sed de cetero tendit ad nihilũ vĩ per lucis pminentiã. q radijs euãgelicis totũ orbem luſtrauit ¶ Beda. Eo etiã tempore dignatꝰ eſt incarnari. quo mox natus. cenſu Ceſaris aſcribe retur atqꝫ ob noſtri liberationem. ipſe ſeruicio ſubde retur. Unde etiam nonſolum pter iudicium regꝫ

ſcematis. ſed etiam propter nominis ſacramentũ do minus i betlehẽ naſcit̃ ¶ Greg. ibo. Bethleẽ qppe domus panis interptatur. Ipſe nãqꝫ eſt qui ait. ego ſum panis viuus. qui de celo deſcendi Locus ergo i q dominus naſcit̃. domus panis antea vocabat̃. qa futuꝝ erat. vt ibi ille p naturam carnis appareret. q electoꝝ mentes eterna ſacietate reficeret ¶ Beda Sed ⁊ vſqꝫ ad cõſũmationem ſeculi dominus i naza reth concipi. in Bethleem naſci. nõ deſinit. cum qui libet audientiũ verbi flore ſuſcepto domum ſe eterni panis efficit. quotidie etiã i vtero vginali hoc eſt i aïo credentium per fidem concipit̃. p baptiſmũ gignit̃. Sequit̃ Et pepit filium ſuum pmogenitum. ¶ Je ronimus contra Heluidiũ. Ex hoc heluidius mitit̃ approbare. primogenitum dici nõ poſſe. niſi eum q habeat ⁊ fratres. ſicut vnigenitus ille vocat̃ qui pa rentibus ſit ſolus filius. Nos ita diffinimus Unige nitus eſt primogenitus Non oĩs primogenitus eſt vnigenitus Primogenitum eſſe nõ dicimus eũ quẽ alij ſubſequũtur. ſꝫ anteq̃ nullus alioqn ſi ñ ẽ pri mogenitus niſi is quem ſequũt̃ ⁊ fratres. tamdiu ſacerdotibus primogenita non debent̃. quamdiu ⁊ alij fuerint procreati. ne forte aliq partu poſtea ñ ſequẽte vnigenitus ſit ⁊ nõ primogenitus ¶ Beda Eſt et̃ primogenitus in ſuſceptione humanitatis in gratia vnigenitus in ſubſtantia diuinitatis primogenitus vnigenitus in natura. ¶ Jeronimus. contra hel uidium Nulla aũt ibi obſtetrix nulla muliercularũ ſollicitudo intercessit. ipa pãnis inuoluit iſantem ipa mr̄ ⁊ obſtetrix fuit Unde ſequit̃ Et pannis eum inuol uit ¶ Beda Qui totum mundum. vario veſtit or natu. pãnis vilibus inuoluit̃. ut nos ſtolam primam reddere valeamus Per quem omnia facta ſunt. manꝰ pedeſqꝫ aſtringere vt noſtras manus ad opus bonꝰ exercitet pedeſqꝫ ſint in viam pacis directi ¶ Grecꝰ O ãmirabilem coartationem ⁊ peregrinationẽ quaꝫ ſubijt qui continet orbem ab inicio captat penuriã ⁊ eam in ſeipſo decorat. nimiꝫ ſi voluiſſet. venire po terat mouendo celum. concutiendo terram. emittẽs fulmina. non autem ſic proceſſit. nõ eñi perdere. ſꝫ ſal uare volebat Ab ipſis primordijs humanã cõculca re ſupbiam Atqꝫ ideo non tantum homo fit. ſed etiaꝫ homo paup. ⁊ paupem matrẽ elegit que caret his quibus natum infantem reclinet Sequit̃ eñi. Et re clinauit i preſepio ¶ Beda Duri pſepis anguſtia continetur. cui celum ſedes eſt ut nos p celeſtis re gni gaudia dilatet. Qui panis eſt angeloꝝ. in pre ſepio reclinatur. ut nos quaſi ſancta animalia carnis ſue frumẽto reficiat ¶ Cirillus Reperit etiam ho minem factum beſtialem in anima. ⁊ ideo in preſepio loco pabuli ponit̃ ut vitam beſtialem mutãtes ad cõ ſonam homini pducamur ſcientiam pertingentes non fenum ſed panem celeſtem vite corpꝰ ¶ Beda. qui autẽ ad dexteram pr̄is ſedet in diuerſorio loco eget ut nobis in domo patris ſui multas manſiones pre parraret Unde ſeqt̃ Quia nõ erat ei locus in diuer ſorio Naſcitur non in parentum domo ſed in diuer ſorio ⁊ in via quia p incarnationis miſterium via fa ctus eſt qua nos ad pariã ubi veritate ⁊ vita frue remur adduceret ¶ Grego. in omel. Et ut oñderet

quia p humãitatem quã aſſumpſerat quaſi in alieno naſcebatur non ſm poteſtatem ſed ſm naturam. ¶ Ambro. Propter te ergo infirmitas i ſe potẽtia propter te inopia in ſe opulentia. Noli hoc eſtimare qđ cernis. ſ; ꝙ redemeris agnoſcẽ. Plus domĩe ihũ iniurijs tuis debeo ꝙ redempt⁹ ſum. q̃ꝫ opib⁹ ꝙ creatus. Non prodeſſet naſci. niſi eũ redimi ꝓfuiſſ;

¶ Et paſtores erant in regione eadem uigilantes ⁊ cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuũ. ⁊ ecce angelus domini ſtetit circa illos ⁊ claritas dei circũfulſit illos ⁊ timuerũt tiore magno ⁊ dixit ill' angel⁹ Nolite timere ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo quia natus eſt nobis hodie ſaluator qui eſt xp̃s dominus i ciuitate dauid Et hoc vobiſ ſignum in uenietis infantem pannis inuolutum ⁊ poſitum in preſepio.

¶ Ambro. Videte queadmodum diuina cura fidem aſtruat. Angelus Mariaꝫ Angelus Joſeph. Aug⁹ paſtores edocet de quib⁹ dr̃. paſtores autem in regione eadem. vigilãtes ⁊ cuſtodientes uigilias noctis ſup gregem ſuũ. ¶ Criſ. Joſeph quidem in ſomnis aparuit angelus. paſtoribus aũt viſibiliter. quaſi rudioribus. non autem angelus iuit iherosolimam. nõ requiſiuit ſcribas ⁊ phariſeos. erant eñ corrupti ⁊ pre inuidia cruciabanẽ Sed hi erãt ſinceri. antiquã ↄuerſationem patriarchaꝝ ⁊ moiſi colentes. Eſt aũ ſemita quedam ad philoſophiam perducens innocẽtia ¶ Beda i omel. Nuſq̃ꝫ aũt in tota veteris teſtamenti ſerie regimus angelos. qui tam ſedule aparuere patribus cum . luce aparuiſſe Sed hoc priuilegium recte huic tempori eſt ſeruatum. quãdo exortum eſt in tenebris lumen rectis corde Vnde ſeqẽ Et claritas dei circũfulſit illos ¶ Ambro. Ex vẽo funditur ſed choruſcat a celo. terreno in diuerſorio iacet ſed celeſti lumine viget ¶ Grec⁹ Verum pauidi facti ſunt in miraculo. vnde ſequiẽ. Et timuerunt timore magno Sed angelus cum pauor ingruerit. fugat ipm̃. vnde ſequiẽ Et dixit illis angelus. nolite timere . nonſolum ſedat terrorem ſedetiam alacritatem infundit Sequiẽ eñ Ecce eñ euãgelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo. non ſoli populo iudeorum. ſedetiam omnibus Cauſa aũt gaudij oſtendiẽ nouus ⁊ ammirabilis partus q̃ manifeſtatur ex ipſis noĩbus. Nam ſequiẽ Quia natus ẽ vobis hodie Saluator qui eſt xp̃s domin⁹. q̃rũ primum id eſt ſaluator eſt actionis Terciũ aũt ſcilicet domin⁹ maieſtatis ¶ Cirillus. Sed id qđ i medio ponitur. ſcꝫ Criſtus nõ naturã ſignificat. ſed hipoſtaſin cõpoſitam In criſto enim Saluatore vnctionẽ fore celebratam fatemur nõ tamen figuralem . ſicut olim in regibus ex oleo quaſi ex ꝓphetica gr̃a. neq; ad ꝑfectionẽ alicui⁹ negocij. iuxta i⁹ Eſaie Hec dicit dominus xp̃o mihi Ciro Qui quanq̃ꝫ eſſet idolatra. dictus eſt xp̃us vt celeſti cenſura totam occuparet Babilonioꝝ puinciã Fuit aũt vnctus ſaluator ſpũ ſancto humanitus in forma ſerui. vigens autem deus. ſpũſancto credentes i eum ¶ Grecus [illegible] natiuitatis ⁊ tempus oſtendit. cum dicit: Hodie locum cum ſubiungit in ciuitate Dauid. Et ſignum cum ſubiungit. Et hoc vobis ſignum. Inuenietis infantem pannis inuolutũ ⁊ poſitum in preſepio Ecce paſtoribus angeli paſtorem populi pręnunciant tanq̃ꝫ agnum in antro manifeſtatu ⁊ edicit ¶ [illegible] Crebris aũt iſtancia Saluatoris ⁊ angelorum [illegible] ⁊ euangeliſtaꝝ nobis eſt inculcata [illegible] noſtris altius cordib⁹ qđ ꝓ nobis factus [illegible] Et notandũ ꝙ ſignum nati ſaluatoris [illegible] exceptum oſtro. ſed pannis ſqualentibus [illegible] Non in ornatis auro ſtratorijs. ſed in preſepio [illegible] uemendum ¶ Maximus i ſermone natiuitatis [illegible] ſi tibi panni fortaſſis vileſcunt. angelos collaudantes ammirare Si preſepe deſpias. erige paruumper oculos. ⁊ nouam in celo ſtellam pręſtantem mundo natiuitatem dñicam conſuere Si credis vilia. crede magnifica Si de his que humilitatis ſũt. diſputas. que ſublimia ſunt celeſtia venerare ¶ Grego. in omelia. Ecce autem ꝙ vigilantibus paſtoribus . angelus apparet. eoſq; dei claritas circũfulſit hoc eſt quod [illegible] ceteris videre ſublimia merentur qui fidelibus gregibus ꝑeſſe ſolliciter ſciunt Dumq; ipſi pie ſup gregem uigilant. diuina ſup eos latius gr̃a choruſcat ¶ Beda in omelia. Significant enim miſtice paſtores iſti gregum doctores quoſq; ac rectores fidelium animarum Nox cuius uigilias cuſtodiebant ſuper gregem ſuum. pericula temptationũ [illegible] a quibus ſe ſuoſq; ſubiectos. cuſtodire non deſiſtunt Et bene nato domino. paſtores ſup gregem vigilãt [illegible] eſt. qui dicit Ego ſum paſtor bonus. ſed [illegible] bat. quo idem paſtor oues ſuas que diſperſe erant ad vite paſcua reuocaret ¶ Orige. Carnalia [illegible] ſecretiorem oportet aſcendere intellectum [illegible] dam fuiſſe paſtores angelos. qui res humanas [illegible] gerẽt Et cum bonum vnuſquiſq; ſuum cuſtodiendo ſeruaret. veniſſe angelum nato domino. ⁊ annunciaſſe paſtoribus ꝙ verus eſſet paſtor exortus. [illegible] geli enim ante aduentum ſaluatoris parũ poterant ↄmiſſis ſibi vtilitatis afferre Vix enim [illegible] ex ſingulis gentib⁹ credebat in deum. Nunc [illegible] puli accedunt ad fidem ihẽſu.

¶ Et ſubito facta eſt cum angelo multitudo milicie celeſtis. laudancium deum ⁊ dicẽcium Gloria in altiſſimis deo. et i terra pax hominibus bone voluntatis

¶ Beda. Ne parua vnius angeli viſio [illegible] poſtq̃ꝫ vnus ſacr̃m noue natiuitatis edocuit. [illegible] multitudo celeſtium agminum aſſuit. Vnde [illegible] Et ſubito facta eſt cum angelo multitudo milicie celeſtis Bene chorus aduenies angelorum milicie celeſtis vocabulum accipit. qui ⁊ ducis illi [illegible] ꝑſidio. qui ad bellandas aereas poteſtates [illegible] militer obſecundat ⁊ ipẽ poteſtatis [illegible] ne mortales taneum temptare valeãt. [illegible] lunt. fortiter armis celeſtibus ꝓturbãt [illegible] de⁹ ⁊ hõ naſciẽ. iure ho ĩb⁹ pax ⁊ deo glia canitur

Unde ſequit̃ laudãtium deum ⁊ dicẽtium Gloria i altiſſimis deo. Uno angelo · uno euangelizãte nũcio natum in carne deũ · mox multitudo milicie celeſtis in laudem creatoris prumpit vt ⁊ xp̃o deuocionẽ impendat ⁊ nos ſuo inſtruat exẽplo quociẽs aliqs fratrum ſacre erudiciõis v̓bum inſonuerit · vel ipſi que pietatis ſunt ad mẽtem reduxerim⁹ deo ſtatim laudes corde ore ⁊ opere reddamus ¶ Criſ. Et olim quidem angli ad puniẽdũ mittebant̃ puta ad iſrahelitas · ad Dauid · ad ſodomitas · ad gemitus ꝯualle. Nunc econtra canunt in t̃ra · gracias agentes deo ꝙ ſuã deſcenſũ ad homines eis reſtauit ¶ Greg xxviij · moraliũ Simul eciã laudant · quia redempciõi noſtre voces ſue exultacionis accomodãt · ſimul eciam qñ dũ nos ꝯſpiciũt recipi · ſuum gaudẽt numerum impleri ¶ Beda Optant eciã pacem hominibꝰ cum ſubdũt Et in terra pax hominibꝰ quia quos infirmos prius abiectoſqꝫ deſpexerãt · naſcente in carne domino iam ſocios venerant̃ ¶ Cirillus · Hec aũt pax p Criſtũ facta eſt. Recõciliauit enĩ nos p ſe deo ⁊ patri · culpam hoſtilem de medio auferens · duos populos in vnum hominem pacificauit · ac celicolas ⁊ terrenos in vnum gregem cõpoſuit ¶ Beda Quibus aũt hominibꝰ pacem poſcant · exponũt dicẽtes Bone voluntatis · eis ſcilicet qui ſuſcipiunt natum xp̃m Non enim eſt pax impijs · ſed pax multa diligentibus nomen dei ¶ Orige · Sed diligens lector i querit · quõ ſaluator dicat Non veni pacem mittẽ ſuper terram ⁊ nunc angeli dei eius natiuitate cantãt In terra pax hominibus · ſed hoc qd̓ pax eẽ dr̃ in hominibꝰ bone volũtatis · ſoluit queſtionem · pax eñ quam non dat dñs ſup terram · non eſt pax bõe volũtatis ¶ Aug · xiij · de trini · Pertinet eñ iuſticia ad bonam voluntatem ¶ Criſ. Aſpice autem mirãdum proceſſum · angelos ad nos deduxit prius · ac deinde duxit hominẽ ad ſupna · factum eſt celum t̃ra cum terrena deberet recipere ¶ Orige · Viſitce aũt uidebant angeli ſe opꝰ quod eis creditum fuerat implere non poſſe abſqꝫ eo qui vere ſaluare poterat · ⁊ medicinam ſuam inferiorem eſſe qꝫ hoĩm cura poſcebat. Unde ſicut ſi veniat aliquis qui habeat ſummã i medicina noticiã · ⁊ illi q̃ prꝰ ſanaꝛ nequiuerãt cernentes ad magiſtri manus · putredines ceſſare vulnerum non inuideant · ſꝫ in laudes medici erumpant ⁊ dei qui ſibi ⁊ egrotantibus tante ſciencie hominẽ miſerit · multitudo angeloꝝ p xp̃i aduẽtu deũ laudẽt

¶ Et factum eſt ut diſceſſerũt ab eis ãgeli in celũ. paſtores loq̃bant̃ ad inuicẽ Tranſeamꝰ vſqꝫ bethlehem. ⁊ videamꝰ hoc v̓bũ quod factũ ẽ quod fecit dominꝰ. ⁊ oſtẽdit nobis Et venerũt feſtinãtes ⁊ inuenerũt mariam ⁊ ioſeph ⁊ infantẽ poſitũ in p̄ſepio Videntes aũt ꝯgnouerũt de v̓bo quod dictũ erat illis de puero hoc Et omnes qui audierunt mirati ſunt de his que dicta erant a paſtoribus ad ipſos Maria autem cõſeruabat omnia verba hec cõferens in corde ſuo Et reuerſi ſũt paſtores glorificãtes ⁊ laudantes deum in omnibus que audierant ⁊ viderant ſicut dictum eſt ad illos.

¶ Grecus Que uiſa ſunt ⁊ relata ſtuporem ingeſſerunt paſtoribus · ⁊ ſic ouilia ſua omiſerunt ⁊ pfecti ſunt nocte bethleem · lucem indagantes ſaluatoris. Unde dicit̃ Et factum ẽ ut diſceſſerunt ab eis angeli in celum paſtores loquebant̃ adinuicem Tranſeamus vſqꝫ ad Bethleem ⁊ uideamus hoc verbũ qd̓ factum ẽ ¶ Beda Vere quaſi uigilãtes nõ dixerunt uideamus puerum · ſꝫ uerbum qd̓ factum ẽ id ẽ verbum qd̓ ſemp erat Videam⁹ quõ pro nobis caro factum eſt · ſiquidem hoc ip̃m dñs verbum eſt · Seqt̃ enim · qd̓ fecit dñs ⁊ oſtendit nobis id eſt uideamus quõ verbum ip̃m · ipſe ſe fecerit · ⁊ oſtẽdit nobis carnem ſuã ¶ Ambro · Vide qꝫ ſingulariter ſcriptura ſingulorum hꝫet momenta verborum · Etenim cum caro dñi videtur · uidet̃ verbum · qd̓ ẽ filius nõ mediocre fidei tibi hoc uideat̃ exemplum non uilis pſona paſtorum Simplicitas enim querit̃ · non ambitio deſideratur · ſeqt̃ Et venerũt feſtinãtes · nẽo eñ cũ deſidia xp̃m requirit ¶ Orige · Quia vero feſtinantes venerunt ⁊ non pedetentim · ideo ſeqt̃ Et inuenerũt mariam que ſcilicet fudit ihm in partu · Et ioſeph ſcilicet diſpenſatorẽ ortus dñici Et infantem poſitũ in preſepio ſcꝫ ip̃m ſaluatorem ¶ Beda Eſt autem iuſti ordinis vt honore digno celebrata verbi icarnatione · ad ip̃am qñqꝫ verbi gloriam intuendam pertingat̃ · vnde ſeqt̃ Videntes aũt cognouerunt de v̓bo quod dictum erat illis de puero hoc · ¶ Grecus · occulta ſcilicet fide felicia relata continẽtes · nec ꝯtenti de veritate ſtupere que primitus uiderant · ⁊ p̃cepe rant angelo nunciante nonſolum marie ⁊ ioſeph p̃mebant · ſed etiam in ceteris · ⁊ qd̓ ẽ amplius eoꝝ mẽtibus infigebant · Unde ſequit̃ Et omnes qui audierunt · mirati ſunt de hijs que dicta erant a paſtoribꝰ ad ipſos Quomodo enim non erat mirãdum videre celicolam ĩ terrenis · ⁊ terram pace conciliari celeſtibus ⁊ ineffabilem illum infantulum Numine quidem celeſtia · humanitate vero terreſtria cõnectentem ad adinuicem · ⁊ ſui cõpagine federis mirandum preſtantem ¶ Cilo · Nec ſolum mirant̃ de incarnatiõis miſterio · Sed etiam de tanta paſtorum atteſtatione · q fingere inaudita neſcirent · ſed ſimplici facundia v̓a predicarent ¶ Ambro · Nec contemnenda putes qũſi verba vilia ꝯſpectaꝝ a paſtoribus · ⁊ maria colligit fidem Unde ſequitur · Maria autem cõſeruabat oĩa verba hec ꝯferens in corde ſuo Diſcamus ſancte uirginis in omnibus caſtitatem que non minus ore pudica qꝫ corpore argumenta fidei conferebat ĩ corde · ¶ Beda ĩ omel · Uirginalis eñ pudicicie iura · cuſtodiens ſecreta xp̃i que nouerat nemini diuulgare volebat ſed conferebat ea que facienda legerat · cum his quẽ iam facta cognouit non ore pmens · ſed clauſo in corde cuſtodiens ¶ Grecus · Quotqꝫ eciam ei retulerat angelus · qꝫ a paſtoribus audierat · cũcta ꝯgerebat in mente · ⁊ adinuicem cõparans vna in

omnibus mater ſapiende cernēbat cōcordiam Vere deus erat. qui natus erat ex ea. Alba. Singli aūt in xp̄i natiuitate exultabāt nō humanis ſicut in puero nato ſolis ſūt homies ɔgaudere. ſed i criſti preſencia ⁊ lucis diuine fulgore Unde ſequit̄ Et reuſi ſūt paſtores glorificātes ⁊ laudātes deum ī omnibꝫ que audierant Beda Scilicet ab angelis Et viderant ſcilicet in betlehem. Sicut dictū eſt ad illos. id eſt in hoc glorificāt ꝙ non aliud venientes inuenerant q̄ȝ dictum eſt ad illos. gloriam deo laudes ꝙ rſerunt Etenim hoc illis facere dictum eſt ab angelis non quiō verbo imparantibꝫ. ſed formā ſue deuocionis offerētibus. cum deo in excelſis gloriam reſonarent Beda. Miſtice aūt ītellectualiū paſtores gregū imo cuncti fideles exemplo horum paſtoꝝ tranſeant cogitacione vſq; in bethlehem. ⁊ in carnacionē xp̄i dignis celebrent honoribꝫ Tranſeamꝰ aūt abiectis ɔcupiſcētiis carnalibus. toto mētis deſiderio vſq; ad betlehem ſupernam. id eſt domum panis viui. vt quē illi ī p̄ſepio videre vagiētem nos ī patris ſolio mereamur videre regnantem Nō eſt aūt tanta beatitudo cum deſidia ac torpore querēda. ſed alacriter ſūt Criſti ſequenda veſtigia Videntes aūt cognouerūt Et nos que dicta ſūt de ſaluatore noſtro plēa dilectione feſtinemus amplecti. vt hoc in futuro p̄fecte cognicionis viſu conp̄hendere valeamus Beda. ſup lucam Dominici etiam gregis paſtores p̄cedenciū patrū vitā in qua panis vite ſeruat̄ quaſi betlehem portꝰ cōtemplādo ſubeūt. nihilq; i hac aliud repiūt q̄ȝ virginalē eccl̄ie pulcritudinē q̄ſi mariā virilē ſpiritalium doctoꝝ cetū quaſi ioſeph. ⁊ humilē xp̄i aduētū ſcripte paginis ſacre incertū. quaſi ī p̄ſepio poſitū xp̄m īfantem Orig. Vt p̄ſepe p̄ iſrael ſitū. ſm p̄ Iſaie Cognouit bos poſſeſſorē ſuū. ⁊ aſinus preſepe dn̄i ſui Beda i omel. Nō celauere aūt ſiletio paſtores q̄ agnouerāt. q̄a eccl̄ie paſtores ī hec ordinati ſūt ut q̄ in ſcripturis didicerūt auditoribꝫ oſtēdant Beda ſup lucā Magiſtri etiā ſpiritaliū gregum modo ceteris dormiētibꝫ ɔtemplādo celeſtia ſubeūt. mō fideliū exempla querēdo circueunt. mō ad publicū paſtoral̄ officiȷ̄ docendo reūtunt̄ Beda ī omel. Unuſquiſq; etiā qui priuatꝰ viuere creditur paſtoris officiū tenet. ſi bonoꝝ actuū cogitacionūq; mūdaꝝ aggregās multitudinē. hāc iuſto moderamie gubnare ſcripturaꝝ paſtu nutrire ⁊ cōtra demonū inſidias ſeruare contendit.

Et poſtq̄ȝ conſumati ſūt dies octo vt circumcideretur puer. vocatum eſt nomen eiꝰ Jheſus qd vocatum eſt ab angelo p̄uſq̄ȝ in vtero conciperetur.

Beda in omel. Expoſita natiuitate dn̄ica ſubiūgit euāgeliſta. atq; ait Et poſtq̄ȝ ɔſūmati ſunt dies octo ut circūcideret̄ puer. Amb. ēs puer. niſi ille de quo dictū ē Puer natus ē nob. ⁊ filius datus ē nobis. factꝰ ē em̄ ſub lege. vt eos qui ſub lege erāt lucrifaceret Epiphanius Dicunt aūt Hebionis ⁊ Cherinti ſequaces ſufficit diſcipulo. ſi ſit ſicut magiſter eiꝰ Circūcidit aūt ſe xp̄s. tu ergo circūcidaris

Fallunt̄ aūt̄ deſtruētes ſua principia Si em̄ hebion xp̄m deum celitus deſcendentem. octauo die fuiſſe circūciſum. tunc p̄beret circūciſioni maximum argumentū. ſꝫ cū nudū hunc aſſerit hominē. ſi puer ī cā ut circūcidat̄ ſic nec infantes ſunt ſue circūciſionis auctores. nos em̄ deū ip̄m fatemur celitus deſcendentem. ⁊ in clauſtro virgineo morā libitam fecit. ꝓtraxiſſe. quoadusq; ſibi ex vtero ōgineo humanitatis carnem p̄fecte ɔponeret. qua circūciſus eſt veraciter non aparenter octauo die. quatinus cum ad ſpiritalem effectum figure puenerit tam ab ipſo q̄ȝ a ſuis diſcipulis diuulgentur. nō vlera figure ſeruitas Orige. Sicut em̄ mortui ſumus cū illo morte ⁊ ɔreſurreximus reſurgenti. ſic cum eo circūciſi ſumus. vn̄ nequaq̄ȝ nunc indigemus circūciſiōe carnali Epiphanius Pluribꝫ aūt ex cauſ circūciſus ē xp̄s Et primo quidem ut oſtendat carnis veritatē contra manicheum. ⁊ illos q̄ aparenter eum dicunt prodiſſe Deinde vt pateat. ꝙ nequaq̄ȝ deitas ſubſtancialē corpus extitit ut fatur apollinaris. neq; celitus detulit illud ut aſſerit Valentinus ⁊ vt confirmet circūciſionē. quā olim īſtituerat eius aduentum ꝓuientem. Quin etiā ut nulla ſit iudeis excuſacio Nam niſi circūciſus fuiſſet obiicere poterāt. q̄ nō poſſent ī circūciſū xp̄m recipere Beda. ī homel. ut nob obediendi virtutem ɔmēdaret exēplo. ⁊ ut eiſq; ſub lege poſiti. legis oſtēſa portare nequiuerāt ſua compaſſione iuuaret. ut q̄ ī ſimilitudine carnis p̄ci aduenit. remedium quo caro peccati purgari ſuerat ſibi dari non reſpuit Idem em̄ ſalutifere curacionis auxiliū circūciſio in lege contra originalis peccati vulnꝰ agebat. qđ nunc baptiſmus reuelate gracie tempore conſueuit. Excepto ꝙ regni celeſtis ianuam nondum intrare poterant. tm̄ in ſinu Abrahe poſt mortem bēa requie ɔſolati ſupne pacis ingreſſū ſpe felici expectabant Alban. Nihil em̄ aliud exprimebat circūciſio. niſi generacionis vetuſte ſpoliacionem per hoc ꝙ circūcidebatur pars corporis. que corporalis natiuitatis cauſa exiſtit. Hoc aūt tunc tēporis agebatur. in ſignū futuri ꝑ xp̄m baptiſmatis. Porro poſtq̄ȝ venit ſignatū. ceſſauit figura. Vbi aūt vetuſtas tollit̄ ꝑ baptiſmū. ſuperfluum ē. qđ partus ūdio prefigurat Cirillus Octauo aūt die conſueuerat carnalem celebrari circūciſionē Octauo enim die xp̄s a mortuis reſurrexit. ⁊ īſinuauit nobis ſpiritalem circūciſionē dicēs Euntes docete oēs gentes baptiſantes eos Beda In eiꝰ reſurrectiōe p̄figurata ē vtraq; nr̄a reſurrectio ⁊ carnis ⁊ ſpūs xp̄s circūciſus. nr̄am docuit. ⁊ nunc ꝑ ip̄m a vicijs ſit purgādam. ⁊ in nouiſſimo die a mortis peſte reſtaurandā. Et ſic dn̄s octaua die. hoc ē. poſt ſeptimā ſabbati. reſurrexit. ita ⁊ ipi poſt ſex hꝰ ſeculi etates ⁊ ſeptimā Sabbati animaꝝ q̄ nunc īterim in alia vita geriē quaſi octauo tempore ſurgemus. Cirl. Secūdum aūt legis p̄ceptū. eodem die ipoſitionē nominis recepit. vn̄ ſequit̄. vocatū ē nomē eius ih̄s qđ interpretatur ſaluator Editus enim fuit ad totiꝰ orbis ſalutem quā ſua circūciſiōe p̄figurauit ſm ꝙ apoſtolus dicit Circumciſi eſtis. non circumciſione manufacta in expoliacione corporis carnis ſcilicet in circumciſione

¶ Beda. i bo. ſ. ⁊ hoc q̄ eodem die ſue circūciſionis nomen accepit ad imitationem priſce obſeruationis fecit. Abraham enim qui primū circūciſionis ſacramentum accepit. i die ſue circūciſionis amplificatōe nominis benedici promeruit. ¶ Orige. Nomen autē ihesu glorioſum. omniq; cultu digniſſimū nomē ē qd ē ſup omne nomen. nō decuit primū ab hominibus appellari. neq; ab eis afferri in mundum. Unde ſignanter euāgeliſta ſubdit. Quod vocatum ē ab angelo priuſq; in vtero conciperet. ¶ Beda. Huius autē nominis etiam electi in ſua ſpirituali circūciſione participes exiſtere gaudent. ut ſicut a xp̄o xp̄iani. ita etiā a ſaluatore ſaluati vocent. qd illis a deo vocabulum nonſolum priuſq; in vtero eccl'ie p fidem conciperent ſed etiam ante tempora ſecularia vocatum eſt.

¶ Et poſtq̄ impleti ſūt dies purgacionis eius ſecundū legem moiſi. tulerūt illum in ieruſalem. ut ſiſterēt eum domino ſicut ſcriptum eſt in lege domini. Quia omne maſculinum adapiens uuluam ſanctū domino vocabitur. ⁊ ut darent hoſtiam ſecundum q̄ dictū erat in lege domini. par turturū aut duos pullos columbarum.

¶ Cirill'. Poſt circūſionem rurſus expectat purgationis tempus. Unde dicit. Et poſtq; impleti ſunt dies purgationis eius ſecundum legem moyſi. ¶ Beda. Si legis ipſius verba diligentius inſpexeris. profecto reperies q̄ ipſa dei genitrix ſicut a cōmixtione uirili. ſic a legali ſit iure imunis. Non enī omnis mulier pariens. ſed ea que ſuſcepto ſemine peperit deſignat immunda. ritu q; legis docet eſſe mundanda ad diſtinctionē ſcilicet illius. que uirgo ꝯcepit ⁊ pepit. Sed ut nos a legis vinculo ſolueremur. ſic xp̄s ita ⁊ beata maria legi ē ſpōte ſubiecta. ¶ Tit'. Unde eleganter euāgeliſta protulit q̄ completi ſūt dies purgationis eius ſcdm legem. Nam reuera nō incumbebat neceſſitas uirgini ſacre. ut dies purgationis eius expectaret que cum ex ſpūſancto conceſpiſſet. caruit contagio. Sequit. Tulerunt illū i ihe ruſalem. ut ſiſterent eum domino. ¶ Athana. Sed quando a paternis aſpectibus latuit dns. Aut quis locus excepit ab eius imperio. ut ibi exiſtendo ſemotus a patre ſit. niſi afferatur iheroſolimā. ⁊ itroducatur in templum. Sed forte cauſa noſtri huiuſmōi ſcripta ſunt. Sicut enim non gr̄a ſui hō factus eſt ⁊ circūciſus in carne ſed ut nos p gr̄am faceret deos ⁊ ut ſpiritaliter circūcidamur. ſic ꝓpter nos ſiſtitur domino. ut diſcamus deo preſentare nos ipōs. ¶ Beda. Poſt triceſimū autem ⁊ tercium circūciſionis diē domino ſiſtit. myſtice inſinuans neminē niſi circūciſū viciis dignum eſſe conſpectibꝰ. neminem niſi mortalitatis nexibꝰ abſolutū ſupne ciuitatis gaudia poſſe perfecte ſubire. Sequit. Sicut ſcriptum eſt ī lege domini. ¶ Orige. Ubi ſunt qui deum legis negant a xp̄o fuiſſe in euangelio predicatum. An putandum ē q̄ filium ſuum bonus deꝰ ſub lege inimici fecit quā ipſe non dederat. In lege enī moyſi ſcriptū ē qd ſequitur. Quia omne maſculinū adaperiens vuluam. ſanctum domino vocabit. ¶ Beda. Qd dic adaperiens vuluam ⁊ hominis ⁊ pecoris. primogenitum ſignificat qd vtrūq; ſanctū domino vocari. atq; ideo ſacerdotis eſſe preceptum ē. ita dumtaxat. ut pro hoīs primogenito preciū acciperet. ⁊ omne animal imundum redimi faceret. ¶ Grego. Niſenus. Hoc autem legis decretum ī ſolo incarnato deo ſingulariter. ⁊ ab aliis differenter impleri videtur. ipſe nāq; ſolus ineffabiliter cōceptus. ac incomprehenſibiliter editus. uirginalem vterum aperuit non ante connubio reſeratum. ſeruans ⁊ poſt partum mirabile inuiolabilit ſignaculum caſtitatis ¶ Ambroſi'. Non enī uirilis coitus vulue uirginalis ſecreta reſerauit. ſʒ imaculatum ſemen inuiolabili vtero ſpūs ſanctꝰ infudit. Qui ergo vuluam ſanctificauit alienā ut naſceretur ꝓpheta. hic eſt qui aperuit matris ſue vuluam. ut immaculatꝰ exiret. ¶ Beda. Qd ergo ait. adaperiens vuluam cōſuetę natiuitatis more loquitur. non q̄ dominus ſacri ventris hoſpitium qd ingreſſus ſanctificarat egreſſus deuirginaſſe credēdus ſit. ¶ Grego. Niſenꝰ. Solus autem hic partꝰ maſculinus ſpiritalit eſſe cōſpicit. qui nil de feminitate culpe portauit. Unde reuera ſanctus vocatus ē. Unde ⁊ Gabriel. quaſi hoc decretum ad ipſum ſolū ꝑtinere memorans dicebat. Qd ex te naſcet ſanctū vocabit filius dei. Et in ceteris quidem primogenitis ſanctos illos vocari euangelica ſollercia ſtatuit. tanq; oblatione diuina ſortitos huiuſmodi nomen. At in totus primogenito creature qd naſcit ſanctū pronunciat angelus quaſi ꝓprie ſanctum exiſtens. ¶ Ambro. Solus enī p omnia ī natis de femina ſanctus dns ihesus qui terrena contagia corruptele immaculati partus nouitate non ſenſerit. ⁊ celeſti maieſtate depulerit. Nā ſi literam ſequimur. quō ſanctꝰ omnis maſculus cum multos ſceleratiſſimos fuiſſe non lateat. Sed ille ſanctus p quē figuram futuri miſterii legis diuine preſcripta ſignabant. eo q̄ ſolus ſanctus eccleſie virginis ad generandos populos. aperiret genitale ſecretum ¶ Cirillus. O profunditas ſcientiarū ſapientie ⁊ ſcientie dei. Offert hoſtias qui p ſingulas hoſtias honoratur cum patre. figuras legis cuſtodit veritas qui legis eſt conditor. ſic deus legem cuſtodiuit ut homo. Unde ſequit. Et ut darent hoſtiam ſecundum q̄ dictum erat in lege dni par turturū. aut duos pullos columbarum ¶ Beda in omel. Hoſtia autem hec pauperum erat. p̄cepit quippe dns in lege ut qui poſſent agnum pro filio aut filia ſimul ⁊ turturem ſiue columbam offerret. Qui vero non ſufficiebant ad offerendum āgnum. duos iam turtures. vel duos colūbe pullos offerrēt. Ergo dominus cum diues eſſet. paup fieri dignatꝰ eſt. ut nos ſua paupertate. diuitiarum ſuarum donaret eſſe participes ¶ Ciril. Videndum autem quid hec oblata inſinuant. Nimirum loquaciſſima eſt turtur in auibus. At columba eſt animal manſuetum. talis autem ſanctus eſt. erga nos ſaluator manſuetudinem perfecte colēns ⁊ turtur allexit. īplens ortum ſuū ꝓpriis melodiis. Occidebat gꝰ turtur. atq; colūba

vt ipſe p̄ figuras nobis pandatur paſſurus in carne p̄ vita mundi ¶ Beda in ome. Vel colūba ſimplicitatem. turtur indicat caſtitatem. quia ⁊ colūba ſimplicitatis. ⁊ caſtitatis amator eſt turtur ita vt ſi cōiugē caſu p̄diderit. non vltra aliam querē curet Merito ergo turtur ⁊ columba domino offerunt in hoſtiam quia ſimplex ⁊ pudica fidelium cōuſacio eſt illi iuſticie ſacrificium gratum ¶ Athana. Duo vero bina iuſſit offerri. quia hoīe conſiſtente ex aīa ⁊ corpore duplum a nobis poſcit de⁹ caſtitatem ⁊ māſuetudinem. nonſolum corporis ſ; etiam anime. alioquin erit homo victor ⁊ ypocrita gerens in tegumentū; occulte malicie innocentiā aparentē ¶ Beda ī omel Cū vō vtraq; auis p̄pter conſuetudinē gemendi p̄ſentes ſanctoꝝ luctus deſignet In hoc tamē differūt ꝙ turtur ſoliuagus. columba aūt gregatim volare ꝯſueuit. ⁊ ob id iſte ſecretas orationū lacrimas illa publicos eccleſie ꝯuentus iſinuat ¶ Bed ſup lu vt colūba ꝗ gregatī volat actiue uite frequētiā demonſtrat Turtur qui ſingularitate gaudet ſpeculatiue uite culmina denunciat. Et quia eque vtraq; condicion accepta ē hoſtia. conſulte lucas vtꝝ turtures an pulli colūbaꝝ p̄ dn̄o ſint oblati non dixit ne vnū alteri viuendi ordinē p̄ferret ſed utrumq; ſequendū doceret.

¶ Et ecce homo erat in iheruſalem. cui nomen Simeon ⁊ homo iſte iuſtus ⁊ timorat⁹ expectās cōſolacōnē Iſrael ⁊ ſpūſſanctus erat in eo Et rn̄ſum acceperat a ſpūſancto nō viſuꝝ ſe mortē niſi videret xp̄m domini ⁊ venit in ſpū in templū Et cū inducerent puerum iheſū parētes ei⁹. vt facerent ſ̄m conſuetudinem legis pro eo. ⁊ ipſe accepit eum in vlnas ſuas

¶ Amb. Nō ſolū ab angelis ⁊ p̄phetis a paſtorib⁹ ⁊ a parentibus ſ; etiā a ſenioribus ⁊ iuſtis generatio domini accepit teſtioniū. Vnde dicitur. Et ecce homo erat ī iheruſalē cui nomē Simeon ⁊ hō iſte iuſt⁹ ⁊ timoratus ¶ Beda Quia difficulter iuſticia ſine timore cuſtodit. nō illū dico timorē qui temporabilia ſibi bona ſuberahi p̄horreſcit quē p̄fecta dilectio foras mittit ſ; timorē dn̄i ſanctū qui manet ī ſecula quo iuſtus deū quāto ardentius diligit. tāto ſolertius offendere cauet Et bene iuſtus ꝗ non ſuam ſed populi grām requirebat. Vn̄ ſeq̄t Expectās conſolationē; iſrael ¶ Grego. Miſenus Non vtiq; mundanā felicitatem ī ꝯſolationē iſrael prudens Simeon expectabat. ſ; verā trāſlationem ad veritatis decorē p̄ ſeparationē a legis vmbra habuerat nāq; p̄ oracula ꝙ viſurus eſſet xp̄m dn̄i priuſq̄ de ſeculo p̄nti trāſmigraret. vnde ſeq̄t Et ſpūſſanctus erat ī eo. a quo ſcilicet iuſtificabat Et reſponſum accepat a ſpūſancto non viſurum ſe mortē niſi prius videret xp̄m domini ¶ Ambr. Cupiebat ipſe. quidem corporee vinculis fragilitatis abſolui. ſ; expectabat videre p̄miſſum ſciebat eñi q̄a beati oculi qui viderent ¶ Greg xviij. mo. In quo etiam diſcimus quāto deſiderio ex plebe iſraelitica ſancti viri īcarnatōis e⁹ miſterium videre cupierunt ¶ Beda Videre aūt mortem experiri eā ſig̃ficat. Multūq; felix mortē videbit carnis. quicūq; xp̄m dn̄i prius ocul̄ cordis videre ſatagerit. ꝯuerſatiōem habendi ī celeſti iheruſalē templi dei limina frequētando hoc ē ſanctoꝝ in quib⁹ de⁹ habitat exēpla ſectādo Eadē autē ſpūs grā qua eum venturū p̄cognouerat. ⁊ nūc venientem ꝯgnouit vñ ſeq̄t Et vēit in ſpū in templū ¶ Orige. Et tu ſi vis tenere ih̄m. ⁊ amplexari manib⁹ oī labore nitere vt ducē habeas ſpm̄ veniaſq; ad templū dei. Sequit̄ eñ Et cū inducerēt pueꝝ ih̄m parētes eius ſ; maria ⁊ mr̄ ioſeph qui putabat pater. vt facerēt ſ̄m conſuetudinē legis p̄ eo. ⁊ ipſe accepit eū ī vlnas ſuas.

¶ Grego. Quā beatus ille ſacer ad ſacra mortē p̄ quē ad vite terminū maturauit. Beate man⁹ que v̄bum uite palpauerunt ⁊ vlne ꝗ quas ad ſuſceptionem parauit ¶ Beda Accepit aūt iuſtus ſ̄m legem pueꝝ ih̄m ī vlnas ſuas ut ſignificet iuſtitiā operum que ex lege erat p̄ manus ⁊ brachia figurantꝝ humili quidem. ſ; ſalutari fidei euāgelice grā immutādā accepit ſenior infantem xp̄m ut iſinuet hoc ſeculū quaſi ſenio iam defeſſum ad infantiam ⁊ innocentiā xp̄iane ꝯuerſationis redituꝝ.

¶ Et benedixit deum ⁊ dixit Nunc dimittis ſeruum tuū domine ſecundū verbū tuū i pace Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum Quod paraſti ante faciem omnium populorum Lumen ad reuelacionem gentiū ⁊ gloriam plebis tue iſrahel.

¶ Orige. Si ad tactum fimbrie veſtimēti mulier ſanata eſt quid putandum ē de ſimeone qui in ſuas vlnas accepit infantem ⁊ gaudebat videns paruulum a ſe geſtari. qui venerat ad vinctos reſoluendos ſciens neminē eū poſſe de clauſtro corporis emittere cum ſpe future uite. niſi is quē ī brachijs detinebat. Vnde dicit Et benedixit deum ⁊ dixit. Nunc dimittis ſeruum tuū domie ¶ Theoph. Ad dicit domini confitentis ē ꝙ ipſe mortis ē ⁊ uite dn̄s ⁊ ſic puerum quē ſuſcepit. deū ꝯfitet ¶ Orige. Quaſi d. Quādiu xp̄m nō tenebā. clauſus erā. ⁊ de vincul ēpre non poterā ¶ Baſili⁹. Si aūe voces iuſtoꝝ īgrauātis ſup̄ hoc mūdo. ⁊ eius flebili mora īgemiſcunt. Heu mihi dicit dauid. q̄a incolatus me⁹ p̄longatus ē ¶ Ambroſ. Vide ergo iuſtū velut corporee carceris molis incluſū. velle diſſolui. ut incipiat eē cū xp̄o ſed q̄ vult dimitti. veniat ī templū. veniat ī iheruſalem expectet xp̄m dn̄i. accipiat ī manib⁹ v̄bum dei ⁊ complectatur velut quibuſdam fidei ſue brachijs. tunc dimittet vt non videat mortem. qui viderit vitam ¶ Grecus Simeon aūt benedicebat deū inter cetera ꝙ p̄miſſa ſibi facta ſortita erāt efficaciā. quia conſolationē iſrael ocul̄ ꝯſpicē meruit ⁊ māſit ...

Et ideo dicit Secūdum v̄bum tuum·id eſt cū fine
obſeruerim p̄miſſoꝝ. Ac ubi viſibilit̄ ſenſi·quod de
ſiderabam nunc ſolus tuū ſeruū·nec guſtu mortis
terreritum·nec hēſitacionis cogitacionib9 cōturbatū.
Et ideo ſubdit. In pace. ℭ Grego·Niſenus. Quia
poſtq̄ xp̄us culpam hoſtilem deſtruxit·nos q̄ patri
reconciliauit·facta eſt tranſlacio ſanctorum in pace·
ℭ Orige. Quis eſt aūt qui de ſeculo iſto recedit in
pace·niſi is qui intelligit q̄ deus erat in Criſto mūdū
reconcilians ſibi nihilq̄ habet inimicum deo·ſed omnē
pacem bonis in ſe operib9 aſſumpſit ℭ Grecus. Fue
rat aūt ſibi reſp̄miſſū·non viſuꝝ ſe mortem·niſi pri
us videret criſtum domini Et ideo hoc impletū oſtē
dens ſubdit. Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum
ℭ Grego·niſenus. Beati ocli tui·tam anime q̄z cor
poris. Hi quidē viſibilit̄ deum ſuſcipiētes illi vero
nō ſolum que viſa ſūt·attēdentes imo illuīati fulgo
re ſpiritus domini v̄bum in carne cognoſcētes ſalu
tare nāq; quod tuis oculis pſpexiſti·ipſe Jhēſus eſt q̄
nomine ſal9 declarat̄ ℭ Cirillus Fuerat aūt xp̄i mi
ſteriū q̄d patuit in vltimis tp̄orib9 ſeculi p̄paratū
ab initio originem. Unde ſequit̄. Quod paraſti an
te faciem oīm populoꝝ ℭ Athanaſius Scilicet cōfectū
in mundo p xp̄m ſalutem Qualiter ergo ſupradi
ctum eſt q̄ expectabat iſrael conſolationem·eo q̄ ſci
ret tunc futuram eſſe conſolationē iſrael agnouit
i ſpiritu·cum ⁊ omnibus populis paratū ē ſalutare
ℭ Grecus. Attende etiam ſagacitatem digni ⁊ ver
ecundi ſenis āteq̄ dignus videretur beate viſiōis
poſtulabatur ſolamen iſrael·ut autem qd̄ ſperabat
obtinuit exclamat ſe vidiſſe ſalutem oīm populoꝝ.
Ideo enim infantis ineffabile iubar illuſtrauit eum
ut proceſſu temporis ſecutura mox fierent ſibi nota
ℭ Theophi. Signanter autem dicit ante faciem·ut
ſcilicet omnib9 eius incarnatio apparēt. Hoc autē ſa
lutare dicit eſſe gentium lumen ⁊ gloriam iſrael
Unde ſequit̄. lumen ad reuelatiōem gentiū ℭ Atha
naſius. Gentes enim ante xp̄i aduentum i vltimis te
nebris erant conſtitute cognitione diuina priuate·
ℭ Cirillus Sed xp̄s adueniens·factus eſt lux tene
brois ⁊ errantis quos diabolica man9 preſſit· vo
cans ſic eā a deo patre·ad noticiā filij qui eſt v̄a lux
ℭ Athanaſi. Iſrael autem licet tenuiter·lege illu
minabatur·⁊ ideo non dicit q̄ lumen illis protulerit
ſed ſubdit Et gloriam plebis tue iſrael·memorans
antiquā hiſtoriam·q̄ ſicut olim moyſes dominum al
loquendo glorioſam retulit faciem·ſic ⁊ ipſi diuinā
humanitatis lucem pungentes·vetus abijcientes ve
lamen in eandem imaginem transformarent̄ de glā
in gloriam. ℭ Ciril. Nam etſi quidam eorum inobe
dientes fuerunt·tamē reliquie ſalue facte ſunt·⁊ per
xp̄m p̄uenerunt ad gloriam Harū primicie fuere
diui apoſtoli·quoꝝ fulgores vniuerſū orbem illumi
nant Fuit etiam xp̄s ſingulariter iſrael glā. Quia
ſecundum carnem ex eis proceſſit·quāuis cunctis
ut deus preſſet p ſecula benedictus ℭ Gregorius
Niſenus. Et ideo ſignanter dixit·plebis tue·quia
non ab eis tantū eſt adoratus·ſed inſup ex eis ē ſm
carnem natus ℭ Beda. Et bene reuelacō gentium
Iſraelio glīe prefert·quia cum plenitudo gentiū in
troierit·tunc omnis iſrael ſaluus erit

ℭ **Et erant pater eius ⁊ mater mirantes ſup his que dicebāt̄ de illo Et bn̄dixit illis Simeon ⁊ dixit ad mariā matrē ei9 Ecce poſitus eſt hic in ruinam ⁊ reſurrectionem multoꝝ in iſrahel. ⁊ in ſignū cui ōdicetur Et tuam ipſius animā p tranſibit gladius ut reuelētur ex multis cordib9 cogitacōes**

ℭ Grecus. Tranſcendentium reꝝ noticia quotiens
i memoriā venerit·totiēs renouat in mente miracu
lum. Und̄ dicit̄ Et erant pater eius ⁊ mater mirā
tes ſup his que dicebant̄ de illo. ℭ Orige. Tam ab
angelo q̄z a multitudine celeſtis exercitus necnon ⁊ a
paſtorib9 ⁊ ipſo Simeō ℭ Beda Patrē ſaluatoris
appellat ioſeph nō ꝙ iux̄ fotinianos ſit ꝙ pr̄ fuerit ei ſꝫ q̄
ad famā marie conſeruādum pater ſit ab omnib9 eſti
matus ℭ Aug. Quāuis ⁊ eo mō pater illi9 valeat
dici quo ⁊ vir marie recte intelligitur ſine commix
tione carnis·ipſa copulatione coniugij·multo videli
cet coniunctius·q̄z ſi eſſet aliunde adoptatus·Neq̄
em̄ p̄pterea non erat appellandus ioſeph pater xp̄i·
quia non eum concūbendo genuerat·quādoquidem
pater eſſet·etiā quē non ex ſua coniuge procreatū
aliunde adoptaſſet· ℭ Orige. Qui autem altius ali
quid īquirit·poteſt dicere quoniā generationis ordo
a dauid vſq̄ ad ioſeph deducitur·ne videret̄ fruſtra
ioſeph nominari·quia pater non fuerat ſaluatoris·
generationis ordo haberet locum·pater domini ap
pellatus eſt. ℭ Grec9. Laudibus autem diuinis ex
hibitis vertit ſe ſimeon ad benedictionem adducētū
pueꝝ Unde ſequit̄ Et benedixit illi ſimeon Benedi
ctione igit̄ vtrūq̄ donat·occultoꝝ vero preſagia di
rigit tantum ad matrem quatinus p cōmunem bne
dictionem nō priuet̄ ioſeph ſimilitudine patris·per
ea vero que dicit matri ſeorſum a ioſeph Veram eā
predicet genitricem. Unde ſeq̄t̄ Et dixit ad mariā
matrem eius·ecce poſitus eſt hic i ruinam·⁊ reſur
rectionem multorum in iſrael ℭ Ambro. Vide vberē
in omnes grām domini ni generatione diffuſam ⁊ p
phetiam incredulis negatam eſſe·non iniuſtis Ecce
⁊ ſimeon p̄phetizat in ruinam ⁊ reſurrectionem mul
toꝝ veniſſe xp̄m ihm ℭ Orige·qui ſimpliciter expo
nit·poteſt dicere in ruinam eum veniſſe infideliū ⁊
⁊ reſurrectionem credentium· ℭ Aug. Sicut enim
lux·etſi oculos debiles turbet·lux eſt·hoc modo ſal
uator pſeuerat ⁊ ſi corruant pl̄imi·neq̄ em̄ eſt eius
officium deſtructio·ſed eoꝝ veſanie Quāobrem nō
ſolum ex ſalute bonoꝝ ſedetiā ex maloꝝ diſſipatiōe
virtus eius oſtenditur Nam ſol quoniam multum
radiat propterea viſus debiles precipue pturbat.
ℭ Grego·niſenus. Attende autem diſtinctionis exq̄
ſitam prolationem preparatio quippe ſalutis dicitur
coram omni populo·ſed caſus ⁊ ſubleuatio plurium
Diuinū enim propoſitum eſt ſal9 ⁊ deificatio ſingu
lorum Caſus autem ⁊ ſubleuatio conſiſtit in pluriū
intentione credentium·⁊ non credentium Ex autem

iacentes ⁊ incredulí ſubleuent̄· non ē abſurdum·
¶ Orig· Qui aūt curioſus interpres eſt · dicit ne-
quaq̄ eum cadere qui ante non ſteterit Da mihi igi
tur qui fuerit ille qui ſtetit· in cuius ruinā ſaluator
aduenerit ¶ Greg· Sed per hoc deſignat ruinā ad
infima· quaſi non puniendus equaliter ante incarna
tionis miſterium· ⁊ poſt datam diſpenſationē ⁊ pre
dicationem Et maxime hi qui ſunt ex iſrael · quos
neceſſe erat ⁊ priſtinis bonis carere· ⁊ penas luere
grauiores q̄ȝ omnes alie gētes· eo ꝙ ,dudū ꝓphetatū
in eis ⁊ adoratum · ⁊ ex eis ꝓductum minime ſuſcepe
runt Marco ſpecialiter eis minat̄ ruinā nonſolum
a ſpiritali ſalute· ſedetiam ꝓpter deſtructionem vrbis
⁊ i habitantiū captiuitatem Reſurrectio vero pro
mitti ̄t credentib⁹ partim quidem velut ſub lege iacē
tibus ⁊ ab eius ſeruitute ſubleuandis· partim vero
velut conſepultis cum xp̄o· ⁊ ei conreſurgentibus
His aūt verbis intellige per concordiam intellectū
ad dicta ꝓphetica vnū ⁊ eundem deum ⁊ legiſlatoreȝ
⁊ in ꝓphetis i nouo teſtamento locutum eſſe· lapidē
nāq̄ ruine· ⁊ petram ſcandali futurum ne confun
dantur credentes in eum ſermo ꝓpheticus ꝺclarauit
¶ Orig· Eſt autem ⁊ altius quid intelligendum ad
uerſus eos qui contra conditorem latrant dicentes
Ecce deus legis ⁊ ꝓphetaꝝ· videte qualis ſit· ego in
quit occidam ⁊ ego viuificabo· Si ꝓpterea cruent⁹
ē iudex ⁊ crudelis cōditor· māifeſtiſſim ē ⁊ ihm illi⁹
eſſe filium· eadem ſiquidem de eo ſcripta ſunt· ꝙ ve
niat i ruinam ⁊ reſurrectionē multoꝝ ¶ Ambroſi⁹
Vt ſcilicet iuſtoꝝ iniquoꝝq̄ merita diſcernat· ⁊ p
nroꝝ q̄litate factorum ver⁹ ⁊ iuſt⁹ aut ſupplicia de
cernat· aut p̄mia· ¶ Ori· Videndū ē aūt ne forte ſal
uator ñ aliis atq̄ aliis in ruina venerit ⁊ i reſurre
ctionem· quia eñ peccato ſtabam· primo mihi vtili
tas fuit vt caderē ⁊ peccato morerer Denique ⁊ ſan
cti ꝓphete quādo auguſtius aliquid ꝯtemplabant̄ ca-
debant i faciem ſuā· vt peccata ꝑ ruinā plenius pur
garentur· hoc ip̄m ⁊ ſaluator tibi primū ꝯcedit· pec
cator eras· cadat in te peccator· vt poſſis dehinc re
ſurgere· ⁊ dicere Si commortui ſumus · ⁊ conuiue
mus ¶ Criſ· Reſurrectio quidem eſt ꝯuerſatio noua
Cum eñ laſciuus caſtus efficit̄· auarus miſericors·
atrox manſueſcit· reſurrectio celebratur · Mortuo
quidem peccato· reſurgente vero iuſticia· Sequit̄·
Et in ſignum cui contradicet̄ ¶ Baſi· Signum cō
tradictiōem accipiens· ꝓprie crux dicit̄ a ſcriptura
Fecit eñ inquit moiſes ſerpentem eneum· ⁊ poſuit
pro ſigno ¶ Grego· Miſcet aūt decet⁹ glīe Hui⁹
eñ rei nobis xp̄icolis ē hoc ſignum indiciū· contra
dictionis vero· dum ab his quidem accipit̄· vt ridi
culoſum ⁊ horribile ab hiis vero admoduȝ venerā
dum· Vel forſan ip̄m xp̄m noīat ſignum· tāq̄ȝ ſupra
naturam exiſtentem· ⁊ ſignoꝝ auctorē· ¶ Baſilius·
Eſt eñ ſignum alicui⁹ rei mirabilis· ⁊ occulte indi
catiuū Viſum quidem a ſimplicioribus Intellectū vo
ab habentibus exercitatum intellectum ¶ Origenes
Omnibus aūt que de xp̄o narrat· hiſtoria contradicit̄
non ꝙ ꝯtradicāt hi· qui credebant i eum· Nos q̄ppe
ſcimus oīa vera eſſe que ſcripta ſunt · Sed q̄a ap⁹
incredulos· vniuſa que de eo ſcripta ſūt· ſignū ſunt·

cui contradicet̄ ¶ Grego· niſſenus Hec ſiquidem de
filio dicunt̄ ſpectant tñ ad eius genitricē· dum ſinguia
la ſibi aſſumit ſimul periclitata ⁊ glorificata· nec tñ
ꝓſpera· ſed illa denūciat etiā doloroſa Vñ ſequitur
Et tuam ipſius aīam pertrāſibit gladius· ¶ Orig·
Nulla docet hiſtoria beataꝫ mariam ex hac vita gla
dii occaſione migraſſe ꝯſertim cū non aīa ſed corpus
ferro ſoleat interfici· Vñ reſtat intelligi gladium illū
de quo dr̄· Et gladius in labiis eoꝝ hec ē dolorem
dñice paſſiōis animā eius pertrāſiſſe· que etſi xp̄m
vtpote dei filium ſponte ꝓpria mori · morteq̄ ip̄m
non dubitaret eſſe deuictuꝝ· ex ſua tamē carne pro
creatū ñ ſine doloris affectu potuit videre crucifigi
¶ Ambro· Vel prudentiā marie· nō ignarā miſterij
celeſtis oſtendit· Viuū eñ verbum dei ⁊ validum
⁊ acuti⁹ oī gladio acutiſſio ¶ Aug· de que· no· ⁊ ve·
teſtamenti Vel ꝑ hoc ſignificauit· ꝙ i maria ꝑ quam
geſtū ē icarnatiōis miſteriū· i morte dñi ſtupore q̄
dam dubitauit· uidens filium dei ſic humiliatū· vt
vſq̄ ad mortem deſcenderet Et ſicut gladius ꝑtrā
ſiens iuxta hoīem timorē facit· nō percutit· ita dubita
tio meſticiā facit· ñ tñ occidit· q̄a non ſedit in aīa ſ
ꝑtrāſiit quaſi ꝑ vmbrā· ¶ Greg· niſſenus · Sed ⁊ ip̄e
ipſam ſolā i ea paſſiōe occupari ſignificat· cum ſubdi
tur· vt reuelent̄ ex multis cordibus cogitatiōes· quod
dicit vt euentū deſignat· nō aūt cauſaliter ponitur
His eñ oībus eueniētibus· ſecuta ē erga multos in
tionū detectio Quidā eñ dnū fatebant̄ i cruce· Alij
ne ſic ab infamiis ⁊ criminatonibus deſiſtebant· Vel ſi
dictū ē· q̄ñ tunc⁹ tempore paſſiōis patuit ex plurib
cordibus meditationes· ⁊ emendantur ꝑ reſurrectiōi
velox eñ illis poſt ambiguitatē certitudo ſuperuenit
niſi forte reuelationē· illuminationē q̄s eſtimet ſa
litū eſt ſcripture· ¶ Beda Sed ⁊ vſq̄ ad ꝯſum
mationē ſeculi p̄ſtis eccl̄ie aīam gladius durilline
tribulationis ptrāſire nō ceſſat· cum ſigno fidei a
improbis ꝯtradicit Cū audito dei verbo· multos cum
xp̄o reſurgere· ſed plures a crudelitate ruere· gemi
bunda peruidat· cum reuelatis multoꝝ cordiū cogita
tionibus· vbi optim euāgelij ſeuit ſemē· ibi ȝiȝania vi
cioꝝ· vel plus iuſto ꝑualere· vel ſola germinare cō
ſpicit ¶ Orig· Cogitatōs etiā male i hoīb̄ erāt q̄
ꝓpterea reuelate ſunt· vt occideret eas ille q̄ ꝓ nob
mortuus ē· Quādiu eñ abſcōdite erāt· impoſſibile
erat eas penitus interfici · vñ ⁊ nos ſi peccauimus
debem⁹ dicere Iniquitatem meā non abſcondi · Si
eñ reuelauerimus pecca nr̄a · nonſolum deo ſed et
his q̄ poſſūt mederi vulneribus nr̄is delebit̄ pcc̄a nr̄a

¶ Et erat Anna ꝓphetiſſa filia phanuel
de tribu Aſſer Hec ꝓceſſerat in diebus mul
tis et vixerat cum viro ſuo annis ſeptem a
v̄ginitate ſua Et hec vidua vſq̄ ad annos
octogitaquatuor. que ñ diſcedbat de t̄plo
ieiuniis ⁊ obſecrationibus ſeruiēs nocte ac
die et hec ipſa hora ſuperueniens confiteba
tur domino ⁊ loq̄batur de illo omnibus q̄ ex
pectabant redemptionem Iſrael.

¶ Ambro. Prophetauerat Simeon. ꝓphetauerat
copulata coniugio. ꝓphetauerat uirgo debuit ⁊ vi-
dua ꝓphetare. ne qua profeſſio deeſſet. aut ſexus ⁊
ideo dicit. Et erat Anna propheteſſa filia phanuel
de tribu aſſer ¶ Theoph. Immoratur euangeliſta
circa Anne deſcriptionem ⁊ patrem ⁊ tribum enar-
rans. teſtes quaſi multos adducens qui patrem ⁊
tribũ nouerunt ¶ Grego. mſenus. Vel quia tunc
temporis cum hac alie quedam eodem nomine nuncu-
pabant. Ut igit̃ ad eam manifeſta diſcretio fieret. pa-
trem eius cõmemorat. ⁊ generis qualitatem deſcri-
bit ¶ Ambroſ. Anna vero ⁊ ſtipendijs uiduitatis
⁊ moribus talis inducit̃ ut digna fuiſſe credat̃. que
redemptorem oĩm nunciaret. vnde ſequit̃ Hec ꝓceſ-
ſerat in diebus multis. ⁊ uixerat cum uiro ſuo ãnis
vij. a uirginitate ſua. ⁊ hec vidua uſq; ad annos. lxx-
xiiij. ¶ Auge. Nec enim ſpũſſanct⁹ fortiuitu ha-
bitauit i ea. Bonũ eñ ẽ ⁊ primũ ſi qua põt uirgini
tatis gr̃am poſſidere. Si autem hoc non potuerit. ſ;
euenerit ut perdat uirum. uidua ꝑſeuerat Quod
quidem nonſolum poſt mortem uiri. ſed etiam cum ille
viuit debet habere i animo. ut etiã ſi nõ euenerit. vo-
luntas ipſi⁹ ⁊ propoſitum a domino coronet̃. Et di-
cat. hoc uoueo. hoc promitto. ſi mihi humanum ali-
quid q̃d non opto. cõtigerit. nihil aliud faciam q̃ȝ in
contaminata ⁊ uidua perſeuerem Iuſte ergo ſancta
mulier. ſpm̃ ꝓphetandi meruit accipere quia longa
caſtitate. longis etiam ieiunijs. ad hoc culmen aſcen-
derat. vnde ſequit̃. Que non diſcedebat de templo. ieiu-
nijs ⁊ obſecrationibus ſeruiens die ac nocte. ¶ Gre-
gorius. In quo liquet q̃ ceteraꝝ uirtutum merat
a congeries. ⁊ aſpice cõformem Simeoni uirtutibꝰ
Simul eñ erant in templo. ſimul etiam digni repu-
tati ſunt ꝓphetica gr̃a. vnde ſequit̃. Et hec ipſa hora
ſuperueniens confitebat̃ domino. ¶ Grego. mſenus.
Hoc ẽ regratiabat̃ uidendo mundi ſalutem i iſrael
⁊ confitebatur de iheſu. quoniã ipſe eſſet redemptor
omnĩũ ſaluator. vnde ſequit̃. Et loquebat̃ de illo oĩbꝰ
qui expectabant redemptionem iſrael. Verum quia
Anna ꝓpheteſſa modicum aliquid ⁊ nõ nimis clarũ
de xp̃o diſſeruit. euangelium non ſeriatim induxit. q̃
ab ea ſunt dicta. Forſan autem ob hoc aliquis Si-
meonem pueriſſe fatebitur. eo q̃ is quidem formam
legis gerebat Nam ⁊ ipm̃ nomẽ notat obedienciã
Anna vero gr̃e q̃d interpretatio nõis manifeſtat int̃
quos xp̃s medius erat Idcirco illud quidem dimi-
ſit tam longe morientem. hanc vero fouet vltra vi-
uentem p gr̃am ¶ Beda. Iuxta intellectum etiam
miſticum Anna eccleſiam ſignificat. que in p̃ñti ſpon-
ſi ſui ẽ morte quaſi uiduata. Numerus etiã annorũ
uiduitatis eius temp⁹ eccl̃ie deſignat. quo in corpe
cõſiſtens peregrinatur a dño Septies quidem duo-
decim. octogintaquatuor faciunt. ⁊ ſeptem quidem ad
hui⁹ ſeculi curſum qui diebus ſeptem voluit̃. Duo-
decim vero ad ꝑfectionem doctrine apoſtolice ptinẽt
Ideoq; ſiue vniuerſalis eccleſia. ſeu quelibet anima
fidelis que totum uite ſue tempus apoſtolicis curat
mãcipare inſtitutis Octogintaquatuor annis domĩo
ſeruire laudat̃ Tempus etiam ſeptem annoꝝ q̃ cum
uiro ſuo manſerat congruit. Nam ꝓpter dñice pri-

uilegium maieſtatis. quo in carne verſatus. docuit i
ſignum ꝑfectionis ſimplex. ſeptem annoꝝ numerus
eſt expreſſus Arridet etiam eccleſie miſterijs ⁊ ãna
⁊ gratia eius interpretat̃. ⁊ filia eſt phanuelis. qui
facies dei dicit̃. ⁊ de tribu aſſer id ẽ beati deſcendit.

¶ Et ut ꝑfecerunt omnia ſcʒm legem domi-
ni. reuſi ſunt in galileam ciuitatem ſuã na-
zareth Puer autẽ creſcebat ⁊ cõfortabatur
plenus ſapiencia ⁊ gr̃a dei erat in illo Et i-
bant parẽtes eius p omnes annos in iheru-
ſalem in die ſolemni paſche.

¶ Beda p̃termiſit h̃ loco lucas que a matheo ſatis
expoſita nouerat dñm uidelicet poſt h̃ ne ab herode
necandus inueniret̃ in egiptũ a parentibus eſſe ĩoatũ
Defunctoq; herode. ſic demum in galileam reuerſum
Nazareth ciuitatem ſuam inhabitare cepiſſe. So-
lent enim euãgeliſte ſinguli ſic omittere quedam. q̃
vel ab alijs cõmemorata uiderunt. Vel ab alijs com-
memoranda in ſpũ preuiderunt. ut cõtinuata ſue nar-
rationis ſerie. quaſi nulla p̃termiſiſſe uideant̃. Que
tamen alterius euangeliſte conſiderata ſcriptura q̃
loco tranſita fuerint. diligens lector inueniat. vnde
multis pretermiſſis lucas dicit. Et ut omnia perfe-
cerunt ſecundum legem domini reuerſi ſunt in gali-
leam ciuitatem ſuam nazareth ¶ Theoph. Erat qui-
dem eorum ciuitas bethleem ſicut patria. nazareth
vero tanq̃ȝ habitaculum ¶ Aug. de con. euã. Forte
autem hoc mouet. quomodo dicat matheus ꝓpterea
cum puero parentes eius iſſe in galileam q̃a metu
Archelai. in iudeam ire noluerunt. cum propterea
magis iſſe in galileam uideant̃. quia ciuitas eorum
erat nazareth galilee ſicut lucas hic non tacet. Sȝ
intelligendum eſt. vbi angelus in ſomnis in egipto
dixit ad ioſeph Surge ⁊ accipe puerum ⁊ matrem
eius ⁊ vade in terram iſrael ſic intellectum p̃mo eẽ
a ioſeph. ut putaret iuſſum ſe eſſe pergere i iudeã
Ipſa eñ intelligi primit⁹ potuit terra iſrael. porro
autem poſtea quoniam comperit illic regnare filiuȝ
herodis archelauȝ. noluit obijcere ſe illi periculo. cũ
poſſet terra iſrael etiam ſic itelligi. ut etiam galilea
illi deputaret̃. quia ⁊ ipſam popul⁹ iſrael incolebat
¶ Grecus Vel aliter Enumerat hic lucas tempus
ante deſcenſum in egiptum. neq; eñ ante purgatõȝ
eam ioſeph deduxiſſet. Ante vero q̃ȝ i egiptũ deſcẽ-
derent nõ receperãt p oracula ut i nazareth ꝑgerẽt
imo quaſi libentius in patria cõuerſantes illuc ultro
ꝑgebant Cum enim ad nihil aliud aſcenſus i betleẽ
eueniſſet. niſi cauſa deſcriptionis Expedito eo cui⁹
cauſa aſcenderant. deſcendunt i nazareth. ¶ Theo.
Poterat autem ſecundum corpus ex ipſo vtero in
menſuram mature etatis prodere. Sed videretur
hoc ſm phantaſiam ꝓpterea paulatim creſcit. vnde
ſequitur. Puer autem creſcebat ⁊ confortabatur.
¶ Beda Notanda eſt diſtinctio verboꝝ quia domi-
nus ihs xp̃s in eo q̃ puer erat id eſt habitũ humãe
fragilitatis induerat. creſcere ⁊ ꝯfortari habebat.

¶ Athanaſi⁹ Ceterum ſi ſcd̃m quoſdã caro in diui
nam naturam mutata eſt. quõ capiebat augmẽtum
Increato eni̇̃ augmentũ attribuere · nephariũ eſt
¶ Cirillus Decenter vero etatis incremẽto ſapiẽcie
coniunxit augmentum· cum dicit ⁊ cõfortabat̃ ſcilicꝫ
ſpiritu Nam iuxta mẽſuram etatis corporee· natu
ra diuina ſapienciã ꝓpriã reuelabat ¶ Theophilus
Si eñ dum paru⁹ etate erat omnẽ ſapientiã demon
ſtraſſet· videret̃ prodigium ſꝫ ꝑ ꝓfectũ etatis ſeipm̃
oſtendebat · vt totũ impleret orbem No autẽ quaſi
ſuſcipiens ſapiẽtiã· ſpũ confortari dr̃ Qd̃ eñ ab initõ
ꝑfectiſſimũ ẽ · quõ poteſt deinde ꝑfectius fieri · vnde
ſequit̃ Plen⁹ ſapiẽtia ⁊ gr̃a dei erat in illo ¶ Bed
Sapiẽtia quidem qꝛ ĩ xp̃o habitat oĩs plenitudo di
uinitatis corporalit̃· gr̃a aũt· qꝛ hoĩ ihu xp̃o magna
gr̃a donatũ ẽ· ut ex quo homo fieri cepiſſet · ꝑfect⁹
eſſet ⁊ deus· Multo aũt magis ĩ eo qd̃ verbum dei
⁊ deus erat· nec confortaari indigebat· nec habebat
augeri Adhuc aũt cum paruulus eſſet· habebat gra
ciam dei vt quõ ĩ illo oĩa mirabilia fuerãt· ita ⁊ pue
ricia mirabilis eſſet· vt dei ſapientia compleret̃ Se
quit̃ Et ibant parentes ei⁹ ꝑ oĩs annos in iheruſa
lem in die ſolemni paſce ¶ Criſ· In hebreoꝝ ſolem
nitatib⁹ nonſolum temp⁹· ſedetiã locũ obſeruare lex
iuſſerat Et ideo nec dñi parẽtes extra iheroſolimã
celebrare paſca volebant· ¶ Aug· Quõ aũt ibant
parentes eius ꝑ omnes annos puericie xp̃i ĩ iheru
ſalem· ſi Archelai timore illuc ꝓhibebant̃ accedere· h̃
mihi diſſoluere non eſſet difficile· nec ſi aliquis euan
geliſtaꝝ expꝛeſſiſſet· quãdiu regnaret Archelaus·
Fieri enim poterat vt ꝑ diem feſtum int̃ tam ĩ gen
tem turbã latenter aſcenderent mox reuſuri Ubi tñ
alijs diebus habitare metuerũt ut nec ſolemnitate p̃
termiſſa eſſent irreligioſi nec continua manſione conſpi
cui Cum vero eciã de regno archelai oĩs qꝫ fuerit
diutinum tacuerit Iſte qꝫ intellectus patet qꝛ lucas
dicit ꝑ omnes annos eos aſcendere ſolitos in Ieru
ſalẽ tunc accipim⁹ factũ cũ iã non timeret̃ Archela⁹

¶ Et cum factus eſſet Jeſus annoꝝ· xij·
Aſcendentibus illis Jheroſolimam ſecundũ
conſuetudinem diei feſti Conſummatis qꝫ
diebus ut redirent remanſit puer Jheſus
in Jeruſalem· ⁊ non cognouerunt parẽtes
eius Exiſtimantes aũt illum eſſe ĩ comita
tu uenerunt iter diei ⁊ requirebant eũ in
ter cognatos ⁊ notos Et non inuenientes
regreſſi ſunt in ieruſalem requirẽtes eum
Et factum eſt poſt triduum inuenerunt il
lum in templo ſedentem in medio doctorum
audientem illos ⁊ interrogantẽ Stupebãt
autem omnes qui eum audiebant ſup pru
dencia ⁊ reſponſis eius Et uidentes admi
rati ſunt · Et dixit mater eius ad illum
fili qꝛ feciſti nobis ſic ecce ego ⁊ pater tuus
dolentes querebamus te · Et ait ad illos
Quid eſt qꝛ me querebatis Neſciebatis qꝛ
in hijs q̃ patris mei ſũt oportet me eſſe Et
ipſi non intellexerunt verbum qd̃ locutus
ẽ ad illos.

¶ Cirillus Quia dixerat euãgeliſta qꝛ puer creſce
bat ⁊ confortabat̃ ꝓpriũ ſermonem verificat Inducit
Jeſũ vna cũ ſacra v̓gine in Jeruſalẽ aſcendentẽ Un
dicit̃ Et cũ fact⁹ eſſet Jeſus annoꝝ xij aſcendentib⁹
illis Jhe ¶ Grec⁹ Nõ eñ iuditũ ſapiẽtie tranſcen
dit etatis mẽſuram ſꝫ quo tempe penes nos diſtre
cionis ratio ꝑfici conſueuit· xij ſcilicet anno· ſapi
tia demõſtrat̃ ¶ Ambro· Uel a· xij anno dominice
ſumit̃ diſputationis exordiũ Hic eñ p̃dicandu[illegible]
euãgelizãtiũ numer⁹ debebat̃ ¶ Baſili· paſſus ⁊
hoc dicẽ· qꝛ ſic ſeptenario numero ſic ⁊ duodẽario
qui multiplicatis ĩt̃ ſe inuicem ſeptenarij partibus c[illegible]
ſtat vel rex vl̓ tẽpoꝝ vniuſitas ac ꝑfectio deſignat̃
Atqꝫ idõ q̃ oĩa loca ul̓ tẽpora docet occupan[illegible]
a duodecimo anno iubar· xp̃i ſumit exordiũ ¶ Cris
ĩ omel· qꝛ aũ domin⁹ ꝑ oĩs annos cum parent[illegible]
Paſca Jeroſolimã venit humilitatis ẽ humane in[illegible]
ciũ Hois nãqꝫ eſt ad offerenda deo ſacrificia conu[illegible]
⁊ eũ orationib⁹ placare Fecit ergo dñs int̃ homi[illegible]
hõ natus qd̃ faciendũ hominibus ꝑ ãgelos impera[illegible]
de⁹· vñ dicit̃ Secũdũ ↄſuetudinẽ diei feſti Sequ[illegible]
igit̃ iter humane ↄuerſationis ei⁹ ſi deitatis glorifi[illegible]
camus iudicij ¶ Gre Celebrato aũt feſto alijs r̓ediẽtib⁹
Jeſ⁹ latet̃ r̓maſit vñ ſeqt̃ Cõſũmatiſqꝫ diebus ut r[illegible]
diret̃ r̓maſit puer Jeſ⁹ in Jeruſalẽ ⁊ nõ cognouerũt
parẽtes ei⁹ Dicit aũ ↄſũmatis diebus quia vij dieb[illegible]
durabat ſolẽnitas Ideo autẽ latet̃ remanet ne pa
rẽtes ĩpedimẽto eſſet̃ diſputatiõi pagende cũ legiſpe
ritis· vl̓ forſitã hoc euitãs· ne videat̃ parẽtes ꝯtẽ[illegible]
ſi mãdãtib⁹ ñ paret̃ Latet̃ ẽgo r̓manet ne aut ſpre
bat̃ aut ſit inobediẽs ¶ Orige Non aũ mireris q[illegible]
ẽtes vocatos quoꝝ alt̓ ob partũ alter ob obſequi[illegible]
patris ⁊ matris meruerũt vocabla ¶ Beda i om[illegible]
Sed queret aliqs Quomõ dei filius tãta parentu[illegible]
cura nutritus potuerit obliuiſcẽdo relinqui Cui r[illegible]
ſpõdendum Quia filijs Iſrael mons fuit ut tẽpori
b⁹ feſtis vl̓ Jeroſolimã ↄfluẽtes ul̓ ad ꝓpria redi
tes ſeorſũ uiri ſeorſũ fẽie incederẽt ĩfãteſqꝫ ul̓ pueri c[illegible]
q̃libet parẽte indifferẽt̃ ire potuerit Ideoqꝫ Mari
am vl̓ Joſeph viciſſim putaſſe puer Jeſũ quẽ ſec[illegible]
nõ cernebant cũ alt̓o parẽte reuſum vñ ſequit̃ Ex
iſtimãtes aũ illũ eſſe ĩ comitatu venerũt iter die[illegible]
⁊ requirebant eum inter cognatos ⁊ notos ¶ Orig
ſicut aũt quando inſidiabant̃ ei iudei elapſus ẽ de m[illegible]
dio eorum ⁊ non apparuit ſic ⁊ nunc puto remiſiſ[illegible]
prium Jeſum ⁊ parentes eius ubi remanſerit igno
raſſe Sequitur enim Et non inuenientes regreſ[illegible]
ſunt in Jeruſalem requirentes eum ¶ Gloſa vn[illegible]
quidem die reuerſi ſunt a Jeruſalem Secunda que
runt inter cognatos ⁊ notos ⁊ non inueniẽtes Ter
cia die regreſſi ſunt in Jeruſalem ⁊ ibi iuenerũt vñ
ſequitur Et factũ ẽ poſt triduũ iuenerũt eũ ĩ tẽplo

¶ Orige. Non ſtatim ut quenē inuenit. Nō enim
inter cognatos et carnis propinquos inuenit ihe ſ⁹
neqz enim poterat humana cogitatio dei filium conti
nere. Non inuenit inter notos quia maior ē mortali
notitia. i multoꝝ comitatu non poteſt inueniri. nec
vbiqz inuenere. ſ; in templo. Et tu ergo quere ihm
in templo dei. quere in eccleſia. vbi xp̄i ſermões atqz
ſapientiam id eſt filium dei reperies. ¶ Ambro. Poſt
triduū repitur i templo ut eſſet indicio. quia poſt
triduum triumphalis paſſionis in ſede celeſti. et ho:
nore diuino fidei noſtre ſe oſtenderet reſurgēs. qui
mortuus credebatur. ¶ Gloſa. Vel quia queſitus
aduentus xp̄i a patriarchis ante legem non ē inuen
tus queſitus a ꝓphetis et iuſtis ſub lege non ē inuē
tus queſitus a gentilibus. ſub gratia inuenit ¶ Ori
genes. Quia vo paruulus erat. inuenit in medio p̄
ceptorum ſanctificans erudiens eos. vnde dicitur ſe
dentem i medio doctorum audientem illos et interro
gantem Et hoc pietatis officio ut nos doceret. q̄d
pueri quāuis ſapientes et erudit ſint. conuenīret
ut audiant potius magiſtros q̄ȝ docere deſiderent. et
ſe vana oſtentatione non iactent. Interrogabat aūt
non ut addiſceret. ſ; ut interrogat⁹ erudiret. ex vno
quippe doctrine fonte manat. et interrogare et reſpon
dere ſapienter. Unde ſequit̄ Stupebant autem oēs
qui eum audiebant ſup prudentia et reſponſis eius
¶ Beda. Ad oſtendendum eni. q̄a homo erat. homi
nes magiſtros humiliter audiebat Ad probandum
vero quia deus erat eiſdem loquētibꝰ ſublimiter re
ſpondebat ¶ Grecus. Querit enī rationabiliter. au
dit prudenter. reſpondetqz prudentius. q̄d ſtuporem
faciebat; vnde ſequit̄ Et uidentes ammirati ſunt.
¶ Criſ. ſup iohē; Nullum quippe miraculum egit
dn̄s in puericia. hoc tamen vnum prodit lucas. per
quod mirabilis videbat̄ ¶ Beda. Diuina ſiquidem
lingua ſapientiam ꝓdebat. ſed infirmitatem etas pre
tendebat humanam Unde iudei Inter alta que audi
unt. et infirma que vident dubia āmiratione turbā
tur Nos aūt neq̄ȝ miremur ſi ſcientes ſcd̄m ꝓphetā
q̄ ſic paruul⁹ natus eſt nobis. q̄ permanet deus fortis
¶ Grecus Miranda vero dei genitrix maētis affe
cta vilcerbus quaſi cum lamentis inflictionem doloro
ſam oſtendit et omnia ſicut mater. et fiducialiter. et
humiliter et affectuoſe exprimit Unde ſequit̄ Et di
xit mater eius ad illū Fili quid feciſti nobis ſic ecce
pater tuus et ego dolentes q̄rebamus te ¶ Orige.
Nouerat q̄ᵒ virgo ſacrata hunc ñ eſſe filiū ioſeph
et tamen patrem vocat illius ſponſum ſuum ꝓpter
iudeorum ſuſpitionem. eſtimantium ipm̄ vulgo foꝛē
conceptum Dicitur autem forte ſimplicius q̄ eum
honorauit ſpūſſanctus patris noīe. eo q̄ pueꝝ ihm
educauit. archilochꝰ vero. eo q̄ genealogiā ioſeph
ex dauid produxit. ne ſupflua cenſeret̄ Cur autem
dolentes eum querebant. an ex eo q̄ periret puer.
non verauerit. abſit Nūq̄ȝ enim fieri poterat. ut p
ditum formidarent infantem quē dn̄m eſſe cogno
uerāt Sed quō tu ſi quādo ſcripturas legis. queris
in eis ſenſum cum dolore. nō q̄ ſcripturas erraſſe ar
bitreris ſed ueritatē quā intrinſecus habent. q̄ris i
uenire. ita illi querebāt ihm. ne forte relinquēs eos
reuerſus eſſet ad celos. cum illi placuiſſet. iterꝝ de
ſcenſurus Opoꝛtet ergo eūm qui querit ihm nō ne
gligenter et diſſolute tranſire. ſicut multi querunt. et
non inueniunt. ſed cum labore et dolore ¶ Glo. Vel
metuebāt. ne q̄d herodes i infantia eius patraſſe q̄ſi
erat. tunc iam in puericia poſitum inuenta oportu
nitate aliq̄ interficerent. ¶ Grec⁹ Sed ipſe dn̄s re
ſpondet ad omnia et corrigens q̄ſimodo dictum eius
de eo qui putabat̄ pater. verū patrem manifeſtat.
docens nos p̄ infima gradi ſed i altum extolli Unde
ſequit̄ Et ait ad illos. quid eſt q̄ me querebatis.
¶ Beda Et quid potius debeat ei cui eſt eternus fi
lius. mentis oculos attollere cogit. vnd̄ ſeq̄t̄ Neſci
ebatis quia in hijs que patris mei ſūt. opoꝛtet me eē
¶ Ambro. Due ſunt in xp̄o generationes. vna eſt
paterna. altera materna. paterna diuinior. materna
vero que in noſtrum laborem. vſumqz deſcendit.
¶ Ciril. Hoc igit̄ dicit. oſtendens ſe menſuram hu
manam tranſcendere. et inueniēs q̄ ſacra virgo effe
cta ſit miniſtra negocij cum pepit carnem. ipſe vero
naturaliter et vere de⁹ erat. et filius p̄ris excelſi. hic
autem valētini ſequaces audientes. q̄ templum erat
dei. pudeat dicere q̄ creatoꝛ et legis deus et templi ñ
ipſe pater ē xp̄i ¶ Epiph. Attendat et Hebion q̄ p⁹
annos. xij. et nō p⁹. xxx. annū xp̄s repit̄ ſtupendus
in ſermonibus gr̄e Quāobrem non ē dicē q̄ poſtq̄ȝ
venit ad eum ſp̄ūs i baptiſmo. ſanctus fuit xp̄us. ſed
ab ipſa puericia et templum agnouit et patrem.
¶ Grecus. Hec ē demōſtratio prima ſapiētie et uir
tutis pueri iheſu que nāqz puerilia eius vocant. dia
bolice putamus eſſe cōſiderationis niſi quis ea ſola
velit acceptar̄ nequaq̄ȝ hīs que tenemus oppugnātia
ſ; magis pſona ꝓfectis dictis. q̄a ſpecioſus pre filijs
hoīm et matri obediens et moribus facetus et viſu ñ
modicū venerandus et placidus ad loquēdū facūd⁹
dulcis et prouidus et multum ſtrēnuitate cognitus.
tanq̄ȝ qui repletus ſapientia fuerat. et ſicut in alijs
ſic ꝯuerſationis humāe atqz locutionis q̄uis ſupra
hoīem terminus et ratio Manſuetudo enī ſibi preci
puū Sup hec autēꝫ omnia. nihil aſcendit ſup veri
tatem eius. nec humana manus excepta materna. hic
autem poſſumus vtilitatem conſequi. Dū enī mariā
increpat dn̄s. querentem ipm̄ inter ꝓpinquos. omiſſi
onem vinculoꝝ ſanguis aptiſſime ſuggerit. oſtēdēs
q̄ non ꝯtingit metam pfectionis attingere eum qui
adhuc vagatur in his que coꝛpori ꝯferunt. et q̄ hō
deficit a pfectiōe p̄ affectū cognatoꝝ. ſeq̄t̄ Et ipſi non
intellexerūt verbū q̄d locut⁹ ē ad illos ¶ Beda. q̄a
ſcꝫ de ſua diuinitate ad eos loquebat̄ ¶ Orige. Vel ne
ſciebant vtꝝ dicēs i his que p̄ris mei ſunt. ſignifica
ret in templo. an aliq̄d altius. et q̄d magis edificat.
vnuſquiſqz enim noſtrum ſi bonus fuerit. potius
ſeſſio dei p̄ris ē Si quis aūt nr̄m ſeſſio dei patris ē
habet in medio ſui iheſum.

**Et deſcendit cum eis et venit nazareth
et erat ſubditus illis Et mater eius ꝯſerua
bat omnia verba hec cōferens in corde ſuo
Et iheſus ꝓficiebat etate et ſapiēcia et gra
cia apud deum et homines.**

¶ Grecus. totam inter mediam chriſti vitam. qua

eſt inter oſtenſionē etatis ⁊ tempus baptiſmatis · ve
lut immunē alicuius famoſi ⁊ publici miraculi ⁊ do
ctrine euāgeliſta ſub vno vbo colligit dicēs Et deſcē
dit cum eis ⁊ venit nazareth ¶ Orige · Crebro ihs
deſcēdit cū diſcipulis ſuis · nec ſemꝑ verſat in mō
te qꝛ nō valebant qui variis morbis laborābat aſcē
dere in montem Jdcirco ⁊ nunc deſcendit ad illos q̄
deorſū erant Seqꝛ Et erat ſub · ill · ¶ Greg · q̄nqꝫ
eni vbo prius leges inſtituens ipſe ſecundario ope cō
probabat · Sicut i° Bonus paſtor aīam ſuā dat vł
ponit ꝑ ouib ſuis Jpſe nāqꝫ paulopoſt nr̄a ſalutē
exquirēs · aīam expoſuit ꝓpriā · aliqñ vero pri° vi
uendi ꝓponit exēplar ⁊ poſtea ꝑmebat vbotenus
ſanctionē Sicut hic · hec tria ꝑ ceteris ope mōſtrās
diligere deū · honorare parētes · deum vo · ⁊ ipſis pre
ferre parentib · Cū eni rephenderet a parentib mi
noris cure cetera reputat · qꝫ que ſunt dei Demqꝫ
ipſis qꝫ parentibus · obedientiam preſtat ¶ Beda · qꝫ
eni magiſter vtutis niſi officiū pietatis impleret ·
Quid iter nos aliud qꝫ qđ agi a nob vellet · ageret
¶ Orig · Diſcamus ergo ⁊ nos filij parentib nr̄is
eē ſubiecti Qđ ſi pr̄es nō fuerint · Subijciamur his
qui patrū hñt etatem · ihs filius dei ſubijcit ioſeph ⁊
⁊ marie Ego vo ſubijciar Epō qui mihi conſtitut°
ē pater · puto qꝫ intelligebat ioſeph qꝛ maior ſe erat
ihs · ⁊ trepidus moderabat imperiū Videat g° vn°
quiſqꝫ qꝫ ſepe qui ſubiectus eſt · maior ſit · Qđ ſi intel
lexerit · ñ eleuabit ſupbia qui ē ſublimior dignitate
ſciēs ſibi meliorē eſſe ſubiectū ¶ Greg̃ niſſenus Am
plius qm̄ impuberibus adhuc eſt imꝑfecta diſcretio ·
egetqꝫ ꝑ prouectos ad ſtatū ꝑuehi ꝑfectiorem · Jdeo
cū ꝑtigiſſet duodecimū annū · paret parentib · ut oñ
dat qꝫ quicqđ ꝑ ꝓmotionē ꝑficit · anteqꝫ ad finem ꝑ
ueniat · obedientiam tanqꝫ ꝑducētem ad bonū · vtilit
amplexat ¶ Baſilius in li · religionū Ab ipſa autem
ꝑmeua etate parentibus obediēs quelibet laborē cor
poreū hūiliter ⁊ reuerenter ſuſtinuit Cū · n · homies
eēnt honeſti ⁊ iuſti egeni tñ · neceſſarioꝝ penuriam
patientes · teſte ꝑſepi partus venerādi miniſtro māi
feſtū ē qꝫ ſudores corporeos ꝯtinuo frequentabāt ·
neceſſaria vite ſibi querētes · ihs aūt obediēs ill · ut
ſcriptura teſtat · etiā i ſuſtinēdo labores · ſubiectiōem
plenariā oñdebat · ¶ Amb · Et mirans ſi pr̄i deferre
q̄ ſubdit mr̄i · nō vtiqꝫ infirmitatis · ſed pietatis ē iſta
ſubiectio Attollat · licet caput hereticus vt alienis
auxilijs aſſerat eū qui mittit indigere · nūqđ ⁊ hu
mano egebat auxilio · ut materno ſeruiret impio · de
ferebat aīalie · deferebat ſimulato patri Et mirans
ſi deo detulit an homi deferre pietatis ē deferre deo i
firmitatis ¶ Beda Virgo at ſiue q̄ intellexit ſiue q̄
nondum intelligere potuit · oīa ſuo pariter in corde
quaſi ruīāda · ⁊ diligentius ſcrutāda recōdebat · vñ
ſeqꝛ · Et mr̄ ei° ꝯſuabat oīa vba hec ꝯferens i cor
de ſuo ¶ Greg° · Conſidera prudentiſſimā mulierem
mariā vere ſapientia matrē · qualiter ſcolaris ſit pu
eri · Nō eni ei ut puero · neqꝫ ut viro ſꝫ vt deo vaca
bat · vlteri° ⁊ illius voces diuinas · ⁊ opa reputabat
Jdcirco nil ex dictis aut actis · ab eo incaſſum illi pa
tebat · Sed ſicut ipm verbū prius in viſceribus ita
nūc eiuſdē modos ⁊ dicta concipiebat ⁊ in corde ſuo
qđāmodo fouebat Et h̄ quidē iā ſecū i pn̄ti contem

plabat · Hoc aūt expectabat in futurū clarius reue
landū · ⁊ hac quidem tanqꝫ regula ⁊ lege · ꝑ totam
vitā vtebat Vñ ſequit Et ihs ꝑficiebat etate ⁊ ſapi
entia ⁊ grā apud deū ⁊ hoies ¶ Theo · Sed ſignificat
Quō pc̄ equal pr̄i i ſubā eē quo · ꝑficeret° creſcere
dr̄ · nō aūt i eo qđ ē verbū · dr̄ incrementū ſuſcipere
ſꝫ in eo qđ fact° ē hō Si eni vere ꝑfcte ꝑuaſiſſet fa
ctum ē caro · q̄ ante imꝑfectus exiſteret · qđ g° grām
agimus ei velut incarnato ꝑ nob · Qualiter aūt ſi
ipſe ē ūa ſapiētia ſapiā poteſt augeri · Vel qualiter
ceteris largit grām · ipſe i grā ꝓmouet Amplius ſi
nemo ſcādalizat · cū audit qꝫ verbū ſeipm hūiliauit
· iſirma quedā de deo vbo ſentiēs · ſꝫ pot° miratur
miſericordiā ei° quō ñ eſt ſupuacaneū ſcādalizari a
dicēdo qđ ꝑficit · nā ſic ꝑ nob humiliat° ē ſic ꝑficit ꝑ
fecit · vt nos i eo ꝑficiamus · q̄ lapſi fuimus ꝑ pctm
Nā quicqđ ſpectat ad nos ipſe ꝑ nob xp̄s ſuſcepit
ut cuncta reformet i meli° ¶ Cirillus Et attende q
nō dixit ꝑficere vbū · ſꝫ ihm · ne ſimplex verbi ꝑ
ficere ītelligas · ſꝫ verbū caro factū ¶ Theo · Et ſicut
vbū in carne paſſū fatemur · q̄uis ſola caro fuit paſ
ſa · quia caro vbi erat · que paciebat · ita ꝑfcit dicit
eo qꝫ humanitas ꝑficiebat i ipo ¶ Greg · niſſenus
aūt ſm hūanitatē ꝑficere nō qꝫ ipſa ſuſcipiat augm
tum q̄ ab initio fuit ꝑfecta · ſꝫ ex eo qꝫ paulatim ma
feſtabat ¶ Vero naturalis eni lex reſpuit hominem
ſenſu maiore vti qꝫ etas corporis patiat · Erat igit
verbū factū hō ꝑfectū · cū ſit virtus ⁊ ſapiētia pris
Vex qꝛ dādū erat aliqđ nr̄e nature morib ne aliqđ
extraneū a videntib reputet · tanqꝫ hō paulatim cre
ſcente corpore manifeſtabat ſeipm · ⁊ quotidie ſapien
tior ab audientib ⁊ videntib cēſebat ¶ Greg · Do
ficiebat ergo ſm etatē quidem corpore i viriles ſta
tum promotꝰ · Sapientia aūt ꝑ eos q̄ ab eo diuina
docebant · grā vo qua cū gaudio ꝓmouebat · credē
tes i fine obtinere que ab ipſo promiſſa ſunt · grā q
dem apud deum · ex eo qꝫ aſſumpta carne poſt diuinū
opus peregit · apud homies vero ꝑ ꝯuerſionē eoꝝ
a cultu idoloꝝ ad ſūme trinitatis notitiā ¶ Theo
Dicit aūt apud deum ⁊ hoies qꝛ prius deo placet
deo ⁊ poſtea hoib ¶ Grego · niſſenus · Differenter
etiā ꝑficit vbū i his q̄ ipm ſuſcipiūt · ſm eni mēſurā
illius aparet · aut infans · aut adoleſcens · aut ꝑfectus ·

Capitulum tercium.

Anno autem quintodecimo impe
rij tyberij ceſaris ꝓcurante ꝑō
cio pylato iudeā tetrarcha aūt
galylee herode philippo aūt fra
tre ei° tetrarcha yturee ⁊ tracomitidis regio
nis ⁊ lyſania abyline tetrarcha ſub princi
pibus ſacerdotum anna ⁊ caypha factum
ē uerbum dn̄i ſuper iohānem zacharie filiū
i deſerto.

¶ Greg · i omē · redēptoris ꝑcurſor q̄ tpe vbū ꝑdi
cationis accepit · mēorato romāe rei ꝑncipe ⁊ iudee re
gib deſignat · cū dr̄ · Anno aūt xv · imꝑij tyberij ceſa
ris qꝛ eni illū ꝑdicare vēiebat qui ex iudea quoſdā
⁊ multos ex gentib redēptur° erat ꝑ regē gētiū ⁊

Principes iudeorum predicacõis eius tempora deſi gnant. Quia autem gentilitas colligenda erat ĩ ro mana Re. p. vnus prefuiſſe deſcribit. cum dicitur Imperij Tiberij Ceſaris. ¶ Grecus. Mortuo enim auguſto monarcha. a quo romani principes nomen auguſti adepti ſunt. Tiberius poſt illum ad iura mo narchie ſuccedens quintūdecimū annū ſuſcepti prin cipatus agebat. ¶ Orige. Et in ꝓphetico quidem ſer mone. ſolis iudeis ꝑdicato. ſolum iudeoꝝ regnum de ſcribitur. Diſio inquit Eſaie in diebus Oſie Ioathã ꝛ Achaz regnum iuda. At in euangelio qḋ erat ꝑdi candũ ĩ vniuerſo mundo dominũ deſcribit Tiberij ceſaris qui totius orbis dominũ videbat. Verum ſi ſolum hi q̃ ſunt de gentibus eſſent ſaluandi ſatis erat ſolius Tiberij facere mentionem. Sed quia oporte bat ꝛ iudeos credere. ob hoc etiam iudeoꝝ regna de ſcribunt ſeu tetrarchie. Cũ ſubdit. Procurante põ tio pilato. Tetrarcha autẽ Galilee Herode Phi lippo aũt fratre eius tetrarcha Iturie ꝛ Traconi tidis regionis. ꝛ Liſania Abiline tetrarcha.

¶ Grego. in omel. Quia enĩ iudea erat pro culpa ꝑfidie diſpergenda In iudee regno ꝑ ꝑtem. ꝛ ꝑtes plurimi principabãt. ſm illud. Omne regnũ in ſeipm̃ diuiſum deſolabit. ¶ Beda. Pilatus quidem. xii. an no tiberij Ceſaris in iudeam miſſus ꝓcurationem gẽ tis ſuſcepit. atq̃ ibi ꝑ decem continuos annos vſq̃ ad ipm̃ pene finem tiberij ꝑduravit. Herodes autẽ ꝛ philippus ꝛ Liſanias filij ſunt herodis illius. ſub quo dñs natus eſt. inter quos ꝛ ipm̃ herodem arche laus frater eorum decem annis regnavit. q̃ a iudeis apud auguſtum criminatus apud Viennam exilio periit. Regnum autem iudee quo minus validũ fieret idem auguſtus ꝑ tetrarchias diuidere curavit.

¶ Grego. in omel. Et q̃a iohannes illũ predicavit qui ſimul Rex ꝛ ſacerdos exiſteret. Lucas euange liſta predicationis eius tempora nonſolum ꝑ regnũ iudeorum ꝑ ſacerdocium deſignavit. vñ ſubdit. Sub principibus ſacerdotum Anna ꝛ Caypha. ¶ Bed. Anno quidem incipiente predicatione iohannis. id ẽ Annas ꝛ Cayphas principes fuere ſacerdotum. ſꝫ Annas illũ annum Cayphas vero eum quo crucẽ dñs aſcẽdit. adminiſtrabat. tribus alijs ĩ medio põ tificatu ꝑfunctis. Verum hi maxime qui ad dñi paſ ſionem ꝑtinent ab euãgeliſta cõmemorant. Legalibꝰ namq̃ tunc preceptis vi ꝛ ambitione ceſſantibus. nulli pontificatus honor uite vel generis merito reddeba tur. ſꝫ romana poteſtate ſũma ſacerdocij preſtabat. Ioſephus enĩ refert. q̃ valerius gracꝰ Anna a ſa cerdotio deturbato Iſmaelem pontificem deſignavit filium Baphi. Sed etiam hũc non multo poſt abij ciens Eleazar Ananie Pontificis filiũ ſubrogavit. Poſt annũ vero ꝛ hunc arcet officio ꝛ Simoni cui dam Caphi filio pontificatus tradidit miſteriũ quo non amplius ipſe q̃ꝫ vnius anni ſpacio ꝑfunctus io ſephũ cui ꝛ Cayphas nomen fuit. accepit ſucceſſo rẽ. Per hoc omne tempus quo dominꝰ nr̃ ĩ terris do cuiſſe deſcribit. intra quadriennij ſpacia coartatur.

¶ Ambro. Congregaturꝰ autem eccleſiã dei filiꝰ ante opat in ſeruulo. Et ideo bene dicit. Factũ ẽ ver bum domini ſuꝑ iohãnem zacharie filium. Dñi eccl'ia non ab homine cepit. ſed a verbo. Bene autem lu cas compendio vſus ẽ. ut iohãnem declararet ꝓphe tam dicẽs. Factum eſt ſuꝑ eum verbum dei. alia v̈o adderet. Nullus enĩ eget iudicio ſui. q̃ verbo dei abũ dat. vnum itaq̃ dicens omnia declaravit. At v̈o ma theus ꝛ marcus veſtitu ꝛ cinctu ꝛ cibo ꝓphetam de clarare voluerunt. ¶ Criſ. Verbum autem dei hoc mandatum eſſe dicit q̃a non a ſe venit zacharie filiꝰ ſꝫ deo ipm̃ mouẽte. ¶ Theo. ꝑ totũ aũt tẽpꝰ ꝑteritum vſq̃ ad ſui oſtẽtatõꝫ occẽtꝰ fuit ĩ deſerto ꝛ h̃ ẽ q̃ ſub dit ĩ d̃ſerto ut nll'a ſuſpiꝰ inaſcat hoib' vt gr̃a affini tatis ad xp̃m vel cõſiliationis a teneris annis talia de ipſo teſtaret. vnde ipſe teſtificans dicebat. Ego ne ſciebam illum. ¶ Grego. niſenus. Simul etiam qui in ſpũ ꝛ virtute Helie hãc vitam igreſſus eſt. remo tus ẽ a conuerſatione humana ĩ inuiſibiliũ ſpeculatõi vacans ne huiuſmodi fallacias que ꝑ ſenſus ingerũ tur. aſſuetus quadam confuſione ac errorem incur reret erga veri boni diſcretionem. Et ideo ad tan tum luminaꝝ gratiaꝝ eleuatꝰ eſt apicem. ut pluſq̃ꝫ ꝓphetis ſibi gratia infunderet. q̃a mundꝰ ꝛ expers cuiuſlibet naturalis paſſionis d̃ſiderium ſuum a pri cipio vſq̃ ad finem diuinis aſpectib' obtulit. ¶ Am broſius. Deſertum eſt etiam ipſa eccleſia. quia plꝫs filij deſerte magis q̃ꝫ eius que habet virum. Factũ ẽ ergo verbum dñi. vt que erat ante deſerta fructum nobis terra generaret.

¶ Et venit in omnem regionem iordanis ꝑdicans baptiſmũ penitencie in remiſſionẽ peccatorum ſicut ſcriptum eſt in libro ſmo num yſaie ꝓphete Vox clamantis in deſꝫto parate viam domini. rectas facite ſemitas eius Omnis vallis implebit. ꝛ oĩs mons ꝛ collis humiliabitur Et erũt praua in di recta. ꝛ aſpera in vias planas Et videbit omnis caro ſalutare dei.

¶ Ambroſ. Factum verbum vox ſecuta ẽ. verbum enĩ prius intus operat. ſequit nobis officium. vnde dicit Et venit in omnẽ regionem iordanis ¶ Orig. Iordanis idem eſt qḋ deſcendens Deſcendit enĩ dei fluuius aqua ſalubris. Que autẽ loca decebat per ambulare baptiſtam. niſi iordani circũadiacentia. ut ſi quem penitere contingeret. protinus occurreret fluenti humilitas ad recipiendum penitentie baptiſ mũ. Subditur enim predicans baptiſmũ penitentie in remiſſionem peccatoꝝ ¶ Grego. ĩ omel. Cũctis legentibus liquet. q̃a iohãnes baptiſmũ penitentie nonſolum predicavit. verum etiam quibuſdaꝫ dedit tamen baptiſmũ ſuum in remiſſionem peccatoꝝ da re non potuit ¶ Criſ. ſr̃. ioh̃ Cũ enĩ nondũ oblata eſſet hoſtia nec deſcẽdiſſet ſpũs. qualiter erit ſieda remiſſio. Quid eſt ergo qḋ lucas dicit In remiſſio nem peccatorũ Erant ſiquidem iudei ignari nec cul pas proprias perpendebant. Quoniam igitur hec erat cauſa malorum vt peccata agnoſcerent ad re demptorem querendum venit iohãnes hortãs illos

penitentiam agere· ut ꝑ penitentiam effecti meliores
atq; contriti ad recipiendā veniā ſatagāt Apte ergo
cū dixiſſet q vení predicās bap⁹ peñie adiecit
i remiſſionem peccatoꝝ quaſi diceret Idcirco ſuade
bat illꝫ penitere ut ſubſequentē veniā facilꝰ ipetra
rent· credentes in xp̄m· nā niſi penitentia ducerētur
nequaq̄ expoſcerēt grām· Vn̄ baptiſma iꝰ nullam
aliā hūit cām niſi q preparatoriū erat ad fidē xp̄i·
¶ Greg· i omelꝫ· Vel iohes dr̄ predicās bap⁹ pnīe
i remiſſionē peccatoꝝ· qm̄ bap⁹ qō peccata ſolueret
q̄a dare nō poterat· p̄dicabat· ut ſic incarnatū vbū
pr̄is p̄curꝛebat vbo p̄dicatōis· ita bap⁹ pnīe quo
peccata ſoluūꝫ p̄curreret ſuo baptiſmate quo pctā
ſolui nō pñt· ¶ Amb· Et ideo plerīq ſancto iohanni
typū legis iponūt eo q lex pcc̄m denūtiare potuit·
donare nō potuit ¶ Greg· Nazanzenus Et ut ali
quatinus de baptiſmatū differētia diſſeramus· bapti
ſauit moiſes· ſ; in aqua nube ꝯ mari· hoc aūt figura
liter agebatur Baptizauit q̄ iohes· nō vtiq ritu iu
deoꝝ· nō em̄ ſolū in aqua· ſedetiā i remiſſionē· nō tn̄
oīno ſpiritaliter neq em̄ addit in ſpū Baptiſat ihs·
ſ; in ſpū· ꝯ hic ē pfectio· Eſt q̄ quartū baptiſma qō
fit ꝑ martiriū ꝯ ſanguinē· quo etiā ipē xp̄s ē baptiſa
tur· qō ceteris ē venerabilꝰ inq̄is eatenꝰ quatinus
iteratis ɔtagijs nō fedatꝫ Eſt etiā quintū ex lacris
laborioſiꝰ tn̄· ut qō q̄dā ſingulꝫ noctibꝫ ſuū rigant
cubile ꝯ ſtratū in lacris Beda Sic ſcrip· ē i li· ſmo
Eſaie ꝓphete· vox cla· i deſto ¶ Amb· Bn̄ vox dicitꝫ
iohs vbi p̄nunciꝰ· q̄a vox p̄cedit ſermo· verbū ſeqꝫ
quod precellit· ¶ Gregorius qui etiam in deſerto
clamat· quia derelicte ac deſtitute iudee ſolacium re
dēptionis annūciat Quid aūt clamaret· apentꝫ cum
dr̄ Parate viā dn̄i rectas facite ſemitas eiꝰ Oīs em̄
qui fidem rectā ꝯ opa bōa p̄dicat· qō aliud q̄ venien
ti dn̄o ad corda audientiū viā parat· vt rectas deo ſe
mitas faciat· dū mundas in aīo cogitatōes ꝑ ſmōez
bone p̄dicatōis format ¶ Orig· Vel in corde noſtro
via p̄parāda ē dn̄o Magnū ē em̄ cor hoīs ꝯ ſpacio
ſum· Si tamē fuerit mundū· neq; in corporis quātī
tate· ſ; in vtute ſenſū magnitudineq; eius intellige
q̄ tantā ſcientiā capiat vitatis· Prepara ergo i tuo
corde viā dn̄o ꝑ ꝯuerſatōnē bonā ꝯ egregijs vel per
fectis opibꝫ dirige ſemitā ut i te ſmo dei abſq offēſa
p̄ābulet ¶ Baſil· Et q̄a ſemita ē via quā p̄cedentes
calcauerant ꝯ quā priores hoīes corruperūt eam
iterato dirigē iubet ſmo illꝫ q̄ a p̄cedentiū zelo rece
dunt ¶ Cris· Clamare aūt Parate viā dn̄i nō regis
erat· ſ; p̄curſoris officiū Et ideo cū vocatur vocem
quia vbi erat p̄curſor ¶ Cirillus· Sed quaſi reſpon
deret quis ꝯ diceret qualiter viam preparabimus
dn̄o vl qualiꝫ eius ſemitas rectas faciemꝰ cū plura
ſint impedimenta honeſtā vitā volentibꝫ ducere· ad
h̄ ꝓpheticꝰ ſmo rn̄det· ſūt em̄ vie q̄dam ꝯ ſemite ne;
quaq̄ ad eūdum abiles· adeo ut alicubi ad tumulos
ꝯ iuga tollātꝫ· alicubi declines ſint· ꝯ ad h̄ reuocādū
dicꝫ Oīs vallꝫ iplebitꝫ ꝯ oīs mōs ꝯ collꝫ hūiliabitꝫ· q̄
dam vō viaꝝ inq̄liꝫ diſpoſite ſūt· ꝯ dum nūc ſurſū
erigūt· nūc vergunt deorſū· valdē ſūt ad eundū diffi
ciles Et q̄ntū ad h̄ ſubdit· ꝯ erūt pra· indi· ꝯ aſpe·
in vias planas· h̄ aūt itelligitꝫ actū eē ꝑ nr̄i ſaluatoris

potentiā· Quodam em̄ euangelice ꝓulatōis ꝯ uia
iter erat ad eūdū difficile· ex eo q ꝯ īmos ſingulos
mūdane voluptates oppreſſerāt Vt aūt deus ſacꝰ ꝓ
pcc̄m damnauit i carne explanata ſūt oīa ꝯ redda
ſūt ad eundum facilia ꝯ nec collis nec vallis pſtere
volentibꝫ obuiat· ¶ Origenes· Qn̄ enim venit ihs
ꝯ ſpm̄ ſuū miſit· oīs vallꝫ repleta eſt opentꝫ bonis ꝯ
fructibꝫ ſpūſſancti Qd ſi habueris· nonſolū vallis
eē deſiſtis· ſedetiā mōs dei eē icipies ¶ Greg· mor·
Vel quietā i vtutibꝫ ꝯuſatonē ſignificat ꝑ conualles
ſm iꝰ pſal· Valles abundabūt frumēto ¶ Cris· Iſra
tos aūt ſupbos noīe mōtis denūciat ḡs xp̄s humilia
uit Colles aūt deſperatos appellat· nō ſolū ob ſupbia
mētis ſue ſ; ꝓpter deſperatōis ſterilitatē Colles em̄
nllos fructꝰ ꝓducit ¶ Ori· vl itelligas q̄n mōtes ꝯ
colles q̄ ſūt adūſarie poteſtates ꝑ aduētū xp̄i pſtra
ti ſūt ¶ Baſi· Sic aūt colles reſpectu montiū magni
tudine differūt· In alijs aūt ſunt idem ſic ꝯ aduſe po
teſtates ꝓpoſito quidē ɔformes ſūt· inanitate autē
offenſionū ſecernūtꝫ ¶ Greg· i omelꝫ Vt vallis iplea
creſcit· mōs aūt ꝯ collis hūiliatꝰ decreſcit quia in fide
xp̄i ꝯ gentilitas plenitudinē gr̄e accepit ꝯ iudea ꝑ
errorem pfidie hoc vnde tumebat perdidit· Humiles
em̄ donū accipiunt qd a ſe corda ſupbientiū repellit
¶ Cris· vel ꝑ h̄ declarat legis difficultatem in fidei
facilitatē ꝯuſa; acſi dicat· n vlteriꝰ ſudores ꝯ labo
inueniētꝫ· alias immētꝫ ſ; gr̄a ꝯ remiſſio pctoꝝ faci
viā pandūt aꝫ phibēt ad ſalutē· ¶ Greg· morꝰ· et
ubi; valles ipleri· dejci vō colles ꝯ mōtes· vallis q̄
dre q nec ob defectū vtutis ordo ſit pctaꝫ nec diſru
pet ob exceſſū ¶ Greg· i ho· ꝑua aūt directa ſūt q̄
maloꝝ corda ꝑ iniuſticiā detorta ad iuſtitie regulā
dirigūtꝫ Aſpera aūt in vias planas immutatꝫ· cū
immites atq iracunde mētes ꝑ infuſiōe ſupne gr̄e
ad lenitatem māſuetudinis redeunt ¶ Cris· Deīde
eorum ſubijcit cauſam dicēs Et videbit omnis caro
ſalutare dei Oſtēdens quoniam vſq ad fines mundi
diffunditꝫ Euangelij vtus atq cognitio ex mote fe
rino ꝯ obſtinata voluntate ad manſuetudinē ꝯ leni
tatem humanum genus cōuertens Nō autem ſolum
Iudei ꝯ Proſeliti imo tota humana natura ſalutā
re dei videbꝫ ¶ Ciril· Id eſt patris q̄ filium miſit in
nr̄m ſaluatore Caro autem ad pn̄s accipitꝫ ꝓ toto ho
mie ¶ Grego· in omelꝫ· Vel aliꝫ oīs caro id ē om
nis homo ſalutare dei videlic; Chriſtum in hac vita
videre nō potuit· ꝓpha ergo ocl'm ad extremū iudicij
diem tendit q̄n hūc omnes ꝯ electi ꝯ ꝓbi ḡe videbūt

¶ Dicebat aūt ad t̄bas que exibāt ut bap
tizarētꝫ ab eo Genimina viperaꝝ quis oſtē
dit uobis fugere a uētura ira facite ergo
fructꝰ dignos penitētie Et ne cepitis dice
re patrē hēus abrahā Dico em̄ vobis quia
pt̄ deꝰ de lapidibꝫ iſtis ſuſcitare filios abra
he Iam em̄ ſecuris poſita ē ad radicē arbo
ris Omnis ergo arbor nō faciēs fructū bonū
excidetꝫ ꝯ in ignē mittetur·

Abraham. dico enim vobis. quiā potest
deus de lapidibus istis suscitare filios abra
he. Jam enim securis posita est ad radicem
arboris. Omnis ergo arbor non faciens fru
ctum bonum excidetur ⁊ in ignē mittetur.

¶ Crisos. Manens aliquis in pristino statu ⁊ mores
suos ⁊ cōsuetudinē nō relinquēs neqꝫ rite ad bap
tismum venit. Siquis ergo velit baptisari. egredia
tur. Unde signanť dicitur. Et dicebat ad turbas. q̄
exibant vt baptizarenť ab eo. Egredientibꝫ itaqꝫ ad
lauacrum turbis loquitur. que sequūť. Si enim iam
egressi essent. neqꝫ ad eos diceret. genimina vipe
rarum. ¶ Cris. Ille itaqꝫ cultor deserti videns omnes
incolas palestine circūstantes ipsū ⁊ admirātes non
inflectebať ꝓ tanta reuerēcia. sed insurgens i ipsos
arguebat eos. Sacra aū scripťa ſm stimulātes passi
ones plerūqꝫ ferarum nomina imponit hominibus.
Interdum canes eos nominans causa ꝓtcacitatis e
quos ob luxum. asinos ꝓpter dementiam. ⁊ leones
causa rapacitatis ⁊ petulancie. Aspides causa doli ser
pētes ⁊ viperas causa veneni ⁊ calliditatis. Unď ⁊
nunc Johannes iudeos audacter genimina viperaꝝ
vocat. ¶ Basili. Oportet autē scire ꝙ hec noīa na
tus ⁊ filiꝰ de animalibꝰ dicunť. genimen vo potest
dici fetus antequā effigieť fructus. eciā palmaꝝ gem
mina dicunť. raro aūt in animalibꝰ accipiunť. ⁊ sem
per in malo. ¶ Orige. Fuerunt autem viperā matrē
corrumpo necare cui semen excrescens perimit mřez
⁊ sic prodit in lucem scisso parentis vtero in vindi
ctam quodammodo parētis genitoris. itaqꝫ parricida
est proles vipera. tales erant iudei qui patres spi
rituales eorum atqꝫ doctores occidebant. Quid autē
quoniā si inuenit eos peccantes. s; incipientes puerū
nō debebat eis comminari sed ꝑ mulcere. Dicēdum ꝙ
non adhibebat mentem his que fiebant exterius. mē
tis enim eoꝝ arcana cognouerat domino reuelante. ni
mis enim se iactabant in progenitoribus. Hanc ergo
radicem scindens. nominat illos genimina viperarū
non quidem vituperās patriarchas. aut eos viperas
nominans. ¶ Grego. Sed quia ꝑ hoc ꝙ boni inui
dent eos qꝫ ꝑsequūtur patrum suorum carnaliū vias
sequentes quasi venenati filij de veneficis parenti
bus nascunť. Quia vero supradicta sententia inten
dit q̄ extremo xp̄s examine ab omni carne videbiť
recte subdiť. Quis ostēdit vobis fugere a vētura
ira. Ventura ira est animaduersio vltionis extreme
¶ Ambro. Ostenditur autem his dei miseratione in
fusa prudentia vt gerant suoꝝ penitentiam delictoꝝ
futurum terrorem iudicij prouida deuotione metuētes
aut fecisse iuxta qd̄ scriptū est. Estote prudentes
sicut serpentes ostendunť habere prudentiam natu
ralem qui profutura uideant. ⁊ sponte deposcant. s;
albus noxia nō relinquāt. ¶ Grego. i omel. Quia
vero tunc fugere ab ira peccatorum non valet. qui
nunc ad lamenta penitentie non recurrit. Subdiť
Facite ergo fructus dignos penitentie. ¶ Cris. Nō
enim satis est penitentibus peccata dimittere. s; opꝰ
est eos fructꝰ ferre. ſm illud. Declina a malo ⁊ fac

bonum. sicut non sufficit ad sanationem sagittā euel
lere. sed oportet vlceri medicamentum apponere. nō
autem dicit fructum sed fructus. copiam designans.
¶ Grego. i ome. Nec solū fructꝰ pñie. sed dignos
penitentie admonet esse faciendos. Quisquis enim il
licita nulla commisit huic conceditť ut licitis vtatur
at si quis i culpam lapsus ē. tanto a se licita debet ab
scindere quāto meminit se ꝑpetrasse illicita. neqꝫ enim
par fructus esse boni operis debet eius qui minꝰ ⁊
qui amplius deliquit. aut eius qui in nullis. ⁊ eius
qui i quibusdam facinoribus cecidit. Per hoc ergo
cuiuslibet conscientia conuenit ut tanto maiora que
rat bonorum operum lucra ꝑ pēitentiam. quāto gra
uiora sibi intulit damna per culpam. ¶ Maximia.
Pñie etiam fructus est impassibilitas anime q̄ plēa
rie non fruimur. dum iterū passionibꝰ instigamur
nondum enī fructus penitentie dignos pegimus. pe
niteamus ergo veraciter. ut a passionibus expediti
peccatoꝝ veniam consequamur. ¶ Grego. in omel.
Sed iudei de generis nobilitate glariantes idcirco se
agnoscere peccatores nolebāt. quia de abrahe stirpe
descenderāt. quibus recte dicť. Et ne ceperitis dicē
patrem habemus abraham. ¶ Cris. Nō hoc indicās
ꝙ ab Abraham naturali origine non descenderant
s; q̄a nihil eis prodest ab abraham ďscēdisse nisi ſm
virtutem cognationem obseruent. Cognatiōis nāqꝫ
leges consueuit scriptura vocare non eas que secun
dum naturam consistunt. sed que deriuanť a virtute
vel vicio. Quibus nāqꝫ se quisqꝫ conformē statuit.
horum filius vel frater vocať. ¶ Cirit. Quid enī cō
fert carnalis generositas. nisi consimilibus studijs
fulciať. vanum est igitur extolli de bonis predecesso
ribus. ⁊ deficere ab eorum virtutibus. ¶ Basi. neqꝫ
enī equū velocem esse facit patris erga cursum strē
nuitas. s; velut ceteroꝝ animalium probitas consi
deratur in singulis. Sic ꝙ laus ꝓpria viri discerniť
quā presentiū bonoꝝ in se comprobat argumentum.
Turpe nāqꝫ est alienis ornari decoribus. quē virtus
ꝓpria non venustat. ¶ Grego. nisenus. Sic igitur
iudeoꝝ ꝓmulgato exilio consequēter ingerit conuo
cationem gentilium. quos lapides appellat. unď seqť
Dico enī vobis quia potest deus ď lapidibus istis su
scitare filios abrahe. ¶ Cris. Quasi di. ne putetis ꝙ
si vos perieritis. filijs priueť patriarcha. pt̄ enī deus
etiā ex lapidibus homīes illi prebere ⁊ ad illum ꝑ
ducere sanguinem. Nam ⁊ ab ipso pricipio sic eue
nit. Ei nāqꝫ qd̄ est ex lapidibus hoīes fieri. equpollet
exitus filij ab illo emortuo vtero Sare. ¶ Ambro.
Sed licet deus possit diuersas conuertere ⁊ mutaē
naturas. mihi plus misterium. q̄ꝫ miraculū prodest.
Quid enim aliud q̄ꝫ lapides habebanť qui lapidibꝰ
seruiebāt. Similes vtiqꝫ his qui fecerant eos. pro
phetatur igiť saxosis gentilium fides ifundenda pec
catoribus ⁊ fuios ꝑ fidem abrahe filios oracula pol
licenť. Ut autem scias quia lapidibus cōparati sint
homines. arboribus ꝙ hoīes comparauit. cum sub
didit. Jam enim securis posita est ad radicem arbo
ris. Exempli autem ideo facta est mutatio vt illo cō
parationis processu quidem intelligatur homini cle
mentior iam profectus. ¶ Orige. Et quidem si iam

mihi queſtio naſceret̃ dicerẽ eñ ꝓ̄ſtea h̄ ꝓbatũ eẽ
quia illo tempore cõplebit̃ Cũ aũt tanta poſt ſecula
fluxerint quõ ſpũſſand⁹ h̄ diat go puto iſraelitico
ꝓ̄ꝑto ꝓhetari ꝙ paſſio eius vicina ſit· his eñ q̃ egre
diebant̃ ad eũ ut baptizarent̃· hec iter cetera loque:
bat̃· ¶ Ciril· Securim ergo in p̃nti noiat mortiferã
irã que diuinitus irruit in iudeos ꝓpter exercitam
impietatem in xp̃m· nõ tñ hesiſſe radici ſecurim pre
nunciat· ſ; ad radicẽ id ẽ iuxta radicez poſitã deaſi
nãq; fuerũt rami· nec radicitus extirpata ẽ planta
reliquie eñ iſrael ſalue fient ¶ Grego· i omel· Vel
aliter· arbor hui⁹ mũdi ẽ vniuerſum gen⁹ humanũ
Securis võ ẽ redemptor nr̃ qui velut ex manubrio
⁊ ferro tenet̃ ex humãitate· ſ; incidit ex diuinitate·
que videlicet ſecuris iã ad radicẽ arboris poſita eſt
quia etſi ꝑ patientiã expedat· videt̃ tñ q̃d factura ẽ
Et notandũ ꝙ nõ iux̃ ramos ſecuri poſitã· ſ; ad ra
dicem dicit Cũ· n· maloꝝ filij tollunt̃· quid aliud q̃ȝ
rami infructuoſe arboris abſciount̃· Cũ võ tõ ſimt̃
ꝓgenies cũ parẽte tollit̃· infructuoſa arbor a radice
abſciſa ẽ Vnuſquiſq; aũt p̃ſſus paratã citius gehẽ
ne cõcremationẽ iuet̃· q̃ fructũ boni opis facẽ contẽ
nit· Vñ ſeqt̃· Oĩs g° ar· q̃ nõ facit fru· bonũ exci· ⁊
i ignẽ mittet̃ ¶ Criſ· Elegãter dictũ ẽ nõ faciẽs fru
ctum ⁊ adq̃; nõ facit bonũ· officioſum eñ h̄ aĩal de⁹ ⁊ crea
uit· ⁊ natural̃ ẽ ſibi exercatioꝝ inſtantia· otiũ vero
innatẽale Obeſt eñ inertia etiam cũctis corporis mẽ
bris· nulli aũt vt aie Ea nãq; cũ cõtinuo ſit natura
liter mobilis ociari nõ patit̃· Sicut aũt ociũ malũ ẽ
ita ⁊ indecens exercitiũ Ex eo aũt ꝙ premiſit peni
tentiã· p̄dicat ꝙ ſecuris adiacet nõ quidem incidens·
ſ; terrorem incutiẽs ¶ Amb· Faciat g° fructũ q̃ pẽ
g̃re· qui debet penitentie· adeſt dñs qui fructum req̃
rat fecundos viuificet· ſteriles reprehendat·

¶ Et interrogabãt eũ t̃be dicẽtes Quid
ergo faciem⁹: reſpõdens autẽ dicebat illis
Qui hr̃ duas tunicas det non hñti Et qui
habet eſcas ſimiliter faciat Venerunt autẽ
⁊ publicani ut baptizarent̃ et dixerũt ma/
giſter quid faciemus: Et ille dixit ad eos
Nichil amplius q̃ȝ ꝙ conſtitutũ ẽ uobis fa
ciatis Interrogabãt aũt eum et milites di
cẽtes Quid facim⁹ et nos: Et ait illis Ne
minem cõcuciatis ne calumpniã faciatis ⁊
contenti eſtote ſtipendijs veſtris·

¶ Grego· i omel· In premiſſis v̄bis baptiſte iohã
nis conſtat ꝙ audientiũ corda turbata ſunt· que cõ
ſiliũ querebant· cũ ſubinfert̃ Et inter· eum tur· di·
Quid ergo fa· ¶ Orige· Tres ordines indicunt̃ ſci
ſcitanciũ iohannẽ ſup ſalute ſua· Vnus quẽ ſcripta
appellauit turbas· alius quẽ publicanos noiat· Ter
cius qui militũ appellatione cenſet̃ ¶ Tho· Et q̃dem
publicanis ⁊ militib; a malo abſtinere precipit Tur
bis aũt quaſi nõ malicioſis exhĩbꝫ bonũ aliquid p̄ci
pit obſuari· vñ ſeqt̃· Reſpõ· aũt dixit q̃ ha· duas tu·
det nõ hñti ¶ Greg· i omel· Propt̃ h̄ ꝙ tunica pl⁹
ẽ neceſſaria vſui nr̃o q̃ȝ palliũ· ad fructũ dignũ peni
tentie ptinet vt nõ ſolũ exteriora queq; ſed ipſa no
bis valde neceſſaria diuidere cũ proximis debeamus
ſez vel tunicã qua veſtimur vel eſcam qua carnalit̃
viuimus· vnde ſequit̃· Et qui habet eſcas ſi· facia·
¶ Baſilius· Hic aũt docemur· ꝙ ex omnibus q̃ ſi
ſtinet̃ ſupra ꝓpriũ victus neceſſitatem· tenemur ero
gare illi qui non habet ꝓpter deũ· q̃ queq; poſſi
mus largitus ẽ· ¶ Greg· i omel· Quia eñ in lege
ſcriptũ ẽ· Diliges proximũ tuũ ſic teipſm mi⁹ amat
px⁹ cõuincit̃· q̃ nõ cũ eo i neceſſitate illius eaq̃
ſunt ſibi neceſſaria partit̃· idcirco de diuidendis cũ
proximo duabus tunicis dat̃ p̄ceptũ· q̃ñ ſi vna di
uidit̃· nemo veſtit̃· Inter hec aũt ſciendũ ẽ quãtum
miſericordie opera valeant cum ad fructus dignos
penitentie ipſa pre ceteris precipiuntur ¶ Ambro·
Alia eñ officia precepta ꝓpria ſunt ſingulorum mi
ſericordia cõmunis eſt vſus· Ideo cõmune preceptũ
eſt oĩbus vt conferãt nõ habenti· Miſericordia eñ
eſt plenitudo virtutum Miſericordie tamen ipſi⁹
pro poſſibilitate conditionis humane menſura ſeru
tur· ut non ſibi vnuſquiſq; totum eripiat· ſed quod
habet cum paupere partiatur ¶ Origenes· Profun
diorem autem locus iſte recipit intellectũ· Quomodo
enim non debemus duobus ſeruire dominis· ſic non
duas habere tunicas· ne ſit vnum indumentum vete
ris hominis ⁊ alterum noui· ſed debem⁹ nos exuere
veterẽ hominẽ ⁊ ei dare qui nudus eſt Alius eñ ha
bet vnum· alius oĩno non habet· Contraria ſiquidem
fortitudo ⁊ quõ ſcriptum ẽ ut i ꝓfundũ maris p̄ci
piemus noſtra delicta· ſic ꝓpria a nobis expel
lenda· ac ꝙ peccata ⁊ iacere ſuper eum qui nob
cauſa extitit ¶ Theo· Quidam autem tunicas duas
eſſe dixit ſpiritum ſcripture ⁊ lr̃am· habentem vero
duo hec monet iohẽs· ut inſtruat ignorantem ⁊ p̄de
ei ad minus lr̃am ¶ Beda Quãtã aũt baptiſte h̄rũ
virtutem habuerit· hinc probatur· cum ⁊ publicani
⁊ milites ad conſilium ſalutis ſue cogerent inquiri
dum· vnd ſequit̃· Venerũt autem publicani vt bap
tizarent̃ ⁊ dixerunt Magiſter q̃d faciemus ¶ Criſ·
Magna ẽ virtutis fortitudo dum ſeculares inanis ſi
runt ab indigno locupletes· ¶ Beda Precipit g̃
eis ne vltra p̄ſcriptum exigant· vnde ſequit̃ Et ille
dixit ad eos· nihil amplius q̃ȝ qđ cõſtitutũ eſt vobis
faciatis· publicanĩ võ appellãt̃ hi qui vectigalia pu
blica exigunt· ſiue q̃ conductores ſunt vectigaliũ fiſci
vl̃ rerũ publicaꝝ· necnon ⁊ hi qui ſeculi huius lucra
ꝑ negocia ſectãt̃ Eodem vocabulo cenſentur· quos
omnes pariter in ſuo queq; gradu ab agenda frau
de coercet· vt dum primo ſe ab alienorũ tempera
ppetitu· tandem ad propria cum proximis cõmunica
da ptingerent Sequit̃ Interrogabant aũt eum ⁊
milites dicentes· Quid faciemus ⁊ nos· Iuſtiſſimo
autem moderamĩe premonet ne ab eis calumniando
predam requirant quibus militando ꝓdeſſe debu
rant· Unde ſequitur· Et ait illis· neminem con
cuciatis ſcilicet per violentiam neq; calũniam fa
ciatis ſcilicet per fraudulentã malicĩã· Et contenti eſto
te· ſcilicet per fraudulentã maliciã· Et contenti eſto
ſtipendijs veſtris ¶ Amb· Doceñs idcirco ſtipendia
milicie conſtituta· ne dum ſũpt⁹ q̃rit̃ predo graſſet̃

Grego. Mag̃ Mysterius. Stipendiū enim appellat impēsam prouiſionem ⁊ deputata p̃ legem dignitatibus munera. Aug. contra fauſtum. Sciebat em̄ eos cum militarent non eſſe homicidas. ſ; miniſtros legis ⁊ nō vltores iniuriaꝝ ſuaꝝ. ſed ſalutis publice defenſores. alioquin reſponderet eis. Arma abijcite miliciam iſtam deſerite. nemini ē pcutite. vulnerate. p̃ſternite. Quid enim culpat̄ in bello. an quia moriunt̄ quidam morituri ut dominentur ī pace victuri. hoc reprehendere timidorum eſt. non religioſorum nocendi cupiditas. vlciſcendi crudelitas. impacatus atq; implacabilis animus. feritas rebellandi. libido dominandi. ⁊ ſi qua ſimilia. Hec ſūt que in bellis iure culpantur que plerūq; vt etiam inde puniant̄ aduſus violenciam reſiſtencium. ſiue deo ſiue aliquo legitimo imperio iubente. gerenda ipſa bella ſuſcipiunt̄ a bonis. cum in eo rerum humanaꝝ ordine inueniūtur vbi eos vel iubere tale aliquid. vel in talibus obedire iuſte ipſe ordo cōſtringit. Cris. ſup̃ math. volebat aūt iohes q̄ publicanis ⁊ militibus loquebatur. ad aliā maiorem philoſophiam ipſos traducere. Sed quī nondum erant ad illa idonei minora referat. ne ſi potiora proferret. nequaq̄ illis intenderēt. ⁊ his etiam priuarent.

Exiſtimāte aūt populo ⁊ cogitantibus omnibus in cordibus ſuis de iohāne. ne forte ipſe eſſet xp̄s. reſpondit iohannes dicēs omnibus Ego quidem baptiſo vos in aqua Venit enim forcior me poſt me Cuius non ſum dignus ſoluere corrigiam calciamentorum eius Ipſe uos baptiſabit in ſpiritu ſancto ⁊ igni Cuius ventilabrum in manu ei9 ⁊ purgabit aream ſuam ⁊ congregabit triticum in horreum ſuum. paleas aūt comburet igni inextinguibili.

Origenes. dignum erat ut plus iohanni q̄ ceteris hominibus deferret̄ qui aliter q̄ cuncti mortales vixerat. Qua ob cauſam diligebant quidem eum iuſtiſſime ſed nō ſeruabāt ī caritate modum Vnō dicatur Exiſtimante autem populo ⁊ cogitantib9 omnib9 ī cordib9 ſuis de iohāne ne forte eſſet xp̄s. Ambro. Quo aūt ineptius q̄ ꝙ is qui in alio eſtimat̄ in ſe ipſo eſſe non credit̄. quē p̃ mulierem venturum putabāt p̃ virginem veniſſe non credunt Et vtiq; diuini aduentus ſignum in virginis partu nō ī mulieris conſtitutū eſt. Orige. Habet autem periculū dilectio. ſi modum tranſeat. Debet enim qui aliquā diligit naturam ⁊ cauſas conſiderare diligendi. ⁊ non plus diligere q̄ meretur. Nam menſuram caritatis modumq; ſi tranſcenderit. ⁊ qui diligit. ⁊ q̄ diligitur. ī peccato erunt. Grego. Vnde iohānes non fuit gloriatus in habita opinione de ipſo ab oībus. nec aliquatenus uſus eſt primatum appetere ſ; intimam humilitatem amplex9 eſt. vnde ſequit̄ Reſpondit Io. di. om. Ego. quidem ba. vos in aqua. Beda. Quō autem reſpondit eis qui in ſecreto cordē quia xp̄s eſſet cogitabant. ſed etiam ſicut alius euāgeliſta declarat. miſſus ad eum ſacerdotib9 ac leuitis an eſſet xp̄s inq̄rebant. Ambro. Vel inōbat iohannes cordis occulta Sed conſideremus c9 grā dei em̄ munus ē. qui reuelat nō virt9 homīs qui diuino magis adiuuat̄ beneficio. q̄ naturali cernit officio Cito autem reſpondens probauit non eſſe ſe criſtum qui viſibili operatur officio Nam cum ex duabus naturis id eſt ex anima homo ſubſiſtat ⁊ corpore viſibile p̃ viſibilia. inuiſibile p̃ inuiſibile miſterium conſecrat̄. aqua em̄ corpus abluit̄ ſpū anime delicta mūdant̄. licet etiam ī ipſo fonte ſanctificatio diuinitatis aſpiret ⁊ ideo aliud fuit bapuſma penitentie. aliud ē grē. iſtud baptiſma ex vtroq;. illud ex vno. opus hominis ē gerere penitentiam delictoꝝ. Dei munus eſt grām implere miſterij. Declināns ergo maieſtatis iniuriam. non verbo ſed ope declarauit non eſſe ſe xp̄m. vnde ſequit̄. venit em̄ forcior me poſt me In hoc ꝙ dicit forcior me. comparationem non fecit. neq; em̄ inter dei filium ⁊ hominē vlla poterit eſſe comparatio ſ; q̄a multi fortes forcior nemo niſi xp̄s Denīq; eouſq; nō fecit comparationē eo ꝙ addiderit. Cuius non ſum dignus ſoluere corrigiam calciamentorum eius Aug. de con. euā. Matheus quidem dicit. c9 non ſum dignus calciamenta portare. itaq; ſi ad rē ptinet aliquid aliud intelligere in eo ꝙ dictum eſt calciamenta portare ⁊ corrigiam calciamentoꝝ ſoluere ut vnus euāgeliſtarum hoc. alij aliud diceret̄ oēs verum narrauerunt Si autem nihil intendit iohannes cum de calciamentis domini diceret. niſi excellentiā ei9 ⁊ humilitatem ſuā q̄libet hoꝝ dixerit ſiue de ſoluenda calciamentoꝝ corrigia. ſiue de portādis calciamentis. eandem tamen ſententiam tenuit. quiſq̄s etiam verbis ſuis p̃ calciamentoꝝ memoriam eādē ſignificatiōem humilitatis expreſſit Ambro. Per hoc etiam ꝙ dicit Cuius non ſum dignus calciamenta portare euāgelice predicationis oſtendit in apoſtolos graciam eſſe collatam. qui ſunt calciati ī euāgelium Dicit̄ tamen ideo hoc dicere ꝙ plerūq; iohānes pſonam accipit populi iudeorum Grego. Sꝫ ⁊ iohannes ſe indignum eſſe ad ſoluendum corrigiā calciamenti eius denunciat. ac ſi aperte dicat. Ego redemptoris veſtigia denudare non valeo. qui ſponſi nomen mihi immeritus nō vſurpo Mos em̄ apud veteres fuit. ut ſiquis eam que competeret accipere nollet vxorem. ille ei calciamentum ſolueret. qui ad hanc ſponſus iure ꝓpinquitatis veniret. Vel q̄a calciamenta ex mortuis animalibus fiūt. incarnat9 dominus quaſi calciat9 apparuit qui morticina noſtre corruptionis aſſumpſit. Corrigia ergo calciamenti eſt ligatura miſterij Iohānes itaq; ſoluere corrigiā calciamenti eius non valet. q̄a īcarnationis miſteriū nec ipſe inueſtigare ſufficit. qui hanc p̃ ꝓphetie ſpm̄ agnouit. Cris. Et quia dixerat ꝙ ſuū baptiſma nihil plus haberet q̄ aquam. conſequēter oſtēdit excellentiam exhibiti p̃ xp̄m baptiſmatis. cum ſubdit ipſe vos baptizabit in ſpūſancto et igne. p̃ ipſam dicti metaphoram oſtendens abundantiam grē. non enim ait. Dabit vobis ſpiritumſanctum ſed baptizabit. ac rurſus per id quod de igne ſubijcit. oſtēdit virtutē

gratie ⁊ ſic xp̄s aquā vocat ſpūs grām oſtendens p vocabulum aque nitorē q̄ contingit ex ea ⁊ conſolatonē immenſam que mentib⁹ capacib⁹ illi⁹ ingerit. Sic ⁊ iohes p ignis vocabulū exprimit feruorē ⁊ rectitudinē grē. nec non ⁊ peccatoꝝ ↄſūptionem.
¶ Beda. Poteſt ⁊ ſpūs ſanct⁹ noīe ignis ſanctificatus intelligi. quia incendit p amorē ⁊ p ſapiētiā corda que replet illumiat. vñ ⁊ apoſtoli baptiſma ſpūs ī ignis viſione ꝑcipiūt. ſūt q̄ ita exponūt. q̄ in pñti in ſpū ⁊ in futuro baptizemur in igne. ut videlicet ſicut nūc ī remiſſionē oīm peccatoꝝ ex aq̄ ⁊ ſpū renaſcimur. ita ⁊ tūc de leuib⁹ quibuſdā peccatis purgatorij ignis baptiſmate mūdemur. ¶ Orig. Et quō iohes iux iordanē fluuiū veniētes ad baptiſmū preſtolabat ⁊ alios abigebat dicens. generatio vipaꝝ. Eos vero q̄ ↄfitebant peccata. ſuſcipiebat. Sic ſtabit in igneo flumine dñs ihs iuxta flāmeā rumpheā ut quicūq; poſt exitum uite hui⁹ ad paradiſum trāſire deſiderat. ⁊ purgatione indiget. hoc eū lauamie baptizet. ⁊ ad paradiſū aut ipſa trāſmittat. eū vo q̄ nō habet ſignum prioꝝ baptiſmatū lauacro igneo non baptiſet. ¶ Baſi. Non at ꝓpter h̄ q̄ dicit. Baptiſabit vos in ſpūſancto integrū quis eſſe baptiſma fatebit. in quo nomē ſolius ſpūs inuocatū ē. oportet enim ſemper illibatam manere aſſignatam traditionem in viuificante grā. Nam addere vel minuere quicq̄ excludit a uita perpetua. Sicut eīm credim⁹ ſic ⁊ baptiſmū ſuſcipimus. In noīe pa. ⁊ fi. ⁊ ſ. ſ.
¶ Origen. Per hoc ergo q̄ dicit baptizabit in ſpū ſancto oſtendit abundantiam grē ⁊ beneficij copiaꝫ. Ne autem aliqui putent q̄ dona largiri ⁊ poteſtas ⁊ voluntas eſt creatori. punire vero inobedientes nullā ſibi foꝛe cām uꝉ curā. ob hoc ſubdit. Cui⁹ ventilabrum in manu eius. oſtendens q̄ nonſolum munificus eſt dignis. ſedetiam p̄uaricationū vltoꝛ. Ventilabrum aūt ꝓmptitudinē iudicij exprimit. Non. n. cum inducijs. ſed in īſtanti ⁊ abſq; quolibet interuallo ſeparat damnandos a collegio ſaluandoꝝ. ¶ Cirił. Per hoc autem q̄ ſubdit. Et ꝑmūdabit aream ſuā deſignat baptiſta eccłiam ꝑtinere ad xp̄m quaſi ad dñm. ¶ Beda. Per areā eīm pñs eccleſia figuratur in qua multi ſunt vocati. pauci vero electi. cui⁹ aree purgatio ⁊ nunc viritim gerit. cū q̄ſq; ꝑuerſus vel ob manifeſta peccata de eccleſia ſacerdotali caſtigatione ejcit. vel ob occulta poſt mortem diuina diſtrictione damnat. Et vniuerſaliter in fine ꝑficietur. qñ mittet filius hoīs angelos ſuos ⁊ colligent de regno eius oīa ſcandala. ¶ Ambro. Ventilabri ergo iditio diſcriminādoꝝ dñs declarat ius habere meritoꝝum. eo q̄ dum frumenta ventilantur in area. plena a vacuis veluti quodam aure ſpirantis examie ſeparātur. vnde ſequitur. Et congregabit triticum in horreum ſuum. paleas autem comburet igni inextinguibili. Per hanc autem comparationē dñs oſtendit q̄ iudicij die ſolida merita fructuſq; uirtutis ab inaniſ iactātie exilij q̄ factoꝝ īfructuoſa leuitate diſcernat perfectiores meriti viros locaturus in manſione celeſti. Ipſe enim perfectioꝛ fructus eſt. qui meruit cu⁹ eſſe confoꝛmis. qui ſicut granum tritici excidit vt plurimos fructus afferret. ¶ Cirillus. At palee ſecꝰ ⁊ inanes ſignāt ⁊ quolibet vento petentis ventilati ⁊ volubiles. ¶ Baſili. Cōferunt ergo his qui digni ſūt regno celoru. velut palee tritico nō tamē ſtructa dum nec caritatis ⁊ primorū hoc faciunt ſue ſpiritalibus do nis ſiue corpoꝛalibus beneficijs. ¶ Greg. Vel quia abſq; vento non poſſunt triticum ⁊ palee ſeparari. Ideo habet ventilabrum in manu ſua q̄ alios paleas. alios triticum eſſe demonſtrat. Cum enim eſſes palea leuis ſcilicet incredulus. oſtendit te eſſe temptatio qd̄ latebas. Cuꝫ autem foꝛtiter temptationem toleraueris. nō te facit fidelem temptatio atq; patientem. ſed virtutem que in te latebat. profert in medium. ¶ Greg. niſenus. Expedit aūt ſcire q̄ nōbona que per repromiſſiones repoſita ſunt bene viuentibus. talia ſunt. ut verbo valeant explicari. q̄ nec oculus uidit. nec auris audiuit. nec in cor hoīs aſcenderunt. Nec peccatoꝝum pene ad aliquid eoꝝ que in preſenti ſenſum afficiunt ꝓportionem habent ⁊ quāuis aliqua illarum pēaꝝ per noſtra nomīe vocabula. differt tamē nō modicū. Cum eīm audis ignem. aliud quiddā cōſpicere docens ex eo q̄ addit inextinguibili quod in iſtum ignē non cadit. ¶ Gregorius. x. moꝛa. Miro modo expreſſus eſt ignis gehenne. ignis nāq; noſter coꝛpoꝛeus p congeſta ligna nutritur. nec valet niſi focus ſubſiſtere. at cōtra gehenne ignis cum ſit coꝛpoꝛe⁹ ⁊ in ſe miſſos reprobos coꝛpoꝛaliter exurat. lignis non nutritur. ſed creatꝰ ſemel inextinguibilis durat.

¶ Multa q̄dē ⁊ alia exhortās euāgliſabat populo. herodes aūt tetrarcha cū coꝛriperē ab illo ꝺ herodiade vxoꝛe frīs ſui ⁊ ꝺ oībus malis q̄ fecit herodes adiecit ⁊ hec ſuper omnia ⁊ incluſit iohannem in carcere.
¶ Ori. Annūciauerat iohes xp̄m bap⁹ ſpūſ ꝑdicauiat ⁊ cetera que euāgelij tradit hiſtoria. cum ergo his alia ānūciaſſe mōſtrat ī eo q̄ dicitur. multa quidem ⁊ alia exhortās euāgelizabat ꝑplo. ¶ Chry. Exhortatio eīm eius erat bōa doctrina. ⁊ ideo ſuam euāgeliū dr̄. ¶ Orig. Et quō ī euāgelio ſm iohēꝫ de xp̄o referē. q̄a multa ⁊ alia locutus ē. ſic ⁊ in iohāneco itellige qd̄ lucas h̄ dix̄ q̄m maioꝛa q̄dā a iohāne nūciabāt q̄ꝫ vt deberēt lr̄is credi. miramur aūt iohem q̄ inter natos mulieꝝ maioꝛ nēo fuerit. q̄ ī tantā cōmonē mentis virtutis aſcēderit ut a pleriſ q̄ xp̄s putaret. ſꝫ ıd multo mirabili⁹ q̄ n̄ timuit herodē ſiue formidauit interitū. vñ ſeq̄t. Herodes aūt tetrarcha cū cōrriperet ab illo. ¶ Euſeb. Dicit at tetrarcha ad dr̄ꝫ alterius herodis q̄ regnāte nat⁹ eſt xp̄s. erat. n. ille rex. hic autem tetrarcha. erat aūt illi ↄiux Arethe regis Arabie filia quā cū ↄiūx eēt frīs ſui philippi moꝛe ſacrilego duxit q̄uis ꝓlē haberet a fratre. his eīm ſolis lex hoc agē. quoꝝ frēs ſine ꝓle uitā ↄpleuerāt. cū aūt ꝓp hoc Herodem reprehenderet baptiſta. Primo quidem hoc Herodem reprehenderet baptiſta. Primo q̄dem diligenter eius audiebat ſermones. cum ſciret eos ponderoſos ⁊ conſolatōne plenos. Sed herodiadis ↄcupiſcentia cogebat eum aſpernari vba iohis. ⁊ eū detrudit ī carcerem. Et hoc ē qd̄ dicitur. Adiecit ⁊ hec ſup omnia ⁊ incluſit iohannem in carcere.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Beda. Non autem his diebus captus eſt iohan
nes. ſiquidem euangelium iohannis poſt aliqua geſta
ſigna a domino et poſt eius baptiſmū diffamatum. ſed
a luca gratia exaggerandam maliciam Herodis p̄
acceptorum eſt. Qui cum uideret ad predicationem
iohannis multos confluere milites credere. publica
nos penitere et totū vulgus baptiſma ſuſcipere ipſe
econuerſo nonſolum iohānem contemnit ſed vincula
ne addit. ¶ Glo. Ante etiam q̄ lucas aliquid nar
ret de actibus iheſu dicit iohannem ab herode captū
ut oſtendat ſe ſolūmodo eadem facta precipue deſcri
pturum que eo anno geſta ſunt quo iohānes captus
est vel punitus.

¶ Factum eſt autem cum baptiſaretur omnis
populus et iheſu baptiſato et orāte apertū
eſt celum et deſcendit ſpiritus ſanctus corpo
rali ſpecie ſicut columba ī ipſum Et vox de
celo facta eſt Tu es filius meus dilectus
in te cōplacuit mihi.

¶ Ambro. Pulcre in his que a ceteris dicta ſunt
lucas compendium ſumpſit Et intelligendum ma
gis q̄ a iohanne dn̄s baptizatus eſt q̄ expreſſum re
linquit vnde dicit Factum eſt autem cum baptizaretur
omnis populus et iheſu baptizato et orante apertum ē
celum Baptiſatus eſt autem dominus non mūdari
volens ſed mundare aquas ut ablute p carnem xp̄i
que non cognouit baptiſmatis ius haberent ¶ Gre
gorius Nazanzenus Accedit etiā xp̄s ad baptiſmū
fortaſſis ſanctificaturus baptiſtam. q̄d autem nulli dubiū
eſt ut totum veteranū Adam immergat aque.
¶ Ambro. Que etiam ſit dominici cauſa baptiſma
tis dominus ipſe declarat dicēs. Sic decet implere
iuſticiam. que eſt ergo iuſticia. niſi q̄a q̄d alterum tibi
facere velis. prior ipſe incipias. et tuo alios horteris
exemplo. Nemo igitur refugiat lauacrum gr̄e. quādo
xp̄s lauacrum penitentie non refugit ¶ Cris. Fue
rat autem baptiſma iudaicum q̄d ſordes carnis am
mouebat non conſcientie crimina. Noſtrum autem
baptiſma ſeparat a peccatis et lauat animā. et copiā
ſp̄us elargit. baptiſma vero iohannis iudaico pre
ſtancius fuit. neq; enim ad obſeruātiam corporaliū
mundificationum inducebat. ſed monebat a vicio in
virtutem conuerti. Noſtro vero baptiſmate minus
erat. nec ſpm̄ſanctum adminiſtrabat. nec remiſſionem
que p gratiam fit. exhibebat cum quaſi finis quidam
eſſet vtroruſq; baptiſmatum. Sed neq; iudaico ba
ptiſmate nec noſtro baptiſatus eſt xp̄s. quia nec indul
gentia peccatorum egebat. nec illa caro expers erat
ſpiſſancti que p ſpm̄ſanctum ab ipſo principio cō
cepta eſt. ſed baptizatus eſt iohannis baptiſmate ut
ex ipſa natura baptiſmatis ſcias. quia neq; cauſa pe
ccati neq; indigentiā dōni ſpūs baptiſatus ē. dicit
autem baptiſato et orante ut perpendas q̄ ſuſcepto
baptiſmate oportuna ſit iugis oratio ¶ Beda quia
etiā peccata ſunt omnia in baptiſmo laxata. non ad
huc interne carnis eſt fragilitas ſolidata. Nam q̄ſi

tranſito mari rubro gratulamur ſubmerſos egipti
os. Sed in deſerto mundane conuerſationis hoſtes
occurrunt. alij qui duce xp̄i gr̄a noſtro ſudore vin
cuntur. donec peruenimus ad patriam. ¶ Cris. Dic
autem apertum eſt celum tanq̄ hactenus recluſum
fuiſſet. Iam autem oui li ſugno et infimo in vnū re
dacto et vno exiſtente ouium paſtore. celum patuit.
et homo terricola aggregatus eſt angelis ¶ Beda. nō
enim ei celum tunc aptum eſt. cuius oculi celeſtium
interiora cernebant. ſed uirtus ibi baptiſmatis oſten
ditur. de quo quiſq; cum egredit. regni celeſtis ei ia
nua aperit. dumq; caro innoxia frigentibus tangit
aquis oppoſita quōdam noxiis rumphea extinguit
ignea. ¶ Cris. Deſcendit etiā ſpūſſanctus ad xp̄m
tanq̄ ad ſm̄ gn̄is noſtri principiū ut ī xp̄o ſit p̄mo
qui non ſibi ſed nobis potius illum ſuſcepit. vnde ſe
quitur Et deſcendit ſpūſſanctus corporali ſpecie ſic
columba in ipm̄. Non exiſtimet aliquis q̄ cū nō ha
buit eum. ſuſcepit ipm̄. nanq; illum deſurſum tanq̄
deus mittebat. at idem ut homo recipiebat inferius
igit̄ ex eo deuolauit in eum ex ipſius deitate ad eius
humanitatem ¶ Aug. xv. de tri. Abſurdiſſimū autē
eſt cum iam. xxx. annorum eſſet accepiſſe ſpm̄ſanctum
Sed venit ad baptiſmum ſicut ſine peccato ita nō
ſine ſpūſancto Si enim de iohanne ſcriptum eſt. ſpū
ſancto replebitur ab utero matris ſue quid de hoīe
xp̄o credendum eſt. cuius carnis ipſa conceptio non
carnalis ſed ſpiritalis fuit. Nunc ergo corpus ſuū
id eſt eccleſiam prefigurare dignatus eſt. in qua ba
ptiſati precipue accipiunt ſpm̄ſanctum. ¶ Cris. Re
dolebat igit̄ iō baptiſma aliq̄d vetuſtatis et partim
ſapiebat nouitatem. Qr enim baptiſma ſuſciperet
a propheta oſtendebat aliquid vetuſtatis. Qr aūt ſpūs
deſcendente nouū aliquid deſignabat ¶ Ambro. De
nito autem ſpūs ſe in corpore demonſtrauit. quoniā
in diuinitatis ſubſtantia non videtur. Aduertamus
miſterium quare ſicut columba. ſimplicitatem enī la
uacri requirit gr̄a ut ſimus ſiplices ſicut colūbe pace la
uacri requirit gr̄a quā in typo veteri columba quō:
dam ad illam arcam que ſola fuit diluuij immunis.
reuerſa eſt ¶ Cris. Vel nunc ut manſuetudinē ma
giſtri declaret in ſpecie columbina aparet. in penthe
coſte autem queādmodum ignis. vt oſtendat penā
Cum enim oportebat delictis ignoſcere. manſuetu
do neceſſaria erat. ſed ubi adepti ſumus gratiā. reſtat
examinis et iudicij tp̄s. ¶ Cirill. de vnit. eccl'ie. ē at
colūba ſimplex et letum animal non felle amarū. non
morſibus ſeuū. nō vngule laceratione uiolentū. ho
ſpicia humana diligere. vnius domus noſſe conſortiū
cum generant filios. ſimul ſedere. cōmeant volatu
inuicem. coercere conuerſatione cōmuni uitam ſuā
degere oris oſculo, concordiam pacis agnoſcere. le
gem circa omnia vnanimitatis implere. ¶ Cris. Et
quidem xp̄s ī ortu ſuo p plurima ſe manifeſtauerat
oracula Verum quia noluerunt aduertere cum me
dio latuerit tempore rurſū ſe ab alio clariore pate:
fecit principio. non ſtella ſed deſuper indicabat pat̄
in vndis iordanis et ſpūs deuolabat protrahēs illā
vocem ſup uerticem eius. qui baptiſabatur. vn̄ ſeq̄t
Et vox de celo facta eſt. Tu es filius meus dilectus

in te complacuit mihi. ¶ Ambro. Vidimus ſpm̃ ſed i ſpecie corporali Et patrē quē videre non poſſum⁹. audiamus. Inuiſibilis ē em̃ pater. ſ; ⁊ filius inuiſibilis ſm diuinitatem. ſ; demonſtrare ſe voluit in corpore ⁊ q̄a pater corpus nō gerebat. Ideo probare voluit nobis in filio ſeſe preſentem dicens Tu es filius meus. ¶ Athana. Sacra quidem ſcriptura ex noīe filij duplicem intellectum oñdit Vnū quidem ut in euāgelio dr̄ Dedit eis poteſtatem ut fiant filij dei Alterū aūt intellectū iuxta quē yſaac eſt filius Abrahe xp̃s ergo nō ſimpliciter dr̄ dei filius. ſed cū articulari additione vt cōp̄hendamus qm̃ ipe ſolus ē q̄ reuera ⁊ ſm naturā ē filius. quāobrem ⁊ vnigenitus dr̄ Nā ſm inſaniā Arrij dr̄ filius. ſicut qui hoc nomē p grāz aſſequūt. i nullo a nobis differre videbit. Reſtat ergo ſm aliū intellectū fatendū eē xp̃z filium dei ſm quez Yſaac filius Abrahe eſſe ↄgnoſcitur. qd̄ em̃ ab alio naturaliter gignit. nō aūt ab extrinſeco ſumit exordium. filium nata recenſet ſed dicit. Nunq̄d ut hominis eſt paſſibilis natiuitas filij? minime. ſed deus cū ſit īdiuiſibilis īpaſſibiliter pater ē filij Vñ vbū p̄ris dr̄. q̄a neciп̄m vt aī vbū hūa⁹ paſſibiliter p̄ducit. ⁊ cum ſimplex ſit natura dīna vnius ſolius filij pater ē Et p̄pter hoc addit dilect⁹ ¶ Criſ. Cum em̃ quis vnū ſolum poſſidet. maxime diligit Si vero pater factus ſit plurium. diſpertit⁹ affectus remittit. ¶ Atha. Cum aūt antea p̄pha protulerit dei promiſſa dicēs. mittam xp̃m filium meū nunc apud Iordanē quaſi conſūmato p̄miſſo. decenter ſubiungit In te complacuit mihi ¶ Beda Ac ſi dicat i te placitum meū in ↄſtitui. id ē b; p te gerere qd̄ mihi placet ¶ Grego. Vel aliter Omnis qui penitendo corrigit aliq̄ que fecit eo ip̄o ꝙ penitet. ſe ſibi diſplicuiſſe indicat quia emendat. qd̄ fecit Et omnipotens pater humano mō de peccatorib; locutus ē dicēs Penitet me feciſſe hoīem. quaſi ſibimetipſi diſplicuit i peccatorib; q̄s creauit. In ſolo aūt xp̄o ſibi ↄplacuit q̄a in ſolo eo non inuenit culpā. i qua ſe rep̄hendat quaſi p penitentiā ¶ Aug. de con. euā. Qd̄ aūt math⁹ dicit Hic ē filius meus. Lucas aūt. Tu es filius meus dilectus. ad eandem ſententiā explicandam valet. Vox em̃ celeſtis vnū hoꝝ dixit Sed matheus oñdere voluit ad id valere qd̄ dictū ē. hic ē filius meus. vt illis qui potius audiebant. indicaret. ꝙ ip̄e eſſet filius dei. non em̃ xp̄o indicabat. qui ſciebat. ſ; audiebāt qui aderāt. p̄pter quos etiā ip̄a vox facta eſt.

¶ Et ipſe ihesus erat icipiens q̄ſi ānorum triginta. vt putabat filius ioſeph Qui fuit Hely. Qui fuit mathat. qui fuit leui. qui fuit melchi Qui fuit Iāne Qui fuit ioſeph Qui fuit mathathie. qui fuit amos. qui fuit naum. qui fuit eſlii. qui fuit vagge. qui fuit maath. qui fuit mathathie. qui fuit ſemei. qui fuit ioſeph. qui fuit iuda. qui fuit iohan. qui fuit reſa. qui fuit Zorobabel qui fuit ſalathiel qui fuit neri qui fuit melchi qui fuit addi qui fuit coſam qui fuit elmadā qui fuit her qui fuit iheſu qui fuit elieſer qui fuit iorim qui fuit mathat qui fuit leui qui fuit ſimeon qui fuit iuda. qui fuit ioſeph. qui fuit ioā. qui fuit eliachim qui fuit mēna qui fuit mathathia qui fuit nathan qui fuit dauid qui fuit ieſſe qui fuit obeth qui fuit booz qui fuit ſalmon qui fuit naaſon qui fuit aminadab qui fuit aram qui fuit eſrom qui fuit phares qui fuit iude qui fuit iacob qui fuit Yſaac qui fuit Abrahe q̄ fuit thare qui fuit nathor qui fuit ſeruth qui fuit ragau. qui fuit phales qui fuit heber qui fuit ſale. qui fuit caman qui fuit arphaxat. qui fuit ſem qui fuit noe qui fuit lamech qui fuit matuſale qui fuit enoch qui fuit iareth. qui fuit malaleel qui fuit caman qui fuit enos. qui fuit ſeth qui fuit adam. qui fuit dei.

¶ Orig. Cū ante baptizatū dn̄m dixiſſet generationē eius exponit. nō a ſupiorib; ad inferiora ducēs ſed a xp̄o vſq; ad ip̄m puenit deū. vñ dic. Et ip̄e ihesus erat icipiēs quaſi annoꝝ. xxx. Qñ n. baptizatus ē miſteriū ſecūde incarnationis aſſūpſit. tūc dr̄ incipiſſe vt tu q̄ priorē natiuitatē deſtruas. ⁊ i ſecūda regeneratione naſcaris ¶ Gre. Nazan. Eſt ergo conſiderandū q̄s eſſet q̄ baptizatus ē. ⁊ a q̄. qm̄ mūdus fidem ⁊ a iohāne ⁊ iā iceptis miraculis. vt ⁊ hoc ſuſcipiamus doctrinā nos p̄mundādi. ⁊ humilitatem amplexandi Quin ⁊ i pfectōe ⁊ ſpiritalis ⁊ carnalis etatis p̄dicādi quoꝝ primū dictū ſit baptiſma ſuſcipientib; ⁊ ñ p̄munientib; ſe p habitū bonū. nā [illegible] ationē peccatoꝝ faciat donū baptiſmi. verēdū ē ne ad eūdem vomitū reuertamur. Secūm dictū ē aduſus iſurgētes ↄ diſpēſatores miſterij Nā dum [illegible] dignitate p̄cellūt. Tertiū editū ē illis qui de [illegible] ta ↄfidūt ⁊ q̄libet tempus arbitrantur ad [illegible] vel doctrinā ſpectare. Purgat ihs ⁊ tu purgationē gēnis a iohe. ac tu i tuū monitorē inſurgis. [illegible] nus. tu aūt docēdo ſeniores lanuginē [illegible] Danielis ⁊ ſimiliū exempla i ore. nā quilibet [illegible] ad reſpondendum paratus eſt Non eſt autem [illegible] eccleſie. quod raro contingit. eo ꝙ nec [illegible] rundo ver ſtatuit ¶ Criſoſtomus. Vel [illegible] ad illā etatem que cuncta peccata recipit. expectas totam legem perficiens. ne quis dicat ꝙ ideo legem ſoluit ꝙ eam non poterat conſūmare ¶ Grego. Ob hoc etiā tricenarius accedit ad baptiſma vt oſtendat ꝙ ſpiritalis regeneratio viros parit pfectos ſcđm ſpiritalem etatem. ¶ Beda. Poteſt etiam [illegible] baptizati ſaluatoris etas nr̄i etiā baptiſmatis [illegible] miſteriū p̄pter fidem ſcz trinitatis ⁊ operationē [illegible]

¶ Grego. Baptiſandū eſt tamen infantulos ſi neceſſitas vrgeat nam volius eſt inſenſibilit̄ ſanctificari, q̄ȝ non ſignatos trāſmigrare. Sed dices Chriſtꝰ ętatis tamen baptiſat cū deus eſſet. tu vero iubes ac celerare baptiſma cum dixiſti deus. ad obiectum ſolutio ipſe non indigebat purgamine nec aliqđ immi nebat periculum cum differret baptiſma. at tibi in parua non redūdat periculum ſi tranſmigres ī corruptione natus. non autem incorruptionis veſte īdutus. Et quidem bonum eſt baptiſmi mūdiciam cuſtodire. ſed potius eſt interdum paulliſper maculari q̄ȝ gratia carere omnino. ¶ Cirꝫ. Licet tamen xp̄s ſecundum carnem careat patre ſuſpicabanť aliq̄ eum patrem habere. vnde ſeq̄ť. ut putabať filius ioſeph ¶ Ambro. Bene ut putabať qui nată non erat. ſȝ ſic putabať. q̄a eū maria que ioſeph uiro ſuo erat deſponſata genuerat. Cur autem ioſeph magis q̄ȝ marie generatio deſcribiť. cum maria de ſpūſancto genuit xp̄m. ⁊ ioſeph a generatione dn̄i uideať alienꝰ. dubitare poſſemus niſi conſuetudo nos inſtrueret. ſcripturaȝ que ſemp uiri originē querat. maxime cum in ioſeph etiā origo ſit marie. Nam cum uir iuſtus fuerit ioſeph vxorē ex tribu ſua ⁊ ex patria ſua accepit vxorem. itaq̄ȝ ⁊ cenſus tempore aſcendit ioſeph de domo ⁊ de patria dauid ut profiteretur cuȝ maria vxore ſua que ex ea domo ⁊ ex eadem patria profeſſionem defert. utiq̄ȝ eiuſdem tribus ⁊ eiuſdem patrie eē deſignat. Vn̄ generacōȝ ioſeph explicans ſubdit. Qui fuit Hely. Illud autem aduertamꝰ q̄ȝ ſicut matheus Iacob qui fuit pater ioſeph filium Nathā eſſe cōmemorat. Lucas vero ioſeph cui deſponſata fuit maria. filium Hely eſſe deſcripſit. quō autem duo patres ſcȝ hely ⁊ iacob eſſe potuerunt.

¶ Gregꝰ. Nazanzenus. Dicunt autem quidam q̄ȝ recta eſt ſucceſſio a dauid uſq̄ȝ ad ioſeph licet diuſ (?) nominibus ab vtroq̄ȝ euāgeliſta narrať. Sed hoc ab ſurde ſentiť quoniam iſtorum huiꝰ generationis duos fratres obtinuit Nathā ſcȝ ⁊ Salomonē. vnde generationes diuerſimode pfluxerunt ¶ Euſebius. Propoſitum ergo verboȝ ſententie intellectum attentius exponemus. Si em̄ approbante matheo ioſeph eſſe filium iacob lucas ſimiliter approbaſſet ioſeph eſſe filium hely eſſet aliq̄ controuerſia. Ceterȝ cum approbante matheo lucas plurīū opinionem declararet non ꝓpriam dicens putabať. non arbitror aliqđ relinqui dubium. Cum em̄ eſſent inter iudeos diuſe opiniones de xp̄o ⁊ omnes reducerēt ip̄m ad dauid ꝓpter promiſſiones ei factas. Plurimi autem aſſerebant xp̄m a dauid eſſe futurȝ ꝑ Salomonem ⁊ alios reges. Quidam hanc opinionem uitabant. eo q̄ȝ plurima de regibus dicunť enormia. Et quia de iechonia ieremias dixit q̄ȝ non oriať ſemen ex eo collocandum in ſede dauid. quoȝ opinionē cōmemorat lucas ſentiens narrare matheum qualis eſſet veritas generationis. Et hec ē prima ratio. Eſt ⁊ alia profūdior. Matheus enim cum inciperet ſcribere ante conceptionem dn̄icam ⁊ carnalem natiuitatem iheſu oportune ſoli in hiſtoria ꝑmittit carnalem progeniē. vnde ꝑ generationem a ſuperioribus deriuat deſcendens. Cū em̄ verbum dei carnem acciperet deſcendebat. Sed lucas ad factam ꝑ lauacrum regenerationem proſilit ⁊ ibi aliam generaȝ ſucceſſionem exponit ⁊ ab imis ad prima ſubleuans pariter. ⁊ peccatorum quos narrauit matheus memoriam abdicat. eo q̄ȝ quicūq̄ȝ in deo renaſciť. ſit alienus a criminoſis parentibus dei filius factꝰ. Et eorum qui ſm̄ deum uitam duxerunt honeſtam. Sic enim Abrahe dictum eſt tu ꝓficiſceris ad patres tuos non quidem carnales ſed in deo patres. ꝓpter ſimilitudinē honeſtatis. Igitur qui deo naſciť. aſcribit parentes qui ſunt ſm̄ deum per equiparantiam moꝝ ¶ Aug. de que. no. ⁊ ve. teſtam̄ti. Vel aliter. mathęꝰ a Dauid ꝑ ſalomonem deſcendit ad ioſeph. Lucas vero ab hely qui tempore fuit ſaluatoris aſcēdit ꝑ traducē Nathā filiȷ dauid ⁊ hely ⁊ ioſeph iunxit tribū. oſtendens vnius generis eſſe vtrūq̄ȝ. ac ꝑ hoc nonſolum ioſeph filium eſſe ſaluatorem. ſed ⁊ hely. Ipſa enim ratione qua ioſeph filiꝰ diciť eſſe ſaluator. ipſa etiam eſt ⁊ hely filius ⁊ ceterorum oīm qui de eadem tribu ſunt. Hinc eſt q̄ȝ dicit apoſtolus. quoȝ patres ⁊ ex quibꝫ xp̄s ſm̄ carnē ¶ Aug. de que. euā. Vel tres cauſe occurrunt. quarum aliquā euāgeliſta ſecutus ſit. aut em̄ vnꝰ euangeliſta patrem eius a quo genitus ē noīauit. alť vo vel auum maternum. vel aliquem de cognatis maioribus poſuit. aut vnꝰ erat ioſeph naturalis pater ⁊ alter eum adoptauit. aut more iudeorum cum ſine filiȷs vnus deceſſiſſet. eius vxorem ꝓpinquus recipiens filium quē genuit. ꝓpinquo mortuo deputauit. ¶ Ambro. Tradiť em̄ Nathā qui a ſalomone gēꝰ duxit iacob generaſſe filium ⁊ vxore ſuꝑſtite deceſſiſſe. quā poſtea melchi accepit vxorem. ex qua generatus eſt hely. Rurſus hely fratre iacob ſine liberis decedente copulatus eſt fratris vxori ⁊ generauit filium ioſeph. qui iuxta legem iacob filiꝰ dicitur quoniam ſemen fratris defuncti iuxta legis veteris ſeriem ſuſcitabat ¶ Beda. vel aliter Iacob fratris hely ſine liberis defuncti vxorem de mandato legis accipiens genuit ioſeph. natūra quidem germinis filium ſuum. ſecundum vero legis preceptum efficiť filius hely ¶ Aug. de conſenſu. euangeliſta. Probabilius em̄ intelligimus lucam adoptantis originē tenuiſſe qui noluit ioſeph genitum dicere ab illo cꝰ filium eſſe narrauit Cōmodius em̄ filius dictus eſt a quo fuerat adoptatus. q̄ȝ diceretur ab illo genitus cuius carne non erat natus Matheus autem dicēs Abraham genuit Iſaac Iſaac autem genuit iacob atq̄ȝ in hoc verbo qđ eſt genuit ꝑſeuerans. donec in vltimo diceret. Iacob autem genuit Ioſeph. ſatis expreſſit ad eum ſe patreȝ perduxiſſe originem generantium a quo ioſeph non adoptatus ſed genitꝰ erat. Quāq̄ȝ ſi etiam genitum lucas diceret ioſeph ab hely. nec ſic nos hoc verbum pturbare deberet. neq̄ȝ em̄ abſurde quiſq̄ȝ diciť non carne. ſed caritate genuiſſe quē ſibi filium adoptauit. Merito autem lucas adoptionis originem ſuſcepit. quia ꝑ adoptionē efficimur filiȷ dei. Per carnalem vero generationem filius dei potius ꝓpter nos filius hominis factus eſt ¶ Criſ. Quia vero hec pars euangeliȷ conſiſtit in ſerie nominum nihil ꝓfectuſ (?) exinde acquiri exiſtimāt. Ne igiť hoc patiamur. expiamur etiā huc paſſū

ſcrutari. Eſt enim ex nudis hominibus copioſum hau
rire theſaurum quia plurium rerum indicatiua ſunt
nomina. nam ⁊ diuinam clementiam ⁊ oblatas a mu
lieribus gratiarum actiones ſapiunt. Cum enim fili
os īpetrabāt nomē īpōebant a dño ab dono ¶ Glo
Interpretat̃ igit̃ Hely deus meus vel ſcandens. q̃
fuit Mathat id eſt donans peccata. Qui fuit Leui
id eſt additus ¶ Amb. pulcre lucas quādo filios Ja
cob non poterat plures comprehēdere. ne extra ge
nerationes euagari ſuꝑflua ſene videretur. licet in
aliīs id eſt longe poſterioribus patriarcharum tam
antiqua nomīa non pretermittenda arbitratus ē io
ſeph Jude Simeonis ⁊ Leui. quatuor enim genera
in his cognoſcimus fuiſſe virtutum. In iuda paſſi
onis dominice per figuram miſterium prophetatū.
In ioſeph preceſſiſſe caſtitatis exemplum. In Si
meone vindictam pudoris. In leui officium ſacerdo
tis. Unde ſequitur Qui fuit Melchi id eſt rex me⁹
Qui fuit Janne id eſt dextera Quit fuit Joſeph
id eſt accreſcens. Fuit autem alius iſte Joſeph. qui
fuit Mathathie id eſt donum dei vel aliquando. qui
fuit Amos. id eſt onerans. vel onerauit. Qui fuit
Naum id ē conſolator vel ꝯſolator Qui fuit Eſly
id eſt adiuua me. qui fuit Nagge id eſt meridies vt
meridianum. qui fuit Maat id eſt deſideriū qui fuit
Mathathie vt ſupra. qui fuit Semei id eſt obediē̃
qui fuit Joſeph id eſt augmentum. qui fuit Juda
id eſt confitens qui fuit iohanna id eſt dominus vel
gratia eius dominus miſericors. qui fuit Reſa
id eſt miſericors. qui fuit zorobabel id eſt princeps
vel magiſter Babilonis. qui fuit Salathiel id ē pe
tiao mea deus qui fuit Neri id ē lucerna mea. qui
fuit Melchi. id eſt regnum meum. qui fuit Addi id
eſt robuſtus vel violēt⁹. q̃ fuit Coſan id eſt diuīans
aꝉ diuīās. qui fuit Helmadā. qd̄ ē dei menſura. qui
fuit Her qd̄ eſt vigilans vel vigilia vel pelliceus.
qui fuit ihēſu qd̄ eſt ſaluator. qui fuit Eliezer id eſt
deus meus adiutor. qui fuit Joram id eſt domin⁹ ex
ultans vel exaltans. qui fuit Mathat vt ſupra. q̃
fuit leui. ut ſupra. qui fuit Simeō id eſt audiui tri
ſticiam vel ſignum. qui fuit Juda vt ſupra. qui fuit
Joſeph vt ſupra. qui fuit Jona id eſt columba vel
colens. qui fuit Eliachim qd̄ ē dei r̄ſurrectio. q̃ fuit
Melchi id eſt rex eius. qui fuit Menna. qd̄ ē viſcēa
mea. qui fuit mathathia id eſt donum. qui fuit Na
than id eſt dei vel donatus ¶ Ambro. Per Nathā aū
expreſſam aduertimus ꝓphetie dignitatem. ut q̄a
vnus omnīa xp̄s ibus. in ſingulis q̄ maioribus ge
nera virtutum diuerſa precederēt. Sequitur. qui
fuit Dauid ¶ Origenes. Dominus deſcendens ī mū
dum aſſumpſit peccatorū hoīm ꝑſonam. ⁊ naſci vo
luit de ſtirpe Salomonis vt refert matheus cuius
peccata ſcripta ſunt ⁊ ceterorum ex quibus mlti fe
cerunt malum in conſpectu dei. Qui vero aſcendit
⁊ ſecundo per baptiſmū ortus eſſe deſcribitur. vt
refert Lucas. non per Salomōem. ſed per Nathā
naſcitur. qui arguit patrem ſuper vrie mortem or
tuq̄ Salomonis. ¶ Aug. in li. retracta. Dicendum
autem q̄ huiuſmodi nomīs propheta arguit dauid
ne putetur idem fuiſſe hō cum alter fuerit ¶ Orig̃

nazan. Sed ad Dauid vltra ſui vterq̄ euāgeliſta
eſt generis proceſſus indiuiſibilis. Unde ſequitur.
Qui fuit Jeſſe ¶ Glo. Interpretatur Dauid manu
fortis Jeſſe īcenſum Sequitur. qui fuit Obeth qđ
eſt ſeruiens. qui fuit Booz quod eſt fortis. qui fuit
Salmon quod eſt ſenſibilis vel pacificus. qui fuit
Naaſon. qd̄ eſt augurium vel ſerpentinus. qui fuit
Aminadab id ē populus voluntarius. q̃ fuit Aram
qd̄ ē erectus vel excelſus. qui fuit Eſron. id ē ſagit
ta. qui q̃ phares qd̄ ē diuiſio. qui fuit iuda id eſt ꝯfi
tens. qui fuit iacob quod eſt ſupplātator. qui fuit yſa
ac quod eſt riſus vel gaudium. qui fuit abrahā q̃
eſt pater multaꝝ gentiū vel videns populū ¶ Criſ.
Matheus quidem tanq̄ qui iudeis ſcribebat. nihil a
duit vlterius ſcribere. niſi q̄ ab Abraham ⁊ Dauid
xp̄s proceſſerat Hoc enī maxime placebat iudeis
Lucas vero ſicut qui omnibus cōmuniter loquebat
vlterius protendit ſermonē attingens vſq̄ ad Adā
Unde ſequitur. qui fuit thare ¶ Glo. Qđ interpre
tatur exploratō ſiue nequicia. qui fuit Nachor. qđ
eſt requieuit lux qui fuit Seruch qđ ē corrigia vel
comprehendens vel perfectio. qui fuit Ragau q̃ ē
egrotus vel paſcens qui fuit Phales qđ ē diuiſio
vel diuiſum qui fuit Heber quod eſt tranſitus. qui
fuit Sale. quod eſt tollens. qui fuit Chaynā qui ē
lamentatio vel poſſeſſio eorum ¶ Beda. nomē ge
neratio Chaynam iuxta hebraicam veritatem neq̄
in Geneſi neq̄ in verbis dierum inuenitur. Sed
Arfaxat Sela vel Sale filium nullo interpoſito ge
nuiſſe perhibetur Sed ꝯtra go Lucam hanc generationem
lxx interꝑtū editōe ſūpſiſſe vbi ſcēptū ē q̄ arphaxat
cxxxv. ānoꝝ gēuerit caynam ⁊ ipe caynā cū cxxx
fuerit annoꝝ genuerit Sela Sequit̃. qui fuit ar
faxat ¶ Glo. Qđ eſt ſanās depopulatōē. qui fuit
Sem. qđ eſt nomen vel nominatus qui fuit noe qđ
eſt requies. ¶ Ambroſius. noe quidem vſſi inter do
minicas generationes commemoratio non debet pre
termitti. ut quia edificator eccleſie naſcebatur. an
ſui generis autorem ꝑmiſiſſe videatur qui eam in ty
po ante fundauerat. qui fuit lamech ¶ Glo. quod ē
humiliatum vel percucientem vel percuſſum vel h
milem qui fuit Mathuſale quod eſt mortis emiſſio
vel mortuus ē ⁊ interrogauit. ¶ Amb. H⁹ vita
diluuium numerantur anni. vt quoniā ſolus ē ꝓpe
cuius vita nullam ſentit etatem. in marcore q̃ ſua
non ſenſiſſe diluuia videref̃. qui fuit Enoch. ⁊ hoc
pietatis domice ⁊ diuinitatis manifeſtum indiciū
eo q̄ nec mortem ſenſerit dñs ⁊ ad celū remeauit
c⁹ generis autor rape⁹ ad celū ē vnū miniſtū e⁊ d
potuiſſe non mori. ſed voluiſſe vt nobis mors ſuꝑ
deſſet. ⁊ ille quidem raptus ne malicia mutaret
cor eius Dominus autem quem malicia ſeculi mu
re non poterat. eo vnd̄ venerat. nature ſue mer
te remeauit ¶ Bed. Pulcre autem baptizato
filio vſq̄ ad deū patrē aſcendens. lucas gradus Enoch
ponit. qui dilata morte tranſlatus eſt in paradiſum
ut ſignificet eos qui in grām adoptionis filiorum
aqua ⁊ ſpiritu regenerantur. mortem poſt corpo
ris abſolutionem eternam ſuſcipiendos in regno
Septuagenarius enim propter ſeptimam ſabbati

illud regen᷑ ſignificat· qui muātē dei grā decalogū legis impleuit ¶ Glo· Interpꝛetatur autē Enoch dedicatio· qui fuit Iared qḋ eſt deſcendens ſiue confortans· qui fuit Malaleel· qḋ eſt laudatus dei vł laudans deū· qui fuit Caynam ut ſupra· qui fuit enos qḋ eſt homo vel deſperans vel violentus· qui fuit ſeth quod ē poſitio ſiue poſuit· ¶ Ambroſ· Seth paterna filios Ade non filetur· vt cum due ſint pꝛīcipales generationes ſignarentur in typo in poſteriore poſt ꝗ̄ in pꝛiore generatione xp̄m numerandū· Se quitur· qui fuit Adam ¶ Glo· Aḋ eſt homo vel terrenus vel indigēs· qui fuit dei ¶ Ambro· Quid pulchrius potuit conuenire· ꝗ̄ ut ſancta generatio a dei filio inciperet ⁊ uſq; ad dei filiū duceret· creatuſq; pꝛoderet in figura vt natus in veritate ſequeretur ad imaginem factus periret· ꝓpter quē dei imago deſcenderet· Putauit etiam lucas ad deum xp̄i oꝛiginem referendam ꝙ verus chriſti generatoꝛ deus eſt vel ſm̄ generationem veram pater vel ſm̄ lauacrum regenerationem miſtici autoꝛ numerus Et ideo non a pꝛimo generationem eius cepit deſcribere· ſ; poſt hiſtoꝛiā baptiſmatis eius explicuit vt ſcḋm naturam ⁊ ſm̄ gratiam dei filium demonſtraret· Quod autem a terminus diuine generationis indicium ꝗ̄ qḋ de generatione dicturus patrem pꝛemiſit loquentem· Tu es filius meus dilectus· ¶ Aug· de con· euā· Satis et per hoc demonſtrauit· non ſe ideo dixiſſe ioſeph filium heli ꝙ de illo genitus ſed quod ab illo vł potius ſit factus adoptatus cum etiam ipſum Adā filiū dei commemoꝛet factus a deo· ſed per gratiam quā poſtea peccando amiſit· tanꝗ̄ filius in paradiſo conſtitutus ſit ¶ Theoph· Ideo etiam generationē finit i deum ut ad diſcamus ꝙ qui in medio ſunt patres xp̄s ad deum eos et filios dei faciet· ⁊ vt etiā crederetur chriſti pꝛoceſſum ſine ſemine fuiſſe Quaſi diceret· Si nō credis ꝗ̄ ſecundus Adā factus ſit ſine ſemine· deueniens ad pꝛimū Adā ⁊ inuenies eum abſ ꝗ̄ ſemine factum ¶ Aug· de con· euā· Et matheus quidem qua ſignificare volebat dn̄m deſcendentem ad noſtram moꝛtalitatem· Ideo generationes ab Abraham uſq; ad xp̄i natiuitatem deſcendendo commemoꝛauit ab initio euāgelii ſui Lucas autem nō ab initio ſ; a baptiſmo xp̄i generationes narrat· nec deſcendendo· ſed aſcēdendo tāꝗ̄ ſacerdotem in expiādis peccatis magis aſſignans· vbi teſtimonium iohis pꝛohibuit dicens· Ecce qui tollit peccata mundi· Aſcendendo autem puenit ad deum· cui mundati ⁊ expiati reconciliamur ¶ Ambro· nec hoc magnificē diſcrepare videatur· qui veterem oꝛdinem ſunt ſecuti· nec mireris ſi ab Abrahā pꝛes ſm̄ lucam ſucceſſiones uſq; ad xp̄m ſunt pauciores ſe cundum Matheum· cum per alias perſonas generationum ſeriem eſſe decurſā· Poteſt enim fieri vt alii longiorem tranſegerint vitam Alterius vero generationis viri in matura etate deceſſerint cum videamus plures ſenes cum ſuis nepotibus viuere· alios vero pꝛimis annis filios obiiſſe ſuſceptos ¶ Aug· de cō· euā· [illegible] Conuenientiſſime aūt lucas baptizato dn̄o generationes per lxxvij· perſonas ſurſum verſus numerat· nam ⁊ aſcenſus ad deum cui per peccato [illegible] recōciliamur· expreſſus eſt ⁊ per

baptiſmū ſit homini oīm remiſſio peccatoꝝ· que illo numero ſignificatur· nam vndecies ſeptem ſeptuagita ⁊ ſeptē ſūt· In denario aūt pfectio beatitudinis ē· vnī manifeſtū ē· ꝙ tranſgreſſio denarii deſignat peccatū per ſupbiam plus aliquid haberi cupientis· hoc autē ſepties ꝓpterea ducitur vt motu hominis facta ſignificetur illa tranſgreſſio Ternario enim numero incoꝛporea pars hominis ſignificatur· quaternario vero coꝛpus· motus autem in numeris non expꝛimit᷑ cum dicimus vnum duo tria· ſed cū dicimus ſemel bis ter Vnī p ſepties· xi· ſignificatur motu hoīs facta tranſgreſſio·

Capitulum quartum.

Ieſus autē plenus ſpūſancto regreſſus eſt a ioꝛdāe Et agebatur in deſertum ſpiritu· xl dies ⁊ temptabatur a diabolo· ⁊ nihil manducauit in illis diebus Et conſummatis illis eſuriit Dixit autem illi diabolus Si filius dei es dic lapidi huic vt panis fiat Et reſpondit ad illum iheſus· Scriptum eſt non in ſolo pane viuit homo ſed in omni verbo dei·

¶ Theoph· Poſt baptiſmū xp̄s temptatur innuēs nobis ꝙ poſtꝗ̄ erimus baptizati temptationes iminent nobis· Unde dicit· Ihs autem plenus ſpūſancto regreſſus eſt a ioꝛdane· ¶ Cirillus· Pꝛidem dixit deus non pmanebit ſpūs meus in hominibus iſtis eo ꝙ ſunt caro· Ubi vero regnatione per aquam ⁊ ſpiritum ditati ſumus· facti ſumus diuine nature participes Per ſpūs autem participatōem pꝛimogenitus aut in multis fratribus pꝛimus recepit ſpiritum q ⁊ ſpūs datoꝛ ē· ut etiā ad nos p ipſum pueniat grā ſpūſancti ¶ Orige· quādo igitur legis iheſum plenū ſpūſancto· ⁊ in actibus ſcribitur de apoſtolis ꝙ repleti fuerint ſpūſancto vide ne equales putes eſſe apoſtolos ſaluatoꝛi· quomodo enim ſi volueris dicere· Hec vaſa plena ſunt vino vel oleo· non ſtatim dices ꝙ equali menſura ſunt plena· ſic ⁊ iheſus ⁊ Paulus pleni erāt ſpūſancto· ſ; vas pauli minoꝛ mi⁹ erat vaſe ihū ⁊ tñ erat ſm̄ mēſurā ſuā vtrūq; rpletū Accepto itaq; a ſaluatoꝛe pleno ſpūſancto baptiſmo q ſup eū in ſpecie colūbe de celis venerat ducebatur a ſpiritu· quia quotquot ſpū dei ducuntur· hi filii dei ſunt· iſte autem ſupra omnes ꝓprie filius dei erat· ¶ Beda· Ne cui autem veniret in dubium a quo ſpū ductū ſiue expulſum alii euāgeliſte dicerent in deſertum· conſulte lucas demū intulit Et agebatur in deſertum ſpiritu· xl· diebus· nequid contra eum valuiſſe ſpūs putaretur immundus qui plenus ſpūſancto quecūq; volebat agebat ¶ Grecus· Si vero nos arbitrio pꝛopꝛio noſtram vitam diſponimus quomodo ipſe trahebatur inuitus· ꝙ ergo dicitur agebatur ſpū· huiuſmodi habet intellectum· ſponte ſpiritalem duxit conuerſationem· ut locum exhiberet temptanti· ¶ Baſilius Non enim verbo pꝛouocans inimicū

ſed opere viſitans querit deſertum delectat enim dia
bolus in deſerto· non patitur eſſe in vrbibꝯ cõtriſtat
ipſum concordia ciuium ¶ Ambro· Agebat igit̄ in
deſertum conſilio vt diabolum prouocaret Nam nῑ
ille certaſſet· non mihi iſte viciſſet miſterio vt Adaz
de exilio liberaret· qui de paradiſo in deſertū eiectꝰ
eſt· exemplo· vt oſtenderet nobis diabolum ad meli
ora tendentibus inuidere· ⁊ tunc magis eſſe cauend̄
ne miſterij graciam deſerat mentis infirmitas· Vnde
ſeq̄t̄ Et temptabatur a diabolo ¶ Ciril Ecce factꝰ ē
ī athletis inbens agōes deꝰ his q̄ coronāt̄ q̄ coronāt
ſanctorum vertices ¶ Grego· iij· mora· Noſtis tam̄
noſter mentem mediatoris dei ⁊ hoīm temptatione
quaſſare non valuit Sic enim dignatus eſt tempta
tiones exterius ſuſcipere· ut tamen eius mens inte
riꝰ diuinitati inherēs incōcuſſa ꝑmaneret ¶ Orig·
Temptatur autem ihesus a diabolo· xl· diebus ⁊ q̄
fuerint temptamenta neſcimus· que ideo forſitam
pretermiſſa ſunt· quia maiora erāt· q̄z ut literis cre
derentur· ¶ Baſil· Vel dominus ꝑ quadragenam in
temptatus manſit· Nouerat enim diabolus φ ieiu
nabat· ⁊ non fameſcebat· ⁊ ideo non audebat accede
re Vnde ſequitur Et nihil manducauit in illis die
bus Ieiunauit ſiquidem oſtendens φ illi qui ſe vult
ad pugnas temptationum accingere ſobrietas eſt
neceſſaria ¶ Ambro· Tria igitur ſunt que ad vſum
proficiunt ſalutis humane ſacramentum· deſertum·
ieiuniū Neo· n· niſi qui legittime certauerit corona
tur Nemo autem ad certamen virtutis admittitur
niſi prius ab omnibus ablutus maculis delictorum
grē celeſtis munere ꝯſecret̄· ¶ Greg· nazā· Qua
draginta ſiquidem diebus ieiunauit nihil mandu
cans erat enim deus· nos autem ieiunium poſſibili
tati proporcionāmus· licet zelus aliquibus progredi
ſuadeat vltra poſſe ¶ Baſil· Sed tamen nō ſic vtē
dum eſt carne· ut ꝑ egeſtatem alimenti naturalis vi
gor eius ſoluatur· neq̄z ad vltꝰ vt corporem intelle
ctus vrgeatur ꝑ diſſolutionis exceſſum· vnde domi
nus noſter ſemel h̄ ꝑegit Sed ꝑ totū conſequēs tē
pus ordine debito gubernauit corpus· ⁊ ſimiliter
moiſes ⁊ helias ¶ Criſ· Valde prudenter autē factū
eſt φ in ieiunando eorum non exceſſit numerum ne
ſcilicet putaretur aparenter veniſſe· non autem ſuſ
cepiſſe veram carnem· aut preter humanam eſſe na
turam ¶ Ambro· Quadraginta autem dierum mi
ſticū numeꝝ recognoſcis· tot eñ diebus aq̄s abyſſi
effuſas eſſe memiſti ⁊ tot ieiunio dierū ſanctificata
refuſam celi ſereniores oſtendit clementiam· tot ie
iunio dierum Moiſes perceptionem legis emeruit
tot annos ī heremo conſtituti patres panem ange
lorum conſecuti ſunt ¶ Aug· de con· euā· Numerus
autem iſte laborioſi huius temporis ſacramentū ē q̄
ſub diſciplina regis xp̄i aduerſus diabolum dimica
mus Hic enim numerus temporalem vitam ſignifi
cat tempora enim annorū quadripertitis vicibus cur
runt Quadraginta autem quater habent decē· Por
ro ipſa decem ab vno vſq̄ ad quatuor progrediēte
numero conſummant̄ Hōc declarat· φ· xl· dierum ieiu
nium hoc eſt humiliationem anime conſecrauit ⁊
lex ⁊ prophete ꝑ moyſen ⁊ helyam ⁊ euāgelium ꝑ

ipſius domini ieiunium· ¶ Baſilius· Verum qui
non eſurire ſupra hominem eſt aſſumpſit dominus
paſſionem famis indicans eam non eſſe peccatum
⁊ conceſſit cum voluit nature humane que ſua ſunt
pati ⁊ agere· Vnde ſequitur Et conſummatis illis
eſuriit· non coactus ad neceſſitatem qui preeſt neceſſitati
re· ſed quaſi prouocans diabolum ad duellum Sci
ens enim diabolus quia vbi fames· ibi imbecillitas
aggreditur ad temptandum ⁊ quaſi [illegible]
excogitator famē xp̄o patienti ſuadebat lapidibus
appetitum ſedare· vnde ſequitur Dixit autem illi di
abolus· Si filius dei es· dic lapidi huic vt panis fiat
¶ Ambro· Tria precipue docemur eſſe diaboli
quibus ad conuerſandam mentem hominis [illegible]
armari Gule vnum· aliud iactantie· tertium ambicio
nis Inde ergo cepit· vnde iam vicit ſcilicet Adam
Diſcamus igitur cauere gulam cauere luxuriam
quia telū eſt diaboli Sed quid ſibi vult talis ſermo
ſi filius dei es· niſi quia cognouerat dei filium eſſe ven
turum ſed veniſſe ꝑ hanc infirmitatem corporis non
putabat· Aliud explorantis· aliud temptantis eſt ſe
profitetur ſe credere ⁊ homi conatur illudere
¶ Orige· Rogato autem patre a filio panem
de lapidem pro pane iſte quaſi aduerſarius [illegible]
ſuppellis ⁊ fallax pro pane dat lapidem ¶ Baſil· Sua
debat quidem lapidibus appetitum ſedare· hec eſt
mutare deſiderium ab alimento naturali ad [illegible]
tiam preter naturā ¶ Ori· Puto enī φ [illegible]
lapidem diabolus oſtēdit· ⁊ hortatur ſingulos [illegible]
quēdum dic ut lapis iſte panis fiat Si videris hereticos
dogmatum ſuorum mēdacium pro pane come
dere· ſcito lapidem eorum eſſe ſermonē quē oſten
dit diabolꝰ ¶ Baſi· Diſſipatoꝝ autem temptationis
xp̄s non repellit a natura famē· vnde ſequit̄ Et re
ſpōdit ad illū ihs· ſcriptū ē· q̄ nō in ſolo pane viuit
homo· ſed in omni v̄bo dei ¶ Theophi· [illegible]
panibus humana natura ſuſtentat̄· [illegible]
bum dei ad nutriendam vniuerſam naturam [illegible]
nam Taliter paſtus ē iſraeliticus populus [illegible]
annis· xl· māna ⁊ gaudens volatiliū preda· [illegible]
conſilio helias cōmunes habuit coruos [illegible]
bis agreſtibꝰ ſocios nutrimē ¶ Ciril Vel [illegible]
remis cibis terrenū noſtrū alit̄ corpus· [illegible]
rationalis dīno v̄bo vigorat̄ ad bonā [illegible]
ſpūs· nō eñ naturā incorporeā corpus alit [illegible]
naȝāȝēꝰ· vn̄ ñ alit̄ virtus pāṅ· nec ꝑ carnem [illegible]
bet aīa ⁊ pingueſcit· alijs epulis nutrita [illegible]
catur ⁊ creſcit nutrimentum boni caſtitas [illegible]
pientia pulmētum· iuſticia potus· impaſſibilitas [illegible]
delectatio bene ſapere ¶ Ambr· Vides igitur quo [illegible]
nere veat̄ armorum· quo hominē a ſpiritalis [illegible]
incurſione defendat aduerſum [illegible]
enim quaſi deus vtitur poteſtate· quid enim [illegible]
derat Sed q̄ſi homo cōmunī ſibi accepit [illegible]
diuino pabulo lectionis ieiunus famē corporis [illegible]
gat· alimentū v̄bi acquirat· nō eñ poteſt [illegible]
ſequit̄ panē deſiderare terrenum· humanis [illegible]
uina preſtare non dubiū ē ſimul cum dicit [illegible]
ſolo pāe viuit hō oſidit hominē eſſe temptatū [illegible]
eſt ſuſceptionem noſtram· non ſuam diuinitatem

¶ Et duxit illum diabolus ⁊ oſtēdit ei oīa regna orbis terre in momento temporis ⁊ ait illi. Tibi dabo poteſtatem hanc vniuerſam ⁊ gloriam illorum. quia mihi data ſunt ⁊ cui volo do illa. Tu ergo ſi adoraueris coram me. erunt tibi omnia ſubdita. Et reſpōdens ihesus dixit illi. ſcriptum eſt· dominum deum tuum adorabis ⁊ illi ſoli ſeruies.

¶ Theoph. Primo inimicus xp̄m de gula temptauit. ſed ſuperatus ē. Deinde de cupiditate ſiue auaricia. in hoc q̄ oſtendit ei omnia regna mundi. Vnde ſeq̄t. Et duxit illum diabolus ⁊ oſtendit ei omnia regna orbis terre in momēto tēporis. ¶ Greg. i omē. Quid mirum ſi ſe permiſit ab illo in montem duci. qui ſe pati etiam a membris illius crucifigi. ¶ Theoph. ſed qualiter oſtendit ei omnia regna orbis terre. Quidā dicunt q̄ mente hec ei oſtēdit. ego autem dico q̄ ſenſibiliter ⁊ in phantaſia apparere fecit. ¶ Titus. Vel oſtendit eidem verbo ⁊ velut quādam domū inten tionis manifeſtat. vt exiſtimabat. ¶ Ambro. Nō autem in momento temporis ſecularia ⁊ terrena mō ſtrantur non enim tam conſpectus celeritas indicatur q̄ caduce fragilitas poteſtatis exprimitur. In momē to enim cuncta illa pretereūt. ⁊ ſepe honor ſeculi abijt nondū venit. Sequit̄. Et ait illi. Tibi dabo poteſtatem hanc vniuerſam ⁊ gl̄am illoꝝ. quia mihi tra dita ſunt. ⁊ cui volo do illa. ¶ Titus. In vtroq̄ mentiebatur. neq̄ enim habebat. nec cōferre poterat quod non habebat. nullius enim obtinet poteſtatem ſ̄ ad ſupplicium eſt aduerſarius derelictus. ¶ Ambro. Alibi autem legis quia omnis poteſtas eſt a deo. itaq̄ a deo ē poteſtatum ordinatio. a malo ambitio poteſtatis. nec ē poteſtas mala. ſed is qui male vtitur poteſtate. Quid ergo bonum eſt vti poteſtate. ſtudere honori bus non infertur. non expiatur. Diſtingue tamē bonos: alius enim bonus in ſeculo. alius pfecte virtutis. Bonum eſt enim deum querere ⁊ co gnitioni diuinitatis ſtudium nullis occupationibus impedire. Sed ſi is qui deū querit ꝓpter fragilitatem carnis ⁊ mentis anguſtias ſepe temptatur. quanto magis qui ſeculum querit. obnoxius ē. Docemur ergo ambitionem deſpicere. eo q̄ diabolice ſubiacet poteſtati. ¶ Titus. Habet autem forenſis gratia domeſti cum periculum. ⁊ vt dominetur alijs. prius ſeruit. curuatur ad obſequium. vt honore donetur ⁊ dum vult eſſe ſublimior. ſimulata humilitate fit vilior. vn̄ ſubdit. Tu ergo ſi adoraueris coram me. erunt tibi omnia ſubdita. ¶ Ciril. Quomodo tu cuius ſors eſt inextinguibilis flāma. qualiter oīm domio que ſua ſunt ſperabas. paraſti cultorem habere. cuius metu omnia vniuerſa. ¶ Origenes. Vel aliter totū duo regna certatim regnare feſtinant. peccati rex pecca torum diabolus. ⁊ iuſticie rex iuſtis xp̄us. ſciens q̄ diabolus in hoc veniſſe xp̄m vt regnum eius tolle ret. oſtendit ei omnia regna mundi. Non quidem regnum Perſarum vel Iudeorum. ſed regnum ſuū quomodo regnaret in mundo. quomodo ſcilicet alij regnantur a fornicatione. alij ab auaricia. Et oſten dit ei in puncto temporis. hoc eſt in preſenti temporꝭ curſu. quia ad comparationem eternitatis. puncti ob tinet inſtar. neq̄ enī neceſſarium habebat Saluator vt ei diutius huius ſeculi negocia monſtrarent̄. ſed ſtatim vt aciem luminū ſuoꝝ ad contemplandū vertit ⁊ peccata regnātia ⁊ eos qui regnarentur a vicijs conſpexit. dicit ergo ad eum. Veniſti. vt aduerſus me de imperio dimices. adora me. ⁊ accipe regnum quod teneo. Verum dominus vult quidem regnare ⁊ quaſi iuſticia ut abſq̄ peccato regnet. vult gentes ſibi eſſe ſubiectas. vt ſeruiant veritati. nec ſic vult regnare ceteris vt ipſe regnetur ab alio. vnd̄ ſequit̄. Et reſpondens ihs dixit illi. ſcriptum eſt. dominum deū tuū adorabis ⁊ illi ſoli ſeruies. ¶ Beda. Dicens diabolus ſaluatori ſi ꝓcidens adoraueris me. econtrario audit q̄ ipſe magiſter adorare eū debeat quaſi dominum ⁊ deum ſuum. ¶ Ciril. Qualiter autem ſi ſm hereticos filius eſt creatura adoratur quod crimen inferet̄ aduerſus eos qui ſeruierunt creature ⁊ nō creatori ſi filium ſecundum eos creaturam exiſten tem colimus tanq̄ deum. ¶ Orige. vel aliter. Nos inquit omnes ꝓpter ea mihi volo eſſe ſubiectos. vt dn̄m deum adoret̄ ⁊ ipſi ſoli ſeruiant. tu autem a me vis incipere peccatum qd̄ ego diſſoluturus huc veni. ¶ Ciril. Hoc autem mandatum eius tetigit intima. ante aduentum enim eius ipſe vbi q̄ colebatur. lex autem diuina eijciens ipſum a domino vſurpato adorare ſtatuit ſolum eum. qui naturaliter deus eſt. ¶ Beda. Querat autem aliquis. quomodo conueniat q̄ hic precipitur. ſoli domino ſeruiendum apoſtoli verbo qui dicit. Per caritatem ſeruite inuicem. Sed in greco dulia intelligitur ſeruitus cōmunis hoc eſt ſiue deo ſiue homi exhibita ſm quā iubemur ſeruire inuicem. latria autem vocatur ſeruitus diuinitatis cultui debita qua iubemur ſoli deo ſeruire.

¶ Et duxit illum in iheruſalem. ⁊ ſtatuit illum ſupra pinnaculum templi ⁊ dixit illi. Si filius dei es. mitte te hinc deorſum. Scriptum eſt enim quoniam angelis ſuis mādauit de te. vt conſeruent te ⁊ quia ī manibꝰ tollent te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et reſpondens ihesus ait illi. Dictum eſt· non temptabis dominum deū tuū. Et conſummata omni temptatione diabolus receſſit ab illo vſq̄ ad tp̄us.

¶ Ambro. Sequitur iactantie telum quo in procliue delinquitur quia dum homīes gloriam virtutis ſue iactare deſiderāt de loco meritorū ſuoꝝ ⁊ ſtatione rece dunt. vnde dicitur. Et duxit illum ī iheruſalem ⁊ ſtatuit eum ſupra pinnaculum templi. ¶ Orige. Sequebatur plane quaſi athleta ad temptationem ſponte proficiſcens ⁊ q̄ſi dicens quamodo loquebatur. Duc quo vis ⁊ inuenies me in omnibus fortiorem. ¶ Ambr. Ita autem eſt iactantia vt dum ſe putat vnuſquiſq̄ ad altiora conſcendere ſublimium vſurpatione factorū

ad inferiora trahatur. vnde sequit᷑ Et dixit illi. si filius dei es. mitte te hinc deorsum ¶ Reba. Non autē contra diuinitatem certamē diabolus init neqꝫ enī audebat Et ideo dicebat si filius dei es. sed cū hoīe certamen init quē quodam seducere potuit ¶ Ambrosius Vere autem diabolica vox est. que mentem hominis de gradu altiore meritorū precipitare contēdit. simul infirmitatem suā diabolus maliciāqꝫ designat. quia nemī potest nocere nisi ipse deorsum se miserit. nam qui relictis celestibus terrena eligit. voluntarium quoddam precipitio vite labentis icurrit. simul quoniā telum suū diabolus vidit obtusum qui omnes homies ꝓprie subiecerat potestati. plꝰ cepit ꝙ hoīem iudicare. Trāsfigurat autem se sathanas velut āgelū lucis ⁊ de scripturis ipsis sepe diuinis laqueum fidelibꝫ parat. vnde subdit Scriptum ē enī quoniam angelis suis mandauit de te. ut conseruent te. ⁊ ꝗa in manibꝫ tollent te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum ¶ Orig. Vnō tibi diabole scire ꝙ ista scripta sunt nūqꝫ legisti ꝓphetas vel diuina eloquia. legisti quidem. non ut ipse ex lectione eorū melior fieres. sed ut de simplici littera eos qui amici sunt littere interficias. scis quia si de aliqs eius volumibus loqui voluens. nō decipies ¶ Ambro. Ergo nō te capiat hereticus. quia potest de scripturis aliqua exēpla proferre. vtitur ⁊ diabolus testimonijs scripturarum. non ut doceat sed ut fallat ¶ Orige. Vidē aūt quomodo ⁊ ī ipis testiōnijs versipellis est. vult enīꝫ minuere gloriam saluatoris quasi angelorū indigeat auxilio offensurus pedem. nisi eorū manibꝫ subleuet᷑ Hoc enī testimonium non de xp̄o. sed de sanctis generaliter scriptum ē. neqꝫ enī indiget angelorum auxilio qui maior est angelis. Quinpotius disce diabole ꝙ nisi deus adiuuaret angelos. offenderēt pedem suū ⁊ tu ꝓpterea ꝗsi fulgur de celo cecidisti. ꝗa credere ī ihm xp̄m dei filium noluisti Quare aūt siles. qd̄ sequitur Sup aspidem ⁊ basiliscum ambulabis nisi quia tu es basiliscus. tu draco. tu leo. ¶ Ambro. Sed dominus rursus neqꝫ ꝗ de se fuerant ꝓphetisata ad arbitrium diaboli putauit esse facienda. sed diuinitatis ꝓprie auctoritate seruata versucie eius occurrit. vt quia scripturarum exemplum pretenderat scripturarum vinceret᷑ exemplis. vnd̄ sequit᷑ Et respōdēs ihesus ait illi. Dictū est quia non temptabis dominū deum tuū ¶ Cris. Diabolicū enī ē seipm̄ inijcere ad pericula. ⁊ temptare si eripiat deus ¶ Cirl. Non. n. temptātibus largitur deus auxilia. sed credentibꝫ ī eum. vnde xp̄s temptantibꝫ eum nō ostendebat miracula. quibus dicebat generatio praua signum ꝗrit ⁊ non dabitur ei ¶ Cris. Aspice autē quomodo non turbatus ē dominꝰ imo de scripturis humilime cum iniquo disceptat ⁊ conformeris xp̄o ꝓposse. nouit diabolus arma xp̄i quibus succubuit. ex māsuetudine eum cepit. ex humilitate deuicit. Tu quoqꝫ cum videris hominē effectum diabolum ⁊ tibi obuiātem eo modo deuincas Doceas animā tuāꝫ formare os condecens ori xp̄i. sicut enim cum romanꝰ forsan resident iudex non exaudiet respōsum ignorantis eo modo loqui. sic ⁊ xp̄s nisi suo modo loquaris. nō exaudiet te. nec vacabit tibi ¶ Grego. miserius illegitime autem pugnāti āgonum regis terminus. vel aduersarius sua sponte cedat vincens vel ... deponitur fm pugnatorie artis decretum ... tur Et cōsūmata omni temptatione diabolus ... sit ab illo vsqꝫ ad tēpus ab illo ¶ Rab. ... scriptura omnē temptationem consummatam ... tribus premissis esset oīm materia delictorum ... cause temptationum. cause cupiditatum sunt ... carnis oblectatio. spēs glorie auiditas potentie. ¶ Reba. Accesserat quidem ad eu ... hominem. non inueniēs autem in ipso ... signa discessit ¶ Ambro. Vides ergo ipm diabolum ī studio non esse ꝑtinacem. cedere vero solere ... ⁊ si inuidere nō desinat tamē instare formidat ... frequētius refugit triūphari. audito itaqꝫ ... recessit inquit vsqꝫ ad tempꝰ. postea eni non ... turus. sed apte pugnaturus venit ¶ Theoph. ... quia de voluptate temptauerat ī deserto. recessit ... eo vsqꝫ ad tempus crucis in quo eū erat ... temptaturꝰ ¶ Maximꝰ. vel diabolus ī ... suggesserat preferre mūdi materiā diuine ... dn̄s retrocedere iussit. qd̄ erat indeuū ... vnd̄ postea satagebat preuaricatorē ... lectionis ad proximos. ⁊ ideo docens ... prouocabat ad illius insidias phariseos ⁊ scribas ... ad eorū odiū puereāt. sed dn̄s dilectiōis ... habebat in eos. monebat. arguebat. beneficia ... non cessabat ¶ Aug. de con. euā. Totū aūt hoc ... matheus narrat. sꝫ non eodem ordine. vnde incertum ē quid prius factum sit vtrū regna terre ... strata sint ei. ⁊ postea in pinnā templi leuatꝰ ... hoc prius ⁊ illud postea. nihil tamen ad rem ... facta esse manifestum sit ¶ Maximus. Ob hoc ... euāgelistarum hāc iste. illā vero ille primam ... inanis gloria ⁊ auaricia adinuicem sese gignunt. ¶ Orige. Johānes aūt ꝗa a deo exorsus ... cēs In pricipio erat vbū. temptationē dn̄i ... sit. quia deus temptari nō pt̄. de ꝗ ei erat ... vo ī mathei euāgelio ⁊ ī luca gñato hoīs ... ⁊ in marco. homo aūt ē quia temptat. Ideo ... lucas ⁊ marcus temptatonē domini describunt.

¶ Et regressus est iesus ī uirtute spūs in galileam Et fama exijt p vniuersam regionē de illo Et ipse docebat in synagogis eorum Et magnificabatur ab omnibus Et venit nazareth ubi erat nutritus Et intrauit secundum cōsuetudinem suā die sabbati ī synagogam Et surrexit legere Et traditus est ei liber ysaie Et ut reuoluit librum inuenit locum ubi scriptum erat Spiritus dominī super me ꝓpter quod unxit me euangelizare pauperibus misit me Sanare contritos corde ⁊ predicare captiuis remissionem ⁊ visum cecis dimittere confractos i remissionem predicare annum domini acceptum ⁊ diem retribucionis. Et cum plicuisset

Et cũ plicuiſſet librum reddidit miniſtro & ſedit Et oĩm in ſynagoga oculi erant i tẽ dentes in eũ Cepit autem dic ad illos qȝ hodie impleta eſt ſcriptura i aurib; veſtris

Orige. Quia dominus temptatorem vicerat· uir tus addita eſt quãtum ſcilicet ad manifeſtationem Vnd dicitur Et regreſſus eſt iheſus in virtute ſpi ritus in galileam. Beda Virtutem ſpũs ſigna mi raculorum dicit. Ciril. Agebat autem miracula non aliunde quaſi acquiſitam habens ſpũs ſancti gratiam ſicut alij ſancti· ſed potius cum eſſet na turaliter filius dei & conſors oĩm que ſunt pr̃is tãꝗ̃ propria virtute operatione vtit ea que eſt ſpũſſancti. Decebat autem extunc eum notum fieri & hũanati onis fulgere miſterium apud eos qui erãt de ſangui ne iſrael Vnde ſequitur Et fama exijt p vniuerſam regionem de illo. Beda Et quia ſapientia pertinet ad doctrinã· virtus vero refertur ad opera vtraꝗ̃ coniungit· Vnde ſequit̃ in ſynagogis eorum· Sy nagoga grece latine dicitur congregatio· quo noĩe ſolebant turbas conuentum ſed & domum in qua ad audiendum verbum dei conueniebant iudei appel lare ſolebãt· ſicut nos eccl̃ias & loca & choros fidliũ vocamus differt inter ſynagogã q̃ cõgregatio & eccl̃iam q̃ conuocatio interpretat̃· qȝ ſcilicet & pecora & queꝗ̃ in congregari i vnum poſſunt conuocari nõ poſ ſunt niſi ratione vtentia Ideo noue gr̃e populũ q̃ſi maiori dignitate preditum rectius eccleſiam ꝙ̃ ſy nagogam nominare apoſtolicis doctrinis viſum eſt Orige. autem & magnificat̃ a preſentibus alleue tur· preſentibus factoꝝ dictorũue iudicijs cum ſequitur Et magnificabatur ab omnib; Orige. Caue autem ne beatos tantum illos iudices· & te ar bitreris priuatum eſſe xp̃i doctrina· quia nunc etiã ſi modo docet p organa ſua· & nunc magis glori ficatur ab omnibus ꝙ̃ illo tempore quo tantũ i vna iudea cognoſcebat̃. Ciril. Largitur autẽ ſui no titiam inter quos educatus ẽ ſc̃m carnem Vnde ſeq̃ Et venit nazareth vbi erat nutritus Theo. Sic nos docet prius proprios beneficiare & do ctrina & ad reliquos amiciã ſpargere. Beda Conſueſcebant autem die ſabbati in ſynagogis ut a mundi negocijs ad medicanda legis monita quietis reſiderent· vnde ſequit̃ Et intrauit ſc̃m conſuetudinem ſuam die ſabbati in ſynagogam. Ambro. Ita autem dominus ad omnia ſe curauit ut ne lectoris quidem aſpernaret̃ officium Vnde ſequit̃ Et ſurrexit legere· & traditus eſt illi liber Acepit quidem librum vt oſtenderet ſe ipſum qui locutus eſt in prophetis & remoueret ſacrilegia perfidorum qui alium deum dicunt vete ris teſtamenti alium noui vel qui initium xp̃i dicũt a virgine Quomodo enim cepit ex virgine qui ante virginem loquebat̃. Orige. Non autem for tuito reuoluit librum & capud de ſe vaticinans repe rit lectionem ſed hoc prouidentie dei fuit. vnde ſeq̃ Et vt reuoluit librum· inuenit vbi ſcriptum erat Spũs domini ſuper me· xp̃s enĩ eſt qui ita commemorat

Beda. Explicans enim nobis cauſam facte i mun do reuelationis & ſue humanationis hoc dicit· ſic enĩ filius cum ſit ſpũs dator· non recuſat fateri tanꝗ̃ hõ ꝙ in ſpũ dei eijciat demonia ita nõ recuſat dicere· ſpi ritus domini ſuper me· pro eo ꝙ factus eſt homo. Ciril. Similiter autẽ fatemur eum vnctũ fuiſſe inquãtum carnem ſuſcepit· vnde ſequit̃ Propter qd̃ vnxit me· non enim vngitur diuina natura· ſed qd̃ nobis cognatum exiſtit· ſic etiam & ꝙ dicit ſe miſſũ imputandum eſt humanitati. Illam ſequitur. Euan geliſare pauperibus miſit me. Ambro. vides tri nitatem coeternam atꝗ̃ perfectam· ipſum loquitur ſcriptura ih̃m deum hominẽꝗ̃ in vtero perfectum· lo quitur & patrem & ſp̃mſanctum qui cooperat̃ oſten ditur· quãdo corporali ſpecie ſicut columba deſcẽdit in xp̃m Orige. Pauperes autem nationes dicit· Iſti aũt erãt paupes nihil oĩno poſſidentes nõ deum non legem non pphetas nõ iuſticiam reliquaſꝗ̃ vir tutes. Ambroſ. vel vniuerſaliter vngit̃ oleo ſpiri tali & virtute celeſti ut paupertatem conditionis hu mane theſauro reſurrectionis ditaret eterno. Be da. Dicitur etiam euangeliſare pauperib; dicens. Beati pauperes quia vr̃m eſt regnum celorum. Ciril. Forſitan enim pauperibus ſpũ in his oſtẽ dit exhibitum liberale donum inter omnia dona que p xp̃m obtinent̃. Sequitur. Sanare cõtritos corde vocat contritos corde debiles· fragilem mentem ha bentes· & reſiſtere nequẽtes inſultibus paſſionum quib; remedium ſanitatis promittit. Baſili. Vel ptritos corde venit ſanare· i· remedium dare hĩb; cor ptritũ a ſathana p peccatũ eo ꝙ peccatis pctm̃ cor humanum proſternit. Beda. Vel quia ſcriptum ẽ Cor contritum & humiliatum deus nõ ſpernit· ideo miſſum ſe dicit ad ſanandum contritos corde. ſc̃m illud pſalmi Qui ſanat contritos cord̃ Sequitur Et pre dicare captiuis remiſſionem. Cris. Captiuationis vocabulum multiplex eſt. Eſt enim captiuatio bona ſicut paulus dicit. Captiuãtes omnẽ intellectum ad obedientiam xp̃i Eſt & praua & ſenſibilis que eſt a corporalibus hoſtibus· ſed deterior eſt· intelligibilis de qua hic dicit Fungitur enĩ peccatum peſſima ty rannide precipiens mala & obedientes cõfundens ab hoc intelligibili carcere nos xp̃s eripuit Theoph Poſſunt autem & hec de mortuis intelligi· qui cap tiui exiſtentes ſoluti ſũt ab iferni domino p xp̃i re ſurrectionem. Sequitur. Et uiſum cecis Cirillus Profluentes enĩ a diabolo tenebras in corda huma na xp̃us quaſi ſol iuſticie remouit faciens homines filios· non noctis & tenebrarum ſed lucis & diei Qui enĩ aliquãdo errabant· perceperunt iuſtoꝝ ſemitas Sequitur Dimittere confractos in remiſſionem. Orige. Quid enim ita fractum atqȝ colliſum fue rat vt homo· qȝ a ih̃u dimiſſus eſt & ſanat̃. Beda vel dimittere confractos in remiſſionem eſt eos qui legis pondere importabili fuerant depreſſi reuelare Orige. Iſta autem omnia predicta ſũt vt poſt vi ſionem ex cecitate poſt libertatem ex vinculis poſt ſanitatem a diuerſis vulneribus veniamus ad annũ domĩ acceptum· vnde ſequitur. Predicare annum domini acceptum Nunc aũt quidam iuxta ſimplicem

intelligentiam anno vno euãgelium ſaluatorem in
iudea predicaſſe· ⁊ hoc ē qḋ dr̄ · p̄dicare annum dn̄i
acceptum Vel annus dn̄i acceptus ē totum temp⁹
eccleſie quo dum verſat̄ in corpore pegrinat̄ a dn̄o·
¶ Beda· neqꝫ eni̅ ſolus ille annus quo dominus pre
dicabat fuit acceptabilis·ſedetiam iſte quo predicat
apoſtolus dicens · Ecce nunc tempus acceptabile ·
P⁹ ānū ſane dn̄i acceptabilē ſubdit Et diē retbu·
ſcilicet extreme quãdo reddet vnicuiqꝫ ſecundū op⁹
ſuū ¶ Ambro· Vt diem hunc annum dn̄i acceptum
dicit perpetuis diffuſum temporibus qui redire i or
bem laboris neſciat continuationem fructus homib9
⁊ qetis idulgeat· Seq̄t̄ Et cū plicuiſ· librū reddidit
miſtro ⁊ ſedit ¶ Beda· Librum audientib9 illis qui
aderant legit· ſꝫ lectum miſtro reddidit· quia dū eēt
in mundo· palam locutus ē docens i ſynagogis ⁊ tē
plo· ſed ad celeſcia reuerſurus his qui ab initio ui de
rant ⁊ miniſtri ſermonis fuerant· euãgeliſandi offi:
cium tradidit· ſtās legit· quia nobis ſcripturas que
de ipſo erant aperuit· in carne dignatus eſt opera
ri· ſed reddito libro reſidet · quia ſe ſuperne quietis
ſolio reſtituit Stare enim operantis eſt· ſedere autē
quieſcentis vel iudicantis ſic ⁊ predicator verbi ſur
gat· legat ·i· operetur· ⁊ predicet ⁊ reſideat ·i· pre
mia quietis expectet Reuolutum autem librū legit
quia eccleſiam miſſo ſpū omnē veritatem docuit ·
plicatum miſtro reddidit· quia nō oia oibus diceda
ſed p captu audientiū cōmittit doctori diſpenſandu
vbum· Seq̄t̄ Et oim in ſinagoga oculi erāt iten· in
eū ¶ Orige· Et nūc etiā ſi volumus· oculi noſtri poſ
ſunt attendere ſaluatorē Cū eni̅ pn̄cipale cordis tui
direxeris ad ſapientiam veritatem deiqꝫ vnigenitum
ꝯtemplandū· oculi tui intuent̄ ihm̄ ¶ Ciril· Tunc at̄
oim oculos conuertebat ad ſe quõmodo ſtupentiū qua
liter lr̄as nouit· quas non didicit· ſꝫ quomā mos erat
iudeis pmulgatas de xp̄o phetias dicere cōſiſtiman
vel in quibuſdā eorū prepoſitis · vel in aliquib9 ſan
ctis prophetis· dominus hoc predicauit· vn̄ ſequit̄
Cepit aūt dicere ad illos quia hodie impleta ē hec
ſcriptura in auribus veſtris· ¶ Beda· Quia ſcilicet
ſicut illa ſcriptura predixerat· ⁊ magna faciebat ⁊
maiora dominus euãgeliſabat·

¶ Et omnes teſtimonium illi dabāt ⁊ mi
rabantur in verbis gracie que procedebāt
de ore ipſius ⁊ dicebant Nonne hic eſt filiꝰ
ioſeph Et ait illis Vtiqꝫ dicetis mihi hanc
ſimilitudinem Medice cura teipſuꝫ Quāta
audiuimus facta in capharnaum fac ⁊ hic
in patria tua Ait autem Amen dico vobis
quia pheta nē̄o eſt acceptus in pr̄ia ſua ·
In veritate dico vobis multe vidue erant i
diebus helie i iſrabel quãdo clauſum eſt ce
lum annis tribus ⁊ menſibus ſex cuꝫ facta
eſſet fames in omni terra Et ad nullam ea
rum miſſus eſt helias niſi in ſarepta ſidonie
ad mulierem viduam Et multi leproſi erāt
in iſrael ſub heliſeo pheta Et nemo eoꝝ
mundatus eſt niſi naaman ſyrus ·

¶ Criſ· Cū veniſſet in nazareth dn̄s a miraculis ab
ſtinet ne prouocaret eos ad maiorem liuorem· Pre
tendit aūt eis doctrinā nō minus admirãdam mira
lis Erat eni̅ quedam diuina gr̄a ineffabilis in dictis
ſaluatoris ꝯcurrēs· aīas pmulcēs audiencium vn̄ ſeq̄t̄
Et oēs teſtimoniū illi dabāt ⁊ mirabāt̄ in vbis gr̄e q
pcedebāt de ore ipi⁹ ¶ Bed· Teſtimoniū illi dabāt
atteſtãdo illū vere eē ut dixerat· d̄ q̄ [illegible]
¶ Criſ· Sꝫ ſtulti admirātes ſmōis venuſtatem [illegible]
dūt ipm ab eo q̄ putabāt pr̄· vn̄ ſequit̄ ⁊ dicebant
nōne h̄ ē filꝰ ioſeph ¶ Ciril· Sꝫ qḋ ipedit ut vene
rabilē ⁊ admirabilē ſit· ⁊ ſi filius eēt · ut putabatur
ioſeph Nōne vides diūna mira· Sathanā [illegible]
tum nōnullos ab his egritudinib9 liberatos [illegible]
Poſt multū eni̅ temp⁹ ⁊ ſignoꝝ oſtēſiōe [illegible]
ad eos· nec eū ſuſtinuerūt· ſꝫ itēꝝ ſe [illegible]
dia· vn̄ ſequit̄ Et ait illꝭ vtiqꝫ dicetis mihi [illegible]
tudinē Medice cura teipm̄· Quāta audiuimꝰ [illegible]
in capharnaū· fac ⁊ hic in pr̄ia tua ¶ Ciril· Com
ḋe pūbiū erat apud hebreos ad iproperiū [illegible]
tatum Clamabāt eni̅ aliqui contra medicos [illegible]
medice ſana teipm̄ ¶ Glo· q·d· quia in caphar
plures te curaſſe audiuimus· cura eciā teipſum [illegible]
fac ſilr in tua ciuitate vbi conceptus es ⁊ [illegible]
¶ Aug· de con· euã· Cū aūt iam magna ab illo [illegible]
fuiſſe cōmemorat· que ſe nondū narraſſe [illegible]
dentius q̄ꝫ hoc eum ſcienter preoccupaſſe [illegible]
Neqꝫ eni̅ eni̅ ab eius baptiſmo pgreſſus [illegible]
tus putet̄ nondū ſe aliqḋ ꝯmemoraſſe de his que i
capharnaū geſta fuerāt ¶ Ambro· [illegible]
ſaluator ſe excuſat q̄ nulla in patria ſua miracula
uirtutis operatus ſit ne forſitan aliquis [illegible]
trie nobis eſſe debere putaret affectum· [illegible]
Ait autem Amen dico vobis quia propheta nemo
acceptus eſt in patria ſua ¶ Ciril· Quaſi dicat [illegible]
tis multa prodigia inter vos a me fieri· [illegible]
ſum nutritus· ſed non latet me quedam [illegible]
multis accidit paſſio Cōtemnūtur enim [illegible]
etiam optima queqꝫ quãdo non raro ꝯtingūt [illegible]
ſed ſuppetunt ad velle Et ſic etiam [illegible]
bus familiaris eni̅m quia ſemꝑ preſto eſt· [illegible]
uerentia priuatur a nobis eius ¶ Beda· Propheta
autem dici in ſcripturis xp̄m et moyſes [illegible]
dicit Propheta; vobis ſuſcitabit deus de fratribus
veſtris ¶ Ambro· Hoc autem exemplo declaratur
q̄ fruſtra opem miſericordie celeſtis expectes [illegible]
ens fructibus virtutis inuideas Aſpernatur [illegible]
iudeorum eſt ⁊ ab his qui diuina beneficia [illegible]
ſequūtur· miracula ſue poteſtatis [illegible]
quippe carnis adus diuinitatis exemplum eſt ⁊ [illegible]
ſibilia nobis eius per ea que ſunt uiſibilia [illegible]
ſtrantur · Videte igitur quid mali inuidia [illegible]
indigna propter inuidiam patria iudicatur in qua
ciuis operetur que digna fuit· in q̄ dei filius naſceret̄

¶ Orig. Quantū ad Luce hiſtoriā ptinet · ne dum in capharnaū feciſſe aliquod ſignum deſcribit. Nā antequā veniret Capharnaum in Nazareth dixiſſe legit. Quecūqȝ audiuim⁹ facta ī Capharnaū ⁊c. Vñ puto in pñti ſermone aliquid latitare miſterij ⁊ nazareth eſſe typum iudeorum Capharnaum typum gentium. Erit enim tempus quando dicturus eſt populus iſrael · que oſtendiſti vniuerſo orbi oſtende ⁊ nobis · predica ſermonem tuum populo tuo iſrael · ut ſcilicet cum ſubintrauerit plenitudo gentium tūc oīs iſrael ſaluus fiat. Quamobrem videtur mihi conuenienter reſpōdiſſe ſaluator. Nemo propheta acceptus eſt in patria ſua plus iuxta ſacramentum q̄ iuxta litteram · licet ⁊ Jeremias in Anathoth patria ſua non fuerit acceptus · ⁊ reliqui pphete · ſed magis videtur mihi intelligi vt dicamus patriam oīm pphetarum fuiſſe populum circūciſionis. Et natiões quidē ſuſceperūt vaticiniū xp̄i ihesu · magis habentes moȝ ſuis prophetas de xp̄o predicantes · q̄ȝ illi qui ex his non ſuſceperunt ihesum. ¶ Ambro. Bene autē per comparationis exemplo arrogantia ciuium redarguitur iudeoȝ · dominicū q̄ȝ factum ſcripturis docetur veteribus conuenire. Nam ſequitur. In veritate dico vobis multe vidue erant in iſrael in diebus Helie · non quia Helie dies fuerunt · ſed in quibus Helias operat⁹ eſt. ¶ Cris. Ipſe quidem terreſtris angelus celeſtis homo qui nec tectum · nec menſam nec amictum habebat ut multi. Clauem celoȝ gerit in lingua. Et hoc eſt qd̄ ſequitur. Quādo clauſum ē celum annis tribus ⁊ mēſibus ſex. Poſtq̄ȝ autem celum ſerauit · terrāqȝ reddidit ſterilem · regnabat fames ⁊ conſumpta ſunt corpora. Vnde ſequitur · Cū facta eſſet fames in terra. ¶ Baſil. Ut enim aſpexit ex ſaturitate non modicum generari obprobrium per famem illis ieiunium attulit · quo culpam eoȝ que ī immēſum creſcebat cohibuit. Corui autem facti ſūt aliqui ei miniſtri qui conſueuerūt alioȝ pabula vſurpare. ¶ Cris. Sed quoniam exiccatus eſt fluui⁹ ex quo pocula iuſto dabant · vade inquit deus ī Sareptam Sidonie · illic mandabo mulieri vidue ut paſcat te vnde ⁊ hic ſequitur. Et ad nullam eaȝ miſſus ē Helias niſi in Sarepta Sidonie ad mulierē viduā. Q̄ ex quadam dei diſpenſatione factum eſt · fecit enī deus eum plongum iter pergere vſqȝ in Sidonem vt vīa mundi peſte paſcat a domino pluuias. Multi autem tunc temporis opulenti erant · ſed nullus tale aliquid fecit ut vidua. Reuerētiam enī mulieris ad pphetam non prediorum ſed voluntatis fiebant diuitie. ¶ Ambro. Miſtice autem dicit in diebus helie quia dies faciebat illis qui in eius operibus lucem videbant gr̄e ſpiritalis. Et ideo aperiebatur celum videntibus diuina miſteria · claudebat quādo fames erat quia nulla erat cognoſcēde diuinitatis vbertas. In vidua autem illa ad quā helias direct⁹ eſt · typ⁹ eccleſie premiſſus eſt. ¶ Orige. Occupante enim fame populum iſrael ſcilicet audiendi ſermonē dei venit ppheta ad viduam · de qua dicitur. Multi filij deſerte magis q̄ȝ eius que habet virum ⁊ cū veniſſet panē eius ⁊ alimenta multiplicat. ¶ Beda. Sidonia aūt venatio inutilis. Sarepta incendium vel anguſtia panis interpretat. Quibus omnibus gentilitas exp̄mitur · que inutili venationi dedita id eſt lucris ⁊ negocijs ſeculi ſeruiens icendium carnaliū cupiditatū paniſqȝ ſpiritalis anguſtias patiebat · donec helias id ē ppheticus ſermo ceſſante ſcripturaȝ itelligētia p pfidia iudeorum venit ad eccleſiam · ⁊ recept⁹ paſceret ⁊ reficeret corda credentium. ¶ Baſi. Que libet etiam aīa viduata ⁊ priuata virtute ⁊ diuina noticia poſtq̄ȝ diuinū verbum recipit pp̄ria delicta cognoſcēs docetur nutrire verbum virtutū panibus ⁊ irrigare fontem vite doctrina veritatis. ¶ Orig. Sed ⁊ aliud ad eundem ſenſum pertinēs loquit · cum ſubdit. Et multi leproſi erant in iſrael ſub Heliſeo ppheta · nemo eorum mundatus ē niſi Naamā ſyr⁹. Qui vtiqȝ non erat ex iſrael. ¶ Ambro. Miſtice aūt populus eccleſiam congruit vt ſequat populus ille ex alienigenis congregatus · ante leproſus priuſq̄ȝ miſtico baptizaret in flumine id ē poſt ſacramenta baptiſmatis maculis corporis ⁊ mētis ablutus immaculata virgo cepit eſſe ſine ruga. ¶ Beda. Naamā enim qui decorus interp̄tatur · populū ſignificat natonū · qui ſepties lauari iubet · quia illud baptiſma ſaluat qd̄ ſeptiformis ſpūs regenerat. Caro eius p⁹ lauacrum ſicut pueri aparet quia mater gratia oēs vnam parit infantiam · vel q̄a xp̄o conformatur de quo dicitur. Puer natus eſt nobis.

¶ Et repleti ſunt om̄s in ſynagoga ira hec audientes. Et ſurrexerunt ⁊ eiecerūt illum extra ciuitatem ⁊ duxerunt illū vſqȝ ad ſupcilium montis ſup quem ciuitas illorum erat edificata vt p̄cipitarent eum. Ipſe autem tranſiens p medium illorum ibat.

¶ Grecus. Quia prauā eorum intentiōem redarguerat ideo indignant. Et hoc eſt qd̄ dicitur. Et repleti ſunt omnes in ſynagoga ira · p eo etiam quod dixerat · hodie completa eſt hec ppheta · arbitrati ſunt q ſeipm compararet pphetis · ⁊ ideo indignant · ⁊ fugant eum extra ciuitatem vnde ſequit. Et ſurrexerunt ⁊ eiecerunt illum extra ciuitatem. ¶ Ambroſ. Nec mirum ſi pdiderunt ſalutem · qui eiecerunt de ſuis finibus ſaluatorem. Dominus aūt qui docuerat apoſtolos exemplo ſui omnib⁹ omnia fieri nec volentes r̄pudiat · nec inuitos alligat nec eijciētib⁹ reluctatur · nec rogantibus deeſt non mediocriter aūt inuidia prodit · que caritatis oblita in acerba odia cāis amoris inflectit. Cum enī ipſe dominus p populos beneficia diffunderet illi iniurias irrogabant · vnde ſequitur. Et duxe · illum vſqȝ ad ſupcilium montis · ſuper quem ciuitas illoȝ erat edificata vt p̄cipitarēt eū. ¶ Beda. Peiores ſunt iudei diſcipuli diabolo magiſtro. Ille verbo ait. Mitte te deorſum · iſti facto mittere conant · ſed illorum mente mutata ſubito vel obſtupefacta deſcendit · quia adhuc illis penitentie locū reſeruat. Vnde ſequit. Ipſe autem tranſiens per medium illorum ibat. ¶ Cris. In quo ⁊ que ſūt humanitatis ⁊ que ſunt diuinitatis · oſtendit · ſtare enī in

medio inſidiantium ⁊ non apprehēdi· diuinitatis emi
nētiam oſtendebat· diſcedere vero diſpenſatiōis ap
probabat miſterium· ¶ Ambro· Simul intellige nō
ex neceſſitate fuiſſe· ſed voluntariam corporis paſ
ſionem· etenī quādo vult· capit· quādo vult· labitur
nam quēadmodum a paucis teneri potuit qui a po:
pulo non tenet· ſed voluit ſacrilegium eſſe multorū·
ut a paucis quidem affligeret ſed pro toto orbe mo
reret· Adhuc etiā malebat iudeos adhuc ſanare ꝗ͂ pde
re ut efficaci furoris exitu deſinerēt velle qd̓ iplere
non poſſent ¶ Beda Nondum etiam venerat hora
paſſionis que i paraſceue paſce futa extiterat· nec
dum locum paſſionis adierat· qui nō i nazareth ſed
iheroſolimis hoſtiarum ſanguine figurabat nec hͦ
genus mortis elegerat qui crucifigendum ſe a ſecu
lo preconabatur·

¶ Et deſcendit in capharnaū ciuitatē gali
lee ibiqꝫ docebat illos ſabbatis Et ſtupe/
bant in doctrina eiꝰ qꝛ in poteſtate erat ſꝫmo
ipſiꝰ Et in ſinagoga erat homo hn̄s demoī
um immūdū ⁊ exclamauit voce magna di
cens. ſin Quid nobis ⁊ tibi iheſu nazarene
veniſti pdere nos Scio eni te qꝛ ſis ſanctus
dei Et increpauit illum dicens Obmuteſce
⁊ exi ab illo ⁊ cum proieciſſet illum demoni
um ī medium exijt ab illo nihilqꝫ illi nocuit
Et factus eſt pauor ī omnibus et colloque
bantur adinuicem dicentes Quod eſt hoc
verbum quia in poteſtate et virtute impe/
rat īmundis ſpiritibus et exeunt Et diuul
gabatur fama de illo in omnem locum regi
onis.

¶ Ambro· Non indignatione cōmotus dn̄s nec ſce
lere offenſus iudeam deſeruit· quinetiā īmemor iniurie
memor clementie· nunc docendo· nunc ſanādo in fide
plebis corda demulcet· vnde dicit Et deſcendit in ca
pharnaum ciuitatem galilee ibiqꝫ docebat illos ſab:
batis ¶ Ciril· Quāuis enī ſciret ꝙ inobedientes eēnt
⁊ duri cordis· tamen viſitat illos ſicut bonꝰ medicꝰ
illos qui vltima laborant egretudine temptat ſanare
Docebat aūt ī ſinagogis ꝯſonāter ſcḋm illud Palam neqꝫ
occulte locutus ſum· nec in obſcuro loco terre· ī ſab
bato quoqꝫ diſputabat cum eis· quia vacabant mira
ti ſunt ergo de doctrine virtute ⁊ poteſtatis magnitudi
ne· Unde ſequit Et ſtupebant ī doctrina eius· quia
in poteſtate erat ſermo ipſius id ē non blandus ſꝫ im
perioſus ad ſalutem· iudei autem putabant eſſe xp̄m
ſicut aliquē ſanctorꝫ aut prophetarum· Ut aūt maio
rē de eo opinionem acciperēt· tranſcendit menſuram
ppheticam non enim dicebat· Hec dicit dn̄s ut pro
phete conſueuerant dicere· ſed ſicut dominus legis
que ſunt ſupra legem proferebat transferens lite
ram ad veritatem ⁊ figuras ad ſpiritalem intelligē
ciam ¶ Beda eē ſermo doctoris ī poteſtate ſit cum ea
que docet· operat· Qui enī facto deſtruit· qd̓ predi
cat contemnit· ¶ Cirill· Oportune aūt dogmatibus

plerūqꝫ ardua miſcet opera· quos enī non diſpoſi
tatio ad cognoſcendum hos inſtigat ſignorum oſ
ſio· vnde ſequit Et ī ſinagoga erat homo habens de
monium immundū ¶ Ambro· Sabbato medicine o
uine opa cepta ſignificat vt inde noua creatura ce
perit· vnde vetꝰ creatura ante deſiuit· Ne ſub lege
eſſe dei filium· ſed ſupra legem in ipſo principio ſi
gnaret· Bene etiam ſub bato cepit· ut ipſum ſe oſte
deret creatorem· qui a opa operibus inſerit ⁊ pi
ſequitur opus quod ipſe iam ante ceperat ut ſi do
mum faber renouare diſponit· non a fundamentis ſ
a culminibus incipit ſoluere vetuſtatem· ita ibi pri
manum admouet· vbi ante deſierat Deinde a mi
nibus incipit· ut ad maiora pueniat· liberare a
mone etiam homines ſed ī verbo dei poſſunt reſurr
ctionem mortuis imparē diuine ſolius ē poteſtat
¶ Criſ· calumniabantur autem Iudei gloriam ei
dicentes· hic non eijcit demones niſi in beelzebub p
cipe demoniorum· ad quod remouendum cum reproba
taretur demōes inuicte poteſtati eius nec tolerare
congreſſum deitatis ſeuam vocem emittebant· Und
⁊ hic ſequitur Exclamauit voce magna dicēs ſin
quid nobis ⁊ tibi Iheſu nazarene veniſti perde
nos ¶ Beda Quaſi diceret· paululum a me receden
do quieſce· cui non ē ſocietas cum noſtra fraud
¶ Ambr· Nec quēqꝫ mouere debet ꝙ iheſu nomen
nomen ī hoc libro diabolus dixiſſe primus inducit
nec enim ab eo xp̄s nomen accepit· qd̓ de celo ange
lus ad virginem detulit Eſt huius impudentie dia
bolus dixiſſe primus inducitur· nec enim ab eo xp̄s
nomen accepit· qd̓ de celo angelus ad virginem det
lit Eſt huius impudentie diabolus· ut inter homines
aliquid primus vſurpet· ⁊ ad homines quaſi nouum
deferat· quo terrorē ſue poteſtatis incutiat· vnde ſeq
Scio enim te quia ſis ſanctus dei ¶ Beda Nomina
bat eum ſanctum dei quaſi alijs ſanctis ſimiliter ſed
eo ſingulariter ſancto exiſtente cum articulo indica
ne· ipſe eſt enim naturaliter ſanctus cuius participa
tione omnes alij ſancti vocāt· neqꝫ tamē hoc teſta
quaſi eum veraciter noſſet· ſed ſe cognoſcere fing
bat ¶ Cirill· Putauerūt enī demones ꝙ p hūiliat
laudem faceret ipm inanis glorie amatorē· ut diſſi
ret ab eorꝫ cōtrarietate· ut poſt pro grā grām red
penſans ¶ Criſ· Voluit etiam demon peruertere or
nem rerum ⁊ apoſtolorꝫ rape dignitatem· Et ſug
gerere multis ut ei obedirēt ¶ Beda Quāuis igitur
vera fateretur· compeſcebat tamen eius ſermone
ſimul cum veritate etiam ſuā iniquitatem pro
vt nos etiam aſſuefaciat ne curemus de talibus
vera loqui videant· nefas ē enī ut cum adſit nobis
ſcriptura diuina· inſtruamur a diabolo· vnde ſeq
Et increpauit illum dicens· obmuteſce ⁊ exi ab
¶ Bed· Diuina aūt pmiſſione liberandus a demo
homo proicitur ī mediū· ut virtus poſſeſſionis
ris· plures ad viam ſalutis inuitet· vnde ſequit E
cū proieciſſet illū demoniū ī mediū exijt ab illo nihil
illū nocuit· videt aūt repugnare qd̓ hic dicit a ma
ꝗ ait Et diſcerpēs eū ſpūs imūdus ⁊ exclamans v
ce magna exijt ab eo· niſi intelligamus hoc dixiſ
Marcum diſcerpens eum· quod dicit hic Luc

⁊ cum proieciſſet illum in medium · ut ꝙ ſecut⁹ ait
medicꝰ q̄ nocuit intelligat̄ quia iactatio illa mēbro
rum ꝓ vexatio non eum dbilitauit · ſicut ſolēt ex
ire demonia etiam quibuſdam mēbris amputatis ⁊
multis vndementis pro tam integra reſtitutiōe ſa
nitatis mirant̄ illam ſequit̄ · Et factus eſt pauor in
omnib⁹ ⁊ colloquebant̄ adinuicē dicētes · Quod ē h̄
verbum q̄ in poteſtate ⁊ virtute imperat immūdis
ſpiritibus ⁊ exeunt · Theoph · Quaſi dicāt quale
eſt preceptum hoc q̄d precipit exi ab eo ⁊ exit ·
Beda · Expellere quidem demonia ⁊ hoīes ſancti
ſæ verbo dei poſſunt · Ipm autem dei verbū ꝓpria
poteſtate virtutes operatur · Ambro · Myſtice autem
qui in ſynagoga ſpm̄ habebat immundū · populus ē
iudeorum qui inodatus diaboli laqueis ſimulatam
corporis mundiciā interioris mētis cordib⁹ inquina
bat ⁊ ſpm̄ immundū habebat · quia ſpm̄ ſanctum ami
ſerat · Introierat enim diabolus · vnde xp̄us exierat
Theoph · Sciendum eſt etiam ꝙ multi nunc demo
nia habent oēs ſc; qui demoniorꝫ deſideria implēt ut
furioſi habent demoniū ire · ⁊ ſic de ceteris · ſed dn̄s ī
ſynagogam venit cū mens hoīs fuerit · congregata
⁊ tunc dicit demoni inhabitanti obmuteſce · ⁊ ſtatim
proiciens eum in medium · egredit̄ ab eo · non eīn decet
hominē ſemp iracundum eſſe · beſtiale nāq; hoc eſt ·
nec ſemp abſq; ira · Inſenſibile nāq; eſt hoc · ſed me
dium inter ambulare opoztet · ⁊ iram contra mala
habere ⁊ ſic proicitur hō cum immūdus ſpirit⁹ ab
eo egreditur ·

Surgens autem d̄ ſynagoga introiuit in domum ſymonis Socrus autem ſymoīs tenebat̄ magnis febrib⁹ ⁊ rogauerūt illum pro ea Et ſtans ſuper illam īpauit febrī ⁊ dimiſit illam Et ↄtinuo ſurgens miniſtra bat illis .

Ambro · Poſtq̄ Lucas virum a ſpū nequicie libe
ratū ante poſuit · ſubſtituit femine ſanitatem utrūq;
enim ſexum dn̄s curaturus aduenerat ⁊ prior ſana
ri debuit · qui prior creatus ē · Vn̄ dicit̄ Surgēs
autem de ſynagoga introiuit ī domū ſimonis · Cris ·
Manebat enim apud diſcipulos honorans ipſos
⁊ ob hoc animoſiores reddens · Ciril · Aſpice aūt
quō manet penes virum inopem xp̄s · q̄ ſpontaneā
paupertatem pro nobis paſſus ē ut diſcam⁹ cū pau
peribus conuerſari · nec ſpernere depreſſos ⁊ paupe
res · Sequit̄ · ſocrus autē ſimonis tenebatur ma
gnis febribus ⁊ rogauerunt illum ꝓ ea · Iero · ſy
mo · Modo ſaluator rogatus mō vltro curat egro
tos oſtendens ſe contra peccatoꝝ quoq; paſſiones ⁊
precibus ſemp annuere fidelium ⁊ ea que ipſi minime
in ſe intelligunt vel intelligenda dare vł non intelle
cta dimittere · ſm illud · Delicta quis intelligit · ab oc
cultis meis mūda me dn̄e · Cris · Marcus autem math⁹
hec retexunt non differt · illud eīn eſt breuitatis · hoc
autem exquiſite interp̄tationis · Sequit̄ · Et ſtans
ſup illam impauit febri · ⁊ dimiſit illam · Baſili⁹ In
quo lucas figurauit ſermonē tanq̄ de precepto ani
mali ſenſibili facto · ſic dicens febri imperatum · ⁊ ꝙ
febris nō obmiſit imperantis operationem · vnde ſequitur ·
Et continuo ſurgens miſtrabat illis · Cris · Quia
eīn morbus curabilis erat · ꝑ moduꝫ medendi poteſta
tem ſuam declarauit · faciens ꝙ minime ars medicine
facere potuiſſet · Poſt febris eīn ſedationem multo
tempore patientes egent · vt priſtine reſtituant̄ ſani
tati · tunc autem ſimul omnia facta ſunt · Ambro · ſi
autem altiori conſilio iſta pendamus · animi debemus
intelligere ⁊ corporis ſanitatem vt prius animus q̄
ſerpentis laborabat inſidijs abſolutus ſit Denique nō
prius Eua ſurrexit q̄ꝫ ſerpentis eam verſutia temp
tauit · ⁊ ideo aduerſus ipm autorem peccati prius de
buit medicina ſalutis operari · Fortaſſis etiam in typo
mulieris illius varijs criminū febrib⁹ caro noſtra lā
gueſcebat · nec minorem febrem amoris eſſe dixerīꝫ
q̄ꝫ caloris · Beda · Si eīn viꝝ a demonio liberatum
moraliter animū ab immunda cogitatione purgatū
ſignificare dixerimus conſequēter femina febribus
tenta · ſed ad imperiū dn̄i curata carnem oſtendit a con
cupiſcentie ſue feruore ꝑ continētie precepta frena
tam · Ciril · Et nos ergo ſuſcipiamus ihm Cū eīn
viſitauerit nos · ⁊ portamus eum ī mēte ⁊ corde · tūc
enormiū voluptatum eſtum extinguet ⁊ ī columes
faciet vt miniſtrem⁹ ei · hoc ē ei⁹ beneplacita pagā⁹ ·

Cum autem ſol occidiſſet omnes q̄ habe bant īfirmos varijs languoribus ducebāt illos ad eum At ille ſingulis man⁹ īponēs curabat oīs Exibant autē demoīa a mul tis clamācia ⁊ dicencia quia tu es filius dī Et increpans non ſinebat ea loqui quia ſci ebant eum eſſe criſtum .

Theoph · Conſiderandum ē turbe deſiderium · naꝫ
cum ſol occidiſſet · adducunt ad eum infirmos · nō a
tempore impediti · vnde dr̄ · Cum aūt ſol occidiſſet ·
omnes qui habebant infirmos varijs languorib⁹ du
cebant illos ad eum · Orige · Ideo quidem circa ſo
lis occaſum id ē elapſa die illos adducebāt · quia ve
recundabant̄ vel timebant phariſeos · vł quia de die
intenti erant circa alia · vel quia · putabant non licē
ſanare ī ſabbato Ipe aūt ſanabat eos · vnde ſequitur
At ille ſingulis manus imponens curabat omnes ·
Ciril · Quāuis aūt ut deus potuiſſet oīa verbo
pellere morbos · tamen tangit eos · oſtendens ꝓpriaꝫ
carnem efficacem ad preſtanda remedia · nā caro dei
erat · Sicut eīn ignis appoſit⁹ vaſeneo imprimit ei
ꝓprie caliditatis effectum ſic omnipotens dei verbuꝫ
cum vniuit ſibi veraciter aſſumptū templum ex vir
gine animatum ⁊ intellectu particeps ſue poteſtatis
eis effectum inſeruit · Tangat igit̄ ⁊ nos · imo potius
nos illum tangamus quatinus ⁊ nos ab animaꝝ in
firmitatib⁹ liberet · necnon a demonū impugnatione
⁊ ſupbia · Sequit̄ eīn · Exibant aūt demonia a mul
tis clamātia ⁊ dicentia · quia tu es filius dei · Beda
Demonia filium dei confitentur · ⁊ ſicut poſtea dicit̄
ſciebant ipm eſſe xp̄m · quia cum ieiunio fatigatum

eum diabolus videret· verū hominem intellexit· ſ; q̄
temptando non p̄ualuit· verū filius dei eſſet dubita
bat ¶ Nunc aut̄ per ſignoꝝ potenciā vel intellexit vł
potius ſuſpicatus eſt eſſe filium dei· Non igit̄ ideo
iudeis eum crucifigē pſuaſit quia xp̄m ſiue dei filiū
non eſſe putauit· ſed quia ſe morte illꝰ nō p̄uidit eē
dānandū De hoc em̄ miſterio a ſeculis abſcondito di
cit ap̄lus ꝙ nemo principū huius ſeculi cognouit
Si em̄ cognouiſſent· nunq̄; dn̄m glorie crucifixiſſēt
¶ Cirl. In h̄ at̄ ꝙ ſequit̄ ⁊ increpās· nō ſinebat ea
loqui percipe xp̄i humilitatem ¶ Nō ſinebat ut demo
mones īmundi eum manifeſtarent· nō em̄ oportebat
eos ſubri pe officij apoſtolici gloriam· nec decebat xp̄i
miſteriu; ligua feda publicari ¶ Theoph. Quia nō
ē ſpecioſa laus ī ore peccatoris · vel quia nolebat in
uidiam atcēdere iudeorum ex hoc ꝙ ab oībus lauda
retur· ¶ Beda Ipſi autem apoſtoli precipiunt̄ reti
cere d̄ illo· ne diuina maieſtate p̄dicata paſſionis di
ſpenſatio differretur·

¶ Facta autem die egreſſus ibat in deſer
tum locum ⁊ turbe requirebant eum ⁊ ve
nerunt vſq; ad ipſum ⁊ detinebant illū ne
diſcederet ab eis Quibꝫ ille ait q̄a ⁊ alÿs
ciuitatibus oportet me euāgeliſare regnu;
dei· quia ideo miſſus ſum Et erat p̄dicās in
ſinagogis galilee.

¶ Cirl. Poſtq̄; ſatis vtilitatis populis p̄ miracula
eſt collatum oportebat eum eſſe· maiora nāq; putā
tur miracula poſt abſentiam opātis· dum ipſa magis
exclamāt ⁊ vice vocis fruūtur· Vnd̄ dicit̄ ¶ Facta aūt
die egreſſus ibat ī deſertum locū ¶ Grecꝰ Abijt aūt
in deſertū ut marcus dicit ⁊ orabat· non ꝙ ip̄e ora
tione indigeret· ſed vt nobis bone opationis fieret
forma ¶ Cirl. Phariſei quidem ip̄is p̄digijs p̄dicā
tibus potentiam xp̄i ſcandaliſabant̄· Populi vero
eloquia audientes acquieſcebant̄ ⁊ ſequebant̄· vnde
ſequit̄ Et turbe requirebāt eum ⁊ venerunt vſq;
ad ip̄m ⁊ detinebant illum ne diſcederet ab eis nō q̄
dem aliqui primatu; aut ſcribarum ſed quoſcūq; ma
licie fucus non denigrauerat ⁊ illeſam habebant cō
ſcientiam ¶ Grecꝰ Quod autem marcus dicit apo
ſtolos perueniſſe· ad eum dicentes ꝙ omnes querūt
te· lucas vero dicat populos p̄ueniſſe nō diſcrepāt
ab inuicem· Applicuerunt em̄ ad ip̄m populi apoſto
lorum ſequētes veſtigia· Dominꝰ autem gaudebat
detentus ſed mandabat ut eum dimitterent ut etiam
alÿ participes forent eius doctrine quaſi tempore ſue
p̄ſītie non multū duraturo· vnde ſequit̄ Quibus ait
Quia ⁊ alÿs ciuitatibus oportet me euangeliſare re
gnum dei· quia ido miſſus ſum· Marcus dicit ad h̄
veni oſtendens d̄ītatis eius celſitudinē ⁊ volunta
riam ex inanitōem lucas vero dicit ad hoc miſſus
ſū diſpenſationem id ē incarnationē oſtendens· necn̄
beneplacitum patris miſſionē appellās· ⁊ ille quidē
ſimplicit̄ dicit ut predicē· iſte vero regnū dei adiun
git qd̄ ē ip̄e xp̄s ¶ Cirl. Sit etiā pſidera ꝙ poterat
in eodem loco manēdo oīs attrahere ad ſe· nō tamē
hoc fecit prebens nobis exemplum ut p̄ ambulemus

⁊ requiramus p̄euntes ſicut paſtor qui p̄diram ...
dicꝰ accedit ad infirmū· vna em̄ anima recuperata ...
terit aliquis mille delicta abolere· vnde ⁊ hic ſequi...
Et erat predicans in ſinagogis galilee frequentabat
quidem ſinagogas docens illos ꝙ non eſſet ſeductor
Nam ſi iugiter inhabitata coleret diffamaretur ...
velut latitantem ¶ Beda· Si aūt occaſus ſolis m...
ſtica mors dn̄i exp̄mit̄ die redeunte reſurrectio ...
indicat̄· cuius manifeſta luce a credentiū turbis req...
Et in gentiū deſerto inuētus ne abeat detinet̄· mag...
cū h̄ contigerit p̄ma ſabbati q̄ reſurrectō celebrata e...

Capitulum Quintum.

Factum eſt autem cum turbe i...
ruerent i eum ut audirent ve
bu; dei ⁊ ipſe ſtabat ſecus ſtag
num genazareth ⁊ vidit duas
naues ſtantes ſecus ſtagnū. piſcatores a...
deſcenderant ⁊ lauabant retia Aſcendens
autem in vnā nauem que erat Simonis ro
gauit eum a terra reducere puſillum ⁊ ſe
dens docebat de nauicula turbas.

¶ Amb. Ubi dn̄s ipartiuit multos varia ḡra ſani
tatum nec t̄pe nec loco cepit a ſtudio ſanādi ſe cohi...
ri veſpera icubuit ſecꝫbāt ſtagnū occurrit vigila...
vn̄ dr̄ ¶ Factū ē aūt cū turbe irruerent in eū ¶ Cirl. Cre...
em̄ ei cōnexi diligentes eū ⁊ mirātes ⁊ interroga...
tes Quis em̄ diſceſſiſſent dum huiuſmōi miracula
faciebat q̄ voluiſſet ſolū pſpicere faciē ⁊ eis talia lo...
quētem neq; em̄ in agendo miracula ſolum admirabil...
erat· ſ; ⁊ viſus eius abundabat plima ḡra· vnd̄...
quētem eū audiunt in ſilentio ſerīē locutōis ...
pentes dicit̄ ei ut audirent verbū dei ⁊ ipſe ſtabat ſe...
cus ſtagnum genazareth ¶ Beda· Stagnum gen...
zareth idem dicunt eſſe ꝙ mare Galilee vel mare
tiberiadis· Sed mare Galilee ab adiacenti prouin
cia dicitur· Mare aūt tyberiadis a proxima ciuita
te porro Genazareth a laci ipſius natura qui ...
pantibus aq̄s de ſe ipſo ſibi exercitare auram p̄hibet
greco vocabulo quaſi generās ſibi aurā dr̄· Neq;
em̄ in ſtagni morē ſternit̄ aqua· ſed frequētib; ...
ſpirātibꝫ agitat̄· hauſtu dulcis ⁊ ad potandum ...
Sed hebree lingue conſuetudine oīs aquaꝝ con...
gatio ſiue dulcis ſiue ſalſe mare nuncupat̄ ¶ Cirl.
¶ Fugit autem dn̄s glīam quātomagis ip̄a eū ſeque
batur Et ido a t̄bis ſe ſepās aſcendit i nauē· Et...
dit duas naues ſtantes ſecus ſtagnum piſcatores a...
deſcēderāt ⁊ lauabāt retia ¶ Cirl. Qd̄ ſigni erat ...
catōis· Scd̄m vo matheū inuenit eos reficientes
tia tamē em̄ erat paupertatis exceſſus· ut lacerata re
pararēt· noua nequentes hr̄e volens aūt diſciplulos ...
congregare ſpectaculū ut nemo remaneret poſt ...
Vnde dicitur· Aſcendens autem in vnam nauem
ſed oīs facie ad faciē cernerent· aſcendit in nauem
que erat Simonis rogauit eum a terra reducere
puſillum ¶ Theoph. Vide aūt xp̄i manſuetudinem
quomodo rogat Petrum· ⁊ Petri obedientiam
quomodo in omnibus fuit obediens· ¶ Cirl.

¶ Crif. Postq̃ vero multa pegerat miracula itez
docend̄ ponit ⁊ exinsaẽ exiēs i mari piscaẽ existē
rez in terra. vnde dicitur Et sedens docebat turbas
de nauicula ¶ Grego. nazãzenus. Cunctis condescē
dens vt a profundis extrahat piscem hominem scz
natantem in mobilibus rebus ⁊ maris huius vite p
cellis ¶ Beda. Distice autem due naues circũcisio
nem ⁊ preputium figurant quas videt dominus. q̃a
in vtraq; populo nouit qui sūt eius. ⁊ ad futurã vite
tranquillitatẽ quasi ad litus videndo hoc ē misericordi
ter visitando puehit Piscatores sunt ecclesie docto
res q̄ nos p rete fidei cõprehendunt. ⁊ q̄si litori sic ēre
viuentiũ aduehũt sz hec retia mō laxãẽ i capturã mō
loca plicãẽ. q̃a non omne tempus est habile doctrīe
sed nunc exercenda ē lingua doctoris. ⁊ nũc sui met
cura gerenda. Nauis Simōis est ecclia primitiua
de qua Paulus dicit Qui operatus est petro in apo
stolatũ circũcisionis. bene vna dicta quia multitudĩs
credentiũ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna. ¶ Aug. de q̃. euã.
De qua docebat turbas. quia de autoritate ecclesie
docet gentes. q̃ autem dominus ascēdens in nauim
rogat eum a terra reducere pusillum significat tem
perate vtendum verbo ad turbas. vt nec terrēa eis
p̃cipiaẽ. nec a terrenis in profunda sacramentorũ
recedatur. Vel prius in proximis regionibus genti
bus p̃dicandum. vt q̃d postea dicit. duc in altum re
motiores gentes postea predicandum precipiat.

¶ Ut autem cessauit loqui dixit ad symo
nem Duc in altum ⁊ laxate recia vr̃a i cap
turam Et ridens symon dixit illi p̄ceptor
p totam noctem laborantes nihil cepimus
In verbo aut tuo laxabo rethe Et cum hoc
fecisset. concluserũt piscium multitudinem
copiosam Rumpebatur aũt rethe eoꝝ. ⁊ an
nuerunt sociis qui erant in alia naui vt ve
rent ⁊ adiuuarent eos Et venerunt ⁊ im
pleuerunt ambas nauiculas. ita vt pene
mergerentur.

¶ Ciril. Postq̃ sufficienter populum docuerat re
grediebatur iterum ad magnificentias operas ⁊ p pi
scationis magisteria piscatur discipulos. vnde sequiẽ
Ut aũt cessauit loqui. dixit ad Simonem. duc in al
tum ⁊ laxate retia vestra i capturam ¶ Crif. Co
descendens enĩ hominibus sicut magos p sidus vocauit
sic ⁊ piscatores p piscatoriam artez ¶ Theoph. De
trus autem non distulit. vnde sequiẽ. Et respõdens
Simon dixit illi. p̄ceptor p totam noctem laborãtes
nihil cepimus non autem addidit. nõ te audiam nec
secundis laboribus me exponam. Sed magis subdi
dit. In verbo autem tuo laxabo rete. quia vero tur
bam de nauicula dominus instruxerat. non sine mer
cede nauicule dominũ derelinquit duplicẽ beneficiũ
ipsi. quia p̄mo docuit q multitudine piscium ⁊ deinde
discipulũ ipsũ fecit. Unde seqẽ Et cũ h̄ fecisset. cõclu
serũt piscium multitudinẽ copiosam Tot aũt pisces
cepit. vt nõ posset eos foras educẽ. sed a sociis au

xilium peteret. vnde sequiẽ. Rumpebaẽ autem rete
eorum ⁊ annuerunt sociis qui erant in alia naui vt
venirent ⁊ adiuuarent eos. Per nutũ ipsos vocat
quia ex stupore propter capturam piscium loqui non
poterat. Et sequitur de eorum auxilio cum dicit. Et
venerunt ⁊ impleuerunt ambas nauiculas. ita vt
pene mergerenẽ ¶ Aug. Johãnes quidem videtur
simile miraculum dicere. sed illud longe aliud est. q̃d
factum ē post resurrectiõem dñi ad mare tyberiadis
ibi enĩ nonsolũ ipm tempus valde diuersum ē. sed
etiam res ipsa plurimũ distat. nam retia illic in dexte
ram missa. centum quiquagintatres pisces cepe
runt. magnos quidez. sed p̃tinuit ad euãgelistam di
cere q̃ cum tam magni essent. retia nõ sunt disrup
ta. respicientem scilicet ad hoc factum q̃d lucas cõ
memorat. vbi p̄ multitudine piscium retia rumpebã
tur ¶ Ambro. Distice aũt nauis petri s̃m mathium
fluctuat secũdum lucam repletur piscibus. vt ⁊ pri
cipia ecclesie fluctuantis ⁊ posteriora exuberantis ag
noscas. Non turbaẽ ista que petrum habet. turbaẽ
illa que iudam habet in vtraq; Petrus sed qui suis
meritis firmus est. turbaẽ alienis. Caueamus igiẽ
proditorem ne p vnum plurimi fluctuem⁹. illic tur
batus vbi modica fides. hic securi vbi p̃fecta dilectio
denique etsi aliis imperaẽ vt laxent retia sua. soli tamẽ
Petro dr̃. duc in altum hoc est in profundum dispu
tationum. Quid enĩ tam altum q̃z scire dei filium. q̃
sũt aũt apostoloꝝ que laxari iubentur retia. nisi ver
borum complexiones ⁊ quasi quidam orationis sinus
⁊ disputationum recessus. qui eos quos ceperint.
non amittant. Et bene apostolica instrumenta piscandi
retia sunt que non captos p̃imũt. sed reseruant. ⁊
fluctuantes de infimis ad supna transducunt. dicit
autem preceptor p totam noctem laborãtes nihil ce
pimus. quia non hoc humane facundie opus. sed su
pne vocationis est munus. Qui aũt nihil ante cepe
rant magnam i verbo dñi concludunt piscium mul
titudinem. ¶ Ciril. Hoc autem fuit figura futuri
non enim i cassũ laborabũt euãgelice doctrine rethe
tendentes sed greges gentiũ aggregabunt. ¶ Aug
de con. euang. Qd autem retia rumpebanẽ piscium
copia ⁊ nauicule implete sunt ita vt pene mergerē
tur. significat hominũ carnalium multitudinem tan
tam futuram i ecclesia vt etiam disruptione pacis
per hereses ⁊ scismata scinderentur. ¶ Beda.
Rumpiẽ autem rete. sed nõ labitur piscis q̃a suos
dominus etiam inter p̃sequentium scandala seruat.
¶ Ambro. Alia autem nauis est iudea. ex qua iohã
⁊ iacobus eliguntẽ. Hij igiẽ de Sinagoga ad naui
Petri hoc est ad ecclesiam conuenerunt vt iplerēt
ambas nauiculas. Omnes enĩ in nomine ihesu genu
flectunt. siue iudeus siue grecus. ¶ Beda. Uel alia
nauis est ecclesia gentium que ⁊ ipsa vna nauicula
non sufficiente piscibus impleẽ electis. Quia no
uit dominus qui sunt eius ⁊ apud ipm certus ē su
orum numerus electoꝝ. dũq; tot i iudea credituros
non inuenit q̃t ad fidem vitamq; predestinatos nouit
eternam quasi alterius nauis receptacula piscibus q̃
rens suis. corda q̃ gentium fidei gratia replet. ⁊ be
ne rupto rethi socia nauis aduocatur. quando autẽ

iudas proditor Simon magus Ananias et ſaphira et multi diſcipulorum abierunt retro. ac deinde barnabas et paulus a gentium ſūt apoſtolatu ſegregati ¶ Ambro. Poſſumus tamē et aliam eccleſiam intelligere nauim alterius. ab vna enim plures eccleſie deriuantur ¶ Ciril. Innuit aūt ſocijs ut auxiliarētur eis. Multi enī ſequūtur apoſtolorum labores et prius illi qui euangeliorum ediderunt ſcripturas. poſt quos alij preſules et populoꝝ paſtores et iudeitatis doctrina periti. ¶ Beda. Pax autem impletio nauiū uſqꝫ i fines ſeculi creſcit. ſꝫ ꝙ iplete mergūt hoc ē i ſubmerſione ꝑmanēt. non enī ſunt ſubmerſe. ſed pieli tare apl'us expomt dicēs In nouiſſimis diebus erunt tempora periculoſa et erunt homines ſe ipſos amātes ꝛc. Nā mergi naues eſt homines i ſeculo ex q̄ electi ꝑ fidem fuerāt moꝝ prauitate relabi

¶ Quod cū videret ſym̄ō petrus. procidit ad genua ihesu dicēs Exi a me. quia homo peccator ſum domine Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant i captura piſcium q̄ ceperant Similr aūtē iacobū et iohannem filios zebedei qui erāt ſocij ſimonis Et ait ad ſimonem ihesus Noli timere ex hoc iam homines eris capiens et ſubductis ad terram nauibus relictis omnibus ſecuti ſunt eum.

¶ Ambroſ. Admirabatur petrus dona diuina et quo plus meruerat hꝰ preſumebat minus. vnde dr̄ Qd̄ cum videret Simon Petrus. procidit ad genua ihesu dicens Exi a me quia peccator ſum domine ¶ Ciril. Reducens enī ad cōſcientiā patrata delicta tremit et trepidat et velut imundus mundū nō credat ſe poſſe ſuſcipe. acceprat enim a lege diſtinguēdum eſſe inter maculatum et ſanctum ¶ Grego. niſſenus Cum enī mandaſſet demergere retia tota copia piſcium capta eſt. quātum ipſe maris dominꝰ et terre voluerit Vox enī verbi ſemꝑ ē vox virtutis. cuius ꝑcepto in origine mūdi lux et cetere creature prodibant. In his admirat̄ petrus Unde ſequitur Stupor enī circūdederat eum et omnes qui cum illo erant. in captura piſciū quā ceperant. ſimiliter autē iacobum et iohānem filios zebedei qui erāt ſocij ſimonis ¶ Aug. de con. euā. Andreā non noiat. qui tñ i telligit̄ i ea naui fuiſſe ſm mathei et marci narratōꝫ Sequit̄. et ait ad ſimonē ihesus Noli timere ¶ Amb. Dic et tu Exi a me domine quia peccator ſum. vt rn̄deat tibi deus. Noli timere. Indulgenti domino peccatum fatere Vides q̄ꝫ bonus dn̄s qui tm̄ tribuit hoib' ut viuificādi habeāt poteſtatem. vnde ſequit̄ Ex hoc iam hoīes eris capiens. ¶ Beda. Hoc ad ipm̄ petrum ſpecialiter ꝑtinet. Exponit enim ei dn̄s quid hec captura piſcium ſignificet. ꝙ ſcilicet ipſe ſicut nūc ꝑ retia piſces. ſic aliqñ ꝑ v̄ba ſit capturus hoīes totus ſacti huiꝰ ordo quid in eccl'ia cuius ipſe typū tenet quotidie gerat̄ oñdit ¶ Criſ. Cōſidera aūt eoꝝ fidem et obedientiā habentes enī opus ꝑ manibus appetibilis piſcatōis cum audiſſent mandatum nō diſtulerūt ſꝫ relictis oīb' ſecuti ſūt. Talē enī obedientiā requirit a nobis xp̄s. ut eā non ꝑtermittamus etiā ſi aliquid valde neceſſariū vrgeat. Unde ſequit̄ Et ſubductis ad terram nauib'. relictis oīb' ſecuti ſunt eum. ¶ Aug. de con. euā. Matheus et marcus breuiter hoc ꝑſtringunt. quēadmodū geſtū ſit q̄d lucas hic apertius explicauit. Hoc tamen videt̄ diſtare q̄ tm̄ petro a dn̄o dictū cōmemorat ex hoc iā hoīes eris capiēs q̄d illi ābob' fratrib' dictū eſſe narrauerūt. potuit vtiqꝫ prius hoc petro dici. cū de capta ingenti multitudie piſciū miraret̄. q̄d lucas inſinuat et ambobus poſtea q̄d illi duo cōmemorauerūt. vt intelligendū ē hꝰ ꝑmo fuiſſe factū. q̄d lucas cōmemorat. nec tunc eos a domino vocatos. ſed tm̄ fuiſſe predictū petro ꝙ hoīes eſſet capturus. non aūt ꝙ nūqꝫ piſces eēt capturꝰ. Unde datur locus itelligere eos ad capturā piſciū remeaſſe ut poſtea fieret q̄d matheus et marcus narrant. Tunc non ſubductis ad terram nauibus tanqꝫ cura redeundi. ſed ita eū ſecuti ſunt tanqꝫ vocantem aut iubentem. ſed ſi ſecundum iohannem iuxta iordanem ſecuti ſunt eum petrus et andreas quomodo ab alijs euangeliſtis dicit̄ ꝙ eos i galilea piſcātes inuenit. et ad diſcipulatum vocauit' nī ſit intelligendum ē non ſic eos vidiſſe dn̄m iuxta iordanem. ut ei iā iſeparabilr̄ cohererent. ſed tantū cognouiſſe quis eſſet. eūqꝫ miratos ad ꝓpria remeaſſe. ¶ Ambro. Miſtice autem quos petrus i ſua capit i verbo credidit. negat ſuam predam. negat ſui munus Exi inquit a me dn̄e Noli timere et tu quod tuum ſunt dn̄o deferre quia que ſua nobis ille conceſſit. ¶ Aug. de que. euā. Uel aliter ex plena eccl'ia carnalibus hoib' plene Petrꝰ dicit Exi a me quia peccator ſum tanqꝫ eccleſia turbis carnalium plena et eorum moribus pene ſubmerſa regnū ſpiritalium in quibus maxime perſona xp̄i eminet a ſe quodammodo repellit. Non enim hoc voce lingue dicunt bonis hominis miniſtris dei vt eos a ſe repellant. ſed voce morum et actuū ſuadent a ſe recedi. ne ꝑ bonos regantur. et eo vehementius quo deferūt eis honorē ut hi nonſuſcipiāt eoꝝ ſignificauerit petrus cadens ad pedes domini. Mores aūt ꝙ i eo dix' Exi a me. ¶ Beda. Confortat autem dn̄s timorem carnalium ne de vel de ſue conſcientie culpe tremens vel ſ alioꝝ innocentia ſtupens ſanctitatis iter formidet aggredi. ¶ Auguſti. de queſti euāgeliſtarum Dominus autem dum non receſſit ab eis ſignificat in bonis et ſpiritalibus viris non eſſe oportere hanc voluntatem ut peccatis turbarum cōmoti. quo quaſi ſecurius tranquillius qꝫ viuant. munus eccleſiaſticum deſerant. quod autem ſubductis ad terram nauibus relictis oīb' ſecuti ſunt eum poteſt ſignificare finem temporis quo ab huius mundi ſalo qui chriſto miſerum penitus receſſuri ſunt.

¶ Et factum eſt cum eſſet in vna ciuitatū et ecce vir plenus lepra et videns ihesum et procidens in faciens. rogauit eum dicens. Domine ſi vis potes me mundare. et extendens Ihesus manum tetigit illum dicens.

Volo mundare Et confeſtim lepra diſceſſit
ab illo Et precepit illi ut nemi diceret Sed
uade oſtende te ſacerdoti ⁊ offer ꝓ emūda-
cione tua ſicut precepit moyſes in teſtimo
nium illis Perambulabat autem magis ſer
mo de illo Et conueniebāt turbe multe ut au
dirent ⁊ curarentur ab īfirmitatibus ſuis
Ipſe aūt ſecedebat in deſertū ⁊ orabat.

Ambroſi. Quarto ſigno ex quo in capharnaum
venit leproſus ſanatur Sꝫ aūt quarto die
ſolem illuſtrauit ⁊ clariorem ceteris fecit. hoc clarius
opus eſtimare debemus de quo dicit Et factū eſt cū
eſſet in vna ciuitatū ⁊ ecce vir plenꝰ lepra Bn̄ vbi
leproſus mundat. certus nō exprimitur locus. vt oñ
deret nō vnum populū ſpecialis alicuius ciuitatis
ſed omnes populos fuiſſe ſanatos Athanaſi. ado
rauit aūt leproſus dominū deū exiſtentem in corpo
re neq; ꝓpter carnē putauit eſſe creaturā verbū
neq; pro eo ꝙ verbum erat uilipendit carnē quā
induerat immo ut in templo creato adorabat oīm
creatorem in faciem procidens. Sequit̄ enī Et vidēs
ihm ⁊ procidens in faciem rogauit eum. Ambro
ſius Qui in faciem procidit humilitatis eſt ⁊ pudoris
ut vnuſquiſq; de uite ſue maculis erubeſcat. ſed cō
feſſionem verecundia nō repreſſit. oſtendit vulnus
remedium poſtulauit dicēs. Dn̄e ſi vis potes me mū
dare De voluntate dn̄i. non quaſi pietatis īcredulꝰ
dubitauit. ſꝫ q̄ſi benignitatis aī colluuiōis ſue pſciꝰ
i preſumpſit Religionis aūt ⁊ fidei plena confeſſio ē i
voluntate dn̄i tribuit poteſtatem Ciril. Nouerat
enim lepram experimentis medicorꝫ non cedere ſed
uidit ſuꝑna maieſtate pelli demōes ⁊ ceteros ab alijs
morbos curari que conteit diuina dextera fieri
Titus Addiſcamus etiam ex verbis leproſi cor
poralium infirmitatum medelam non querere. ſꝫ di
uino beneplacito totum cōmittere qui nouit oportuna
⁊ oīa iudicio diſpoſuit Ambro Eo aūt ſanat ge
nere quo fuerat obſecratus. Unde ſequit̄ Et exten
dens ihs manū tetigit illum Lex tangi leproſos pro
hibet ſed qui dn̄s legis eſt non obſequit̄ legi. ſꝫ legē
facit Non ergo tetigit quia ſine tactu mundare nō
poterat Sed ut probaret. quia ſubiectus non erat
legi. nec contagium timebat ut homīes. ſed quia cō
taminari non poterat. quia alios liberabat. Simul
ostenderet ut lepra tactu dn̄i fugaret̄. que ſolebat cō
taminare tangentem. Theoph. Ipſius enī ſacra
caro eſt purgatiua ⁊ uitam tribuens. ſicut exiſtēs
verbi dei caro Ambro In hoc aūt ꝙ ſubdit. volo
mundare. habes volūtatem. habes ⁊ pietatis effectū
Ciril. A maieſtate aūt proceſſit impioſum māda
tum. qualiter igit̄ in ſeruis computat̄ vnigenitus fi
lius qui volendo tantūmodo cuncta poteſt. Regit̄ de
us patre. ꝙ oīa quecūq; voluit. fecit Qui vero ſui
patris poteſtate fungit̄ quō diuerſificabit̄ ī natura
ab eo Solent enī quecūq; ſunt euiſdem uirtutis ⁊
eiuſdem eē ſubſtantie Mirare tamē in his xp̄m diuine
⁊ corporaliter operantem Diuinū eſt enim ita velle.

ut preſto fiant omnia. humanū autem. extendere dex
teram. vnus itaq; xp̄s ex vtriſq; pficit̄. eo ꝙ vbū;
caro factū eſt Grego. niſenus Et quia cū vtraq;
homis particula aīa. ſcilicet ⁊ corpore vnita eſt dei
tas. ꝑ vtraq; pretebāt ſupne nature indicia Corpꝰ
enī reconditum in ſe lumen declarabat cum palpādo
preſtabat remedia. ſed anima prepotenti voluntate
diuinā oſtendebat uirtutem. velut enī ſenſus tactus
ꝓprius corporis ē. ſic ⁊ anime voluntarius motus.
vult anima. tangit corpus Ambro Dicit ergo vo
lo ꝓpter photinū. impat. ꝓpter arriū. Tangit ꝓpter
manicheū. Nihil aūt medium ē inter opus dei atq;
preceptum vt intelligas medentis affectum virtutē
opis. Unde ſequit̄ Et cōfeſtim lepra diſceſſit ab illo
Sed ne lepra tranſire poſſit in medicum. vnuſquiſq;
domice humilitatis exemplo iactantiam uitet. Nam
ſequit̄ Et ꝓcepit illi. ut nemī diceret. ut ſcilicet do
ceret non vulganda noſtra beneficia ſed premenda.
vt nonſolum a mercede abſtineamus pecunie. ſed etiā
grē. aut fortaſſe. illa ſilētij cauſa ē ipati ꝙ meliores
putabat. qui fide magis ſpontanea q̄ꝫ ſperatis bene
ficijs credidiſſent Ciril. Leproſo etiam ſilente ſuf
ficiebat ipſa negocij vox ad narrandum omnibꝰ ag
noſcentibꝰ ꝑ eum poteſtatem curātis. Criſ. Et q̄a
ut plurimū homīes dum egrotant. dei ſunt memores
ut autem conualeſcūt hebetant̄ mandat vt deū ꝑ oculꝭ
habeat. dans glīam deo. vnde ſequit̄ Sed vade oſtēde
te ſacerdoti ut ſcilicet mundatus leproſus pmitteret
ſe ſacerdotis aſpectui. acſi ꝑ illius cēſuram numera
ret̄ inter ſuos Amb. Et vt etiā ītelligeret ſacdos
nō legis ordine. ſꝫ gratia dei ſupra legem eſſe curatū
ut dum mandat̄ ſacrificium ſm̄ ꝓceptum moiſi oſtē
deret dn̄s quia legem non ſolueret. ſed impleret. vn̄
ſequit̄. Et offer ꝓ emundatione tua ſicut precepit
moiſes Aug. de con. euan. Videtur hoc approbare
ſacrificium qđ ꝑ moiſen ꝓceptum ē. cum id non ſuſci
piat eccleſia. qđ ideo iuſſiſſe intelligi poteſt. quia non
dum ceperat eſſe ſacrificium ſanctū ſanctorꝫ qđ corpꝰ
eius eſt. non enim oportebat auferri ſignificantia ſa
crificia priuſq̄ꝫ illud qđ ſignificabatur confirmatū
eſſet cōteſtatione apl̄orꝫ ꝓdicantium ⁊ fide credentiū
populorum Ambro. Vel quia lex ſpiritalis ē. vid̄
tur ſacrificium mandaſſe ſpiritale. vnđ dixit ſicut ꝓ
cepit moiſes Denicq; addidit in teſtimonium illis.
Titus. Heretici perperā hoc accipiunt dicentes
in obprobrium legis eſſe dictum. Qualiter autē iu
beret offerre ꝓ emundatione ſm̄ ꝓceptum moiſi.
Ciril. Dicit ergo ī teſtimonium illis. quia ex hoc
facto oſtendit̄ xp̄m ī compabili excellentia moiſi pre
ferri. quia enī moiſes inſufficiens erat a ſorore lepre
pellere morbum orabat dn̄m ut eam liberaret. ſed ſal
uator in poteſtate diuina protulit. volo mundare.
Criſ. Vel in teſtimoniū illꝰ hoc ē ad reprehenſionē
eorꝫ ⁊ ad probationē ꝙ legem reuereor. Cum enī; te
curauerim. mitto te ad ſacerdotum expiendam. ut
atteſteris mihi ꝙ non ſum ꝓuaricatus in legem. ⁊
quāuis dn̄s impendens remedia moneret nemini di
cere. Inſtruens nos euitare ſupbiam Fama tamē
eius volabat vndiq; inſtillans auditui cunctorꝫ mira
culum. vnde ſequitur. Perambulabat autem magis

ſermo de illo. ¶ Beda. Unius autem p̄fecta ſalu ratio multas ad dominū cogit turbas. vnde ſequiť. Et cō ueniebant turbe multe ut audirent ⁊ curarent ab ĩ firmitatibus ſuis. ut enim leproſus exterius ⁊ inte rius ſe ſanatum doceret pceptū beneficium ut mar cus ait etiam iuſſus non tacet. ¶ Greg. vi. moral. Redemptor aūt noſter p diem miracula in vrbibus exhibet ⁊ ad orationis ſtudium ĩ nocte pnoctat. vnde ſequiť. Ipſe autem ſecedebat ĩ deſertum. ⁊ orabat vt p̄fectis videlicet p̄dicatoribus innuat q̄tinus nec actiuam amore ſpeculacionis funditus deſerāt. nec cō templacionis gaudia opacionis nimietate ɔtemnant ſed quieti ɔtemplantes ſorbeāt q̄ occupati erga pxi mos loquētes profundant. ¶ Beda. Quod autem ſece dit orare. non ei nature tribuas. que dicit. volo. mun dare. ſed ei que extendens manū tetigit leproſū. Non q̄ iux̄ Neſtoriū gemina ſit filij pſona. ſed q̄ eiuſdē perſone ſicut nature ſic ⁊ opationes ſūt due. ¶ Gre gori⁹ nazazenus. Et opa quidem in populo. orationes aūt in deſerto pagebat. ut plurimū ſanctiēs q̄ liceat parum quieſcere. ut mente ſincera cum deo colloqua mur. Neq̄ em̄ ipſe indigebat remotione. quia non erat in eo quod remitteretur. cum deus eſſet ſed vt pateat nobis ⁊ operationis hora ⁊ altioris ſollertie. ¶ Beda. Typice autem leproſus humanum gen⁹ lāguidum peccatis deſignat plenum lepra quia om nes peccauerunt ⁊ egent gracia dei vt ſcilicet extē ta manu id eſt verbo dei humanā contingēte naturā a priſci erroris varietate mūdenť ⁊ offerant pemū dacione corpa ſua hoſtiam viuam. ¶ Ambro. Si aūt lepre medicina verbum ē ɔtēptus verbi lepra mē tis eſt. ¶ Theo. Vide aūt q̄ poſtq̄ mūdat⁹ eſt aliq̄s tunc dignus eſt offerre hoc munus. ſ. corp⁹ ⁊ ſang uinem domini qđ eſt diuine vnitum nature.

¶ Et factum eſt in vna dierum ⁊ Jheſus ſedebat docens Et erant phariſei ſedentes ⁊ legiſdoctores qui venerāt ex omni caſtel lo Galilee ⁊ iudee ⁊ iheruſalem. ⁊ virtus erat domini ad ſanandum eos Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat parali ticus ⁊ querebant eum inferre. Et ponere ante eum ⁊ nō inuemētes qua parte eum ĩ ferrent pre turba. aſcenderunt ſupra tectū ⁊ per tegulas ſubmiſerunt illum cum lecto ĩ mediū an̄ iheſum quorum fidem vt vidit. dixit Homo remittuntur tibi peccata tua. Et cepert̄ cogitare ſcribe ⁊ phariſei. dnt̄es q̄s ē hic qui loquiť blaſphemiā: Quis pōt peccata dimittere niſi ſolus deus: vt autē cognouit iheſus cogitationes eorum. reſpō dens dixit ad illos Quid cogitatis in cor dibus veſtris Quid eſt facilius dicere. di mittuntur tibi peccata an dicere. Surge ⁊ ambula: Vt autē ſciatis quia filius homis poteſtatem habet in terra dimittendi pecca ta. ait paralitico tibi dico. ſurge. tolle gra batum tuum ⁊ vade in domū tuam Et cōti ſtim ſurgens coram illis tulit lectum ĩ quo iacebat. ⁊ abijt in domum ſuam magnificās deum ⁊ ſtupor ap prehendit omnes ⁊ ma gnificabāt deum. ⁊ repleti ſunt timore dicē tes quia vidimus mirabilia hodie.

¶ Cirill. Scribe ⁊ Phariſei q̄ facti fuerāt prodi giorum xp̄i viſores audiebant ip̄m quoq̄ demō [illegible] dicitur Et factū eſt ĩ vna dierū ⁊ ieſus ſedebat docēs ⁊ erāt phariſei ſedentes ⁊ legiſdoctores qui venerāt ex omni caſtello Galilee ⁊ iudee ⁊ ieruſalē ⁊ virtus dn̄i erat ad ſanādum eos. Non quaſi mutuo acceptā poteſtatē alterius. ſꝫ quaſi deus ⁊ dn̄s ꝓpria operabatur virtute. fiunt aūt homines ſepe donorū ſpiritualiū [illegible] ni ſed plerūq̄ deficiunt ea ratione quam nouit donorū largitor qđ in xp̄o non accidit. aſſiſtebat em̄ [illegible] dis remedijs virtus diuina. Quia vero neceſſarium erat ubi tanta ſcribarū ⁊ phariſeorū turba [illegible] rat aliq̄d fieri ex his que virtutem atteſtarent ip̄ſius [illegible] ram eis q̄ eū paruipēdebāt factū ē quoddam miracu lum in paralitico ĩ quo quia defeciſſe videbatur medici nalis ars. portabať a proximis ad ſupnū ⁊ cel[illegible] medicum. vnde ſeq̄ť. Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paraliticus ⁊ querebāt eum infer re ⁊ ponere ante eum. ¶ Criſ. Mirandi vero ſunt q̄ paraliticū adduxerunt qualiter cum nequiuiſſent intrare per hoſtium nouū aliquid ⁊ [illegible] tarūt. Unde ſeq̄tur. Et non inuenientes qua parte eum inferrent pre turba aſcēderūt ſupra tectū [illegible] aūt tectū deponunt grabatum ⁊ ponūt in medio pa raliticum. Unde ſequiť. Et per tegulas ſubmiſerunt illum cum lecto ĩ medium ante ieſum. Dicit aliq̄s demiſſū fuiſſe locū a quo p tegulas depoſituri [illegible] ſint lectum. ¶ Beda. Hominem autem dominus a paralſi curaturus primo peccatorum vincula ſolui ut oſtēderet eum ob nexus culparum artu um diſſolutione damnari. nec niſi his relaxatis membro rum poſſe recupatione ſanari. Unde ſequitur. Quorum fidem ut vidit. dixit. Homo remittuntur tibi pecca ta tua. ¶ Ambro. Magnus dominus qui aliorum me rito ignoſcit alijs. ⁊ dū alios probat. alijs relaxat errata. Cur apud te homo collega non valeat cum apud deum ſeruus ⁊ interueniendi meritum ⁊ ius habeat impetrandi. ſi grauium peccatorum diffidis veniam. adhibe precatores. adhibe eccleſiam q̄ pro te precetur. cuius contemplatione quod tibi dominus negare poſſet. ignoſcat. ¶ Criſ. Occurrebat autem ⁊ in hoc ipſius patentis fides. non enim ſuſtinuiſſet ſe inferius ſubmitti. niſi credidiſſet. ¶ Aug. de con. euangeliſtarum. Quod autem dicit. Homo dimittuntur tibi peccata. ad hoc inſinuandum valet quia homini dimittebantur peccata. qui hoc ip̄ſe q̄ homo erat non poſſet dicere. nō peccatum [illegible] vt ille qui homini dimittebat. intelligeretur deus.

¶ Criſ. Nos aūt ſi corporalit̄ patimur ſatagimus
nocuū docere Cum vero male ſit anime differim⁹
utq ide nec a corporis sedius curamur Abſcindi
mur gͤ fontem malo⁊ ⁊ ceſſabunt egritudinū flu
mina. nā malicia ſuā intencionē apite pha
riſei non audebant. ſed ſolum in cordibus ſuis medi
tabantur. vnde ſequit̄ Et ceperunt cogitare Scri
be ⁊ phariſei dicentes Quis eſt hic qui loquit̄ blaſ
phemiā ¶ Ciril. In quo mortis precipitāt ſententiā
Erat enī mandatum in lege ꝙ quicūqȝ blaſphema
ret in deum morte puniret̄ ¶ Ambro. Itaqȝ ab ipſis
negantibus ſuis dei filius accipit teſtimoniū. nā ⁊ va
ria ſolum eſt ad ſtatum qd confitent̄ iuis ⁊ pͥmoſius ad
ipſum qd negāt qui ſuis aſſertoribus relinquūtur
Vnde ſequitur. Quis poteſt peccata dimittere niſi
ſolus deus Magna in fide plebis amētia. vt cum cō
feſſa fuerit ſolius dei eſſe donare peccata. nō credat
deo peccata donanti ¶ Beda Verum enim dicūt qa
nemo peccata dimit tere niſi deus poteſt. qui p eos
quoqȝ dimittit. quibus dimittendi tribuit poteſtatē
Et ideo xp̄s vere deus eſſe probatur. quia dimittere
peccata quaſi deus poteſt ¶ Ambro. Dominus aūt
ſaluos volens facere peccatores ex occulto⁊ cognitione
deum ſe eſſe demonſtrat. vnde ſequitur. Vt aūt
cognouit ieſus cogitationes eorum. reſpōdens dixit
ad illos Quid cogitatis i cordibus veſtris ¶ Ciril
hoc Quaſi diceret O pharīſei quia dicitis Quis pōt
peccata dimittere niſi ſolus deus Reſpondeo vobis
Quis poteſt ſecreta cordis ſcrutari niſi ſolus deus.
qui p ꝓphetam dicit Ego dn̄s ſcrutās corda ⁊ pro
bans renes ¶ Criſoſt. Si ergo increduli eſtis erga
primū ſcilicet remiſſionē peccati ecce aliud adiicio
dum interna veſtra patefacio. quineciā aliud. dum pa
ralitici corpus conſolido. vnde ſubdit. Quid eſt faci
lius dicere. dimittunt̄ tibi peccata. an dicere ſurge
⁊ ambula. palam quidem eſt quia conſolidare corp⁹
facilius eſt. quāto nāqȝ nobilior ē aīa corpore. tāto ē
excellencius abſoluto criminū verum quia illud non
credens ꝙ ꝓlatus addiciam qd minus ē. aptius eī
quoqȝ qd eſt magis occultum per hoc demonſtre
tur Et quidem cum allocutus ē infirmantem. non
dixit dimitto tibi peccata ꝓpriā exprimēs poteſta
tem. ſed remittunt̄ tibi peccata. Congentibus aūt illis
euidencius ꝓpriam declarat poteſtatem dicēs. Vt aūt
ſciatis quia filius homīs poteſtatem habet i terra di
mittendi peccata. ¶ Theophi. Vide ꝙ in terra dimit
ti pcc̄a. dum enī ſumus i terra pcc̄a nr̄a delere poſ
ſumus Poſtqȝ vero a terra tollimur. non valebim⁹
confiteri clauditur enim ianua ¶ Criſ. Demonſtrat
autem peccato⁊ veniam p corporis ſanationem. vn̄
ſubdit Ait paralitico. tibi dico ſurge Ipſam vero cor
poris ſanationem demonſtrat p lecti portationē. ut
ſic non reputet̄ phantaſia qd factum eſt. vnde ſequit̄
Tolle grabatum tuum ⁊ vade i domum tuam quaſi
diceret Ego volebam p tuam paſſionē curare illos
qui ſani vident̄. infirmant̄ autem i anima. ſed quia no
luīt. vade tuam correcturus familiam ¶ Ambroſ.
Nec mora ulla ſanitas interuenit vnū dicto⁊ reme
diū qȝ momentum ē. vnde ſequit̄ Et confeſtim ſur
gens coram illis tulit lectum in quo iacebat ⁊ abijt i

domū ſuam magnificans deum ¶ Ciril. Quo facto
patuit ꝙ filius homīs poteſt in terra relaxare pcc̄a
qd pro ſe ⁊ p nobis dixerat. ipſe nāqȝ ut deus fact⁹
homo tamqȝ dn̄s legis pcc̄a dimittit ſortiti ſum⁹ etiā
nos ab eo tam mirabilem grām. Dictum eſt enim di
ſcipulis. quorum remiſeritis pcc̄a. remittunt̄ eis.
quomodo autem non magis ipſe pcc̄a dimittit. q̄ cete
ris poteſtatē faciendi hoc tradidit ¶ Criſ. Reges
autem terrem ⁊ principes homicidas abſoluētes a
pena p̄ſenti liberant a criminibus expiare aūt nō poſ
ſunt ¶ Ambro. Spectant aūt ſurgentem increduli.
mirant̄ abeuntem. vnde ſequit̄ Et ſtupor apprehēdit
omnes ⁊ magnificabant deū ¶ Criſ. Paulatim ſer
punt iudei magnificantes deum. non tamen putant
eum deum eſſe obſtabat enī eis caro. nec tamē erat
modicum extimare eum precipuū eſſe mortalium. ⁊
a deo ꝓceſſiſſe ¶ Ambro. Diuini autem opis miracu
la malunt timere qȝ credere. vnde ſequit̄. Et repleti
ſunt timore dicentes. quia vidimus mirabilia hodie
Si aūt credidiſſent. nō timuiſſent vtiqȝ ſed dilexiſ
ſent Perfecta enim dilectio foras timorē excludit. ñ
ocioſa aūt huius paralitici nec anguſta medicina eſt
quoniā orāſſe ꝑmittit̄. nō ꝓpter ſuffragiū. ſed ꝓpter
exemplum ¶ Aug. de que. euā. De paralitico enim
poteſt intelligi animā diſſolutā mēbris. hoc ē operatio
nibus xp̄m querere id eſt voluntatem verbi dei. im
pediri autem a turbis ſcilicet cogitatiōm niſi tecta
id eſt opera ſcripturarum apiat. ⁊ p hoc ad noticiam
xp̄i perueniat. hoc ē ad humilitatē fidei pietate deſcē
dat ¶ Beda. Et bene domus ieſu tegulis contecta
deſcribit̄ quia ſub contemptibili litterarum velamine ſpi
ritualis grē vi⁹ inuenit̄ ¶ Amb. Vnuſquiſqȝ aū egē
petēdo pcatores ſalutis debet adhibē. p quos noſtre
uite cōpago reſoluta actuūqȝ nr̄o⁊ clauſa veſtigia
verbi celeſtis remedio reformēt̄. Sint igit̄ aliqui
monitores mentis qui animā homīs quāuis exterio
ris corporis debilitate torpentem ad ſuperiora erigāt
quo⁊ rurſus adminiculis ⁊ attollere ⁊ humiliare ſe
facilis ante iheſum locetur dn̄ico videri dignus aſpe
ctu. humilitatem enī reſpicit dn̄s ¶ Aug. de que euā.
Poſſ⁹ gͦ a quibus deponit̄. bonos doctores eccleſie poſſūt
ſignificare. ꝙ autem cum lecto deponit̄ ſignificat ab
homine in iſta carne adhuc cōſtituto xp̄m debere co
gnoſci ¶ Ambro. Dominus aūt plenam ſpem reſur
rectionis oſtendens peccata donat animo⁊ debilitatē
carnis excludit Hoc eſt enim totum hominē eſſe cu
ratum quāuis igitur magnū ſit hoib⁊ pcc̄a dimittē
tn̄ multo diuinius ē reſurrectionem donare corporib⁊
quādoquidem deus reſurrectio ē lectus aūt qui tolli
iubetur. nihil ē aliud qȝ corpus humanum ¶ Aug. de
que. euāgeliſtarum Vt non iam in carnalibus gau
dijs tanqȝ in lecto requieſcat infirmitas anime Sed
magis ipſa contineat affectiones carnales. ⁊ tendat
ad domum ſuam id eſt requiem ſecretorum cordis
ſui ¶ Ambroſius Vel domum repetere ſuam. hoc ē
ad paradiſum redire. ea enim eſt vera dom⁹ que ho
minem prima ſuſcepit. non iure amiſſa. ſed fraude.
Merito ergo reſtituitur quoniā venerat qui nexū
fraudis aboleret iuſqȝ reformaret.

¶ Et post hec exiit & vidit publicanū no-
mie leui. sedentē ad thelonium Et ait illi. seq
re me Et relictis oibꝫ surgēs secutus est eū
Et fecit ei cōuiuiū magnū leui i domo sua. et
erat turba multa publicanorum & aliorū qui
cū illis erāt discūbentes Et murmurabant
pharisei & scribe dicētes ad discipulos eius. qua
re cū publicanis & peccatoribꝫ māducatis et
bibitis Et rūdens ihesus dixit ad illos Non
egent medico qui sani sūt sed qui male hñt
nō. n. vēi vocare iustos sꝫ pccores i pniaz.

¶ Aug. Post paraliticū sanatum de cōuersione pub
licani subiūgit dicēs Et pꝰ hec exiit & vi. pub. no.
leui se. ad the. ipse ē mathꝰ q & leui ¶ Be. Sꝫ lucas
& marcus ppt̄ honorē euāgeliste nomē tacēt vulga
tū. matheus aūt i sermōis pncipio accusator sui factꝰ
matheū se & publicanū noiat ne q̄s a salute desperet
p imanitate peccatoꝝ cum ipse de publicāo in aplm
sit mutatꝰ. ¶ Ciril. Publicanus. n. fuerat leui vir
auarus effrenis erga supflua alieni amator h. n. ē
publicāoꝝ officiū sꝫ ab ipsis officinis malicie detrahi
tur xp̄o eū vocante. vñ sequit̄. & ait illi sequere me
¶ Amb. Sequi iubet nō corporis gressu. sꝫ mentis
affectu. itaqꝫ ille vbo vocatus ppria dereliquit. q̄ ra
piebat aliena. vñ seq̄t̄. & relictis oibꝫ surgēs secutꝰ
ē eū ¶ Cris. Vbi & vocātis vtutē & vocati obedien
tiam cōsidera. neqꝫ eñ obstitit. neqꝫ vacillauit. sꝫ pro
tinꝰ paruit & nec i ppriam domū ire voluit ut suis h
cōmmaret. sicut nec piscatores. ¶ Basil. Nec solū se
nora thelonii postposuit sedens cōtēpsit picula que
sibi ac suis accidere poterāt. dum calculos thelonei
dimitteret ipsectos ¶ Theoph. Et sic ab accipiente
censum a trāseuntibꝫ xp̄s censum accepit. nō quidē
eius accipiens pecuniā. sꝫ totaliter eū transferēs ad
suū cōsortiū ¶ Cris. Vocatū aūt leui dñs honorauit
dū cū eo cōfestim epulatus ē. h. n. ei maiorē pstabat
fiduciā. vñ sequit̄. & fecit ei cōui. magꝰ leui i do. sua.
nec solū cū eo discubuit. imo cū pluribꝫ. vñ sequit̄. &
erat t̄ba multa pub. & alioꝝ. qui cū illis erant discū.
cōuenerāt eñ publicani ad eū sicut ad collegā. & ho-
minem eiusdē officii. Sed & ipse gl'ians de presentia
xp̄i conuocauit oēs. xp̄s etiā q̄dlibet genus rmedii
exhibebat. & nō solū disputādo & pstādo sanitatis re
media vel etiā redarguendo emulos. sedētiā comedē
do nonnullos errantiū corrigebat. inde nos instruēs
qꝫ q̄dlibet opus & tempus potest nobis vtilitatē af
ferre Sed nec publicanorum participationē vitauit
pp̄ter vtilitatem sequētem more medici qui nisi tan
garet sanie. nō liberaret a morbo ¶ Ambro. Cū pec
catoribus eñ manducando etiā cū gentibꝫ nō probi
bet nos inire cōuiuiū ¶ Cris. Sed tamē dñs iculpatꝰ
ē inde a phariseis mīudentibꝫ & volentibꝫ a xp̄o disci
pulos separe. vnd' sequit̄. Et murmurabāt pharisei
& scribe dicentes ad discipulos eius. Quare cū pub
licanis & peccatoribus māducatis & bibitis ¶ Amb.
serpētina vox ē hāc primā vocē serpens emisit dicēs
eue Quid dixit deus. nolite manducare & cetera gꝰ

pr̄is sui venena diffundūt ¶ Aug. de cō. euā. Vid
aūt lucas h aliquātū differēcius ab aliis euāgelistis
cōmemorasse. non eñ tm̄ dicit dñs obiectū esse q
publicanis & phariseis māducaret & biberet sꝫ disci
pulis qꝫ de ipso ac de ipsis acciperet. Proptera
matheus & marcus de xp̄o discipulis obiectū narra
qua qꝫ discipuli cum publicanis & peccatoribus ma
ducabāt magistro magis obiciebat. quē sectabant
mitabant. vna gꝰ sniā ē tanto melꝰ īsinuata
quibusdā verō manēte vitate variata ¶ Cris. [illegible]
aūt dñs ctrariū eoꝝ sermonē cōuertit. ostēdens [illegible]
paꝫ cū peccatoribꝫ cōuiuari. sedētiā glorie [illegible]
ppriē. vñ sequit̄. Et rūdens ihus dixit ad illos non
egēt me. qui sani sūt. sꝫ qui male hñt. i quo [illegible]
eos cōmunis infirmitatis & de numero languētium
esse ondit. se vero medicū eē latenē subiūgit. [illegible]
eñ vēi vocare iustos sꝫ peccatores ¶ Greg. [illegible]
Q. d. adeo peccatores nō abhorremus quia eos [illegible]
gr̄a veni nō ut maneāt peccatores. sꝫ ut cōuertant
& boni fiāt ¶ Aug. d' cō. euā. vñ addidit i pniam q
ad explanandā sniam valet. ne quisqꝫ peccatores
hoc ipso qꝫ peccatores sunt. diligi arbitretur a xp̄o
cū illa similitudo de egrotis bene intimet quid vo
deꝰ vocādo peccatores tāqꝫ medicus egrotos de
iniquitate tāqꝫ ab egritudine salui fiāt ¶ Ambr. [illegible]
dū iusticias dilexit neqꝫ vidit dauid iustū derelictū
si iustus derelinquit̄ peccator ascisci. ī in lege [illegible]
eos iustos dicit. qꝫ ex lege p'sumāt & euāgelii gr̄
tiam nō requirāt. nēo aūt iustificat̄ ex lege [illegible]
mit̄ ex gr̄a nō vocat gꝰ eos q̄ se iustos dicunt [illegible]
patores eñ iusticie nō vocant̄ ad gr̄am [illegible]
ex penitentia vtiqꝫ qui fastidit penitentiam [illegible]
gr̄am ¶ Beda. Peccatores aūt vocat eos qui sua
mala attēdentes. nec p legē iustificari se p̄sumēt
tes xp̄i gr̄e se penitēdo despōdēt ¶ Cris. [illegible]
dic̄ illos iustos. sicut qn̄ dr̄. Ecce adā factus ē quasi
vnus nr̄m. qꝫ aūt nullus erat iustus sup' [illegible]
dit paulus dicēs oēs peccauerūt & egēt gl'ia
¶ Greg. missenus. vt dicit nō egere sanos & [illegible]
medico. i. āgelos. sed male habentes & peccatores [illegible]
nos q̄a morbū pcti icurrimus q̄ in celis nō ē ¶ [illegible]
mathei aūt electōis fides gētiū exprimit̄ que pri[illegible]
mis inhiabāt sꝫ nūc xp̄i corpꝰ sedula deuotōe [illegible]
¶ Theoph. vt publicanꝰ ē q̄ pncipi mūdi [illegible]
bitū carni reddit cū gulosis reddit escas. [illegible]
voluptatem. & alius aliud. Cū aūt vidit eum [illegible]
dentē in thelonio id ē nō mouētem se ad [illegible]
ciā. tunc a malo erigit̄. & sequit̄ ihm. & suscipit [illegible]
domo aie dñm ¶ Amb. Qui aūt domiciliō xp̄m [illegible]
pit interno maximis delectatiōibꝫ exuberātium [illegible]
luptatū. itaqꝫ libent' dñs igredit̄ & in eius recūbit
affectu. sꝫ rursus accendit̄ inuidia pfidoꝝ & [illegible]
pene spēs prefigurat̄. epulantibꝫ cū fidelibus [illegible]
gno celoꝝ pfidia ieiuna torquebit̄ ¶ Beda. [illegible]
hoc designat̄ inuidia iudeoꝝ que de gentiū salute [illegible]
queri̇t ¶ Amb. Simul ostēdit̄ quātū sit inter [illegible]
legis & gr̄e. qꝫ illi q̄ legē sequūt̄ mētis famē patient̄
eternā Qui vo verbū in interioribꝫ anime receperit
alimēto celestis & fontis vbertate recreati [illegible]
siti e nō possit. & ido q̄ aio ieiunabāt murmurabāt

At illi dixerunt ad eum Quare diſcipu
li iohannis ieiunāt frequenter ⁊ obſecraci
ones faciunt. ſimiliter ⁊ phariſeorū. tui aū
edunt ⁊ bibunt Quibus ipſe ait Nunquid
poteſtis filios ſponſi dum cum illis eſt ſpon/
ſus facere ieiunare Venient autem dies cū
ablatus fuerit ab illis ſponſus tunc ieiuna
bunt illis Dicebat aū ⁊ ſimilitudinē ad il/
los q; nemo commiſſuram a veſtimēto nouo
mittit in veſtimentum vetus. alioquin et
nouum rumpit ⁊ veteri. non conuenit con/
miſſura a nouo Et nemo mittit vinum no/
uum in vtres veteres alioquin rumpit vi/
num nouum vtres et ipſum effundetur et
vtres peribunt. ſed nouū vinum in vtres no
uos mittendum eſt. et vtraq; conſeruātur
Et nemo bibens vetus ſtatim vult nouum
Dicit enim vetus melius eſt.

Ciril. Poſtq̄ primū verbum acceperunt a xp̄o
in aliis ad alia ſe transferunt. volentes oſtendere ſa
cros diſcipulos ⁊ ip̄m cum eis ihm minime curaſſe de
lege vite dī At illi dixerunt ad eum Quare diſci
puli iohānis ieiunāt frequenter ⁊ obſecrationes fa
ciunt ſimiliter ⁊ phariſeoꝝ. tui autem edūt ⁊ bibūt
quaſi diceret comedis cum publicanis ⁊ peccato
ribus cum iubeat lex immundo nō cōmunicare. ſed in
occaſionem preuaricationis nobis accedit miſeri
cordia cur ergo non ieiunatis ut mos ē ſcdm legē vo
lentibus viuere ſed ſancti quidem idcirco ieiunāt ve
corpus affligentes ꝓterent paſſiōes ipſi⁹. Sed xp̄s
non egebat ieiunio ad pfectionem virtutis cum tāq̄
deus abſolutus eſſet a quolibet vinculo paſſionis. ſꝫ
nec eius comitiua ieiunio egebat. ſed particeps grē
eius ſine ieiunio decorata virtuoſe conuerſabat̄ q; ſi
ip̄e xl. dies ieiunauerat. non hoc fuit ut in ſe paſ
ſionem mortificaret. ſed ut normā abſtinētie oſtēdat
carnalibus Aug. de con. euā. Cum dixerit autem lu
cas alios de aliis hoc dixiſſe narrauit. vñ ergo ma
theus dicit Tunc acceſſerunt ad eum diſcipuli iohā
nis dicentes. Quare nos ⁊ phariſei ieiunamus. niſi
quia ⁊ ipſi aderant. ⁊ omnes certatim vt quiſq; po
terat hoc obiecerūt Au. de q̄. euā. Eſt aūt duplex ie
iunium. vnum in tribulatione ad exorandum deum p
peccatis. aliud i gaudio. cum tanto minus delectant
carnalia. quāto ſpiritaliū maior ſarcina ē ſagia Vtrūq;
requirens ergo dñs cur diſcipuli eius n̄ ieiunarent
de vtroq; ieiunio reſpondit. ⁊ primo de ieiunio tri
bulationis. ſequit̄ enī. Quibus ipſe ait. Nunquid po
teſtis filios ſponſi dum cum illis eſt ſponſus facere
ieiunare Criſ. Quaſi diceret p̄ſis tempus leticie
eſt ⁊ alacritatis. non igit̄ immiſcenda ſunt triſtia.
Ciril. Saluatoris enī noſtri. i hoc ſeculo demōſtra
tio nihil aliud fuit q̄ q̄dam feſtiuitas intelligibiliter
quaſi quādam ſponſam copulās illi noſtram naturā

vt quondam ſterilis fecunda fieret. igit̄ filij ſponſi ē
noſcunt̄ quicūq; vocati ſunt ab eo p nouā ⁊ euāgeli
cam diſciplinam. nō autem ſcribe cum phariſeis qui
ſolam legis vmbram conſiderant Aug. de cō. euā
geliſtaꝝ Per hoc aūt q; ſolus lucas dicit. non pote
ſtis filios ſpōſi facere ieiunare. intelligit eoſdē ipſos
q̄ loquebant̄ fuiſſe facturos vt lugentes ieiunarēt
filij ſponſi quoniā ipſi eſſent ſponſū occiſuri Criſ.
Ubi vero conceſſerat filius ſponſi qđ non decebat
eos laborare tāq̄ qui ſpiritalem ſollemnitatem age
bant. ne inter nos anullaretur ieiuniū diſpenſatiue
ſubiungit dicens. venient autem dies cum ablatus
fuerit ab eis ſponſus. tunc ieiunabant in illis diebꝫ.
Aug. de con. euā. quaſi diceret̄ tunc deſolabūtur
⁊ i merore ⁊ luctu erunt. donec eis p ſpūſanctū gau
dia conſolatoria retribuant̄ Ambro. Ut aliter nō
hoc ieiuniū relegat̄. quo conficitur caro. ⁊ corporis
luxuria caſtigatur. hoc ieiunium nos cōmendat deo
ſꝫ non poſſumus ieiunare qui xp̄m habemus ⁊ xp̄i
carnem epulamur ⁊ ſanguinem. Beda. Filij etiam
ſponſi ieiunare nequeunt. hoc ē anime nutrimentum
nō ſumere. nec viuere i omni verbo q; de ore dei pce
dit Ambro. Sed qui ſunt illi dies quibus xp̄s no
bis auferetur. cum ipſe dixerit. vobiſcum ero vſq;
ad conſūmationem mundi. ſed nemo tibi xp̄m poteſt
auferre. niſi te illi ipſe auferas Beda. Quādiu enī
ſpōſus nobiſcum eſt i leticia ſumus. nec ieiunare poſ
ſumus nec lugere cum autem p peccata ille recedit
tunc indicendum ē ieiuniū ⁊ requirendus luctus.
Amb. Denique de aī dictū ē ieiunio ⁊ ſequētia ēclā
rāt ſequit̄. n. Dicebat autem ⁊ ſimilitudinē ad illos
quia nemo ꝯmiſſurā. i. particulā ablatā a veſtimēto
nouo imitti i veſtimētū vet⁹ ieiu⁹ veſtimētū vet⁹
appellauit. qđ exuendum apoſtol⁹ eſtimauit. dicens
ſpoliate vos veterē hominē cū actibus ſuis. i eadē
igit̄ forma ſenes conuenit preceptoꝝ. ne actus vete
ris ⁊ noui hominis miſceamus Aug. de con. euāge.
vel aliter. Dono ſpūſſancti percepto. gen⁹ autem ie
iunij qđ fit p leticiam iam renouati in vitā ſpiritalē
ꝯuenientiſſime celebrāt Quod āteq̄ accipiāt. dicit eos
eſſe tanq̄ vetera veſtimēta. quibus iconuenienter pā
nus nouus aſſuit̄ id ē aliqua particula doctrine que
ad noue uite tempātiam ptinet quia ſi hoc fiat ⁊ ipſa
doctrina qđāmodo ſcinditur. que docet generale ieiu
nium. non a concupiſcentia ciboꝝ tm̄. ſed ab omni le
ticia temporalium delectationum. cuius particulam
que ad cibos pertinet. dicit non oportere hominibus
adhuc veteri conſuetudini deditis impartiri quia ⁊
illic quaſi conciſſio videtur fieri. ⁊ ipſi vetuſtati non
conuenit. Dicit etiam eos eſſe ſimiles veteribꝫ vtri
bus. vnde ſequit̄. Et nemo mittit vinū nouū i vtres
veteres Ambro. Fragilitas humane conditionis
aperit̄. cum corpora noſtra exuuijs defūctorum ani
maliū comparantur Aug. de que. euā. veteribꝫ aūt
vtribus comparāt̄ apoſtoli qui vino nouo quaſi ſpi
ritalibus preceptis facilius diſrumpunt̄ q̄ continēt
vnde ſequit̄. alioquin rumpit vinum nouū vtres ⁊
ipſum effundetur ⁊ vtres pereunt Erāt aūt noui
vtres cum poſt aſcenſionem accepto deſiderio conſo
lationis eius orando ⁊ ſperādo innouabāt̄. vñ ſeqt̄.

Sed nouũ vinum in vtres nouos mittendum eſt ⁊ vtraq; conſeruātur ¶ Beda. Vino ſiquidem intus re ficimur. veſte autem foris tegimur. Veſtis g° ſūt bo na opa que foris agimus. quib⁹ corā hoīb⁹ lucemus vinū feruoꝛ fidei ſpei ⁊ caritatis. Aliē veteres vtres ſūt ſcribe ⁊ phariſei. nouus pānus ⁊ nouū vinum p̄ cepta euāgelij ¶ Greg. niſſen⁹. Vinū em̄ de nouo eli citū ꝓpter feruoꝛē natat̄ humidi fumoſū ē deſpumās naturali agitatiōe a ſe materialē imundiciē. tale vi num nouū teſtamentū ē. qđ antiq̄ vetres qui ꝓpter icredulitatē inueterati ſūt non capiūt. imo ſcindunt excellentia doctrine. necnon ⁊ grām ſpūs i caſſum fluere faciunt quia ī maliuolā aīam nō intrabit ſapi entia ¶ Be. Sz ⁊ cuicūq; aīe nōū inouate ſ; ⁊ ī ve tuſtate malicie pſeuerāti nouoꝝ miſterioꝝ ſacra non debent ꝯmitti q̄ eciā p̄ceptis euangelios precepta le gis miſcere volunt ut galathe. vinū nouū in vtres veteres mittūt. ſequit̄. ⁊ nēo bibens vet⁹ ſtatī volt nouū. dicit em̄ vetus melius ē. qa iudeis uite veteris ſaliua ibutis. noue grē p̄cepta ſoꝛdebant. qa maioꝝ traditōib⁹ cōmaculati dulcedinem ſpūalium ver borum pcipe non valebant.

Capitulum ſextum.

Factum eſt aut̄ in ſabbato ſcd'o p̄ mo cū tranſiret p ſata. vellebāt diſcipuli eius ſpicas ⁊ māduca bāt cōfricātes eas maib⁹ ſuis qdā aūt phariſeoꝝ dicebāt illis Quid faci tis qđ n̄ licet i ſabbatis? Et rñdēs iheſ⁹ ad eos dixit Nec hoc legiſtis qđ fec dauid cū eſuriſſz ipe ⁊ q̄ cū eo erāt quomō itrauit in domū dei. ⁊ pāes ꝓpoñis ſūpſit ⁊ māduca uit ⁊ dedit his q̄ cū ipo erāt. quos n̄ licebat māducare n̄ tm̄ ſacerdotib⁹ Et dicebat illis qz dn̄s eſt fili⁹ hoīs eciam ſabbati.

¶ Amb. Nō ſolū ꝯphenſione vboꝝ ſedeciā ipſo vſu ſpecieq; geſtoꝝ icipit hoīem dñs veteris obſuatōe legis exuere. vn̄ dr̄ Factū ē aūt i ſabbo ſcd'o p̄mo cū tranſiret p ſata. vellebant diſcipuli ei⁹ ſpicas ⁊ man ducabant confricantes manib⁹ ſuis ¶ Beda. Nō ha bentes em̄ diſcipuli ſpaciū māducādi ꝓpter impoꝛtu nitatē turbaꝝ. eſuriebāt ut homies. ſ; vellentes ſpi cas inediam ꝯſolabant. qđ ē indiciū auſterioꝛis vite nō preparatas eſcas. ſ; ſimplices querere cibos.

¶ Theo. dicit aūt in ſabbato ſcd'o p̄mo qa iudei oēm feſtiuitatē ſabbatū nūcupabāt. reqēs. n. dr̄ ſabbatū multociens ergo ꝯiungebat in paraſceue feſtiuitas ⁊ vocabant paſceuē ſabbatū ꝓpter feſtū. deinde princi pale ſabbatū 2⁹ p̄mū dicebant q̄ſi 2⁹ exn̄s a p̄cedē tis diei feſtiuitate ¶ Criſ. Duplex em̄ erat feſtum ⁊ pcipalis ſabbi ⁊ alterius ſolēnitatis ſabbati. ¶ Iſi dorus. Vel dicit ſecundo primo quia 2⁹ erat paſca p̄mū aūt azimoꝝ cū imolarent. n. paſca i ſero ſequēti die feſtū azimoꝝ celebrabāt. qđ aūt ita ſit. patet ex hoc qđ apti vellebant ſpicas ⁊ manducabant in illo namq; tpe ſpice flectūt a fructu ¶ Epiph. Die igit̄ ſabbati viſi ſūt tranſeūtes p ſegetes ⁊ ſpicas edētes oſtendentes qm̄ diſſolutū ē vinculū ſabbati vbi magnū aduenit ſabbatū hoc ē xp̄us qui fecit nos ſeſſare ab ope delictoꝝ nr̄oꝝ ¶ Cirl. Phariſei aūt ⁊ ſcribe ignari ſacraꝝ ſcripturaꝝ. i vnum ꝯſpirauerant ad rep̄ hendendū xp̄i diſcipulos. vn̄ ſeqt̄. Quidam aūt phari ſeoꝝ dicebāt illꝭ. quid facitis qđ nō licet i ſabbatis Dic mihi tu cū i ſabbo tibi mēſa p̄ponit̄ cur fran gis panē. qđ igit̄ alios reprehendis ¶ Beda. Alij dicunt ipi dn̄o hoc fuiſſe obiectū. ſ; a diuerſis ⁊ dn̄o ⁊ diſcipulꝭ potuerūt obiici. ⁊ cuicūq; obiciatur ipm maxie reſpicit ¶ Amb. Dn̄s aūt defenſoꝛ legis arguit neſcire que legis ſunt. exemplū inducēs dauid. vn̄ ſequit̄. Et rn̄dens ihs ad eos dixit. nec hoc legiſtis qđ fecit dauid ⁊ q̄ cū eo erant ¶ Cirl. q.d. cū expſſe dicat lex moyſi. iuſte iudicate. iuſtū iudiciū ꝯſiderabatis pſonā i iudicio. qūe meos icrepatis diſcipu los q̄ vſq; in hodiernū diē extollitis dauid ut ſcīm ⁊ ꝓphetam cū moyſi p̄ceptum nō ſeruauit ¶ Theo. Et attende qđ qñcūq; dn̄o fit ſermo p ſuis diſcipu lis. ſuos ducit i mediū. ſ. dauid ⁊ ſacerdotes. ſic ⁊ hic p ſe introducit p̄rem ſic ibi. pr̄ meus vſq; modo opatur ⁊ ego operoꝛ ¶ Theo. Aliē aūt eos reprimens cum dic̄. ⁊ dicebat illꝭ. qa dn̄s ē filius hoīs eciā ſabbati. dicat. ego ſū dn̄s ſabbati tanq; diſpoſitoꝛ ⁊ legiſ latoꝛ p̄tatem hn̄s ſoluere ſabbatū. fili⁹ em̄ hoīs vo catus eſt xp̄s q̄ dei exn̄s fili⁹ miraculoſe dignat⁹ ē fili⁹ hoīs ꝓp̄ hoīes fieri ⁊ vocari ¶ Criſ. [illegible] de ꝯmuni natā hoī ip̄m ꝓtuliſſe [illegible] hoīes ſabbatum factum ē nō hō ꝓpt̄ ſabbatum [illegible] dic igit̄ pot⁹ ſabbatum hoī ſubiḡ [illegible] p̄cere ſabbo ¶ Amb. Nō mediocre autem miſteriū hic ē. Ager em̄ eſt hic mundus. agri ſeges [illegible] humani gñis fecunditas nūeroſa ſanctoꝛ ſpicaꝝ fruct⁹ eccl'ie q̄s opib⁹ diſcutientes ſuis aptli paſce bantur. nr̄o ſe alentes ꝓfectu. ⁊ tanq; folliculis [illegible] mentum fruct⁹ ad fidei lucē p̄clarus opūs ſuis mi raculis eruebant. ¶ Beda. Spicas em̄ [illegible] i illꝭ q̄s in coꝛp⁹ xp̄i volunt traijcere [illegible] tere hoīem cum actib⁹ ſuis a t̄rra [illegible] do ¶ Amb. ſ; ſi putabant iudei ſabbo [illegible] noue grē mūere ꝯſignabat oēm legis op⁹ [illegible] tū ſcd'o p̄mū. n̄ p̄mo 2⁹ ſabbatū dix̄ qa ſabbatū ex lege ſolutū eſt qđ erat primum ⁊ hoc p⁹ [illegible] eſt qđ ſcd'o ꝯſtitutū ē. ſabbatū igit̄ dr̄ 2⁹ [illegible] p⁹ iure opatōis grām meli⁹ ē em̄ ſabbatū [illegible] tas dat̄ q̄ q̄ pēa p̄ſcribit̄. ſ; foꝛte p̄mū ē [illegible] natōe ꝯſilij ⁊ 2⁹ in ſanctōe decreti. vide qđ [illegible] ſoꝛtis fugit. hic p̄figuratus i lege xp̄s ē q̄ [illegible] p̄ncipem mundi lateret. quō aūt ille obſuauit leges atq; defenſoꝛ panes ⁊ ipe manducauit. ⁊ dedit his q̄ ſecum erant q̄s n̄ licebat manducare n̄ ſacerdotib⁹ ut p illum demōſtraret figurā ſacerdotalē [illegible] vſū tranſire [illegible] ſiue qđ oēs uitā ſacerdotalem [illegible] bemus imitari. ſiue qa oēs filij eccl'ie ſacerdotes [illegible] vngimur em̄ in ſacerdocium ſanctum offerentes nos metip̄os deo hoſtias ſpūales. ſ; aūt ſabbatum [illegible] hoīes factū ē utilitas aūt hoīm poſtulabat [illegible] hoīes q̄ diu fuerūt terre fructib⁹ abdicatis [illegible] mis uitare ieiunia nō vng; lex ſoluit̄ ſed [illegible]

¶ Factum eſt autē ꝛ i alio ſabbato ut itra
ret in ſynagogā ꝛ doceret Et erat ibi hō
ꝛ manus eius dextra arida Obſeruabāt aū
ſcribe ꝛ pharisei ſi ſabbato curaret ut inue
nirent vnde accuſarent eū ipſe vero ſciebat
cogitaciones eorum et ait homini qui habe
bat manū aridam. ſurge vt ſta i medio Et
ſurgens ſtetit. Ait autem ad illos Jheſus
interrogo vos. ſi licet ſabbato benefacere.
an male. animam ſaluam facere an perdere.
ꝛ circumſpectis omnibus dixit homini Ex
tende manum tuam. ꝛ extendit ꝛ reſtituta
eſt manus eius Ipſi autem repleti ſunt inſi/
piencia ꝛ colloquebantur adinuicem quid
nam facerent de iheſu.

Ambro. hic ad alia ꝓgreditur dominus nam qui
totum hominem ſaluum facere diſpoſuerat per ſigu
la membra curabat vnde dicitur Factum eſt autem
in alio ſabbato vt intraret in Synagogam ꝛ do
ceret ſabbato ¶ Beda maxime curat ꝛ docet non
ſolum ꝓpter inſinuandum ſpirituale ſabbatū. ſed etiā
ꝓpter celebriorē populi conuentū ¶ Ciril. Docebat
autem tenera tranſcēdencia intellectum ꝛ que ſalu
ti ferant p eum reſabant audientibus ſemitam de
monſtrabat doctrina ſubito diuinā oſtēdebat uir
tutem vnde ſequitur ꝛ erat ibi hō ꝛ manus eius dex
tra arida ¶ Beda Quia vero deſtructionē ſabbati
qui in diſcipulis arguebant ꝓbabili magiſter excu
ſauerat exemplo. Nunc ipm obſeruando magiſtrū
calumniam volunt. vnde ſequit̄ obſeruabant autem
ſcribe ꝛ phariſei ſi in ſabbatis curaret. vt ſcilicet ſi
nō curet crudelitatis vel imbecillitatis. ſi curet trāſ
greſſionis illum arguant. vnde ſequit̄ Vt inuenirent
vnde accuſarent illum ¶ Ciril. Hic em̄ ē mos aduer
ſarij paſci in ſe doloris morbum aliorum preconijs
ſed dn̄s nouit omnia ꝛ corda rimat̄. vnd̄ ſequit̄. ipſe
autem ſciebat cogitaciones eoꝝ ꝛ ait homi qui habe
bat manum aridam ſurge ꝛ ſta i medio Et ſurgēs
ſtetit vt forſan mitigaret ad pietatem crudelem pha
riſeum ꝛ ipſa paſſio flammas mitigaret liuoris.
¶ Beda Preueniens aūt dn̄s calumniā q̄ſ ſibi pre
parabant. arguit eos qui precepta legis male inter
ꝓtando etiam a bonis operibus ſabbato eſtimabant fe
riandum. cum lex a ſeruili opa id eſt a malis abſtinē
precipiat in ſabbato. vnde ſequit̄. ait autem ad illos
Ihs. Interrogo vos ſi licꝫ ſabbato benefacere an male
¶ Ciril. Nimis eſt idonea queſtio. nam ſi licet i ſab
bato benefacere. nec aliquid obſtat vt laborantes a
deo miſericordiam conſequant̄. deſinas colligere adū
ſus xpm calumniam. Si autem non licet i ſabbato
benefacere ꝛ lex prohibet animaꝝ ſalutem. factus es
legis accuſator. Ipſam quoqꝫ ſabbati ſanctionē ſi re
linus diſcutere ad opus pietatis itroductum fuiſſe
reperiemus Iuſſit em̄ in ſabbato feriari. vt qeſcat
ſeruus puer tuus ꝛ ancilla tua. bos tuus ꝛ qlibet
pecus tuum. Qui vero bouis miſeret̄ ꝛ ſpēte bouum
pecoꝝ quō non miſerebit̄ hominis graui morbo per
plexi ¶ Ambro. Lex aū in pn̄tibus formā ꝓfigurauit
futuroꝝ. in quibus vtiqꝫ maloꝝ ferie ſunt non bono
rum nam licet ſecularia opa conquieſcāt. nō ocioſus
tamen boni opis actus eſt in dei laudes requieſcere.
¶ Aug. de que. euā. Cum autem dominus corp᷒ cu
raturus ſic interrogauit Animam ſaluam facere an p
dere Vel quia illa miracula ꝓpter fidem faciebat vbi
ſalus eſt anime vel quia ipſa ſanatio man᷒ dextre ſa
lutem anime ſignificabat que a bonis opibus ceſſās
aridam quodammodo dexterā habere videbat̄ vel ani
mam ꝓ homine poſuit ſicut dici ſolet tot anime ibi
fuerunt ¶ Aug. de con. euā. ſed poteſt mouere quo
modo Math. dixerit ꝙ ipſi interrogauerunt domi
num ſi licet curare ſabbato cum Lucas hic illos pot
ius a domino interrogatos eſſe ꝑhibeat Itaqꝫ intelli
gendum ē ꝙ illi ꝑus interrogauerunt dominum. ſi
licet ſabbato curare Deinde itelligēs cogitaciones
eorum aditum accuſandi querētiū cōſtituit in medio
eū quem fuerat ſanaturus ꝛ interrogauit que Mar
cus ꝛ Lucas eum interrogaſſe commemorant ſequitur
ꝛ circumſpectis omnib᷒ ¶ Titus quaſi collectis om
nium oculis ꝗnecdam incitata mente eorum ad cōſi
derationem negocij dixit homini extende manū tuā
ego tibi mando qui creaui hominem audit aūt ꝗ le
ſam habebat manum ꝛ ſan᷒ fit vnī ſequitur ꝛ exten
dit ꝛ reſtituta ē ſanitati man᷒ ei᷒ Quos autē opor
tebat i miraculo ſtupere augēt maliciā vnde ſequtur
ipſi aū repleti ſūt iſipiencia ꝛ colloquebant̄ ad iuicē
quidnā facerēt de Jeſu ¶ Criſ. Et ut narrat Ma
th. exeūt ꝛ ꝯſiliant̄ vt occidant eum ¶ Ciril. Cernis
Phariſee opantē diuine ac ſupna maieſtate liberan
tem languētes ꝛ mortem portas ex liuore ¶ Beda
homo autem iſte humanum genus ſignificat in fecū
ditate boni opis arefactum ꝓ manu i ꝑmo parēte ad
pomū extēſa quam ſanauit innocēs manus in cruce
extenſa ꝛ bene manus i Synagoga erat arida qꝛ ubi
manus donum ſciencie ibi tranſgreſſor maiori ſubia
cet culpe ¶ Ambro. Audiſti igit̄ verba dicentis ex
tende manum tuā cōmunis iſta generaliſqꝫ medicinā
eſt ꝛ tu qui putas manū habere te ſanā caue ne aua
ricia vel ſacrilegio cōtrahat̄ extēde ſepius eam ꝓ
ximū iuues ut vidue ꝑſidium feras eripias iiiurie
q̄ſ vides iniuſte ꝯtumelie ſubiacere extende ad pau
perem qui te obſecrat extende ad dominum propecca
tis tuis ſic manus extenditur ſic ſanatur.

¶ Factum eſt autem in illis diebus exiit i
montem orare. ꝛ erat pernoctans in oraciōe
dei Et cum dies factus eſſet vocauit diſci/
pulos ſuos ꝛ elegit xii. ex ipſis quos ꝛ apo
ſtolos nominauit Symonem quē cognomina
uit Petrum et Andream fratrem eius Ja/
cobum et Johānem Philippum ꝛ Bartho
lomeum Matheum ꝛ Thomam Jacobū al/
phei ꝛ Symonem qui vocatur zelotes Ju
dā Jacobi ꝛ Judā ſcarioth q̄ fuit ꝓditor.

¶ Glo. Insurgentibus adu͛sariis cont͛a xp̄i miracula ⁊ doctrinā ap̄los elegit quasi defensores veritatis ⁊ testes quoꝝ electioni oratione p̄mittit. vn̄ dr̄. Factū ē autem i illis diebus. exiit in montem orare ¶ Ambros. Noli insidiatrices ap̄ire aures. ut putes filiū filium dei quasi īfirmū rogare ut impetret qđ imple re non possit. potestatis em̄ auctor. obedientie magi ster ad precepta virtutis suo nos informat exēplo ¶ Ciril. Scrutemur igit̄ in his que xp̄s egit. quali ter nos doceat orationibus diuinis insistere semotim .s. ⁊ secreto. nemine vidente. amota quoq; mundana sollicitudine. ut sursum ad diuine speculationis in tuitū erigat̄ intentio. qđ designat̄ in hoc q; semotim orabat ih̄s exiens ī montem ¶ Ambro. Vbiq; etiam solus obsecrat. dei em̄ consiliū humana vota non ca piunt. nec quisq̄ interioꝝ potest esse particeps xp̄o nō autem omnis qui orat. ascendit ī montem sed qui orat a t̄renis ad superiora progrediēs sed nō ille qui de seculi diuitiis aut de honore sollicitus ē. oīs subli mes ī montem ascendunt. quere ī euāgelio inuenies solos ī montem cū dn̄o ascendisse discipulos speties aūt tibi xp̄iane dat̄. forma prescribit̄. quā debeas emu lari. cum sequit̄. ⁊ erat pnoctās ī oratiōe dei. Quid enim te pro salute tua facere oportet. quādo pro te xp̄s ī oro͞e pnoctat ¶ Crisos. Exurge g̃ ⁊ tu ī intē pesto noctis. Purior ē tunc t̄poris aīa. ipse tenebre silentium nimiū possunt sufficienter ad compunctio nem pducere. Ceterum si ip̄m quoq; celum inspicias punctatum stellis quasi infinitis luminibus. si p̄sideres q; qui p diem saltant insaniant q; hi tunc nihil a mor tuis discrepāt detestaberis quēlibet ausum humanū. Hec oīa sufficiunt ad animā erigendam. tunc non vexat manis gloria. non accidia. non cogitatio occu pat. non sic ignis ferri sequestrat rubiginē. velut no cturna oratio eruginē peccatorum. Que v͛ die solis est⁹ pussit. nocte refrigerāt̄ quēlibet rorē supāt no cturne lacrime ⁊ contra concupiscentiam valent. ⁊ quēlibet tumorem. si vero predicto rore non foueat̄ homo. arescit sub die. Quapropter licet non multū ores noctu semel ora vigilando ⁊ sufficit. ostende q; nonsolum ad corpus nox ptinet sed etiā ad animam ¶ Ambros. Quid autem te facere conuenit cū vis aliquod officium pietatis adoriri. qn̄ xp̄s missurus apostolos prius orauit⁹ sequit̄ enim. Et cum dies fa ctus esset. vocauit discipulos suos ⁊ elegit duodeci ex ipsis quos ⁊ apostolos noīauit Quos scilicet ad ꝓpagandum auxilium salutis humane p terrarū or bem satores fidei destinauit Simul aduerte celeste cō silium non sapientes aliquos. non diuites. non nobi les. sed piscatores ⁊ publicanos quos dirigeret ele git ne diuitiis aut potentie nobilitatisq; auctoritate traxisse aliquos ad suam gr̄am videret. ut verita tis ratio non disputationis gr̄a preualeret ¶ Ciril. Attende autem maximā euāgeliste sedulitatem. non solum dicit electos fuisse sacros apostolos. imo nōia tim eos enumerat. ne quisq̄ audeat alios inscribere apostolorum catalago simonē; quē ɔgnominauit pe trum ⁊ andraam fratrem eius ¶ Beda Nōmodo primum eum cognominauit sed lōge prius cum ab andrea adductus dicitur Tu vocaberis cephas qđ i

terpretatur petrus sed volens lucas ordinē ap̄o stolorum enumerare. cū necesse haberet petri dicit breuit̄ voluit īducere q; nō h̄ tēpore vocat̄ sic ita ū bis ɔgnominauerit ¶ Euse Secunda autem coniunctio est iacobi ⁊ iohannis. Vnde sequit̄ iacobum ⁊ iohā annos scilicet filios zebedei qui etiam piscatores fu erunt. Post hos autē dicit philippū ⁊ bartholomeū philippū dicit iohannes fuisse de bethsaida ciuitate an dree ⁊ petri. ipse quoq; bartholomeus vir simplex ⁊ expers sciencie mundane ⁊ amantissimus. math vero ex his qui prius census exigebant. vocatus de quo subdit matheum ⁊ thomam ¶ Beda Mathe us compari suo thome in ordine humilitatis cau se supponit. cum a ceteris euāgelistis preferatur. Se quitur iacobum alphei ⁊ simonem qui vocatur zelotem ¶ Glo. Quia scilicet fuit de chana galilee que interpretat̄ zelus. quod additur ad differentiam si monis petri. sequitur iudam iacobi ⁊ iudā scariothē qui fuit proditor ¶ Augustinus d̄ con euāgelistis In nomine iude iacobi lucas videtur discrepare a matheo qui eum thadeum appellat sed quis vetat pro hibuit duobus vel tribus nominibus unum homine vocari. Eligitur autem iudas proditor non per im prudentiam sed per prouidentiam. suscepit enim hominis fragilitatem ⁊ ideo nec has partes recu sauit infirmitatis humane. voluit ab apostolo suo tra di. ut tu a socio proditus moderate feras tui errasse iudicium. perisse beneficium ¶ Beda Mystice mons in quo apostolos elegit. altitudinem signat iusticie qua instituendi erāt ⁊ eam predicaturi. si cut ⁊ lex ī mōte data fuit ¶ Ciril. Qđ si libet nominum apl̄icoꝝ notam scire. scito q; petrus dissoluens vel agnoscens Andreas decora potentia vel respondens Ia cobus autem supplantator doloris. Iohannes dei gratia. Matheus donatus. Philippus os magnum vel orificiū lāpadis. Bartholomeus filius aq͛s sus pendentis. thomas abyssus vel geminus. iacobus al phei supplātator gressus vite. iudas confessio ⁊ lau dis obedientia.

¶ Et descendens cum illis stetit in loco cā pestri ⁊ turba discipulorum eiꝰ ⁊ multitu do copiosa plebis ab omni iudea ⁊ ierusalē et maritima ⁊ tyri ⁊ sydonis qui venerant ut audirent illum ⁊ sanarentur a languori bus suis Et qui vexebantur a spiritibus i mūdis curabāt̄ Et ōis t̄ba q̄rebat eū tāge re q̄a v͛tus de illo exibat et sanabat oēs.

¶ Ciril. celebrata ordinatiōe aplōꝝ plurib⁹ agrega tis ⁊ de regiōe iudeoꝝ. necnō a maritima tyri ⁊ sido nis q̄ erāt idolatre ɔstituit eos totius orbis doctores utpote q̄ euōrēt iudeos a legis seruitute. colentes demonū ab errore gentili ad v͛itatis ɔgnitionē. vn̄ dr̄. Et descendens de monte cū illis stetit in loco cāpestri ⁊ t̄ba disci. eiꝰ ⁊ mul. copiosa plebis ab omni iudea ⁊ ierusalē ⁊ maritima ¶ Beda Nō a porpiro mon te galilee maritimā dic̄. q̄a h̄ ū miraculū loco pōnit̄ s a mari magno ɔgnoiat̄ in qua etiam tyrus ⁊ sidon cōp̄hendi poterāt de q̄bus sequit̄ Et tyri ⁊ sidonis

Que qui ciuitates gencium ſunt. conſulte noiatim ponunt. vt quãta ſit fama virtuſ qȝ ſaluatoris inne tuit que exteras qȝ ad ſanitatem doctrinãqȝ capeſſẽ dam auditores acceſſe. vnde ſequit. Qui venerant. vt audirent eum. ¶ Theoph. Hoc ẽ ad animarũ medelam. ⁊ ſanarent a languoribꝰ ſuis hoc ẽ ad me delam corporum. ¶ Cirillus. Poſtq̃ȝ aũt ſacerdos publicauit apoſtolos. prima ⁊ ardua fecit miracula vt qui conuenerant iudei ⁊ gentiles ſcirent eos deco ratos eſſe a xp̃o dignitate apoſtolatus. ⁊ qȝ ipſe nõ erat ſicut vnus alioꝝ hoim. magis autem deus vt verbum incarnatũ. vnde ſequit. Et oĩs turba querebat eum tangere. quia vꝰ de illo exibat ⁊ ſanabat omnes. Non em̃ alienam virtutem accipiebat xp̃s ſed cum naturaliter eſſet deus ꝓpriam virtutem ſup infirmos emittens ſanabat omnes. ¶ Ambro. Aduer te autem omnia diligẽter. quõ ⁊ cum apoſtolis aſcẽ dat ⁊ deſcendat ad turbas. Quomõ eũ turba ſeq̃t̃ in excelſa. Denıq̃ȝ vbi deſcendit inuenit infirmos. in excelſis enim infirmi eſſe non poſſunt. ¶ Beda. Ita ꝗ nõc qȝ vſqȝ iam vel turbas dominũ ad altiora ſeq̃ vel paruulum debilem ĩuẽnies in monte curari. ſed attenta ſtore libidinum accenſaqȝ ſciencie luce pedetentim quemqȝ ad culmen ſubire virtutũ. Turba at qui dominum tangere potuit ſpiritus illius virtute ſanat vt ſupra leproſus domino tangente mũdat. Tactus ergo ſaluatoris opus eſt ſalutis quem tãge re eſt habere i eũ credere. a quo tangi. eſt eius mu nere ſanari.

¶ Et ipſe eleuatis oc̃lis i diſcip̃los ſuos dicebat. Beati paupes quia vr̃m ẽ regnũ dei. Beati qui nunc eſuritis qꝛ ſaturabimini. Beati qui nũc fletis quia ridebitis. Beati eritis cum vos oderint homines ⁊ cum ſeparauerint vos ⁊ exprobrauerint ⁊ eiecerunt nomen ueſtrum tanq̃ȝ malum ꝓpter filium hominis. Gaudete in illa die ⁊ exultate. Ecce enim merces veſtra multa eſt in celo. Scḋm hec em̃ faciebant ꝓphetis p̃res eorum.

¶ Ciril. poſt Apoſtolorum ordinacionẽ ad Euãgelice vite nouitatem Saluator ſuos diſcipulos reducere. ¶ Ambro. diuinitatis aũt ꝓmiturus oracula incipit eſſe ſublimior ⁊ ſi in humili ſtabat tamẽ oculos eleuauit. Vñ dicit̃ Et ipſe eleuatis oculis. Quid eſt eleuare oculos niſi iterius lumẽ aperire. ¶ Bed. Et quamuis generalit̃ omnibus loquatur ſpeciali ter tamẽ oculos in diſcipulos leuat ſequitur em̃ in diſcipulos ſuos vt his qui verbum intenta cordis au re percipiunt latius ſuporis intimi lumen aperiat. ¶ Ambro. Quatuor autem tantum beatitudines lucas poſuit. octo vero Matheus ſed in iſtis octo ille ſunt quatuor ⁊ in iſtis quatuor ille octo. Hic enim quatuor velut virtutes amplexꝰ eſt cardinales. ille in illis octo miſticum ordinem reſerauit. ſicut enim in noſtre octaua perfectio ẽ. ita octaua ſũma virtutum eſt. primã autem beatitudinẽ paupertatis vterqȝ euãgeliſta poſuit. ordine enim prima ẽ ⁊ parẽs quedam virtutum. quia qui ↄtempſerit ſecularia. ipſe merebit̃ ſempiterna nec poteſt quiſq̃ȝ meritũ regni celeſtis adipiſci. qui mũdi cupiditate poſſeſſus emergendi nõ h̃ȝ facultatem. vnde ſequit̃. Dicebat. beati paupes. ¶ Ciril. In euãgelio. quidem qḋ ẽ ſcḋm matheum beatos fieri dixit paupes ſpũ. vt intelligamꝰ eſſe paupem ſpũ habentem ĩtellectum modeſtuȝ ⁊ qᷓ ſi modo remiſſum. vnde dicit ſaluator. Diſcite a me. quia mitis ſum ⁊ humilis corde. hic autez beatos aſſerit paupes non addito ſpũ. paupes appellans diuicias contemnentes. Dicebat enim. vt cum pronũciaturi eſſent ſalutiferꝝ euãgelij dogma. mentem nõ gererent cupidam. ſed ꝓmptum affectuȝ haberẽt erga maiora. ¶ Baſi. Non autem oĩs quẽ paupertas p̃mit beatꝰ ẽ. ſȝ q̃ xp̃i p̃ceptũ mundanis p̄tulerit opibꝰ. pl̃es em̃ paupes ſunt i ſubſtancia. auariſſimi tamen ſcḋm affectum quos non ſaluat paupertas. ſȝ affectus dãnat. nihil em̃ inuoluntarioꝝ beatificabile ẽ eo qȝ oĩs ṽtus libero deſignat̃ arbitrio. beatꝰ ergo paup quaſi xp̃i diſcipulus qui pro nobis paupertatem ſuſtinuit. nam ipe dñs qḋlibet opus impleuit qḋ ad beatitudinem ducit ſe prebens exemplar diſcentibꝰ. ¶ Euſeb. Sed cum celeſte regnum i mltis gradibꝰ bonoꝝ cõſideret. Primus gradus ſcãdentium ẽ eoꝝ qui ḋmo iuitu colũt paupertatẽ. tales at̃ fecit eos q̃ p̃mo facti ſunt eius diſcipuli. Ob hoc i eoꝝ pſona dicit. q̃a veſtrum ẽ regnum dei quaſi demonſtratiue hoc pferẽs ad p̃ñtes ad quos etiam oculos eleuauit. ¶ Cirillus. Poſtq̃ȝ igit̃ mandauit paupertatem colere ea que cõſequũtur inopiam. coronat honoribꝰ. Contingit aũt paupertatem colentes neceſſarioꝝ ĩcurrere defectum. ⁊ vix acquirere victum. idcirco non ſinit diſcip̃los puſillanimes ſup h̃ fieri. dicẽs Beati q̃ nũc eſuritis. ¶ Bed. id eſt beati qui caſtigatis corpꝰ veſtrũ ⁊ ſeruituti ſubicitis. qui ĩ fame ⁊ ſiti verbo operam datis. quia celeſtium gaudioꝝ habebitis vbertate pfrui. ¶ Grego. niſenus. Altus autem ſicut ſcḋm ſenſibilẽ eſcam diuerſificatur participantium appetitus ad comeſtibilium ſpecies. ſic ⁊ ĩ cibo anime ab his quidem opinabile ab his autem appetit̃. qḋ natr̃aliter ẽ bonũ vnde hic ſcḋm matheum beatificat̃. qui iuſticiam loco cibi ⁊ potus reputant nõ in q̃ȝ particularem. ſȝ vniuerſalem virtutem. quã qui eſurit beatificandum dicit. ¶ Beda. Apertiſſime nos inſtruens nũq̃ȝ nos ſatis iuſtos eſtimare debere. ſed quotdianum iuſticie ſemp amare profectum. cuius perfectam ſaturitatẽȝ non ĩ hoc ſeculo ſed ĩ futo poſſet ꝑuenire. pſalmiſta oſtendit dicens Satiabor cum manifeſtabit̃ gl̃a tua. vñ ſequit̃. Quia ſaturabimini. ¶ Greg. Auidis enim iuſticie deſideratoꝝ copiam ſpondet. nihil enim eorũ que ſcḋm voluptatem in vita querunt̃. ſaciat inq̃rentes. Solum autem virtutis ſtudium ſubſequitur p̃mium qḋ indeficiens gaudium inſerit anime. ¶ Ciril. Conſequit̃ autem inopiam nonſolum defectus rerum ad delectationes facientium. ſed etiam depſſus vultus ꝓpter meſticiam. vnde ſequit̃ beati qui nũc fletis. beatificat flentes. non eos qui ſimpliciter ab oculis lacrimas emittunt. Cõmune enim eſt hoc tam fidelibꝰ

q̄ꝫ infidelibus ſi quid triſtium accidat · Magis autem
illos beatos aſſerit · qui leuem vitam ⁊ implicitam
carnalib⁹ voluptatibus vitant · refutantes delicias
⁊ pene lacrimantes ꝓpter odium mundanorum ·
¶ Criſ · Magnum quid vero ſm deum triſticia eſt ·
⁊ impetrat ei penitentiā ī ſalutem · vnd̄ paulus cum
non haberet ſuos defectus flere pro alienis lugebat
Talis luctus ē alacritatis materia. Vnd̄ ſequit̄ · quia
ridebitis ſi etem̄ nihil proſimus his pro quibus fle
mus · tamen proficimus nobiſmetipſis · nam qui ſic
aliēa deflet multomagis non preteribit inflebiliter
ſua delicta · Magis autem nec facile labetur in ſcelus
nō diſſoluamur in hac breui vita ne ſuſpiremus in
infinita ¶ Non queramus delicias a quibus manat lu
ctus ⁊ dolor nimi⁹ ſed triſtemur triſticia que germi
nat veniam · eſt etiam dominū ſepius reperire lugentē
ridentem neq̄ꝙ ¶ Baſi · Promittit aūt flentibus riſū
non quidem emiſſum p mandibulas ſonum · ſꝫ merā
⁊ impermixtā cuilibet triſticie alacritatem ¶ Beda · q̄
ergo propter diuitias hereditatis xp̄i ꝓpter panem
vite eterne ꝓpē ſpē celeſtium gaudioꝝ fletus eſuriē
paupertatemq̧ pati deſiderat beatus ē · multo autem
beatior qui has virtutes inter aduerſa ſeruare non
trepidat Vnde ſequitur · beati eritis cum vos oderit
hoies · Licet em̄ hoies odiant corde nefando · deditū
cor xp̄o ledere nequeunt · Sequit̄ · ⁊ cum ſeparauerint
vos ſeparent ⁊ a ſinagoga expellunt · xp̄us inuenit ⁊
cōfirmat · Seq̄t̄ · ⁊ exprobrauerint · exprobrent no
men crucifixi · ipſe cōmortuos ſibi correſuſcitat ⁊ cō
ſedere facit in celeſtibus ſequit̄ · Et eiecerint nomē
vr̄m tanq̄ꝫ malū vbi nomē xp̄ianoꝝ ſignificat quod
a gentilib⁹ iudeiſq̧ ſepiſſime quātum ad ipſos memo
rie abraſum ⁊ ab hominibus ē abiectum nulla exiſte
cauſa odij · niſi ꝓpter filium hois qui ſcilicet credētes
nomen xp̄i · ſuū cognomen facere voluerunt · docet
ergo eos ab hoibus inſectandos · ſed vltra homines
eſſe beandos · vnde ſequit̄ Gaudete ī illa die ⁊ exul
tate ecce enim merces vr̄a multa ē in celo ¶ Criſ ·
Multum ⁊ paucum menſurat̄ dignitate proferētis
queramus igit̄ quis intrā promiſit mercedem · ſiqui
dem ꝓpheta vel apoſtolus velut homo paucum eſſe
multum exiſtimauit · nunc aūt dominus qui poſſidet
ꝑhennes theſauros · opes que quelibet intellectū tran
ſcendunt · multam pollicitus eſt mercedem ¶ Baſi ·
lius Rurſus mag num aliquādo abſolutam habet
intentionem · ſicut magnū ē celum ⁊ magna eſt t̄ra
aliquādo vero ad aliud habet relationem · ut magn⁹
equus ⁊ bos i compatione ſimiliū ſic arbitror multā
fore mercedem repoſitam patiētibus obprobria ꝓpē
xp̄m non tanq̄ꝫ ꝯparatam ad ea que penes nos ſunt ·
ſꝫ ī ſe multā exiſtētem ⁊ tanq̄ꝫ a deo donatam · ¶ Da
maſcenus. Illa etiam que menſurari vel numerari
pn̄t terminate ingeruntur · Qd̄ aūt quadam excel
lentia omnem tran ſcendit menſuram ⁊ numerum i
determinate dicit̄ magnum ⁊ multū puta quādo dici
mus multam eſſe dei miſericordiam ¶ Euſe · Deinde
muniēs diſcipulos ad pugnā aduerſarioꝝ q̄ꝫ paſſuri
erant p totum orbem predicantes ſubdit · ſm hec em̄
faciebant ꝓphetis pr̄es eoꝝ ¶ Amb · Quia prophe
tas iudei vſq̧ ad mortem corporis perſecuti ſunt ·
¶ Beda Quia vera dicentes ſolent ꝑſecutionē pa

ti · nec tamen ideo prophete [illegible]
a veritatis predicationes [illegible] ¶ Euſe ·
autem dicebat muniēs diſcipulos ad pugnam
ſanctorum predicantes p totum orbem ¶ Ambro ·
hoc ergo ꝙ dicit · beati paupes habes temperanti
te a peccato abſtinet · ſeculū calcat [illegible]
tie · beati qui eſuritis habes iuſticiam · Qui enim
tie · eſurienti compatit̄ · cōpatiendo largit̄ [illegible]
fit iuſtus · quia iuſticia eius manet in ſeculū · beati
nunc fletis · habes prudentiam cuius ē flere [illegible]
dua · ⁊ ea que eterna ſūt querere Beati eritis cum
vos oderint homies · habes fortitudinē [illegible]
nō odiū meret̄ ex crimie ſꝫ ꝑſecutionē [illegible]
Sic em̄ ad paſſionis ꝑuenit̄ coronam ſi [illegible]
negligas diuinam ſequaris · ergo temperantia
habet mundiciā · iuſticia miſericordiam · pru
dentia · manſuetudinē fortitudo · connexe ſibi ſunt
cōcathēate virtutes · vt qui vnam habet plures ha
bere videat̄ ⁊ ſanctis vna competit virtus · ſed [illegible]
que fuerit vberior ē premiū Quanta hoſpitalitas
Abraham · quāta humilitas Sed quia fide pre
fidei pre ceteris meruit principatū · Ergo vnicuiq̧
plura premia · quia plurima icentiua [illegible]
aliq̄ merito copioſius hoc etiā ī p̄mio [illegible]

¶ Veruntamen ve vobis diuitibus qui ha
betis conſolacionem veſtrā ve vobis qui ſa
turati eſtis quia eſurietis ve vobis qui ri
detis nunc quia lugebitis ⁊ flebitis Ve cū
benedixerint vobis omnes homines. ſecū
dum hec faciebant prophetis pr̄es eorum
¶ Ciril · Predicto ꝙ paupertas ꝓpter deum cauſa
cuiuſlibet boni ⁊ ꝙ eſurire ⁊ flere nō vacabit mer
de ſanctoꝝ trāſfert ſmonē ad oppoſita · ⁊ [illegible]
damnationis ⁊ ſupplicij fore materiā · vn̄ dicit Ve
vob voꝫ diuitibus q̄ habetis ꝯſolationē vr̄am ¶ Cy
Nec em̄ dictio veh ſemp in ſcripturis ē his qui
pn̄t euadere a futuro ſupplicio ¶ Amb · Licet aūt
in pecuniarijs copijs multa ſint lenocinia delictorum
pleraq̧ tamē ſunt incentiua v̄tutis · quāq̄ virtus
ſidia non requirat ⁊ ꝯmendatior ſit collatio paup
q̄ꝫ diuitis liberalitas · tamen non eos qui habent
uitias · ſed eos qui vti his neſciūt · ſententie celeſtis
auctoritate condemnat naꝫ ut ille paup laudabilior
qui prompto largit̄ affectu · ita criminoſior diues
q̄ de eo ꝯferre grām deo debuit qd̄ accepit · non
ad cōmunē vſum datum ſine vſu abſcondere [illegible]
ſus igitur ſed affectus ī crimine eſt · Et quāq̄ nulla
pe̅a grauior ſit quā ſucceſſoꝝ profuturis [illegible]
anxio timore ſeruare · tamē qm̄ auariciae deſiderio
gerendi quadam voluptate paſcunt̄ · qui conſolatio
ni te pn̄tis habuer̄e remūeratiōis perpetuā [illegible]
poſſumus tamē hic diuitē intelligere populū iude
vl̄ hereticos vl̄ certe ꝑhiloſofos q̄ vbertate verboꝝ ⁊ quadam
ambitioſe facundie ſermonis delectati ſimplicitatem
vere fidei ſupgreſſi theſauros inutiles congregāt · [illegible]
veh voꝫ q̄ ſaciati eſtis quoniam eſurietis · ¶ Beda
Diues ille purpurat⁹ ſaturabatur epulis quotidie
ſplendide ſꝫ dirum veh ſuſtinebat eſuriens quādo a
laſari quē deſpexerat digito guttaꝫ aque querebat

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Baſi. Si autem neceſſaria ſit abſtinentie ratio
palã fecit q apoſtolus eam inter fructus ſpūs enu
merauit ſubiectio enim corporis p nihil aliud ſic obti
neri ſolet p abſtinentiã · q ſicut quodam freno de
cet compeſcere iuuentutis feruorē Eſt igit̄ abſtinē
cia interemptio criminis · amocio paſſionū vite ſpūa
lis initium obtundens in ſe illecebrarū aculeum · ne
q̄ concordia fiat cū inimicis dei · decet accipi q̄d li
bet ꝗ exigit temp⁹ ad oſtendendū q mūdis omnia
munda · poſcendo quidem ad neceſſaria vite · abſtinē
do aũt omnino ab his que faciūt ad voluptatē · etta
m nec eandem horam ſibi cunctis ſancire poſſibile
nec modum nec menſuram · Sic autem ꝯmunis iden
tē non expectare repletionē Replere n aũ ventrem
ꝗ corpus inutile facit erga ꝓprias operationes ·
ſomnolentum ⁊ ad nocumenta diſpoſitum ¶ Beda
Aliter ſi beati ſūt illi qui iuſticie ſemꝑ eſuriunt opa
miſeri contra eſtimandi ſunt · qui ſibi in deſiderijs
[illegible] nullam veri boni famē patiunt̄ · Sequitur
ve vobis qui ridetis nunc · quia lugebitis ⁊ flebitis
¶ Baſi. Cum dominus ridentes nūc arguat · palã
ꝗ nunꝗ̄ est fideli tempus riſus ⁊ precipue ī tãta
multitudine eorū qui ī peccato moriunt̄ · pro quibꝫ
oportet lugere · ſuperfluus aũt riſus ē īmoderantie ſi
gnum et effrenis anime motus · ſed vſꝗ ad vultus
ꝯcedere exprimere paſſiōꝫ aīe nō decet at dedecꝫ
¶ Criſ. Dic autem mihi · cur concuteris ⁊ defluis q̄
das aſſiſtere terribili iudicio ⁊ ponere ratonē de
omnibꝫ hic geſtis ¶ Beda · Quia vero ipſa peccati
nutrix adulacio ſicut oleum flāmis · ſic ī culpa arden
tibus fomenta miniſtrare fomentum ſubdit · veh cum
benedixerint vobis omnes homines ¶ Criſ. Nō aũt
contrarium ē quod hic dicitur ei q̄d alibi dominꝰ dic̄
luceat lux veſtra coram hominibꝫ · ut ſcilicet feſti
nemus bene agere ad gloriam dei · nō ad ꝓpriam · p
mittam enim quod ē inanis glã · ⁊ inde ſumit ortū
iniquitas atꝗ deſperatio ⁊ mater maloꝝ auaricia ·
ſi igitur queris diuertendi ab hoc · dirigas aſpectū
ſemꝑ ad deum · ⁊ eſto contentus ea que apud eum ē
glã · nam ſi in qualibet facultate doctiores eligere
oportet in arbitros · quomodo virtutis experimentū plu
ribus credis · Non autem illi qui pre omnibꝫ eã no
uit ⁊ dare ⁊ ornare poteſt · a quo ſi gloriam cupis
vita laudem humanam · de nullo enim alio magis cō
fundimus admirari q̄ꝫ de reſpuente gloriã q ſi nos
mitimagis dominus omnium deinde illud conſi
dera q hominū gloria celeriter deficit · quia per cur
ſum temporis obliuioni tradunt̄ · Sequit̄ · ſecundū
hec enim faciebant ꝓphetis p̄res eoꝝ · ¶ Beda Pſeu
do prophetas ſignificanī · eo q ad captandum vulgi
fauorem futura preloqui conent̄ · itaꝗ dñs in monte
beatitudines ſolūmodo bonoꝝ · In campo vero etiam
ve deſcribit reproboꝝ · quia rudes adhuc auditores
neceſſe eſt terroribus ad bona compelli · pfectos autē
ſolis premijs inuitari ¶ Ambroſ. Et attende q
Matheus premijs ad virtutem ⁊ fidem populos ꝓ
uocauit · Hic autem etiam a criminibus atꝗ peccatis
futurorum ſuppliciorum denunciatione deterruit ·

¶ Sed vobis dico qui auditis diligite ini
micos veſtros · benefacite his q̄ oderūt vos
benedicite maledicentibus vobis · ⁊ orate
pro calumniantibus vos · ⁊ ei qui percutit
te in maxillam · prebe ei ⁊ alteram · ⁊ ab eo
qui aufert tibi veſtimentum etiam tunicam
noli prohibere Omni petenti te tribue · ⁊ q̄
aufert que tua ſūt ne repetas ⁊ prout vul
tis vt faciant vobis homines · ⁊ vos faci
te illis ſimiliter ·

¶ Beda Quia dixerat ſupra quid ab inimicis pati
poſſent · nūc qualit̄ cum eiſdem inimicis agere debeāt
oſtendit dicens · Sed vobis dico q̄ auditis ¶ Ambro
Non ocioſe plurimoꝝ factorum celeſtium enumera
cione progreſſus ad hūc locum ſerius venit · vt po
pulus diuinis miraculis roborat⁹ vltra legis trami
tem virtutum veſtigijs progredi edoceret̄ · Deniꝗ
inter tria maxima ſpem fidem ⁊ caritatem maior eſt
caritas que ordinat̄ cum dicit̄ Diligite inimicos ve
ſtros ¶ Baſi · Inimici quidem ꝓpriū eſt obeſſe · ⁊ in
ſidiari Omnis igit̄ qui qualitercūꝗ nocet alicui · dr̄
inimicus ¶ Ciril · Conueniēs autem erat huiuſmodi
conuerſatio doctoribꝫ ſanctis qui p̄dicaturi erāt vbiꝗ
terraꝝ ſalutarē ſermonē quos ſi contingeret velle
recipe de pſequētibꝫ vindictam omiſiſſent eos ad co
gnitionem veritatis vocare ¶ Criſ · Non autem dic̄
Ne odio habeas ſed diligas · neꝗ ſimpliciter mãda
uit diligere · ſed etiam benefacere · vnde ſequit̄ · benefa
cite his qui oderunt vos ¶ Baſil · Verum quia hō
ex corpore ꝯſiſtit ⁊ anima ſm animã quidem benefa
ciem⁹ huiuſmodi arguentes ⁊ cōmonentes eos · ⁊
oīmode ad conuerſionem manuducentes · ſm corp⁹
autem benefaciētes eis ī neceſſarijs victui · Sequit̄
benedicite maledicentibus vobis ¶ Criſ · Qui enim
pcuciunt ꝓprias animas digni ſunt lacrimis ⁊ fleti
bus non maledictionibꝫ · Nihil enim deteſtabilius ē
anima maledicta · nec immundius lingua que malepi
ctiones offert Homo es · aſpidū venena nō euomas
nec vertaris in beluam · ē tibi datum os non vt mor
deas ſed vt aliorum vulnera ſanes · Inimicos autem
mandauit nobis annumerare gradui amicoꝝ nō q̄
rumcūꝗ ſed precipuoꝝ · pro quibus orare ſolem⁹ ·
vnde ſequit̄ Orate pro calūniātibus vos Pleriꝗ aũt
econtra procumbentes ⁊ fronte ſua terram pcucien
tes ⁊ manus expandentes nō pro ſuis criminibꝫ orãt
deum · ſed aduerſus inimicos q̄d nihil aliud eſt q̄ꝫ ſe
ipm tranſfodere Cū qui prohibuit tibi cōtra inimi
cos orare precaris · vt te maledicentem inimicis ex
audiat · Quomodo poſſibile ē audiri quã° prouocas
exauditoꝝ verberãdo inimicum coram rege ⁊ ſi nō
manibꝫ verbis tamen Quid facis homo · ſtas vt ve
niã impetres peccatoꝝ · ⁊ imples os amaritudīe · mi
tigationum eſt tempus orationis ⁊ gemitus non fu
roris ¶ Bed · Sed merito mouet̄ queſtio quomodo
in ꝓphetis inueniunt̄ multe imp̄cationes aduerſus in
imicos · vbi videndum eſt quia ꝓphete p imp̄cationē
quid eſſet futurum cecinerunt · non optantis voto

ſed ſpiritu ꝓuidentis ¶ Ciril. Vetus autem lex man
dabat non offendere alios vel ſi prius fuerimus leſi
non vltra ꝓportiones ledentium iras protendere. ſꝫ
ꝑfectio legis in xp̄o eſt ⁊ in ſuis mādatis. vñ ſequit̄
Et qui te percuſſerit in maxillam. prebe ei alteram
¶ Ciril. Nam ⁊ medici cum calce feriunt̄ ab iſtis
tunc maxime miſerētur eis ⁊ attingunt ſe ad eorūꝫ
remedia Tu ꝗ ſimilem habeas coniecturā erga per
ſequētes. Ipſi nāqꝫ ſunt qui precipue infirmantur.
nec prius deſiſtamus. qꝫ totam amaritudinē euomu
erit. tunc vberes grās aget tibi. ⁊ ipſe deus coro
nabit. eo ꝙ fratrem tuū a peſſima egritudine libe
raſti ¶ Baſil. Fere aūt cuncti contra hoc mādatū
procedimus ⁊ preſertim potentes vel principes nō
ſolum ſi paſſi fuerint cōtumelias. ſed ⁊ ſi preſtita eis
non ſit reuerentia. aduerſarios reputantes quecunqꝫ
eos minus reueriti ſunt qꝫ ſe reputauerint dignos.
Eſt autem magna īfamia principis. eſſe promptuꝫ
ad vindictam Nam ⁊ qualiter alium docebit nil ma
li pro malo rependere. qui nocētī retribuere ſatagit
¶ Ciril. Vult eū dominus inſuꝑ eſſe cōtemptorem
rerum. Vnde ſequit̄ Et ab eo qui aufert tibi veſti
mentum etiā tunicam noli prohibere Hec ē enī vtu
aīe que omnino auerſa eſt a paſſione cupiditatis di
uitiarum Decet enī eum qui pius ē. ⁊ obliuiſci ma
lorum. ut ⁊ ea quibus caros amicos iuuamus. per
ſequētibus conferamus. ¶ Criſ. Non autem dixit
fer humiliter iniuriantis impetum. ſed procedas per
ſapientiam. ⁊ vlterius te diſponas ad patiendū. que
ille cupiat facere. ſuperans inſolentiam eius vbertate
prudentie ut habito pudore i excellenti patiētia tua
diſcedat Sed dicet aliquis Quomō poteſt hoc fieri
cum videris deum factum hominē tot paſſum pro te
adhuc queris ⁊ dubitas quō poſſibile ſit nequitias
ignoſcere conſeruoꝝ quis tale paſſus ē quale domi
nus tuus dum ligaretur. flagellaret̄. ſputa ꝑ ferēs.
mortem patiens. vnde ſequit̄ Omni autem petenti te
tribue ¶ Au. de ſ. do. Nō dicit oīa petenti ut id des
qđ dare iuſte ⁊ hōeſte potes. i. qđ nec tibi nec alteri
noceat quātum ſciri aut credi ab hoīe pt̄. ⁊ cui iuſte
negaueris qđ petit. iudicāda ē ipſa iuſticia ⁊ aliqñ
meliꝰ aliqđ tribues. cū petentem iniuſta correxeris
¶ Criſ. In h̄ eñ peccamus ñ modicū nonſolū ñ dā
do petentibus. ſꝫ ⁊ eos increpādo Cur inquit nō la
borat. cur ocioſus alit̄ dic mihi ⁊ tu laborādo poſſi
des. ſed ⁊ ſi laboras ad h̄ labores. ut tribuas aliū ꝓpt
vnicū panē ⁊ tūicā appellas cupidū. nihil tribuas. nec
diuiteris. Cur nec tu miſeris ⁊ volētib diſſuades
Si cunctis indifferenter erogauerimus. ſemꝑ miſe
rebimur Quia enī abrahā cūctos recipiebat. recipi
ebat ⁊ angelos Nā ⁊ ſi homicida ſit ⁊ predo. nōne
tibi dignus videt̄ panis habendi Non igit̄ ſimꝰ ſe
ueri alioꝝ cenſores. ne nos quoqꝫ exq̄ſite iudicemur
Sequit̄ Et q̄ aufert que tua ſunt. ne repetas.
¶ Criſ. A deo ꝑcipimus oīa qđ autem dicimus meū
⁊ tuū. nuda tm̄ ſunt verba. ſi nāqꝫ domū tuā aſſeris
emiſiſti verbū carens ſubſiſtentia rei Nam ⁊ aer ⁊
ſolum ⁊ cementum creatoris ſunt. Tu etiam ipſe q̄
domū conſtruxiſti. ſed ⁊ ſi tuus ſit vſus. dubitatur
nonſolum ꝓpter mortem. ſed etiam ꝓpter rerum euen

tus anima tua non poſſidetur a te. ⁊ quo pacto tue
reputabuntur opes. Vult autem deus tua fore. q̄
tibi pro fratribus credita ſūt. fiunt autem tua ſi p
alijs diſpenſaueris Sin vero tibi affluenter expē
ris que ſunt tua iam facta ſunt aliena. Sed propter
nefandam opum cupidinē homines mortis contra
antur Contra qđ xp̄s dicit. Et qui aufert que tua
ſunt. ne repetas. ¶ Aug. de ſer. do. Quod de veſte
domo. fūdo iumēto. ⁊ gñalit̄ omni pecunia dicit q̄
autem xp̄ianū oportet ſic poſſidere ſeruū quō equū
aut argentum. ſeruus ſi honeſtius a te regeretur q̄
ab illo qui eū tibi cupit auferre. neſcio veri quiſq̄
dicere audeat eum debere contemni ¶ Criſ. Eſt au
nobis inſita lex naturalis per quam dinoſcimus. q̄
ſit virtus ⁊ vitium Vnđ ſequitur Et prout vultis
ut faciant vobis homines. ⁊ vos facite illis ſimiliter
Non ait quecunqꝫ non vultis ut faciant nec vos
faciatis Cum enim due ſint vie. que ducūt ad virtu
tem. ſcilicet abſtinentia mali ⁊ operatio boni. hanc po
nit per iſtam ⁊ illam ſignificans ⁊ ſiquidem dixiſſet
ut ſitis homines. diligite beſtias. eſſet mandatū dif
ficile ſi vero homines diligere iuſſit. ad quod natu
ralis monitio eſt. quā difficultatem res continet. qui
⁊ leones ⁊ lupi ſeruant in quib naturalis ꝓgenies
amiciciam cogit. Oſtendit igit̄ xp̄s ꝙ nihil ſtatuit
noſtram tranſcendens naturam ſed quod dudum ſ
ſeruit conſcientie noſtre docet ut ꝓpria voluntas
pro lege ſit tibi. ut ſi vis bene tibi bene facias alijs. ſi
vis ut alius tui miſereatur proximi miſerere.

¶ Et ſi diligitis illos qui vos diligunt. q̄
vobis ē grā? Nam ⁊ peccatores diligētes
ſe diligūt Et ſi bn̄facitis his q̄ nobis bn̄fa
ciunt q̄ vobis eſt grā? Si quidem ⁊ pctōres
hoc faciūt Et ſi mutuū dederitis his a qb
ſperatis recipere. que gratia eſt vobis? Nā
⁊ peccatores peccatoribus fenerantur. vt
recipiant equalia Veruntamen diligite
inimicos veſtros ⁊ benefacite ⁊ mutuū date
nihil inde ſperantes. ⁊ erit merces veſtra
multa ⁊ eritis filij altiſſimi. quia ipſe benig
nꝰ eſt ſuper igratos ⁊ malos Eſtote ergo
miſericordes ſic ⁊ pater ueſter miſericorſ ē

¶ Criſ. Dixerat dominus diligēdos eſſe inimicos
ne autem putares hyꝑbolice eſſe dictum eſtimās ſo
lū ad terrorem ei dici addidit rationem dicens Et ſi
diligitis illos qui vos diligunt. que uobis eſt gratia
Plures quidem cauſe ſūt q̄ dilectiones conſtituūt
Dilectio vero ſpiritalis vniuerſas ꝓcellit. nihil eñ
terrenum eam parit. non vtilitas. non beneficium. nō
natura non tempus. ſed de celo deſcendit. Quid ei
miraris. ſi non indiget beneficio ut conſiſtat quāđo
nec ex caſu malorū punit̄ pt̄ quidē paſſus ſuas ra
pit fedus amoris Coniunx poſt virgis virum reci
piat: Filius ſi longeuum videat patrem grauatur ut

Paulus dicit ad lapidantes benefacturus eis Moises lapidatur a Iudeis. et orat pro eis Venezemur itaque spirituales amicicias. quia sunt insolubiles Unde argu entes pigrescere Subdit Nam et peccatores diligentes se diligunt Quasi diceret quia volo vos hic amplius aliquid possidere non moneo amicos di ligere sed eciam inimicos Benefacientibus eciam bonis bonum commune est omnibus Ostendit autem se parum plus generis sic mons peccatorum qui benefaciunt amicis Unde sequitur Et si benefeceritis his qui vobis bene faciunt que vobis est gracia siquidem et peccatores hoc faciunt Beda Non solum autem dilectionem vel bene ficii peccatorum quasi infructuosa redarguit sed et mutuum Unde sequitur Et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipe re que gracia est vobis nam et peccatores peccatoribus fenerantur id est mutuant ut recipiant equalia.

Ambro. In tres autem partes philosophia sibi videtur diuisisse nostram Unam in deum que pietas vocatur alteram in parentes vel reliquum genus humanum Terciam in amicos ut his exequiarum iura soluant At domi nus legis oraculum ac philosophie fastigium supergre ditur in eos qui leserunt pietatis porrexit officium cum dicit Verumtamen diligite inimicos vestros Crisost In quo plus tibi quam illi conferes. ille enim diligitur conseruo. tu vero efficeris similis deo Est autem maxime virtutis quando nocere volentes beneficiis com pescimus Unde subdit Et benefacite sic enim fornacem accensam aqua proiecta extinguit. sic iram racio cum lenitate Quod enim est aqua igni hoc est ire humili tas et mansuetudo Et sicut non extinguitur ignis per ignem sic nec ira per iram mitigatur Greg. Nisse nus Debet autem homo vitare damnosam sollicitudi nem ne querat ab inope diuiciarum augmenta eris et metallorum sterilium. exigens fructum. unde subdit Et mutuum date nihil inde sperantes Malignam enim excogitacionem siquis appellet furtum et homi cidium non peccabit. Nam quid refert suffosso pariete furtiue possidere ac fenore necessitate possidere alienum Basili Talis autem auaricie modus tokos nominatur in greco apiendo. propter mali fecun ditatem Animalia siquidem tractu temporis adole scunt et pariunt. sed fenus statim cum oritur. incipit pro creare Animalium que citius pariunt. citius a genera cione desistunt. Sed nummus auarorum cum tempore pro pagatur Animalia transferencia partum ad proprios annos ipsa parere cessant. Es autem auarorum et fu turum procreat. et precedencia renouat non ac cipias igitur monstrum beluam Que namque vtilitas si cuicumque hodierna paupertas que iterato irruet au gmentata vim meditare unde in tantum multiplicabi tur census ut tuam partim releuet egestatem. partim integret capitale. et insuper pariat fenus Sed dicis. qua liter ergo victum acquiram. Labora. seruito. tandem men dica. Namque tolerabilius est fenoris mutuo. Di cis autem Quodnam est illud mutuum cui spes retri bucionis non heret. Considera sermonem virtutis ser monis et miraberis pietatem auctoris Cum datur in pauperem diuine caritatis intuitu idipsum et mutuum est et donum Donum quidem ob insperatam retribuci onem. at mutuum ob munificenciam domini qui vice illius restituit. unde sequitur. Et erit merces vestra multa Non vis omnipotentem tibi obligari ad restitucionem. an quemque opulentum ciuium si fideiubeat acceptas. deum autem pro pauperibus fideiubentem repudias Cris Attende mutui naturam mirabilem. alius recipit et alius obligat se pro debitis centuplum in presenti red dens in futuro vero vitam eternam Amb. quanta autem misericordie merces quod filios altissimi ius diuine misericordie asciscitur. Unde sequitur. Et eritis filii altissimi. sequere igitur misericordiam. ut merearis graciam. late patet benignitas dei. super ingratos pluit. malis fecunda non negat terra prouentus unde sequitur. quia ipse benignus est super in gratos et malos. Beda. vel temporalia bona lar giendo. vel celestia dona singulari gracia inspirando Ciril. Magnum est ergo preconium pietatis. red dit enim hec virtus nos deo conformes. et quasi que dam signa sublimis nature nostris imprimit anima bus. unde sequitur Estote ergo misericordes sicut et pater vester misericors est. Atha. ut scilicet aspicientes beneficia eius. bona que facimus. non hominum sed eius intuitu faciamus. quatinus a deo non ab hominibus premia consequamur.

Nolite iudicare et non iudicabimini Nolite condemnare et non condemnabimini Dimitte et dimittitur vobis Date et dabitur vobis Mensuram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum vestrum Eadem quippe mensura qua mensi fueritis remetietur vobis.

Ambro. Addidit dominus non temere iudicandum ne tu conscius ipse delicti in alterum cogaris ferre senten ciam. unde dicit. Nolite iudicare. Cris. Non iudi ces precedentes te id est qui discipulus es magistrum peccator innocentem. quos non oportet increpare. sed monere et caritatiue corrigere. nec etiam iudicandum est in incertis et qualibuscumque que nec similitu dinem habent peccati. aut que non sunt grauia siue prohibita Ciril Sedat ergo hic pessimam passionem nostrarum consciencias contemptus principium quantumuis enim deceat aliquos se circumspicere et secundum deum conuersari hoc non faciunt. sed examinant aliena. Et si videant aliquos infirmari tanquam propriarum passionum obliti faciunt hec detractationis materiam. Cris. Nec facile reperies quemquam neque patremfamilias neque claustralem expertem huius erroris Sunt autem he diabolice temptacionis insidie nam qui seuere discutit aliena. nunquam propriorum reatuum merebitur veniam. unde sequitur. Et non iudicabimini Sicut enim pius et mitis reprimit peccatorum tumorem. sic seuerus et dirus adiicit criminibus proprijs Grego. nisenus Non igitur cum acrimonia precipitetis in seruos sentenciam. ne simi lia paciamini. vocat enim iudicium asperiorem damna cionem. unde sequitur. Nolite condemnare. et non conde mnabimini. non enim iudicium cum venia prohibet.

Beda Breui autem sentencia cuncta que de con uersando cum inimicis mandauerat. comprehendendo concludit dicens Dimittite et dimittetur vobis. Date

⁊ dabitur vobis vbi dimittere iniurias dare bñficia iubet vt ⁊ nobis peccata dimittantur. ⁊ vita detur eterna. ¶ Cirillus. Qz autem ampliori manu recompenſationem accipiemus a deo qui largiflue donat diligentibus eum. oſtendit ſubdens. Menſuram bonam ⁊ confertam ⁊ coagitatam ⁊ ſupeffluẽtem dabunt in ſinum veſtrum. ¶ Theoph. Quaſi diceret ſicut ſi farinam ſiñ parcitate menſurare velles. cõferci res eam. ⁊ coagitares. ⁊ ſupeffunderes abunde. ſic dominus menſuram magnam ⁊ ſupeffluẽtem dabit in ſinum veſtrum. ¶ Aug. de que. euã. Dicit autẽ dabunt quia p illorum merita quibus vl' calicẽ aque frigide in nomine diſcipuli dederunt. mercedem celeſtem recipe merebunt. Seqĩ. Eadem quippe q̃ menſi fueritis. remetiet̃ vobis. ¶ Baſi. Qua em̃ mẽſura vnuſquiſq3 veſtrũ menſurat in bene opando aut peccando eadem vel premia vel penas feret. ¶ Theoph. Interrogabit autem fortaſſis aliquis ſubtilius Si em̃ ſupeffluenter redditur. quõ eadem ẽ menſura? Ad qd̓ dicimus q̄ non dixit. In tanta menſura. remetietur vobis. ſed in eadem. Qui em̃ benefecit. bene fiet ei quod eſt remetiri eadem menſura. Sed ſuper effluentem menſuram dicit. quia millies benefiet ei ſic ẽ ⁊ in iudicando. Qui enim iudicat ⁊ deinde iudicatur. accipiat eandem menſuram. ſm vero qd̓ ad plus diiudicatur. quia ſibi ſimilem iudicauit ſcdm h' ſupfluens eſt menſura. ¶ Cirillus. Hoc etiam ſoluit Aplus dicens. Qui pce ſeminat. hoc eſt modice ⁊ manu tenaci. pce ⁊ metet. hoc eſt non copioſe. ⁊ qui ſeiat i bñdictionib' i bñdictõib' ⁊ metet h' ẽ copioſe. quis autẽ nõ habet. ſi nõ faciat non delinquit. In eo enim qd̓ habet accepeat̃ non in eo quo caret.

¶ Dicebat aũt illi' ⁊ ſimilitudinẽ. Nunquid pt cecus cecũ ducere. nõne ãbo in foueã cadũt? Nõ ẽ diſcipulus ſup magiſtrũ pfect' aũt ois erit. ſi ſit ſic magiſter eius. Quid aũt vides feſtucã i oculo fr̃is tui. trabem aũt q̃ i oculo tuo eſt nõ conſideras. Et quõ potes dicere fratri tuo. frater. ſine eyciã feſtucã de oculo tuo. ipe i oculo tuo trabẽ ñ vidẽs? hipocrita eyce pmũ trabẽ de oculo tuo ⁊ tũc pſpicies ut educas feſtucã de ocl'o fr̃is tui.

¶ Cirillus. Addidit domin' predictis pabolam vald' neceſſariam. Unde dicit̃. Dicebat aut̃ ⁊ illis ſimilitudinẽ. erant enim eius diſcipli futuri mundi doctores. Unde decebat eos ſcire viam cõuerſacionis honeſte quaſi illuſtratã mẽtẽ habentes diuino fulgore ne ceci cecos ducerẽt. ⁊ ideo ſubdit. Nunquid poteſt cecus cecum ducere. nonne ambo i foueam cadunt? ⁊ ſi contingat aliquos hoc attingere. ut equalem virtutem docentium uirtute poſſideant. ſiſtant i menſura docentiũ. ⁊ illoꝝ ſequãtur veſtigia. vñ ſequit̃. Non ẽ diſcipulus ſup magiſtꝝ. Perfectus aũt ois erit ſcilicet diſcipulus. ſi ſit ſicut magiſter eius. Und' ⁊ paulus dicit Imitatores mei eſtote ſicut ⁊ ego xp̄i. xp̄o ergo non iudicante cur tu iudicas. neq3 em̃ venit iudicare mũdum. ſed mìſereri. ¶ Theo. vel aliter ſi tu aliũ iudicas. ⁊ ipe i eũdem peccas. nõne aſſimilaris ceco cecũ ducẽti. quõ em̃ ille a te duceẽ ad bonũ cũ ⁊ tu pecces? Nõ ẽ. n. diſcipul' ſup magiſtrũ. Si igit̃ tu peccas. q̃ te magiſtrũ ⁊ doctorẽ putas. vbi erit q̃ a te diſciplinat̃ ⁊ ducit̃. Perfectus em̃ erit diſcipulus. ſi ſit ſicut magiſter eius. ¶ Beda. Vel ſenſus h' ſententie pendet ex ſupioribus. vbi de dãda eleẽoſina ⁊ iniuria dimittenda precipit̃. Si te inquit ira gerat violentum ⁊ cõtra petentem auaricia tecuerit. nũquid tu mẽte viciata vicium eius curare poteris. ſi etiam magiſter xp̄s qui q̃ſi deus poterat ſuas vlciſci iniurias. malluit pſecutores reddere mitiores. cundem neceſſe ẽ q̄ diſcipuli q̃ puri hoies ſunt regulã perfectiõis ſequãt̃. ¶ Aug. de cõ. euã. vel q̄ dic̃. nũqd pt cecus cecũ ducere. ideo ſubiunxit. nõ ut ſperarent a leuitis ſe accepturos mẽſurã illã de q̃ dixit dabũt i ſinum vr̃m. q̃m decimas dabãt eis quos cecos dixit. q̃a euãgeliũ nõ tenerẽt ut illã remũerationẽ p diſcipulos dñi potius plebs magis iã ſperaret. q̃s imitatores ſuos volẽs oñdere addidit. nõ eſt diſcipulus ſup magiſtꝝ. ¶ Theo. Inducit aũt dñs ⁊ aliã parabolam de eodem ſubdens. Quid aũt vides feſtucã ⁊ modicũ criminis i oculo fratris tui. trabẽ aũt q̃ i oculo tuo ẽ. i. pctm tuũ maxim ñ cõſideras? ¶ Beda. hoc aũt ad ſupiorẽ ſenſũ reſpicit. vbi cecũ a ceco duci ⁊ peccãtem a pctore caſtigari nõ poſſe pnonũciat. uñ dr̓. Aut quõ potes dicere fr̃i tuo. frater ſine eyciã feſtucã d' oc'lo tuo ipe i oc'lo tuo trabẽ ñ uides? ¶ Cirl. Q. d. qui grauib' obnoxi' ẽ peccatis que trabs vocat. qualiter dãnat eũ qui pauca vel q̃ſi nulla cõmiſit. Hoc em̃ feſtuca ſignificat. ¶ Theo. Conuenit aũt h' oib' ⁊ maxie doctorib' qui ſubditoꝝ cũ minima pcca puniãt. ꝑpria ipi inulta relinquũt. ꝓpter h' eos dñs hypocritas vocat. q̃ ex h' alioꝝ pcca iudicant ut iuſti videant̃. vñ ſeq̃t̃. hypocrita eyce primum trabem de oculo tuo. ⁊ tunc pſpicies ut educas feſtucã de oculo fratris tui. ¶ Cirl. Videlicet te ipm̃ ꝑmo mũdũ oñdas a magnis pccis. cõſequẽt̃ cõſules ꝑximo modico cõſitenti. ¶ Baſi. videt̃ enim reuera cognoſcere ipſius grauiſſimũ oim. neq3 em̃ ſolus oculus exteriora uidẽs ſup ſe uiſu nõ vtit̃. ſz ⁊ ipe nr̃ intellect' cũ alienũ velociter cõſiderat pctm ſeruus ẽ ergo circa ꝑceptionẽ defectum.

¶ Nõ ẽ em̃ arbor bõa q̃ facit fruct' malos nz arbor mala faciẽs fructũ bonũ vnaqueq3 em̃ arbor de fructu ſuo cõgnoſcit̃. nz d' ſpinis colligũt ficus. nz de rubo vidẽmiãt vuã bonos hõ de bono theſauro cordis ſui pfert bonũ. ⁊ mal' hõ d' malo theſauro pfert malũ ex abũdãtia enim cordis os loquitur.

¶ Beda. Q' hipocritã q̃ cepat dñs exeq̃t̃ dicẽs nõ ẽ em̃ arbor bona q̃ facit fructus malos. neq3 arbor mala faciẽs fructũ bonũ quaſi diceret ſi verã ⁊ nõ fictã uis hr̃e iuſticiã que vbis oñdas etiã factis oſtẽdas. q̃ ⁊ ſi bonũ fingat hipocrita. non eſt bonus qui facit opera mala. ⁊ ſi reprehendat inſontem. nõ ideo malus ẽ qui facit opera bona. ¶ Titus. Hoc autem

¶ Ca. Hoc autem audiens non ſumas inde tibi i fa
[illegible] naturaliter enim arbor mouet. tu vo
[illegible] fugeris. Et omnis arbor ſterilis ad
[illegible] ordinata eſt. tu vo fact' es ad opa vtutū
¶ [illegible] abbas. Nō ergo pñiaz ſʒ pnaçã mali ex
[illegible] cum enim mala ſit non poteſt fructus bon os
[illegible] in virtutem vero conuerſa fructificabit
¶ [illegible] arboribus natura. hoc eſt noſtrā affectōē
[illegible] arbor mala non poteſt fructum bonum pro
ducere. poterit tamen ¶ Crſ. Quāuis aūt fructus
[illegible] ex arbore facit tamē notitiaʒ eo φ arboris
[illegible] fructum aparet. vnde ſequit̄. Vnaqueqꝫ
[illegible] arbor de fructu ſuo cognoſcitur ¶ Ciril. Sed
[illegible] vtriuſcuiuſqꝫ erit ſignificatiua. neqꝫ
[illegible] ornamētis ⁊ fictis humilitatib' vere
[illegible] apprehenditur decor. ſed ex his que aliqñ
[illegible] exemplum ponens ſubdit. Neqꝫ
[illegible] de ſpinis colligunt ficus ¶ Ambroſ. In ſpinis
[illegible] ficus illa repiri non poteſt que fecūdi'
[illegible] melior eſt. bone ſpēs et reſurrectionis ap
[illegible] vt legiſti. ficus dedit̄ groſſos ſuos
[illegible] caducus ⁊ inutilis in Sinagoga fru
[illegible] preceſſit. vel qȝ inmatura noſtra vita eſt in
[illegible] in reſurrectione. ⁊ ideo procul a nobꝫ
[illegible] ſolicitudines abdicare que mor
[illegible] adurūt. vt maturos fructus
[illegible] poſſim' adipiſci. Hoc ergo ad
[illegible] reſurrectionem. alterū ad animā ⁊ corp'
[illegible] Cum ſubditur. Neqꝫ de rubo vindemiant
[illegible] quia nemo peccatis fructū acquirit anime
[illegible] proxima terris corrumpit̄. in ſu
[illegible] maturat̄ vel quia nēo poteſt dominatio
[illegible] euadere. niſi quē xp̄s redemerit q̄ ſicut
[illegible] in ligno ¶ Beda. vt ſpinas ⁊ rubum
[illegible] punctiones puto eſſe vitiorū. ſic' vo
[illegible] noue pu'ſationis ⁊ feruorē dilectōis
[illegible] ſic' neqꝫ vua de rubo colligit̄ quia
[illegible] veteris hoīs conſuetudine depreſſa ſi
[illegible] ſed fructus noui hoīs ferre nō poteſt
[illegible] ſicut ferax palmes ſepi inuolutus
[illegible] fructum ſpina non ſuū vſibus
[illegible] ſic dicta vl' acta malorum ſi qñ pro
[illegible] hec ipſi faciunt mali. ſed fit de illis
[illegible] ¶ Ciril. Poſtqꝫ autem oſtendit φ ex ope
[illegible] diſcerni homo bonus ⁊ malus. ſicut ex
[illegible] nunc idem oſtendit ꝑ aliud ſignū di
[illegible] Bon' homo de bono theſauro cordis ſui ꝓfert
bonum ⁊ mal' homo de malo theſauro profert ma
lum ¶ Beda. Idem eſt theſaurus cordis quod ra
[illegible] arboris. Qui ergo in corde theſaurum patiē
[illegible] habet amoris optimos fruct' effundēs
[illegible] ⁊ cetera facit. que ſupra edocuit.
[illegible] theſaurum neqꝫ corde ſeruat. contraria facit.
¶ [illegible] verbi etiam conditio cor a quo proceſſit.
[illegible] euidenter oſtendens diſpoſitionem ꝑcor
[illegible] noſtrorū. vnde ſequit̄. Ex abundantia enim
cordis os loquit̄ ¶ Crſ. Naturalis em̄ conſequen
[illegible] vt cum intus abundet nequitia. effluant ore
[illegible] verba neqꝫ. vnde cum audiueris hoīem inho
[illegible] non tantam ī eo putes latere mali

ciam quāta verbis exprimit̄. Sed conieca fontem
nuo eſſe vberiorem ¶ Beda. Per oris etiam locuti
onem dominus vniuerſa que dictu vel factu vel co
gitatu de corde ꝓferimus. inſinuat. moris em̄ ē ſcrip
turarum verba pro rebus ponere

¶ Quid aūt vocatis me dn̄e domine ⁊ nō
facitis que dico omnis qui uēit ad me ⁊ a u
dit ſermones meos ⁊ facit eos oſtēdam vo
bis cui ſimilis ſit. Similis eſt homini edificā
ti domum qui fodit in altum ⁊ poſuit funda
menta ſupra petram Inundacione autem
facta illiſum eſt flumen domui illi ⁊ non po
tuit eam mouere fundata enim erat ſupra
petrā Qui at audiuit ⁊ non fecit ſimilis eſt
homini edificanti domum ſuam ſuper terrā
ſine fūdam̄to ī q̄ȝ illiſus ē fluuius ⁊ ↄtinuo
cecidit ⁊ facta eſt ruina dom' illius magna
¶ Beda. Ne aliquis ſibi fruſtra blandiretur ex eo
φ dictum eſt Ex abundantia cordis os loquit̄ quaſi
verba ſolum ⁊ non magis opa veri xp̄iani querāt.
conſequēter dominus adiungit. Quid autem voca
tis me dn̄e dn̄e ⁊ nō facitis. que dico. quaſi dicat. qd
folia recte confeſſionis vos germinare iactatis q̄ nul
los operis boni fructus oſtēditis ¶ Ciril. Cōuenit aūt
ſoli ſupme oīm nature dominationis ⁊ nomen ⁊ res
¶ Athana. non eſt ergo hoc verbum hoīs ſed dei
oſtendentis ꝓprium ortum a patre dn̄s em̄ eſt q̄ na
tus eſt a ſolo domino nō timeas autem dualitatem.
nō enim ſecundum naturam ſepāratur ¶ Ciril. Que
autem ſit vtilitas ī mandatorū obſeruatōe quodue
damnum accidere poſſit ex inobedientia oſtendit ſub
dens Omnis qui venit ad me. ⁊ audit ſmōes meos
⁊ facit eos. oſtendam vobis cui ſimilis ſit. Similis
eſt homī edificanti domū qui fodit ī altum ⁊ poſuit
fundamentum ſupra petram ¶ Beda. Petra erat
xp̄s qui fodit ī altum. qui preceptis humilitatis ter
rena omnia de cordibus fidelium eruit. ne ꝓpter com
modum temporale ſeruiāt deo ¶ Baſi. Ponere aūt
fundamentum ſupra petrā hoc ē inniti fidei xp̄i. vt
immobile pſeueret ī aduerſis. ſiue humanitus ſiue
diuinitus accidant ¶ Beda. vel fundamentū dom'
ipſa eſt intentio bone conuerſationis. que pfect' ibi
auditor ī adimplendis xp̄i mandatis firmiter iſtent
¶ Ambro. vel oīm fundamētum docet eſſe virtutū
obedientiam celeſtium ꝑceptorum. ꝑ quā domus hec
noſtra nō in profluuio voluptatum. nō nequicie ſpi
ritalis incurſu. nō hymbre mundano. nō hereticorū
poſſit nebuloſis diſputationibus commoueri. vnde
ſequitur Inundatione autem facta illiſum eſt flumē
domui illi ⁊ nō potuit eam mouere ¶ Beda Inun
datio tribus modis fit. vel immūdorū ſpirituum. vel
iproborū hoīm. vl' ipſa mētis aut carnis ī ↄtudīe
⁊ quātum ꝓpriis uiribus homines fidūt. inclinant̄
Quantum vero inuictiſſime illi petre adherēt. etiā
labefactari nequeūt. ¶ Crſ. Oſtendit etiam nobis
dominus φ nullam parit fides vtilitatem. ſi feda ſit

conuerſatio. Vnde ſequitur. Qui autem audit. et nō
facit. ſimilis ē homini edificanti domū ſuā ſupra ter
ram ſine fundamento. ¶ Bed. Domus diaboli mūdꝰ
qui in maligno poſitus ē quā ſup terrā edificat quia
obſequētes ſibi de celis ad terrena detrahit. ſine fun
damento edificat qa omne peccatum fundamentum
non habet. quia non ex ꝓpria natura ſubſiſtit. malū
quippe ſine ſubſtantia eſt quod tamē qꝰcunqꝫ ſit in
boni natura conualeſcit. Quia vero a fundo dicitur
fundamentum. Poſſumus etiam fundamentum pro
fundo poſitū nō inconuenienter accipere. ſicut gꝰ q̄
ī puteo mergiť. putei fundo retinetur. ſic anima cor
ruens quaſi ī quodam fundi loco conſiſtit. ſi ſe ī ali
quā peccati menſura continet. Sed cum peccato in
quo labitur. non poteſt eſſe contenta. dum quotidie
ad deteriora deijcitur. quaſi ī puteo ī quo cecidit. fū
dum non inuenit. quo figatur. Ingruente autem qua
libet tēptatiōe et vere mali et ficte boni peiores fiūt
donec ad extremū perpetuam labanť ī penam. Vnď
ſequiť. In quā illiſus ē fluuius et continuo cecidit:
et facta eſt ruina domꝰ illius magna. Poteſt etiā per
impetum flumīs extremi iudicij diſcrimen intelligi.
qn̄ vtraqꝫ domo conſūmata ibūt impij ī ſupplicium
eternū. Iuſti aūt ī vitam eternā. ¶ Cirl. Vel ſup ter
ram ſine fundamēto edificat. q̄ ſup harenam dubie
tatis que ſm opinionē ē ponit. fundamentū ſpiritua
lis fabrice qd̄ pauci ſtille temptationū diſſiparunt.
¶ Aug. de con. euā. Nunc aūt ſmonē domini pro
lixū hic exorſus ē lucas ſicut et matheus. vterqꝫ eīn̄
dixit. Beati pauperes. deinde multa que ſequuntur in
vtriuſqꝫ narratōe ſimilia ſūt et ad extremū ſermōis
ipſa concluſio prorſus eadem repiť ſcilicet de homie
qui edificat ſupra petram et ſupra harenam. poſſet
ergo facillime credi eundem lucas domini interpoſuiſ
ſe ſermonem. alias tamen pretermiſiſſe ſententias
quas matheꝰ poſuit. Item alias poſuiſſe. quas ma
theus non dixit. niſi moueret qꝫ matheus ī mōte di
cit habitū eē ſermōem a domino ſedente. lucas aūt
ī loco campeſtri a domīo ſtante. Nō tamen iſtos du
os ſermones longa temporis diſtātia ſeparari impro
babiliter creditur. qꝫ et ante et poſtea quedam ſimilia
vel eadem ambo narrarunt. quāqꝫ illud poſſit occur
rere ī aliqua excellentiori parte montis. primo cum
ſolis diſcipulis fuiſſe dominū. qn̄ ex eis illos. xij. ele
git. Deinde cum eis deſcendiſſe de monte. ſcilicet de
ipſa montis celſitudine ī campeſtrem locum id eſt ī
aliquā equalitatem que in latere montis erat. et mul
tas turbas capere poterat. atqꝫ ibi ſtetiſſe donec ad
eum turbe congregarentur. ac poſtea cum ſediſſet.
acceſſiſſe propinquius diſcipulos ſuos. atqꝫ illis
ceteriſqꝫ turbis preſentib9 vnum habuiſſe ſmonē.

Capitulum ſeptimum.

Cum autem īpleſſet oīa vba au
res plebis ītrauit in capharna
um. Cēturiōis autē cuiꝰdam ſer
uus male hn̄s erat moriturus
qui illi erat pcioſus. Et cum audiſſet ď ieſu
miſit ad eum ſeniores iudeorum rogās eum
vt veniret et ſaluaret ſeruū eius. At illi cū
veniſſet ad ieſū rogabāt eū ſollicite dicētes
ei qa dignus ē vt hoc illi pſtes diligit enim
gentem noſtram et ſinagogam ipſe edifica
uit nobis. Ihesus autem ibat cum illis et cū
iam non longe eſſet a domo miſit ad eum.
Centurio amicos dicens. Domine noli vex
ari. non enim dignus ſum vt ſub tectū meū
intres propter quod et meipſum nō ſum di
gnum arbitratus vt venirem ad te. ſꝫ dic
tantum verbo et ſanabitur puer meus. Nā
et ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus
hn̄s ſub me milites et dico huic vade et va
dit et alio veni et veīt et ſeruo meo fac hoc et
facit. Quo audito iheſus miratus e et cōuerſꝰ
ſequentibus ſe turbis dixit. Amen dico vo
bis nec in iſrahel tantam fidem inueni. Et
reuerſi qui miſſi fuerant domum. inuenerūt
ſeruum qui languerat. ſanum

¶ Citꝰ. Cum predicationibus documētis ſuos refeciſ
ſet diſcipulos vadit capharnaū ibi prodigiū opa
turꝰ. vn̄ dr̄. Cum autem impleſſet omnia verba ſua
ī aures plebis intrauit in capharnaum. ¶ Augꝰ de
con. euā. Hic intelligendū ē quia nō antēqꝫ hec ver
ba terminaſſet intrauit. ſꝫ nō eſſe expreſſū poſt quan
tum temporis interuallum cum iſtos ſermones ter
minaſſet intrauerit capharnaū. ipo quippe interuallo
leproſus ille mundatus ē. quē ſuo loco matheus in
ponit. ¶ Amb. Pulcre aūt vbi precepta compleuit
forma docet ſuorū preceptorū exercē. Nā ſtatim gētis
centurionis ſuus dn̄o curādus offerť. vn̄ ſequiť. Cē
turionis aūt cuiuſdā ſuus male habens erat moritu
rus qui illi erat precioſus qꝫ moriturum dixit euāge
liſta non fefellit. moriturus eīn̄ erat. niſi fuiſſet ſana
tus a xpo. ¶ Euſe. Strēnuus ſiquidem in bellis erat
iſte centurio. et militibus a romanis prefectꝰ. Qui
vero ſpecialis ſeruiēs eius domi languens iacebat
Conſiderans quales ſaluator erga ceteros virtutes
agebat ſanando languidos et mortuos qꝫ non ſecun
dum vires humanas hec agebantur miracula. intēdit
ad eum vt ad deum. non habito reſpectuad apparēs
organū q̄ cum hominibus cōuerſabať. vn̄ ſequiť. Et
cum audiſſet de iheſu. miſit ad eū ſeniores iudeorum
rogās eū ut veniret et ſaluaret ſeruū eius. ¶ Aug.
de con. euā. Quō ergo verum erit qd̄ matheus nar
rat acceſſit ad eum quidam centurio. cum ipſe nō ac
ceſſerit. vbi diligenť aduertentes intelligamꝰ matheū
ī deſeruiſſe viſitatū modum loquēdi. Si. n. ipſa pue
tio viſitare dr̄ p alios fieri quāto magis acceſſus po
teſt. Non ergo abſurde matheus. per alios facto
acceſſu centurionis ad dominū compēdio dicere vo
luit. ipſum potius acceſſiſſe ad xp̄m q̄ illos p quos
vba ſua miſit. qa q̄ magis credidit eo magis acceſſit.

¶ Criſ. Qualiter etiam matheus dicit ꝙ ipſe dixit
Non ſum dignus vt intres ſub tectū meum. Lucas
autem hic dicit. quoniam rogat vt veniat. ſʒ mihi
videtur ꝙ lucas ſignificat nobis iudaicas blāditias.
Credibile enim eſt vt cum vellet abire centurio. re
traheretur a iudeis blandientibus ⁊ dicentibus. ꝗa
nos eum adducemus. vnde ⁊ eorū preces adu
lationibus plene ſunt. Sequitur enim At illi cū ve
niſſent ad ihesum rogabant eum ſollicite dicētes ei.
quia dignus eſt vt hoc illi preſtes diligit enim gen
tem noſtrā ⁊ ſinagogam ipſe edificauit nobis. Dece
bat ſiquidem ipſos dicere. quoniam ipſe volebat ve
nire ⁊ ſupplicare. nos autem detinuimus calamitatē
videntes ⁊ cadauer quod i domo iacebat. aut ꝓmere
fidē eius immenſitatem. ſed nolebant ꝓpter inuidiam
fidem viri detegere. ne magnus aliquis eſſe videret̄
cuius preces porrigunt̄ ꝙ aūt matheus ſignificat ipſū in
iudeum non eſſe. Lucas vero dicit quē edificauit ſi
nagogam non ē ꝯtrarium. Potuit enī ⁊ iudeus nō
eſſe ⁊ ſinagogam conſtruxiſſe. ¶ Beda. In hoc aūt
oſtenditur quia ſicut nos eccleſiam. ſic etiam illi ſina
gogam non ꝯuentum ſolūmodo fidelium. ſed etiā lo
cum quo conueniebant ſunt ſoliti appellare. ¶ Eu
ſebius. Et ſeniores quidem iudeorū pro modicis ſūp
tibus ad opus ſinagoge datis gratiam poſcunt. ſed
dñs non ꝓpter hoc ſed pro maiori. volēs ſcilicet ge
nerare credulitatem i cunctis mortalibus ꝑ ſuā vir
tutem ſemetipſum exhibuit. vn̄ ſequit̄. Jheſus autē
ibat cum illis. ¶ Ambro. Quod vtiqꝫ non ideo facit
quia abſens curare non poterat. ſed vt formā
tibi daret humilitatis imitāde. ad reguli filiū noluit
pergere ne videret̄ magis diuicias detuliſſe hic ipſe
proceſſit ne videretur in centurionis famulo conditio
nem deſpexiſſe ſeruilem. Centurio vero militari tu
more depoſito reuerentiam ſumit. ⁊ ad fidem facilis
⁊ ad honorificentiam promptus. vn̄ ſequit̄ Et cū
iā longe eſſet a domo. miſit ad eū cēturio amicos di
cens. Domine noli vexari. Non enī hoīs ſed dei po
tentiam credidit dari a xp̄o hoībus ſanitatem. Judei
quidem dignitatem eius pretenderāt. Iſte vero indi
gnum ſe aſſeruit nonſolum beneficij ſedetiam ſuſcep
tionis dñi. Non enim dign⁹ ſum vt ſub tectum meū
intres. ¶ Criſ. Poſtqꝫ enim liberatus eſt a iudeorum
tedio tunc mittit dicens. ne putes pre tedio me non
veniſſe. ſed indignum reputaui te domi recipere.
¶ Ambro. Bene autem lucas in occurſum amicos
dicit eē a Centurione tranſmiſſos. ne preſentia ſua
generare domino verecundiam videretur. ⁊ officio
precauiſſe. vn̄ ſequitur Propter qđ ⁊ meipſum
nō ſum dignum arbitratus vt venirē ad te. ſed dic
tantum verbo ⁊ ſanabitur puer meus. ¶ Criſ. Vbi
vide Centurionem debitam opinionem habentem
de domino. Non enī dixit ora ſʒ tantūmodo iube du
bitans ne ſe humiliando renueret ſubdit. Nā ⁊ ego
homo ſum ſub poteſtate conſtitutus. habens ſub me
milites. ⁊ dico huic vade. ⁊ vadit ⁊ alio veni ⁊ ve
nit. ⁊ ſeruo meo fac hoc ⁊ facit ¶ Beda. Dominū ſe
ſe poteſtati vel tribuni vel preſidis ſubditum dicit
imperare tamen minoribus ut ſubaudiatur eum mul
to magis qui deus ſit non ꝑ aduētum tantum corpo
ris. ſed per angelorum miſteria poſſe implere quod
vellet repellendo enī erant vel infirmitates corporū
vel fortitudines contrarie. ⁊ verbo dñi ⁊ miſterijs
angelorum ¶ Criſ. Eſt autem hic notādum ꝙ hoc
v̄bum fac imperium deſignat dictum ſeruo. ob hoc
deus cum vellet hominem creare. non ait vnigenī
to. fac hominem. ſed faciamus hominem vt per for
mam ꝯſenſus v̄borum declararet equiparantiam. quia
in xp̄o conſiderabat excellentiam domi. ob hoc ait
dic verbo. nam ⁊ ego dico ſeruo meo ⁊ cetera. xp̄s
autem non eum reprehendit. ſed eius intentionē ro
borauit. vnde ſequit̄ Quo audito ihs miratus ē
¶ Beda. Sed quis i illo fecerat ipſam fidem. niſi ille
qui admirabat̄? ſed ⁊ ſi alius eam feciſſet. quid mi
raretur. qui preſcius erat. ꝙ ergo miratur dominus
nobis mirandum ſignificat. omnes enī tales motus
cum de deo dicunt̄. nō perturbati animi ſigna ſunt. ſed
docētis magiſtri ¶ Criſ. Vt autem liqueat tibi ꝙ do
minus hoc ideo dixit. vt alios inſtruat. prudenter enī
euāgeliſta hoc aperiens ſubdit Amen dico vobis. nec
in iſrael tantam fidem inueni ¶ Ambr. Et quidem ſi
ſic legas In nullo tantam fidem inueni in iſrael. ſim
plex intellectus ⁊ facilis ē. Si vero iuxta grecos.
nec i iſrael tantam fidem inueni fides huiuſmōi etiā
electoribus ⁊ deum videntibus auferet̄ ¶ Beda. nō
autem de omnibus retro patriarchis ⁊ ꝓphetis ſʒ de
preſentis eui loquit̄ hoībus Quibus ideo Centuri
onis fides anteferentur. quia illi legis ꝓphetarūqꝫ mo
nitis edocti. hic autem nemine docente ſponte credidit
¶ Ambro. Probatur autem fides domini ⁊ ſerui ſa
nitas roboratur. vn̄ ſequit̄ Et reuerſi qui miſſi fu
erant domum. inuenerunt ſeruū qui lāguerat ſanū
Poteſt ergo meritum domini ⁊ famulis ſuffragari
nonſolum fidei merito ſʒ ⁊ ſtudio diſcipline ¶ Beda
Plenius autem hec explicat matheus. ꝙ dicente do
mino Centurioni Vade ſicut credidiſti. fiat tibi ſana
tus ſit puer ex illa hora. Sed beato luce moris ē ꝗ
plene videt ab alijs euāgeliſtis expoſita abbreuia
re vel etiam de induſtria preterire. que vero ab eis
omiſſa vel breuiter cognouerit tacta. dilucidare ſol
lertius ¶ Amb. Miſtice aūt ſuo cēturionis ꝑſo na
tionum qui mundane ſeruitutis vinculis tenebatur
eger letalibus paſſionibus beneficio domini ſanād⁹
exprimit̄ ¶ Be. Centurio aūt cuius fides iſraeli ꝑfer
tur electos gentibus oſtendit. qui quaſi centenario
milite ſtipati virtutum ſpiritalium ſunt ꝑfectiōe ſub
limes Numerus enī centenarius qui de leua tranſ
fertur ad dexteram in celis vite ſignificatione poni
ꝯſueuit. Tales ergo pro his neceſſe ē domino ſup
plicent. qui adhuc ſpū ſeruitutis premunt̄ Nos aūt
qui de gentibus credimus. nō ipſi ad dominum veni
re poſſumus. quē i carne videre non valemus. ſʒ ad
eum accedere debemus per fidem Seniores autē iu
deorum mittere. hoc eſt ſūmos eccleſie viros q̄ nos
ad dominū preceſſerunt. ſupplicater obſeruando pa
tronos acquirere qui nobis teſtimoniū reddentes ꝙ
eccleſiam edificare curemus pro noſtris peccatis i
tercedant. Pulcre autem dicitur quia ihs non lōge
erat a domo quia prope timentes eum ſalutare ipſi⁹
Et qui naturali lege recte vtitur. quo bona ꝗ nouit

optatur eo illi q̄ vē bonus ē appropiat ¶ Amb. Nō
vult autem ihesum vexari centurio·quia quē iudeo
rum populus crucifixit·inuiolatum ab iniuria mane
re deſiderat populus nationum·et qd̄ ad miſteriū ſpe
ctat· vidit ī pectora adhuc gētilium nō eſſe penetra
bilem xp̄m ¶ Beda· Milites aūt et ſerui qui cēturi
oni obediunt·virtutes ſunt naturales·quarū copiā
multi ad dominū venientes deferunt ſecū ¶ Theoph
Vel aliter Centurio eſt intellectus qui multoꝝ i mi
licia princeps exiſtit·dum multas ī hac vita res ha
bet·Habet autem ſeruū infirmū irrationabilem aīe
partem iraſcibilem et concupiſcibilem dico Et mittit
ad ihesum mediatores iudeos id eſt cōfeſſionis cogi
tationes et verba·et cōfeſtim ſuſcipit ſeruum ſanum
¶ Et factum eſt deinceps ibat ī ciuitatem
que vocat̄ Naym. et ibāt cum illo diſcipuli
eius et t̄ba copioſa Cū aūt appropinq̄ret
porte ciuitatis ecce defunctus efferebatur
filius vnicus matris ſue. et hec vidua erat
et turba ciuitatis multa cum illa Quā cum
vidiſſet dominus. miſericordia mot9 ſuper
eam. dixit illi Nolite flere. et acceſſit et teti
git loculū Hi aūt q̄ portabāt ſteterūt Et ait
Adoleſcēs tibi dico ſurge Et reſedit q̄ erat
mortuus. et cepit loqui Et dedit illū matri
ſue Accepit aūt omnes timor et magnifica
bant deum dicentes Quia propheta mag/
nus ſurrexit in nobis et quia deus viſitauit
plebem ſuam Et exijt hic ſermo in vniuer/
ſam iudeam de illo. et in omnē circa regionē
¶ Cirillus Mira domin9 mira annectit· et ſupra
q̄dem acceſſitus occurrit·hic vero ñ vocat9 acceſſit
Vnde dicit̄ Et factum ē deinceps ibat in ciuitatem q̄
vocatur Naym ¶ Beda Naym ē ciuitas galilee
in ſecundo miliario montis tabor Diuino autem nutu
multa turba dominū comitat̄ vt multi eſſent tanti
miraculi teſtes·vnd̄ ſequit̄ Et ibāt cum illo diſcipli
eius et turba copioſa ¶ Greg·niſenus Reſurrectio
nis autem experimentum non ita verbis ſicut opibus
a ſaluatore didicimus qui ab inferioribus inchoans
opus miraculi·fidem noſtram aſſuefacit ad maiora.
Primo quidē ī egritudine deſperata ſerui centurio
nis reſurrectōnis incepit poteſtatem Poſt hec altio
ri poteſtate ducit hoīes ad fidem reſurrectionis dum
ſuſcitauit filium vidue·qui ferebat̄ ad monumentū
Vnd̄ ſequitur· Cum autem appropinquaret porte ci
uitatis·ecce defunctus efferebat̄ filius vnicus ma
tris ſue· Diceret enim aliquis de puero centurionis
q̄ moriturus non erat· vt igitur temerariā liguā
compeſceret iam defuncto iuuenē xp̄m obuiare fate
tur vnico filio vidue Nam ſeq̄t̄ Et hec vidua erat
et turba ciuitatis multa cum illa· Erūne molem bre
uib9 verbis explicuit Mater vidua erat q̄ nō ſpe
rabat vlterius filios procreare. nō habebat in quē
aſpectum dirigeret vice defuncti·hūc ſolum lactaue
rat·ſolus aderat alacritatis cauſa ī domo·quicq̄d ma

ter dulce ac precioſum hic ſolus exiſterat ¶ Cirill.
Miſerāda paſſio et ad fletum et lacrimas potens p
uocare Vnde ſequit̄·Quā cū vidiſſet dominus·mi
ſericordia motus ſup eam dixit illi· Noli· flere
¶ Beda· Quaſi diceret deſiſte quaſi mortuū flere
quē mox viuū reſurgere videbis· ¶ Amb· Habet
autem ceſſare a lacrimis qui conſolatur meliora·me
ret nos preſentibus defunctis cōſolationē recipere re
ſurrectionem ſperātes· Tenet aūt feretrū vita do
mina mortis·vnde ſequit̄ Et acceſſit et tetigit loculū
Hi autem qui portabant·ſteterunt ¶ Ciril· Non aūt
ñ ſolo v̄bo pagit miraculū. ſ; et feretrū tāgit·ut cog
noſcas efficax eē ſacꝝ xp̄i corp9 ad hūanā ſalutē
·n· corpus vite et caro verbi omnipotentis cuius h
virtutem·ſicut eñi ferrum adiunctum igni perficit
opus ignis·ſic poſtq̄ȝ caro vnita ē verbo·qd̄ viuifi
cat oīa ipa q̄ſ ſ̄ca eſt viuificatia et mortis expulſiua
¶ Titus Non autem ſaluator ſimilis eſt heliſeo ſuſcitā
ti filium ſareptene·nec qualis heliſeus qui p̄pria cor
pus applicuit corpori defuncti· nec qualis eſt petr9
qui pro thabita orauit· Sed ipſe qui non entia
velut entia vocat·q̄ mortuos vt viuos alloqui po
teſt·vnde ſequitur Et ait· Adoleſcens tibi dico ſur
ge dico ¶ Grego·niſenus· Qui dixit adoleſcentem
florentis ſignificauit temporis horam·primi produ
cētem lanuginem qui paulo ante mulcebris erat ma
ternorum oculorum aſpectui Iam aſpirās ad tempꝰ
ſponſalium·virga generis·ſucceſſionis ramus·ba
lus ſenectutis ¶ Titus Iocundāter autem erectus
eſt cui ſunt mandata directa Diuina eñi poteſtas ē
irrefragabilis · nulla mora nulla oratione adiuta
vnd̄ ſequit̄ Et reſedit qui erat mortuus et cepit lo
qui et dedit illū matri ſue Indicia ſunt hec vere re
ſurrectionis· Corpus eñi exanime loqui non poſſet
Nec reportaſſet mulier ad domū defunctum filiū et
inanimatum ¶ Beda Pulcre aūt euāgeliſta domi
num pri9 miſericordia motum eſſe ſup matre· ac ſic
filium reſuſcitare teſtatur·ut ī vno nobis exempli
imitande pietatis oſtenderet in altero fidem mirande
poteſtatis aſtrueret· vnd̄ ſequit̄ Accepit autem oēs
timor et magnificabant deum dicentes· quia p̄pheta
magnus ſurrexit ī nobis et quia deus viſitauit ple
bem ſuam ¶ Ciril· Hoc magnum fuit in populo in
ſenſibili et ingrato Poſt modicum enim nec gloria
nec ad vtilitatem populi procedere ip̄m exiſtimant
Nemini aūt habitātium iudeā hoc miraculū latuit
vnd̄ ſequit̄ Et exijt hic ſermo in vniuerſam iudeam
et in oēs circa regionē ¶ Max9· Idcirco aūt ē dicē q̄
ſeptē reſurrectiōes ante dñicā narrant̄· quar prima
ē filij ſareptene· Secunda filij ſunamitis· Tertia q̄
facta eſt ī reliq̄s heliſei Quarta q̄ facta eſt in naym
Quinta filie archiſinagogi Sexta lazari Septima ī
xp̄i paſſione Multa nāq̄ corpora ſanctorꝰ ſurrexit
Octaua ē xp̄i qui expers mortis remanſit vlterius
ī ſignum q̄ cōmunis reſurrectio que futura ē ī octa
ua etate non tollet̄ morte· ſ; indiſſolubilis permāebit
¶ Beda· Defunctus autem qui extra portam ciui
tatis multis eſt intuentibus elatus ſignificat homi
nem letalium funere criminum ſopoſitum et anima
mortem non cordis adhuc cubili tegentem· Sed

Sed ad miraculorum noticiam per locutionis opiſue
indicium quaſi p̄ dignitatis hoſtia ꝓpalantem. Porrō
enim mutatos puto aliquem de ſenſibus eſſe corpora
libus qui bene filius vnicus matris ſue fuiſſe perhi
betur quia vna eſt ex multis perſonis collecta mater
eccleſia viduam autem eſſe eccleſiam omnis anima
que de domini morte redemptam meminit agnoſcitur
Ambro. Hanc enim viduam populorum turba
circumſpecit plus ut videt eſſe q̄ feminam que reſurre
ctionem vnici adoleſcentis filii a pompa funeris re
uocat ad vitam ſuarum contemplatione lacrimarum
que flere prohibetur eum: cui reſurrectio debebatur
Beda. vel nouati dogma confunditur qui dū pe
nitentium reconciliationem euacuare conatur. matrem
eccleſiam de natorum ſuorum ſpiritali extinctione plo
rantem ſpe uite reddende: negat conſolari debere.
Ambro. Hic autem mortuus i loculo materiali to
quatuor ad ſepulcrum ferebatur elementis. ſed ſpem
reſurgendi habebat, quia ferebatur i ligno. quod etſi
nobis ante non proderat: tamen poſteaq̄ xp̄s id teti
git proficere cepit ad uitā ut eēt indicio ſalutem po
pulo prius pabulum refundendam. In ſecreto
enim uero examines: cum vel ignis immodice cu
piditatis exeſtuat. vel frigidus humor exundat et
pigra quadā corporis habitudine uigor hebetat aīi
noſtri. Beda vel loculus in quo mortuus effert
male ſecura deſperati corporis conſcientia eſt. Qui
vero ſepulchrum portant vel immunda deſideria vel
blandimenta ſunt ſocior: qui domino loculum tāgen
ti ſteterunt: quia ſuperni formidine iudicii tacta cō
ſcientia carnales ſepe voluptates et iniuſte laudan
tes cohercens ad ſe reuertit vocantiq; ad uitam re
ſpondet ſaluatori. Ambro. Si ergo graue peccatū
eſt quod penitentie tue lacrimis ipſe lauare nō poſſis
flebit pro te mater eccleſia aſſiſtat et turba. iam ſur
ges a funere. et incipies alia uita loqui. timebunt
omnes. vnius enim exemplo plurimi corriguntur. Lau
dabunt etiam deum qui tanta nobis remedia uitādē
mortis indulſit. Beda. viſitauit autem deus plebē
ſuam non ſolum ſemel verbum ſuum icorporādo. ſed
ſemper in corda mittendo. Theo. viduam etiam potes
intelligere animam virum amittentem id ē diuinum
ſermonem. filius eius eſt intellectus qui extra ciuita
tem effertur viuentium. Loculus eius eſt corpus cu
ius quidam dixerunt eſſe ſepulcrum. Tangēs autem
eum dominus. eleuat ipſum. iuueneſcere faciēs eum
qui ſurgens a peccato incipit loqui et alios edocere.
Non enim prius ei crederet.

Et nunciauerūt iohanni diſcipuli eius d̄
omnibus his Et cōuocauit duos diſcipulos
iohannes. et miſit eos ad iheſum dicēs Tu
es qui venturus es an alium expectamus
Cum autem veniſſent ad eum viri dixerūt
Johannes baptiſta miſit nos ad te dicens.
Tu es qui venturꝰ es an alium expectamꝰ
In ipſa autem hora curauit multos a langu
oribus et plagis et ſpiritibꝫ malis et cecis
mltis dōauit viſū Et rn̄dēs dixit illis Eū
tes renūciate iohanni q̄ audiſtis et vidiſtis
quia ceci vidēt. claudi ābulāt. leproſi mūdant
Surdi audiūt. mortui r̄ſurgūt paupes euan
gelizāt. et btūs ē q̄ nō fuerit ſcādalizatꝰ i me

Ciril. Miraculum quod ad oēs inhabitantes iudeā
et galileam puenerant: referūt ſancto baptiſte quo
rumdam eius diſcipulis. vnde ſequitur Et nunciauerūt io
hanni diſcipuli eius de omnibꝫ his. Beda. Nō ſim
plici corde ut opinor: ſed inuidia ſtimulante. Nam et
alibi conqueruntur dicentes Rabbi qui erat tecū
trans iordanem ecce hic baptizat et omnes veniūt
ad eum. Criſ. Tunc aūt magis ad deū erigimur
cum incumbit neceſſitas Et ideo iohannes detruſus
in carcerem quādo magis diſcipuli eius indigebant
iheſu Tunc mittit eos ad xp̄m Sequitur enim Et con
uocauit duos diſcipulos iohānes. et miſit eos ad ihe
ſum dicens Tu es qui venturus es. an alium expe
ctamus. Beda. Non ait tu es qui veniſti. ſed tu
es qui venturus es. Et eſt ſenſus Mānda mihi quia
interficiendus ab Herode et ad inferna deſcenſurus
ſum. vtrum te inferis debeam nunciare qui ſuperis
nunciaui: an hoc non conueniat filio dei et alium ad
hec ſacramenta miſſurus es. Ciril. Sed omnino
reprobanda eſt talis opinio. nuſquam enim reperi
mus ſacram ſcripturam diſſerere quod infernalibus
prenunciauerit baptiſta iohānes ſaluatoris aduentū
Illud autem verum eſt dicere: quod nō ignorauit baptiſta
virtutem miſterii incarnationis vnigeniti. vnde et hoc
cum aliis nouerat quod illuminaturus erat in infernum
manentes: cum pro omnibꝫ guſtauerit mortem tam
viuis q̄ mortuis Sed quoniam ſermo ſacre ſcripture
hunc quidem predixit venturum tanq̄ deum et do
minū. alii vero miſſi ſunt ſicut famuli ante ipſm ideo
oīm ſaluator et dn̄s a prophetis nominabatur q̄ ve
nit. vel qui vēturus eſt. ſm illud pſalmi. Benedictus
qui venit in nomine dn̄i. et in Abacuc poſt modicum
qui venturus eſt. veniet et non tardabit Igitur di
uus baptiſta quaſi nomen accipiens a ſacra ſcriptura
miſit quoſdam diſcipulorum ſuorum queſituros an ipſe
ſit qui venit vel q̄ venturus eſt Amb. Sed quō
fieri poſſet ut de quo dixerat. Ecce qui tollit pecca
ta mundi. adhuc eum dei filium eſſe non crederet.
aut enim inſolentie eſt ei tribuere diuina que neſcie
rat aut de dei filio dubitaſſe pfidia eſt. Nonnulli aūt de
ipſo Iohe ſic intelligunt magnum quidem ita ꝓphe
tam vt xp̄m agnoſceret: ſed tamen non tanq̄ dubiū
ſed tanq̄ pium vatem quem venturum crediderat.
non crediſſet moriturum. Nō igitur fide ſed pietate
dubitauit. ſicut et Petrus dicens. Propitius tibi eſto
dn̄e non fiet hoc. Ciril. Vel ex diſpēſatione int̄
rogat. nouerat enim ut precurſor paſſionis xp̄i mi
ſterium ſed ut diſcipulis ſuis conſtet quāta ſit excel
lētia ſaluatoris: ex peritioribꝫ diſcipulis prudentiores
miſit quos precipit ſciſcitari. et viua ſaluatoris vo
ce conſpicere ſi ipſe eſt qui expectabatur. vnde ſubditur
Cū aūt ad eum veniſſent viri dixerūt iohes baptiſta
miſit nos ad te dicens. Tu es qui venturus es. an

alium expectamus ¶ Sciens autē ut deus quo animo miſiſſet eos Johannes ⁊ cauſam aduentus eoꝝ tūc temporis egit uberiora miracula Unde ſeq̄tur in ipſa aūt hora curauit multos a languoribus ⁊ plagis et ſpiritibus malis ⁊ cecis multis donauit uiſum Non dicit eis expſſe ego ſum ſed ducit eos magis ad rei certitudinem vt congrua ratione ſumentes fidem ipſius reuertantur ad eum qui miſit eos Unde nō ad verba ſed ad ꝓpoſitū mittentis reſpōſum exhibuit Nam ſequitᷣ Et reſpondēs dixit illis Euntes renūciate Johānī que vidiſtis ⁊ audiſtis Quaſi diceret narrate Johanni que quidē audiſtis ꝑ prophetas conſummari vero vidiſtis a me Ea enī tunc agebat que dixerant prophete eum facturū de quibus ſubditur quia ceci vident claudi ābulāt leproſi mūdāt ſurdi audiunt mortui reſurgunt ¶ Ambro. Plenū ſane teſtimoniū quo dominū ꝓpheta cognoſceret de ipſo enī fuit ꝓphetatum Quia domin⁹ dat eſcā eſurientibus erigit eliſos ſoluit compeditos illuminat cecos ⁊ qui iſta facit regnabit ineternum. Ergo n̄ hūane iſta ſed diuine virtutis inſignia ſunt Diuus autem euāgelij exempla vel rara vel nulla inueniūtur. vnus thobias oculos recepit ⁊ hec fuit angeli nō homis medicina Helias mortuū ſuſcitauit. ipſe tamen rogauit ⁊ fleuit. hic iuſſit. Heliſeus leproſū mundari fecit. non tamen ibi valuit precepti autoritas. ſed miſterij figura ¶ Theo. Pūt etiam hec verba Eſaie dicentis deus ipſe veniet. ⁊ ſaluabit nos. tunc aperientur oculi cecorum ⁊ aures ſurdorū patebunt tunc ſaliet ſicut ceruus claudus. ¶ Beda ⁊ qꝺ his nō minus eſt ſubdit Pauperes euāgeliſantur pauperes ſcilicet ſpū vel opibus intus illuminant. vt inter diuites ⁊ egenos in ꝑdicatione nulla diſtantia ſit. hec magiſtri comprobant veritatem quando oīs qui apud eum ſaluari poteſt equalis eſt ¶ Ambro. Sz tamen parua adhuc iſta domice teſtificationis exempla. plenitudo fidei crux domini. obitus. ſepultura ē vnde addidit Et beatus ē qui non fuerit ſcandaliſatus ī me Crux enim etiam electis ſcandalum poſſet afferre. Sed nullum hoc maius diuine perſone eſt teſtimonium. Nihil eſt enī qꝺ magis eſſe vltra hūana videatᷣ q̄ȝ toto ſe vnū obtuliſſe pro mundo ¶ Cirillus Vel ꝑ hoc volebat oſtendere ꝙ queciiq̄ verſabantur ī cordibus eoꝝ. ab oculis ipſius effugere nequiuerunt ipſi enī erant qui ſcandaliſabātᷣ de ipſo ¶ Ambro. Myſtice autem in iohanne ſupra diximus typum eſſe legis que prenūcia fuit xp̄i Mittit g⁹ iohannes diſcipulos ſuos ad xp̄m. ut ſupplementū ſcīe cōſequamur q̄a plenitudo legis eſt xp̄s Et fortaſſe iſti diſcipuli ſunt duo populi. quorū vnus ex iudeis credidit. alter ex gentibus qui ideo credidit. quia audiuit. voluerunt ergo ⁊ iſti videre q̄a beati oculi qui vident. Cum autem venerint ad euāgeliū ⁊ cognouerint illuminari cecos. ābulare claudos. ſic tunc dicent. oculis noſtris ꝑſpeximus videmur enim nobis vidiſſe que legimus. aut fortaſſe ī parte quadam corporis noſtri omnes videmur iueſtigaſſe dominice ſenē paſſionis. fides enī per paucos ad plures peruenit. Lex ergo xp̄m venturum ānunciat euāgelij ſcriptura veniſſe confirmat.

¶ Et cum diſceſſiſſent nuncij iohānis cepit dicere de iohāne ad t̄bas Quid exiſtis in deſertum videre arundinē uento moueri Sed quid exiſtis videre hominē mollibꝰ veſtimentis indutū? Ecce qui ī veſte ꝑcioſa ſunt ⁊ in delicijs in domibus regum ſūt Sed qd exiſtis videre ꝓphetā Utiq̄ȝ dico vobis et pluſq̄ꝫ ꝓphetam? Hic eſt ꝺ quo ſcriptum eſt Ecce mitto angelum meū ante faciem tuā qui prepabit uiam tuam ante te Dico enī vobis maior internatos mulierum ꝓpheta iohāne baptiſta non eſt Qui autem minor eſt in regno dei maior eſt illo.

¶ Ciril. Cōtexit dominus tanq̄ȝ hominū ſecreta cognoſcens aliquos dicturos. ſi vſq̄ hodie ignorat iohannes ihm. qualiter eum oſtendebat nobis dicens. Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi Ut igitur ſanaret hanc paſſionem que eis acciderat. dominus quod ex ſcandalo procedebat. excluſit. Unde dicitur Et cum diſceſſiſſent nūcij iohānis cepit dicere de iohanne ad turbas Quid exiſtis in deſertum videre arundinem vento moueri quaſi diceret mirati eſtis de iohanne baptiſta ⁊ plures ꝓrexiſtis ad eum percurrentes tam longa deſerti itinera. fruſtra aliquid ſi ſic leuem ipſū exiſtimatis. ut ſimilis ſit arundini declinantis quocunq̄ agitat ventus Talis enim videtur. ſi que cognouit ex leuitate ſe ignorare dicatur. ¶ Titus. Non autem exiſtis in deſertum ubi nulla iocunditas. ciuitatibus omiſſis. nec de hac re curam gerentes ¶ Grecus Hoc autem poſt receſſū diſcipulorū iohannis dominus dicit. non enim ꝑſentibus eis proferre volebat baptiſte preconia ne illi dicentis verba eſſe putarentur ¶ Ambroſius Sed ociose autem iohannis hic perſona laudatur. qui in amore poſt habito iuſticie formam nec mortis rore mutauit. Deſerto enim mūdus hic comparari videtur adhuc ſterilis adhuc incultus. in quem intrare nobis dominus ita precipiendo ut mentes carnis īflatos vacuoſq̄ virtutis interne uiros ⁊ fragili glorie ſecularis ſublimitate iactātes exemplari quidam ⁊ imagine nobis putemus imitandos quos ꝑcelſis huius mundi obnoxios uita mobilis inquietudine arundini comparandos ¶ Grecus. Et enim infallibile teſtimonium uite iohannis veſtitus et carcere in quem detruſus non fuiſſet. ſi ſcuſſet hunc principibus. vnde ſequitur. Sed quid exiſtis videre hominem mollibus veſtimentis indutum Ecce qui in veſte precioſa ſunt ⁊ in delicijs. in domibus regum ſunt mollibus veſtimentis indutos uiuentes molliter ſignificat ¶ Criſ. Mollis autem veſtis diſſoluit rigidā animam ⁊ ſi rigidum corpus aſſumat ⁊ aſpe͛ʒ facile ꝑ hꝰmōi mollicīē dilicateū reddt ⁊ fragile

Facto vero corpore molliori neceſſe eſt ⁊ animam participare leſionem. Nam vt plurimū opationes ipſius conſonant diſpoſitionibus corporis. ¶ Ciril. Qualiter ergo tanta ſedulitas religionis vt carnales paſſiones ſubijceret ad tantam ignorantiam deueniret niſi ex mentis leuitate q̄ non aſperitates ſed illecebre mundane delectant. Igitur ſi velut nō co[illegible] delicioſū Johannem imitamini. date ei robur conuenientem competens. Si vero nihil amplius debet [illegible] conuerſationi. quid omiſſa reuerentia delica[illegible] incolam deſerti. vileq̄ꝫ tegimen ⁊ camelorū villos mirami. ¶ Criſ. Per verūq̄ꝫ autem dictorū deſignat q̄ iohannes nec naturaliter facile mobilis erat. nec ulla voluptate flecteretur. ¶ Ambroſ. Et quibus pleroſq̄ꝫ molliores cura veſtis effeminet. tamen alia videtur hic indumenta ſignificare humana ſcꝫ corpora. quibus anima noſtra veſtitur. ſunt autem molla indumenta delicioſi actus ⁊ mores. hi vero q̄ [illegible] deliciis mēbra ſoluūtur regni celeſtis ex[illegible] ſunt. quos rectores mundi huius atq̄ꝫ tene[illegible] operiunt. hi ſunt enim reges qui dominant [illegible] operum emulos. ¶ Ciril. Sed forte inconue[illegible] circa hoc excuſare iohannem fatemini enim [illegible] eſſe vnde ſubdit. ſed quid ex iſtis vi[illegible] prophetam vtiq̄ꝫ dico vobis ⁊ pluſquam pro[illegible] prophete namq̄ꝫ predicabant venturum. Hic autem nonſolū venturū predicauit ſed ⁊ pñtem [illegible] dicens Ecce agnus dei. ¶ Ambro. Maior [illegible] propheta in quo finis ē ꝓphetarū. quia multi cu[illegible] videre quē iſte cōſpexit. quē iſte baptizauit. ¶ Ciril. Cum igitur ⁊ a loco ⁊ a veſtibus ⁊ ex con[illegible] hominū morem eius deſcripſerit. introducit ꝓ[illegible] teſtimonium dicens. Hic eſt de quo ſcriptum [illegible] malachia. Ecce mitto angelum meum. ¶ Beda. Angelum appellat hominem. non quia na[illegible] angelus. homo enim naturaliter erat. ſed [illegible] angeli exercebat. annunciando xp̄i aduētū. ¶ Grecus. Quod autem ſubdit. Ante faciē tuā ꝓ[illegible] deſignat. Aperuit enim hominibus prope [illegible] aduentū. Quapropter ⁊ pluſq̄ꝫ prophetā ipm̄ [illegible] eſt. Nam ⁊ hi qui in milicija colla[illegible] regibus digniores ⁊ familiores ſunt. ¶ Ambro. Dum autem domino nonſolum naſcendi [illegible] carnem ordine ſidei nuncio ſederam pre[illegible] quoddam parauit paſſionis. vnde ſequit̄ qui ꝑ[illegible] viam tuam ante te. ¶ Ambroſ. Si autem ⁊ [illegible] quō maior hic omnibus. ſed inter mulie[illegible] natos maior enim his fuit. quibus [illegible] poterat eſſe ſorte naſcendi. vnde ſequitur. [illegible] enim vobis maior inter natos mulierum pro[illegible] iohanne baptiſta non eſt. ¶ Criſ. Sufficit q̄ [illegible] vox prebens teſtimonium preeminentie io[illegible] inter homines. Reperiet autem q̄ vult ⁊ ra[illegible] coronā ſi mēſā eius conſiderauerit. ſi vitā. ſi [illegible] excellentiam. velut enim qui celitus deſcēdiſ[illegible] in terra fere nullam gerens curā de cor[illegible] intellectualiter erectus in celum. ⁊ ſoli deo piun[illegible] nullo mundanorum ſollicitus. ſermo ſeuerus [illegible] nam cum populo iudeorum viriliter ⁊ feruē[illegible] cum rege audacter. cum proprijs diſcipulis leni-ter cōferebat. Nil fruſtra vel leuiter. ſed omnia cō-uenienter agebat. ¶ Iſido. abbas. Maior etiam inter natos mulierum iohannes eo q̄ ab ipſo matris vtero ꝓphauit. ⁊ poſitus ī mēbris ac tenebris lumē qd̄ iā venerat. non ignorauit. ¶ Amb. Denique eouſq̄ꝫ cū dei filio nō poterat iohānis eſſe vlla collatio vt ⁊ īfra angelos eſtimetur. vnde ſequitur. Qui autem minor eſt in regno dei. maior ē illo. ¶ Beda. Hec ſententia duobus modis poteſt intelligi. aut enim regnum dei appellauit quod nōdū accepimus. in q̄ ſunt angeli. ⁊ quilibet in eis minor. maior eſt quolibet iuſto portante corpus. quod aggrauat animā. Aut ſi regnum dei intelligi voluit huius temporis eccleſiam. ſeipſū dominus ſignificauit. q̄ naſcēdi tempore mīor erat iohanne. maior autem diuinitatis autoritate ⁊ poteſtate dominica. Proinde ſecundum primā expoſitionē ita diſtinguitur. Qui autem minor eſt ī regno dei. ac deinde ſubinfertur. maior eſt illo. ſm̄ poſteriorem vero ita. Qui autem mīor eſt. ac deinde ſubinfertur ī regno dei maior eſt illo. ¶ Criſ. Ut enī copia laudum iohānis occaſionem iudeis non daret preferēdi iohannem xp̄o hoc ſubdidit. Ne autem putes. q̄ cō-paratiue ſe dixerit maiorem iohanne. ¶ Ambro. alia enim eſt iſta natura. nec cum humanis generationibus comparanda. Nō enim poteſt homini cū deo vlla eſſe collatio. ¶ Ciril. miſtice autem cum iohannis prerogatiuam oſtendit. inter natos mulierum ponit ex oppoſito aliquid maius eum ſcilicet qui ꝑ ſpm̄ſanctū natus eſt filius dei. Regnum enim donum dei ſpūs ē. Quamuis ergo ſecundum operum ⁊ ſanctitatem minores ſimus his qui legis miſteriū ſunt aſſecuti quos iohannes ſignificat tamen maiora ꝑ xp̄m attigimus participes facti diuine nature.

¶ Et omnis populus audiens ⁊ publica-ni iuſtificauerūt deum baptizati baptiſmo Johannis. Pharisei autem ⁊ legiſperiti cō-ſilium dei ſpreuerunt in ſemetipſis non baptizati ab eo cui ergo ſimiles dicā homines gñaciones huiꝰ ⁊ cui ſil̄es ſunt ſil̄es ſūt pueris ſedentibus in foro ⁊ loquentibus ad inuicem ⁊ dicentibus Cantauimus vobis tibijs ⁊ nō ſaltaſtis Lamentauimꝰ ⁊ nō ploraſtis. venit enim iohannes baptiſta neq̄ꝫ māducās panē neq̄ꝫ bibens vinū. ⁊ dicitis demoniū habet venit filius hominis manducans ⁊ bibens. ⁊ dicitis Ecce homo deuorator ⁊ bibens vinum amicus publicanorum ⁊ peccatorum. ⁊ iuſtificata eſt ſapiencia ab omnibus filiis ſuis

¶ Criſ. Premiſſa cōmendatione iohannis magnū phariſeorum ⁊ legiſ peritorū prodidit crimen qui nec poſt publicanos baptiſma iohannis acceptarunt. vnd̄ dicitur. Et omnis populus audiēs ⁊ publicani iuſtificauerunt deum baptizati baptiſmo iohannis. ¶ Ambro. Juſtificatur deus per baptiſmum. dum ſe

homines peccata ꝓpria confitendo iuſtificant ¶ Qui ei
peccat ⁊ confitetur deo peccatum iuſtificat deum cre
dens ei vincenti ab eoq; gratiam ſperans in baptiſma
te igitur iuſtificatur deus in quo eſt ⁊ confeſſio ⁊
venia peccatorum ¶ Euſebius Quia etiam credide
runt · iuſtificauerūt deum · apparuit enim ei iuſtus ī
omnibus que · fecit phariſei autem repellendo iohā
nem tanquam inobedientes non conſonabant ꝓphete
dicenti Ut iuſtificeris in ſermonibus tuis Unde ſeq̄
tur Phariſei autem ⁊ legiſperiti conſilium dei ſpre
uerunt in ſemetipſos non baptiſati ab eo · ¶ Beda ·
Hec verba ſiue ex perſona euangeliſte ſiue ex per
ſona ſaluatoris ut quibuſdam placet · dicta ſunt · qḋ
autem dicit in ſemetipſos · vł cōtra ſemetipſos ſigni
ficat · quia qui gratiam dei reſpiuit contra ſemetipſū
facit · vel ad ſemetipſos miſſū dei cōſilium ſtulti ⁊ in
grati vituperantur noluiſſe recipere Conſilium ergo
eſt dei ꝙ per paſſionem ⁊ mortem xp̄i ſaluare decre
uit quod phariſei ⁊ legiſperiti ſpreuerūt ¶ Ambro
Non condemnamus ergo ſicut phariſei conſiliū dei
quod ē in iohānis baptiſmate hoc eſt ꝯſiliū quod ma
gni conſilij angelus reperit Iohānis conſilium ne
mo contemnit dei conſilium quis refutet ¶ Cirillus
Erat aūt quidā modus ludendi talis conſuetus apud
filios iudeorum bipertiebaꝫ puerorū caterua qui rerū
preſentis vite derident̄es repentinā tranſmutacionē
hi quidem canebāt hi vero merebant ſ; nec gaudenti
bus ꝯgaudebāt merentes nec ꝗ gaudebāt ꝯformabāt
ſe flentibus deinde arguebant ſe inuicem improperātes
in conpaſſionis maliciam tale qḋ paſſam fuiſſe iude
orum plebem vna cū principibus xp̄s innuebat vn
de ex perſona xp̄i ſubditur Cui ergo dicam ſimiles
hoīes generationis hu⁹ ⁊ cui ſites ſi͡ſites ſunt pue
ris ſedentibus in foro ⁊ loquentibꝫ adinuicem ⁊ di
centibus Cantauimus vobis tibijs ⁊ nō ſaltaſtis la
mentauimus ⁊ nō ploraſtis ¶ Beda Generacio iu
deorum comparatur pueris quia doctores olim pro
phetas habebant de quibus dicitur Ex ore īfantā
cium ⁊ lactēcium perfeciſti laudem ¶ Amboſi⁹ Cā
tauerunt autem prophete ſpiritalibus modulis pub
lice ſalutis oracula reſultantes fleuerunt threnis fle
bilibus Iudeorum dura corda mulcentes Hoc can
ticum non in foro · non in plateis canebatur · ſed in
iheruſalem ipſa eſt enim dominicum forum · in quo p̄
ceptorū celeſtiū iura ꝯdunt̄ ¶ Greg·miſe· Canticū au
tem ⁊ lamentatio nihil aliud eſt q̄ȝ exceſſus · hoc qui
dem gaudij illud vero meroris · Reſonat autem
quedam conſona melodia ex organo muſico · ſecundū
q̄ȝ dum homo pede ⁊ motu conſono corporis commo
uetur intrinſecam diſpoſitionem manifeſtat · ⁊ ideo
dicit cātauim⁹ tibijs ⁊ cetera ¶ Aug · ḋ queſtioni ·
euangeliſtarum Hec autem pertinent ad iohannem
⁊ chriſtum · ꝙ enim dicit · lamentauimus ⁊ non
ploraſtis ad iohannem pertinet · cuius abſtinentia a
cibis ⁊ potu luctum penitentie ſignificabat · vnde ex
ponendo ſubdit venit enim iohannes baptiſta neq;
manducans panem · neq; bibens vinum ⁊ dicitis · de
monium habet · ¶ Cirillus · Preſumunt criminari
virum qualibet admiratione dignum · Demonium
habere dicunt mortificantem legem peccati que la

tet in mēbris ¶ Auguſtinus de queſti · euāgeliſtarū
Quod autem dixerat · cantauimus tibijs ⁊ non ſal
taſtis ad ipſum dominum pertinet qui vtendo cū ce
teris cibo ⁊ potu leticiam regni ſignificabat · Unde
ſequitur venit filius hominis manducans ⁊ bibens
⁊ dicitis Ecce homo vorator ⁊ bibens vinum
¶ Titus Noluit enim · xp̄us abſtinere ab huiuſmo
di cibis ne occaſionem daret hereticis qui dicūt cre
aturas eſſe malas ⁊ vituperant carnes ⁊ vinum
¶ Cirillus Ubi autem potuerunt oſtēdere domini
voratorem · inuenitur enim xp̄us vbiq; reprimere
immoderanciam ⁊ ad modeſtiam ducens Conuerſa
batur autem cum publicanis ⁊ peccatoribus vnde cō
tra eum dicebant · Amicus publicanorum ⁊ pecca
torum cum tamen nullatenus ipſe poſſet in pecca
tum incidere · ſed econtra fiebat eis cauſa ſalutis · non
enim coinquinatur ſol radians ſuper totam terram
⁊ frequenter ſuperueniens immundis corporibus ·
nec ſol iuſticie leditur conuerſando cum prauis · Ne
mo autem conetur comparare propriam uerſionem
dignitatibꝫ xp̄i · ſed quilibet propriam fragilitatem
conſiderans vitet conſortia talium · Praua eīm col
loquia mores corrumpunt bonos · Sequitur Et iu
ſtificata eſt ſapientia ab omnibus filijs ſuis ¶ Aug
Sapientia dei filius eſt per naturam nō ꝑ profectū
que iuſtificatur in baptiſmo in eo ꝙ non per conta
minatiam refutatur ſed per iuſticiā dei munus agno
ſcit In eo ergo iuſtificatio dei eſt ſi nō ad indignos
⁊ obnoxios · ſed ad innocentes ꝑ ablutionem ſcelerum
⁊ iuſtos videatur ſua munera tranſtuliſſe ¶ Cri.
Filios autem ſapientie dicit ſapientes · Conſueuit
enim ſcriptura malos magis ex peccato q̄ȝ ex noi
ne iudicare Bonos autem filios appellare inſorma
tis eos virtutes ¶ Ambro · Bene autem dicit ab o
bus · quia circa omnes iuſticia reſeruatur ut ſuſcep
tio fiat fidelium · reiectio perfidorum · ¶ Auguſtinus
de queſti · euangeliſtarū · Ut ꝙ dicit iuſtificata eſt ſa
pientia ab omnibꝫ filijs ſuis · oſtendit filios ſapientie
intelligere · nec in abſtinendo nec ī manducando eſſe
iuſticiā · ſed eq̄nimitate tolerandi inopiā nō eīm vſus
ſ; ꝯcupiſcētia reprhēdenda ē dūmodo ꝯgruas igi
bus alimētorum his cum quibus tibi viuendum eſt

¶ Rogabat autem illum quidam phari
ſeus ut manducaret cum illo. Et ingreſſus
domum phariſei diſcubuit Et ecce mulier
que erat in ciuitate peccatrix ut cognouit
ꝙ iheſus accubuiſſet in domo phariſei attu
lit alabaſtrum vnguenti. Et ſtans retro
ſecus pedes eius lacrimis cepit rigare pe
des eius ⁊ capillis capitis ſui tergebat. ⁊
oſculabatur pedes eius ⁊ vnguento vnge
bat. Videns aūt phariſeus qui vocauerat
eum ait intra ſe dicens Hic ſi eſſet prophe
ta ſciret vtiq; que ⁊ qualis eſt mulier que
tangit eū quia peccatrix ē et reſpondens iheſus
dixit ad illū Symon hēo tibi aliquid dicere

At ille ait Magiſter dic duo debitores erāt
cuidam feneratori. Vnus debebat denarios
quingentos ⁊ alius quinquaginta Non ha
bentibus autem illis unde redderent dona
uit utriſq₃ Quis ergo eum plus diligit re
ſpondens ſymon dixit. Eſtimo quia is cui
plus donauit At ille dixit ei Recte iudica
ſti Et conuerſus ad mulierem dixit ſymoni
Vides hanc mulierem Intraui in domum
tuam aquam pedibus meis nō dediſti Hec
autē lacrimis rigauit pedes meos ⁊ capil
lis ſuis terſit Oſculum mihi nō dediſti Hec
autē ex quo intraui non ceſſauit oſculari pe
des meos Oleo caput meū nō unxiſti Hec
autem unguento unxit pedes meos ꝓpter
quod dico tibi Remittuntur ei peccata multa
quoniam dilexit multum Cui autem min⁹
dimittitur minus diligit Dixit autem ad il
lam Remittuntur tibi peccata Et ceperūt
qui ſimul accūbebant dicere intra ſe. Quis
eſt hic qui etiam peccata dimittit. Dixit
autem ad mulierem fides tua te ſaluam fe
cit Vade in pace.

Beda Qua ſuperius dictū fuerat ⁊ omnis po
pulus audiens ⁊ publicani iuſtificauerunt deū bap
tizati baptiſmo iohannis Idem euāgeliſta que verbis
propoſuerat etiam factis aſtruit iuſtificatā ſcʒ ſapiā
a iuſtis ⁊ penitentibus aꝺ penitēdū dicēs. Rogabat
autem illū quidā phariſeus ut māducaret cum illo
Grego. miſenus. Hec ꝯſcriptio quendam volem i
nſtructum ſapit. ſunt enim pleriq₃ eorum qui ſe iuſtifi
cant iniuſti ſuſpicione vani ſenſus. priuſq₃ veniat
verum iudicium ſegantes ſeipſos velut agnos ab
hedis nec tedio nec eſcis cum pleriſq₃ cōmunicare
volentes abominantes omnes quicūq₃ non extremū
ſed medium morte callem in vita Lucas ergo plus
medicus animarum q₃ corporum oſtendit ipſum de
um ⁊ ſaluatorem noſtrū p̄ſſime alios viſitantē. Vn
de ſequit̄ Et ingreſſus domū phariſei diſcubuit Nō
ut aliquid de vicijs eius ſorbeat ſed ut impartiat̄ de
iuſticia propria. Ciril. Mulier autem inhoneſte ui
te primitus autem fidelem affectum venit ad xp̄m q̄ſi
promptum veniam commiſſorum largiri. Sequit̄ enī
Et ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix ut co
gnouit q₃ chriſtus accubuit in domo phariſei. attulit
alabaſtrum unguenti Beda Alabaſtrum ē genus
marmoris candidi varijs coloribus intertincti quod
ad vaſa unguentaria cauari ſolet eo q₃ optime ſer
uare incorrupta dicatur Grego in omel. Qua
enim hec mulier turpitudinis ſue maculas aſpexit
lauanda ad fontem miſericordie cucurrit conuiuantes
nō erubuit Nam quia ſemetipſam grauiter eru
beſcebat. intus nihil eſſe credidit q₃ verecundare

tur foris Diſcite quo dolore ardet que flere ⁊ inter
epulas non erubeſcit Grego. miſenus. Indignita
tem autem ſuam oſtendens ſtabat poſt tergum deie
ctis luminibus ⁊ effuſa coma pedes amplectens lacri
miſq₃ eius pfundens rebus triſtem animum oſtende
bat veniam implorans. ſequitur enim. Et ſtans re
tro ſecus pedes eos lacrimis cepit rigare pedes ei⁹
Grego. i omel. Oculis enim terrena cupierat. ſʒ
hos iam p penitentiam conterens flebat. Capillos
ad compoſitionem vultus exhibuerat. ſed iam ca
pillis. lacrimas tergebat. vnde ſequit̄. Et capillis ca
pitis ſui tergebat. ore ſupba dixerat. ſed pedes domi
oſculans. hoc i redemptoris ſui veſtigia figebat.
vnde ſequitur Et oſculabatur pedes eius vnguēto
ſibi pro odore ſue carnis exhibuit. quod ergo ſibi
turpit̄ exhibuerat. hoc iā deo laudabiliter offerebat
vnde ſequit̄ Et vnguento vngebat Quot ergo i ſe
habuit oblectamēta tot de ſe inuenit holocauſta. cō
uertit ad uirtutum numerum criminum. vt totum
deo ſeruiret in penitentia. quicquid ex ſe deum con
tempſerat in culpa Hic igitur meretrix effecta ē ho
neſtior uirginibus. Poſtq₃ enim accenſa eſt penitē
tia. exarſit. i xp̄i amorem ⁊ hec quidem que dicta ſūt
agebantur exterius Que vero reuoluebat eius in
tentio multo feruentiora his erant. que ſolus deus i
ſpiciebat Grego. in omel. Hec autem phariſe⁹
intuens deſpicit ⁊ nonſolum venientem peccatricem
mulierem ſed etiam ſuſcipientem dominum reprehē
dit. Sequit̄ videns aūt phariſeus qui vocauerat eū ait
intra ſe dicēs Si hic eſſet propheta. ſciret vtiq₃ q̄ ⁊
q̄lis mulier ē. q̄ tāgit eū quia peccatrix ē. ecce phari
ſeus veraciter apud ſe ſupbus ⁊ fallaciter iuſtus.
egrum reprehendit de egritudine. medicum de ſub
uentiōe. que profecto mulier ſi ad phariſei pedes ve
niſſet. calcibus repulſa diſcederet Inquinari enim ſe
alieno peccato crederet. quia hunc vera ſua iuſticia
non replebat Hic ⁊ quidam ſacerdotali officio pre
diti. ſiquid fortaſſe iuſte exterius vel tenuiter. ege
rint: protinus ſubiectos deſpiciunt ⁊ pctores. q̄ſq₃ in
plebe poſitos dedignant̄ Neceſſe eſt autem vt cum
peccatores quoſq₃ conſpicimus noſmetipſos prius
in eorum calamitate defleamus Quia fortaſſe i ſimi
libus aut lapſi ſumus aut labi poſſumus oportet aūt
ut ſollicite diſcernamus. quia diſtinctionem debemus
vicijs. compaſſionem nature Si enim feriendus eſt
peccator nutriendus eſt proximus. Cum vero iam
p penitentiam percutit ipſe q̄d fecit. Iam noſter prox
imus peccator nō eſt. quia hoc i ſe punit q̄d iuſticia
diuina reprehēdit Inter duos ergo egros medic⁹
aderat. ſed vnus in febre ſenſum tenebat alter ſen
ſum perdiderat mentis. illa quippe flebat q̄d fecerat
Phariſeus autem de falſa iuſticia elat⁹. vim ſue va
litudinis exaggerabat Titus. Dominus autem
non verba eius audiens. ſed cogitationes inſpiciēs
dominū ſe prophetarum oſtendit. vnde ſequitur Et
reſpondens ihs dixit ad eum Simon habeo tibi ali
quid dicere. Cirlo. quod quidem dixit eius cogita
tioni reſpondens Phariſeus autem ex verbis domi
attentior eſt factus. vnde dicit̄ At ille ait Magiſter
dic Gregorius. De duobus autem ei debitoribus

paradigma oppōit̄ quoꝝ vnus minus alius ampli
us debet vnde ſequitur Duo debitores erāt cuidam
feneratori vnus debebat denarios quingētos ⁊ ali⁹
quinquaginta ¶ Titu· Quaſi diceret neq; tu abſq;
debito es Quid igit̄ ſi in paucioribꝫ teneris non ſu
pbias quia tu quoq; venia eges vn̄ de venia ſubdit
dicens non habentibus autem illis vnde redderēt do
nauit vtriſq; ¶ Gloſa Nullus enī poteſt per ſeipſū
a debito peccati liberari niſi diuina gratia veniā con
ſequatur ¶ Gregorius in bō· Vtroq; autem debi
to dimiſſo quis ampli⁹ largitorē debiti diligat pha
riſeus interrogatur ſequitur enī Quis ergo plus
eum diligit Quibus verbis protinus ille reſpon
dit· Eſtimo quia is cui plus donauit Qua in re no
tandum eſt ꝙ dum ſua ſententia phariſeus cōuincāt
quaſi freneticus funem portat ex quo ligetur· vn̄d
ſequitur At ille dixit ei Recte iudicaſti Enumerāt
aūt ei bona peccatricis· enumerant̄ ⁊ mala falſi iuſti
vn̄d ſeq̄t̄ Et ↄuſus ad mulierem dixit ſimoni· vides
hanc mulierē· intraui i domū tuam· ¶ Titus· Q· d·
facilis eſt vſus aquarum· non ē facilis lacrimaꝝ effu
ſio· tu promptus non es vſus· hec effudit nō promp
ta lauās lacrimis pedes meos· lauit maculas, ꝑrias
terſit comis· ut p eas ſibi aſſumat ſacros ſudores ⁊
quibus venata eſt ad peccatum iuuentutem vena
ta ē ſanctitatem· ¶ Criſ· Sicut aūt vbi vehemens
hymber prorumpit fit ſerenitas· ſic lacrimis effuſis
aparet tranquillitas ⁊ perit caligo reatuum ⁊ ſicut
p aquā ⁊ ſpm̄ ſic p lacrimas ⁊ ↄfeſſionē denuo mun
damur· vnde ſequit̄ Propter qḋ dico tibi· remittū
tur ei peccata multa· quoniam dilexit multum nam
qui vehementer ſi ingeſſerūt malis· rurſus ⁊ bōis
vehementer iīſtent conſcij ad quot debita ſe obliga
uerunt ¶ Grego· Tanto ergo amplius peccati rū
bigo conſumit̄ quāto peccatoris cor magno carita
tis igne ↄcrematur· ¶ Titus Contingit aūt ſepius
eum qui mītū peccauit ꝑ confeſſionē purgari· pau
ca vero peccantem ex arrogantia non venire ad cō
feſſionis remedium· vn̄d ſequit̄· Cui aūt minus di
mittit̄· minus diligit ¶ Criſ· Opus ē ergo nobis fer
uenti aīa quia nihil impedit hominē fieri magnum
Nullus ergo conſtitutoꝝ in peccatis deſperet· neq;
virtuoſus dormitet nec hic cōfidat· Sepe enī mere
trix precedet eum· nec ille diffidat· poſſibile nāq; ē
eum etiam primos ſupare· vn̄d ⁊ hic ſubditur dix
it autem ad illam Remittunt̄ tibi peccata tua·
¶ Greg· Ecce que ad medicum venerat egra· ſana
ta ē ſed de ſalute eius adhuc alij egrotant· Sequit̄
enī Et ceperunt qui ſimul accumbebāt· dicere intra
ſe· quis eſt hic· qui etiam pecata dimittit· ſed celeſtis
medicus egros non reſpicit· quos etiā de medicamē
to fieri deteriores vidit· eam aūt quā ſanauerat per
pietatis ſue ſententiam confirmat· vn̄ ſequit̄· Dixit
autem ad mulierē· fides tua te ſaluam fecit· quia ſcili
cet hoc qḋ petijt poſſe ſe accipe nō dubitauit ¶ The
oph· Poſtq̄ȝ aūt ei peccata dimiſit· nō ſiſtit i remiſ
ſione peccati· ſed adijcit opationem boni· vnde ſub
dit̄· vade i pace id eſt i iuſticia· quia iuſticia eſt pax
homis ad deum· ſicut peccatū ē inimicicia inter deuȝ

⁊ hominē· quaſi diceret opare omnia que ad pacem
dei te ducunt ¶ Ambroſ· Hoc aūt loco plerīq; pu
tāt videnē ſcrupulum queſtionis· verum videntur eui
geliſte diſcordaſſe de fide· ¶ Grego· Quia enī qua
tuor euāgeliſte dicūt xp̄m vnctum fuiſſe vnguen
to a muliere tres puto fuiſſe mulieres ex perſona
rum qualitate· ex modo agendi· ex differētia tempo
rum Iohannes quidem narrat de maria ſorore laza
ri· quoniā ſex diebus ante paſca vnxit pedes ieſu i
propria domo At matheus· poſtq̄ȝ dn̄s dixerat diſci
pulis quia poſt biduū fiet paſca· ſubdit ꝙ in bethania
in domo ſimonis leproſi mulier fudit vnguentū ſup
dn̄i caput Non autem vnxit pedes vt maria· mar
cus etiā matheo ſimiliter Lucas aūt non circa tem
pus paſce· ſed i medio euāgelij hoc refert Criſoſto
mus autem binas aſſerit has mulieres fuiſſe· vnam
quidem que continetur i iohanne· alterā vero cui⁹
mentio fit a tribus ¶ Ambro· Hanc ergo mulierem
inducit matheus ſup caput xp̄i effundentem vnguē
tum· ⁊ ideo noluit dicere peccatricē Illa; peccatrix
ſm lucā ſup̄ xp̄i pedes effudit vnguētū· poteſt ergo
eadem eſſe· ne ſibi ↄtrarium euāgeliſte dixiſſe vid
antur· poteſt etiā; queſtio meriti ⁊ temporis diuer
ſitate diſſolui· ut adhuc illa peccatrix ſit· iam iſta p
fectior ¶ Aug· de con· euāge· Eandem enim mariam
bis hoc feciſſe arbitror intelligendum· ſemel ſcilicet
qḋ lucas narrauit· cū primo accedens cū humilitate
⁊ lacrimis meruit remiſſionē peccatorum· nam io
hannes cum de lazaro reſuſcitādo cepiſſet loqui an
teq̄ȝ veniret i bethaniā dicit· Maria autē erat que
vnxit dn̄m vnguento ⁊ terſit pedes ei⁹ capillis ſuis
cuius frater lazarus infirmabatur Iam itaq; hoc ma
ria fecerat Qḋ aūt in bethania rurſum fecit· aliud
eſt qḋ ad luce narrationē non pertinet ſꝫ pariter nar
ratur ab alijs tribus ¶ Greg· Miſtico autem intel
lectu phariſeus ꝯ falſa iuſticia preſumens iudaicum
populuȝ peccatrix mulier· ſed ad veſtigia domini ve
niens ⁊ plorans conuerſam gentilitatem deſignat·
¶ Ambroſ· Vel princeps huius ſeculi quidā lepro
ſus eſt Domus autem ſimonis leproſi terra eſt ergo
dominus ex illis ſupioribus locis deſcendit in terrā
neq; autē ſanari potuiſſet hec mulier que ſpeciē ha
bet anime vel eccleſie· niſi xp̄s veniſſet in terrā· me
rito autem ſpeciem accipit peccatricis· quia xp̄us
quoq; formam peccatoris accepit· itaq; ſi conſtitutā
animā fideliter appropinquātē deo· non peccantibus
bus ⁊ obſcenis ſed pie ſeruiētem dei verbo· habētē
immaculate fiduciam caſtitatis· ad ip̄m xp̄i caput
aſcendit Caput autem xp̄i de⁹ eſt· Sed qui caput
non tenet xp̄i vel pedes teneat· Peccator ad pedes
iuſtus ad caput· Habet tamen etiā ea que peccauit
vnguentum ¶ Grego· Quid aliud vnguento niſi
bon⁹ odor opinionis exprimitur· ſi igitur recta opa
agimus quibus opinione boni odoris eccleſiā reſpar
gamus Quid in corpore domini niſi vnguentū fun
dimus· Sed ſecus pedes mulier ſtetit Cōtra pedes
enī dn̄i ſtetim⁹ cū i peccatis poſiti ei⁹ itineribꝫ renitebā
mur· ſꝫ ſi ad verā pniaȝ p⁹ pecc̄a ↄuītimur iā retro ſtem⁹
dedes ſtem⁹· qui a ei⁹ veſtigia ſeq̄mur q̄ ipugnabā⁹

¶ Ambro. Defer ꝛ tu poſt peccata penitenciã. vbi cõpuderis xpi nomen accurre. Inuenisti uſcũqȝ intro moꝛ domũ ſbeſil ĩtraſſe ɔgnoueris ꝛ ipſe feſtia cũ ſpons lapis cũ reperens uſticiã ĩ aliqbꝰ penetra libus recumbentem. accurre ad pedes. hoc eſt vel ex tremam partem quere ſapientie. lacrimis confitere peccata. ꝛ foꝛtaſſe ideo non lauit. pedes ſuos xpus vtios lacrimis nos lauemus. bone lacrime que nõ ſo lum noſtrum poſſunt lauare delictum. ſedetiam vbi noſtra rigare veſtigium ut greſſus eius nobis ex dant. bone lacrime ĩ quibus nonſolum redemptio peccatorum. ſedetiam iuſtorum refectio eſt. ¶ Gre. Bonis enim domini pedes rigamus. ſi quibuſlibz vtima mẽbꝛa dñi compaſſionis affectu inclinemur. Capillis pedes domini tergimus. qñ ſanctis eius qui bus excantant compatimur. ex his que nobis ſup fluunt miſeremur. ¶ Ambro. Expande etiam capil los ſterne ante eum omnes corpoꝛis tui dignitates. ſ. meliores capilli ſunt qui pñt pedes tergere xpi. ¶ Grego. Oſculatur mulier pedes quos terſit. qḋ nos quoqȝ plene agimus. ſi ſtudioſe diligimus quos ex largitate confouemus. Poteſt q̃ꝙ p pedes ipſum miſterium incarnationis eius intelligi. oſculamur igi tur redemptoris pedes cum miſterium incarnatiõis eius tota corde diligim⁹. Vnguento pedes vngim⁹ cũ eius humanitatis ad humanitatis ei⁹ potentiã ſacri elo quij bona opinione predicamus. ſed hec etiam phari ſeus videns inuidet quia cum iudaic⁹ populus gẽ tilitatem deum predicare conſpicit. ſua apud ſe mali cia tabeſcit. Sic autem phariſeus retunditur. ut per eum perfidus ille populus oſtendatur. q̃a videlicet inſtitutis ille populus nec ea que extra ſe erãt. nũqȝ pro domino tribuit. Conuerſa autem gentilitas pro nonſolum rerum ſubſtantiam. ſedetiam ſanguinẽ ſudauit. vnde phariſeo dicit. Aquam pedibus meis non dediſti. hec autem lacrimis rigauit pedes meos. aqua quippe extra nos eſt lacrimarum humoꝛ intra nos ẽ. Iudaicus etiam ille populus deo oſculum non dedit quia et cantare eũ amare noluit. cui ex timoꝛe ſer uiuit. oſculum quippe dilectionis eſt ſignum vocata autem gentilitas redemptoris ſui veſtigia oſculari non ceſſat. quia ĩ eius continuo amoꝛe ſuſpirat. ¶ Ambro. Non medioꝛis autem hec meriti eſt. de qua dicitur nõ ceſſauit oſculari pedes meos. ut ali ud niſi ſapientiam loqui neſciat. niſi iuſticiam dilig ere. niſi caſtitatem libare. niſi pudiciciam oſculari. ¶ Grego. Phariſeo autẽ dicitur. oleo caput meũ non vnxiſti. quia ipſam quoqȝ diuinitatis potentiam in quã iudaicus populus credere ſpopondit. digna laude predicare neglexit. Hec autem vnguẽto vnxit pedes meos. quia dum incarnationis eius miſteriũ gentilitas credidit. ſũma laude eius etiam ima predi cauit. ¶ Ambro. Beatus qui poteſt ꝛ oleo vngere pedes xpi ſed beatioꝛ que vngit vnguẽto. Odoꝛ eoꝛũ enim ſloꝛũ in vnum collecta ſparſit. Et foꝛtaſſe iſtud vnguentum non poſſet alius niſi eccleſia ſola offerre que diuerſi ſpiramis innumerabiles habet floꝛes. ꝛ ideo nemo poteſt tantum diligere quãtum illa. que ĩ pluribus diligit. In domo autem phariſei id eſt ĩ do mo legis ꝛ prophetarum non phariſeus. ſed eccleſia iu ſtificatur. Phariſeus enĩ non credidit. iſta credebat lex miſterium non habet. quo occulta mundantur. Et ideo quod ĩ lege minus ẽ conſũmatur in euãgelio. Duo autem debitoꝛes duo populi ſũt feneratoꝛi illi theſauri celeſtis obnoxij. Non materialem autem fe neratoꝛi huic deferimus pecuniam. ſȝ meritoꝝ ex aĩa ac examĩa era uirtutũ. q̃rũ merita grauitatis põ dere. iuſticie ſpẽ. ſono confeſſionis expenduntur. non medioꝛis autem eſt iſte denarius in quo regis imago foꝛmatur. veh mihi ſi non habuero quod ac cepi. aut quia difficile quiſqȝ eſt. qui feneratoꝛi huic debitum integrum poſſit exoluere. veh mihi ſi nõ pe tiero concedi mihi debitum. ſed quis ẽ populus iſte qui amplius debet niſi nos quibus amplius creditũ ẽ. Illis credita ſunt eloquia dei. nobis creditur virgi nis partus emanuel id eſt vobiſcum deus dñi crux moꝛs reſurrectio. itaqȝ non eſt dubium ꝙ plus d̾bet qui plus accipit. ſecundum homines plus foꝛtaſſe of fendit. qui plus debuerit. Sed p miſericoꝛdiam dñi cauſa mutatur vt amplius diligat. qui amplius de buit. Si tamen gratiam conſequatur. Et ideo quo niam nihil eſt qḋ digne deo referre poſſimus veh mi hi etſi nõ dilexero. Reddamus ergo amoꝛẽ p debito amplius enim diligit cui donatur amplius.

Capitulum octauum

Et factũ eſt deinceps et ipſe iter faciebat per ciuitates ꝛ caſtel la predicãs ꝛ euãgelizãs reg nũ dei ꝛ duodecim cũ illo et mu lieres aliq̃ que erãt curate aſpiritibus ma lis ꝛ infirmitatibꝫ. Maria que vocatur mag dalena de qua ſeptem demonia exierant et. Johanna vxoꝛ Cuze ꝓcuratoꝛis Herodis Herodis ꝛ Suſanna et alie multe que mini ſtrabant ei de facultatibus ſuis.

¶ Theoph. Qui celitus deſcendit ut exemplum fie ret nobis ꝛ foꝛma inſtruit nos non pigritare in do cendo. vnde dicitur. Et factum eſt deinceps ꝛ ipſe iter faciebat p ciuitates ꝛ caſtella predicans ꝛ euãgeli zans regnum dei. ¶ Grego. nazanzenus. vadit q̃ppe de loco in locum. nonſolum ut plures lucretur ſȝ etiã ut multa dedicet loca. Doꝛmit. laboꝛat ut ſomnum ꝛ laboꝛem ſanctificet. ploꝛat vt det precium lacrimis ꝑ dicat celeſtia vt audientes exaltet. ¶ Ti⁹. Qui enĩ ĩ celo ad terram deſcendit annunciat habitantibus ter ram regnum celeſte. ut terram in celum conuertat. Quis autem predicare debebat regnũ dei. niſi fili⁹ dei. cuius eſt regnum. venerunt plures prophete nõ tamen predicauerũt regnum celoꝛum. nam qualiter eoꝛum que non viderunt ſermonem pretenderent. ¶ Iſido. abbas. Hoc autem regnũ dei aliquibus vi detur altius ꝛ meli⁹ regno celeſti. Quibuſdã vero vnũ ꝛ idem ſm eſſentiam ſȝ diuerſimode nominari. ali quando quidem regnum dei a regnante. aliquãdo aũt regnum celoꝛum a ſubditis ãgelis ꝛ ſanctis qui celũ

dicuntur ¶ Beda· More aũt aquile prouocãtis ad
volandũ pullos ſuos domin⁹ pedetentim diſcipulos
ſuos ad ſublimia erigit Siquidem primo docet in ſi
nagogis ⁊ miracula fac̃ hic diſcipulos ex his duodeci
q̃s apl̃os nominat elegit Poſtmodum eos predicãs
ſecum ducit· vnd̃ ſequit̃ Et·xij·cum illo ¶ Theophi·
Non docentes aut p̃dicantes ſed inſtruendi ab eo·
Ne autem femineus ſexus prohiberi videretur ſeq̃
xp̃m·ſubditur Et mulieres ali·que erant cu·a ſpi·
malig·⁊ infir·maria q̃ vocat̃ magdalena de qua·vij
demonia exierant ¶ Beda· Maria magdalena ipſa
ẽ cuius tacito nomie p̃ma lectio penitentiam narrat
Nam pulchre euãgeliſta vbi iam cum domino iter
facere cõmemorat noto hanc vocabulo manifeſtat·
vbi vero peccatricem ſed penitentem deſcribit muli
erem generaliter dicit·ne nomen tante fame priſci
erroris nota fuſcaret·de qua demonia ſeptem exiſſe
referuntur ¶ Grego·i omel· Quid em̃ p ſeptem de
monia niſi vniuerſa vitia intelligunt̃ Quia em̃ ſeptẽ
diebus omne tempus comprehenditur Recte ſepte
nario numero vniuerſitas figurat̃· Septẽ ergo de
monia maria habuit·que vniuerſis vitijs plena fuit
Sequit̃· Et iohanna vxor cuza procuratoris hero
dis ⁊ ſuſanna·⁊ alie multe que miniſtrabant ei de fa
cultatibus ſuis ¶ Iero·contra vigilantium· Conſue
tudinis iudaice fuit nec ducebatur in culpam more
gentis antiquo vt mulieres de ſubſtantia ſua victũ
atq̃ veſtitum preceptoribus darent· hoc quia ſcan
dalum facere poterat i nationibus paulus ſe abie
ciſſe commemorat Miniſtrabant autem domino de
de ſubſtã ſua ut meteret eaꝝ carnalia· cui⁹ ipſe mete
bãt ſpiritalia·nõ q̃ idigeret cibis dñs creaturarũ·
ſ; ut typũ oſtenderet magiſtroꝝ q̃ victu atq̃ veſti
tu de diſcipulis deberent eſſe contenti ¶ Be· Interp̃
tat̃ aũt maria amaꝝ mare ꝓpter pnie rugitũ mag
dalene turris vl̃ melius turrenſis·a turre d̃ qua di
cit̃ fc̃s es ſpes mea turris fortitudis a facie inimici·
Johanna dñs gr̃a eius vel dominus miſericors in
terpretat̃· videlicet q̃a eius ẽ om̃e q̃d viuimus· Si
aũt maria mũdata a ſorde vitiorum eccleſiam de gen
tibus inſinuat cur nõ iohãna eãdem deſignat eccleſiã
quondã idoloꝝ cultui ſubditã Nã q̃libet malignus
ſpũs dũ p regno diaboli facit·quaſi herodis p̃curator
exiſtit Interp̃tat̃ aũt ſuſanna liliũ aut gr̃a eius· ꝓpt
odoriferꝝ celeſtis vite cãdorẽ aureũq̃ interne dilecti
onis ardorem·

¶ Cum aũt turba plurima cõueniret ⁊ de
ciuitatibus ꝓperarent ad eum dixit p ſimi
litudinem exijt qui ſeminat ſeminare ſemẽ
ſuum.⁊ dum ſeminat. aliud cecidit ſecus vi
am.⁊ conculcatum eſt ⁊ volucres celi cõme
derunt illud Et aliud cecidit ſupra petram
⁊ natum aruit quia non habebat humorẽ
⁊ aliud cecidit inter ſpinas et ſimul exorte
ſpine ſuffocauerunt illud .⁊ aliud cecidit in
terram bonam.⁊ ortum fecit fructum centu
plum Hec dicẽs clamabat.qui habet aures
audiendi audiat Interrogabant autem di
ſcipuli eius.que eſſet hec parabola Quibꝰ
ipſe dixit vobis datum eſt noſſe miſterium
regni dei ceteris aũt in parabolis vt viden
tes non videant ⁊ audientes nõ intelligãt
Eſt autem hec parabola Semen eſt verbũ
dei Quod aũt ſecus viam hi ſũt qui audiũt
deinde venit diabolus ⁊ tollit verbũ de cor
de eorum ne credentes ſalui fiant Nam q̃ ſu
pra petram hi ſunt qui cum audierunt cũ
gaudio ſuſcipiunt verbũ et hi radices non
habent quia ad tempus credunt ⁊ i tempo
re temptationis recedunt Quod aũt in ſpi
nis cecidit hi ſunt qui audierunt ⁊ a ſollici
tudinibus ⁊ diuitijs ⁊ voluptatibus vite
euntes ſuffocantur·⁊ non referunt fructũ
Quod autem in terram bonam hi ſunt qui
in corde bono ⁊ optimo audientes verbum
retinent ⁊ fructum afferunt in patientia.

¶ Theo· Q̃d dauid i pſona xp̃i p̃dixerat Apiã in
parabolis os meũ·hic dñs iplet·vñ d̃r· Cũ aũt tba
p̃rima conueniret·⁊ de ciuitatibꝰ ꝓperarẽt ad eũ dixit
p ſilitudinẽ· Loq̃t̃ aũt dñs p ſilitudinẽ p̃mo quidẽ vt
attentiores facẽt auditores Conſueuerũt em̃ hoĩes i
obſcuris ſe exercitare·⁊ ſpernere manifeſta· Dein
vt nõ caperẽt indigni q̃ miſtice dicebãt ¶ Orig·
ideo ſignanter d̃r· Cũ tba plu·conueniret Nõ em̃ ſũt
multi ſ; pauci q̃ p arctam viã incedũt·⁊ q̃ inueniũt
viã·que ducit ad vitã·vñ matheꝰ dic̃ q̃ extra domũ
docebat p parabolas·ſ; itra domũ parabolã diſcipul
expoſuit ¶ Euſe·Cũ aũt ꝯgrue xp̃s p̃mã ꝓpoſuit
parabolã multitudini·nõ ſolũ tũc aſtantiũ·ſ; etiã fu
turoꝝ poſt illos iducentẽ ad audiẽtiã v̾bũ ſubſcri
dic̃ Exijt q̃ ſciat ſeminare ſemen ſuũ· ¶ Bed· Qua
rem iſtum nullum melius q̃; filium dei intelligere po
ſſumus qui de ſinu patris qua creature non erat ac
ceſſus·egrediens ad hoc venit in mundum / vt teſti
monium perhiberet veritati ¶ Criſoſtomus Exijt
autem qui vbiq̃ eſt non localiter· ſed per amictum
carnis nobis appropinquauit· decenter autem ad
uentum proprium chriſtus exitum nominat· Era
mus enim excluſi a deo ⁊ ſicut condemnati ⁊ rebelles
regi eiecti ſunt· quicunq̃ vero reconciliare vult
eos exeundo ad ipſos extra cum eis loquitur·donec
dignos iam factos aſpectu regio eos introducat·
Sic etiam chriſtus fecit· ¶ Theophilus· Exijt au
tem nunc non ut agricolas perderet aut cõburẽ
ret terram· ſed exijt ſeminare. Sepe enim agricola q̃
ſeminat ob aliam cauſam exijt nonſolum ut ſemine

¶ Eusebius. Exierunt autem nonnulli a patria ce-
leſti ⁊ ad homines deſcenderunt. non tñ ut ſererēt
neq; eñ ſatores erāt. ſ; adminiſtratorꝫ ſpūs i miſteriū
miſſi Moiſes enī ⁊ prophete poſt eū. ñ in ſeruerūt
hominibus miſteria regni celorum. Sed retrahendo
inſipientes ab errore nequicie. ⁊ idolorum cultu quaſi
colebāt aīas hoim ⁊ iuenalia aꝫ in nauālia redigebāt
Solus aūt omniū ſatorꝫ verbum dei exiuit euāgelizās
ut noua ſemia ſcꝫ miſteria regni celoꝝ. ¶ Theo-
philus. Non ceſſat autem dei filius ſemꝑ i noſtris animabꝫ
ſeminare nonſolum cum docet ſedetiam cum creat i
noſtris aīabus ſeminat ſemina bona. ¶ Titus. Exijt
autem ut ſeminaret ſemen ſuum. Non enī accepit
verbum quaſi mutuatum. cum ipſe naturaliter ſit ver
bum diuinū. Non eſt igitur ſuum proprium ſemen
Pauli vel Johānis ſed habent cum acceperint. xp̄s
autem habet proprium ſemen proferens doctrinam
ex ſua natura. vnde ⁊ iudei dicebant qualiter hic li
teras nouit quas non didicit. ¶ Euſebius. Docet
quod duos eſſe gradus eorum qui recipiunt ſemina.
primus quidem eorum qui digni facti ſunt vocatiōe
vitii ſed labuntur a gratia ꝑter negligentiam et
torporem. Secundū vero multiplicantium ſemen i
bonis fructibus. Ponit aūt ſcḋm matheum tres differē
tias i ſcḋo gradu. Nā q̄ corrumpunt ſemen non ſi
militer habent perditionis modum ⁊ qui ab eo fructi
ficant eqnā recipiūt copiā. Sane adꝰ ⁊ occaſiōes
p̄dictas oſtendit ſemen. Quidā enī cū non peccaue
rint ſuis animabus iniecta ſibi ſemina ſalubria perdi
derunt ſubtracta ab intentione ⁊ memoria eorum ꝑ
ſpūs malignos ⁊ demones qui volant ꝑ aerem. vel
viros fallaces ⁊ callidos inuolatilia nuncupantur.
Vnde ſubdit. Et dum ſeminat aliud cecidit ſecꝰ viā
¶ Theophi. Non dixit q̄ ſeminās proiecit aliud ſe
men ſed q̄ ſemen cecidit. Qui enim ſeminat docꝫ
ſolum ſermonem ſed ſermo diuerſimode cadit in au
ditores ut quidam eorum via dicant. Et conculcatū
eſt ⁊ volucres celi comederunt illud ¶ Ciril. Arida
enim eſt ⁊ inculta quodāmodo oīs via eo q̄ a cūctis
conculcatur. ac nihil ex ſeminibus humat in ea. Sic
qui habent cor i docile non penetrat diuina moni
ta ut poſſit laudem germinare virtutum. Sed ⁊ eſt
ſicut via frequētata immundis ſpiritibus. Sūt ite
rum aliqui leuiter gerentes fidem in ſe quaſi i verbo
non implantatam. horum fides caret radice. de quib
ſubditur. Et aliud cecidit ſupra petram ⁊ natum
aruit. quia non habebat humorem. ¶ Beda. Petrā
dicit durum ⁊ indomitum cor. hoc eſt autem humor
ad radicem ſemis. quod iuxta aliam parabolam oleū
in lampades virginū nutriendas. i. amor ⁊ pſeuerā
tia virtutum ¶ Euſe. Sunt etiam aliqui qui ꝑ auari
tiam ⁊ appetitum voluptatū ⁊ mundanas ſollicitu
dines quas quidam ſpinas nūcupauit immiſſū ſibi
ſemen ſuffocari fecerūt. de quibus ſubditur ⁊ aliud
cecidit inter ſpinas ⁊ ſimul exorte ſpine ſuffocaue
runt illud. ¶ Criſ. Sicut enim ſpine non ꝑmittunt
ſatum ſemen. ſed ex condenſatione ſuffocant immiſſū
ſic ſollicitudines vite p̄ſentis ſemē ſpiritale fructificare
non ſinunt. increpandus autem eſſet agricola q̄ ſuper
ſeſtibus ſpinas ⁊ petram ⁊ viam ſeminaret. Non
enim poſſibile eſt petram terram fieri nec viam non
eſſe viam. nec ſpinas non eſſe ſpinas In ratiōabilibꝫ
autem ſecus eſt. Poſſibile eſt enim petrā conuerti in
terram pinguē ⁊ viam non conculcari ⁊ ſpinas diſ
ſipari ¶ Ciril. Sunt autēꝫ terra piguis ⁊ ferax aīe
honeſte ⁊ bone que in profundo ſuſcipiunt verbi ſe
mina ⁊ retinēt ⁊ fouēt Et quātum ad hos ſubditur
Et aliud cecidit in terram bonam ⁊ ortum fecit fru
ctum centuplum. Cum enim i mentem mundā ab oī
bus pturbantibus verbum diuinū infunditur tunc
immittit radices in profundum ⁊ germinat tanq̄
ſpica ⁊ conuenienter pficitur. ¶ Beda Fructū enī
centuplum fructū pfectum dicit naꝫ denarius nume
rus pro pfectione ſemꝑ accipitur. quia i decem pre
ceptis legis cuſtodia continet. Denarius autem nu
merus ꝑ ſemetipſum multiplicatus. i centenariū ſur
git Vnde ꝑ centenarium magna pfectio ſignificatur
¶ Ciril. Que autem ſit ſententia parabole accipia
mus ꝑ eum qui eam compoſuit. Vnde ſequit Hec
dicens clamauit. Qui habet aures audiendi. audiat
¶ Baſi. Audire ptinet ad itellectū. vnde ꝑ hoc q̄ do
minus excitat ad exaudiendum. attende itentionem
eorum que dicunt ¶ Beda Quotiens enim hec ad
monitio vel i euāgelio vel i apocalipſi iohannis iter
ponit. miſticum eſſe qḋ dicit. querendūq; a nobis in
tentius oſtenditur vnde diſcipuli ignorantes ſalua
torem interrogāt. ſequitur enī Interrogabant aūt eū
diſcipuli eius que eſſet hec pabola. nemo tamē putet
finita mox pabola diſcipulos hoc interrogaſſe ſed
ut marcus ait. cum eſſet ſingularis. iterrogauerūt
eum ¶ Orige. Eſt autem parabola ſermo quaſi facti
non autem facti iuxta qḋ dicit. poſſibilis autem fieri
rerum ſignificatiuus ꝑ tranſſumptionē earum que
in parabola traduntur Enigma vero ē proceſſus
ſermonis i his que dicunt quaſi facta. que tamē non
ſūt facta. nec poſſibilia fieri ſignificāt vo aliqḋ in oc
culto. Sicut qḋ dicit i lib. iudicum q̄ ligna ierūt
ut vngerent ſibi regem. Nō eſt autem ad literā fa
ctum qḋ dicit. Exijt qui ſemiat ſicut ea que narrat
hiſtoria. poſſibile tamen fuit fieri ¶ Euſe. Dominꝰ
vero docuit eos cauſam. quare turbis ꝑ parabolas
loquebat. vnde ſubditur Quib ipſe dixit. Vobis ē
datum noſſe miſterium regni dei. ¶ Grego. nazan
zenus Cum hoc audis. nō itroducas diuerſas natu
ras ſecundū quoſdam hereticos qui putant hos q̄
dem eſſe pereuntis nature. hos vero ſalubris. quoſ
dam vero ſic ſe habere ut eorum volūtas eos ducat
ad peius vel melius. Sed addas ei qḋ dicitur. voꝫ
datū eſt id eſt volentibus ⁊ ſimiliter dignis. ¶ Theo.
His aūt qui ſunt indigni tantis miſterijs. obſcure
dicunt. vnḋ ſequit. Ceteris aūt in parabolis. ut vi
dentes ñ videant. ⁊ audientes nō intelligant. videre
enim ſe putant. non vident aūt. ⁊ audiunt quidem.
ſed nō intelligunt Huius ergo grā hoc eis xp̄s ab
ſcōdit. ne maius eis ꝑ iudicium generet ſi poſtq̄
nouerint xp̄i miſteria contempſerint. Qui enī intelli
git. ⁊ poſtea ſpernit. grauiꝰ punietur ¶ Beḋ. recte
igitur in parabolis audierunt quādo clauſis ſenſi
bus cordis non curant cognoſcere veritatem. oblitis
quis qḋ dominus dixerat Qui habet aures audiēdi

audiat. ¶ Grego· i omel· Dominus autem dignatus
est· exponere quod dicebat· ut sciamꝰ rerum signi
ficatiões querere etiam in his que per semetipſum
voluit explanare Sequit̃ enim Eſt autẽ hec para·
Semen eſt verbum dei ¶ Euſebius Deſtruentium
autem immiſſa ſemia ſuis animabus tres dicit eſſe
cauſas Quidam eñ deſtruunt in ſe ſemen reconditũ
dantes leuiter auditum volentibꝫ fallere de quibus
ſubdit Q̃ð aũt ſecus viam· hi ſunt qui audiunt· dei
inde venit diabolus ⁊ tollit verbum de corde eorum
ne credentes ſalui fiant ¶ Beda Qui ſcilicet verbũ
qð audiunt nulla fide· nullo intellectu· nulla ſaltẽ tẽp
tande vtilitatis occaſione percipere dignant̃ ¶ Euſe·
Quidam vero cum i mentis profundo non ſuſcepe
rint verbum dei· facile extinguitur· adueniente adu
ſitate· de q̃bꝫ ſubdit̃· Nã qui ſupra terram hi ſunt q̃
cum audierint cũ gaudio· ſuſcipiunt verbum· ⁊ hi
radices non habent· quia ad tempus credũt· ⁊ tẽ
pore temptationis recedunt ¶ Ciril· Cum eñ icrãt
eccleſiam letanter attentant diuina miſteria· ſed ex
leui voluntate vt autem egreſſi ſunt eccleſiam· obli
uiſcũtur ſacrarum diſciplinarum· ⁊ ſi fides xp̃iana
non fluctuet pmanent· turbante vero perſecutione
profugam habent mentem· fides eorum caret radi
ce ¶ Grego· i omel· Multi boni opis initia ꝓponunt
ſed mox ut fatigari aduerſitatibus vel temptatõi
bus ceperint· inchoata derelinquũt· Petroſa ergo
terra humorem non habuit que h̃ qð germinauerat
ad fructus pſeuerantiam non perduxit ¶ Euſebius
Quidam vero ſuffocant reconditum in eis ſemen
diuitijs ⁊ illecebris quaſi quibuſdam ſoffocantibus
ſpinis de quibus ſubdit̃ Q̃ð autem in ſpinis cecidit
hi ſunt qui audierũt ⁊ a ſollicitudinibus ⁊ diuitijs
⁊ voluptatibus vite euntes ſuffocantur ⁊ non refe
runt fructum ¶ Grego· in omel· Mira aũt quõ dñs
diuitias ſpinis interpretatus ſit· cum ille pungant
iſte delectent· ⁊ tamen ſpine ſunt· quia cogitationum
ſuarum punctionibus mentem lacerant· ⁊ cum vſqꝫ
ad peccatum pertrahunt quaſi inflicto vulnere cruẽ
tant Duo autem ſunt que diuitijs iungit ſollicitu
dines ⁊ voluptates quia p curam mẽtem opprimũt
⁊ per affluentiam reſoluũt· ſuffocant autem ſemen
quia importunis cogitationibus guttur mẽtis ſtrã
gulant ⁊ dum bonum deſideriũ intrare ad cor ñ ſinũt
quaſi aditum vitalis flatus vetant· ¶ Euſeb· Hec
autem ex prouiſione a ſaluatore predicta ſunt· Sic
autem ſe habere patefacit affectus· Nõ eñ aliter ali
qui a verbo diuini cultus deficiunt· niſi ſm aliquem
modorum predictorũ ab eo ¶ Criſ· Et ut plura bre
uibus comprehendam· hi quidem tanq̃ negligentes
audire· hi tãq̃ delicati ⁊ debiles· Hi vero tanq̃ ſiu
facti voluptatis ⁊ rerum mundi a bono deſiſtunt· bo
nus etiam ordo vie petre ⁊ ſpinarum· opus eſt enĩ
primo memorie ⁊ cautele· deinde fortitudinis· conſequẽ
ter contemptus preſentium· Conſequẽter ponit bo
nam terram contrario modo ſe habentem ad viam ⁊
petram ⁊ ſpinas cum ſubdit· Q̃ð autem in terram
bonam· hi ſunt qui in corde bono ⁊ optimo verbum
retinent ⁊ fructum afferunt in patientia· Nam qui
ſecus viam poſiti ſunt nõ retinẽt verbum· ſed rapit

eis ſemen diabolus Qui vero ſunt in petra· non ſu
ſtinent i patientia temptationis inſultum ꝑter imbe
cillitatem Qui vero ſunt in ſpinis non fructificant·
ſed ſuffocantur ¶ Gregoriꝰ in omelia Terra ergo
bona fructum p patientiam reddit· ⁊ quia nulla ſunt
bona que agimus ſi non equanimiter etiam proxi
morum mala toleramus· fructum ergo per patienti
am reddunt· quia cum humiliter verba ſuſcipiunt·
poſt flagella ad requiẽ ſublimit̃ cũ gaudio ſuſcipiũt
¶ Nemo autem lucernam accendens ope
rit eam vaſe· aut ſubtus lectũ ponit ſed ſu
per candelabrum ponit· vt intrãtes videãt
lumen Non enim eſt occultum qð non mani
feſtetur· neqꝫ abſconditum quod nõ cogno
ſcat̃ ⁊ in palã veniat Videte ergo quomõ
auditis Qui ei ht̃· dabit̃ illi Et q̃cũqꝫ non
ht̃ etiã qð putat ſe hr̃e auferetur ab illo·
¶ Beda Quia ſupra dixerat apoſtolis vobis datũ
ẽ noſſe miſterium regni dei ceteris autem i parabol
Nunc oſtendit per eos aliquãdo etiam ceteris tan
miſterium eſſe reuelandum dicens· Nemo autem lu
cernam accendens operit eam vaſe· aut ſubtus lectũ
ponit· ſed ſupra candelabrum ponit vt intrantes vi
deant lumen· ¶ Euſeb· Quaſi diceret ſicut lucerna
accenditur vt luceat· non ut operiat̃ ſub modio vel
lecto· ſic etiã ſecreta regni celorũ i parabolis centa
quãuis lateant alienos a fide· non tamen perpetuo
manifeſtũ habebunt ſenſum· vñ ſubdit̃· Non eñ eſt
occultũ qð nõ manifeſtetur· neqꝫ abſconditũ qð non
cognoſcat̃· ⁊ in palã veniat· q· d· quãuis plurima in
parabolis dicta ſint· vt videntes non videant· ⁊ au
dientes non intelligant· ꝓpter ſui incredulitatem
tus tñ ſmo patebit ¶ Augꝰ de que euã· Vel aliter
totã his verbis ꝑtice docet fiduciã predicãdi· Ne
quis timore carnaliũ icomodoꝝ lucẽ ſcie abſconda
vaſis eñ ⁊ lecti noĩe carnẽ· lucerne aũt vocabulo ve
deſignat qð ob metũ carnalium icomodoꝝ occulta
qui ipſam carnẽ preponit manifeſtationi veritatis
ea quaſi operit v̄bum q̃ ꝑdicare trepidat Supra ca
delabrũ aũt ponit lucernã· q̃ corpus ſuũ miniſterio
ſubijcit· ut ſuperior ſit predicatio veritatis ⁊ inferior
ſeruitus corporis ¶ Orig· Sed ⁊ q̃ vult accipere
lucernã ꝑdicationis xp̃i diſcipulꝰ· pſuadebit nobis p
ea q̃ dicta ſunt de iohãne· qm̃ ipſe erat lucerna ardẽ
⁊ lucens· nõ decet ergo eum qui lucernam rationis
accendit i aĩa abſcõdere eã ſub lecto vbi q̃s requieſc
nec ſub aliquo alio vaſe· quia qui facit hoc· non ꝑu
uidet intrãtibus domũ q̃bꝫ lucerna parat̃· ſꝫ eã ſuper
re candelabro ·i· oĩ eccl̃ie· ¶ Criſ· Hoc aũt dicit
inducit eos ad uite diligentiã docẽs eos ſtrenuos eſſe
quaſi expoſitos aſpectibꝫ oĩm ac pugnãtes i medio
quaſi i theatro· q· d· ne conſideretis qꝛ manetꝰ i ua
dica parte mũdi· eritis eñ oĩbus noti· Q̃d tamẽ ve
¶ Maxi· Vel forſan ipſum
tutem ipoſſibile ẽ latere
appellat dñs lucernã radiante cũctis hĩtãtibus domũ
·i· mũdũ cũ ſit naturaliter deꝰ ⁊ factꝰ diſpẽſatiue caro
⁊ ſic quaſi lux ad iſtar lucerne retinet̃ i teſta carnis
p mediũ aĩaꝫ ſicut per lichnum ignis i teſta lucerne

Vocat autem candelabrum eccleſiam ſup quam ver bum diuinum effulgens q̄ quādam domū illuminat. Dixit aūt ſimilitudinarie vas aut modij veritatis. Dixit aūt ſimilitudinarie vas aut lectum corporalem cultum legis. ſub quo verbū cō
ſcuritur ſalutis. ¶ Beda. Inſtanter aūt nos domin⁹ verbo auſcultare. vt etiam ⁊ noſtro illud pe ctore verbo auſcultare. vt etiam ⁊ noſtro illud pe ctore ruminare ⁊ alieno erudare ſufficiā⁹. Videte ergo quō auditis. Qui. n. habet dabitur illi. Et q̄cumq̄ non habet. etiā qđ put at habere auferetur ab illo. q. d. tota intencione verbo quod auditis operam date quia qui amorē habet ver bi dabitur illi. ⁊ ſenſus intelligendi quod amat. At qui verbi audiendi amorem non habet et̄ ſi vel natu rali ingenio vel litteratorio callē ſe putant exercicio nulla ſapientie dulcedine gaudebit. Sepe enim deſidi oſus ingenium accipit. Et de negligencia iuſtius pu nitur. q̄ qđ ſine labore aſſequi potuit ſcire ptem pnit. Et nōnumq̄ ſtudioſus tarditate intelligencie p̄ mitur. Vt eo maiora p̄mia retribucionis inueniat. q̄ magis ſtudio inuencionis elaborat.

¶ Venerunt autem ad illum mater ⁊ fra/ tres eius. ⁊ nō poterāt adire ad eum p̄tur ba. Et nunciatum eſt illi. Mater tua ⁊ fratres tui foris ſtant. volentes te videre. Qui re/ ſpondens dixit ad eos. Mater mea ⁊ fratres mei hi ſunt qui verbum dei audiūt ⁊ faciūt.

¶ Cri. Dicebantur cognati carnalis domin⁹ iſiſte
bat verbi paterne quia vero deſiderabāt ꝓpter ab
ſencium accedunt ad eū. Unde dicit. Venerūt aūt ad
illum mater ⁊ fratres eius. ⁊ nō poterant adire eū
pre turba. Si audiens de fratribus domini addiſce
re poteris ⁊ intellige graciam. nullus enim ſcđm diui
nitatem ſaluatoris frater eſt. vnigenitus eni eſt ſed
poſtquā gratia cōmunicauit nobis ĩ carne ⁊ ſangui
ne factus eſt frater noſter. cū eſſet naturalit̄ deus
¶ Beda. Fratres cū dn̄i ſcđʒ carnem dicūtur. nō filij
beate Marie genitricis dei iuxt̄ eluidiū. nec filij ioſeph
ex alia vxore ſcđm q̄ſdam putandi ſūt ſed eoꝝ poci
us intelligendi ſūt etiā cognati. ¶ Titus. Putabant
autem fratres eius q̄ cū eoꝝ audiret p̄ſenciam. dimitte
ret populū. ſeruentius maternū nomē. ⁊ flexus amo
re materno. Unde ſeq̄t. Et nūciatum eſt illi. Mater
tua ⁊ fratres tui foris ſtant volētes te videre. ¶ Cri.
Cōſidera quale erat aſtante ei toto populo ⁊ ab ore
eius pendente iam ichoata doctrina eū foras extrahe
re. Ob hoc domin⁹ q̄ſi increpando reſpōdit. Seq̄t̄ ei
Qui reſpōdens dixit ad eos. Mater mea ⁊ fratres
mei hi ſūt qui v̄bum dei audiūt. ⁊ faciūt. ¶ Ambro.
Oportet magiſter qui de ſe ceteris prebet exemplū
precepturus ceteris q̄m qui non reliquerit patrē aut
matrem ſuam nō eſt filio dei dignus. Sentēcie huic
ipſe primus ſe ſubijcit. non q̄ materne refutet pieta
tis obſequia. Ipſius enim preceptum ē qui nō honori
ficauerit patrem aut matrem morte morietur. ſed quia
paternis ſe miſterijs amplius q̄ʒ maternis affectibus
debere cognoſcit. neq̄ tamen iniurioſe refutantur
parentes. Sed religioſiores copule mētium docentur
eſſe q̄ corporum. Ergo hic non vt quidam heretici

tendiculas aucupant̄. mater negat̄. que etiam de cru
ce agnoſcitur. ſed neceſſitudini corporali preſcripto
rum celeſtium forma prefertur. ¶ Bed. Hi igitur
qui verbum dei audiunt. ⁊ faciunt mater dn̄i voca
tur eo q̄ illum quotidie ſuo exemplo vel dicto quaſi
parturit in cordibus proximorum. fratres quoq̄ ſūt
eius. cum ⁊ ipſi faciunt voluntatē patris eius qui ĩ
celis ē. ¶ Cri. Non autem hoc dixit icrepando ma
trem. ſed eam plurimū adiuuando. Nam ſi erga ce
teros ſollicitus erat. vt generaret eis de ſe debitam
opinionem multomagis erga matrem. Non aūt ele
uaſſet eam ad illa faſtigia. ſi ſemper expectaret ho
norari ab eo tanq̄ʒ a filio nō autem eum dominū re
putaret. ¶ Theoph. Quidam vo hoc ſic intelligunt
q̄ xp̄o docente quidam inuidentes ſubſannātes eū
ſup doctrina eius dixerūt. Mater tua ⁊ fratres tui
ſtant foris volentes te videre. tanq̄ʒ ꝓpter hoc igno
bilem eum demonſtrarent. ⁊ ideo qui mentem eoruʒ
cognouit ſic eis reſpondit. quoniam non nocet vilis
conſanguinitas. Sed ſi ignobilis quis exiſtat. audi
at autem verbum dei. ipſum conſanguineū reputat.
quia tamen audire ſolum neminem ſaluat. Sed ma
gis condemnat. ſubiungit ⁊ faciunt. Decet enim au
dire ⁊ facere. verbum autem dei dicit ſuam doctrinā
quecūq̄ʒ enim ipſe dicebat. patris erant. ¶ Ambro.
Miſtice autem nō debuerāt foris ſtare qui xp̄m que
rebāt. vnde ⁊ ille ait accedite ad eum ⁊ illuminami
ni. Si enī foris ſtant. nec ipſe agnoſcunt parentes. ⁊
propter noſtrum fortaſſe non agnoſcunt exemplū
quēadmodum nos non agnoſcimur. ſi foris ſtemus.
illud quoq̄ intelligere non abhorret. quia p figurā
parentum demonſtrat iudeos ex quibus eſt xp̄s ſe
cundum carnem eccleſiamq̄ ſinagoge credidit pre
ferendam. ¶ Beda. Intus enim eo docente venien
tes intrare nequeūt. cuius ſpiritaliter intelligere di
cta negligunt. preoccupans autem turba intrauit ĩ
domum. quia differente iudea gentilitas confluxit
ad xp̄m. foris autem ſtātes volunt xp̄m videre qui
ſpiritalem in lege ſenſum q̄rentes. ſeſe ad cuſtodiā li
tē foris fixerūt. ⁊ q̄ſi xp̄ʒ poci⁹ ad docēda carnalia
cogūt exire q̄ʒ ſe ad diſcēda ſpiritalia ꝯſeciūt intrare

¶ Factum eſt autem in vna dierum. ⁊ ipſe aſcendit in vnam nauiculam ⁊ diſcipuli ei⁹ ⁊ ait ad illos. Trāſfretemus trans ſtagnū ⁊ aſcenderunt. Nauigantibus autē illis ob dormiuit ⁊ deſcēdit procella venti ĩ ſtagnū ⁊ compellebantur ⁊ periclitabantur. Acce dentes autem ſuſcitauerunt eum dicentes. Preceptor perimus. at ille ſurgens incre pauit ventum ⁊ tempeſtatem aque ⁊ ceſſa uit ⁊ facta eſt tranquillitas. Dixit aūt illis Vbi eſt fides veſtra. Qui timentes mirati ſunt adinuicem dicentes. Quiſputas hic ē quia ⁊ ventis impat ⁊ mari ⁊ obediunt ei.

¶ Ciril. Quia diſcipuli omnes beneficiatos a criſto viderāt. dicebat et̄ ipſos p ꝓpriū ſenſum in beneficijs

chriſti· delectari non em̄ ſitr quis conſiderat q̄ ſunt
in alienis corporibus ⁊ in ſuo Et ideo dominus diſci
pulos ⁊ mari ⁊ ventis expoſuit Unde dicit̄ ¶ Factū
eſt autem in vna dierum· ⁊ ipſe aſcendit in vnā na
uiculam ⁊ diſcipuli eius· ⁊ ait ad illos Tranſfrete
mus trans ſtagnum· ⁊ aſcenderunt ¶ Ciril· Uitās
quidem lucas queſtionem que ſibi fieri poſſet d̄ tem
porum ordine dicit eum in vna dierum intraſſe na
uiculam ¶ Ciril· Si autem vigilante domino accidiſ
ſet tempeſtas vel non timuiſſent diſcipuli · vel non
exoraſſent vel nec credidiſſent eum poſſe tale ali
quid facere Quapropter dormit preſtans tempus
timori Sequitur enim Nauigātibus autem illis ob
dormiuit· ⁊ deſcendit procella venti in ſtagnum·
¶ Ambro· Supra habes quia pnoctabat in oratiōe
quō hic i tempeſtate dormit· ſed exprimit̄ ſecuritas
poteſtatis · quomodo omnibꝫ timentibꝫ ſolus intre
pidus quieſcebat· ſꝫ quieſcebat corporis ſomno· cū
intenderet diuinitatis miſterio· nihil enim ſine verbo
fit ¶ Ciril· Cum magna autem diſpenſatione videt̄
eſſe factum· ne mox poſtq̄ꝫ tempeſtas inuadere cepᵗ
nauiculā quererēt ab eo ſuffragiū · Sed poſtq̄ꝫ ma
lum inualuit ut manifeſtior fiat diuine maieſtatis po
teſtas Unde dicit̄ Et compellabant̄ ⁊ periclitabāt̄
qđ quidem dominus permiſit exercitationis gr̄a ut
cum confeſſi fuerint periculū· cognoſcant miraculi
magnitudinem· Unde poſtq̄ꝫ magnitudo periculi in
intolerabilem metum eos vrgebat· tanq̄ꝫ aliā ſpem
non habentes ſalutis niſi ſolum ipm̄ dn̄m virtutū·
eum excitauerunt Sequitur enim Accedentes aūt
ſuſcitauerunt eum dicentes· preceptor perimus·
¶ Aug· de con· euā· Matheus quidem dicit· domie
ſalua nos perimus Marcus aūt magiſter · non a te
attinet· q̄a perimus Eadem autem ē ſententia excitā
tium dn̄m volentiūq̄ꝫ ſaluari· Nec opus eſt querere
quid horum potius xp̄o dictum ſit · ſiue enim aliqđ
horum trium dixerint· ſiue alia v̄ba que nullꝰ euā
geliſtarum commemorauit tantundem aūt valentia
quid ad rem intereſt quāq̄ꝫ etiā hoc fieri potuerit· ut
pluribus eū excitantibus omnia hec· aliud aute ab
alio diceret̄· ¶ Ciril· Non autem erat poſſibile eos
perire· exiſtente cū eis omnipotente Unde illico ſur
git xp̄us qui habet oīm poteſtatem· ⁊ ſedat confeſti
⁊ procellā· ⁊ ventorū impetū · ⁊ ceſſauit tempeſtas
⁊ facta ē trāquillitas· in quo oſtendit ſe deū eſſe· cui
in pſalmo dr̄· Tu dominaris poteſtati maris· motum
autem fluctuū eius tu mitigas ¶ Beda Sic igitur
in hac nauigatione dn̄s vtrāq̄ꝫ vnius eiuſdemq̄ꝫ per
ſone naturam oſtendit· dum is qui ut homo dormit
in naui· furorem maris vt deus verbo coercet ¶ Ci
rillus Simul aūt cum tempeſtate aquarū ſoluit tem
peſtatem animarū· vnd̄ ſequit̄ Dixit aūt illis· Ubi eſt
fides veſtra Jn quo verbo oſtendit q̄ꝫ timorem non
facit temptationum inductio· ſed imbecillitas mentis
Sicut em̄ aurum probat̄ in igne· ſic i temptationibꝫ
fides ¶ Aug· de con· euā· Hoc autem ab aliis euan
geliſtis· aliis verbis dictū eſt Matheꝰ enim dicit eū
dixiſſe Quid timidi eſtis modice fidei Marcꝰ autē
ita dicit Quid timidi eſtis ne dū hētis fidem ·ſ· illā
pfectam· velut granum ſinapis· hoc ergo ⁊ ille ait·

Modice fidei· lucas autem Ubi eſt fides veſtra Et
totum quidem dici potuit Quid timidi eſtis vbi ē fi
des veſtra Modice fidei Unde aliud hic aliud ille cō
memorat ¶ Ambro· Pacata igit̄ tempeſtate ad im
perium xp̄i diſcipuli ſtupefacti miraculo ſiſiuerrabile
admirantem· vnde ſequit̄ Qui timentes mirati ſunt ad
inuicem dicentes Quiſputas hic eſt· quia ⁊ ventis
imperat· ⁊ mari ⁊ obediunt ei Non autem diſcipuli
ut ignorantes eum hoc dixerunt admirantes· Nouerant
rant eum deum eſſe ⁊ filium dei iheſum· admirantes
aūt innate poteſtatis abundantiā· ⁊ diuinitatis glo
riam quāuis ſimilis nobis eſſet· ⁊ viſibilis ſm car
nem· vnde dicunt· Quis eſt hic id eſt qualis ⁊ quā
tus ⁊ i quāta v̄tute ⁊ maieſtate Jmperioſū enī ē ep̄
dn̄atiū pceptū· ſi ſingulis petitio ¶ Beda· Uel non di
ſcipuli ſꝫ naute ⁊ aliī mirat̄ qui i naui erāt Allegori
ce aūt mare l̄ ſtagnū tenebroſꝰ ē ⁊ amarꝰ mūdi eſt
Nauicula arbor crucis· cꝰ bn̄ficio fideles adiuti emer
ſis mūdi fluctibꝫ obtinēt litꝰ pr̄ie celeſtis ¶ Amb
Jtaq̄ꝫ dn̄s qui ſe intelligit ꝑpter diuinū i terras mi
ſterium veniſſe relictis nauem aſcendit partibus
¶ Beda· Aſcendunt autem ⁊ diſcipuli admonente i
eo· vnde ip̄e ait Siquis vult pꝰ me venire abnegat
ſemetip̄m ⁊ tollat crucem ſuam ⁊ ſequatur me· Di
ſcipulis nauigantibus id eſt fidelibus ſeculum calcā
tibus ⁊ futuri ſeculi animo quietem meditantibus
⁊ p ſanctiſpūs flatum· Uel etiam ꝑrīs remigī con
tum infidos mundi fluctus certatim poſtergū iacē
tibus· ſubito obdormiuit dn̄s ·ſ· aduenit tempus dic
ce paſſionis ⁊ deſcendit pcella· quia dn̄o ſomnū mor
tis in cruce ſubeūte· fluctꝰ pſecutionū demoniacis fla
tibus excitati exurgunt· fluctibꝫ aūt nō dn̄i patientia
turbat̄ ſꝫ diſcipulorū imbecillitas cōcutit̄ ⁊ trepidat
qui ſuſcitauerunt dn̄m· ne eo dormiente perirent q̄
cuius mortē viderant · reſurrectionē optant· qua ſi
differretur ipſi i perpetuū perirēt· vnde ſurgens i
crepat ventū· quia celeri reſurrectōe p mortem de
ſtruit ſupbiā diaboli q̄ habebat imperiū mortis· Tēpe
ſtatem aūt aq̄ facit ceſſare q̄a rabiē iudeorū mortē
inſultantiū reſurgens labefacit ¶ Ambro· Et autem
eas ſine temptatiōne neminē poſſe ex hoc ſeculo
culo demigrare · Quia exercitiū fidei temptatio eſt
Subiecti igit̄ ſumꝰ neq̄ꝫ ſpineat pcellis· ſꝫ quaſi
puigiles naute gubernatorē excitemus q̄ nō teneat
ſꝫ impet ventis Qui ⁊ ſi ñ dormiat ſui corporis ſom
no· caueamꝰ tn̄ ne nr̄i corporis ſomno dormiat ⁊
q̄eſcat· bn̄ aūt arguit̄ qui pn̄te xp̄o timebāt· cū vtiq̄
q̄ ei adhereat perire nō poſſit· ¶ Theo· Cū ſimile ē
q̄ꝫ pꝰ mortē diſcipulis apparēs exprobrauit incredu
litatē eorū ⁊ ſic tumidis gurgitibꝫ ſedatis patefecit
cunctis potentiam ſue diuinitatis·

¶ Enauigauerūt aūt ad regionē gerazenorū
q̄ ē contra galileā· Et cū egreſſus eēt ad
terrā occurrit ei vir q̄dā qui demoniū habe
bat iā temporibus multis ⁊ veſtimento n
duebat̄ neq̄ꝫ in domo manebat ſed in monu
mentis is vt vidit Jheſum procidit ante
illum · ⁊ exclamans voce magna dixit ·

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Quid mihi ⁊ tibi eſt Jheſu fili dei altiſſimi.
Obſecro te Ne me torqueas Precipiebat em̄
ſpiritui immundo vt exiret ab homie Multis
enim temporibus arripiebat illum ⁊ vincie
batur cathenis ⁊ compedibus cuſtoditus
⁊ ruptis vinculis agebatur a demonio i de
ſerto Interrogauit autem illum iheſus di
cens Quod tibi nomen eſt. At ille dixit. le
gio. quia intrauerunt demonia multa in eū
Et rogabant eum ne imperaret illis vt i
abyſſum irent. Erat autem ibi grex porco
rum multorum paſcentium in monte ⁊ ro
gabant eum. vt permitteret eos in illos in
gredi Et permiſit illos Exierūt ergo De
monia ab homine ⁊ intrauerunt in porcos
Et impetu abijt grex per p̄ceps in ſtagnū
⁊ ſuffocatus eſt quod vt viderunt factum
qui paſcebant. fugerunt ⁊ nunciauerunt i
ciuitate ⁊ i villas. Exierūt aūt videre qd̄ factū
eſt ⁊ venerunt ad iheſum. ⁊ inuenerunt ho
minem ſedentem a quo demonia exierant.
veſtitum ac ſana mente ad pedes eius ⁊ ti
muerunt Nunciauerunt autem illis qui vi
derant Quomodo ſanus factus eſt a legiōe
Et rogauerunt illum omnis multitudo re
gionis Gerazenorū vt diſcederet ab ipſis
quia timore magno tenebantur. ipſe autē
aſcendens nauem reuerſus eſt. ⁊ rogabat
illum a quo demonia exierant vt cū eo eēt
Dimiſit autem iheſus dicēs Redi in domū
tuā ⁊ narra quāta tibi fecit deus Et abijt
per vniuerſam ciuitatem predicans quāta
illi feciſſet iheſus.

¶ Criſ. Poſtquam nauigādo vna cum diſcipulis ad
portum peruenit. vnde dicit. enauigauerunt autē ad
regionem Gerazenorum que ē contra galileam.
¶ Tit. Veratiora exemplaria nec geraſenorum ha
bent nec Gadarorū ſz gergeſinorū. ē em̄ gadara ciui
tas iudee ultra ſtagnū aūt l' mare nullatenꝰ inuenit' i ea ſz
geraſa ciuitas arabie eſt nec ſtagnū nec mare iuxtā
habens. eſt autem gergeſa a qua gergeſei vrbs anti
qua iuxta tiberiacum Stagnum circa quam ē rupes
ſtagno vicino In qua oſtenditur deiectos fuiſſe por
cos a demonibus. quia tamen geraſa ⁊ gadara con
finium habent cum terra gergeſinorum. veriſimile ē
ab [illegible] erā porcos fuiſſe adductos ¶ Bed. Ge
raſa enim vrbs ē inſignis arabie trās iordanē iuxta
montem galaad. quā tenuit tribus manaſſe non lōge a
ſtagno tiberiadis in quo porci precipitati ſūt ¶ Criſ.
Cum autem dominus deſcendiſſet a mari. occurrit
ei aliud terribilius miraculum Nā demoniacus tāq̄
ſeruus videns dominū ſeruitutem confitet'. Vn̄ ſeq̄
tur Et cum egreſſus eſſet ad terrā occurrit ei vir
quidam qui demonium habebat iam temporib' mlt'.
¶ Aug. de con. euā. Qd̄ matheus duos dicit fuiſſe
demoniacos marcus ⁊ lucas autem vnum cōmemo
rant Intelligas vnum eorum fuiſſe perſone alicuiꝰ
clarioris ⁊ famoſioris. quē regio illa maxime dole
bat. ⁊ pro cuius ſalute plurimū ſatagebat hoc volē
tes ſignificare duo euāgeliſte ſolum cōmemorandū
iudicauerunt. de quo facti huius fama latius precla
riuſq; fragrauerat ¶ Criſ. Vel lucas elegit ex illis
duobus eum qui ſeuior erat. Vnde flebilius narrat
eius infortunium. cum ſubdit Et veſtimento non in
duebatur. neq; i domo manebat ſed in monumentis.
Viſitant autem demones mortuorum ſepulcra volē
tes imbuere hoīes piculoſa doctrina q̄ ſcilicet mor
tuorum anime demones fiunt. ¶ Ciril. Qd̄ aūt nu
dus petebat defunctorum ſepulcra demoniace fero
citatis erat indicium Permittit autem quoſdam diſ
penſatiue deus ſubeſſe demonibus. ut nos perpenda
mus p eos quales ſunt demones erga nos vt renu
amus eis ſubijci velle. ⁊ ſic vno paciente edificātur
quāplures ¶ Criſ. Quia vero hoīem eū populi fate
bantur. acceſſerunt demōes diuinitatem predicātes
ipſius. quā etiam mare ſua tranquillitate clamaue
rat. Vn̄ ſequitur Is ut vidit iheſum. procidit an̄
illum ⁊ exclamās voce magna dixit ¶ Ciril. Atten
das hic timorem annexū audacie ⁊ deſperationi mul
te. Signum enim diabolice deſperationis eſt i audiē
do dicere. Quid mihi ⁊ tibi eſt iheſu fili dei altiſ
ſimi. Timoris vero cum precat'. Obſecro te ne me
torqueas. Sed ſi noſti. eum eſſe filium dei altiſſimi.
fateris eū deū celi ⁊ terre. ⁊ eorū que continentur i
eis. qualiter igitur non tua imo ſua vſurpas Et di
cis Quid mihi ⁊ tibi. Quis autem principum ter
renorum omnino ſuſtinebit. A barbaris laceſſiri ſuo
ſubiectos imperio. Vnde ſequit'. Precipiebat enim
ſpiritui immundo vt exiret ab hoīe Et neceſſitatē
precepti oſtendit ſubdens. Multis em̄ temporibus
arripiebat illum. ⁊ vinciebatur cathenis ⁊ compedi
bus cuſtoditus ⁊ ruptis vinculis agebat' a demonio
in deſerto ¶ Criſ. Vnde quia nemo audebat dmoniā
cum tenere. ipſe xp̄s ad eum vadit alloquēs ipm̄.
Sequitur enim. Interrogauit autem illum ihūs di
cens. quod tibi nomen ē Non velut inſcius nomen i
quirit Sed ut confeſſa peſte quā tolerabat. virtus
curantis gratior emicaret ¶ Beda Sed ⁊ noſtri tē
poris ſacerdotes qui p exorciſmi gratiā demones eij
cere norunt. ſolent dicere patientes nō aliter valere
curari. Niſi omne qd̄ ab immundis ſpiritibus vigi
lantes dormienteſue pretulerint. confitendo paterē
exponant ⁊ maxime quādo corporis humani concu
bitum petere ſe ac patrare confingunt. vnde ⁊ hic
confeſſio ſubditur. At ille dixit legio. quia intrauerūt
demonia multa i eum ¶ Greg. niſenꝰ. Imitantes q̄
dam demones ſupnas milicias ⁊ legiōes angelicas
dicunt ſe legionem ſicut ⁊ eorum princeps dicit ſe
poſiturum thronum ſup aſtra ut fiat altiſſimo ſimi
lis. ¶ Criſ. Poſtq̄ autem dominus ſupuenerat de
monibus creaturam dei pturbantibus. putabāt eū

pter excessum eorum que fiebant non expectare tem
pus supplicii Et quia culpam diffiteri non poterant
instant ne cito sustineant penam Unde sequitur Et
rogabant eum ne imperaret illis ut in abissum irent
¶ Theoph· Quod quidam postulant demones vo
lentes adhuc cum hominibus conuersari· ¶ Ciril·hoc
autem palam est quod emule caterue maiestatis diuine
ineffabili potentia saluatoris detrudebantur ad infer
na ¶ Maxi· Statuit autem deus vniciuique maneriei
peccatorum consonā penā·gehennā ignis pter car
nis incendiū Stridorem dentium pter risū lasciuū
Intolerabilem sitim pter voluptatem et crapulam
Peruigilem vermē· pter obliquū et malignum cor
Caliginem perpetuā pter ignorantiam et fallaciam
Limbum abissi pter superbiam Unde demonibus tāquam
superbis abissus delegatur· Sequitur Erat autem ibi
grex multorum porcorum pascentium in monte·
¶ Aug· de con· euā· Quod marcus dicit circa montem
fuisse gregem porcorum Lucas autē in monte nō repu
gnat grex enim porcorum tā magnus fuit·ut aliquid
eius eēt i mōte et aliquid circa mōtē erāt enim duo milia por
corū sicut marcus expressit ¶ Am· Demōes autem
celestis luminis claritatem sustinere non poterant·ut
qui oculos dolent radios solis ferre non possunt·
¶ Ciril· Et iō ēba imūdorum spirituū petit mitti i cō
formē sibi gregē imūdorum porcorum· Seqūr enim Et roga
cum·ut permitteret eos in illos ingredi ¶ Athana·i
vita antonii· Qui si super porcos potestatem non ha
bent multomagis nullū hñt contra homines factos
ad imaginem dei· Oportet ergo deum solum timere
illos autem contemnere ¶ Ciril· Dominus autem cō
cessit eis potestatem ut hoc inter cetera fiat nobis
causa salutis et roboris spes Sequitur enim et permi
sit illos Considerare autē oportet quod demōes praui
sunt et hostiles his qui eis sunt subditi· ut potest pa
tere ex eo quod porcos pcipitauerunt et suffocauerūt
in aquis·unde sequitur Exierunt ergo demonia ab
homine et intrauerūt in porcos et impetu abiit grex
pceps in stagnum et suffocatus ē Et ideo cōces
sit eis xpūs petentibus ut ex euentu appareat quam sint
crudeles Erat etiam necessarium ostendere filiū dei
prouidentiā rerum hēre nō minus quam pater ut equalitatis
decor i vtroque appareat ¶ Cit· Fugā at pastores arri
piūt ne cū porcis pirēt vn̄ seqr·quod ut uidērt fa·quod pa
scebant·fugerunt et huiusmodi terrorē ciuibus itu
lerūt vn̄ seqr et nūciauerunt in ciuitatem et i uillas
duxit at eos ad saluatorē damni necessitas Sequitur
enim Exierunt autē videre quod factum est et venerunt
ad ihesum Ubi considera quod dum deus hoies punit i
rebus·confert beneficium animabus·Cum autem pro
fecti essent Viderunt sanum eū qui iugiter vexaba
tur Sequitur enim Et inuenerūt hoiem sedentem a quo
demōia exierant vestitum·quia antea continuo nudus
erat·ac sana mente ad pedes eius Nō enim discedit a
pedibus a quibus ē nactus salutem· et sic agnoscentes
signum mirati sunt passionis remedium et obstupue
runt i facto· Sequitur enim Et timu·b autem factū pti
mūt ppiūt pti verbis audierāt· Seqr enim Nuncia
uerūt autē illis qui viderāt quō sanus factus ē a legio
ne Oportebat autē eos supplicare ihesū ne inde recede
ret· sed custos esset regionis·ne demones haberent
accessum ad eos·sed pre timore pprie salutis permi
serunt rogantes saluatorem recedere Sequitur enim
Et rogauerunt illum omnis multitudo regionis ge
razeorum ut discederet ab ipsis quia timore magno
tenebātur ¶ Theoph· Timebant enim ne iterum dam
num aliquod paterenī·sicut passi fuerant in submersi
one porcorum ¶ Cris· Attendas autē xpī humilita
tem· Postquam enim collatis a se talibus beneficiis eiiciē
bant eum nō obstat·sed discedit eos qui seipsos indi
gnos sua doctrina promulgauerant derelinquens Sequitur
enim Ipse autē ascendens nauē reuersus ē ¶ Titus· Si
eo discedente ille qui passus fuerat a saluatore nō
discedit· Sequitur enim· Et rogabat illū a quo demōia
exierant ut cum eo esset ¶ Theo· Illū sicut exper
tus timebat ne forte elongatus a ihesu rursus demo
nibus esset paratus Dominus autē ostēdit quod quā
uis nō sit cum eo pñtaliter·tamē posset cum gratia
sua protegere Sequitur enim Dimisit autē ihesus eum
Redi i domum tuam et narra quanta tibi fecit deus
Non autem dixit·quanta tibi feci ego formam p
bens humilitatis ut rectitudines nostras referamus
in deū ¶ Cit· Nec enim prouancat in lege vbi ait·que
quod enim filius opatur pater opatur· Cur autē quos vbique sa
liberatos mōebat nulli dicere·huic liberato a legiō
dicit·narra quāta tibi fecit· Deus quia tota regio il
deū ignorabat irretita cultibus demonū Vel vero quia
quidē ad pres recocē miraculū dicit narra Cui vero dici
tur de seipso monet nulli dicere· Ille autē qui liberatus
est a demonibus nouerat deum esse ihm et ideo pdicauit
quāta fecit illi ihesus· Seqūr enim Et abiit p vniuersam ciuitatem pdicans
quāta illi fecit ihesus ¶ Cris· Et sic illos qui se indignos sua
doctrina promulgauerāt·derelinquens statuit eis eū in ma
gistrū qui fuerat a demonibus liberatus ¶ Beda· Mistice
autē geraza significat nationē gentiū quas post passio
nem et resurrectionē suā dñs p pdicatores visitauit
Unde geraza vel gergesi ut quidā legūt· interpretatur
colonū eiciēs·i· diabolū a quo prius icolebat Vel adue
na ppinquās qui prius longe erat· ¶ Ambr· licet at
discordet numerus curatorum a xpo fm lucā et mattheum
enim concordat misteriū· Dem·n· iste qui habebat demonia
ppli gentili ē figura·duo quoque illi sunt figura ppli gentil
accipiūt· quoniam cū tres filios noe genuit·sem chanaan et
iaphet· Sem tantūmodo familia i possessionē ascit
ta est dei Ex duobus illis diuersarum nationum popu
pullularūt Qui multis inquit temporibus habebat de
moniū· vetere qui a diluuio usque ad aduentū domi
vexabatur Nudus autem erat quia in tegumentis
nature sue et virtutis amisit ¶ Augustinus de que
euangelistarum In domo non habitabat· hoc est in
consciencia sua non requiescebat· In monumentis
manebat id est in mortuis operibus hoc est peccatis
delectabatur ¶ Ambrosius Vel quid sunt corpora p
fidorum nisi quedā sepulcra in quibus dei vba non ha
bitant ¶ Aug· de que·euan· Quod autē cōpedibus ferreis
et cathenis ligabatur·significat graues et duras leges
gentiū·quibus etiam in eorum republica pctā cohibentur· quod autē
vinculis talibus dirruptis agebatur a demonio i deserta
significat quod etiam ipsis trāsgressis legibus ad ea scelera cu
piditate ducebatur qui iam vulgarē consuetudinem excedit

q̃ vero ī eo legio demonum erat. ſignificate ſūt gen
tes q̄ multis demonibus ſeruiebant. q̄ in porcos
paſcentes i montibus demonia ire conceſſa ſunt. ſi
gnificant immundos ꝛ ſuperbos homines quibus
demonia dominant̄ ꝓpter idolorum cultus. ¶ Amb.
Porci enim hi ſunt qui inmūdoꝝ vſu animalium vo
lutantes ratione expertes luculentis vite ſue actibus
naturalium coinquinauerunt ornamenta uirtutum
¶ Aug. de que. euā. Ex autem ī ſtagnum precipi
tatione ſignificat q̄ iam clarificat̄ eccleſia. ꝛ libera
to populo gentium a dominatione demonioꝝ ī abdi
to agūt ſacrilegos ritus ſuos qui xp̄o credere no
luerunt ceca ꝛ profūda curioſitate ſubmerſi ¶ Am
broſius. Impetu autem feruntur ī preceps quomā
nullius mentis contemplatione reuocant̄ ſed tāq̄ de
uoluti ad īferiora p̄ improbitatis ꝓcliue detruſi
per fluctus mundi huius interclūſo pereunt ſpūs
commeatu. neq̄ enī ī his qui fluido eſtu voluptatis
huc atq̄ illuc ferunt̄. illius ſpūs poteſt eſſe cōmerciū
Intelligamus igitur quia homo ipe ſue ē autor erumne.
Nam niſi quis porci more vixiſſet. nunq̄ accepiſſz
in eum diabolus poteſtatem. aut ſi accepiſſet non ut
perderet ſed ut probaret. Et fortaſſe diabolus quia
poſt domini aduentum bonos iam depredari non pote
rit non eſt in bonis ſed leuium querit interitum. vt la
tro non armatos ſed inſidiat̄ inermibus. uiderūt hoc
magiſtri gregum ꝛ fugerunt. Neq̄ enim vel phie
profeſſores. vel principes ſinagoge pereuntibus po
pulis poſſunt ferre medicinam. ſolus ē xp̄s qui au
fert peccata populorum ¶ Aug. de que. euan. vel q̄
peccatum paſtores fugientes iſta nunciauerunt. ſi
gnificat quoſdam primates impioꝝ tamq̄ xp̄ianā
legem fugiunt. potentiam tamen eius p̄ gentes ſtu
pendo ꝛ mirando predicare Quod aūt gerazeni co
gnoſcentes q̄ factum ē. rogant ihesum vt ab eis di
ſcedat magno timore perpulſi. ſignificat magni
tudinem vetuſta ſuauitate delectatam honorare qui
dem ſed nolle pati xp̄ianam legem. dum dicūt q̄ eā
implere non poſſunt. Admirantes tamen fidelem po
pulum a priſtina perdita conuerſatione ſanatum
¶ Beda. vel ī gerazenorū ciuitate ſpēs ad ſpē ſina
goge intueri poſſere qui rogabant vt diſcederet.
quia timore magno tenebant̄. Infirma enim mens ñ
capit dei verbum. nec poteſt pondus ſuſtinere ſapiē
tie q̄ ideo diutius moleſtus non fuit. ſed aſcendit
ab inferioribus ad ſupiora a ſinagoga. ſcilicet ad ec
cleſiam ꝛ egreſſus ē per ſtagnuz Nemo enim de ec
cleſia ad ſinagogam ſine periculo tranſit ſalutis. ſed
ille qui de ſinagoga ad eccleſiam tranſire deſiderat.
crucem ſuam tollat vt diſcrimen euadat. ¶ Aug. de
que. euā. Quod autem ille ſanat᷒ cupit iam eſſe cū
xp̄o ꝛ dicit ei. Redi ī domum tuam ꝛ narra quāta
tibi fecit deus ſic intelligitur. ut ſic quiſq̄ intelligat
poſt remiſſionem peccatorum redeundum ſibi ī con
ſcientiam bonam ſicut ī domum. ꝛ ſeruiendum euāge
lio propter aliorū ſalutē vt deīde cū xp̄o requiſcat Ne
cū propterea vult eſſe cū xp̄o. negligat miniſteriū
predicationis fraterne redemptioni accomodatum.

¶ Factum eſt autem cū rediſſet ihesus ex
cepit illum turba. Erāt ei omnes expectā
tes eū Et ecce venit vir cui nomē iayr᷒ Et
ipſe p̄nceps ſinagoge erat ꝛ cecidit ad pe
des iheſu rogans eum vt intraret in domū
eius. quia filia vnica erat illi fere annorum
duodeci ꝛ hec moriebat̄. ꝛ cōtigit dum iret
a turba comprimebatur ꝛ mulier quedam
erat In fluxu ſanguinis ab annis duodeci
que in medicos erogauit omnez ſubſtantiā
ſuā. nec ab illis potuit curari. acceſſit retro
ꝛ tetigit fimbriam veſtimenti eius. ꝛ confe
ſtim ſtetit flux᷒ ſanguinis eius. Et ait ihe
ſus Quis eſt qui me tetigit. Negantibus
autem omnibus. dixit Petrus Et qui cum
illo erant Preceptor. Turbe te cōprimunt
ꝛ affligunt ꝛ dicis quis me tetigit ꝛ dixit
Jheſus tetigit me aliquis. Nam ego noui
virtutem de me exiſſe Videns autez mulier
quia non latuit eum tremens venit. ꝛ pro
cidit ante pedes illius. ꝛ ob quam cauſam
tetigerit eū Indicauit coram oī ꝑplo ꝛ quē
admodū cōfeſtī ſanata ſit at ipe dixit illi Fi
lia fides tua te ſaluā faciet vade ī pace

¶ Aug. de cō. euā. Poſt narratū apud Geraze nos
miraculū trāſit. ad narrādū miraculū de archiſina
gogis filia dicens. Factum eſt autem cum rediſſet
ihs exce. illum tur. Erant enī omnes expe. eum.
¶ Theo. Sūt q̄dē ꝑpē doctrinā ꝛ ꝑpē miracula ¶ Aug
de con. euāge. q̄ vo adiūgit Et ecce vir cui nomen
Jayrus. Non continuo factum accipiendum ē. ſed
prius illud de conuiuio publicanoꝝ ſicut narrat ma
theus cui rei ſic coniungit hoc. ut non poſſit aliud fa
ctum conſequenter itelligi ¶ Titus. Eſt autem poſi
tum nomen iudeorū cauſa qui tunc nouerunt q̄d ac
cidit. vt nomen demonſtratio miraculi fiat Acceſſit
autē non aliquis infimorum. ſꝫ princeps ſinagoge.
vt magis obturarent̄ iudeorum ora. vnde ſequitur
Et ipſe prin. ſina. erat Acceſſit autem ad xp̄m cauſa
neceſſitatis. vrget enim aliquādo dolor ad agenduꝫ
ea q̄ decent ſm̄ illud pſalmi In chamo ꝛ freno max
illas eorum conſtringe qui non approximāt ad te.
¶ Theoph. vnde neceſſitate inſtante cecidit ad pe
des eius. Sequitur enim. Et ceci. ad pe. iheſu De
cebat autem vt abſq̄ neceſſitate cogēte caderet ad
pedes eius. ꝛ cognoſceret ipſum deū eē ¶ Cris Sꝫ
conſidera eius inertiam. querit enim a chriſto vt in
domum veniat Sequitur enim ibi Rogans eum vt in
traret in domum eius ignorans ſcilicet q̄ abſens po
terat liberare. nam ſi ſciuiſſet. dixiſſet ſicut centu
rio. dic verbo ꝛ curabitur filia mea ¶ Grecus Cū
autem aduentus eius ponit̄. cum ſubditur. q̄a vni
ca filia erat illi. domus fundamentum. ſucceſſio ge
neris. fere annorum duodecim ī ipſo ſcilicet flore eta
tis ꝛ hec moriebatur poſt thalamis efferenda ad tu
mulum ¶ Cris. Aduenerat autem dominus. non vt

iudicaret mundum·ſ; vt ſaluaret Quapropter non
examiat dignitatē parentis ſed eq̄nimit arripit op⁹
ſciēs ꝙ mai⁹ erat futuꝝ eo qḋ q̄rebaƚ vōbaƚ aƚ vt
ad remediū egrotātis nouit aƚ ſe ſuſcitatuꝝ iā mor
tuā ⁊ inſerturum terzenis firmam ſpem reſurꝛectio
nis ¶ Ambro· Suſcitaturus autem mortuā ad faci
endū hoc añ emoꝛroiſſā curauit ſicut ⁊ reſurꝛectio
temporalis in paſſione domini celebrabaƚ vt perpe
tua illa credaƚ vñ ſeq̄ƚ ⁊ cōtigit dū iret a turba con
primebatur ¶ Ciril· Quod maximū erat inditium
ꝙ veram carnem inouerat ⁊ omnē conculcaret ſup
biam Nec enim a longe ſequebanƚ ſed eum circun
dabant ¶ Grecus Quedam aūt mulier graui moꝛ
bo detenta cuius infirmitas corpus· medici vero di
uidas conſumpſerant ſolam ſpem in tanta diffiden
cia repente vt pderet dño De qua ſequitur et mu
lier quedam erat in fluxu ſanguinis ab annis duode
cim que i medicos erogauit omnem ſubſtantiā ſuā
nec ab ulƚ potuit curari acceſſit retꝰ ¶ Tit⁹ q̄liƚ aƚ
nō eſt digna preconio hec mulier· que viribus ex
tinctis corpoꝛis ob continuum ſanguinis fluxum ⁊
tanto populo concurrente circa illum affectu robora
ta ⁊ fide petierat populum· ⁊ retro latens tetigerat
fimbriā veſtimenti· Sequitur em̄· ⁊ tetigit fimbriā
veſtimenti eius ¶ Ciril· Nec ꝙ em̄ licebat immūdis
vel tāgere quēq̄; ſāctoꝝ vel appropiquare viro ſan
cto· ¶ Criſoſto· Ritu autem legis huiuſmōi paſſio
reputabatur imundicia magna· aliter etiam· nōdum
enim nec ipſa habebat dignam opinionem de eo Nō
enim putauiſſet latere· ſed tamen confiſa de ſanitate
accedit ¶ Theophilus· Sicut autem cū aliquis ocu
lum lucerne lucenti adhibet· aut igni ſpinas ſtatim
opantur· ſic quidem qui fidem affert potenti curare
ſtati curationem conſequiƚ vñ ſeq̄ƚ· Et cōfeſti ſtetit
fluxus ſanguinis eius ¶ Criſ· Non autem ſola ve
ſtimenta ipſius mulierem ſaluauerūt· nam ⁊ milites
fortiti ſunt ea inter ſe· ſed fidei eius intentio ¶ The
ophilus Credidit em̄ ⁊ ſaluata eſt· ⁊ ut congruum
fuit· primo tetigit chriſtum intellectualiter· deide cor
poraliter ¶ Grecus Audiuit aūt dñs tacitas muli
eris ꝯſiderat̄oes ⁊ tacēs liberauit tacētem· paſſus
ſua ſponte ſanitatis rapinam ſed poſtea miraculum
publicat· Unde ſequitur· Et ait iheſus quis eſt· q̄
me tetigit ¶ Ciril· Non enim latuit dominum perpe
tratum miraculum· ſed qui cuncta cognoſtit· quaſi
neſciret· interrogat ¶ Grecus Neſcientibus autē
diſcipulis qḋ querebaƚ· ſed putantibus de ſimplici
quodā tactu dicere· dominū queſtioni reſpondent· ſe
quitur enim Negantibus autem omnibus dixit pe
trus· ⁊ qui cum illo erant· Preceptoꝛ turbe te oppri
mūt· ⁊ affligunt· ⁊ dicis· quis me tetigit Et ideo do
minus tactum ſua reſponſione diſtinguit Sequitur
enim Et dixit illis iheſus· tetigit me aliquis Sicut
etiam dicebat· qui habet aures audiendi audiat· quā
uis omnes habeant huiuſmodi corporalem auditū·
ſed non eſt vere audire· ſi audiatur incaute· Nec
vere tangere· ſi infideliter tangatur· ¶ Ciril· Pro
palat autem ꝯſequenter qḋ factum ē cum ſubditur
Nā ⁊ ego noui virtutem de me exiſſe Reſpondet
ſm opinionem audientium· his tamen nobis mani

feſtatur ꝙ ipſe verus eſt deus· ⁊ ex eo ꝙ pdigialiter
factum ē ⁊ ex ſermonibꝰ· tranſcendit enim naturam
noſtram ⁊ forſan angelicā poſſe quēq̄; virtutē emit
tere quaſi a ꝓpria natura Conuenit autem hoc ſoli
ſupreme nature Nā illa nūq̄ creaturarum aliquam
gerit ſaluandi poteſtatem Vel etiam aliqua alia ſcilꝫ
tet miracula faciendi· ſed diuinitus preſtitam· non
enim ambitione glorie non pmiſit latere diuine vir
tutis oſtenſionem qui multotiēs precepit tacere mi
racula· ſed quia ſpectabāt ad vtilitatem eoꝝ qui vo
cabātur p fidem ad grām ¶ Criſ· Primo em̄ ſolam
feminie metum ne remorſum conſciētie pateretur q̄ſi
ſurripiens grām Secūdo corrigit eā quia latere pu
tauerat Tercio fidem ei⁹ exprimit cunctis· vt ⁊ alij
imitentur prodit q̄ nō minus miraculum reſtrīgēdo
ſanguinis· dū oñdit ſibi cuncta patere ¶ Ciril· Poſtea
per principem ſinagoge pſuadebat indubitabiliter
credere ꝙ a laqueis mortis eripiet filiā eius ¶ Criſ
Ob hꝰ aūt dñs nō ſtatim eam manifeſtauerat· vt oſtē
ſo ꝙ oīa ſibi liquent· faciat mulierē predicare qḋ fa
ctum ē· vt ſuſpitiōe miraculū careat· vñ ſeq̄ƚ· videns
aūt mulier q̄a nō latuit eū tre· ve· ⁊ p· ante pedes
eius ⁊ ob quā cām teti· eū idicauit co· om· po· ⁊ quē
admodū ꝯfeſti ſa· ſic· ¶ Gre· Eādē aūt ſanitatē qui
nacta ē mlier ex ꝯtactu vbis ꝯfirmauit ſaluatoꝛ· vñ
ſeq̄ƚ· At ipſe dixit illi· fi· f· t· te ſal· fe· Vade i pa· ⁊
ē eſto ſane a tuo flagello ⁊ ſanat pmo p fidem aiam
deinde vero corp⁹ ¶ Titus Vocat aūt filiā iam fidē
cā ſanatā· fidē em̄ grāꝫ adoptōis ipendit ¶ Euſe· i
eccł· hiſtō· Dicūt aƚ hāc mulierē in paneade q̄ ē ci
uitas philippi vñ fuit oriunda ſtatuiſſe triūphos in
gnes collati ſibi bñficij a ſaluatore· ſtabat nāq̄ in
altā baſin ad limina dom⁹ eius eneū ſimulacrū mulieris
flexis genibꝰ· manibuſ ꝙ iūctis quaſi pcanti et cui⁹
oppoſito aliud erectū ſimulacꝝ adſtat viri eneū decēter
terrie amictū dyploide ⁊ manū vſus mlierē extēdē
añ c⁹ pedes ſup ipſam baſin aliena ſpēs plāte oriebāt
vſq̄ ad encē dyploidis oras pertingens medicina oīm
paſſionū eē ferebaƚ· hāc aƚ ſtatuā dicebat reſpōdere
re xp̄m quā maximin⁹ deſtruxit ¶ Amb· mulier aƚ
reliquerat i gerazenis ſinagogā xp̄e ⁊ q̄ nō
recepant· recepi⁹ aliem ¶ Bed· vt i fine ſeculi hō
ē ad iudeos reditur⁹ atq̄ ab eis p fidei ꝯfeſſionē libē
ter accipiēdus ¶ Amb· quē aƚ putam⁹ ſinagoge pri
cipē eē n̄ legē c⁹ ꝯtēplatōe dñs ſinagogam n̄ pēni
dreliq̄t ¶ Bed· vt pinceps ſinagoge moiſes intelligi
tur· vñ bñ iayrus· i· illūinās vl illuminat⁹ vocē q̄ ac
accepit vba uite dare nob ⁊ p hꝰ ceteros illūiat ⁊ ip̄e
a ſp̄ūſancto illūiaƚ· cecidit aƚ archiſinagog⁹ ad pedes
ihū q̄a legiſlatoꝛ cū tota patꝝ pgenie xp̄m in carne
aparētē lōge ſibi pferēdū eē ꝯgnouit· Sic capu
xp̄i deus ꝯuenienē pedes accipiēdi fuit incarnatō q̄
terrā n̄re mortalitatis tetigit· rogauit aƚ intrare i do
mū ei⁹ q̄a ei⁹ videre deſiderabat aduētū filia aƚ vnica
ca ei⁹ ē ſinagoga q̄ ſola ē legali iſtitutiōe ꝯpoſita q̄
xij· etatis ānoꝝ· hoc eſt tempoꝛe pubertatis appropin
quante moriebatur quia nobiliter a prophetis edu
cata· poſtq̄ ad intelligibiles annos peruenerat ⁊ q̄
bus ſpiritales deo fructus gignere debebat· ſubito
erroꝝ languore ꝯternata ſpiritalis vite uiā amiſit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

... non succurreret. coruisse i montē Ad pu
... sanandam pergens dñs a turba cōprimit
... inde salutaria monita prebens carnaliū
... est consuetudine grauatus ¶ Amb. Ad
... aut principis filiam dum ꝑperat dei verbū ut
... faceret filios i͛srael sancta ecclesia ex gentibus
... que inferiorū lapsu criminū depibat. pa
... fide ꝓripuit sanitatē ¶ Bed. Dupliciter
... sanguinis fluxus pt intelligi. hoc est ⁊ sup ido
... ⁊ sup his q̄ carnis ⁊ sanguinis ob
... ¶ Am. Quid aūt sibi vult q̄ hec
... filia āno₇. xij. moriebat ⁊ muliē ista fluxu
... ab āni. xij laborauit nisi ut intelligat quia
... Sinagoga viguit laborauit ecclesia ¶ Bed
... ⁊ sinagoga in patriarchis
... ⁊ gentilium nacionem idolatria fedauit
¶ Amb. Sicut aūt illa i medicos erogauerat omēz
... ita cōgregacio gentiū amiserat oīa
... ¶ Beda Medicos aūt intellige siue falsos
... siue philosophos legūq̄ doctores secula:
... multa d̄ virtutib͛ vicijsq̄ differētes vtilia
... mortalibus dare ꝓmittebant. seu
... spūs q̄ velut hominib͛ cōsulendo se pro
... igerebāt quib͛ audiēdis gētilitas quā
... naturalis industrie vires expenderat tanto
... ab iniquitatis sue sorde curari ¶ Amb.
... aūt egrotare populū iudeoꝝ sperare cepit
... remedium tempus venisse cognouit quo
... de celo surrexit vt occurreret fide ꝓmp
... hoc ē enī pudoris ⁊ fidei agno
... infirmitatem nō desperare veniā Verecunda
... fimbriam tetigit. fidelis accessit religiosa credi
... sanatam se esse cognouit sic sancta plebs
... que deo credidit. peccatum erubuit. ut desere
... vt crederet deuocionem exhibuit
... sapienciam induit ut sanitatem suā ipa
... fiducia sumpsit ut fateret q̄ ꝓripuisset ali
... Retro aūt tangitur xp̄s quia scriptū ē Po
... dñi tuū ambulabis ¶ Beda Et ipse ait si
... ministrat. me sequat. siue q̄ ꝑsentē in car
... non videns vel quia pactis dispensacionis sa
... per fidem cepit vestigia eius subsequitur.
¶ Greg. i mor. Premēte aūt turba vna redempto
... mulier tetigit quia carnales quiq̄ i eccle
... cōprimunt a quo longe sūt ⁊ soli tangunt qui
... humiles adiungunt turba igit ꝓmit
... quia importuna ē p presenciā ⁊ absens
... ¶ Beda Vel vna credula mulier dñm tāgit
... diuersis heresibus in ordinate affligit. solo
... catholice ecclesie corde fideliū q̄rit ¶ Am. Ipsō ei cre
... q̄ ꝓmīt credūt q̄ tāgūt fid͛ tāgit xp̄c fide videt
... tāgentis expꝰmeret dic. Ego cognoui
... de me exisse. qd ē euidentius indiciū quia
... possibilitatem cōdicionis humane atq̄ in
... corporis claustrū diuinitas coartata ē Sed vltra
... nostre mediocritatis virtus exundat eterna nō
... humana ope plebs gentium liberatur. sed dei
... ē congregacio nacionum que eciā breui fide
... iclinat eternā. nam si cōsideremus quā
... fides nostra ⁊ intelligamus quātus sit dei filiꝰ

videmus quia comparatione eius fimbriā tantumō
tangamus Supiora vero vestimenti eius nequimꝰ
attingere Si igitur ⁊ nos curari volumus. fid͛ tan
gamus fimbriam xp̄i Non autem latet eū quicūq̄
tetigerit Beatus qui vel extremam partem verbi
tetigerit nam totum quis potest comprehēdere.

¶ Adhuc illo loquente. venit quidam ad
principem sinagoge dicens ei quia mortua
est filia tua. noli vexare illum Ihesus autē
audito hoc verbo Respondit patri puelle.
Noli timere. crede tantum. ⁊ salua erit Et
cū venisset domum. nō permisit intrare secū
quēq̄ nisi petrum ⁊ iohannē ⁊ iacobum ⁊
patrē ⁊ matrem puelle. Flebāt aū omnes
⁊ plangebant illam At ille dixit. nolite fle
re. nō ē enī mortua puella sꝫ dormit Et deri
debant eum. sciētes quia mortua esset Ipse
aūt tenens manū eiꝰ clamauit dicēs. puel
la surge Et reuersus est spiritus eius. ⁊ sur
rexit continuo Et iussit illi dari manduca
re Et stupuerunt parentes eius Quibus
precepit ne alicui dicerent qd̄ factū erat.

¶ Cris. Oportune dñs expectabat puelle mortem ut
ꝑpalaretur resurrectionis miraculū ꝓpter qd̄ ⁊ tar
dius incedit ⁊ loquitur cum muliere diuꝰ vt Ar
chisinagogi filia expiraret ⁊ huius aduentus nūcij
aduenirent Unde dicitur Adhuc illo loquente venit
quidā ad prin. sina. di. ei. quia mor. est filia tua no.
vex. illum ¶ Aug. de con. euan. Sed cū matheꝰ archi
sinagogum non morituram filiam suam narret domi
no nunciasse sed omnino defunctā lucas autē ⁊ mar
cus nondū mortuam vsq̄ adeo ut dicant venisse po
stea qui mortuam nunciarent considerandum est ne
repugnare videatur Et intelligendum ē breuitatis
hoc causa matheum potius dicere voluisse Roga:
tum esse dominum ut faceret. qd̄ eum fecisse manife
stum est scilicet ut mortuam suscitaret Attendit enī
non verba patris de filia sua. sed qd̄ est potissimum
voluntatem Sane si alij duo vel quisq̄ eorū patrē
cōmemorasset dixisse qd̄ venientes de domo dixerūt
Ut iā nō vexaretur ihesus. quia puella mortua fu
isset. repugnarent eius cogitationi verba que posu
it matheus Nunc uero illud nūciantib͛ ⁊ prohiben
tibus ne magister veniret. non legitur q̄ ipse consen
serit Unde dominus non diffidentem ꝛprehendit sed
credentem robustiꝰ cōfirmauit. Unde seq̄t Ihesꝰ aūt
au. hoc v͛. re. pa. pu. no. ti. sꝫ crede tm̄ ⁊ salua erit.
¶ Atha. Fidem dñs exigit ab inuocantib͛ eū non q̄
indiget adminiculo aliorum Ipse namq̄ est dominꝰ
⁊ largitor est fidei Sed ne videret ex accepcōe per
sonarum sua dona conferre ostendit q̄ credentibus
fauet ⁊ ne sine fide accipiant beneficia ⁊ ea per infi
delitatem aboleant vult enī benefaciens durare gra
ciam. et sanans in concussum permanere remedium
¶ Theo. Mortuā aūt suscitaturꝰ eiecit omnes q̄si
nos docēs absq̄ inani gl'ia eē. ⁊ nihil ad ostēstracōꝫ

facere ⁊ ꝙ cum quis debet miracula ꝑpetrare non
decet ipm̄ eſſe in medio plurimoꝝ ſed ſolitariū ⁊ ab
alijs ſeparatū· vñ ſeqtur· ⁊ cū peruē· ad domum nō
permiſit intrare ſecū queq̄ꝫ niſi petrum iohānē ⁊ ia
cobum ⁊ patrē ⁊ matrē puelle. Solos aūt hos in:
tromiſit tanq̄ꝫ diſcipłoꝝ vtces ⁊ potētes miraclū
occultare. Non em̄ volebat ipm̄ ante tēpus pluri
bus reuelari forte ꝓpter inuidiam iudeoꝝ ſic ⁊ cum
quis nobis inuidet nō debem⁹ iuſticias nr̄as q̄ reue
lare ne ei maioris inuidie occaſio tribuaꝫ· ¶ Criſo.
Ceteros aūt diſcipłos nō aſſūpſit ꝑuocans eos ad
appetitū maiorem ob id quoq̄ꝫ ꝙ nondū erant plene
diſpoſiti vt ⁊ alij iſtos imitenꝫ. Aſſūpſit etiā paren
tes in teſtes ne quis dicere poſſet fallax eſſe reſur:
rectōis īditū ad h̄ᷓ etiā illud nata ꝙ deflētes exclu
ſit a domo ⁊ indignos oſtēdit huiuſmōi viſione ſeq̄
tur em̄· flebāt aūt omnes ⁊ plangebāt illā· ꝙ ſi tūc
excluſit multomagis nūc tūc em̄ nōdū patuerat in
ſomnum mortē fuiſſe ꝯuerſam. Null⁹ ergo de cete:
ro ſe cōtundat miuriā mſerens· xp̄i victorie qui ſu
pauit mortē ⁊ eā in ſomnū ꝯuertit ad cui⁹ oſtēſionem
ſubdiꝫ· at ille dixit· no· fle· nō eſt mortua pu· ſꝫ dor·
Oñs ſingula ſibi forte in ꝓmptu ⁊ ꝙ eam viuifica
ret q̄ſi ſuſcitaret a ſomno· nihilomin⁹ tñ derideban t
eū· Seq̄tur em̄· ⁊ deri· eū ſci· q̄a mor· eſſet quos nō
obiurgauit nec deriſionē repreſſit vt etiā deriſio fi
at mortis indiciū· nā quia vt pl̄im poſt acta miracu
la hoīes ꝑſeuerāt incredulī vbis ꝓprijs eos ꝓuenit
vt aūt quaſi puiſum diſponeret ad reſurrectōis fidē
tenꝫ manū puelle· vñ ſeqꝫ· Ipe aūt te· ma· e· cla· di·
pu· ſurge· cūq̄ꝫ tenuiſſet ſuſcitat eā vñ ſeqꝫ· ⁊ re
uer· eſt ſpūs ei⁹ ⁊ ſur· ꝯtinuo· nō em̄ īfudit aliā aīaꝫ
ſꝫ illā eādē que expirauerat rſtituit nec ſolummō
ſuſcitat imo iubet etiā illam cibari· Seq̄tur em̄· Et
iuſſit illi dare mādūcare ne ſcꝫ phantaſticū eſſe vi
deatur qđ factū eſt. Nec ipe ꝓmat ſꝫ alijs mandat·
ſic ⁊ i lazaro dixit ſoluite eū ac deinde ꝓpe mēſe
fecit. ¶ Gre. Deīn ſtupefactos miracło ⁊ pene clamā
tes pētes cohibet ne factū ꝑdicent· Seqꝫ· em̄· Et
ſtupu· pa· ei⁹ q̄bus ꝑce ne alicui dicerent qđ factum
erat. Dñs ꝙ largitor bonoꝝ eſt nō aūt cupid⁹ glīe
datq̄ꝫ totū nihil recipiens· qui vo venaꝫ opm̄ gl̄iaꝫ
aliq̄d q̄dem exhibuit aliq̄d vo recepit. ¶ Beda. Mi
ſtice aūt ſaluata a fluxu ſanguinis muliere mox filia
pn̄cipis mortua nunciaꝫ q̄a dum eccl̄ia a vicijs la
be mundata eſt ꝯtinuo ſinagoga ꝑfidia atq̄ꝫ inuidia
ſoluta eſt ꝑfidia q̄dem q̄a in xp̄m credere noluit· in
uidia vo quia eccl̄iaꝫ credidiſſe doluit· ¶ Amb· ad
huc aūt ⁊ ſuuli pn̄cipis incredulī erant ad reſurre
ctōem quā ihs in lege ꝑdixit. In euangelio ꝯplenit·
vñ dicitē· noli vexare illū. ¶ Bed. Vt ꝑ eos ſignificā
tur qui a deo deſtitutū ſinagoge ſtatum vident ut
reſtaurari poſſe nō credunt· Ideoq̄ꝫ ꝑ ſuſcitatione
illi⁹ ſupplicandū eſſe nō eſtimant. Sed que īpoſſibi
lia ſunt apud homīes poſſibilia ſunt apud deū· Vñ
dñs ei dixit· noli timere credere tm̄ ⁊ ſalua erit· pr̄
puelle cet⁹ doctorum legis accipitur qui ſi credere
voluerit etiam ſubiecta ei ſinagoga ſalua erit. ¶ Am.
Ideoq̄ꝫ cū veniſſet in domū. Paucos future reſurre
ctionis arbitros aſciuit· nō em̄ a multis ꝯtinuo eſt

credita reſurrectio que tñ tante diuerſitatis ē cauſa
Sup̄ publice fili⁹ vidue ſuſcitatur hic remouētur
pſēs arbitri· ſed puto ꝙ pietas ibi domini declaraꝫ
quia vidua mr̄ vnica filij nō paciebaꝫ moras· eſt em̄
forma ſapiēne ī filio vidue cito eccl̄iam crediturā
In archiſinagogi filia credituros q̄dem iudeos ſꝫ ex
pluribus pauciores. Deniq̄ꝫ dicente domino nō ē mor
tua puella ſed dormit deridebant eū· Quicūq̄ꝫ enī
nō credit irridet. Fleant igiꝫ mortuos ſuos q̄ putant
mortuos vbi reſurrectionis fides eſt non mortis ſpe
cies ſed quietis ē. ¶ Beda. Sinagoga etiam quia
ſp̄oſi letitiam qua viuere poſſet amiſit quaſi int̄ plā
gentes mortua iacens nec hoc ipm̄ q̄re plangatur i
telligit· ¶ Amb. Tenens autem dñs manum puelle
ſanauit eam beatus em̄ ſi cui⁹ manus ſapientia tene
at inducat in penetralia ſua dum iubeat manducare
Panis em̄ celeſtis eſt dei vbum. Inde ⁊ illa ſapiētia
que diuini corporis ⁊ ſanguinis altaria repleuit al
imentis venite inquit edite panes meos ⁊ bibite vi
num qđ miſcui vobis. ¶ Bed. Surrexit aūt puella
ꝯtinuo quia xp̄o manū ꝯfortante hō a morte aīme
reſipiſcit. Sunt em̄ nōnulli qui tacente tm̄ cogitati
ne peccati ſibi mortē conſiſcunt. Sed tales ſe viui
ficare ſignificans domin⁹ ſuſcitauit filiam archiſina
gogi. Alij vero ipſum malum quo delectātur agēdo
mortuū ſuum quaſi extra portas efferunt ⁊ hos ſe
ſuſcitare demōſtrans ſuſcitauit filium vidue extra
portas ciuitatis. Quidam vo etiā peccati ꝯſuetudi
ne ſe quaſi ſepeliendo corrumpūt ⁊ ad hos etiam di
rigendos adeſt gracia ſaluatoris ad quod inſinuādū
reſuſcitauit lazarum· iiij· dies ī monumento habentē
Quanto autem grauior eſt mors anime tanto acri
or penitentis feruor inſiſtat. Unde iacentem in cela
ui mortuam leui voce reſuſcitat delatum foras uiue
nem pl̄ribus dictis corroborat. Ad quatriduanū ꝟo
ſuſcitandū fremuit ſpū lacrimas fudit ⁊ voce mag
na clamauit· ſꝫ ad hoc notandū ꝙ publica noxa ꝑu
blico ēget remedio leuia peccata ſecreta queūt pe
nitencia deleri. Puella in domo iacens paucos arbitris
reſurgit. Iuuenis extra domum turba multa comi
tante ſuſcitatur lazarus de monumēto vocat⁹ mul
tis populis innotuit·

Capitulum nonum.

Conuocatis aūt xij. apoſtolis de
dit illis virtutem ⁊ poteſtatem
ſuper omnia demonia ⁊ vt lang
uores curarēt. Et miſit illos ꝑ
dicare regnū dei ⁊ ſanare infirmos. Et ait
ad illos. Nichil tuleritis ī uia neq̄ꝫ virgam
neq̄ꝫ peram neq̄ꝫ panem neq̄ꝫ pecuniā neq̄ꝫ
duas tunicas habeatis. Et in q̄cumq̄ꝫ domū
intraueritis ibi manete ⁊ inde ne exeatis.
Et q̄cūq̄ꝫ n̄ receperit uos exeūtes de ciuitate
illa et̄ puluerē pedū vroꝝ excutite in teſtimo
niū ſupra illos. Egreſſi aūt circuibāt ꝑ ca
ſtella euāgelizātes ⁊ curantes ubiq̄ꝫ

¶ Ciril. Dicebat institutos miſtros ſacrarum doctri
narum poſſe mira peragere ⁊ per ipſos effectus cre
di gloriſicari dei miſtri. vnde dr. Conuo. aūt. xij. apo.
[illegible] vir. ⁊ po. ſup oia demo. In quo elatum ſu
perbum diaboli flectit qui dicebat aliquādo non eſt q
contradicere valeat ¶ Euſeb. Et vt per eos venerē
genus humanum nonſolum dat eis ut prauos ſpūs
[illegible] ſedenam qualibet infirmitatem ſanent ex eo
[illegible] Unde ſequit. ⁊ vt lang. curarent. ¶ Ciril.
[illegible] hec diuinam filij poteſtatem nature corpo
[illegible] conuenientem Agere nāq; miracula aderat
[illegible] non natura ſed participatōe ſpūſſancti. ſup
hoc autem aliis concedere poteſtatem prorſus alie
num erat ab eorum virtute. Qualiter enim poſſet
natura creata ſup ſpūs dona poſſidere dn̄m. At dn̄s
noſter ihesus xp̄s tanq̄ naturaliter deus exiſtens
impertitur huiuſmodi gratiam quibus vult non in
[illegible] i eos alienam virtutem. ſ; ifundens ex ꝓp
[illegible] ¶ Criſ. Poſtq̄ autem ſatis conforta
[illegible] eius comitiua ⁊ cōpetens nacti ſūt ar
[illegible] virtutis eius. mittit eos. vnō ſequit. Et
[illegible] reg. dei. ⁊ ſana infir. vbi cōſidera q; nō cō
[illegible] aliquid ſenſibile dicere ſicut moiſes ⁊
prophete qui terram ⁊ bona terrena promittebāt.
[illegible] regnum celorum ⁊ quecūq; continent in eis.
¶ Grego. nazanzenus. Dicens autem diſcipulos
ad predicandum dominus multa eis iniunxit. quoꝝ
[illegible] ſic eos virtuoſos eſſe ſic cōſtantes atq;
[illegible] ⁊ ut breuiter loquar. celeſtes. ut non mi
nus [illegible] eorum modum viuendi q̄ ꝓpter verbum
euangelica doctrina ꝓpagaret. ⁊ ideo cum eis ⁊ ba
culi carentia ⁊ amictus ſingularitate mittebantur.
[illegible] Et ait ad illos Nihil tuleritis i via. neq;
[illegible] pera neq; pa. neq; pec. neq; duas tūicas hēatis
¶ Criſ. Primum quidem per hoc conſtituebat. pri
[illegible] ſuſpectos reddens diſcipulos Secundo ſe
[illegible] eos a qualibet cura. ut totu; ſtudium ad
[illegible] verbo Tertio docens eos ꝓpriam virtutem
[illegible] dicet aliquis cetera quidem habere ratio
[illegible] Sed non habere peram i via. nec duas tunicas
nec baculum cuius rōi cauſa precepit. volens ſcilicet
[illegible] eos i qualibet diligētia Et ut ita loquar ex
hominibus angelos facit eos dimittens a qualibet cu
ra [illegible] vna ſola cura detineanf doctrine ¶ Euſeb.
[illegible] igitur eos carere cupidine rerum ⁊ ſollici
[illegible] poteſtatus ē hec Sumebat enim ex
[illegible] ⁊ animoſitatis eorum qui habito in
[illegible] vitam ducere paupertatis nō effu
[illegible] decebat enim eos quoddam cōmer
[illegible] ⁊ recipientes ſalubres virtutes recom
[illegible] obedientiā mandatorum. ⁊ cum milites eos
[illegible] regni dei. accingit eos ad pugnam in hoſtes
[illegible] colere paupertatem Nullus enī militans deo
implicat ſe [illegible] ſecularis negotijs ¶ Ambro. Qualis
[illegible] debeat qui euāgelizat regnu; dei precepti
[illegible] deſignat. hoc ē ut ſubſidij ſecularis ammi
[illegible] nō requirat. ſiue q; totus inherēs putet quo
[illegible] requirat. magis poſſe ſubpetere ¶ Theo.
[illegible] ipſos mendicos mittit q; neq; panē ipſos
[illegible] vult. nec aliquid aliud quibus indigent mul

tis ¶ Aug. de con. euā. vel domin⁹ hec poſſidere diſci
pulos ac ferre noluit nō q; neceſſaria non ſint ſuſten
tationi huius vite. ſed q̄a ſic eos mittebat. ut eis hec
deberi monſtraret ab illis quibus euāgeliu; credenti
bus annunciarēt ut ſic ſecum non poſſiderent. neq;
portarēt huic vite neceſſaria. nec magna nec minima
Ideo poſuit ſm marcū nec al' ri virgam. oñdens a fi
delibus ſuis oia deberi miniſtris ſuis nulla ſupflua
requirentib; ¶ Hanc autem poteſtatem virge nomie
ſignificauit. cum diceret nequid tollerent in uia niſi
uirgam tantum. ¶ Ambro. Poſſunt etiam qui vo
lunt hoc ad eum deducere tractatum. ut ſpiritalem
tantūmodo locus iſte formare videatur affectū q̄ ve
lut indumentum qḋdam videatf corporis exuiſſe nō
ſolum poteſtate recida contemptuſq; diuitijs. ſedetiā
carnis illi⁹ illecebris abdicatis ¶ Theoph. Quidā
etiam apoſtolos nō portare pera; neq; baculum aut
duas tunicas ſic intelligunt. q; nō theſaurizent. hoc
enim pera innuit congregans multa. neq; ſint iracū
di ⁊ tribulati ſpūs. qḋ ſignificat baculus. neq; ſint
ficti ⁊ duplici corde qḋ ſignificat tunica duplex ¶ Ci
rillus. Sed diceret aliquis. vnde eis neceſſaria erūt
⁊ ideo ſubdit Et in quācūq; do. intra. ibi ma. ⁊ inde
ne exe. Quaſi di. ſuffidat vobis diſcipuloꝝ fructus
qui recipientes a vobis ſpiritalia vos procurabunt
Juſſit autem eos in vna domo manere. ut nec hoſpi
tem grauent eum ſcilicet dimittendo. nec ipſi guloſi
tatis ⁊ leuitatis ſuſpitionem incurrant ¶ Ambroſ.
Alienū nāq; a predicatore regni celeſtis aſſerit cur
ſitare p domos. ⁊ inuiolabilis hoſpitij iura mutare
Sed vt hoſpitij gratia deferenda cenſet. ita etiam ſi
nō recipiantur. excutiendū puluerē egrediendūq;
de ciuitate mādatur. cu; ſequit Et quicūq; nō rece.
vos exe. de ciui. illa etiam puluerē pedum ve. excu. i
teſti. ſup illos ¶ Beda. Puluis excutit de pedibus
apoſtolorum in teſtimoniū laboris ſui q; ingreſſi ſūt
in ciuitatem ⁊ predicatio apoſtolica ad illos vſq; p
uenerit Siue excutit puluis cum nihil ab eis accipi
unt. nec ad victum quidem neceſſarium qui euāgeliū
ſpreuerint ¶ Ciril. Nā iprobabile valde ē ꝯtēnētes
ſalutarē ſmonē ⁊ patrēfamilias ſe famulf benignos
oñdere vel benedictiōes eorum exigere ¶ Amb. Nō
mediocris etiā boni remuneratio docet hoſpitij. vt
nonſolum pacem tribuamus hoſpitibus. verumetiā
ſi qua eos terrene obumbrant delicta leuitatis recep
tis apoſtolice predicatiōis veſtigijs auferātur.
¶ Beda. Qui vero perfidia negligentia vel etia;
ſtudio verbum dei contemnūt horum vitanda com
munio eſt excuciendus puluis pedum ne geſtis ma
nibus pulueri compendis mentis caſte veſtigiū pol
luatur ¶ Euſeb. Cum autem precinxiſſet dominus
diſcipulos ſuos tanq̄ milites dei omnis virtutibus
⁊ ſapientie monitis. mittens eos iudeis ut doctores
⁊ medicos ipſi ſm hoc perdebant. vnō ſequit. egreſ
ſi autem circu. per. ca. euā. ⁊ curan. ubiq; Quaſi do
ctores quidem euāgelizantes ſed quaſi medici preſtā
tes remedia ⁊ verba miraculis comprobantes.

¶ Audiuit autē herodes tetrarcha omnia
que fiebant ab eo. ⁊ heſitabat eo q; diceret

a quibuſdam vo qꝫ helias apparuit. ab alijs
aut qꝫ ꝓpheta vnus de ātiquis ſurrexit. et
ait herodes. iohānem ego decollaui Quis
autem eſt iſte de quo audio talia Et quere
bat videre eum.

¶ Criſ. Multo tranſacto tempore non a principio
percepit herodes facta ieſu vt pateat tibi tyranni ſu
perbia vnde dicit Audiuit autem herodes te. omnia
que fiebāt ab eo ¶ Theo. iſte herodes erat filius ma
gni herodis qui pueros interemit Sed ille quidem
Rex erat iſte autem tetrarcha ī quirebat autem de
criſto quis eſſet Vnde ſequitur Et heſitabat ¶ Criſo.
Peccatores enim ſciētes et neſciētes queq̄ ſtrepitum
pertimeſcunt Peccatum enim nemine arguente homi
nem prodit nemine accuſante condemnat et timidū et
pigrum reddit delinquētem Cauſa autem timoris po
nitꝰ ſequitur cū dicitur eo q diceretur a q̄ q io. ſur. a mor
a q̄b. dā vero qꝫ he ap. ab alijs aut qꝫ pro. u. de anti
ſur. ¶ Theop. Iudei enim reſurrectionem mortuorū
expectabant in vita carnali et in commeſſationibus
et potibus Sed reſurgentes non erunt in carnalibꝰ
actibus ¶ Criſoſtimus Cum ergo audiſſet herodes
quibus ieſus vteretur miraculis ait Iohannē ego
decollaui Quod non erat oſtentationis verbum ſꝫ ꝯ
ſolantis ſuum timorem et ꝑſuadentis anime pertur
bate recolere q ipſe eum occidit Et quia iohannem
decollauerat ſubdit Quis autem eſt iſte de quo au
ta. ¶ Theo. Quaſi diceret ſi iohannes eſt et a mor
tuis reſurrexit videns eum cognoſcam Vnde ſeq̄t
Et que. vi. eum ¶ Auguſti. de con. euā Lucas autē
hunc eundem narrandi ordinē quē marcus tenens
non cogit credi rex geſtarum eūdem ordinem fuiſ
ſe. in his etiam verbis Marco atteſtatur ad hoc dū
taxat q alij dixerint non herodes iohannem a mor
tuis ſurrexiſſe Sed quia heſitantem ꝯmemorauit
herodem. intelligendum ē autem poſt iſtam heſitati
onem confirmaſſe in animo ſuo quod ab alijs diceba
tur cum ait pueris ſuis ſicut Matheus narrat. hic
eſt. iohannes baptiſta ipſe ſurrexit a mortuis aut
ita ꝓnuntianda ſunt hec verba. mathei vt heſitantē
adhuc indicent.

¶ Et reuerſi apoſtoli narrauerūt illi que/
cumq; fecerunt Et aſſumptis illis receſſit ſe
orſum in locum deſertum qui eſt bethſaida.
Quod cum cognouiſſent turbe. ſecute ſunt
illum Et excepit illos. et loquebatur eis d
regno dei. et eos qui cura indigebāt ſana/
bat Dies aūt cepit declinare. Et accedentes
xii. dixerūt illi Dimitte turbas vt euntes ī
caſtella villaſq; q̄ circa ſūt diuertant et inue
niant eſcas qꝫ hic ī loco deſerto ſumus Ait aūt
ad illos Vos date illis manducare At illi
dixerunt. Nō ſūt nobis pluſq̄ q̄nq; panes
et duo piſces niſi forte nos eamus et emamus

in oēm hāc turbam eſcas Erāt aūt viri fe
re quinq; milia Ait autem ad diſcipulos ſu
os facite illos diſcumbere ꝑ conuiuia quin/
quagenos Et ita fecerunt Et diſcumbere
fecerunt oēs Acceptis aūt panibus quinq;
et duobus piſcibus reſpexit in celū et benedixit
illis et fregit et diſtribuit diſcipulis ſuis ut
ponerent ante turbas Et manducauerūt oēs
et ſaturati ſūt Et ſublatū eſt qd ſuperfuit
illis fragmentorum cophini. xii.

¶ Auguſtinus de con. euangeli. Matheus et marc
ex precedentium occaſione narrant quemadmodum
ſit Iohannes ab herode occiſus Lucas autem ī iam
longe ſupra de paſſione Iohannis narrauerat ꝓſq̄
ꝯmemorauit illā herodis heſitationē de domino qui
nam eſſet continuo ſubiungit Et reuer. apo. narra
uerunt illi quecū q fecerunt ¶ Theo. Non ſolum ꝯ
narrant. que ipſi fecerunt et docuerunt. ſed etiam q
iohānes ca in docendo occupatis ſit paſſꝰ vel ſui di
eiuſdem iohis ei diſcipuli renunciant ſicut matheus
inſinuat ¶ Iſido. abba Quia vero dñs viros ſign
num abhominatur. et commorātes cum eis ſine gra
criminibus non diſcedant. poſt occiſionem baptiſte a
ferens occiſores diſceſſit. vnde ſequitur Et aſſumptis
illis receſ. ſeor. in lo. de. qui ē bethſaida ¶ Beda. Eſt
aūt bethſaida in galilea ciuitas andree et petri et phi
lippi apoſtolorum ꝓpe ſtagnum genazeret Non aūt
timore mortis hoc egit ut quidam arbitrāt ſꝫ parcē
inimicis ſuis ne homicidio homicidium iungerent
ſimul et opportunū ſue paſſiōis tempꝰ expectās.
¶ Criſ. Nō aūt prius ſꝫ relato ſibi qd acciderat
receſſit. manifeſtans ꝑ ſingula carnis veritatem.
¶ Theo. In deſertū aūt locum abijt dominus qui
operaturus erat miraculum panū. ne quis diceret
de ciuitate prope exiſtente oblati ſunt panes ¶ Cril.
Vel vadit in deſertum locum vt nemo ſequeretur
Sed ne plebs ſic diſceſſit. ſed comitatē ipſum Vn
ſequitur. Q. d cum cog. tur. ſe. ſūt illum ¶ Ciril.
qui dē poſtulantes a demonibus liberari. alij vero
languorum remotionē necnō quos eius oblectabat doc
na illū attentiſſime viſitabant ¶ Theo. Ipſe aūt
potens quiſq; ſaluator excipiendo fatigatos diſci
inſcios. ſanādo egrotos reficiendo ieiunos quidem
deuotionē credentiū delectarē inſinuat. Vn ſeq̄t Excep
pit illos et lo. illis de re. dei. et eos q̄ cura indige
nabat ¶ Theo. vt addiſcas q que ſunt nos ī ſapi
tia diuiditur verbo et ope. et qd decet dicere opera
et opari dicta illis. declinante autem die diſcipuli ani
cipiētes aliorum curā hēre. Tūc miſerentur. vn ſeq̄t. Di
aūt cepat decli. et acce. xij. dix. illi Dimit. tur. ut eū
ī ca. vill. q que cir. ſūt diū. et inue. eſcas q̄ hic in loco
ſum ¶ Ciril. ſic. n dictū ē diuiſas paſſionū poſtulabat
remedia. et qa videbāt diſcipuli ſolo nutu poſſe ſibi
qd infirmi petebāt. dicūt dimittē eos ne ipſis moleſti
aſpice aūt exubrātē māſuetudinē eius q rogatꝰ ſit ab
tm largitē q poſtulāt diſcipuli ſꝫ ſequētibꝰ ipſum abū
bāa munifice dextere mādās eis eſcas exhiberi. vn ſeq̄t

Ait autem ad illos vos date illis manducare.
¶ Theoph. Non autem hoc dicit eorum responsionē
ignorans: sed volēs ipsos inducere vt dicerēt: quot
panes haberent: et sic magnum ostenderet ex eorum
confessione miraculum panum quātitate audita.
¶ Cyril. Sed quod mandabat intolerabile discipulis
erat: qui nō habebant penes se nisi quinqꝫ panes et du
os pisces. Vnde sequitur. At illi dixerūt: nō sunt nobis plus quā
quinqꝫ panes et duo pisces: nisi forte nos eamus et
emamus in omnē hanc turbā escas. ¶ Aug. de con. euā.
In quibus quidem verbis Lucas in vnam sententiā
contraxit responsionē philippi dicentis. Ducentorum
denariorū panes non sufficiunt eis vt vnusquisqꝫ mo
dicum quid accipiat. Et responsionē Andree dicentis.
Est puer vnus hic qui habet quinqꝫ panes ordeaceos
et duos pisces: ut narrat Iohannes. Ex enim ait.
Non sunt nobis plus quā quinqꝫ panes et duo pisces
ad Andree retulit responsionem. Quod vero ad
didit: nisi forte nos eamus et emamus in omnē hanc
turbam escas: videtur ad responsionē philippi ptinē
re: quod de ducentis denarijs tacuit: quāquā et in ipsius
Andree sententia hoc posset intelligi. Cum enim dix
isset. Est puer vnus hic qui habet quinqꝫ panes or
deaceos et duos pisces adiunxit. Sed hec quid sūt
inter tantos? hoc est differentie nisi forte nos eamus
et emamus in omnē hanc turbam escas. Ex qua vari
etate verborum: rerum aūt sententiarūqꝫ concordia
satis apparet salubriter nos doceri nihil querendum
in verbis nisi loquētiū voluntatem: cui demōstrādē
inuigilare debent omnes veridici narratores: cum de
homine vel de angelo vel de deo aliquid narrāt. ¶ Cyril.
Hoc autem adduc ad magis ardua ferat miraculum:
ostenditur nō parua fuisse multitudo virorum: cum se
quitur. Erant autem viri fere quīqꝫmilia: exceptis
scilicet mulieribus atqꝫ pueris vt alius euāgelista re
fert. ¶ Theoph. Docet aūt dñs quod decet cum hospita
mur aliquē reclinare ipsum: et omnis cōsolationis par
ticipem facere. Vnde sequitur. Ait aūt ad discipulos suos
facite illos discumbere per conuiuia quinquagenos et ita
fecerunt et discumbere fecerunt omnes. ¶ Aug. de
con. euā. Quod Lucas hic dicit quinquagenos iussos
esse discumbere. Marcus vero quīquagenos et cen
tenos. Hoc non mouet: quia vnus partem dixit: al
ter totum. Verum si alius de quīquagenis tantum cō
memoraret: alius de centenis: valde videretur eē cōtrariū
nec satis dinosceretur verumqꝫ dictū esse vnū aūt ab
altero aliud aūt ab alio esse cōmemoratum et tñ at
tentius consideratum inueniri debuisse quis non fate
atur. Hoc ideo dixi: quia existunt sepe aliqua eius
modi que parum intendentibus temere iudicantibus cō
traria videntur et non sunt. ¶ Cris. Et quia credendū
erat ipsum venisse a patre factus miraculū aspexit
in celum. Vnde sequitur. Acceptis autem quīqꝫ panibus
et duobus piscibus respexit in celum. ¶ Cirillus. Hoc
etiam dispensatiue pro nobis fecit ut discamus quod in
principio mense cum frangere debemus panem: ipsum ha
bemus deo offerre: et elicere sup ipsum benedictionem su
pernam. Vnde sequitur. Et benedixit et fregit et disci
pulis suis distribuit: vt ponerent ante turbas.
¶ Cris. Hec quidem eis per manus discipulorum hono
rando eos: et ne dent obliuioni iam pacto miraculo.
Non autem ex nō entibus facit escas ad pascendum
turbas: ut obturet os Manichei asserentis alienam
esse ab eo creaturam: ostendens se esse victualiū lar
gitorem: et eum qui dixit germinet terra. Multipli
cat quoqꝫ pisces ad significandum quod tam mari quā aride
dominabatur. Bene autem in languentibus speciale pe
egit miraculum agit et beneficium gñale alens oēs
etiam nō languentes. Vnde sequitur. Et mādūcaue
runt omnes et saturati sunt. ¶ Grego. nissenus. Qui
bus nec celum fluebat manna nec tellus iuxta sui na
turam producens frumentum eorū satisfaciebat ege
stati: sed ex ineffabilibus horreis diuine potentie benefi
cium affluebat: panis parabatur factus in manibus mi
nistrantium: necnon per saturitatem edentium augmē
tatur. Esum etiam piscium eorum necessitati non ad
ministrabat mare: sed ille qui in mari pisciū genus inser
uit. ¶ Ambro. Non exiguo sed multiplicato cibo po
pulum liquet esse saciatum videns in comprehensibili
quodam rigatu inter diuidentium manus quas non
fregerant multiplicare particulas et intacta frangē
tium digitis sponte sua fragmenta surripe. ¶ Cirill.
Neqꝫ vsqꝫ adhuc tātum peruenit miraculum: sed seqꝫ
Et sublatū est quod superfuit eis fragmentorum cophini
xij. ut hinc esset manifesta certificatio quod opus cari
tatis in proximos vberem vendicat retributionem a
deo. ¶ Theoph. Et ut addisceremus quātum hospita
litas potest et quātum augenē nostra cum indigenti
bus subuenimus. ¶ Cris. Fecit aūt superabundare nō
panes sed fragmenta: ut ostendat illorum panū esse
reliquias que tot facte sunt: ut totidem esse cophini
quot et discipuli. ¶ Ambro. Mistice aūt postquā illa
que ecclesie typum accepit fluxu curata sanguinis.
postquā apostoli ad euāgelizādū regnum dei sunt destinati grē
celestis impertitur alimentum. Sed quibus impartiatur
aduerte: nō ociosis nō in ciuitate quasi in sinagoga vel
seculari dignitate residentibus: sed inter deserta que
rentibus xp̄m. ¶ Beda. Qui derelicta iudea que pro
phetie sibi non credendo caput abstulerat: in deserto
ecclesie que virum non habebat: verbi pabula largi
tur. Petentem vero deserta gentium xp̄m multe fi
delium caterue relictis menibus prisce conuersatiōis
et variorum dogmatum sequūtur. ¶ Ambro. Qui aūt
non fastidiunt: ipsi excipiunt a xp̄o: et cum ipsis loq
tur dei verbū non de secularibus sed de regno. Et si
qui corporalis gerūt vlcera passionis: his medicinā
suam libenter indulget. Vbiqꝫ autem misterij ordo ser
uatur: vt prius per remissionem peccatorum vulne
ribus medicina tribuatur: postea alimonia mense ce
lestis exuberet. ¶ Beda. Hic autem declināte turbā
reficit id est fine seculorum appropinquāte: vel cū sol
iusticie pro nobis occubuit. ¶ Ambro. Quāquā nondū
validioribus hec turba reficiatur alimentis. Primū
enim in modum lactis quinqꝫ sunt panes. Secundum
vij. Tertium ipsum corpus xp̄i est esca solidior. Si
quis aūt petere cibum veretur: ipse relictis suis om
nibus festinet ad dei verbum. Dum autem aliquis au
dire incipit dei verbum: incipit esurire. Incipiunt
apostoli esurientem videre: et si illi adhuc non intelli
gant quid esuriant: intellexit xp̄s: scit quod nō secularē

cibum eſuriant · ſed cibum xp̄i · Nondum enim intel
lexerant ap̄li cibum credentes nō eſſe venalem · no
uerat xp̄s nos potius eſſe redimendos · ſuas vero
epulas eſſe gratuitas ¶ Beda · Nondū autem erāt
ap̄lis niſi quinqꝫ panes moſaice legis · ⁊ duo piſces
vetuſqꝫ teſtamētū · q̄ in abdito miſterioꝝ latentū q̄ſi
aq̄s abiſſi tegebāt Quia vero quiqꝫ ſt̄ exterioris hoī
nis ſḃꝰ quīqꝫ milia viri dn̄m ſecuti deſignāt eos q̄ i ſe
culari adhuc habitu poſiti exterioribꝫ que poſſidēt
bene vti nouerunt · Qui quinqꝫ panibꝫ aluntᷣ · quia
tales neceſſe ē legalibꝫ adhuc preceptis iſtrui · Nā
qui mundo ad integrū renunciāt · euangelica refecti
one ſublimes ſūt · Diuerſi aūt guiuātium diſcubitꝰ
deſignāt diuerſos p orbem terraꝝ eccleſiaꝝ guentꝰ
qui vnā catholicam faciunt · ¶ Ambro · Hic vero pa
nis quē frangit ih̄s · miſtice quidem dei verbum ē ⁊
ſermo de xp̄o qui cum diuiditur · augetur · de paucis
eīn ſermōibꝫ oībꝫ pplus redūdantē alimoniā miniſtra
uit Dedit ſermones nobis velut panes qui nr̄o duꝫ
libantur ore geminant ¶ Beda · turbis autem eſuri
entibus ſaluator nō noua creat cibaria · ſed acceptis
hijs q̄ habuerunt diſcipuli · benedicit quia veniēs in
carne non alia qu ā q̄ predicta ſūt · p̄dicat · ſed pphe
tie dicta miſterijs grē grauida demonſtrat reſpicit ī
celum vt illuc dirigendam mentis aciem ibi lucē ſci
entie doceat eſſe querendam frangit ⁊ ante turbas
ponenda diſtribuit diſcipulis · quia legis ⁊ pphetie
ſacra ei ut p mundum predicent patefecit ¶ Am
broſ · Non ocioſe aūt que turbe ſupſunt a diſcipul
colliguntur · quia ea que diuina ſunt apud electos
facilius poſſis qꝫ apud populos reperire Beatus ille
qui poteſt colligere · que eciā doctis ſupſunt Qua ra
tiōe autem cophinos xp̄s xij · impleuit · niſi vt illud
populi iudaici ſolueret · quia manus eius in cophino
ſeruierunt · Hic eſt populus qui ante lutum ī cophi
nis colligebat ſed iam per crucem xp̄i uite celeſtis
opatur alimoniam Nec paucorum hoc munus ſed
oīm eſt · Nam p xij · cophinos tanqꝫ tribuū ſingula
rum fidei firmamentum redundat ¶ Beda Vel per
cophinos · xij apoſtoli figurantur · ⁊ omnes ſequen
tes doctores foris quidem hominibus deſpecti · ſꝫ intus
ſalutaris cibi reliquijs cumulati ·

¶ Et factum eſt cum ſolus eſſet orans er/
ant cum illo ⁊ diſcipuli · Et interrogauit il/
los dicens Quē me dicunt eſſe turbe? At il
li reſponderunt ⁊ dixerunt iohannem bap/
tiſtam alij autem helijam alij quia ppheta
vnus de prioribus ſurrexit Dixit autem il
lis Vos autem quem me eſſe dicitis Reſpō
dens ſymon petrus dixit xp̄m dei At ille in
crepās eos precepit ne cui dicerent hec di
cens quia oportet filium hominis multa pa
ti ⁊ reprobari a ſeioribꝫ ⁊ a pncipibꝫ ſacerdo
tū ⁊ ſcribis ⁊ occidi ⁊ tercia die reſurgere
¶ Ciril · Sequeſtratus a populis dominus ⁊ ſeor
ſum poſitus vacabat orationibꝫ · Vnde dicitur · Et

factum eſt cum ſolus eſſet orās · erant cum illo ⁊ di
ſcipuli · formā eni in hoc ſeipſū oſtendebat · docens
diſcipulos artem facilem doctrinalium dogmatum ·
Alios enim oportere populorum antiſtites etiam ine
ritis preeſſe ſubditis ſuis in rebus neceſſarijs iugi
ter conuerſantes ⁊ illa tractantes quibus deꝰ placat
¶ Beda Aderant autem diſcipuli domino ſed ipſe
patrem ſolus orauit · quia poſſunt ſancti domino fi
dei amoriſqꝫ ſocietate coniungi · ubiqꝫ ſolus obſecrat
quia dei conſilium humana vota non capiunt · nec
quiſqꝫ poteſt interiorum particeps eſſe cum xp̄o ·
¶ Cirillus Poterat autem orationis negocium
turbare diſcipulos · Videbant enim humaniter ora
re · quem olim viderant auctoritate diuina peragen
tem miracula Vt igitur huius propelleret turbati
onem eos interrogat · non quia neſciret ab externi
bus ſibi collata preconia · ſed ut eos a plurium opi
nione auferret · ⁊ rectam fidem eis infereret · Vnde ſe
quitur Et interrogauit illos dicens · Quem me di
cunt eſſe turbe? ¶ Beda Pulcre dominus fidem di
ſcipulorum exploraturus prius turbarum ſententiā
interrogat · ne illorum confeſſio non veritatis agni
tione probata · ſed vulgi videatur opinione firmata
nec comperta credere ſed inſtar herodis de auditis
heſitare putentur ¶ Auguſtinus de con · euangeliſta
rum Poteſt autem illud mouere qꝫ lucas dominum
interrogaſſe diſcipulos ſuos quem illum dicerent ho
mines Tunc dixit cum eſſet ſolus orans ⁊ adeſſent
etiam ipſi · Porro autem marcus in via dicit il
hoc ab eodem interrogatos · ſed hoc eū mouet qui
nunqꝫ orauit in via · ¶ Ambroſius · Non eſt autem
ocioſa turbe opīo quā diſcipli rn̄dēt · Cū ſub · At illi
reſponderunt ⁊ dixerunt iohannem baptiſtam qui
decollatum ſciebant alij autem heliam quem ventu
rum putabant Alij autem quia propheta vnus de
prioribus ſurrexit · Sed hoc querere alterius pru
dentie eſt Nam ſi paulo apoſtolo ſatis eſt nihil ſcire
niſi chriſtum iheſum ⁊ hunc crucifixum · quid ampli
us mihi conſiderandum eſt ſcire qꝫ xp̄m ¶ Cirillus
Vide autem interrogationis elegantiam Dirigit in
omnes eos ad extrinſecas laudes · ut eis cunctis ve
ram opinionem generet · Vnde cum dixiſſet diſci
puli plebis opinionem eorum ſententiam interroga
cum ſubditur · Dixit aūt illis · vos aūt quē me eē di
citis O quā p̄cipuū illud vos · Excipit eos ab alijs
ut eorum vitent opiniones quaſi diceret · Vos qui con
ſura mea vocati eſtis ad apoſtolatū · teſtes miracu
rum meoꝝ · quē me eſſe dicitis · Preuenit aūt petrus
ceteros · fitqꝫ os totiꝰ collegij · eructatqꝫ diuinum amo
ris eloquia profertqꝫ fidei confeſſionē cū dr̄ Reſpō
dens aū ſymō petrꝰ dixit xp̄m dei · non ait ſimpliciter
eum eſſe xp̄m dei · ſed magis cū articulo · vnde i grē
co hēt ton xp̄on Multi ptes diuinitus vncti diuiſione
vocati ſunt xp̄i Quidam em̄ vncti fuerunt in reges
quidam in pphetas Nos aūt p xp̄m ſancto gratia
ſpū nomē obtinuimus xp̄i · ſed vnus ſolus eſt qui eſt
xp̄s dei ⁊ p̄ris quaſi ipſo ſolo proprium habens pa
trem qui in celis eſt Et ſic lucas concordat quidē in
ſentēcijs cū matheo q̄ narrauit petrū dixiſſe · tu es xp̄s
filiꝰ dei viui · ſꝫ vtēs breuilogo ait eū dixiſſe xp̄m dei

¶ Ambro. In vno enim hoc nomine ⁊ diuinitatis
⁊ incarnacionis expſſio ⁊ fides eſt paſſiōis Cōplex⁹
eſt ergo omnia ⁊ naturā ⁊ nomen expſſit. in quo
ſūma virtutum eſt. ¶ Ciril. Sed notandum ꝙ vnū
cōfeſſus eſt eſſe criſtum prudentiſſim⁹ Petrus con
tra blaſphemantes Emanuelem in duos xp̄os diuidere
Neq; enim ſciſcitatus eſt eos dicens Quē dicūt ho:
mines eſſe diuinum verbum ſed filiū hominis quem
petrus confeſſus eſt eſſe xp̄m dei In hoc ergo admi
randus eſt ⁊ dignus factus tam precipuis honoribus
quia quem admiratus eſt i forma noſtra hūc credi
dit eſſe xp̄m patris ſcilicet hominē factum verbum
qꝺ proceſſit de patris ſubſtantia ¶ Ambro. Domi⁹
aūt ihe xp̄s predicari ſe primo voluit. ne vllus ſtre
pitus naſceretur. Vnde ſequit̄. Et ille increpans eos
precepit ne cui dicerent. multis ex cauſis iubet tacē
diſcipulos vt fallat principem mundi. ut declinet ia
ctantiam doceat humilitatem. ergo xp̄s noluit gl'ari
⁊ tu qui ignobilis natus es. glorians. Simul ne ru
des ⁊ imperfecti adhuc diſcipuli maxime predicatōis
onere opprimerent. Prohibent̄ ergo euāgelizare eū
prius q̄ ut euāgelizarent poſtea crucifixū ¶ Criſ.
Oportune etiam dn̄s tunc vetuit nulli dicere ꝙ ipe
eſſet xp̄s. ut ſublatis de medio ſcandalis ⁊ cru
ce conſūmata paſſionibus habitis aliter imprimeret̄ au
ditorum menti conueniens de eo opinio. Nam radi
citus ſemel ⁊ poſtmodum euulſum vix vnq̄ꝫ denuo
plantatum retinebitur Quod aūt ſemel inſitum perſe
uerat immobile defacili concreſcit. Nam ſi Petrus
de ſolo auditu ſcandalizatus ē quid quāplures pa
ſſuros q̄n audiſſet dei filium eſſe. luderent aūt cru ci
fixum ⁊ conſputum ¶ Ciril. Oportebat ergo diſcipu
los eum vbiq; terrarū predicare hoc em̄ erat op⁹
delegatum ab eo ad apoſtolatus officium Sed vt ſa
cra ſcriptura teſtatur. tempus ē vnicuiq; rei. Dece
bat enim ut crux ⁊ reſurrectio impleret̄. ⁊ ſic ſeque
retur apoſtolorum p̄dicatio. vnd̄ ſequit̄ Dicēs
quia oportet filium hoīs multa pati ⁊ reprobari a
ſenio. ⁊ prin. ſacer ⁊ ſcribis ⁊ occi. ⁊ tertia die re
ſurgere. ¶ Ambro. Fortaſſe quia ſciebat dominus
difficile paſſionis ⁊ reſurrectionis miſterium etiam
apoſtolos credituros. ipe voluit eſſe ſue paſſionis
⁊ reſurrectionis aſſertor.

¶ Dicebat autem ad omnes. Siquis vult
poſt me venire abneget ſemetipſum ⁊ tol-
lat crucem ſuam quotidie ⁊ ſequatur me.
Qui enim voluerit animam ſuam saluā fa
cere perdat illam Nam qui perdiderit aīaꝫ
ſuam propter me ſaluaꝫ faciet illam Quid
enim proficit homini. ſi lucretur vniuerſuꝫ
mundum. ſeipſum autem perdat ⁊ detrimē
tum ſui faciat Nam qui me erubuerit ⁊ ſer
mones meos. hunc filius hominis erubeſcet
cum venerit in maieſtate ſua ⁊ patris et
ſanctorum angelorum. Dico autem vobis
vere. ſunt aliqui hic ſtantes qui non guſta
bunt mortem donec videant regnum dei.

¶ Ciril. Ducum magnanimi ſtrennuos i armis ad
audaciam prouocant nonſolum oīa honores pollicē
do victorie. ſedetiam ipm̄ pati generoſuꝫ eſſe fatentes
Tale quid videmus docere dominū ihesum chriſtum
Predixerat em̄ apoſtolis ꝙ oportēt eum perpeti iu
deorum calumnias occidi. ⁊ tertia die reſurgere. ne
igitur putarēt xp̄m quidem paſſurum pſecutiones
pro vita mundi Eis vero licere lentam vitaꝫ ducē
oſtendit neceſſario ꝙ p̄ equa certamina gradi decet
cupientes eius gl'iaꝫ obtinē. vn̄ di' Dicebat aūt ad
omnes ¶ Beda Dulcere poſuit ad oīs qui ſuprora
que ad fidem domice natiuitatis. vel paſſionis perti
nent. cum ſolis diſcipulis ſeorſum egit ¶ Criſ. Cum
autem ſaluator ſit pius ⁊ benignus. nullum inuituꝫ
aut coactum habere vult famulum ſed ſpontaneos ⁊
grās agentes ei pro famulatu Et ideo neminē cogē
do aut neceſſitateꝫ imponēdo. ſed pſuadendo ⁊ bene
faciendo vniuerſos volentes attrahit dicens. Siqs
vult ¶ Baſilius. Vitam autem ꝓpriam in formam
optime conuerſationis tradidit volentibus ei obedi
re. cum dicit Poſt me venire Non obſecutionē cor
poralem inſinuans. eſſet em̄ i omnib' impoſſibil' do
mino iam in celis exiſtente ſed debitam cōuerſatiōis
ꝓpoſſe imitationem ¶ Beda. Niſi autem quis a ſe
metipſo deficiat ad eum qui ſupra ipſum ē. non ap:
propiquat. Vnde dicit̄ Abneget ſemetipſum ¶ Ba
ſilius Abnegatio quidem ſui ipſius eſt totalis prete
ritorum obliuio ⁊ receſſus a proprijs voluntatib'.
¶ Orige. Abnegat etiam aliquis ſeipm̄ dum vitam
prius i malicia conſuetam alteratione debita cōmu
tat. puta qui dudum in laſciuia vixerat. abnegat ſe
metipm̄ laſciuū cum ſit caſtus. ⁊ ſimiliter abſtinen
cia cuiuſlibet criminis ſui ipſius abnegatio eſt.
¶ Baſili. Appetitus aūt mortis tollerande pro xp̄o
⁊ mortificatio mēbroꝝ que ſūt ſuper terram. ⁊ viril
ter diſponi ad omne periculū ſuſtinendū p̄o chriſto. ⁊
nō affici queq̄ꝫ ad vitam p̄ſentem hoc eſt tollere cru
cem ſuā Vnd̄ ſubditur Et tollat crucem ſuā quoti.
¶ Theoph Crucem hic dicit. mortem exprobrabilē
innuens Quod ſiquis vult xp̄m ſequi. nō debet effu
gere ꝓpter ipſum etiam exprobrabilem mortem.
¶ Grego. i omel. Duobus etiam modis crux tollit̄
dum aut p̄ abſtinentiam affligitur corpus. aut p̄ cō
paſſionem affiatur animus ¶ Grecus Recte autē
coniungit hec duo. abneget ſemetipſuꝫ ⁊ tollat cru
cem ſuā. Sicut enim qui paratus eſt aſcendere cru
cem ſumit i mente ſua mortis intentiōem. ſicq; vadit
vt non eſtimans amplius hanc vitam participare.
ita qui ſequi vult dominū. primo debet abnegare ſe
ip̄m ⁊ ſic tollere crucem vt eius volūtas ſit ꝓmptu
ad omnem miſeriam ſuſtinendam. ¶ Baſil. In hoc
igitur cōſiſtit perfectio vt ipaſſibilit̄ ſe habeat ſcd̄m
affectum etiam ad ipſū viuere ⁊ habeat in promptu
mortis reſponſum vt nequaq̄ꝫ in ſeipſo cōfidat Su
mit aūt exordium pfectio ab exteriorū alienatione
puta poſſeſſionū vel inanis glorie vel p̄ciſe affectio
nis inutilium rerum ¶ Beda Predicā igit̄ crucē
⁊ quotidie tollere ⁊ ea ſuſpta dominū ſeq̄ iubentur

qui crucem propriam baiulauit Vn̄ ſequitur Et
ſequatur me ¶ Orige. Huius autem cauſam aſſig
nat ſubdens. Qui em̄ voluerit animam ſuam ſaluam
facere. perdet illam .i. qui vult ſm̄ vitam p̄ſentem
viuere ⁊ ꝓpriam animam i ſenſibilibus conſeruare
hic eam perdat non ducens eā ad terminos beatitu
dinis Econtrario autem ſubdit. Nam qui pdiderit
aīam ſuam ꝓpter me. ſaluā faciet illā id ē qui negli
git ſenſibilia intuitu veritatis exponens ſe morti.
hic tanꝗ̄ animam pdens pro xp̄o eam potius ſalua
bit Itaqꝫ ſi aīam ſaluari beatum eſt. relatum ad eā
que ē in deo ſalutem. debet eſſe ⁊ quedā bona perdi
tio anime. que fit intuitu xp̄i. Videtur etiam mihi ꝑ
ſimile ei qđ eſt abnegare ſeipſū. ſm̄ predicta decere
perdere quelibet ꝓpriam animā peccatricem. vt ſuſ
mat eam que ꝑ virtutem ſaluatur. ¶ Ciril. Ex aūt
icomparabiliter exeratum pacis xp̄i ſuget dlicias
⁊ precioſa mundi inſinuat ſubdens Quid ꝓficit hoī
ſi lucretur vniuerſum mundum ſeipm̄ aūt perdat.
⁊ detrimentum ſui faciat quaſi diceret. Cum aliquis
aſpiciēs preſentem dulcedinē aut vtilitatem renuit
quidem pati. eligit autem ſplēdide viuere. ſi ſit opu
lentus qđ inde ſibi cōmodum erit. cum perdidit ani
mā. tranſit enim huius mundi figura. ⁊ amena ve
lut vmbra diſcedūt. Nō enim ꝓderunt theſauri im
pietatis. Eripit aūt a morte iuſticia ¶ Greg. i ome
lia Quia ergo ſancta eccleſia aliud tempus habet ꝑ
ſecutionis atqꝫ aliud pacis dominus vtraqꝫ tempora
deſignauit i preceptis. Nā pſecutionis tempore po
nenda eſt anima. qđ ſignificauit dicens Qui pdidit
aīā ſuā ⁊c. pacis aūt tēpore ea que āplius dominari
poſſunt. frangenda ſunt deſideria terrena qđ ſignifi
cauit dicens Quid proficit homi ⁊c. Plerūqꝫ aūt
labētia cūcta. deſpiam⁹ ſed tm̄ adhuc humane verecun
die vſu prepedimur. vt rectitudinē quā ſeruamus i
mente nondū exprimē valeamus in voce. Sed huic
quoqꝫ vulneri congruum dominus ſubiungit medi
camentum dicens. nam qui me erubuerit ⁊ meos ſer
mones. hunc filius homis erubeſcet. ¶ Theo. Eru
beſcit xp̄m qui dicit. nūquid credam crucifixo. Sed
⁊ ſermones eius erubeſcit qui euangelij ruditatem
contemnit Ex aūt hunc dominus erubeſcet i r̄gno
ſuo. tale eſt ſicut ſi aliquis paterfamilias habens ſuū
paruū erubeſcat eū nominare ¶ Cirillus Incutit aū
eis timorem dicens ſe celitus deſcenſurum. non in
priſtina humilitate ⁊ menſura ꝓportionabili nobis
ſed in glā pr̄is miniſtrantibus āgelis. Sequit̄ enim.
Cū venerit i maieſtate ſua ⁊ pr̄is ⁊ ſanctorum āge
loꝝ Peſſimū igit̄ ⁊ damnoſū tūc notari inimicia ⁊
opis inertia qn̄ tantus iudex deſcenderit. agminibus
circūſtantibus angeloꝝ. hinc aūt pāpias ꝙ carne
ſumpta ⁊ ſanguine filius nō minus ē deus ꝙ ſe pol
licetur i maieſtate dei pr̄is ventuꝝ Et ꝙ ei tanꝗ̄ iu
dici oīm miniſtrabunt angeli qui factus ē homo filis
nobis. ¶ Amb. Semp aūt dn̄s ſicut erigit ad pre
mia futura virtutum. atqꝫ vtilem ſecularium rerū
docet eſſe ꝯtemptū. ita etiā infirmitatem mentis hu
mane preſentium remuneratione ſuſtentat. Arduū
quippe ē crucem tollere. ⁊ animam periculis morti

corp⁹ offerre. negare quod ſis cum velis eſſe qđ n̄
ſis Raroqꝫ quāuis excelſa virtus futura ꝯmutat
preſentia. Ergo bonus magiſter ne quis deſperatio
ne frangatur aut tedio ꝯtinuo ſe videndū fidelibus
pollicetur dicens. dico autem vobis vere ſunt aliq̄
hic ſtantes qui non guſtabunt mortem donec videāt
regnum dei. ¶ Theoph. id eſt gloriam in qua futuri
erunt. hoc autem dixit de tranſfiguratione que for
ma erat future glorie Acſi diceret. ſunt aliqui hic
ſtantes. ſ. petrus iacobus ⁊ iohānes qui non attin
gent mortem. donec in tempore tranſfigurationis vi
deant in qua gloria erunt. qui me ꝯfitentꝰ ¶ Greg.
i omel. Vel regnū dei hoc loco preſens eccleſia vo
catur ⁊ quidam ex diſcipulis vſqꝫ adeo in corpore
victuri erant. vt eccleſiam dei conſtructam conſpice
rent ⁊ ꝯtra mūdi hui⁹ gloriā erectā ¶ Amb. Quā
ſi ⁊ nos volū⁹ mortē n̄ timere ſtemus vbi xp̄s ē ſoli
em̄ non queunt guſtare mortē. qui ſtare pn̄t cū xp̄o
in q̄ licꝫ ex verbis ipſi⁹ ꝯlieat ꝑpendere nec tantum
q̄dem ſēſū mortis habituros q̄ xp̄i videant merent
glorcia Certe mors corporis liberādo guſtetur vita
aīe poſſidendo teneatur Non ei hic mors corporis
ſed anime denegatur.

¶ Factum ē autem poſt hec verba fere di
es octo ⁊ aſſumpſit Petrum ⁊ Jacobum ⁊
Johannem ⁊ aſcendit in montem ut oraret
Et facta eſt dum oraret ſpecies vultus eiꝰ
altera ⁊ veſtitus eius albus refulgēs. Et
ecce duo viri loquebantur cum illo Erant
autem moyſes ⁊ helias viſi in maieſtate et
dicebant exceſſus eius quem completurus
erat in ieruſalem

¶ Euſe. Cum dn̄s diſcipulis ſuis ſecunde apparitiō
ſue ꝓmulgauerit ingens miſteriū ne ſolis vbis eū
dē viderent ꝓcedit ad opa oſtēdens Eis occulta ſui
ꝯmaginē regni ſui. vn̄ dicit Factū ē aūt p⁹ hec vba
fere dies octo Et aſſūpſit petꝝ iacobū ⁊ iohānē
⁊ aſcēdit i mōtē ut oraret ¶ Damaſ. Math⁹ q̄dē
mat ſexto die p⁹ fcaꝫ ꝓmiſſioꝫ diſcipulis lucas aūt
octauū dicit celebratā fuiſſe trāſfiguratiōꝫ nec diſ
ſonātia i dictis ſed q̄ ſex numerauerūt tempus extre
mis ꝓmo dico ⁊ vltimo q̄ pollicit⁹ ē ⁊ q̄ ſecit medi
os cōputauerūt At q̄ octo ꝯnumerauit vtriqꝫ ꝓdic
rū ꝯputauit ſꝫ cur nō oēs ſed aliqui vocati ſūt ad
hanc viſionē vn⁹ quidē erat q̄ ſol⁹ indignus erat di
uinitatis viſione ſcilicet iudas ſm̄ p⁹ Collatē ipſi⁹ vt
videat gloriā dei Si ſol⁹ ergo eēt emiſſus tanꝗ̄ in
tus ad maiorem eſſet maliciam prouocatus Prop
ter proditori tollit proditionis occaſionē cuꝫ dimitt
inferius reliquam apl̄oꝝ ꝯgenē. Aſſumit aūt tres
vt in duobus vel trib⁹ ſtet oīe vbū. petrū quidem
aſſumpſit volens teſtimonium qđ teſtatus fuerat
oſtendere per patris teſtimonium cōfirmari ⁊ quaſi
p̄ſidem futuꝝ totius eccleſie Sed iacobum aſſump
ſit tanꝗ̄ moriturum pro chriſto āte oīs diſcipulos

Iohannem vero tanq̄ theologie puriſſimū organū
ut viſa gloria filij que non ſubiacet tempori reſonet
alto In principio erat verbum ¶ Ambro. Uel pe
trus aſcendit. qui claues regni celorum accepit. io
hannes cui cōmittitur mater. Iacobus qui primus
ſedem ſacerdotale conſcendit ¶ Theoph. Uel aſſūit
tanq̄ hanc rem celare potentes. ⁊ nulli alij reue
lare. Aſcendit aūt i montem vt oraret. docēs nos ſo
litarie ⁊ aſcendentes orare ad nihil terrenorum de
clinantes ¶ Damaſce. Aliter tamen orant ſerui. Ali
ter ſubditꝰ dominꝰ. Nam ſerui orantis oratio eſt per
intellectum aſcenſum ad deum. ſed ſacer intellectꝰ xp̄i
qui fuit ypoſtaſim deo vnitus orat. manuducēs nos
ad aſcenſum quo p orationem ad deum aſcēdit. ⁊ do
cens q aduerſarius dei non eſt. ſed tanq̄ principium
venerat genitorem. quinetiam alliciens tirannū ex
pugnatione ſi deus eſſet q miraculorum virtus pre
tendebat quaſi ſub quadam eſca hamum contegeret
ut quibus deceptionis hamauerat hominē. corporis
inductione hamaret. Orō ē diuine reuelaꝰ grē. vn̄
ſeqt̄. Et fca ē dū oraret ſpe. vul. eiꝰ altera ¶ Ciril. nō
q̄ corpore humanā formam imutāret. ſed quadā
ſplendida gl'a ſupueniente ¶ Damaſ. Uidens autē
diabolus orātibus refulgentem recordatus ē moiſi
cuius glorificata ē facies. Sed moiſes quidem glori
ficatꝰ extrinſecus aduenientē gloria. Dominus aūt
innato glorie diuine fulgore. Cū em̄ ſm ypoſta
ſim vnio vna ⁊ eadem ſit gloria verbi ⁊ carnis.
transfiguratur nō quaſi accipiens qđ nō erat. ſʒ qđ
erat manifeſtans diſcipulis. Un̄ ſm matheum dicit̄
transfiguratus ē coram eis. ⁊ q facies eius reful
ſit ſicut ſol. Quod em̄ ē in ſenſibilibꝰ ſol. hoc i intelligi
bilibus deus. Et ſicut ſol qui ē lucis fons n̄ facile vi
deri pōt. lux autem eius ex eo q ad terram per
uenit aſpicitur. ſic facies xp̄i intenſius refulget ut
ſol. veſtimenta autem eius dealbant̄ ut nix. Un̄ ſeqt̄
Et veſtitus eius albus refulgens. illuſtratꝰ. ſcilicʒ
diuine lucis participatiōem. His ita ſe habentibꝰ
ut plenius oſtenderetur oīs noui ⁊ veteris teſtamē ti
doctores ſua obtinerent. ⁊ fides fiat reſurrectiōis
ei qui trāſfigurabatur viuoꝝ ⁊ mortuorum
dominus venerūt moiſes ⁊ helias tanq̄ famuli domino
aſtantes i gloria. vn̄ ſeqt̄. Et ecce duo viri loquebā
tur cum illo. Erant autem Moiſes ⁊ Helias viſi in
maieſtate. Oportebat em̄ ut uidentes conſeruoꝝ glo
riam ⁊ honorem mirarent̄ quidē pium dominum
... pararent vero eos qui prius laborauerant
... futurorum bonoꝝ. ⁊ magis forti
ores fierent i laboribus. Nam qui laborum nouerit emo
lumenta labores facilius tolerabit. ¶ Cirl. Aliter q̄
quia vulgus aſſerebat eum eſſe Heliā vl' Ieremiā
ut diſcernerent inter dn̄m ⁊ famulos. ⁊ ut pateat eū
non eſſe aduerſarium dei ⁊ legis trāſgreſſorē eos ſibi
aſſiſtentes monſtrauit. Non enim legiſlator moiſes
⁊ qui pro gloria diuina zelatus ē Helias aſtitiſſent
... ⁊ ppter virtutes virorum demonſtrādas. nā
uterq̄ pro mandatis diuinis quāpluries ſe morti ex
poſuit. volebat etiam diſcipulos eos imitari i re
gimine populi ut fierent mites ſicut moyſes. ⁊ zelā
tes ſicut Helias. Induxit etiam eos. ut oſtendat cru
cis gloriam ad cōſolandum Petrum ⁊ alios paſſio
nem timentes. vnde ſequit̄ Et dicebant exceſſum eiꝰ
quē completurus erat i iheruſalem ¶ Cirl. Uidelicʒ
miſterium diſpenſationis i carne. necnon ſalutiferam
paſſionem completam i venerabili cruce ¶ Ambro
ſius. Miſtice autem poſt verba predicta trāſfigura
tio xp̄i oſtendit̄. quoniam is qui verba xp̄i audit. ⁊
credit. reſurrectiōis gloriā xp̄i videbit. octaua em̄ die
facta ē reſurrectio. vnde ⁊ pleriq̄ pſalmi pro octaua
ſcribuntur. aut forte ut oſtenderet nobis. qđ dixe
rat. q is qui ppter dei verbum perdiderit animam
ſuam ſaluā faciet eam. quoniam promiſſa ſua i reſur
rectione reſtituet ¶ Bed. Nam ſicut ipe poſt. vij.
ſabbati qua i ſepulcro quieuerat. A mortuis reſur
rexit. ⁊ nos pꝰ vj. ſeculi hꝰ etates ⁊ ſeptimam quie
tis animaꝝ. que interim i alia vita geriī quaſi octaua
etate reſurgemus. ¶ Ambro. Sed matheus ⁊ mar
cus poſt dies ſex aſſumptos hos eſſe cōmorarunt.
de quo poſſemus dicere q poſt ſex milia annorum.
Mille em̄ anni i conſpectu dei tanq̄ dies vna. Sed
plures q̄ ſex milia cōputant̄ anni. ⁊ maluimus ſex
dies per ſimbolum intelligere. q ſex diebus mundi
opa ſunt creata. ut p tempus opa ⁊ p opera mūdū
intelligamus Et ideo mundi temporibꝰ impletis. re
ſurrectio futura monſtrat̄. aut quia is qui ſupra
mundum aſcendent ⁊ huiꝰ pꝰ ſeculi momenta tran
ſcenderit velut in ſublimi locatus future reſurre
ctionis fructus expectabit ineternū ¶ Be. Unde in
mōte oratur ⁊ trāſfiguratꝰ aſcēdit. ut oſīdat eos
qui fructum reſurrectionis expectant. ⁊ regē in de
core ſuo videre deſiderāt. mente i excelſis habitare ⁊
cōtinuis precibus debere icumbere ¶ Ambro. Puta
rem i tribus qui ducunt̄ ad montem. miſtice genus
humanum comprehēſum. quia ex tribus filijs Noe
genus omne defluxit humanū. niſi electos cernerem
tres igit̄ eliguntur. qui aſcendunt i montem. q̄a nēo
poteſt reſurrectionis videre gloriā. niſi qui miſteriū
trinitatis incorrupta fidei ſinceritate ſeruauerit.
¶ Beda Transfiguraturus autem ſaluator gloriā
future vel ſue vel noſtre reſurrectionis oſtendit. q̄
q̄lis tunc apoſtolis aparuit tal'. poſtmodū cunctis
aparebit electis. Ueſtitus autem domini ſanctoꝝ illi
us chorus accipitur. qui videlicet domīo in terris cō
ſiſtente deſpectus videbat̄. ſʒ illo montem petente. no
uo candore refulget. quia nunc filij dei ſumus ⁊ non
dum aparuit quid erimus Scimus autem quoniam
cum aparuerit. ſimiles ei erimus ¶ Ambro. Uel ali
ter pro tua poſſibilitate tibi verbum aut minui
tur aut creſcit. Ac niſi altioris prudentie cacumen
aſcendas. non tibi aparet quāta ſit gloria i dei verbo
veſtimenta autem verbi ſūt ſermones ſcripturarū.
⁊ q̄dā itellectus idumēta diuini Et ſicut veſtitꝰ eiꝰ
albo refulſit. ita i oculis tue mētis. diuinaꝝ lectionū
ſenſus albeſcit. inde aparet moiſes ⁊ helias. hoc eſt
lex ⁊ prophetia i verbo. neq̄ enī lex poteſt ēē ſine
v̄bo. nec propheta niſi qui de dei filio prophetauit.

¶ Petrus vero ⁊ qui cum illo erāt graua
ti erant ſomno Et vigilantes viderūt ma
ieſtatem eius ⁊ duos uiros qui ſtabant cū

illo Et factū ē cū deſcenderēt ab illo ait pe
trus ad ieſum Preceptor bonum eſt nos hic
eſſe ⁊ faciam⁹ tria tabernacula Vnum tibi
⁊ vnum moyſi ⁊ vnum helye neſciens quid
diceret Hec autem illo loquente facta ē nu
bes ⁊ obumbrauit eos ⁊ timuerunt intran
tibus illis in nubem. Et vox facta eſt de/
nube dicens Hic eſt filius meus dilectus ip
ſum audite Et dum fieret vox inuentus ē
ieſus ſolus Et ipi tacuerunt ⁊ nemini dixe
rūt in dieb⁹ illis quicq̄ ex his q̄ vidant

¶ Theoph. Chriſto vacāte orationi petr⁹ ſomno de
primitur Infirmus enim erat Et quod humanum
erat implevit. Unde dicitur. petrus vero ⁊ qui cū
illo erant grauati erāt ſomno Excitati autem eius
gloriam cernunt ⁊ duos viros cum eo. Unde ſeq̄t
Et vigilantes viderunt maieſtatem eius ⁊ duos vi
ros qui ſtabāt cum illo ¶ Criſ. Vel ſomnum vocat
ingeſtum eis nimiū ſtuporem ex illa viſione. neq̄ n.
nocturnū tēpus erat. ſed lucis excellētia grauabat
oculorum debilitatem ¶ Ambroſius. Premit enim
incomprehenſibilis ſplendor diuinitatis noſtri corpo
ris ſenſus Nam ſi ſolis radium e regione oculorū
contuentium corpora nequit acies continere. quomō
dei gloriam humanorum ferret corruptela mēbrorū
Et fortaſſe ideo grauati ſomno erant. vt reſurrecti
onis viderent ſpeciem poſt quietem. itaq̄ vigilātes
viderunt maieſtatem eius Nemo enim niſi uigilans
gloriam videt xpi Delectatus eſt petrus ⁊ quem ſe
culi huius illecebroſa non ceperant gloria reſurre
ctionis illexit. Unde ſequitur. Et factum eſt cum de
ſcenderent ab illo ait Petrus ad ihſum preceptor
bonum eſt nos hic eſſe. ¶ Cirillus. Eſtimabat enim
forſan diuus petrus imminere tempus regni dei.
Et ideo approbabat montis incolatum. ¶ Damaſ
ſcenus Non eſt autem bonum petre tibi q̄ xp̄s ibi
moretur q̄m ſi ibi manſiſſet. nequaq̄ tibi facta pro
miſſio conſequeretur effectum. neq̄ enim claues ob
tinuiſſes regni. nec mortis tirannis abolita eſſet. nō
queras ante tempus felicia vt adam deificationem.
erit quando hunc aſpectum indeſinenter percipias
⁊ cohabitabis illi qui lux eſt ⁊ vita. ¶ Ambroſius
Petrus autem nonſolum affectu. ſed etiam factorū
deuotōe preſtantior. ad edificanda tabernacula tria
impiger operarius cōmunis obſequij miſterium pol
licetur Sequitur enim. ⁊ faciamus tria tabernacu
la. vnum tibi ⁊ vnum moiſi vnum ⁊ helie ¶ Dama
ſcenus Non autem te dominus tabernaculorum ſed
vniuerſalis eccleſie conſtructorem conſtituit. verba
tua tui diſcipuli oues tue mandauerūt effectui xp̄o
tabernaculum conſtruentes. necnon ⁊ ſermo eius.
Hoc autem non ex intentione petrus proferebat
ſed inſpiratione ſpūs reuelantis futura. Unde ſeq̄t
Neſciens quid diceret. ¶ Ciril. neſciebat etiam q̄d
diceret Neq̄ enim aderat tempus finis ſeculi. nec
participāde a ſanctis promiſſe ſpei. ⁊ cum iam ſume

ret exordium diſpenſatio quo pacto xp̄m oportebat
deſiſtere a mundi dilectione volentem pati pro co
¶ Damaſcenus Decebat etiam nonſolum pſtringe
re fructum incarnationis ad opus exiſtentium i mō
te. ſed diffundi ad omnes credentes q̄d p crucem ⁊
paſſionem erat conſūmandum. ¶ Titus. Ignora
bat etiam petrus q̄d dixerat. quia nō oportebat tri
bus tria tabernacula facere. non enī cōnumerantur
domino famuli. nec comparantur creature creatori
¶ Ambro. neq̄ capit humani conditio in hoc corrup
tibili corpore facē tabernaculum deo. ſiue in aīo ſiue
in corpore ſiue in quolibet alio loco. ⁊ quāuis neſci
ret quid diceret. tamen pollicebatur officium cū ī
inconſulta petulantia. ſed primatum deuotō fructus
pietatis accumulat. nam q̄ ignorabat conditionis
fuit q̄ promittebat deuotionis ¶ Cirillus Vel aliē
audiebat q̄ oportebat ipſū mori ⁊ tertia die reſur
gere. videbat autem multam diſtantiam ⁊ ſolitudi
nem. vnde conſiderauit q̄ plurimam haberet locus
tutelam. ob hoc dixit Bonum eſt nos hic eſſe. Ade
rat quoq̄ moiſes qui nubem intrauit ⁊ helias qui in
monte ignem deduxit. Igitur euāgeliſta confuſio
mentis eius ex qua hoc pferebat oſtēdens dixit ne
ſciens quid diceret. ¶ Aug. de con. euā. Qd̄ autem
hic lucas dixit de moiſe ⁊ helia. ⁊ factum eſt cum di
ſcenderēt ab illo. ait petrus ad ihm p̄ceptor bonū
ē nos hic eſſe nō debet putari contrarium eſſe ma
theus ⁊ marcus ita coniunxerunt petrum hec ſug
geſſiſſe. quaſi adhuc moiſes ⁊ helias cum domino
quererentur. non enim expreſſerunt tunc. ſed tacue
runt potius q̄d iſte addidit illis deſcendentibus petri
dn̄o ſuggeſſiſſe ¶ Theo. petro aūt dicente faciamus
tria tabernacula. dn̄s tabernaculū non manufactum
fabricat. ⁊ i eum ingreditur cū pphetis. Unde ſubdi
tur. hec aūt illo loquēte facta ē nubes ⁊ obūbrauit
eos vt oſtēderet q̄ nō ē minor p̄re. ſic. n. i veteri teſta
mento in nube habitare dn̄s dicebat. ſic ⁊ nūc nubes
ſuſcepit dn̄m nō caliginoſa ſ; lucida Iā obſcuritas
legis tranſierat ¶ Baſi. Hic ei fumus ab igne ſic
nubes a luce cauſata ē. Vel q̄a nebula ſignificatiō
licatis ē quies future manſiōis oſtēdit p nubis ogūi
¶ Amb. Diuini enī ſpūs ē obūbratō iſta q̄ corda
affectibus hoīm ſ; reuelat occulta ¶ Ori. hāc ei gl̄am
diſcipuli ſufferre nequeūtes. pcubuerūt hūiliantes
potenti dextera dei nimiū timētes cum ſcirēt q̄ dictū
fuit moiſi. non videbit hō faciem meam ⁊ viuet. vn
ſequit Et timuerūt intrantib⁹ illis in nubem. ¶ Am
broſ. Cognoſce aūt nubem iſtā nō coacti aeris cali
picea ⁊ que celum tenebrarū horrore ſubtexat. ſed
lucidā nubem que nos nō pluuialibus aq̄s inundet
ſ; de qua mētes hoīm voce dei oipotentis emiſſus fi
ros rigauit Sequit enī Et vox facta eſt de nube di
cens. hic eſt filius meus dilectus. non helias filius
non moiſes filius. ſed hic ē filius quē ſolum videtis
¶ Cirillus. Qualiter ergo oportet eum qui natu
ralis eſt. factum vel creatum exiſtimare. ꝯ
patre deſuper intonante Hic eſt filius meus quaſi
diceret nō vnus ex filijs. ſed qui vere ⁊ naturalit
ē fili⁹ ad cuius exēplar alij ſunt filij adoptati. Iſte
ergo iuſſit obedire. cum ſubdit. Ipſum audite Et

Et magis q̄ Moiſen vel helias. quia xp̄s ē finis le gis et p̄phetaꝝ. Unde ſignantur euangeliſta ſubdit Et dum fieret vox. inuentus eſt Jheſus ſol⁹ ¶ Theo. Ne ſcilicet putaret aliquis hoc dictum eſſe. hic eſt filius meus dilect⁹ de moiſe. vel helia fuiſſe prolatū ¶ Ambro. Receſſerūt ēgo illi. vbi ceperat domin⁹ eſſe figura. tres etiam in principio videntur. vnus in ſine. perfecte enim fidei vnum ſunt. Ergo et illi quaſi in corpus ī xp̄i corpus. quia et nos vnum erimus in xp̄o ihu. Aut forſitan quia lex et p̄phete ex verbo. Que autem ex verbo ceperant ī verbo deſinunt. ¶ Theophi. Per hoc em̄ innuit q̄ uſq̄ ad temp⁹ ali quod lex et prophete apparerent. ſicut hic Moiſes et Helias. Poſtmodum autem ſolus iheſus illis recedentibus. nam nunc euāgelium manet tranſactis le galibus ¶ Beda. Et nota. ſicut domino in iordane baptizato. ſic etiam in monte glorificato totius trinitatis miſterium declarari quia gloriam illi⁹ quā ī baptiſmo confitemur. in reſurrectione videbimus. nec fruſtra ſpiritus ſanctus hic ī lucida nube. illic apparet in columba. quia qui nunc ſimplici corde fidem quā perceperunt. tūc luce apte viſionis que crediderat contemplabitur ¶ Crigo. Non vult autem iheſus dici ea que ſpectant ad gloriam ante ſuam paſſionem Unde ſequit̄. Et ipſi tacuerūt. et nemini dixerunt ī illis diebus quicq̄ ex his q̄ viderāt. offenſi em̄ fuiſ ſent audientes. et p̄pue vulgus ſi vidiſſēt crucifigi quem ſic fuerat glorificatus ¶ Damaſce. Hoc etiā p̄cepit dominus. ſciens diſcipulos imperfectos q̄ nō dum ſuſceperāt plenā ſpūs participatione. ne corda eorum qui non viderant. ſubuerterent triſticia. et ꝑpter mitarent ad iniudie rabiem.

¶ Factum eſt aut̄ in ſequenti die deſcendē tibus illis de mōte. occurrit illis turba mul ta. et ecce vir de turba exclamauit dicens Magiſter obſecro te reſpice in filium meum quia vnicus eſt mihi Et ecce ſpūs a p̄prehē dit eum. et ſubito clamat et elidit et diſſipat eum cum ſpuma et vix diſcedit dilanians eū Et rogaui diſcipulos tuos ut eicerēt illum et non potuerunt Reſpondens autem iheſ⁹ dixit. O generacio in fidelis et peruerſa. uſq̄ quo ero apud uos et paciar uos: Adduc huc filium tuum. Et cū accederet. eliſit illū demonium et diſſipauit Et increpauit ihe ſus ſpiritum immundum et ſanauit pueruꝫ et reddidit illi patrē eius Stupebant auteꝫ omnes in magnitudine dei.

¶ Beda. Loca rebus congruūt In monte domin⁹ orat. transformatur diſcipulis arcana ſue maieſtatis aperit. in infimora deſcendens. turbe occurſu excipi tur. vnde dicit̄. Factum ē autem in die ſequēti deſcē dentibus illis de monte. occurrit illis turba multa Hic ſtatim patris vocem pandit. deorſum ſpūs malos repellit. vnde ſequit̄ Et ecce vir de tur. exclama. di cens magiſter obſecro te reſpice in filium meum. ¶ Titus. videtur mihi ſapiens quidam hic eſſe. nō enim dixit ſaluatori. fac hoc vel illud ſed reſpice. hoc em̄ ſufficit ad ſalutem. ſicut p̄pheta dicebat. Reſpice in me et miſerere mei. et dicit ſup filium vt rationa bilem demonſtret iuerecundiam q̄ ſolus in multitu dine clamat. Addit quia vnicus ē mihi. Quaſi di. nullus alius expectatur futur⁹. remediū ſenectutis. Conſequenter explicat paſſionē. ut audientem moueat ad pietatē dicēs Et ecce ſpūs appre. et ſubito cla. et eli. et diſ. eū cū ſpu. et vix diſce. dila. illū Deīn videt criminari diſcipulos. Sed magis reſpondet q̄ iuſte verecundiam depoſuerit dicens. Et rogaui tuos di ſcipulos. ut eijcerent illum. et non potuerunt Quaſi diceret non putes q̄ leuiter ad te puenerim. ſtupen da eſt dignitas tua nec ſtatī te moleſtaui ad diſcipu los tuos acceſſi primo. Nunc quia non curauerunt cogor proficiſci ad te. vnd̄ et dn̄s non ipſum ſꝫ gen⁹ incredulum increpat Sequit̄ em̄ Reſpondens aūt ihus dixit illi O generatio infidelis et puerſa vſq̄ q̄ ero apud vos et patiar vos. ¶ Criſoſto. Sed hunc hominem multum infirmari in fide euāgeliorū ſcrip tura oſtendit ex pluribus. ex eo ſcilicet q̄ dixit Ad iuua incredulitatem meaꝫ et ſi potes Et ex eo q̄ xp̄s dixit Credenti omnia poſſibilia ſūt ¶ Ciril. vnd̄ me lius puto incredulum reputatum demoniaci patreꝫ q̄ et ſacros apoſtolos obiurgauit dicens eos nō poſ ſe impare demonibꝰ. poti⁹ aūt erat honorādo deum ab eo petere grām. annuit em̄ veneratus Qui aūt dicit debilitari erga uirtutem que eſt in ſpūs mali gnos eos qui a xp̄o adepti ſunt poteſtatem eijciēdi eos. gratiam magis calumniat̄ q̄ꝫ fulgentes ea ī qui bus xp̄s opatur. vnde offēdit̄ xp̄s accuſatis ſanctis quibus eſt cōmiſſum verbum predicacionum ſacra rum. ꝓpter qd̄ dn̄s increpat eum et concordes ei di cens O generatio infidelis et puerſa. Quaſi diceret cauſa tue infidelitatis gratia effectum ſortita non eſt ¶ Criſ. Non autem dirigit ſermonem ad eum tātū ſed ad omnes iudeos. ne faciat eum heſitare oporte bat enim ſcandalizari q̄plures. ¶ Theoph. Quod autem dicit puerſa. demonſtrat q̄ non a principio nꝫ naturaliter inerat eis malicia. ſꝫ natura quidē erāt recti ſemen Abrahe exiſtentes ſed p malicam erāt puerſi ¶ Ciril. Quaſi neſcientes procedere rectis in ceſſibus Cum eis autem qui ſic ſunt diſpoſiti. xp̄us cōmorari dedignat̄. Unde dicit̄. Uſq̄ quo ero apud vos et patiar vos. ferens quaſi moleſte eorum conu ſacionem propter prauitatem ipſorum ¶ Criſ. Per hoc etiam oſtendit deſideratum ſibi eſſe ſuum receſſū q̄ non erat graue crucis patibulum. ſed magis ipſo rum conuerſatio ¶ Beda. Non q̄ tedio ſuperatus ſit mānſuet⁹ ac mitis. ſꝫ ī ſimilitudine medici ſi egro tum videat cōtra ſua precepta ſe gerere dicat. vſq̄ quo accedam ad domū tuam. me aliud iubente et te aliud facente. In tantum autem non ē iratus homi ſed vicio ut ſtatim inferret Adduc huc filium tuum ¶ Titus. Poterat quidem ſolo iuſſu eum liberare. ſed propalat ſuam paſſionem ſubijciens infirmum preſentium viſioni. Uide demoniū poſtq̄ dominū ſenſit concutit puerum. vnde ſequit̄. Et cum acce de

exp̄mit̄ paſſio deinde adhibeatur remediū ¶ Criſ.
Non tamen hoc dominus ad oſtentationem facit . ſꝫ
cauſa patris vt cum videret demoniū cōturbari ꝑpē
ſolam vocationē ſic ſaltem inducatur ad fidem futuri
miraculi· de quo ſequitur Et increpauit· ieſus ſpi
ritū immundum ⁊ ſanauit puerꝫ ⁊ reddidit illum pa
tri eius ¶ Cirillus· Antea em̄ non erat patris . ſꝫ de
monis occupantis Subdit autem euangeliſta ſtupe
re plebem in magna ſ̄ia dei dicens Stupebant autem
omnes in magnitudine dei Quod dicit ꝑpter donū
xp̄i qui ſacris ꝙ ap̄lis ꝯtulit poteſtatem agēdi diuina
miracula ⁊ imparādi demonibꝫ ¶ Beda· miſtice autē
pro qualitate meritoꝝ quotidie aliis aſcendit domi⁹
dum perfectos quorum conuerſatio eſt in celis . ſub
limi⁹ extollendo glorificat· ⁊ de eternis īſtruit· ⁊ do
cet· que a turbis audiri nō valent Aliis autem d̄ſcē
dit·dum terrenos ⁊ inſipientes confortat· docet· ⁊
caſtigat Hunc autem demoniacum matheus lunati
cum·marcus ſurdum ⁊ mutum d̄ſcribit Significat
enim illos qui vt luna mutantur per diuerſa vicia
creſcētes ⁊ decreſcentes qui muti ſunt· non confiten
do fidem Sic ſurdi· nec ip̄m fidei audiendo ſermoneꝫ
Dum puer autem ad dominum accedit eliditur· q̄a
conuerſi ad dominum plerūqꝫ a demonio grauiꝰ pul
ſantur· vt vel odium virtutis incutiat vel expulſio
nis ſue vindicet iniuriam · ſicut eccleſie primordiis
tot grauiſſima intulit certamina quot ſuo regno do
luit ſubito illata diſpendia · Non puerum autem q̄
vim patiebat̄ ſꝫ demoniū q̄ inferebat· increpat· q̄a q̄
peccantē emēdare ꝯſiderat· viciū arguendo ⁊ odiē
do depellere· ſꝫ hoīem debet amādo refouere· donec
ſanatū ſpiritalibus eccleſie poſſit reddere patribꝫ.

¶ Omnibuſqꝫ mirantibus in omnibus que
faciebat dixit ad diſcipłos ſuos ponite uoſ
in cordibus noſtris ſermones iſtos filiꝰ em̄
hoīs futurum eſt ut tradatur in manus
hominum At illi ignorabant verbum iſtud
⁊ extra velatum ante eos ut non ſentirent
illud ⁊ timebāt interrogare eū de hoc v̄bo.

¶ Cirl. Omnia quecūqꝫ opabatur ibi admiratione
digna penes omnes erāt irradiabat enī quoddam p̄
cipuū ⁊ diuinum in qualibet opatione ipſius· ſm iꝰ
gloriam ⁊ decorem ſuperpones ei Et ſi oīs quidem
mirarent̄ ī his que faciebat· ip̄e tamē hec que ſequū
tur non omnibus ſꝫ diſcipulis retulit· Vnō dicitur
Omnibuſqꝫ mirantibꝫ ī oībus que faciebat dixit ad
diſcipulos ſuos· Ponite vos in cordibꝫ veſtris ſer
mones iſtos· oſtenderat in monte diſcipulis gloriam
ſuam· ⁊ poſt hec liberauerat quēdam a ſpiritu neqꝫ
ſꝫ oportebat eū ſuſtinere ſalutarē paſſionē p nobis
Poterant autem diſcipuli conſ̄bari dicentes· nūq̄d
decepti ſumꝰ dū deum eſſe eum arbitraremur· Vt
ergo ſcirent· quid circa ipſum futurum erat velut
q̄ddā depoſitū iubet eos in mente h̄re paſſiōis miſte
riū dicēs Poite vos ī cordibꝫ v̄ris Q̄d dicit· vos·
diſtinguit eos ab aliis· neqꝫ enī oportebat vulgares

ſcire q̄n paſſurus eſſet· ſed erant potius certificandi
quoniā mortuus reſurgeret deſtruēs mortem ne
ſcandalizarentur ¶ Titus Cunctis igiꝉ admirantibꝫ
ſigna· ip̄e prenunciat paſſionem· nō enī ſigna ſaluāt
ſed crux beneficia p̄ſtat Vn̄ ſubdit filius ei hominis
fu·ē vt tra·in ma·hominū ¶ Orig. Non aūt expri
mit manifeſte a quo tradendus ſit aliquis enim dicit
eum traditū a iuda aliquis a populo Paulus autem
dicit ꝙ deus pater pro nobis omnibus tradidit eum
Sed iudas tanqꝫ pro pecunia tradens eum beſtialiter
prodidit ſed pater beneficii cauſa ¶ Theo· eorū aūt
infirmitati dominus condeſcendens ⁊ eos diſciplina
quadam gubernans quod de cruce dictum eſt· intelli
gere non permiſit vnde ſequitur At illi ignorabant
verbum iſtud· ⁊ erat uelatum ante eos ut non ſenti
rent illud ¶ Beda Hec ignorantia diſcipulos non
tā de tarditate q̄ꝫ de amore naſcitur qui carnales ad
huc ⁊ miſterii crucis ignari quem deum verum co
gnouerunt moriturum credere nequiuerunt Et quia
per figuras eum ſepe loquentem audire ſolebant et
iam que de ſua tradicione loquebatur figurate eum
illud ſignificare putabāt ¶ Cirillus Dicet autem ali
quis forſan Qualiter ignorauerūt diſcipuli ꝑmo
criſti miſterium cum per vmbram legis in pluri
bꝫ locis tangeretur· Sed vt paulus cōmemorat vſ
qꝫ ad hodiernum diem quando legitur moiſes vel
amē adiacet cordi eorū Expedit ergo accedentes ad
xp̄m dicere Detege oculos meos ⁊ cōtemplabor mi
rabilia de lege tua ¶ Theophilus Vide etiam diſci
pulorum reuerentiam In hoc ꝙ ſequitur ⁊ timebāt
interrogare eum de hoc verbo Nam timor gradus
eſt reuerentie·

¶ Intrauit autē cogitacio in eos quis eo
rum eſſet maior At ieſus uidens cogitacio
nes cordis illoꝝ apprehēdens puerum ſta
tuit illum penes ſe ⁊ ait illis Quicunqꝫ ſu
ſcepit puerum iſtum in nomine meo me ſu
ſcipit Et quicunqꝫ me recipit. recipit eum
qui me miſit Nam q̄ minor eſt inter omnes
uos· hic maior eſt reſpondens aūt iohannes
dixit preceptor vidimus quendā i nomine
tuo eicientem demonia ⁊ prohibuimus eū
quia nō ſequitur nobiſcum Et ait ad illum
ieſus Nolite ꝓhibere Qui enim non eſt ad
uerſus nos pro nobis eſt·

¶ Cirillus Inſidiatur diabolus multimode diligenti
bus optimam vitam ⁊ ſiquidem per carnales ſtu
bras obſidere valeat alicuiꝰ mentem affectus volup
tatū exacuit ſiquis aūt hos effugerit laqueos cupidi
nis glorie ſuſcitat paſſionē que quidem paſſio vane
glorie inuaſit quendam apoſtolorum ſuorum Vnde
dicitur Intrauit autem cogitatio in eos q̄s eorū eſſet
maior Hoc enim cogitare eſt cupientis eminentior
eē Improbabile aūt puto oēs diſcipłos hāc cogitatio
nem icurriſſe ſꝫ vno eā paſſo ne crimē alicui p̄ira aſſcri
ptum diſcipulorum euangeliſta machinari videret
exp̄mit ī deteminate dicēs ꝙ intrauit ī eos cogitatio

¶ Theoph. Videtur autem hanc paſſionem ex hoc
diſcipulos incurriſſe quod demoniacum curare non valuerunt
et altercantibus eis vnoquoque dicente quod non propter meam
impotentiam ſed alterius curari non valuit. ut ex hoc
inquiſitio contingeret quis eorum maior eſſet.
¶ Vel quia viderant Petrum Iacobum et
Iohannem ſeorſum ductos in montem. Et Petro cla
ues quondam promiſſas fuiſſe rati ſunt vel ipſos
tres ceteris vel Petrum omnibus eſſe prelatum. vel
quia in tributi ſolutione Petrum ipſi domino parifica
ri viderant ipſum pre ceteris arbitrabantur prefer
ri. ¶ Beda. Sed diligens lector hanc inter eos queſtio
nem quando didrachma redditum eſt inueniet fuiſſe ver
ſatam. Denique Matheus hoc in capharnaum memo
rat geſtum. Dicit autem Marcus. Et venerunt
capharnaum. qui cum in domo eſſent interrogabat
eos. quid in via tractabatis? At illi tacebant. Siqui
dem in via diſputauerunt. quis illorum eſſet
maior. ¶ Ciril. Dominus autem qui nouit ſaluos fa
cere. videns in mente diſcipulorum ſuper hoc cogitatio
nem ortam velut quandam amaritudinis radicem
priuſquam augmentum ſuſciperet radicitus eam euel
lit. Que enim recentes oriuntur paſſiones in nobis. facile de
ſtruuntur. ſed aucte difficile ſunt mobiles. Vnde ſe
quitur. Ieſus autem videns cogi. eorum appre. pu. ſta
tuit eum penes ſe. Diſcat qui nudum hominem putat
xpm eſſe. quamuis enim verbum caro factum
ſit nihilominus tamen deus. Nam ſolius dei eſt poſſe rimari
corda et renes. Quare autem puerum aſſumpſit. et po
ſuit penes ſe. agebatur cauſa vtilitatis et apoſtolo
rum. Depaſcitur enim in animis glorie morbus
maxime homines qui preeminent alijs. Puer autem
innocentem gerit mentem. immaculatum cor. et manet
in ſimplicitate cogitationum. non ambit honores. nec
[illegible] prerogatiue modum nec refugit vi
deri minimus ſe habere. Multam gerit ſerenitatem
[illegible] corde. Tales autem dominus amplexatur
et dignos prope ſe dignatur habere quaſi que ei
[illegible] ſapere. Ait enim. Diſcite a me
quia mitis ſum et humilis corde. Vnde ſequitur. Et ait
illis. quicumque ſuſceperit puerum iſtum in nomine meo me recipit
[illegible] et eadem eſt merces honorantibus
ſanctos ſiue ſit minimus ſiue preclarus honoratus
[illegible] xps ſuſcipitur. quod non vanum eſt
[illegible] prerogatiua. ¶ Beda. In hoc
vel ſimpliciter pauperes xpi ab eis qui velint
[illegible] pro eius docet honore ſuſcipiendos vel
[illegible] paruulos ipſos eſſe ſuadet. Vnde cum dicet
quicumque ſuſceperit puerum iſtum. addidit in nomine
meo. ut ſcilicet formam virtutis quam natura duce puer
obſeruat ipſi pro nomine xpi rationis induſtria ſe
ctarentur. Sed quia et ſe in puero ſuſcipi docet et ipſe
[illegible] eſt nobis. ne putaretur hoc eſſe ſolum
quod videbatur ſubiungit. Et quicumque me recipit re
cipit eum qui miſit me. Talem ſe videlicet ac tantum cre
di volens qualis ac quantus eſt pater. ¶ Amb. qui enim
imitatorem xpi recipit xpm recipit. et qui imaginem
dei recipit deum recipit. Sed quia imaginem dei non
poteramus videre facta eſt nobis per incarnationem verbi
ut reconciliaretur nobis que ſupra nos eſt di

uinitas. ¶ Ciril. Adhuc autem magis inſinuat primiſ
ſi verbi mentionem dicens. Nam qui minor eſt inter
vos omnes hic maior eſt. quod de modeſto dicit quod nihil
de ſe ſublime putat propter honeſtatem. ¶ Theoph.
Quia ergo dominus dixerat. Qui minor eſt inter vos omnes
hic maior eſt. timuit Iohannes ne forte malum aliquid
fecerint propria poteſtate quendam hominem prohiben
tes. Nam prohibitio non minorem prohibentem oſtendit
ſed maius aliquid ſapientem. vnde ſubdit. Reſpon
dens autem Iohannes dixit. Preceptor vidimus
quendam in nomine tuo eijcientem demonia et prohibui
mus eum. Non quidem inuidentes ſed operationem mi
raculorum diiudicantes. non enim cum eis miraculorum
poteſtatem acceperat. neque eum dominus miſerat ſi
cut illos. Neque ieſum in omnibus ſequebatur. vnde ſub
dit. quia non ſequitur te nobiſcum. ¶ Amb. Iohannes re-
plurimum diligens et ideo plurimum redamatus excludendum
putat beneficio eum qui non vtatur obſequio.
¶ Ciril. Sed oportebat magis penſare non hunc ipſum
eſſe miraculorum auctorem ſed gratiam que eſt in eo
que in virtute xpi miracula perficit. quod autem ſi non connumeratur
apoſtolis que xpi gratia coronatur. multe ſunt diuiſiones xpi donorum. Sed
quia tradidit ſaluator poteſtatem apoſtolis vt ſpiritus
immundos eijcerent. putauerunt nulli aliorum quam ſibi
ſolis licere conceſſam gerere dignitatem. et ideo ac
cedunt ſciſcitantes ſi liceat et alijs hoc agere. ¶ Am
broſius. Non reprehenditur autem iohannes. quia
amore faciebat. ſed docetur. vt nouerit infirmorum eſſe
firmorumque diſtantiam. Et ideo dominus etſi fortiores
remuneret. tamen non excludit infirmos. vnde ſequitur.
Et ait ad illum ieſus. Nolite prohibere. Qui enim
non eſt aduerſum nos. pro nobis eſt. bene domine.
Nam et ioſeph et nicodemus occulti diſcipuli propter
metum in tempore tamen ſuum tibi officium non ne
gauerunt. Sed tamen qui alibi dixiſti. Qui non eſt
mecum aduerſum me eſt. et qui mecum non colligit
diſpergit. aperi nobis. ne videatur eſſe contrarium.
Et puto quia ſiquis mentium conſideret ſcrutatorem
non debeat dubitare vniuſcuiuſque factum mente di
ſcerni. ¶ Criſ. Illic enim cum dixit. Qui non eſt me
cum. aduerſum me eſt. oſtendit diabolum et iudeos
ſibi eſſe contrarios. hic autem oſtendit eum qui in no
mine xpi demones eijciebat. in parte cum eis exiſtere.
¶ Ciril. quaſi dicat. Pro vobis qui xpm diligitis. ſunt
qui proſequi volunt. que ad ipſius gloriam ſpectant.
eiuſdem gratia coronati. ¶ Theoph. Mirare autem
xpi virtutem qualiter per indignos et non diſcipu
los eius gratia operatur. ſicut et per ſacerdotes ſanctificantur
homines. quamuis ſacerdotes ſancti non fuerint. ¶ Am
broſius. Cum autem hic eos qui poſſunt per manus
impoſitionem immundis imperare ſpiritibus in nomine
ieſu neget eſſe prohibendos. ſecundum matheum dicit his.
non noui vos. ſed aduertere debemus non eſſe ſenten
tiarum diſcordiam. ſed illud cenſeri quod non ſolum officij
in clericos ſed etiam virtutis opera requirantur tantum poteſt
eſſe xpi nomen. vt etiam parum ſanctis opituletur ad
gratiam. Vnde nemo purgati hominis ſibi gratiam vendi
cet in quo eterni nominis virtus operata ſit. Non enim
merito ſuo diabolus. ſed odio ſui vincitur. ¶ Beda.
Itaque in hereticis et malis catholicis non ſacra cõmuia

in quibus nobiſcum ſiit ⁊ aduerſum nos ſunt ſed di
uiſionem paci veritatiꝗ cõtrariã qua aduerſũ nos
ſiit ⁊ dominũ non ſequuntur nobiſcum deteſtari ⁊ ꝓ
hibere debemus.

¶ Factum eſt autem dum complerenẽ di/
es aſſumpcionis eius. ⁊ ipſe faciem ſuam fir
mauit ut iret ĩ ieruſalem Et miſit nuncios
ante conſpectum ſuum Et euntes intra/
uerunt in ciuitatem ſamaritanorum ut pa/
rent illi ⁊ non receperunt eum. quia facies
eius erat euntis ĩ ieruſalem Cum vidiſſẽt
aũt diſcipuli eius iacobus ⁊ iohannes dix/
erunt Domine vis dicimus ut ignis deſcẽ
dat de celo ⁊ conſumat illos Et conuerſus
increpauit illos ⁊ dixit Neſcitis cuius ſpi/
ritus eſtis filius hominis non venit animas
perdere ſed ſaluare Et abierunt in aliud ca
ſtellum.

¶ Ciril. Cum immineret tempus quo decebat domi
num peracta paſſione ſalubri celũ aſcẽdere decreuit
aſcendere ieroſolimam Vñ dicitur Factum eſt autẽ
dum cõplerentur dies aſſumptionis eius ⁊ ipſe faci
em ſuã firmauit. vt iret in ieruſalem ¶ Tit⁹ Quia
ibi oportebat verũ agnũ offerri vbi figuralis agn⁹
immolabaẽ dicit autem firmauit faciem ſuam id eſt
non huc ⁊ illuc ibat nec perambulabat vicos ⁊ mu
nicipia. ſed iẽ tenebat verſus ieruſalẽ ¶ Beda Ceſ
ſet ẽgo paganꝰ qñ hominẽ irridere crucifixum quẽ
⁊ tempus ſue crucifixionis conſtat quaſi deũ preui
diſſe. ⁊ quaſi ſponte crucifigendus locum quo cruci
figendus erat firmata facie id eſt obſtinata atꝗ im
perterrita mente petiſſe ¶ Ciril Miſit aũt nuncios
paraturos ei ⁊ comitibus ſuis hoſpicium. qui cum
iuiſſet ad terram ſamaritãorum non fuerũt admiſſi
Vñ ſequitur Et miſit nuncios ſuos ante conſpectũ
ſuum Et euntes intrauerunt in ciuitatem Samari
tanorꝫ. vt pararent illi. ⁊ nõ receperũt eum ¶ Am.
Diſce quia recipi noluit ab his. quos ſciebat nõ ſi
plici mente conuerſos nam ſi voluiſſet ex indeuotis
deuotos feciſſet Sed deus quos dignaẽ uocat ⁊ quẽ
vult religioſũ facit Cur aũt non receperint eũ euã
geliſta memorat dicens Quia facies eius erat eun
tis in ieruſalem ¶ Theo. Sed ſi intelligamꝰ ꝙ ꝓpẽ
hoc illum nõ receperũt. quia ire ieruſalẽ determina
uerat inueniunẽ hi excuſati qui non receperunt eũ
Sed dicendum ẽ. ꝙ in hoc ꝙ dicit euangeliſta. ⁊ ñ
receperũt illum intelligiẽ illud ꝙ neꝗ in ſamariã ve
nit Deinde quaſi aliquo interrogãte quare non rece
perũt ipſm. neꝗ eos audiuit hꝰ ſoluẽs diẽ nõ q2 impo
tens eſſet ſed quia illuc ire nolebat. ſed magis iero
ſolimã ¶ Beda Vel ieruſalem ire cõſpiciunt ſamari
te dominũ non recipiunt Nõ enim coutunẽ iudei ſa
maritanis vt iohannes oſtendit ¶ Ciril. Sed cum
dominꝰ qui oĩa nouerat ſciret ꝙ eius nũcij nõ eſſẽt
a ſamaritanis recipiendi ideo tamen precepit eis ꝙ

ꝓcederent quia mos erat ei omnia ſatagere erga ꝓ
fectum diſcipulorꝫ Aſcendebat quoꝗ ieroſolimã ꝓ
pinquante tempore paſſionis Ut igiẽ quando pati eũ
viderẽt. non ſcandalizarenẽ cõſideranes ꝙ oportet pa
cientes eſſe cum contumelias inferunt aliqui. ꝓmiſit ꝗ
ſi quoddam preludiũ ſamaritanorꝫ repulſa Profe
aũt eis ⁊ aliter futuri enim erant doctores orbis ter
rarum ciuitates ⁊ villas percurrẽtes ad predican
dum euangelicã doctrinam quibus aliquando occurre
rent aliqui minime recipientes ſacram predicationẽ
quaſi non concedentes ſecũ cõmorari ieſum Docet ig
tur eos ꝙ diuinam annunciãtes doctrinam plení eſſe
debebant paciencia ⁊ manſuetudine nõ aũt beſtiales
⁊ iracundi. ⁊ in peccantes in eos atrociter inſurgẽ
tes ſed adhuc nõ erant tales. imo zelo feruido con
citati. volebant ignem de celo ſup eos deducere Sequĩ
enim Cum vidiſſent autẽ diſcipuli eius Jacobus ⁊
Johannes dixerunt Domine vis dicimus vt ignis
deſcendat decelo ⁊ cõſumat illos ¶ Ambros Sciebãt
enim ⁊ phineea reputatum ad iuſticiam quia ſacrile
gos interemerat. ⁊ ad preces helie ignẽ deſcẽdiſſe de
celo vt ꝓphete vindicareẽ iniuria ¶ Beda Sciebãt
viri qui optime ſcirent mortẽ iſtã que animã diſſol
uit a corpore non eſſe formidandam ſed tonendũ
animum qui illam timerent nonnulla peccata [illegible]
punirent quo ⁊ viuentibus vtilis metus incuteretur
⁊ illis q̃ morte puniebanẽ non ipſa mors nocere [illegible]
peccatum qđ augeri poſſet ſi viuerent ¶ Ambroſ.
Sed vindicetur qui timet. vindictam non queri [illegible]
nõ timet. ſimiliter oſtenditur nobis in apoſtolis [illegible]
iſſe merita ꝓphetarum. qñ eãdem ſibi poteſtatem
ꝓphete meruit impetrãdi iure ꝓſumũt ⁊ hi ꝓmiſe
ꝙ ad ſermonem ſuũ ignis de celo deſcẽderet. qñ [illegible]
ſunt tomerini ¶ Titu. Cenſeẽ autem ab eis [illegible]
ſti⁹ eſſe. ſamaritanos perire dominũ non [illegible]
tes. qñ quinquaginta ſeruũ excludere cõptimo [illegible]
autem in eos non cõmouetur. vt oſtenderet quia [illegible]
habet vindicte ſtudium perfecta virtus nec [illegible]
cundia vbi plenitudo ẽ caritatis Nam nec excluden
da eſt infirmitas ſed iuuanda. procul a religioſis
dignatio procul a magnanimis cupiditas [illegible]
Unde ſequiẽ ⁊ cõuerſus increpauit illos ⁊ dixit [illegible]
ſcitis cuius ſpiritus eſtis ¶ Beda Iſti opuſculum
eis dominus non exẽplum ꝓphete ſancti ſed [illegible]
ciam vidicãdi que adhuc erat in rudibus [illegible]
tens eos nõ amore correptionem. ſed odio [illegible]
vindictam Itaꝗ poſtea qñ eos docuit quid eſſet [illegible]
gere ꝓximum tanqñ ſeipſm infuſo eẽ ſpiritu ſancto
defuerunt tales vindicte quãuis multo rariũ qñ
veteri teſtamento Quia ſicut ſequiẽ filius hominis
non venit animas ꝑdere ſed ſaluare Quaſi dicat
ergo qui eius ſpiritu ſignati eſtis etiam ad [illegible]
mitamini nunc pie cõſulentes ſed ĩ futuro [illegible]
dicãtes ¶ Ambro Non enĩ ſemꝑ ĩ eos qui peccaue
runt eſt iudicãdum quia nõnunqñ ampliꝰ [illegible]
mentia tibi ad patientiam lapſo ad correptionem [illegible]
niꝗ Samaritani citius crediderunt a quibus [illegible]
ignis arcetur.

¶ Factum eſt aũt ambulantibus illis in via

Dixit quidam ad illum Sequar te. quocumque
ieris. Et ait illis ihesus vulpes foueas ha
bent & volucres celi nidos filius aūt homis
non habet vbi caput ſuum reclinet. Ait aūt ad
alterum. Sequere me. Ille aūt dixit. Dn̄e
permitte michi primo ire et ſepelire patrem
meum. Dixitque ei ihesus. Sine vt mortui
ſepeliant mortuos ſuos. Tu aūt vade & annū
cia regnum dei. Et ait alter. ſequar te dn̄e
ſed primum permitte mihi renūciare hys qui
domi ſunt. Ait ad illum ihesus. Nemo mit
tens manum ſuam in aratrum & reſpiciens
retro aptus eſt regno dei.

¶ Theo. Cum ſit munificus ſit oīm dominus nō ſimpli
citer & ſine prudentia ſingulis dat ſupna & dīna dona. ſed
his qui digni ſunt recipe qui ſcilicet animā ſuā alie
nam a maculis prauitatum & hoc nos docet euange
lium verborum virtus cum dicit̄ Factum eſt aūt
ambulantibus illis in via dixit quidam ad illum Se
quar te quocumque ieris. primo quidem plurima cōtine
ri cautela inertia. conſequēter oſtenditur q̄ ple
nus eſt impudentia nimia. neque enim ſimiliter xp̄m ſe
qui probat ſicut alii plures de populo. ſed magis i
ſtare ad apoſtolicas dignitates. cum paulus dicat
Nemo aſſumat ſibi quiſquam honorem. ſed a deo vocat'
¶ Beda. Aulus etiam fuit comparare ſe incompre
henſibili ſaluatoris poteſtati dicens. Sequar te quo
cunque ieris. q̄ ſequi ſaluatorem ſimpliciter ad eius
doctrinam poſſibile eſt humane nature
per gratiam qua fungitur erga homines. non eſt autē
poſſibile eum currere vbilibet exiſtenti. Ipſe namque
incomprehenſibilis eſt & non circūſcribitur loco.
¶ Cyril. Aliquaque modo non immerito recuſabilē
dicit non. Docebat enim ipſum crucem ſuam accipere
& ſequi dominū & abrenūciare preſentis vite
delectabilia. Et hoc dominus in eo reprehendit non vi
tuperans ſed corrigens. Sequit̄ enim & ait illi ihus
Vulpes foueas habent & volu. celi nidos. fili' autē
hominis non habet vbi caput ſuum reclinet ¶ Theo.
Quia enim viderat dominū multum populū addu
cere putabat q̄ ab eis haberet precium. & q̄ ſi ipſe
dominum ſequeretur. poſſet pecuniam cōgregare.
¶ Beda. Unde dicitur ei. Quid me propter diuicias
& lucra huius ſeculi cupis ſequi. cum tante ſim pau
pertatis vt nec hoſpitiolum quidem habeam. & non
meo vtar tecto ¶ Criſ. Aſpice qualiter paupertatem
qui dominus docuerat per opera demonſtrat Non erat
ei menſa. non candelabrū non dom'. nec quicquam aliud
talium ¶ Cirill'. Myſtica aūt ſignificatio vulpes &
volatilia celi malignas & aſtutas poteſtates demonū
vocat quaſi diceret quando vulpes & volatilia in te
manſionem habent qualiter xp̄s in te requieſcet. que
communio eſt luci & tenebris ¶ Athana. Uel in hoc
dominus magnitudinē ſui muneris docet quaſi dicēs
ſi quae genita ſunt alia loco circūſcribi poſſūt. verbum vero dei
incomprehenſibilis poteſtatis eſt. Et ideo ne dicat

Sequar te quocunque ieris Ceterum ſi velis diſcipu
lus fieri abiices irrationabilia. eo q̄ impoſſibile eſt eū
qui morat̄ in irrationabilitate. verbi diſcipulū fieri
¶ Ambro. Uel vulpes hereticis cōparat fallax quip
pe animal & inſidiis ſemp intentum. & rapinam frau
dis exercet. nihil tutum. nihil otioſum. nihil patitur
eſſe ſecurum. eo q̄ intra hoſpitia hoīm predam req̄
rit. Ita ſunt heretici. qui domū ſibi parare nō norūt
ſed circūſcriptionibus ſuis alios decipe conant̄. hoc
animal neque manſueſcit unquam Und' apoſtolus ait. he
reticum poſt vnam correctiōem deuita. volucres vo
celi frequenter ad nequicie ſpiritalis ſimilitudinem
diriuātur. & veluti nidos quoſdam ſtruūt in pectori
bus improborum. & ideo dominante verſutia in affe
ctibus ſingulorum nulla poteſt diuinitatis eſſe poſ
ſeſſio Ubi autem mentem probarit innoxiam. ſupra
ipſā quōmodo vim ſue maieſtatis reclinat. quia pro
fuſiore quadam gr̄a bonorum pectoribus inſonat̄ Sic igit̄
non videt̄ conuenire ratiom vt ſimplicē fidelemque ipſum
arbitremur. qui domini dignatione reſpuitur. cum
indefeſſi famulatus obſequium ſpopōdiſſet Sed do
minus nō obſequiorum ſpeciē. ſed puritatem querit
affectus. nec obſequium eius admittit̄. cuius nō pro
batur officium. circūſpectum etenī fidei debet eſſe ho
ſpicium. ne dum infidelibus noſtre domus interna re
ſeramus. in aliēam perfidiam improuida credulitate la
bamur. itaque vt aduertas deum nō cultus aſpernā
tem eſſe ſed fraudis. qui repudiauit fraudulentum
elegit inocentem Sequitur enim Ait autem ad alte
rū Sequere me Sed hoc dicit ei cuius patrē iam
ſciebat mortuum Unde ſequit̄ Ille autem dixit. dn̄e
permitte mihi primum ire & ſepelire patrē meum.
¶ Beda Non diſcipulatū reſpuit ſed expleta pri
mū paterni funeris pietate. liberior aſſeq̄ deſiderat
¶ Ambro. Sed dn̄s quos miſerat. aduocat Unde
ſequitur dixitque Iheſus ſine vt mortui ſepeliāt mor
tuos ſuos tu aūt vade & annuncia regnū dei Cum re
ligioſū humani corporis ſepeliendi accepim' officiū
quomō paterni quoque funeris ſepult̄a prohibet̄ niſi
ut intelligas humana poſthabenda diuinis bonū ſtu
dium ſed maius impedimētum nam qui partit̄ ſtudiū
diminuat affectū qui diuidit curam differt profectum er
go prius ſunt obeūda que maxima Nā apoſtoli ne
occuparēt̄ ſtudio diſputādi miniſtros pauperibus ordi
narunt ¶ Criſ. Quid aūt magis neceſſarium pater
nis exequiis. quid facilius cū non eſſet multū temp
is dādū per hoc igit̄ docemur q̄ minimū tempis fru
ſtra ducere decet & ſi mille cogētia ſint. imo preferre
ſpiritalia cunctis admodū neceſſariis Dyabol' ei in
ſiſtit attentus volens aliquē aditum inuenire. & ſi
modicā ſumat negligentiam magnam operat̄ puſilla
nimitatē ¶ Ambro. Nō ergo paterni funeris ſepul
tura prohibetur ſed neceſſitudini generis diuine re
ligionis pietas antefertur. Illud conſortibus relinq̄
tur. hoc mandatur electis. quomō autem mortui ſe
pelire mortuos poſſunt. niſi geminam hic intelligas
mortem. vnam nature alteram culpe Eſt etiā mors
tertia in qua peccato morimur deo viuimus ¶ Criſ.
Cum ergo dixiſſet mortuos ſuos oſtendit hunc nō
eſſe mortuum eius puto enī denumero infideliū fuiſſe

defunctum ¶ Ambro. Aut quia ſepulcrū patens eſt guttur impioꝝ. memoria eorum abolenda pſcribit̄ quoꝝ ſimul cum corpore mentum occidit nec reuocatur ab offitio patris filius. ſed fidelis a perfido cōmunicatione ſecernit̄. non interdictum ē muneris ſed religionis miſterium cōmunionem nobis cū gentibus mortuis non futurā. ¶ Ciril. Vel aliter. erat eñ pater ſenectute grauatus. putabat aūt honeſtū aliquid agere dum ꝓponeret obſeruare ei debitam pietatem. ſcḋm i° honora patrem ⁊ matrem tuā. vñ ubi vocatus eſt ad euāgelicum miſterium dicente domino ſequere me. querebat inducias q̄ ſufficere poſſent ad decrepiti patris ſuſtentationem dicens. permitte mihi primū ire ſepelire patrem meū. Non ꝙ defunctum patrem ſepelire rogaret. neq̧ eñ xp̄us hoc agere volentem īpediuiſſet. ſed dixit ſepelire. i. ſuſtentare ī ſenectute vſq̧ ad mortē Sed dñs ad eū dixit Sine mortuos ſepelire mortuos ſuos. erāt eñ ⁊ alij curatores. linea parentele aſtricti. ſed vt eſtio mortui eo ꝙ nondum xp̄o crediderant. Hinc pcipe ꝙ preferenda ſit pietas qua deo tenemur. amori parentum. quibus reuerentiam exhibemus. quia p eos geniti ſumus. Sed oim deus cū non eſſemus adeſſe nos conduxit. parentes autem facti ſunt miſtri īntroitus adeſſe. ¶ Aug°. de ver. do. Hoc ergo dicebat dominus illi cui dixerat. ſequere me. Alius vero diſcipulus miſit ſe in medio. cui nemo aliquid dixerat Vn̄ ſequit̄ Et alter ait. ſequar te domine. ſed primū pmitte mihi ire ⁊ renūciare his qui domi ſunt. ne forte quō fieri ſolet. querāt me. ¶ Ciril. Imitanda aūt huiuſmodi ꝓmiſſio ⁊ omni laude plena. ſed querere reunciare his q̄ domi ſunt. licenciando ſe ab eis. oſtēdit ꝙ vtcunq̧ diuiſus ſit a dño. dum hoc pfecte adire ꝓpoſuerit mente Nam velle ꝯſulere proximos nō conſenſuros huic ꝓpoſito indicat ſe vtcunq̧ labentē ꝓpter qḋ dñs h̄ improbat Seq̄t eñ Ait ad illū ihe ſus Nemo mittens manum ſuam ī aratrū ⁊ reſpiciens retro aptus ē regno dei. Apponit manum aratro q̄ affectuoſus eſt ad ſequendum. tamē reſpicit retro q̄ dilationem petit occaſione redeundi ad domū ⁊ cū ꝓpinquis ꝯferendi ¶ Aug. ḋ ver. do. Q. d. ei vocat te oriens ⁊ tu attendis occidentem ¶ Beda. Manū etiā cuilibet in aratrum mittere ē. quaſi quodam cōpunctionis inſtrumento. ligno ⁊ ferro dnice paſſionis duriciā ſui cordis atterere. atq̧ ad pferēdos bonoꝝ opeꝝ fructus apire. quā ſiquis excolere īcipiēs cum vxore loth ad ea que reliquerat reſpicere delectatur. futuri iā regni munere priuat̄. ¶ Grecus. Crebri nāq̧ intuitus eoꝝ que deſeruimus. ꝓpter cōſuetudinē trahunt ad retroacta. violentum eñ quid vſus ad retinendū ſibi. Nā habitus ex vſu. ex habitu vero natura innaſcit̄. Naturā vero amouere vel alterare difficile. Nam etſi pauliſper declinet coacta. redit ad ſeipſam velociter ¶ Beda. Si autem ſecuturus dñm diſcipulus. quia vel domi renūciare velit. arguitur quid fiet illis q̄ nulla vtilitatis grā ſepe viſitant domos illoꝝ quos in mundo reliquerūt

Capitulum. Decimum.

Post hec aūt dſignauit dñs ⁊ alios ſeptuagintaduos ⁊ miſit illos binos ante faciē ſuā ī omnē ciuitatē ⁊ locū quo erat ipē venturus ⁊ dicebat illis Meſſis quidem multa operarij vero pauci Rogate aūt dñm meſſis vt mittat operarios in meſſem ſuam.

¶ Ciril. Certificauerat deus p ꝓphetas ꝙ euāgelij pdicatio ſalutaris ꝯphenſura erat nō ſolū iſrael ſed etiā gētiū greges. ⁊ ideo a xp̄o p°. xij. apl̄os ⁊ alij lxxij. ſūt īſtituti. vñ dr̄. Poſt hec aūt deſignauit dñs ⁊ alios. lxxij. ¶ Beda. bīi lxxij. mittunt̄ qa toti mundi gentibus euāgeliū predicandū erat ut quā xij. pmo ꝓpē. xij. tribꝰ iſrael. ita ⁊ hi ꝑ exterl gentes deſtinarent̄ ībuendas ¶ Aug. de que. euā. ſi etiā xxiiij. horis totus orbis pagit̄ atq̧ luſtrat̄ ei miſteriū illuſtrādi orb̄ p euāgeliū trinitatis in lxxij. diſcipul̄ intimat̄. vicies eñ quaterni ſeptuaginta duo pondius ¶ Bed. Sicut at xij. apl̄os formā epōꝝ p̄monſtrare nēo ē qui dubitet. ſic p hos lxxij. figurā preſpiteroꝝ. i. ſecundi ordīs ſacerdotū geſſiſſe ſciendū ē tñ etſi primis eccleſie temporib; ut aplica ſcriptura teſtis: vtriq̧ preſpiteri vtriq̧ vocabant̄ ⁊ epiſcopi quoꝝ vnū ſapiētie maturitatē. aliud induſtriā cure paſtoral̄ ſignificat ¶ Ciril. Quiꝰ etiā forma i verbis moiſi figurabat̄. qui iubente deo. lxx. elegit q̄bus de ſpū īfundebat In exodo etiā ſcriptū ē de filijs iſrael ꝙ venerunt ī helym. qḋ interpretat̄ aſcenſus ⁊ erāt ibi. xij. fontes aquaꝝ. ⁊ lxx. palme Conſiderantes ad augmentum ſpiritale regimus. xij. fontes ſcilicet ſacros apl̄os a quibus haurimus ſalutis ſcientiam cut a fontib; ſaluatoris. ⁊ lxx. palmas. hos ſcilicet qui nunc deſtinati ſunt a xp̄o. Eſt eñ palma arbor bone medulle. bene radicata ⁊ fertilis ⁊ ſemp nāſcens in aquis. alta ſimul ⁊ frondes porrigens ſurſū Sequitur Et miſit illos binos ¶ Grego. ī omel. Binos ī pdicatione diſcipulos mittit. quia duo ſunt precepta caritatis dei. videlicet amor ⁊ proximi Et minus q̄ inter duos caritas haberi nō poteſt quatinus hec nobis tacitus innuat. quia qui caritatem erga alium non habet predicationis officiū ſuſcipe nullatenꝰ debet ¶ Origenis. Sic etiā ⁊ xij. bini ⁊ bini numerati fuerunt. vt in eoꝝ cathalago matheus oſtendit. eñ bini famularent̄ dei verbo. antiquū eſſe videtur Eduxit eñ deus iſrael de egipto p manus moiſi ⁊ aaron ioſue quoq̧ ⁊ caleph concordantes pcauerunt ꝓuocatum a xij. exploratoribus populū. Vnde dicit frater a fratre adiutus vt ciuitas vallata ¶ Beda. Simul etiā p hoc indicauit ꝙ ſi aliq̄ pares ſint ſpiritalib; donis. hoc nō ſinet in eis preualere genꝰ oppinionis paſſionē ¶ Greg. ī omel. Bene autem ſubditur ante faciē ſuā ī omnē ciuitatem ⁊ locum quo erat ipē venturus. Predicatores aūt ſuos dominꝰ ſequitur. qa predicatio pueniē. ⁊ tunc ad mentis noſtre habitaculū dñs venit qñ verba exhortationis pcurrūt atq̧ p h° veritas ī mēte ſuſcipit̄. hīc pdicatoribus iſaias dic̄. parate viā dñi rectas facite ſemitas dei nr̄i.

¶ Cri. Deſignauerat autem dominus diſcipulos per multitudinem doctoribus indigentem Sic. n. agri ſpicati multos meſſores deſiderant Sic qui cre dituri erant innumerabiles exiſtentes. multis docto ribus indigebant. Unde ſequit᷑ Meſſis quidem mul ta ¶ Criſ. Sed qualiter meſſem vocat. cum res ad preſens exordium ſumat. nondum tāto aratro aut ſulcis productis de meſſibus tractat Poterant eñ diſcipuli vacillare ⁊ ſecum meditari. ⁊ dicere quali ter nos numerus breuis emendare poterimus to tum mundum. ideo ꝫ ſophiſtas: munitos nudi: domi nantes ſubiecti: Hec igitur conſideratiōe talium tur batur. vocat̄ euāgelium meſſem. quaſi diceret pa rata ſunt omnia. mitto vos ad paratam collectionē fructuum eodem die ⁊ ſerere poteſtis ⁊ metere. ſicͭ enim colonus exiens ad meſſes letatur. ſic etiā vos multo amplius ⁊ alacrius neceſſarium eſt exire in mundum. nam hoc negociuꝫ meſſis eſt agros uobis euidens preparatos ¶ Grego. i omelia Sed non ſine graui merore loqui poſſumus. quod ſubditur. Operarij vero pauci. quia etſi ſūt qui bona audiāt ſunt qui dicant Ecce mundus ſacerdotibus plenꝰ ſed tamen i meſſe dei rarus valde reperitur operator quia officium quidem ſacerdotale ſuſcipimꝰ. ſꝫ opꝰ officij non implemus ¶ Beda Sicut autem meſſis multa eſt omnis turba credētium. ita operarij pauci ſunt apoſtoli ⁊ imitatores eorum qui mittuntur ad meſſem ¶ Cirl. Sicut autem agri ſpacioſi meſſores multos exigunt ⁊ ſic multitudo crediturorꝫ chriſtū Unde ſubdit Rogate ergo dominum meſſis vt mit tat operarios in meſſem ſuam. Illud autem attende. quia non dicit Rogate dominum meſſis vt mittat operarios in meſſem ſuam. ipſe poſtmodum hoc pegit. Ipſe igitur eſt dñs meſſꝭ ac per eum ⁊ cum eo deus per omnibus dominatur ¶ Criſ. Multiplicauit aūt poſtmodum eos. non addens ad numerum. ſed conce dens virtutem Inſinuat autem ꝙꝫ magnum donum eſt operarios mitti i meſſem diuinam. p hoc ꝙ dicit dominum meſſis ſup hoc eſſe rogandum ¶ Grego. Per hoc etiam inducendi ſunt ſubditi. vt pro ſuis paſtoribus rogēt. vt digna eis operari valeant. nec ab exhortatione torpeat lingua. Sepe enim pro ſua nequicia predicantium reſtringitur lingua Sepe vo ex ſubditorum culpa agitur. vt eis qui preſunt. p̄ dicationis ſermo ſubtrahatur.

¶ Ecce ego mitto vos ſicut agnos in ter lupos. Nolite portare ſacculum neqꝫ pe ram neqꝫ calciamēta ⁊ neminem per viam ſalutaueritis.

¶ Cirl. Narrat lucas ꝯſequēt̄ lxx. diſcipulos uē bis ſibi a xp̄o apoſtolicā eruditionem. modeſtiā innocentiā equitatem nihilqꝫ mūdanorꝫ ſacris predi cationis ſerre Aſpirare autem adeo fortitudinē vt nulla terribiliū formident neqꝫ ipſā mor tem Unde dicit ie ¶ Criſ erat enim inter oia pericu lorū ſolatium virtus mittentis eos Et ideo dicit Ecce ego mitto vos. quaſi diceret hoc ſufficit ad cō ſolationem veſtram hoc ſufficit ad ſperandum ⁊ nō metuendum ſuperuentura mala que ſignificat ſubdens Sicͭ agnos int᷑ lupos ¶ Iſid. Albas denotans i di ſcipulis ſimplicitatē ⁊ innocētiā nam d bachantes ⁊ ſua enormitate iurantes nasc nō agnos appellat ſꝫ hedos ¶ Amb. Contraria autem ſūt ſibi iſta anima lia vt alia ab alijs deuorentur. ſ. agni a lupis ſꝫ bo nus paſtor lupos gregi ſuo timere non nouit Ideoꝫ ꝙ iſti diſcipuli non i predam ſed ad gratiā dirigun tur. ſollicitudo enim paſtoris boni efficit vt lupi in agnos audere nihil poſſint Mittit ergo agnos int᷑ lupos ut cōpleretur illud tūc lupi ⁊ agni ſimul pa ſcentur ¶ Criſ. Hoc eñ fuit manifeſtū indicium p̄ clari triūphi. vt cū circūdati eēnt diſcipli xp̄i ab ho ſtibus quaſi agni inter lupos eos tamen conuerterent ¶ Beda. Uel ſpūalit̄ lupos vocat ſcribas ⁊ pha riſeos qui ſūt clerici iudeorum ¶ Ambro. Uel lupis ſunt heretici comparandi. lupi enim beſtie ſunt que inſidiantur ouibus ⁊ circa paſtorales verſantur caſas. Habitacula domorū intrare non audent. ſom num canum. abſentiam aut deſidiam paſtorum explo rant. ouium guttur iuadit. vt cito ſtrangulent fere rapaces natura corporis rigidiores. ut ſe facile nō poſſint iflectere Impetu quodam ſuo ferunt᷑. ⁊ ideo ſepe deluduntur Si quem priores hominē viderint vocem eius quadam nature vi feruntur eripe. Si aūt homo prius eos uiderit exagitati memorant᷑. ſic heretici inſidiantur ouibus xp̄i. fremunt circa cau las nocturno tempore. ſemp eñ pfidis nox ē qui lu cem xp̄i nebulis praue interpretationis obducunt Stabula tamen xp̄i itrare non audent. ⁊ ideo nō ſa nantur. ſicut curatus ē ille i ſtabulo qui incidit i la trones Explorant paſtoris abſentiam. quia preſen tibus paſtoribus oues xp̄i icurſare non poſſūt. qua dam etiā mentis intentione duri ſic ac rigidi nequaꝗꝫ ſolent a ſuo errore deflectere quos ſcripture verꝰ interpres xp̄us illudit vt i vanum ſuos effundant impetus. ⁊ nocere non poſſint Qui ſiquem verſu ta diſputationis ſue circūſcriptione preuenerint faci unt obmuteſcere Mutus eſt enim qui verbum dei ñ eadem qua eſt. gl̄ia confitet᷑ Caue igitur ne tibi vo cem tollat hereticus. ne priorem non ipſe depreben deris Serpit eñ dū latet eiꝰ pfidia. ſi aūt cōmēta īpietatis eiꝰ agnouiſ is iacturā pie vocis timē ñ potis Mutitur inuadūt vitalib vulnus affigunt dum ani mam petunt ſi autē audis aliquem ſacerdotem dici ⁊ rapinas eius cognoſcis foris ouis intus lupus ē ꝙ huiacnead i ſaturabali crudelitate rabiē ſuā deſide rat explē ¶ Grego. Mulo eī cū regiminis iura ſuſci piūt ad lacerādos ſubditos inardeſcūt terorē pt̄atis exhibent Et quia caritatis viſcera nō habent deum videre appetunt patres ſe eſſe minime recognoſcūt humilitatis locū in elacionem dominationis imutāt Contra que omnia conſiderandum nobis eſt ꝙ ſicut agni inter lupos mittunt᷑ vt ſenſū ſeruātes innocen tie morſū malicie nō habeamus Qui enim locū p̄dica tionis ſuſcipit mala iferre nō debet ſed tolerare quē ⁊ ſiquando zelus rectitudinis exigit vt erga ſubiec tos ſeuiat intus paterna pietate diligat quos foris quaſi i ſequendo caſtigat Quod tunc rector bene ex hibet cum terrene cupiditatis honoribꝫ nequaꝗꝫ mē tis colla ſupponit Unde ſubdit᷑ nolite portare ſaculum

neqꝫ peram ¶ Grego. nazanzenus. Quoꝝ ſumma ē ut adeo vtuoſi exiſtāt ꝙ nō minus ꝑpter vite modum q̄ꝫ ꝑpter eoꝝ verbū euāgeliū ꝑficiat ¶ Greg. Tanta em̄ predicatori dꝫbet eſſe in deo fiducia. ut ꝑ ſentis uite ſūptus q̄uis nō ꝑuideat. tū ſibi hos non deeſſe certiſſime ſciat Ne dū mens eius occupatur ad tꝑalia minus alijs ꝑuideat eterna. ¶ Ciril. Sic igit̄ precepat. nec de ipo ſubiecto curā hr̄e cū dixerat Mitto vos ſicut agnos īter lupos. Nec etiam ꝯceſſit ſollicitos eſſe erga extrinſeca corpori. cū dixit Nolite portare neqꝫ ſacculum neqꝫ perā. nec etiā ꝯceſſit portare aliq̄d eoꝝ que nondū vinta ſunt corpori Vn̄ ſubdit. neqꝫ calciamēta Nōſolū aūt ſacculū ⁊ perā portare ꝓhibuit. ſꝫ nec aliquā ſtudij diſtractionem ꝑmiſit aſſumere. qui nec ab obuiantiū ſalutatione diſtrahi voluit. vn̄ ſubdit Et nemine ꝑ viā ſalutaueritis Q̄d ⁊ oudū ab heliſeo dictum fuit. q. d. recto tramite ad opus procedite non alternātes bn̄dictionib̄ benedictiōes Damnum enim ē expendere tēpus predicationibus competens fruſtra ī preter neceſſarijs rebus. ¶ Ambroſius. Non ergo hic dn̄s ꝓhibuit ꝙ beniuolentie diſpliceret officiū ſed ꝙ ꝓſequēde deuotionis intentio plus placeret ¶ Greg. nazan. Mandauit etiā h̄ eis dn̄s ad vbi gl̄am ne viderēt ī eis magis uigē poſſe blādicias voluit eē eos n̄ eſſe ſollicitos in vbis alienis. ¶ Greg. Hec autem vba ſiq̄s etiā ꝑ allegoriā velit itelligi. pecunia clauſa in ſacculo ē ſapientia occulta. Qui igit̄ ſapiētie verbum habet. ⁊ h̄ ērogare proximo negligit. quaſi pecuniā in ſacculo ligatā tenet Per perā vo onera ſeculi. ꝑ calciamēta mortuoꝝ opeꝝ exēpla ſignificāt Qui ergo officiū ꝑdicatōis ſuſcipit. dignū nō ē vt op⁹ ſecularīū negocioꝝ portet Ne dū h̄ eius colla deprimit. ad ꝑdicanda celeſtia nō aſſurgat. Nec dꝫbet ſtultoꝝ opeꝝ exempla ꝯſpicere. ne ſua opa quaſi ex mortuis pellib̄ credat munire. ne ſcilicꝫ quia alios talia feciſſe ꝯſiderat. ſe etiā facere licenter putet.

¶ Amb. nihil etiā dn̄s ī nob̄ mortale vult eſſe. mortale em̄ atqꝫ terrenū calciamentū moiſes iubet̄ ſoluē cū mitteret̄ ad populū liberādum Q̄d ſi quē mouet q̄ ratiōe ī egipto calciati iubent̄ edere agnum. apl̄i aūt ſine calciamento ad ꝑdicandū euāgeliū dirigūt̄ is conſiderare debet q̄a ī egipto poſitus dꝫbet adhuc morſus cauere ſerpentis Multa em̄ venena ī egipto Et q̄ ī typo paſca celebrat. patere poteſt vulneri. q̄ aūt miſter ē vitatis. venena nō trepidat ¶ Greg. Ois aūt qui ſalutat in via. ex occaſiōe ſalutat itineris nō ex ſtudio optāde ſalutis. Qui igit̄ nō amore eterne pr̄ie. ſꝫ ꝑmioꝝ ambitu ſalutem audiētib̄ ꝑdicat. quaſi ī itinere ſalutat quia ex occaſiōe ⁊ non ex intentione ſalutem audientibus exoptat.

¶ In quācūqꝫ domū ītraueritis ꝑrimū dicite pax huic domui ⁊ ſi ibi fuerit filius pacis. requieſcet ſupꝫ illū pax vr̄a. ſin aūt ad vos reuertet̄. In eadem aūt domo manete edentes ⁊ bibentes q̄ apud illos ſūt. dign⁹ ē em̄ oparius mercede ſua Nolite trāſire de domo ī domū Et ī quācūqꝫ ciuitatem intraueritis ⁊ ſuſceperit vos mādu cate q̄ apponunt̄ vobis. ⁊ curate īfirmos q̄ in illa ſunt. ⁊ dicite illis. appropinq̄uit ī vos regnū dei In quācūqꝫ ciuitatē ītrauitis ⁊ n̄ receperint vos. exeūtes ī plateis ei⁹ dicite. etiā puluerē qui adheſit nobis d̄ ciuitate vr̄a extergimus in uos. tamen hoc ſcitote quoniā appropinq̄uit regnum dei. dico aūt vobis q̄a ſodomis ī die illa rmiſſi⁹ erit q̄ꝫ illi ciuitati.

¶ Ciril. Bonoꝝ oīm mater pax ē ſine qua contumania ſunt ꝑpter q̄d dn̄s diſcipulis mer[illegible] illico pacem iuſſit proferre. tanq̄ꝫ bonoꝝ [illegible] dicens In quacūqꝫ domū ītrauitis ꝑmū dicite pax huic domui ¶ Amb. Vt ſcꝫ pacis ꝑferam⁹ [illegible] ipe ꝑmus igreſſus pacis bn̄dictōe celebret ¶ Crꝫ Vnd̄ ⁊ pōtifex eccl̄ie tradit eā dicēs Pax vob̄ Inplorāt aūt pacē ſancti. nonſolū eā q̄ vꝫtē inter ſe bis admiucē. ſꝫ ⁊ eā que ꝑtinet ad noſipos Nā ſepius ī pectore bellū gerim⁹ ⁊ nullo moleſtante turbamur necnon praua deſideria ꝯ̄ nos crebro inſurgunt.

¶ Titus. Dicit̄ aūt pax huic domui. ſcilicet habitatibus domū. ut oīs alloquātur. maiores parit̄ ⁊ minores. neqꝫ tū indignis vr̄a ſalutatio dirigāt. vn̄ ſubditur Et ſi ibi fuerit filius pacis. requieſcet ſuper illum pax veſtra Quaſi diceret Vos quidem ꝓferetis verbum. res aūt pacis applicabitur [illegible] ad vbicūqꝫ dignū eſſe videbit̄ Siq̄s aūt non fuerit dignus. non eſtis deluſi. nec verboꝝ veſtroꝝ gr̄a ꝑ[illegible] rīt. imo reciprocat̄ ad uos Et hoc eſt quod ſubdi[tur] Sin autem ad vos reuertet̄ ¶ Grego. Pax enim que ab ore predicatoris offertur aut requieſcet in domo ſi in ea fuerit quiſq̄ꝫ predeſtinatus ad vitam ⁊ celeſte verbum ſequit̄. q̄d audit aut ſi nullus audire voluerit. ipſe predicator ſine fructu nō erit quia ad eū pax reuertitur dum ei a dn̄o ꝑ labore ſui operis merces recompenſat̄ Si aūt pax veſtra recipi dignum ē vt ab eis eterna ſtipendia conſequamur quibus pr̄ie celeſtis premia offerimus. vn̄ ſequitur In eadē aūt domo manete edentes ⁊ bibentes que apud illos ſunt Ecce qui perā ⁊ ſacculum portari probibuit ſumptus ⁊ alimenta ex eadem ꝑdicatiōe ꝯcedit ¶ Crꝫ. ſꝫ ne aliquis diceret cōſumo res gr[illegible] as parando aduenis menſam. illū primo [illegible] facit tibi pacis donum offerre cui nihil eſt equale vt ſcias te maiora q̄ꝫ des ſuſcipe ¶ Titus. vel aliter [illegible] tinua. quia nō eſtis ꝯſtituti iudices eoꝝ qui ſunt [illegible] gni vel indigni edatis ⁊ bibatis que vobis offerūtur ab eis Dimittite aūt mihi eoꝝ q̄ vos recipiunt [illegible] amen. niſi vobis q̄ꝫ ſit notum. non eſſe ibi filium pacis. tunc em̄ forſaſſis retrocedere debetis ¶ Theo. Vide igit̄ qualiter diſcipulos mendicare [illegible] pro ꝑcio eos nutrimentū habere voluit. Nā ſubdi[t] Dignus eſt em̄ oparius mercede ſua ¶ Gregorius Sunt enim iam de mercede opari⁹ ipſa alimenta ſuſtentationis vt hic merces de labore ꝑdicatōis ichoet̄ q̄ illic de vitatis viſione ꝑficit̄. q̄ ī re ꝯſiderādū ē ꝙ vni nr̄o opi due mercedꝫ dꝫbēt. vna ī via q̄ nos ī labore ſuſtētat alia ī pr̄ia q̄ nos ī reſurrectiōe remunerat

Oſtenditur ergo que in pñti recipitur hoc in nobis de
bet agere ut ad ſequentem mercedē robuſtius tenda
tur verus ergo quiſqȝ predicator non ideo p̄dicare
debet ut in hoc tēpore mercedem rapiat ſed ideo mē
cedem recipe ut predicare valeat Quiſquis namqȝ
ideo p̄dicat ut hic laudis uel muneris mercedē reci
piat eterna mercede ſe priuat ¶ Ambro. Subditur
virtus alia ne de domo ad domū quis vaga facilitate
demigret Sequitur em̄ Nolite tranſire de domo
in domum ut ſcilicet i amore hoſpitali ſeruem⁹ cōſtan
ciam neqȝ aliquam amicicie neceſſitudinem facile re
ſoluamus ¶ Beda deſcripto aūt diuerſe domus ho
ſpicio quid iam in ciuitatibus agere debeāt docet. pijs
ſcilicet in omnibus cōmunicare ab impiorum vero p
omnia conſortio ſeceri Unde ſequit̄ Et in quamcumqȝ
ciuitatem intraueritis et ſuſceperint vos manduca
te que apponentur vobis ¶ Theo. Quamuis modi
ca ſint et vilia nihil amplius inquirentes. deinde
ut etiam vos vt operantes miracula homines ad ſu
am p̄dicationem attraherent Unde ſubdit Et curate
infirmos q̄ i illa ſūt et dicite illis appropinquauit i uos
regnum dei Si enim prius curaueritis deinde docue
ritis proſperabit̄ ſmo et homines credent regnum
dei appropinquare nō em̄ curarēt niſi hoc aliqua vir
tus diuina ꝑficeret Sed etiam cū ſm animā curant̄
appropinquat in eos regnum dei qd̄ longe eſt ab eo.
in dominat̄ peccatum ¶ Orig. Vide aūt dignitatem
apoſtolorum nihil ſenſibile monēt ꝑferre. qualia q̄ ar
tificioſa et ꝑbetas ſciliȝ bona terrena ſed quedam
nouam mirabilia ſcilicet regnū dei ¶ Maximus Di
citur autem appropinquauit. non ut oſtendat tempo
ris breuitatem neqȝ em̄ regnum dei venit cum obſer
uatione ſed oſtendit diſpoſitionē hominū ad regnum
in quo quidem potentia eſt in omnibus credentibus
actu vero in his qui reſpuunt corporalem vitam. et ſo
lam eligunt ſpiritualem qui dicere poſſūt Uiuo autē
iam non ego ſed viuit in me xp̄s ¶ Ambro. deinde docet
excuciendum de pedibus puluerē. ſi quis recipiēdos
eos in hoſpitio non putauerit dicens in quācūqȝ
ciuitatem intraueritis et non receperint vos Exeun
tes in plateas eius dicite et̄ puluerem pedum qui ad
heſit nobis de ci. veſtra extergim⁹ in vos ¶ Be
de Ad conteſtationē terreni laboris. quem pro illis
ſuſcepere vel ut oſtēdat̄ uſqȝ adeo ſe ab ip
ſis nihil terrenum querē vt etiā puluerem de terra
eorum non ſibi patiātur adherere Uel per pedes ipſm
opus et inceſſus p̄dicationis ſignificatur puluis ve
ro quo aſpergunt̄ terrene leuitas eſt cogitationis a
qua ſummi doctores immunes eſſe nequeunt Qui
ergo ſpreuerit doctrinam labores et pericula docenti
um ad teſtimonium ſue damnationis inflectunt ¶ Ori
excutiente ergo puluerē pedum in eos quodammō
dicunt puluis peccatorū veſtrorum merito veniet ſu
per vos Et attende qȝ quecumqȝ ciuitates nō ſuſtipi
unt apoſtolos ſanāqȝ doctrinam. hñt plateas iuxta il
lud lata eſt via que ducit ad ꝑditionem ¶ Theo Et
non recipientibus apoſtolos appropinquare regnū
dei docet et beneficium ſic non recipientibus in ꝑiudici
um Unde ſubdit Tamen hoc ſcitote quoniā appropi
quauit regnum dei Sicut aduentus regis eſt quibu

dam ad penam ſ quibuſdā vero ad honorē vnde de eo
rum pena ſubdit̄ Dico autem vobis quia Sodomis
in illa die remiſſius erit qȝ illi ci. ¶ Euſebi. Nam in
ciuitate Sodomitarū non caruerunt angeli hoſpicio
ſed Loth inuentus eſt dignus eos hoſpitari ſi ergo
ad acceſſum diſcipulorum nec vnus inuenietur i ci
uitate qui eos recipiat. quō non peior erit ciuitate
ſodomorum Hic igitur ſermo docebat eos audacter
aggredi regulam paupertatis. Non em̄ poſſet conſi
ſtere ciuitas nec villa nec vicus ſine aliquo incola
noto deo. Nā nec ſodoma ſubſiſteret non repto loth
quo recedente tota repente perijt. ¶ Beda. Sodo
mite quoqȝ ipſi etſi i hoſpitales fuerint. inter cetera
carnis animeqȝ flagitia. nulli tamen apud eos tales
hoſpites quales apl̄i reperti ſūt et Loth quidē aſpec
tu iuſtus erat et auditu non tamen ibi aliquid docu
iſſe aut ſigna feciſſe perhibetur.

¶ Ve tibi corozaim Ve tibi bethſaida. qȝ
ſi in tyro et ſydone facte fuiſſent virtutes q̄
i uobis facte ſūt olim in cilicio et cinere ſedē
tes penitterent Verumptn̄ tyro et ſydoni r̄
miſſi⁹ erit i iudicio qȝ uobis Et tu caphar
naum ante uſqȝ in celum exaltata vſqȝ ad
infernum demergeris Qui vos audit me
audit et qui uos ſpernit me ſpernit Qui au
tem me ſpernit ſpernit eum qui me miſit

¶ Ambr. Docet dominus grauiori pene obnoxios
fore qui euāgelium non ſequēdum qȝ qui legem u
dicauerit eſſe ſoluēdā dicens Ueh tibi corozai veh
tibi betſaida ¶ Be Corozai bethſaida et capharnaū
tiberiadis quoqȝ quā iohannes nominat ciuitates ſūt
galilee ſite i litore laci genezareth qui ab euāgeliſtis
mare galilee vel tiberiadis appellatur. Plāgit ergo
dominus has ciuitates. que poſt tāta miracula atqȝ
virtutes non penituerunt peioreſqȝ ſunt gentibus
naturale tantum ius diſſipātibus quia poſt deſcrip
te legis contemptum. filium quoqȝ dei et gloriā eius
ſpernere non timuerunt vnde ſequitur. Quia ſi in
tyro et ſidone facte fuiſſent virtutes que i uob̄ facte
ſūt oli i ci. et ci. ſe. pe. In cilicō qd̄ de pil̄ capꝝ ꝯtexit̄
aſperam peccati pungentis memoriam ſignificat. in
cinere autem mortis conſiderationē ꝑ quā i puluerē
redigimur demonſtrat Porro in ſeſſione humiliatio
nem ꝓprie cōſcientie ſignificat Impletum autem vi
demus hodie dictum ſaluatoris. quia ſcilicet coroſai
et betſaida preſente dn̄o credere noluerunt. Tirus
aūt et ſidō quōdā et dauid et ſalomoni amice fuē et p⁹
euangeliſantibus xp̄i credidere diſcipulis ¶ Criſ. de
plorat autem has ciuitates ad noſtrū exemplum. co
qȝ effuſio lacrimarū et gemitus amarus ſup patien
tes inſenſibilitatem doloris nō modicum antidotum ē
et ad correctionem patientium. et ad remedium inge
miſcentium ſup eos. Nō ſolum aūt ꝑ deplorationem
inducit eos ad bonum. ſed etiam ꝑ terrorem. vnde ſeq̄
tur Uerumtamen tiro et ſidoni rmiſſius erit qȝ vob̄
in iudicio Hoc et nos audire debemus. Non enim
ſolis illis ſedetā nobis peius iudiciū ſtat nie niſi re
ceperim⁹ intrantes ad nos hoſpites quoꝝ puluerē

precepit excutere· Cũ autem plurima ſigna feciſſet
dñs ĩ capharnaũ ⁊ eũ incolam habuiſſet· videbatur
ſup alias ciuitates exaltata· ſꝫ ꝓpter incredulitatem
cecidit in ruinã· vnde ſequit̃ Et tu capharnaũ vſqꝫ
in celum exaltata vſqꝫ ad infernum demergeris· ut
ſcilicet iudicium ſit ꝓportionabile honori ¶ Be·du
plex aũt ĩ hac ſnĩa ſenſus ẽ· vel ideo ad infernum de
mergeris· quia ꝯ̃ predicationẽ meã ſupbiſſime reſti
tiſti· ut· ſ· intelligat̃ in celũ exaltata ꝑ ſupbiam· vel
ideo quia es exaltata vſqꝫ ad celum meo hoſpicio ⁊
meis ſignis maioribus plecteris ſuppliciis q̃a his q̇̃
credere noluiſti Et ne quis putaret hãc increpatõꝫ
ill' tantũmodo ciuitatibꝫ vel ꝑſonis ꝯuenire que do
minũ ĩ carne videntes ſpernebant· ⁊ nõ oĩbꝫ qui ho
die q̇̃ euãgelii verba deſpiciunt· ꝯſequẽter adiunxit
dicens Qui vos audit me audit ¶ Ciril· Per quod
docet quicq̃d ꝑ ſanctos apł'os dr̃ acceptandum eẽ
quia qui illos audit· xp̄m audit· Jneuitabilis ergo
pena hereticis imminet· qui apł'oꝝ negligunt verba
Sequit̃ eñ Et qui vos ſpernit· me ſpernit ¶ Beð
Vt ſcilicet in audiendo quiſqꝫ vel ſpernẽdo euãgelii
p̄dicationẽ· non viles quaſqꝫ ꝑſonas· ſꝫ dñm ſaluato
rem imo ip̄m p̄rem ſpernere ſe vel audire diceret·
Nam ſequit̃· Qui aũt me ſpernit· ſpernit eũ q̇ mi
ſit me· quia ĩ diſcipulo magiſter audit̃· ⁊ in filio pat̃
honorat̃ ¶ Aug· de ver· do· Si aũt ſermo dei ad vos
q̇̃ ꝑuenit ⁊ in eo loco vos ꝯſtituit· videte ne ſperna
tis nos· ne ad illum ꝑueniat· qd̄ nobis feceritis ¶ Be
da Poteſt ⁊ ita intelligi· Qui vos ſpernit· me ſper
nit id eſt qui nõ facit miſericordiã vni de fratribꝫ meis
minimis· nec mihi facit· Qui aũt me ſpernit· nolens
credere filiũ dei ſpernit eum· qui me miſit· quia ego
⁊ pr̃ vnũ ſumus· ¶ Titus· Sit aũt in hoc diſcipu
los ꝯſolat̃· q· d· Non dicatis cur inius paſſuri ꝯtume
lias· accomodate linguã Ego ſ̄ꝑbeo grãm· ĩ me vr̃a
redundat contumelia·

¶ Reuerſi ſunt aũt ſeptuagintaduo. cum
gaudio dicẽtes Dñe etiam demonia ſubiici
untur nobis ĩ noĩe tuo Et ait illis Videbã
ſathanã ſicut fulgor de celo cadentem Ecce
dedi vobis poteſtatẽ calcãdi ſupra ſerpen
tes ⁊ ſcorpiones ⁊ ſupra omnẽ v̇tutem ini
mici. ⁊ nihil vobis nocebit Veruntñ ĩ h' no
lite gaudere. q̃a ſp̄us ſubiiciũt̃ vobis. Gau
dere aũt quia noĩa vr̃a ſcripta ſunt ĩ celis.

¶ Ciril· Supra dictũ ẽ ꝙ dominus miſit diſcipulos
gr̃a ſp̄uſſancti inſignitos ⁊ facti predicationis miſtri
poteſtatem ſup imundos ſp̄us acceperũt Nunc aũt
reuſi confitent̃ honorãtis eos potentia; Unde dicit̃
Reuſi aũt lxxii· cũ gaudio dicentes dñe etiã d̄mõia
ſubiiciunt̃ nobis in noĩe tuo Videbant̃ quidẽ gaudẽ
magis ꝙ facti ſũt miraculoꝝ auctores· q̇̃ ꝙ facti erãt
predicationis miſtri Erat aũt melius gaudere in ill'
q̇s cepant· ſicut vocatis ꝑ ip̄m dicit paulus gaudiũ
meum ⁊ corona mea ¶ Grego· xiiii· mo· Mire aũt

dñs vt in diſcipuloꝝ cordibus elatonẽ p̄meret·
iudiciũ ruine retulit qd̄ ip̄e magiſter elatõis acce
pit· ut in auctore ſuperbie diſcerent quid de elatõis
vitio formidarent· vñ ſequit̃ Videbam ſathanã ſicut
fulgur de celo cadentem ¶ Baſi· Dicit̃ ſathanas eo
ꝙ aduerſat̃ bono· hoc eñ ſignificat nomẽ hebraicum
Sed diabolus dicit̃· eo ꝙ cooꝑatur nobis in malo ⁊
accuſator ſit Natura eius ẽ incorporea· hoc' aere
¶ Beda Non aũt dicit· modo video· ſed prius vide
bam qñ corruit Qd̄ aũt ait ſicut fulgur· vł' precipi
tem de ſupnis ad ima lapſum ſignificat vel quia de
iectus adhuc trãſfigurat ſe in angelum lucis ¶ Ti
tus Se aũt dicit vidiſſe tanq̃ꝫ iudicem qui nouit in
corporeorũ paſſiones· vel dicit ſicut fulgur· quia na
tura fulgid' erat vt fulgur· ſꝫ factus ẽ tenebroſus
per affectum· quia quod deus fecit bonum· hoc ip̄e in
ſe alterauit in malũ ¶ Baſi· Supne eñ virtutes nõ
ſunt naturaliter ſancte ſꝫ ſm̄ analogiam diuini amo
ris menſurã ſanctificatõis ſortiunt̃ Et ſicut ferrum
poſitum in igne nõ deſinit eſſe ferrum· vehementi
flãme vnione tam effectu q̇̃ aſpectu in ignẽ ꝑtãſit
ſic ⁊ alme virtutes ex participatione eius q̇ eſt na
turaliter ſacrum· inſitam hñt ſanctificationem Si
eñ cecidiſſet ſathanas· ſi natura fuiſſet iſuſceptibil
mali· ¶ Ciril· vel aliter videbam ſathanam ſicut ful
gur de celo cadentem· id eſt ab vltima virtut in ex
tremam fragilitatem Nam ante ſaluatoris aduẽ
ſubegerat ſibi orbem· ⁊ ab oĩbꝫ colebatur· ſꝫ ũ vni
genitũ verbum dei de celo deſcẽdit· corruit tanq̃ ful
gur· q̃a conculcat̃ ab adorãtibꝫ xp̄m· vñ ſequit̃ Et
ecce dedi vob̄ poteſtatẽ calcãdi ſupra ſpentes ⁊ ſcor
piones ¶ Titus Serpẽtes quidẽ aliq̃ figuraliter
in deſerto mordebãt iudeos· ⁊ necabãt eos· q̇ ĩfi
deles erant· venit aũt q̇ ſpẽtes illos ꝑimeret· tanq̃
ſerpẽs crucifixus ut ſiq̇s credens in eũ ꝑſeuerat
liberet̃ a morſibus ⁊ ſaluet̃ ¶ Criſ· Demõe ne pu
temus hoc dici de beſtiis ſubiunxit Et ſupra omnẽ
v̇tutẽ inimici ¶ Beda Hoc ẽ oĩne gen' inmũdoꝝ ſp̄
rituũ q̇ obſeſſis corporibꝫ eiiciedi Et q̃ntũ ad ip̄os
ſubdit ⁊ nihil vob̄ nocebit· q̇̃uis ⁊ ad l'ras poſſit ac
cipi Paul' ·n· a uipa iuaſus nihil mali paſſ' ⁊ ab
hauſto veneno nõ ledit̃ Hoc aũt iter ſerpentes qui
dente ⁊ ſcorpiões q̇ cauda nocent· diſtare arbitror
ꝙ ſpentes apte ſeuiẽtes ſcorpiões clãculo inſidiãt
vł' hoĩes vł' demões ſignificẽt· vł' ſpẽtes q̇ incho
v̇tutibꝫ venena ꝑue ꝑſuaſionis obiciũt· Scorpiones
qui conſũmatas virtutes ad finẽ viciare nitunt̃
¶ Theo· vel ſpentes ſunt q̇ viſibiliter nocẽt· velut
fornicatõis ⁊ homicidii demon· Qui vo multiplicit
nocent ſcorpiões vocãt̃· ſicut ĩ viciis ſpiritualibus
¶ Greg· mor· Voluptas etiã ſerpẽs dr̃ ĩ ſerpẽte
natura ẽ· ꝙ ſi caput eius inuẽ ſtricturã attigerit to
tum ſequẽs corpus ad ſe trahit· ſic natura neceſſa
rium ꝯceſſit homi domiciliũ Sed ꝑ hãc neceſſitatẽ
aggrediẽs voluptas aĩam ad immoderatũ quidẽ cõ
natum ꝑuertit ac hoc ſubſequentem auariciam ca
bit· quã ĩpudicicia ſequit̃· id ẽ vlti' morbꝫ ⁊ cauda
beſtialitatis · Sed quẽadmodum nõ eſt ꝑ caudã ſer
pẽtem retrahi ſic non ẽ incipiẽdũ ab vltimis ad ex
ſecũ voluptates· niſi q̇s ꝑoñ aditũ obturet malicie

¶ Beda. Deludunt autem nunc per xpi virtutem spū
et temptatorem que quondam seducebat grandeuos
virgines p xpm conculcātes serpentine volup
tatis fallacias Sed ꝛ quidā ipm aculeum scorpio
nis id est diaboli conculcantes scilicet mortē. non ti
mentes ipsum Verbi gratia martires facti plerique
vero postpositis terrenis libero gressu conuersā
tes in celis principem aeris non timentes ¶ Titus
Vel quia leticia qua eos ledi videbat inanem gl'a
concipiebant. gaudebant enim quasi sublimes effecti ter
ribiles hominibus ꝛ demonibus erant. Ideo domin⁹
subiungit. Verumtamen in hoc nolite gaudere q̄a
spūs subiciuntur vobis ¶ Beda. De subiectiōe spi
rituum cum caro sint gaudere prohibent. quia spūs
eicere ꝛ virtutes alias facere interdum nō ē
eius meriti qui operatur sed inuocatio nomīs xpi i hoc
agit ad condemnationem eorum qui inuocant. vel ad
utilitatem eorum qui vident ꝛ audiunt ¶ Cirill⁹ Sed
vos domine non sinis letari i honoribus a te collatis
... In nomine tuo exultabunt tota die.
... eos ad maius gaudium erigit. Unde
subditur Gaudete autem quia nomina vestra scripta
sunt in celis ¶ Beda Quasi diceret nō oportet vos
... humiliatione sꝫ de vestra sublimatione
gaudere. Salubriter autem intelligendū ē. quod siue ce
lestia siue terrestria quis opa gesserit. per hec quasi li
teris annotat' apud dei memoriam sit eternaliter af
fixus ¶ Theo. Scripta sunt enim nomina sanctorū
libro autem sed incausto sꝫ memoria dei ꝛ gratia Et dia
bolus quidem desursum cadit. homines vero inferius ex
istentes ... ascribuntur i celis ¶ Basil. Quidā aū
hec quidem scribuntur quidem nō in vita. sed sm iere
... in terra. vt sm hoc intelligatur duplex quedā
scriptura. horum quidem ad vitam illorum ad perdi
tionem. Quod autem dicit deleantur de libro viuentium
intelligitur de his qui digni putabantur in libro dei
conscribi. Et sm hoc fieri dicitur scripture mutatio
... dilabimur in peccatū vel econtra.

¶ In ipsa autē hora exultauit spiritusācto et dixit Confiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus ꝛ reuelasti ea paruulis Etiā pater quia sic placuit ante te Omnia michi tradita sunt a patre meo ꝛ nemo. scit q̄ sit filius nisi pater ꝛ qui sit pater nisi filius. ꝛ cui voluerit filius reuelare.

¶ Theo. Sicut benignus pater videns filios suos
benigne gaudet. sic et xpus exultat quod apostoli tantis
bonis facti sunt digni vnde dicit I ipsa autem hora ex
ultauit spiritusancto ¶ Cirill. inspexit quidē p spiri
tus operationem quam apostolis tradidit pluriū acq̄
sitionem Unde in spiritusancto letat⁹ dicit id est in ef
fectibus qui per spiritumsanctum puenerunt quasi enim
amans hominū gaudiū reputabat materiā conuer
sionis errantium de quo grās agit Unde sequitur ꝛ dixit Cō
fiteor tibi pater domine celi ꝛ terre ¶ Beda Cōfessio
non semper penitentiam sed ꝛ graciarum actionē signifi
cat vt in psalmis sepissime legim⁹ ¶ Cirill. Ecce aūt

inquiunt illi quorū corda puersa sunt gratias refert
filius patri tanq̄ minor sed quid impedit consubstā
cialem filium laudare ꝓprium genitorē mundum sal
uantem p eum quod si censes ꝯfessionis causa hūc es
se minorē aspice quod vocat eum patrem suum ꝛ domi
num celi ꝛ terre ¶ Titus Alia enim per xpm ex non
entibus pducta sunt solus ipse incōprehensibiliter a
patre est genit⁹ Solus enim vnigenitus tanq̄ veri fi
lii naturalē patrem ē Unde solus patri dicit Confiteor ti
bi pater hoc ē glorifico te Nec mireris si patrē fili
us glorificat tota enim hipostasis vnigeniti genitoris
ē gl'ia nā ꝛ que facta sūt ꝛ celū ꝛ angeli gloria sūt
creatoris. verum quia hec nimis infime sita sūt re
spectu dignitatis ipsi⁹ solus filius cum de⁹ pfecte sit
similis genitori pfecte glorificat patrem ¶ Athana
Nouimus etiam sepius saluatorem humana pferre
habet enim adiunctā humanitatem diuinitas nec tam
ꝓpter corporis tegimē deū ignores sed quid respō
dent in hoc qui volunt subsistentiam esse mali. for
mant vero sibi deum alium a vero prē xpi Et hūc
dicūt esse ingenitū mali creatorē. ꝛ nequicie princi
pem necnon mūdialis machine ꝯditorem Ait autem
dñs approbās v̄ba moisi Cōfiteor tibi pat̄ dñe celi ꝛ
terre ¶ Epiph. Editū aūt a martiōe euāgeliū habet
Regracior tibi dñe celi. tacens qd̄ dicit terre. ꝛ qd̄
dicit pr̄. ne intelligat quod vocat xps patrē creatorē
celi ꝛ terre. ¶ Amb. Postremo apit celeste misteriū
quo placuit deo ut paruulis magis q̄ prudentib⁹ h⁹
mūdi suā grām reuelaret. vnde sequit Q abscon
disti hec a sapiētib⁹ ꝛ prudentib⁹ ꝛ reuelasti ea par
uulis ¶ Tho. Potest sic distigui ut dicat a sapiētib⁹
id ē a phariseis ꝛ scribis legē interp̄tantib⁹ ꝛ pru
dentibus id ē ab his qui a scribis fuerant docti Sa
piēs. n. ē q̄ docet. prudēs v̄o q̄ docet. paruulos v̄o
vocat dñs suos discipulos q̄s nō legis doctores sꝫ v̄ ēba
ꝛ piscatores elegit q̄ sic vocati nō maliuoli q̄ paruuli
¶ Ambro. Vel paruulum hic accipiamus qui se ex
altare non nouerit ꝛ phaleratis sermonibus artem
sue iactare prudentie. qd̄ pharisei plerique faciunt.
¶ Beda. Gratias igitur agit q̄ apostolis quasi par
uulis aduentus sui aperuit sacramenta que ignora
uerunt scribe ꝛ pharisei. qui sibi sapientes videntur
ꝛ in conspectu suo prudentes ¶ Theop. Abscondita
igitur sunt misteria ab his qui putant se esse sapien
tes. ꝛ non sunt nam si essent eis reuelata fuissent.
¶ Beda. Unde sapientib⁹ ꝛ prudentibus non insipi
pientes ꝛ hebetes. sed paruulos id est humiles oppo
suit. vt probaret se tumorem damnasse non acumē
¶ Orige. Sensus enim defectus preparatio fit super
uenientis pfectionis Qui enim non sentit quod careat v̄o
bono ꝓpter bonum presens qd̄ sibi inesse videt. vero
bono priuatur. ¶ Cris. Non aūt letatur ꝛ gratias
agit quod dei misteria latebant scribas ꝛ phariseos. h
enim non erat materia alacritatis sed gemitus Sed
de hoc grās agit quia qd̄ sapientes non nouerant. hi
nouerunt. gratias autem sup hoc agit patri cū quo
ipse simul hoc facit ostendens nimiam dilectiōem qua
diligit nos Ostendit autem consequēter quod huius rei
prima voluntas sua sit. ꝛ patris qui ꝓpria volunta
te hoc agebat. vnde sequitur. Etiam pater quia sic

placuit ante te ¶ Greg. His verbis exempla hū-
litatis accipim⁹ ne temere diſcutere ſupna ꝯſilia d̄
alioꝝ vocatione. alioꝝ v̄o repulſione p̄ſumamus. in-
iuſtum em̄ eſſe nō poteſt. qd̄ placuit iuſto In cūctis
ergo que exterius diſponūt̄ apta cā rationis ē occl̄-
te iuſticia voluntatis ¶ Criſ. Cū v̄o dixiſſet Confi-
teor tibi q̄a reuelaſti ea paruulis. ne putares ꝙ ipſe
xp̄s hac v̄tute priuatus non poſſet hoc facere. ſub-
iungit Oīa tradita ſunt mihi a p̄re meo. ¶ Atha.
Hoc nō recte intelligentes arrij ſequaces delirant ī
dn̄m dicentes Si data ſunt ei omnia. ī dn̄ium creat̄
fuit tempus quo ea nō habuit ⁊ ſic non ē de ſubſtan-
cia p̄ris. nam ſi eſſet. nō eēt ei opus reape. ſed ex
hoc magis demencia eoꝝ carpet̄ Si em̄ priuſq̄ʒ rece-
piſſet vacabat creatura a verbo. qualiter ſaluabit̄
illud omnia ī eo ꝯſiſtunt Ceterꝝ ſi ſimul poſtq̄ʒ facta
eſt creatura. tota fuit tradita ei. nō erat opus tra-
dere. per ipſū nāq; facta ſunt omnia Non ergo vt i-
pſi putant ſignificatur hic creature dominiū imo ſig-
nificatuū eſt hoc verbū facte diſpenſationis ī carne
Poſtq̄ʒ em̄ hō peccauit ꝑturbata ſunt oīa. vnd̄ ver-
bum caro factū ē. ut oīa reſtauraret Data ſunt g⁹
ei oīa. nō q̄a poteſtate careret. ſʒ ut ſaluator emēdet
vniuerſa. ut ſicut ꝑ verbū oīa ī p̄ncipio introducta
ſūt in eſſe. ita cū verbo caro factū ē. ī ipſo oīa reſtau-
rentur ¶ Beda. Vt dicit oīa ſibi tradita non mūdi
elementa. ſʒ hi q̄b᷑ paruulis ſpū ſacra filij pater re-
uelauit ⁊ de quoꝝ ſalute cū hec loqueret̄. exultauit
¶ Amb. Vel cū oīa legis omnipotentem agnoſcis.
nō degenerē p̄ris cū tradita legis filium confitens.
Cui ꝑ naturam oīa vnius ſubſtancie iura ſunt ꝓpria
non dono collata ꝑ grām Cum autem dixiſſet omnia
ſibi fore a p̄re tradita. aſcendit ad ꝓpriam glām ⁊
excellenciam. oſtēdens ī nullo ſe ſupari a patre ſub-
dit. ⁊ nemo nouit qui ſit filius. niſi pater. ⁊ qui ſit
pater. niſi filius Nō valet em̄ creature intentio cō-
prehendere modū diuine ſubſtācie que oēm ſupat in-
tellectum. ⁊ decor eius quālibet ꝯſideratione trāſcen-
dit Sed a ſeipſa quid ſit natura diuina ꝯgnoſcitur
itaq; pater per id quod eſt nouit filium. Et filius
per id quod eſt nouit patrem non interueniente ali-
qua differencia quantum ad diuinitatis naturā. ꝙ
em̄ ſit deus. credimus Quid aūt naturaliter ſit. in-
cōprehenſibile ē Si ergo creatus ē filius. quō ſolus
ſciret patrem aut quomō a ſolo p̄re ſciret̄ Scire
nāq; naturam diuinā impoſſibile eſt cuilibet creat̄
Scire aūt qōcūq; eoꝝ que creata ſūt. quid ſit. non
tranſcendit quēlibet intellectū. q̄ʒuis ſupet n̄rm ſen-
ſum ¶ Athana. Hoc aūt dn̄o dicente ꝯſtat arrianos
ei obſiſtere. dum dicunt. nō videri p̄rem a filio Sed
eoꝝ oſtendit̄ inſania. ſi ſeip̄m non nouit verbum. qd̄
oīb᷑ patris ⁊ ſui preſtat noticiaꝫ Sequit̄ em̄ Et cui
voluerit filius reuelare ¶ Titus. Eſt aūt reuelatio
tradicio notionis. iuxta ꝓportionē nature ⁊ virium
vniuſcuiuſq; ⁊ vbi quidem eſt natura cōſimilis. ibi
eſt cognitio ſiue doctrina. hic autem eſt ꝑ reuelationē
diſciplina ¶ Orige. Vult aūt reuelare vt verbū nō
irrationabilr̄ ⁊ tanq̄ʒ iuſticia iuſte q̄ nouit digne ⁊
tempora reuelandi ⁊ menſuras reuelationis Reue-
lat autem remouens appoſitum cordi velamen. nec

nō tenebras quas poſuit ī ſui latibulū. ſed qm̄ ex h̄
putant qui alterius ſunt opinionis. ꝯſtruere nefanū
ſuum dogma. ꝙ ſcilicet ignot⁹ erat pater ihēſu ſan-
ctis antiquis. Dicendum ē eis. qm̄ qd̄ dicit̄ cuicūq;
vult filius reuelare nonſolum retorquet̄ ad tempus
futurum ex quo ſaluator hoc protulit. ſed etiam ad
temp⁹ preteritum. ꝙ ſi velit hoc verbum reuelare
pro preterito ſumere. dicendum ē eis ꝙ nō ē idem co-
gnoſcere ⁊ credere Alij datur per ſpm̄ ſermo ſcien-
cie alij fides in eodem ſpiritu Erant ergo primo qui-
dem credentes. nō aūt cognoſcētes ¶ Amb. Vt ſcias
aūt quia ſicut filius patrē quibus vult. reuelat. etiā
pater reuelat quibus vult filium Audi dominum di-
centem Beatus es ſymon bariona quia caro ⁊ ſan-
guis non reuelauit tibi. ſed pater meus qui ī celis ē

¶ Et conuerſus ad diſcipulos ſuos dixit
beati oculi qui vident. que vos videtis. dico
em̄ vobis ꝙ multi ꝓphete ⁊ reges voluerūt
videre que vos videtis ⁊ non viderūt ⁊ au-
dire que vos auditis ⁊ non audierunt.

¶ Theophilus Quia ſupius dixerat. Nemo nouit
qui ſit pater. niſi filius. ⁊ cui voluerit filius reue-
lare: bt̄ificat diſcipulos quib᷑ pater per eum reue-
labatur. Vnde dicitur. Et conuerſus ad diſcipulos
ſuos dixit Beati oculi qui vident que vos videtis.
¶ Criſoſto. Couertit̄ quidem ad eos qui repellens iu-
deos ſurdos ⁊ cecam mentem gerentes nec videri
volentes totum ſe prebebat diligentibus eum. ⁊ be-
atos aſſerit oculos videntes que prius alijs ipſi vi-
bant Illud tn̄ ſcire couenit. quia videre hic n̄ ſigni-
ficat actum oculorum ſed mentis recreationē in p̄-
ſtitis beneficijs puta ſiquis dicat Iſte vidit bona tem-
pora id eſt gauiſus eſt in bonis temporibus. ſm̄ ill᷑
Videas bona iheruſalē Multi em̄ iudeorum viderūt
xp̄m diuine operantem corporali ſcilicet intuitu. nec
tamē omnib᷑ beatificatio conuenit. Non em̄ credide-
runt. ſed neq; viderunt gloriam dei oculis mentis.
Beatificati ergo ſūt oculi n̄ri in hoc ꝙ fide vidim⁹
verbum ꝓ nobis hominē factum. imprimēs nobis de-
corem ſui numinis ut nos ſibi conformes faciat per
ſanctificationem atq; iuſticiam ¶ Theo. Beatificat
autem eos ⁊ omnes ſimpliciter q̄ cum fide recipiunt
ex hoc ꝙ antiqui prophete ⁊ reges deum in carne
videre ⁊ audire optauerunt. vnde ſequitur Dico
enim vobis ꝙ multi prophete ⁊ reges voluerunt
videre que vos videtis. ⁊ non viderunt. ⁊ audire q̄
vos videtis ⁊ non audierunt. ¶ Beda. Matheus
apertius prophetas ⁊ iuſtos appellat Ipſi enim ſūt
reges magni quia temptationum ſuarum motib᷑ nō
ꝯſentiendo ſuccūbere. ſed regēdo preeſſe nouerunt.
¶ Criſ. Ex hoc autem dicto plures exiſtimant pro-
phetas caruiſſe xp̄i noticia ſed ſi optauerunt videre
que viderunt apoſtoli nouerunt illum venturum ad
hoīes ⁊ diſpenſaturꝫ q̄ diſpēſauit Null⁹ em̄ hꝫ hoꝝ
appetitū q̄ mēte n̄ ꝯcepit. nouerāt g⁹ filiū dei vn̄ n̄ ſi-
plicit̄ dic̄. voluerūt vidē me. ſʒ q̄ vos videtis n̄ audi-
re me ſʒ q̄ vos auditis. uiderāt. n. ip̄m n̄ tn̄ iā incarna-
tū. n̄ ſic cū hoīb᷑ ꝯuſantē n̄ tāta maieſtate eis loq̄ntē

¶ Beda. Hi enim a longe aspicientes per speculum et
in enigmate viderunt. apostoli autem in presentia eum ha
bentes dominum quecumque voluissent interrogando di
dicerunt neque per angelos aut alias visionum species
opus habebant doceri. ¶ Orige. Sed quare dicit ple
risque prophetas optasse non autem omnes quia de abra
am dicitur quod vidit diem xpi et letatus est quam visionem
sed plures immo pauci consecuti fuerunt autem alii
qui justi non tanti ut visionem abrae et pend
et apostolorum attingerent et hos dicit non vidisse sed
optasse.

¶ Et ecce quidam legisperitus surrexit temp
tans eum et dicens magister quid faciendo
vitam eternam possidebo. At ille dixit ad eum
In lege quid scriptum est quomodo legis.
Ille respondens dixit Diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua
et ex omnibus viribus tuis. et ex omni mente
tua et proximum tuum sicut teipsum. Dixitque il
li Recte respondisti hoc fac. et vives.

¶ Beda. Dixerat supra dominus quod nomina eorum scrip
ta sunt in celis. Unde ut puto occasionem temptandi
dominum legisperitus assumpsit. Unde dicit Et ecce quidam
legisperitus surrexit temptans illum. ¶ Ciril. Grac
cum quidam verbosi circueuntes totam regionem iu
deorum incusantes xpistum et dicentes quod preceptum moi
si non doceret ipse autem quasdam novas doctrinas
proferret. volens ergo legisperitus seducere xpistum ut
aliquid contra moisen loqueretur adest temptans ipsum
magistrum vocans doceri non paciens. Et quia dominus
loquebatur his qui veniebant ad eum loqui de vita
eterna vocat legisperitus eius eloquium et quia temp
tabat alias nihil aliud audit nisi que per moisen edi
ta sunt. Sequitur enim At ille dixit ad eum in lege quid
scriptum est quomodo legis. ¶ Ambro. Erat ei ex his
qui legisperiti videntur. qui verba legis tenent et
vim legis ignorant et ex ipso legis capitulo docet esse
legis ignaros probans quod in principio stati lex patrem
et filium predicaverit et incarnationis dominice annunci
averit sacramentum. Sequitur enim Ille respondens dixit
Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex
tota anima tua et ex omnibus viribus tuis et ex tota
mente tua. ¶ Basil. Quod dicit tota mente tua in certa non
recipit divisionem. Nam quantumcumque dilectionis in
minima expenderis. hoc tibi necessario a toto deficiet.
Sicut enim in vase aliquo pleno liquore in quantum
inde foras ieritur tantum necesse est plenitudinem derogari
sic et in anima in quantum emanaverit ab ipsius di
lectione ad illicita in tantum minui necessarium est amo
rem ad deum. ¶ Grego. nisenus. In tria autem quedam
vis anime discernitur. Hec enim est augmentativa
solum et nutritiva. que etiam in plantis reperitur. alia
est sensibiliter disponitur que salvatur in natura ir
racionalium animalium. Perfecta autem vis anime est
racionalis que in natura humana conspicitur. Dicendo
ergo cor substanciam corporalem significavit scilicet nutri
tivam. Dicendo vero animam mediocrem id est sensitivam.
Dicendo vero mentem altiorem naturam id est intellecti

vam et consideratuam potenciam. ¶ Theo. Hoc igi
tur intelligendum est quod oportet nos omnem virtutem
anime amori divino subiicere et hoc viriliter et non
remisse. Unde addit et ex omnibus viribus tuis.
¶ Maxi. Cum hac igitur intencione trinam ad deum
dilectionem lex pertractat ut avellat nos a trina mundi
habitudine qua respicit ad possessiones ad gloriam
et ad voluptates in quibus etiam temptatus est xpistus.
¶ Basil. Si quis autem querat quo pacto divina di
lectio poterit obtineri dicemus quoniam indocibilis est di
vina dilectio. Nam nec lucis gaudere presentia nec vi
tam amplecti ab alio didicimus vel amare parentes aut
alumnos et multomagis divine dilectionis doctrina.
Sed seminalis quedam racio nobis insita est intrin
secus habens causas. ut homo deo adhereat quam
rationem accipiens doctrina divinorum preceptorum
colere diligenter cauteque fovere et ad perfectionem
divine gratie perducere consuevit. naturaliter enim
bonum amamus amamus etiam proprium et cognatum. nec
non et benefactoribus sponte affectionem totam profundimus.
Si igitur bonus est deus. omnia vero bonum desid
rant quod voluntarie perficitur. naturaliter nobis inest
quem etsi per bonitatem minime novissemus ex hoc ipso
tamen quod ab ipso processimus. tenemur ipsum ultra mo
dum amare. tamquam scilicet nobis cognatum. Maior
etiam est benefactor omnibus qui naturaliter diligun
tur. Est igitur primum et precipuum mandatum di
vine dilectionis secundum autem primi completivum et ab eo completum
quo monemur diligere proximum. Unde sequitur
Et proximum tuum sicut teipsum. Sortimur autem
a deo potenciam ad huius execucionem mandati quis
autem non novit quoniam mansuetum et communicativum
animal est homo non autem solitarium et silvestre. Nihil enim
tam proprium est nostre nature sicut adinvicem communicare
et mutuo indigere et cognatum diligere. Quorum ergo
preveniens dominus nobis tradidit semina. horum con
sequenter et fructus requirit. ¶ Cris. Tu tamen attende
qualiter fere cum eodem excessu postulat utrumque pre
ceptum de deo enim ait. toto corde tuo. de proximo
sicut teipsum. Quod si diligenter observaretur nec servus
esset nec liber. nec victor et victus. nec dives nec pau
per. nec notus umquam esset diabolus potius enim palee
ignis sustinerent immissionem quam fervorem caritatis
diabolus a deo cuncta superat dilectionis constantia.
¶ Grego. xix. mora. Cum autem dicatur. Diliges
proximum tuum sicut teipsum. quomodo alteri miserendo.
pius est qui adhuc iniuste vivendo fit impius sibimet
ipsi. ¶ Ciril. Cum autem legisperitus respondisset
que continebantur in lege xpistus cui nota sunt omnia. secundum
dit fallacie eius retia. Sequitur enim. Dixitque illi
recte respondisti hoc fac et vives. ¶ Orige. Ex his
indubitanter colligitur. quod vita que predicatur secun
dum mundi creatorem deum et antiquas scripturas
ab eo traditas. vita perpetua est. Attestatur enim dominus su
mens ex deutro. quidem illud. Diliges dominum deum
tuum. Ex levitico vero illud Diliges proximum tuum sicut
teipsum. Hec autem dicta sunt contra sequaces valen
tini basilidis et marcionis. quod ei voluit nos facere aliud
ad querendum vitam eternam nisi que continent lex
et prophete.

¶ Ille aūt volēs iuſtificare ſeipſum dixit
ad ihesū. ⁊ quis ē meus ꝓxim⁹? Suſpiciēs
aūt ihesus dixit. Hō quidā deſcendebat ab
iheruſalē i ihericho ⁊ incidit in latrones q̄
etiā deſpoliauerūt eū ⁊ plagis iпpoſitis abi
erūt ſemiuiuo relicto Accidit aūt vt ſacerdos
q̄dā deſcēdet eadē via ⁊ viſo eo p̄teriuit Si
militer ⁊ leuita cū eēt ſec⁹ locū ⁊ videt eū
ptranſijt Samaritan⁹ aūt q̄dā iter faciēs
vēit ſec⁹ eū ⁊ vidēs eū miſericordia mot⁹
ē ⁊ appropiās alligauit vulnera eius īfun
dēs oleū ⁊ vinū ⁊ īponēs illū i iumētū ſuū
duxit i ſtabulū ⁊ curā eius egit Et altera
die ꝓtulit duos denarios ⁊ dedit ſtabulario
⁊ ait Curā illi⁹ habe ⁊ q̄cunq̄ ſuperoga-
ueris ego cū rediero reddā tibi Quis hoꝝ
trium videtur tibi ꝓximus fuiſſe illi q̄ inci
dit i latrones? at ille dixit Qui fecit miſeri
cordiam in illum Et ait illi ihesus. Vade et
tu fac ſimiliter.

¶ Ciril. Laudat⁹ legiſperit⁹ a ſaluatore q̄ recte re-
ſpondit. in ſuperbiā prupit. nullū ſibi ꝓximū putās
eſſe. quaſi null⁹ eſſet ei in iuſticia cōparādus Vnde di
cit Ille aut volens iuſtificare ſeip̄m. dixit ad ihesū
⁊ quis eſt me⁹ ꝓxim⁹ Circūueniunt eīm eum q̄dam
modo alienatum vicia ⁊ fallacia q̄ temptādo cōſiuerat
ad arrogāciā lapſus In hoc aūt q̄ q̄rit. q̄s ē ꝓxim⁹
me⁹? vacuus a dilectiōe ꝓximi oſtēdit cū nō eſtimet
aliquē ſibi proxi⁹ eē. ⁊ p̄ ꝯſequēs a dilectōe diuina
qui cū fratrē nō diligat quē videt nō poteſt deū dili
gere quē n̄ videt ¶ Amb. Ignorat eē q̄ neſciret ꝓxi⁹
ſuū q̄a nō credebat i xp̄m. ⁊ qui xp̄m neſcit. neſcit
⁊ legē Cū. n. vitatē ignoret quō p̄t ſcire legē. q̄ an
nūciat vitatē? ¶ Theo. Saluator aūt nō actib⁹ aut
dignitatib⁹ ſ; natā determinat proximū. q. d. nō pu
tes q̄m iuſt⁹ ſis. nullus tibi ꝓxi⁹. ſunt oēs nāq̄ q̄
eādem naturā cōmunicāt. ꝓximi tui ſit. fias igit̄ ⁊
tu eoꝝ ꝓxi⁹ n̄ loco ſ; affectu. ⁊ circa eos cura ⁊ ad
hoc ſamaritanū i exē⁹ īducit. vn̄ ſequit̄ Suſpiciēs
aūt ihs dixit Hō q̄dā deſcē. ab ihe. i ihe. ¶ Grec⁹
Bene eſt generis appellatio Nō eīm ait. deſcēdit q̄
dā ſed hō quidā. nam ſmo fit de tota humanitate.

¶ Aug. d̄ que. euā. homo eīm iſte ip̄e adā intelligit̄ in
gn̄e humāo iheruſalē ciuitas pacis illa celeſtis a c⁹
beatitudine lapſus ē Iericho interpretat̄ luna ⁊ ſig
ficat mortalitatē nr̄am. ꝓpter hoc q̄ naſcit̄ creſcit
ſeneſcit. ⁊ occidit ¶ Aug. ꝯ pelagiū. vel iheruſalem
que īterpretat̄ viſio pacis paradiſū dicim⁹. Añ eīm
q̄ȝ peccaret hō in viſiōe pacis erat. hoc ē i paradiſo
vbi quicq̄d videbat. pax erat ⁊ leticia. In deſcēdit
quaſi humiliatus ⁊ miſer fact⁹ p̄ peccatū i ihericho. i.
i mundū in q̄ oīa orta occidunt ſicut luna. ¶ Theo.
nō aūt dicit deſcēdit. ſ; deſcēdebat. ſemp eīm hūana na
tura ad inferiora tendebat ⁊ nō in p̄te ſ; in toto vite
attendebat paſſibili ¶ Baſi. Conuenit etiā hoc ſiāo

loca pſperenit iericho. n. tenet loca oualia paleſtine
iheruſalem vō in cacumine ſita ē occupās apicē mō
tis. venit igit̄ hō ab altis ad īfima ut a latronib⁹ ca
peret̄ qui incolebant deſertū. vn̄ ſequit̄ Et incidit in
latrones. ¶ Ciril. Primū iſtius hoīs miſerādus eſt
caſus qui inermis ac deſtitutus i latrones īciderit.
quicq̄ i ꝓuidus incautuſq̄ eā viā elegerit. qua eua
dere predonū manus nequiuerit. Nō eīm poſſet iner
mis armatos īprouidus peſſimos. incautus nocuos
effugere Quippe cū malicia ſemp armata ſit dolis
crudelitate ſepta munita fallacia ⁊ ad nocēdi ſemꝑ
preparata ¶ Amb. Qui ſunt aūt iſti latrones niſi
angeli noctis atq̄ tenebraꝝ. in quos non incidiſſet.
niſi eis mandati celeſtis deuius ſe feciſſet obnoxium.
¶ Criſ. In exordio igit̄ mōi nocēdi fallaciā diabol⁹
ē operatus in hominē. in quē fallendi vir⁹ exercuit ⁊
malicie nocendā dedicauit ¶ Aug. ꝯtra pelagiū. In
cidit ergo in latrones. i. in diabolū ⁊ āgelos ei⁹ q̄ p̄
iobediēciā p̄mi hoīs hūanū gen⁹ deſpoliauerēt moꝝ
ſc; ornamētis ⁊ vulnerauerūt. bono ſc; poſſibilitatis libi
arbitrij p̄dito Vn̄ ſeq̄t̄ q̄ eē deſpoliauerēt eū Et plag
īpoſitis abierunt In illo eīm peccāte plagam fecit in
nos vō plagas. cum p̄ vnū peccatū q̄d ꝯtrahimus
ſupadd imus multa peccata ¶ Aug. de que. euāge.
Vl' ſpoliauerūt hominē immortalitate ⁊ plagis im
poſitis peccata ſuadendo reliquerūt ſemiuiuū. q̄a ex
p̄te qua p̄t intelligere ⁊ cognoſcere deū. viuus ē hō
Ex parte aūt qua peccatis cōtabeſcit. ⁊ premitur
mortuus ē Et hoc ē q̄d ſubdit̄. ſemiuiuo relicto.
¶ Aug. ꝯ pelagiū. Semiuiu⁹ eīm habet vitalē moti
. i. liberū arbitriū vulneratū. q̄ ad eternā vitā quā
p̄diderat. redire nō ſufficiebat. ⁊ ideo iacebat. quia
vires ei ꝓprie ad ſurgendū nō ſufficiebāt vt ad ſā
nandum medicū. i. deum requireret ¶ Theo. Aut
ſemiuiu⁹ dicit̄ hō poſt peccatū. q̄a aīa immortalis eſt
corpus vō mortale. ita ut medietas hoīs morti ſuccū
bat aut quia humana natura in xp̄o ſperabat cōſe
qui ſalutē ita ut nō oīno morti ſuccūberet Sed iq̄ā
cum adam peccauerat mors i mūdū intrauit in xp̄i
vō iuſtificacōe mors erat deſtruēda ¶ Amb. vl' ſpoli
āt q̄ accepi⁹ indumēta grē ſpirital' ⁊ ſic vulnera īfer
re ꝯſueuerūt. nā ſi intemerata q̄ ſuſcepim⁹ indumēta
ſuē⁹. plagas latronū ſentire nō poſſum⁹ ¶ Baſi. vel
p̄t intelligi q̄ expoliauerēt eū. plagis prius īpoſitis
p̄cedūt eīm vulnera nuditatē. ut intelligas q̄ pecatū
grē p̄cedit carēciā ¶ Be. dicūt̄ aūt plage pctā q̄
bus nat̄e humāe īteg̃tas violat̄. abierūt aūt nō ab inſi
diis ceſſando ſ; inſidiaꝝ fraudes occultādo ¶ Criſ.
Hic itaq̄ hō. i. adā iacebat deſtitut⁹ ſalutis auxilio
ꝯfoſſ⁹ vulnerib⁹ delictoꝝ. cui nec ſacerdos aarō trāſiēs
ſacrificiō potuit ꝓfuiſſe Seq̄t̄. n. Accidit aūt ut ſa
dos quidā deſcēderet eadem via. ⁊ viſo eo p̄teriuit
Nec etiā ei⁹ f̄r Moiſes leuita p̄ legē potuit ſubueni
re Vn̄ ſeq̄t̄. ſimilit̄ leuita cū eēt ſecus locū ⁊ videt̄
eū p̄tranſijt ¶ Aug⁹ ꝯ pelagiū Vel in ſacerdote ⁊ le
uita duo tempora itelligūtur legis ſcilicet ⁊ ꝓpheta
rum In ſacerdote lex per quam ſacerdotium ⁊ ſacrifi
cia inſtituta ſunt In leuita vaticiniū prophetarum
quorum temporibus humanum genus ſanari nō po
tuit quia per legem condicio peccati non aboleut

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Tho. Dicit autem preteriſſe. quia lex venit et ſte
tit q̃ ad tempus prefixum. deinde non valens cu
rare abijt. vide etiam q̄ lex non ad hoc data eſt pre
cognitiue vt hominē curaret. Non em̄ poterat hō
a principio ſuſcipe xp̄i miſterium Et ideo dicit. acci
dit vt ſacerdos quidam ꝛc̄ qd̄ conſueuimus dicere i
his que nō premeditatiue fiunt ¶ Aug. de ver. do.
Vel quia homo deſcendens a ieruſalem in ierico iſ
raelita fuiſſe oſtenditur. quod intelligi poteſt quia
transiens ſacerdos vtroq̄ genere proximꝰ preteriȷ̄t
iacentem. tranſit leuita. et hic genere proximus. ia
centem et ipſe contempſit ¶ Theo. Miſerti inq̄ illiꝰ
fuerunt cum cogitauerunt. poſtmodum vero tena
ces ſtudij abierunt retroſum. Hoc em̄ deſignat
p̄ hoc preteriȷ̄t ¶ Aug. de ver. do. Tranſijt ſamari
tanus genere longinquus miſericordia proximus.
hic qd̄ ſequitur Samaritanus autem quidam iter
faciens venit ſecus eū In quo ſamaritano ſe voluit
intelligi dominus noſter iheſus xp̄s Samaritanus
enim cuſtos interpretatur. et de ipſo dicit̄. non dormit
neq̄ dormiat qui cuſtodit iſrael. quia reſurgens a
mortuis iam non morit̄ Denique cum dictū eſſet illi
quia ſamaritanus es. et demonium habes. negauit ſe
habere demoniū. quia ſe nouerat demonū expulſorem.
ſe negauit infirmi cuſtodē ¶ Grec. Vocat aūt hic
ſe ſamaritanū oportune. cum em̄ alloqueretur
legisperitum ſupbientem in lege. voluit exprimere
q̄ nec ſacerdos nec leuita et qui conuerſabant̄ in le
ge legis preceptum implebant. ſed ipſe venit conſum
mare legis propoſitum. ¶ Amb. Hic autem ſa
maritanus non erat deſcendens. Quis enim ē qui
deſcendit de celo. niſi qui aſcendit in celum filius ho
minis qui eſt in celo ¶ Tho. Dicit autem iter faciēs
quia ꝑ geſſit hoc ſtatuēs ut nos curaret ¶ Au
gu. ꝯtra pelagiū Venit aūt ī ſimilitudine carnis pec
cati Propter eum quia ī ſimilitudine ¶ Grecus
ſed ſecus eum venit. fuit enim vere viator non de
transitu noſtro deſcendens ad terram. ¶ Ambro.
Secus autem factus ē compaſſionis nr̄e ſuſcepto
ne. ſimiliter et miſericordie collatione vicinus. vnd̄
ſequit̄ Et videns eum miſericordia motus eſt ¶ Au
guſtinus ꝯtra pelagiū Videns quidem eum iacentē
non valentem. nō currentem. et ideo miſericordia mo
tus eſt. quia in eo nullum meritum inuenit quo cura
retur. Quia ideo ipſe de peccato damnauit peccatū
nam vnde ſequit̄. Et appropians alligauit vul
nera eius infundens oleum et vinū ¶ Aug. de ver.
do. Quid em̄ tam longinquum. quid tam remotum
quam ab hominibus immortalis a mortalibus. iuſtꝰ
a peccatoribus. nō loco longe. ſed diſſimilitudine. cum
ergo haberet ī ſe duo bona. ſ. iuſticiam et imortalita
tem et nos duo mala. ſ. iniquitatem et mortalitatem
ſi vtrūq̄ malum noſtrū ſuſcepiſſet. par noſter fuiſ
ſet et liberatore nobiſcum opꝰ haberet vt ergo eſſet
non hoc qd̄ nos. ſꝫ prope nos. nō ē factꝰ ille peccator
ſicut tu. ſed factus ē mortalis qd̄ tu ſuſcipiendo penā
non ſuſcipiendo culpā. et culpā deleuit et penā
¶ Aug. de que. euā. Alligatio vulnerū ē cohibitio
peccatorum. oleum conſolatio ſpei bone ꝑ̄ indulgen
tiam datam ad reconciliationē pacis. vinum exhorta
tio ad operandum feruentiſſime in ſpū ¶ Ambro. Vt
conſtringit vulnera noſtra auſteriore precepto. ſic
oleo fouet remiſſione peccati. ſic vīo cōpūgit denū
ciatione iudicij ¶ Grego. xx. mora. Vel ī vīo morſū
diſtrictionis adhibet. ī oleo mollicie in pietatis. p vi
num vngātur putrida. p oleum ſananda foueantur
Miſcenda ē ergo lenitas cum ſeueritate. et faciendū
ē quoddam ex vtroq̄ temperamentum. ut neq̄ multa aſ
peritate exulcerentur ſubditi neq̄ nimia benignitate
ſoluantur ¶ Theop. Vel aliter que ſcd̄m hominē eſt
conuerſatio oleum ē. que vero ſcd̄m deum vinū. qd̄ di
uinitatem ſignificat. quā nemo potuiſſet ſuſtinere ni
oleum haberetur. id eſt conuerſatō humana vn̄ que
dam operatus eſt humane quedam diuinitꝰ. Infudit
ergo oleum et vinum quia nos humanitate et diui
nitate ſaluauit ¶ Criſoſto. Vel vinum infudit. i. ſan
guinem paſſionis et oleum criſmatis vt indulgen
tia daretur per ſanguinem ſanctificatio conferre
tur per criſmatis vnctionem. a celeſti medico conciſ
ſa loca ligant̄ et intra ſemet retinencia medicinā op
ante medicamine priſtine ſanitati reddunt̄ infuſo er
go vino et oleo impoſuit eū ſup iumentum Vnde ſe
quitur et imponēs illum in iumentum ſuum duxit ī ſta
bulum et curam eius geſſit. ¶ Aug. de que. euā. Iu
mentum eius ē caro in qua ad nos venire dignatꝰ
ē Imponi iumento eſt in ipſam icarnationem chriſti
credere ¶ Amb. Vel iumento imponit. dum peccata
noſtra portat et pro nobis dolet. homo enim iumen
to ſimilis factus ē. et ideo ſupra iumentum ſuū nos
impoſuit. ne nos eſſemus. ſicut equus et mulus. vt
p noſtri corporis aſſumptionem īfirmitatem noſtre
carnis aboleret ¶ Tho. Vel impoſuit in ſuum iumē
tum. i. in corpus ſuum. mēbra nāq̄ ſua nos fecit et
participes corporis eius. et lex quidem nō omnes ſu
ſcipiebat Moabite inquit et amonite non īrabunt
in eccleſiam dei Nunc vō in oī gente qui timet dn̄m
ab eo ſuſcipitur volens credere et pars eccleſie fie
ri. ꝓpter hoc dicit q̄ duxit eum in ſtabulum ¶ Tho.
Eſt enim ſtabulum eccleſia que in itinere mundi laſ
ſatos et faſcinis delictorum ꝯfeſſos ſuſcipit venientes
vbi depoſito onere peccatorum viator laſſus reficit
tur et refectus ſalubri paſcua reparatur Et hoc eſt
qd̄ dicitur Et curam illius egit Totum em̄ quicq̄
ꝯtrarium nocens et malum eſt foris eſt. quia intra
ſtabulum requies omnis ſalubritaſq̄ incluſa eſt.
¶ Beda Et bene iumento impoſitum duxit in ſta
bulū. quia nemo niſi per baptiſmum corpori chriſti
adunatus eccleſiam intrabit ¶ Ambro. Sed nō va
cabat ſamaritano huic diu in terris degere. redeūdū
erat vnde deſcenderat Vnd̄ ſequitur Et altera die ꝓ
tulit duos denarios et dedit ſtabulario et ait. curam
illius habe Quis eſt iſte alter dies niſi forte ille dn̄i
ce reſurrectionis. de quo dictum eſt. hec eſt dies quā
fecit dominus. Duo autem denarij ſunt duo teſtamē
ta que imaginem ſe habent eterni regis expreſſam
quorum precio vulnera noſtra curantur. ¶ Augu.
de que. euā. Vel duo denarij ſunt duo precepta cari
tatis quā p ſpiritumſanctum acceperūt apoſtoli ad
euangeliſandum ceteris. vel promiſſio vite preſentis
et future ¶ Orige. vel duo denarij videtur mihi eſſe

ſciencia ſacramēti quō paē in filio ⁊ filius ī patre ſit
qua velut mercede donaē eccleſie angelus ut diligē
cius curet hominē ſibi cōmendatum·quē ꝑ āguſtia
temporis ⁊ ipē curāuit et ꝑmittitur ei quicquid de
ſuo in medela ſemiuiuētis expenderet illico eſſe red-
dendū Vn̄ ſe·Et qōcumq̄ ſuperogaueris ego cum
rediero reddā tibi ¶ Aug·de queſti·euā Stabulari
us fuit apoſtolꝰ q̄ ſuperogauit aut illud cōſiliū qō
ait de v̄ginibus aūt p̄ceptū dn̄i nō habeo conſilium
aūt do·aut ꝙ etiam manibꝫ ſuis operatus eſt ne in fir
moꝝ aliquē inouitate euāgelij grauaret cum ei lice
ret ex euangelio paſci·multū etiā ſuperogauerunt
apoſtoli Sed ⁊ ꝑ tempore doctores qui vetus ⁊ no
uum teſtamētum expoſuere ſuperogauerunt ꝑ q̄bꝫ
retributionē accipient ¶ Amb·Beatus ergo ſtabu-
larius q̄ alterꝰ vulnera curare poteſt Beatus ille
cui dicit iheſus·qōcūq̄ ſ̄erogaueris reuertens r̄ddā
tibi Sed qn̄ reuertens domie niſi iudicij die ·Nā lic
vbiq̄ ſis ſemꝑ ⁊ ſtans in medio noſtꝝ non cerneris
a nobis Erit tamē tempus quo vniuſa caro te r̄ſpi-
ciet reuertentem Reddes ergo qō debes beatꝰ quibꝫ
es debitor Vtinā nos ſimus idonei debitores· vt qō
accepimꝰ poſſimꝰ exoluere ¶ Ciril·His ergo pre
miſſis·oportune iam dn̄s legiſ̄pitū interrogat ſub-
dens Quis hoꝝ triū tibi videē ꝓximꝰ fuiſſe illi qui
incidit in latrones At ille dixit·Qui fecit miſ̄icor
diam in illū Neq̄ enī ſacerdos neq̄ leuita factꝰ fuit
ꝓximus paciētis ſed ille qui eſt eiꝰ miſtꝰ Inutilis
eſt enī ſacerdocij dig̃tas·⁊ legis ſc̄ia niſi ꝑ bona opa
ꝯfirmeē Vnꝺ ſeq̄ē Et ait illi Iheſus·vade tu ⁊ fac
ſimiliē ¶ Criſ·Qua·di·Siquē vides oppreſſū nō di
cas vtiq̄ neq̄ꝫ ē·ſed ſiue gentilis ſit ſiue iudeꝰ ⁊ ope
indigeat·non cauilleris ius habet auxilium quicūq̄
mala fuerit paſſus ¶ Auguſtinus·in primo de doctri
na xp̄iana·Ex hoc intelligimꝰ eum eſſe ꝓximū cui
vel exhibendū ē officiū mie ſi indiget ⁊ exhibendum
eſſet ſi īdigeret ex quo iā conſequēs eſt ut etiā ille
a quo nobis hoc viciſſim exhibendū eſt ꝓximus nr̄
ſit ꝓximi enī nomē ad aliq̄d eſt nec quiſq̄ꝫ eſſe ꝓxi
mus niſi ꝓximo pt̄ nullum aūt exceptū eſſe cui miſe
ricordie denegeē officiū quis nō videat dicēte domi
no·Benefacite his·qui vos oderūt Vn̄ manifeſtum
eſt hoc p̄cepto quo iubemur diligē ꝓximū etiā ſanc
tos angelos ꝯtineri·a quibꝫ tanta nobis miſericor-
die ipendunē officia ex quo ⁊ ipē dn̄s ꝓximū nr̄m
ſe dici voluit·ſignificans ſe opitulatū eſſe ſemiuiuo
iacenti in via ¶ Amb·Non ei cognatio facit ꝓximū
ſed miſericordia·q̄a miſ̄icordia ſm̄ naēam Nihil ei
tā ſm̄ naturā q̄ꝫ iuuare ꝯſortē nature·

¶ Factum eſt autem dum irent ⁊ ipē itra
uit in quoddā caſtellū ⁊ mulier quedā Mar
tha nomine excepit illū ī domū ſuā Et hu
ic erat ſoror noīe maria que eciā ſedens ſecꝫ
pedes dn̄i audiebat verbū illiꝰ Martha aū
ſatagebat circa frequēs miniſteriū que ſte
tit ⁊ ait Dn̄e nō ē tibi cure ꝙ ſoror mea reli
quit me ſolā miniſtrare·dic ergo illi vt me

iuuet ⁊ r̄ſpōdens dixit illi dominꝰ Martha
Martha ſollicita es ⁊ turbaris erga pluri
ma porro vnū eſt neceſſariū Maria optimā
partem elegit que non auferetur ab ea
¶ Beda·Dilectio dei ⁊ proximi que ſupius v̄bis
⁊ parabolis cōtinebaē hic ipſis rebꝫ ⁊ veritate deſig
naē dicitē enī factū eſt aūt dū irēt ⁊ ipē intrauit q̄d
dam caſtellum ¶ Orig·Cuiꝰ q̄dem nomē. lucas hic
tacet ſꝫ iohān·exp̄mit vocās ipm bethaniā ¶ Aug
de ve·do·Sed dn̄s qui ī ſua ꝓpria venit ⁊ ſui eū nō
receperūt ſuſceptꝰ ē tāq̄ꝫ hoſpes·ſeq̄ē·ei ⁊ mlr q̄dā
mart·noīe exce·illū ī do ſuā ſic ſolēt ſuſcipi pegri-
ſꝫ tn̄ ſuſcept̄ famula dn̄m egra ſaluatorē creata cre
atorē ne q̄s aūt dicat o bt̄i q̄ xp̄ꝫ ſuſcipe ī domū ꝓ̄a
meruerūt noli dolē cū īq̄t qō ei vni ex mīs meis feci
ſtis m̄ feciſtis accepta aūt forma ſ̄uī ī illa paſci a
ſeruis voluit dignatione nō ꝯditione habebat carnē
in q̄ q̄dem eſuriret ⁊ ſitiret ſꝫ in heremo eſuriēti āge
li miſtrabāt gꝰ ꝙ paſci voluit paſcētē p̄ſtitit mart-
igiē dn̄m paſcē diſponens ⁊ p̄parās circa miſteriū
occupabaē·maria vero ſoror eiꝰ paſci magis elegit
a dn̄o Seq̄·ei Et huic erat ſo·no·maria ⁊c ¶ Criſ·
Nō ſimplr̄ dicit de maria ꝙ ſedēt ꝓpe ieſū ſed ſecus
pedes illiꝰ vt oſ̄dat diligentiā aſſiduitatē ſollercia
erga audicōꝫ ⁊ mltā reuerētiā quā habebat ad dn̄m
¶ Aug·de·ver·dn̄i Quāto aūt humiliꝰ ad pedes ſe
debat tāto ampliꝰ capiebat·cōfluit ei aq̄ ad humili
tatē cōuallis ꝺnatat de tumoribꝫ collis ¶ Baſi·Oīs
aūt apacō ⁊ v̄bū ſaluatoris regla ē pietatis ⁊ vtu
tis ob hoc ei īduit corpꝰ nr̄m ut nos cōuſacōꝫ illiꝰ
imitemur ꝓpoſſe ¶ Ciril·Exēplo igiē ſuo docet di
ſcipl̄os q̄lit ſe gerē debeāt in domibꝫ eoꝝ qui eos ſu
ſcipiūt vt ſcꝫ applicantes ad domū nō reſupini quie
ſcant ſed potꝰ r̄pleāt ſuſcipiētes ſacris ⁊ diuīs doc
trinis hi v̄o q̄ domū parant exeant obuiam hilarē
⁊ feruenē duabꝫ de cauſis pmo quidē edificabūtur
ī doctrinis eoꝝ q̄s ſuſcipiūt deinde ⁊ recipiēt cantā
tis mercedē Vn̄ ⁊ hic ſeq̄·Martha aūt ſatagebat ⁊c
¶ Aug·de ver·do·Bene·martha corporalem dn̄i
neceſſitatē vel volūtatē miſtrabat q̄ſi mortali Sed
quis erat ī cārne mortali·ī principio erat v̄bum Ecce
qō maria audiebat·v̄bū caro factū ē Ecce cui mar
tha miſtrabat laborabat iſta vacabat illa Verūtāē
Martha laborans multū in illa occupacōe ⁊ nego
tio miſtrādi iñēpellauit dn̄m ⁊ de ſorore conqueſta ē
Sequitur enim Et ait Domine nō eſt tibi cure ꝙ
ſoror mea reliquit me ſolam miſtrare Erat enī ·ma
ria intenta dulcedini verbi dn̄i a martha cōuiuium
domino parabatur in cuius ꝯuiuio Maria nō iocun
dabatur Cum ergo ſuauiē audiret verbum dulciſſi
mum ⁊ corde intentiſſimo paſcereē interpellato dn̄o
a ſorore ſua quō putamus eam timuiſſe ne diceret ei
dominus Surge ⁊ ad iuua ſororem tuam maria enī
ſuauitate tenebatur que profecto maior eſt mētis q̄
ventris Sed cauſam ſuam tanq̄ꝫ ocioſa iudici maluit
committere nec in reſpondendo voluit laborare·Si
enim pararet reſpondendi ſermonem remitteret au
diendi intentionem ·Reſpondit ergo dominus qui
in verbo non laborabat quia verbum erat Sequē·

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſequitur eum. Et reſpondens dixit illi dn̄s martha mar
tha ſollicita es ⁊ turbaris erga plurima ¶ Repetitō
nominis indicium eſt dilectionis. aut forte mouende
intentionis ut audiat attentiꝰ. ¶ His vocata audit. Et
turbaris erga plurima id eſt circa multa es occupata.
Debet enim homo occurrere quando miniſtrat. ⁊ aliquādo
non poteſt quere: qđ deeſt paratur qđ adeſt diſtēdit
animū. ſi ſolū ſi martha ſufficeret adiutorium ſororis
non poſceret multa ſunt. diuerſa ſūt. quia carnalia
ſūt. quia temporalia ſūt. Preponit aūt vnū multis
nō enim a multis vnū. ſed multa ab vno. Vnde ſeqt̄
Porro vnum eſt neceſſariū Circa vnū ſe voluit oc
cupari. ſcd'm illud Mihi adherere deo bonū eſt. vnū
eſt pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus ad hoc vnū nō nos
perducit ſi multa habeamus cor vnū ¶ Ciril. Vel ali
ter cum ſuſciperent aliqui fratres deu; nō ſollicitem
ur erga multū officium nec poſcant q̄ ꝓ manibꝫ nō
ſunt opus et ſuperant. grauat enim paſſim i qualis
bꝫ re q̄ ſuperfluūt. generat. n. uoletibꝫ ꝯferre tediū
⁊ videtur q ſint alijs cā laboris ¶ Ma. Abſurdū
eſt cibos ad ſuſtentationē corporis ſumere ac
cipientium efficere corpori ⁊ impedire ipm̄ erga
exhibitum diuinoꝝ officium Si ergo aduenīat ali
quis peregrinus ſumat formā ⁊ exemplar modeſtie ci
baria et cauſa viuere volentiū in delicijs mēſam ꝓ
ponit ſpiritualis Difformis enī eſt xpiani vita ad
intentionē. ſcilicet ad gloriam dei mul
tiformis ⁊ varia vita eorū qui de foris ſūt pro
ponunt. Tu vero cur dum copiā ciborū ⁊ cau
ſam fratri preparas menſam criminaris
intemperans ⁊ diffundis i eū guloſitatis obpro
brium delicias eius in eo quod ꝓparas non
conſiderat dominus. martham occupatā circa fre
quens miniſterium ¶ Aug de verbis domini Quid
ergo putamꝰ reprehēſū eſſe miniſteriū marthe. quā
hoſpitalitas occupauerat que tātū hoſpite le
tabatur Si vera eſt dimittāt homines q miniſtrāt
egentibus ut occupent circa ſciencia ſalutarē
nec curent quis peregrinus in vico ſit quis ege
at panē vacent opera miſericordie vni inſtetur ſci
entie ¶ Theop. Non ergo dominꝰ hoſpitalitatem
vituperat ſed plurimoꝝ turbacionem ſcꝫ abſtractionē
⁊ tumultum vide conſilium domini q ꝓus dominus
nil dixerat marthe. ſed poſtq̄ illa ſororem ab au
ditione ſalutis euellere tūc dominꝰ occaſione habita
increpauit eā vſq enī adeo honorat hoſpitalitas do
mini ſed non ad ſuperflua nos attrahit Cū vo incipit ab
ſtrahere a potiori manifeſtū eſt q honorabilior ē di
uinorum auditus ¶ Augu. de verbis dn̄i Non ergo
marthe opus reprehendit ſed munus diſtinxit Seq̄
tur enī Maria optimā partē elegit que nō auferetur ab ea. Non tu malam ſed illa meliorem Vnde
meliorem quia ab ea non auferet a te auferetur aliquā
do onus neceſſitatis. nō enī cum veneris ad illam
patriam inuenies peregrinū q̄ ſuſcipias hoſpiꝰ ſꝫ bono tuo
auferetur ut q̄d melius eſt dēt auferē a te labor ut rq̄es dēt
Tu nauigas illa i portu ē. eterna enī ē dulcedo veritatis
que tamē in vita augeē in illa pficietur nunq̄ͅ aufe
retur ¶ Ambro. Agat ergo te ſicut Mariam deſid
erium ſapientie hoc enī maius hoc pfectius opus nec

miniſterij cura cogitationē ſbi celeſtis auertat nec
arguas eos et ocioſos iudices quos videas ſapiē
tie ſtudere ¶ Aug de que euā. Myſtice aūt q mar
tha excepit illū i domū ſuā. ſignificat eccleſiā q̄ nūc
excipit dominum in cor ſuum maria ſoror eius que
ſedebat ad pedes domini ⁊ audiebat verbum eius.
ſignificat eandem eccleſiam. ſed in futuro ſeculo vbi
ceſſans ab ope. miſericordie indigentie ſola ſapientia
pfruitur. Q autem conqueritur q ſoror eius eam
non adiuuet. occaſio datur ſentencie dn̄i qua oſtēdit
iſtam eccleſiam ſollicitam eſſe ⁊ turbari erga plima
cum ſit vnum neceſſarium ad qđ ꝑ miſterij huiꝰ me
rita puenitur. mariam vero dicit optimā partem ele
giſſe quia ⁊ per hanc ad illam tenditur ⁊ non aufer
tur. ¶ Grego. vi. mo. vel ꝑ mariam que verba dn̄i
reſidens audiebat contemplatiua uita exprimiē. per
marthā exterioribus obſequijs occupatam actiua
uita ſignificatur Sed marthe cura non reprehēdi
tur Marie vero laudaē quia magna ſunt actiue vi
te merita ſed contemplatiue potiora Vnde nec au
ferri vnq̄ mariē pars dicitē qꝛ actie vite opa cū cor
pore tranſeūt Contemplatiue autem gaudia meliꝰ
ex fine conualeſcunt.

Capitulum .xi.

ET factum eſt cum eſſet in quo
dam loco orans ut ceſſauit dix
it vnus ex diſcipulis eius ad eū
Domine doce nos orare ſicut ⁊
iohannes docuit diſcipulos ſuos Et ait ille
cum oratis dicite Pater ſanctificetur nomē
tuum Adueniat regnum tuum. panem no
ſtrum cotidianū da nobis hodie Et dimit
te nobis peccata noſtra Siquidem ⁊ ipſi di
mittimus omni debenti nobis Et ne nos in
ducas in temptationem.

¶ Beda Poſt hiſtoriā ſoroꝝ que duas eccleſie vi
tas ſignificauerunt nō fruſtra dominꝰ ⁊ ipſe oraſ
ſe ⁊ diſcipulos orare docuiſſe deſcribitur qa ⁊ ora
tio quam docuit vtriuſq in ſe vite cōtinet miſteriū
⁊ ipſarum pfectio vitaꝝ noſtris nō viribus eſt obti
nenda. ſed ꝑcibus. vnde dicitē Et factum eſt cū eſſet
in quodā loco orans ¶ Ciril. Cum aūt habeat om̄is
boni plenitudinē cur orat. ſi plenus ē ⁊ in nullo peni
tus eget. Ad hoc dicimus q competit ei ex modo di
ſpenſationis in carne cum voluerit humana pſequi
tempore ad hoc conueniente Si enī comedit ⁊ bibit
n̄ incōgrue vtebatur oratione ut doceat nos n̄ eſſe
erga hoc tepidos ſed attentius inſiſtere orationibus
¶ Tit. cū aūt nouā ꝯuſatōeꝫ vidiſſēt diſcipli nouam
formaꝫ orationis poſtulauerūt cū pſes ores ꝯtinerē
tur in veteri teſtamento Vnde ſequitur. vt ceſſauit
dixit vnus ex diſcipulis eius ad eum Domine doce
nos orare ne ſcilicet ꝯ deum peccemus alia q̄rētes
pro alijs vel deo aſſiſtentes in oratione non eo mō
quo expedit. ¶ Orige. Et ut orationis doctrinam
proferat infert. ſicut ⁊ iohannes docuit diſcipulos

ſuos de quo ſcilicet nos docuiſti φ inter natos muli:
erū nullus eo maior ſurrexit ⁊ quia p̄cepiſti nobis
petere eterna ⁊ grādia Vnde erit nos ad horū pue
nire noticiam niſi a te deo ⁊ ſaluatore noſtro ¶ Gre
niſſenus Orationis ergo doctrinam explicat diſcipu
lis qui ſollerter noticiā oracōis expoſtulant oñdens
qualiť implorari oporteat diuinum auditū ¶ Baſil.
Duo aūt ſūt modi orationis Vnus quidem laudis ē
humilitate Scōus uo petitōis remiſſior quociēs er
go oras nō p̄us ad petendum prumpas Sin autem
tuū criminaris affectū φ neceſſitate coactus ſupliceſ
deo Sed cum incipis orare quālibet deſere creaťam
viſibilem ⁊ inuiſibilē Sumas aūt exordium a laud
illius qui cuncta creauit Vñ ſubditur. Et ait illis.
Cum oraueritis dicite pater ¶ Aug. de ver. do. Pri
mus ſermo quante gratie faciem tuam non audebas
ad celum leuare ⁊ ſubito accepiſti gratiā xp̄i ex ma
lo ſeruo factus es bonus fili⁹. ideo p̄ſume. non de tua
opatione ſed de xp̄i gratia Nō ergo hic arrogantia
eſt ſ; fides p̄dicare quod acceperis non eſt ſupbia ſed
deuotio Ergo attolle oculos ad patrem qui te p laua
crum genuit qui per filium te redemit patrem dicas
quaſi fili⁹ Sed noli tibi aliquid ſpecialiter vendica:
re ſolius xp̄i ſpecialis eſt pater nobis eſt pať omnib⁹
ī communi quia illum ſolum genuit nos aūt creauit
Et ideo ſm Matheum dicť. pater nr̄ ⁊ addiť Qui
es in celis In illis ſcilicet celis de quib⁹ dictū eſt Ce
li enarrant gloriā dei. Celum eſt vbi culpa ceſſauit
vbi nullum mortis eſt vulnus ¶ Theo. Non aūt di
cit Qui es in celis tanq̄ȝ ibi circumſcribatur ſed ad
celos erigit auditorē ⁊ abſtrahit a terrenis ¶ Gre.
Niſſenus vide aūt quante preparationis opus ē vt
audacter poſſis deo dicere pater q̄a ſi ad res mun:
danas intuitum dirigis aut humanā gloriam ambis
aut ſordes paſſibilis appetitus. ⁊ hanc orationē enū
cies Audire michi videor deū dicentem Cū corrupte
fueris vite ſi patrem vocas incorruptibilitatis geni
torem feda voce inquinas incorruptibile nomē Nā
qui patrem nominauit vocare pferre mendaciū nō
ↄceſſit Omnium vero bonoꝝ exordiū eſt glorifica:
ri nomen dei ī vita nr̄a Vnde ſubdit ſanctificeť nom̄
tuum Quis enī eſt adeo beſtialis qui videns in cre:
dentib⁹ vitam purā non glorificet nomen inuocatum
in tali vita igiť qui dicit in oratione ſanctificeť ī me
inuocatum nomē tuum hoc orat fiam tuo concurrē
te ſubſidio iuſt⁹ abſtinens a quolibet malo ¶ Criſo.
Sicut enī cum quis celi pulcritudinem aſpicit dicit
gloria tibi deus. ſic etiam cū aſpicit alicuius uirtutē
quia hominis virtus multomagis q̄ȝ celū glorificat
deum ¶ Aug. de ver. do. vel dicť Sanctificeť nomē
tuū ī nobis vt ad nos poſſit ei⁹ ſanctificacō puenire
¶ Ti. vł dic̄ ſcilicet nom̄ tuū .i. nota ſit tua ſcītas
toti mūdo ⁊ laudet te decēť rectos aē decȝ collaudacō
iuſſit igiť orare p emēdacōe mūdi toti⁹ ¶ Cirillus.
Qm̄ penes eos ad q̄s nōdū puenit fides ↄtēmť adhuc
nomē dei ſ; vbi iubar veritatis ſup eos illuxerit cū
fatebūť ſanctū ſanctoꝝ ¶ Ti. Et q̄a ī noīe diuē glīa
dī pr̄is tūc nom̄ pr̄is ſanctificabiť qn̄ xp̄s erit not⁹
¶ Ori. vł q̄a nom̄ dī ab errātib⁹ atribuiť creaturis ⁊
creaťis nōdū ē ſanctificatū vt ſit ſeparatū a q̄b⁹ dbuit
ſegari Docet g° nos orare. vt nom̄ dei adapteť ſoli

ſo deo Cui adaptať qd̄ ſubdiť Adueniat reg⁹ tuū
vt ſcilicet euacueť principatus et poteſtas ⁊ virt⁹
⁊ regnum mundi ī quinetiā peccatū quod regnat in
mortalibus noſtris corporibus ¶ Grego. niſſen⁹ im
ploramus etiam a dño liberari a corruptione et inia
morte Vel ſm quoſdā Adueniat regnum tuū id eſt
veniat ſup nos ſpūſſcūs tuus ⁊ purificet nos.
¶ Aug. de ver. do. Tunc enī veniet regnū dei qn̄ ei⁹
ſumus graciā cōſecuti ipſe enī ait regnum dei intra
vos eſt ¶ Ciril. Vel qui hoc dicunt videntur optaď
rurſuſ refulgentē in mūdo omnium ſaluatorem Ma:
dauit aūt in oratione petere illud tēpus reuera ter
ribile vt ſciant φ viuere decet eos ñ lente vel remiſ
ſe vt illud tempus non pariat eis flāmam ⁊ vindictā
ſed magis honeſte ſecūdū voluntatem ipſius vt eis
temp⁹ illud nectat coronas. vñ ⁊ ſm matheū ſequť
Fiat volū. tua ſi. ī ce. ⁊ in terra ¶ Criſ. Quaſi di.
Preſta nobis domine conuerſationem imitari cele:
ſtem quatinus quecumq; tu vis nos etiam velimus
¶ Grego. niſſen⁹. Quoniam enim vitā humanam
poſt reſurrectionem ſimilem dicit eſſe futuram vi
te angelice conſequens eſt ⁊ vitā mūdanam. ad vitā
que poſtmodum ſperatur. diſponi. ut in carne viuē
tes. carnaliter non viuamus. Per hoc autem verus
medicus anime ſoluit morbi naturam vt quos occu
pauit infirmitas. per hoc φ a voluntate diuina re
ceſſerant a morbo denuo liberet copulatio ad volun
tatem diuinam Eſt enim ſanitas anime executio de
bita diuine voluntatis ¶ Auguſtinus ī Enchiridi
on. Apud euāgeliſtam igitur Matheum ſeptem peti
ciones videtur continere dominica oracio Euangeli
ſta vero. Lucas in oracione dominica petitiones nō
ſeptem. ſed quinq; complexus ē nec ab illo vtiq; di
ſcrepauit Sed quomodo illa ſeptem ſint intelligen
da ipſe ſua breuitate cōmonuit Nomē quippe dei ſā
tificatur in ſpiritu dei autem regnum in reſurrectio
ne venturum ē Oſtendens ergo Lucas terciam peti
cionem duarum ſuperiorum eſſe quodammodo repe
cionem magis eam pretermittendo voluit intelligi.
Deīde tres alias adiunxit Et primo de pane q̄tidia
no dicēs panē nr̄m q̄tidianū da nob̄ hodie ¶ Aug.
de v̄. do. ī greco dr̄ Epioſion .i. ē ſubſtancialem nō ē iſte
panis qui vadit ī corpus. ſed ille panis vite eterne q
aīe noſtre ſubſtanciam fulcit Latinus autem hūc pa
nem quotidianum dicit quem greci dicunt aduenien
tem Si q̄tidian⁹ ille eſt panis cur poſt annum illū ſu
mas queādmodum greci in oriente facere cōſueuerūt
Accipe q̄tidie quod quotidie tibi pſit ſic viue φ q̄ti
die merearis accipe. mors dñi ſignificať ⁊ remiſſio
peccatoꝝ qui uulnus hēt medicinā querit vulnus ē
q̄a ſb peccato ſum⁹ medicina ē celeſte ⁊ venabile ſa
cramētū ſi q̄tidie accipis q̄tidie tibi ē hodie xp̄s tibi
quotidie reſurgit. hodie enim eſt quando chriſtus
reſurgit ¶ Titus. vł panis aīarum diuina ē virtus
afferēs futuram vitā ppetuam ſicut panis ex terra pdi
ens vitam temporalē ↄſeruat Cū aūt q̄tidianū dix
iſſet diuinum qui adueniet ⁊ futurus eſt ſignificat
quem nobis hodie preſtari requirimus poſcentes q̄
dam eius principium atq; guſtum quādo ſpiritus in
nobis inhabitans virtutem operatur que ſuperat
omnem virtutē humanā puta caſtitatē ⁊ humilitatē

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Ciril. Putant autem forſan aliqui eſſe indecens ſanctos a deo querere corporalia. ⁊ ob hanc cauſam applicant qd̕ dicitur ad ſpiritalem pfeſſionē. Ego autem concedam ꝙ oportet ſanctos precipue ſurgere ad obtinenda ſpiritalia dona. Illud tamen conſpicere qd̕ irreprehenſibiliter petunt domio ꝑ querentes panem cōmuem. Ex eo enim ꝙ panē iuſſit querere qd̕ eſt quotidianū alimentum videtur ꝙ nichil poſſidere eos habere ſʒ magis honeſtam colere paupertatem. Non enim eſt habentium panē petere ſʒ opreſſorum penuria. ¶ Baſi. i. Q. vi. Panem quotidianum qui ſʒ nr̄e ſubſtātie competit ad vitam diurnam non ob ipſi cōmendes. ſed ad deum cauſa eius reſpicias exponens ei neceſſitatem nature. ¶ Criſ. Poſtulanda ergo ſunt diuinitus neceſſaria vite. nō ciborum diuerſitates. ⁊ vina odorifera ⁊ cetera que delectant guttur. Onerant autem ventrem ⁊ mentē perturbant. Sed panis qui poteſt ſubſtātiā corporis ſuſtentare. ⁊ illum qui nobis hodie tantūmodo ſufficiat ut de craſtino non cogitemus. Unam autem ſolam petitionem ſenſibilem querimus. ut preſentibus ne affligamur. ¶ Grego. niſen. Poſtq̄ȝ autem per ſuprapoſita fiduciā ſumere docuit. conſequēter remiſſionem culparū decet implorare. Sequitur enim. Et dimitte nobis peccata noſtra. ¶ Titus. Hoc etiam petere eſt neceſſario pro eo ꝙ null᷒ ſine peccato. quapropter repellimur a ſacra participatione ꝑpē huius peccata. Cum enim teneamur exhibere chriſto animarum ſanctitatem. qua ſpiritūſanctum habitare faciat nobis redarguendi ſumus. ſi non obſeruemus ipſam mundam. Huic autem defectui ſubueniē petentes indulgentem humāe fragilitati peccatorum remiſſionem. Hoc autem ipſi iuſte fit a iuſto iudice nos quaſi debitoribus relaxam᷒ his qui nobis nocuerunt. ⁊ debita non exhibuerunt. Unde ſubditur. Siquidem ⁊ ipſi dimittimus omni debenti nobis. ¶ Cirill᷒. Vult em̄ vt ita loquar ꝑ imitatorem fieri deum. ut qui ab ipſis exhibuerunt cōſeruis bonitatem talē parem recipere petant a deo qui iuſte recompenſat. ⁊ nouit om̄ miſereri. ¶ Criſ. Hec igit̄ aīaduertentes gratias agere ſunt debitoribus noſtris. fiunt em̄ nobis ſi ſapimus cauſa indulgentie maxime ⁊ pauca exhibentes plurima recipiem᷒. nam ⁊ nos multa debem᷒ ⁊ magna debita domio quoȝ ſi minimā partem a nobis vellet exigere. iam periſſemus. ¶ Aug. de ver. do. Debitum autem quid ē niſi peccatum. Ergo ſi non accepiſſes alieni feneris pecuniam non deberes. Sic ergo peccatum tibi imputat̄. Habuiſti enim pecuniam cum qua diues naſcereris ad imaginem ⁊ ſimilitudinem dei factus. Sed perdidiſti qd̕ habebas. Sicut cum bi arrogantia deſideras vendicare perdidiſti humilitatis pecuniam. accepiſti a diabolo debitum qd̕ nō erat neceſſarium. cautionem tuam tenebat inimicus. ſed autem domin᷒ crucifixit. ⁊ ſuo cruore deleuit. Potens eſt autem dominus qui abſtulit peccatum. ⁊ debita noſtra donauit cuſtodire nos aduerſus diaboli inſidias. qui culpam generare conſueuit. vnde ſeq̄t. Et ne nos inducas in temptationem. quā ſcilicet ferre non poſſumus. Sed quaſi athleta talem vult temptationem quā ferre poſſit humana conditio. ¶ Titus. A diabolo enim temptari eſt impoſſibile. ſʒ ne a deo relinquamur ad temptatōes hec depcamur. Qd̕ aūt ex pmiſſione diuina cōtingit illud deus quiq̄ȝ facere dicit̄ i ſcriptura. ⁊ ſm hoc niſi prohibeat temptationis inualeſcentiā que ſupra nos eſt. tūc ⁊ nos i temptationem inducit. ¶ Maxi. Vel mandat dominus ut petamus. ne nos inducat in temptationem id ē nō ꝑmittas voluptuoſaꝝ ⁊ ſpōtanearum temptationū nos experientiam pati. Jacobus autem docet pro veritate certantes nō remitti i temptationibus inuoluntariis ⁊ cauſatiuis laboꝝ. dicens omne gaudiū exiſtimate fratres mei. cum in temptationes varias incideritis. ¶ Baſi. Non tamen decet nos orando petere afflictiones corporales. Uniuerſaliter enim precepit orare. nō ſubire temptationē. ſed poſtq̄ȝ aliquis ſubiit expedit a domino petere virtutem pferendi. vt conſumetur i nobis illud. Qui ſuſtinet vſq̄ȝ in finem ſaluus erit. ¶ Aug. i ench. At vero ꝙ matheus in vltimo poſuit. Sʒ libera nos a malo. Iſte nō poſuit. vt intelligamus ad illud ſupius qd̕ de temptatione dictū ē ꝑtinere. Ideo quippe ait. ſed libera. non ait. ⁊ libera. tanq̄ȝ vnam petitionem demonſtrās. noli hoc. ſed hoc. Sed ſciat vnuſq̄ſq̄ȝ in eo ſe liberari a malo. ꝙ non infert̄ in temptationē. ¶ Aug. de ver. do. Unuſquiſq̄ȝ em̄ petit vt a malo hoc eſt ab inimico a peccato liberetur. Sed qui deo ſe committit. diabolum nō timet. Si enim deus pro nobis q̄s contra nos.

¶ Et ait ad illos. Quis veſtrū hēbit amicum ⁊ ibit ad illum media nocte ⁊ dicit illi. Amice cōmoda mihi tres panes qm̄ amic᷒ meus venit de via ad me. ⁊ nō habeo qd̕ ponam ante illum. ⁊ ille deintus reſpondens dicat. Noli mihi moleſtus eſſe. iam hoſtium clauſū eſt ⁊ pueri mei mecū ſunt in cubili. non poſſum ſurgere ⁊ dare tibi. Et ſi perſeuerauerit pulſans ille. Dico vobis ⁊ ſi non dabit illi ſurgens. eo ꝙ amic᷒ ſit. propter improbitatem tamen eius ſurget. ⁊ dabit illi. quotquot habet neceſſarios.

¶ Ciril. Docuerat ſupra ſaluator ad petitionē apoſtolorum. qualiter oportet orare. Poterat autem cōtingere eos qui hoc ſalutare documentum recepārant effundere quidem preces iuxta traditam formā ſed negligenter ⁊ remiſſe hoc facere. deinde cum non exaudirentur ꝑ primā vel ſecūdā orationē deſiſtere ab orationibus. itaq̄ȝ ne hoc pateremur. ꝑ modū parabole manifeſtat ꝙ puſillanimitas i orationibus damnoſa eſt. Utiliſſimū vero eſt in eis patiētiam habere. Unde dicit̄. Et ait ad illos. Quis veſtrum habebit amicum. ¶ Theoph. Amic᷒ iſte deus eſt. qui omnes amat ⁊ omnes ſaluos vult fieri. ¶ Ambro. Quis eſt ē nobis amicior. q̄ȝ q̄ ꝑ nobis corpus ſuū tradidit. Datur aūt nobis hic alius precepti locus. ut omnibus momentis nonſolum diebus. ſed etiā noctibꝫ orō deferatur. Sequit̄ em̄. Et ibit ad illum media nocte. Sic perẏt dauid. qn̄ dixit. Media nocte ſurgebam

ad confitendum tibi. neq; enim timuit excitare dor-
mientem quem ſcit ſemꝑ eſſe vigilantem ¶ Nam ſi ille
tam ſanctus ⁊ qui regni erat neceſſitatibus occupa
tus ſepties in die laudem domino dicebat. quid nos
facere oportet. qui eo amplius rogare debemus. q̄
frequencius carnis ac mentis fragilitate delinquim⁹.
q̄ ſi diligas dominū deum tuum nonſolum tibi ſed
etiam alijs poteris emereri. Sequit̄ eñ Et dicet illi
Amice cōmoda mihi tres pānes. quoniā amicus me⁹
venit ad me de via ⁊ non habeo qd̄ ponā ante illum.
¶ Aug. de ver. do. Qui autem ſunt iſti tres pānes.
niſi miſterij celeſtis alimentum. fieri eñ poteſt ut ali
quis paſſus fuerit amicum aliquid interrogantem q̄
reſpondere non poſſit. ⁊ tunc ſe inuenit nō habere.
qn̄ coactus ē dare Venit ergo tibi amicus de via .i.
de vita huius ſeculi. in qua oīs velut ꝑegrini tran-
ſeunt. nec vllus quaſi poſſeſſor manet. ſ; oī hōi dicit̄
Tranſi. da venīēti locū. aut forte de via mala. h̄ ē de
uita mala fatigatus neſcio q̄s amicus tuus n̄ inueni
ens veritatem qua audita ⁊ percepta beat⁹ fiat. ve
nit ad te tanq̄; ad xp̄ianū. ⁊ dicit Redde mihi rati
onem Et interrogat qd̄ forte tu ꝑ ſimplicitatem fi-
dei neſciebas Et non ē vn̄ reficias eſurientem ⁊ cō
pellens querere in dn̄icis libris fortaſſis eñ qd̄ ille
interrogauit. ī libro poſitum ē. ſed obſcurum ē ip̄m
paulum aut petrum aut aliquē ꝓphetā interrogare
non ſinens Jam eñ requieſcit familia iſta cum dn̄o
ſuo. ⁊ ſeculi huius ignorancia valida eſt. hoc eſt
nox media. ⁊ vrget amicus eſuriens. cui ſimplex
fides non ſufficit Numquid deſerendus ē ergo ad ip̄m
dn̄m. cū quo familia requieſcit. pulſa orando. de quo
ſubdit̄ Et ille deintus rn̄dens dicat. Noli mihi mo
leſtus eſſe Qui differt dare vult ut amplius deſide
res dilatum. ne vileſcat cito datum ¶ Baſi. Forſitā
etiam ob hoc differt quaſi ingeminās tui aſſiduita
tem ⁊ frequentiam erga ſe ⁊ ut agnoſcas quid donū
dei ſit. ⁊ in timore donata cuſtodias. Quicq̄d eñ ali
quis multo labore habet nitit̄ cuſtodire. ne cum illud
ꝑdiderit. ſuum laborem amittat. ¶ Cho. Non ergo
aufert impetrandi licenciā ſ; vehemencius accendit
deſiderium orandi oſtenſa difficultate ꝯſequendi Seq̄
tur enim Jam oſtium clauſum ē ¶ Amb. Hoc ē ho
ſtium qd̄ aperiri ſibi etiā paulus expoſcit nonſolum
ſuis. ſed etiā populi orationibꝫ obſecrans ſe iuuari. vt
aperiatur ſibi hoſtium ad loquendum miſteriū xp̄i. Et
forſitan illud ē hoſtiū qd̄ apertum vidit iohānes. cui
dictū ē Aſcende huc ⁊ oſtendā tibi. que oportet fieri
¶ Aug. de que. euā. Significatur ergo tempus fa-
mis verbi cum intelligencia clauditur. ⁊ illi q̄ euāgelicā
ſapienciā tanq̄; panē erogantes ꝑ orbem terre pre
dicauerunt. Jam ſunt in ſecreta quiete cū dn̄o. Et
hoc ē qd̄ ſubditur Et pueri mei mecū ſunt in cubili
¶ Greg. niſe. Oportune eos qui ꝑ arma iuſticie im
paſſibilitatem vendicauerunt ſibi pueros appellat
docēs q̄ bonū qd̄ ꝑ ſtudia ī nobis acq̄rit̄. ab initio fu
erat ī natura repoſitum Nā qn̄ alia q̄s abrenūcians
carni ꝑ rationē exercitio vite virtuoſe paſſionē cō
futauit. tunc quaſi puer inſenſibiliter ſe habet erga
paſſiones. Cubile aūt requiem intelligimus ſaluato
rum ¶ Cho. Et ꝓpter premiſſa ſubdit Non poſſū
ſurgere ⁊ dare tibi. qd̄ ē ad difficultatem impetrādi

referendum ¶ Aug. de que. euā. Vel aliter amic⁹ ad
quē venit̄ media nocte vt accomodet tres panes vn
q̄ ad ſimilitudinē ponit̄. ſm̄ quā q̄s rogat deum ī me
dia tribulatione conſtitutus vt ei tribuat intelligen
ciam trinitatis qua p̄ntis vite conſolet̄ labores. ip̄a
eñ anguſtia media nox ē qua cogitur vehementer
inſtare In tribꝫ aūt panibꝫ etiā illud ſignificat̄ vni⁹
ſubſtancie eſſe trinitatē Amicus aūt veniēs de via ī
telligitur hōis appetitus. qui debet rationi ſuire. ſer
uiebat aūt ꝯſuetudini tp̄ali q̄; viā vocat ꝓpter oīa
trāſeūcia Conūſo aūt hōie ad deū etiā ille appetitus
a ꝯſuetudīe reuocat̄ Sed ſi nō ꝯſolet̄ iteri⁹ gaudiū
de doctrina ſpūali qua creatoris trinitas predicat̄
magne anguſtie ſūt ī hōie quē ꝑmit erūna mortal
cū ab his que foris delectant precipit̄ abſtinencia. ⁊
intus non ē refectio de lectiōe doctrine ſpūalis. ⁊ tū
orando efficit̄ ut accipiat deſiderās intellectum a dn̄o
etiam ſi hō deſit ꝑ quem ſapiencia predicet̄ Sequit̄
eñ Et ille ſi ꝑſeuerauerit pulſans dico vobis Et ſi
nō dabit illi ſurgens eo q̄ amicus eius ſit. ꝓpter im
ꝓbitatē; tn̄ eius ſurget. ⁊ dabit illi quotquot habet
neceſſarios Cōparatio ē a minori Si eñ amicus hō
ſurgit de lecto ⁊ dat non amicicia ſ; tedio cōpulſus
quātomagis de⁹ dat. qui ſine tedio largiſſime donat
qd̄ petit̄ ¶ Aug. de ver. do. Cū aūt ꝑueneris ad tres
pānes. h̄ ē ad cibū ⁊ intelligenciā trinitatis habes ⁊ vn̄
viuas. ⁊ vn̄ paſcas Ne timeas. ne finias. nō eñ pa
nis ille finiet̄. ſ; īdigenciam tuā finiet. diſce ⁊ doce.
viue ⁊ paſce ¶ Theo. vl̄ aliter. media nox finis ē uite
ī quo multi ad deū veniūt Amic⁹ aūt ē angelus qui
accipit aīam Vel media nox ē ꝓfundū temptationū
ī quo ꝯſtitutus petat a deo tres panes. neceſſitatē
ſc; corporis aīe ⁊ ſpūs. ꝑ que in temptationibꝫ non
ꝑiclitamur Amicus aūt qui de uia venit. ip̄e deus
q̄ ī temptationibꝫ nos ꝓbat; cui nō habet qd̄ apponat q̄
ī temptatiōe infirmat̄ Qd̄ aūt dicit Et clauſū ē ianua
intelligendū ē q̄ decet nos ante temptatiōes prepa
ratos eſſe. poſtq̄; vero temptationi incidimus pre
parationis ianua claudit̄ ⁊ impati inuenti niſi deus
adiuuet periclitamur.

¶ Et ego dico vobis. petite ⁊ dabitur vo
bis. querite ⁊ inuenietis pulſate ⁊ aperiet̄
uobis. oīs enim qui petit accipit ⁊ qui q̄rit
īuenit ⁊ pulſanti aperiet̄. q̄s aūt ex uobis
p̄rem petit panē nūquid lapidem dabit illi
Aut ſi piſcem nūq̄d pro piſce ſerpentem da
bit illi. aut ſi petierit ouū nunquid porriget
illi ſcorpionē? Si ergo vos cū ſitis mali no
ſtis bōa data dare filijs vrīs quātomagis
p̄r vr̄ de celo dabit ſp̄m bonū petentibꝫ ſe.
¶ Aug. de v̄. do. Poſita ſimilitudine adiunxit exhor
tationē dn̄s ⁊ omnino ſtimulauit nos querere. pete
re pulſare donec accipiā⁹ qd̄ petim⁹ vn̄ dic̄. ⁊ ego
dico vob̄. petite ⁊ dabit̄ vob̄. ¶ Ciril. Qd̄ dicit dico
vobis vim habet iuramenti. deus eñ non mentitur
qn̄cūq; aūt iurauit audiētibꝫ aliq̄d cū iuramēto oſtēdens
inexcuſabilē nr̄e fidei puitatē ¶ Cri. ꝑ petitō; aūt oſte
nē oſtēdit ꝑ īq̄ſitō; vō ſtudiū ⁊ ſollicitudinē cū ſſdi

Quere ꝛ inuenietis· que enim queruntur plurima
cum diligentia· qꝺ maxime ē in deo· Plura nāq ſunt
[illegible] noſtrum impediunt Sicut ergo aurū p
[illegible] querimus· ſic deum ſollicite ꝑquiramus· oſten
dit ꝙ quis non apiat illico ianuam· imo ꝺiam
[illegible] Unde ſubdit Pulſate ꝛ aperiet vobis· quia ſi
[illegible] immorabens· vtiq recipies ob hoc recluſū
[illegible] ut faciat te pulſare· ideo nō mox annuit
ꝛ expoſcas· Grecus· Vel p hoc ꝙ dicit pulſate
[illegible] ſtimulat petere cum effectu Pulſat enim ali
[illegible] manu· bonū autem operis ſignum ē manus vel
[illegible] poſſunt aliter diſtingui· virtutis enim initiū
[illegible] viā veritatis Secundus vero
[illegible] querere qualiter oportet tranſire p viā
[illegible] gradus eſt ut cum virtutes attigerit· pul
[illegible] oſtium· vt intret ſpacioſam cognitiōem que
[illegible] aliquis acquirit· vel petere quidem
[illegible] querere vero p bona opa agere orationi cō
[illegible] Pulſare autem eſt orationi immorari nec deſi
[illegible] Aug· de ver· do· Non autem nos tātum hor
[illegible] petimus niſi dare vellet· Erubeſcat hu
[illegible] pigritia plꝰ vult ille dare ꝙ nos accipere·
[illegible] Qui autē ꝑmittit aliquid ſpem debet af
[illegible] vt momenta obedientia deferatur· p
[illegible] ideo ſubdit Omnis enī qui petit· acci
[illegible] querit inuenit· ꝛ pulſanti aperietur·
[illegible] Querete aūt aliquis qualiter quidam orā
[illegible] Ad qꝺ dicendum ꝙ quicūq recto
[illegible] ad querendum accedit nil omittens ex his
[illegible] ad petitorum obtentum· accipiet re
[illegible] petitur eſt dari ſibi Siquis autem diuer
[illegible] petitionis cū nō petat· vt decet
[illegible] Quo fit vt cum non recipiat qꝺ hic dicit
[illegible] Nam ꝛ magiſtro dicēte Quicunq
[illegible] alleqꝛ diſciplinā periciā adire ma
[illegible] accipimꝰ hoc eſt vt feruenter ꝛ dis
[illegible] documētis ipſius vnde ꝛ iacobus di
[illegible] ꝛ non accipitis eo ꝙ male petatis ſcilicet
[illegible] variarum Sed dicet aliquis· im
[illegible] rogant pro diuina noticia obtinenda
[illegible] virtutū nō obtinent cui dicendū ꝙ n
[illegible] accipere ſed vt commendentur
[illegible] Baſili· Siquis etiā ob corporem exhibeat
[illegible] traditor ſui fiat ī manus hoſtium hūc
[illegible] nec exaudit· eo ꝙ p peccatum alie
[illegible] a deo· decet ergo offerre quidē quicqꝺ
[illegible] clamare aūt ad deum vt adiuuet eū· eſt
[illegible] implorandū nō remiſſe nec mēte
[illegible] vagante eo ꝙ talis nō ſolum nō impetra
[illegible] ꝛ magis dūm irritabit· Nā ſi aliqꝰ
[illegible] ſtans fixum habet ꝛ intrinſecum ꝛ
[illegible] oculū ne forſitan puniat quātomagis
[illegible] attentum ac tremebundū oportet aſſiſte
[illegible] debilitatꝰ a peccato fixe nequis orare
[illegible] potes teipſm cohibeas vt ſtando coram
[illegible] intellectū· ꝛ deus ignoſcit eo ꝙ
[illegible] ſed ex fragilitate non potes vt
[illegible] aſſiſtere coram eo Si ſic ergo teipſm com
[illegible] ergo donec accipias· Ideo ergo
[illegible] ꝛ non accipis· quia ꝑperā poſtulaſti

vel infideliter· vel leuiter· vel non conferentia; tibi·
vel deſtitiſti Sepius aūt quidam obuiant dicentes·
Quare oramus? an ignorat deus quibus opus eſt
nobis· nouit quippe ꝛ omnia ſpiritalia vberius dat
nobis ꝛ anteq̄ poſtulemꝰ· ſed opa virtutis ꝛ regnū
celoꝝ oportet prius optare· optātem vero querere
ingerentē p fidem ꝛ patientiā quicqꝺ intereſt ſua· ī
nullo redargutum a ꝓpria cōſcientia· Ambro· Er
go preceptiuus locus frequenter orandi ſpes ē im
petrandi Ratio autem pſuadendi prius fuit in pre
cepto· poſtea fit in exemplo· qꝺ oſtendit ſubdens· Qs
aūt ex vobis patrem petit panē· nunqꝺ lapidem da
bit illi? Ciril· In quo īſtruit nos ſaluator quiddā
neceſſariū· frequenter enī inconſulto voluptatū im
petu irruimus ad pnicioſa dſideria Cū igitur aliqꝺ
talium a deo petimꝰ nequaq̄ īpetrabimꝰ· ad qꝺ oſtē
dendū· vtit paterni exēplo· ex his q̄ penes nos ſūt
Cum enī filius tuus petit panē· gratanter ꝓmas·
quia cibū petit oportunū Quādo vero ſenſus penu
ria lapidem poſcit· ut comedat· non offers ei· ſed po
tius prohibes eū a nociuo deſiderio ut ſit ſenſus· Qs
autem ex vobis patrem petit panē· quē ſcilicet pr̄
dat Nunqꝺ lapidem dabit illi· ſcilicet ſi petierit· eā
dem q̄ rō eſt in ſerpente ꝛ piſce· de quo ſubdit Aut
piſcem nunqꝺ pro piſce ſerpētem dabit illi? Et ſitr
in ouo ꝛ ſcorpione de quo ſubdit Aut ſi petierit ouū
nūquid porriget illi ſcorpionē? Orige· Tu tamē
attende ſi panis quidem eſt aīe cibus in cognitione·
ſine quo nō pungit ſaluari· puta pſpicax ratio uite
debite Piſcis aūt ē amor diſcipline· puta mundi cō
ſtitutionem agnoſcere elemētoꝝ effectū· ꝛ queciūq
conſequenter diſerit ſapientia· itaq nec vite panis
deꝰ ꝓmat lapidem quē volebat diabolus a xp̄o mā
ducari· nec vite piſcis ſēpentē quē comedūt ethiopes
indigni piſces comedere· Nec ſimpliciter dat vite nu
tritiue ꝛ vtilis non comeſtibilia ꝛ nociua· qꝺ refert
ad ſcorpiōem ꝛ ouum Aug· de que· euā· Vel potꝰ
intelligitꝰ caritas· ꝓpter maiorē appetitū ꝛ tā neceſ
ſariū· ut ſine illa cetera nihil ſint· ſicut ſine pane mē
ſa inops Cui ꝯtraria ē cordis durīcia· quā lapidi cō
parauit Piſcis aūt intelligitꝰ fides inuiſibilium· vel
ꝓpter aquā baptiſmi· vel quia de inuiſibilibꝰ locis ca
pitꝰ Ut et huius fides mundi fluctibus circūactata
nō frangitꝰ recte piſci comparatꝰ Cui cōtrarium po
ſuit ſerpentem· ꝓpter venēa fallacie que etiam primo
hoī male ſuadendo preſeminauit· In ouo intelligitur
ſpes Ouū enī, nondum ē fetus pfectus· ſed fouendo
ſperatur Cui ꝯtrarium poſuit ſcorpionē· cuius acu
leus venenatus· retro timendus ē· ſicut ꝯtrariū ſpei
ē retro reſpicē· cū ſpes futuroꝝ in illa que ante ſūt
ſe extendat Aug· de ver· do· quāta tibi loquitꝰ mū
dus· quanta poſt dorſum ſtrepit vt retro reſpicias·
O munde immunde quid ſtrepis· quid auertere cona
ris· tenere vis periens quid faceres ſi māeres? quē
nō deciperes dulcis ſi amarus alimenta mentiris·
Ciril· Ex pmiſſo aūt exēplo concludit· Si ergo
vos cum ſitis mali· id eſt cum mentem ſuſceptiuam
prauitatis geratis· nō aūt vniformē ꝛ fixā in bono ſi
cut deus Beda· vel malos vocat ſeculi amatores
qui dant illa que ſm ſenſum ſuum iudicāt bona que

etiam in ſua natura ſunt bona · et ad uſū infirme uite
ptinent · vñ ſubdit Noſtis bona data dare filiis ve
ſtris · apl'i etiā qui merito electiōis bonitatem humāi
gñis exceſſerāt · ſupne bonitatis reſpectu mali eē di
cūtur · quia nihil p ſemetipm̄ ē bonū niſi deitas ſola
Qd̄ vo ſubdit · Quātomagis pr̄ vr̄ de celo dabit
ſpiritum bonū petentib' ſe Pro quo matheus poſuit
Dabit bona petentib' ſe oſtendit ſpm̄ſanctū plenitu
dinem bonoꝝ dei · qa oīs vtilitates · que ex donoruꝫ
dei grā ſuſcipiunt · ex iſto fonte emanāt ¶ Atha · niſi
aūt ſpūſſanctus eſſet de ſubſa dei · qui ſolus ē bonus ·
nequaq̄ꝫ hic appellaret bonus qñ dñs renuit dici bo
nus ī eo ꝙ homo factus eſt ¶ Aug · de ver · do · Ergo
auare · quid aliud queris · aut ſi aliud petas · qd̄ tibi
ſufficiat · cui deus non ſufficit ·

¶ Et erat ihesus eyciens dmoniū et illud
erat mutum et cū eieciſſet demoniū · locutus
ē mutus et ammirate ſūt turbe Quidā aūt
ex eis dixerunt in beelzebub principe demo
nioꝝ eyciūt demoīa et alii temptantes ſig
nū d celo querebant ab eo.

¶ Glo · Promiſerat dñs ꝙ ſpūs bonus daret oran
tibus · Cuius quidem beneficiū ſubſequenti miraculo
demōſtrat · vñ dr̄ Et erat ihs eyciēs dmoniū et illud
erat mutū ¶ Theo · Dr̄ aūt mut' ut i plurib' qui ñ
loquit Dr̄ etiā et qui nō audit · ſꝫ magis pprie · q̄ nec
audit nec loquit Qui aūt a natiuitate nō audit ex
neceſſitate non loquit Ea eñi loquimur · que p audi
tum loqui docemur Si qs tamē ex aliqua paſſiōe ſu
perueniente auditum amiſerit · hunc nihil prohibet
loq̄ Qui aūt dño oblatus fuit et mutus erat lingua
et ſurdus auditu ¶ Titus Mutum aūt vel ſurdū
dicit demoniū · qd̄ hanc ingerit paſſionē · ꝙ non au
diat diuinū verbū Nā demones auferentes aptitu
dinem humani affectus · obtundūt aīe nr̄e auditum ·
Idcirco venit xp̄s vt et eyciat demoniū · et audiā'
verbum vitatis · Vnū eñi ſanauit · ut vniuerſalem p̄
guſtationē faciat humāe ſalutis Vnde ſequit · Et cū
eieciſſet demoniū · locutus ē mutus ¶ Beda · Demo
niacus aūt iſte apud matheū nonſolū mutus ſꝫ et ce
cus fuiſſe narrat Tria igit ſigna ſimul in vno hoīe
perpetrata ſūt Cecus videt · mutus loquit poſſeſſus
a demone liberat Qd̄ quotidie cōplet ī conuerſione
credentiū · vt expulſo primū demone fide lumē aſpi
ciant Deinde ad laudes dei · tacentia prius ora laxēt.
¶ Ciril · Hoc aūt miraculo pacto extollebat eū ml'
titudo pconiis et gl'ia que deū decet · vñ ſeqt Et ad
mirate ſunt turbe ¶ Beda · turbis aūt que mi' eru
dite videbant · dñi ſemp facta mirantib' ſcribe et pha
riſei · vel negare vel ſiniſtra interptatione puertere
laborabant quaſi nō diuinitatis · ſed imūdi ſpūs opa
fuiſſent Vnd' ſequit Quidā aūt ex eis dixerunt in
beelzebub principe demonioꝝ · eyciit demonia · beelze
bub deus erat acharon Nam beel quidē ipe baal ·
zebub aūt muſca uocat Dr̄ ēgo beelzebub · quaſi uir
muſcarū · ex cuius ſpurciſſimo ritu · pricipem demo

nioꝝ cognominabant ¶ Ciril · Alii vo parbus ſtimu
lati liuoris aculeis · petebāt ab eo celeſte videre por
tentum · vnd' ſequit · Alii temptātes ſignum de celo
querebant ab eo quaſi dicerent · quāuis ab homie de
moniū eieceris nō tamē hoc ē diuine oꝑationis ar
gumentū · nondū eñi vidim' aliquid prioribꝫ ſimile
miraculis · Moiſes eñi tranſduxit populū p mediū
maris · Ioſue vo ſucceſſor eius · ſolem retardauit in
gabaon tu vo nihil hoꝝ oñdiſti Querere n · pdigia
de celo · innuit ꝙ huiuſmodi cogitatōib' tunc tempo
ris afficiebantur erga xp̄m ·

¶ Ipſe aūt vt vidit cogitationes eorum.
dixit eis Omne regnum in ſeipm̄ diuiſum.
deſolabit et domus ſupra domū cadet Si aūt
et ſathanas in ſeipm̄ diuiſus eſt. quomō ſta
bit regnum eius? Quia dicitis in beelzebub
me eycere demonia Si autem ego in beelze
bub eycio demonia filii veſtri i quo eyciūt?
Ideo ipi iudices veſtri erunt Porro ſi in di
gito dei eycio demonia profecto peruenit i
vos regnum dei.

¶ Criſ · Cū phariſeoꝝ ſuſpicio · irrationabilis eſſet ·
metu multitudis nō audebant eā diuulgare · ſꝫ i aīo
ſuo eā verſabant · vñ dr̄ · Ipe aūt ut vidit cogitatio
nes eoꝝ · dixit eis Oīe regnū ī ſe ipꝫ diuiſū deſola
bit et dom' ſupra domū cadet ¶ Be · Nō ad dicta · ſꝫ
ad cogitata reſpōdit · ut vel ſic compellerent crede
re potentie eius · qui cordis videbat occulta ¶ Ciril ·
Non aūt reſpondebat ex ſcripturis · quia non atte
debant falſo eas exponentes · ſꝫ ex his reſpondet q̄
cōmuniter accidunt Domus ei et ciuitas ſi fuerit di
uiſa velociter diſſipat · et etiā regnū quo nihil ē vali
dius Firmat eñi regna et domos ſubditoꝝ concordia
Si ergo inquit ego p demonē demonia eycio · diſſen
ſio inter eos ē · et perit virtus eoꝝ · vnd' ſubdit · Si aūt
et ſathanas in ſeipm̄ diuiſus ē quō ſtabit regnū ipi'
qa dicitis me ī beelzebub eycere demonia Non enim
ſathanas ſibiipi repugnat · nec ſuis ſatellitib' nocet
ſꝫ potius ſtatuit regnū ſuū · Reſtat ergo ꝙ diuina
vtute pterā ſathanā ¶ Amb · In h' etiā oñdit regnū
ſuū īdiuiduū eſſe atq̄ perpetuū · et ideo qui nō ī xp̄o
ſpem gerunt · ſꝫ in principe demonioꝝ eycere demo
nes opinant · eos regni negat eſſe perpetui Reſpi
ciat etiā ad populū iudeoꝝ Quo eñi poteſt regnum
iudeoꝝ eſſe perpetuū · qñ a legis populo ihs negat
qui ex lege debet · ita ex parte ſe fides iudaice pleb
impugnat Impii gl'ia diuidit · diuidendo diſſoluit
et ideo regnū eccl'ie manebit eternū · quia indiuidua
fides corpus eſt vnum ¶ Beda Regnū etiā patris
et filii et ſpūſſancti · non ē diuiſum qd̄ ē eterna ſtabili
tate manſuꝝ Deſiſtant igit arriani minorē patre fi
lium · filio vero ſpm̄ſanctum dicere · quia quoꝝ vnum
ē regnū · hoꝝ ē et vna maieſtas ¶ Criſ · Hec igit ē
pma ſolutio Secūda vero que ē de diſcipulis · quā
poſuit ſubdens · Si aūt ego in beelzebub eycio demo
nia · filii veſtri in quo eyciūt? Nō dicit · diſcipuli mei
ſed filii vr̄i · volens eorum permulcere furorem ·

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

¶ Cril. Judei namq̃ ⁊ a iudeis ſcd̄m carnem exo-
rti d̄iſcipuli qui poteſtatē in ſpiritus immun-
dos ſuper erāt acceſſo ⁊ oppreſſos ab eis · i nomine
xp̄i liberabant Cum ergo filij veſtri in nomine meo
demones eiciunt quomō non habet multā amentiam
dicere me a beelzebub virtutem habere Dānabimini
igitur a filijs veſtris Unde ſubditur Jdeo ipſi
iudices veſtri erunt · ¶ Criſ. Quoniam enī ex voſ
exeuntes mihi obediunt · liquet ꝙ condemnabunt
agentes contraria ¶ Beda Uel aliter filios iudeo-
rum exorciſtas gentis illius ſignificat · qui ad inuo-
cationem dei eiciebant demōes · q. d. Si expulſio de-
monum in filijs veſtris deo nō demonib' reputatur
quare in me idem opus nō eādem hēat cauſam · ergo
ipſi veſtri iudices erunt · nō poteſtate · ſ; opatiōe · dū
expulſionem demonū · deo aſſignant · vos beelze-
bub principi demonioꝝ ¶ Ciril · Poſtq̃ꝫ ergo qd̄ di-
xit calumnie nota habet · manifeſtum ē ꝙ in ſpū dei
eijcit demonia · Unde ſubdit Porro ſi in digito dei ei-
cio demonia profecto puenit in vos regnum dei ·
¶ Aug. de con. euā · Qd̄ lucas digitū dei dicit · vbi
matheus dicit ſpm̄ ab eadem ſententia non recedit ·
ſed potius ⁊ aliquid docet · ut nouerim' quēadmo-
dum intelligamus vbicūq; ſcripturarū legerimus di-
gitum dei ¶ Aug. de que. euā · Dicit aūt ſpūſſanctus
digitus dei propter partitionem donorum que i eo
dantur vnicuiq; propria ſiue hoim̄ ſiue angeloꝝ · In
nullis enī mēbris nr̄is magis aparet partitio q̃ꝫ i di-
gitis ¶ Ciril · Uel ſpūſſanctus dicit̄ digitus dei · filius
autem manus ⁊ brachium pr̄is dictus ē Operatur enim
pater cuncta p eū Sicut igit̄ digitus non ē alienus
a manu ſꝫ naturaliter inſitus ſic ſpūſſanctus ꝯſub-
ſtantialiter coniunctus ē filio ⁊ p eum oīa epatur ·
¶ Ambro. Et tamen tibi mēbrorum compactiōe
diuiſionis quedam videat̄ facienda virtutis Indi-
uiſibilis enim non poteſt eſſe diuiſio · Et ideo ad for-
mam rerum non ad diſtinctionē poteſtatis referēda
digiti nuncupatio eſt ¶ Atha · Ad preſens aūt nō re-
cuſat dominus gratia ſue humanitatis dicere ſe mino-
rem ſpūſſancto dicens · ſe in eo demones eijcere quaſi
non ſufficiente humana natā ad demonū expulſionē
abſq; ſpūſſancto ¶ Ciril · Et ideo puenienter dicit
Peruenit in vos regnum dei Jd eſt ſi ego homo ex
vobis in ſpū diuino eijcio demones · ditata ē humana
natura in me · ⁊ aduenit regnum dei ¶ Criſ · Dicit aūt
ſuper vos · ut eos attraheret · quaſi · d. Si vobis adue-
nit proſpera · cur veſtra bona faſtidiʒ ¶ Amb.
Simul etiā oſtendit in gialem quādam eſſe ſpūſſan-
cti poſſeſſionem in quo regnū ē dei · nos quoq; i quibus
habitat ſpūs eſſe regalē domū ¶ Tit' · vt dicit · per-
uenit i vos regnum dei · ut intelligat̄ · puenit contra
vos ip̄m ver. · horrēdus enī ē ꝯtēptoribus xp̄i ſcd̄us aduēt'

¶ Cum fortis armat' cuſtodit atriū ſuū
in pace ſunt ea que poſſidet Si autem forci-
or illo ſupueniens vicerit eum vniuerſa ar-
ma eius auferet · in quibus confidebat ⁊ ſpo-
lia eius diſtribuet Qui nō eſt mecum · ꝯtra
me ē Et qui ñ colligit mecum diſpergit .

¶ Ciril · Quia neceſſarium erat p̄ multas cōſidera-
tiones detrahentium retractare ſermonē · vtit̄ nunc
exemplo maniſeſtiſſimo · qd̄ demonſtrat volentib' in-
tueri ꝙ principem hui' ſeculi uirtute ſibi īſita vicit
dicens · Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuū i
pace ſunt ea que poſſidet ¶ Criſ · Fortem vocat dia-
bolum nō quia naturaliter huiuſmodi ſit · ſed innuēs
antiquā eius tyrannidem quā puſillanimitas noſtra
cauſauit ¶ Ciril · Erat enī an̄ ſaluatoris aduentū uio-
lentia multa rapiēs alienos greges ſcilicet dei · ⁊ q̄ſi
ad proprium ducēs ouile ¶ Theo. Arma aūt ei' ſūt
oēs ſpēs peccatoꝝ i quib' confidens īualuit contra
homies ¶ Beda · Atriū vō illius mundū vocat qui
in maligno poſitus ē · i quo vſq; ad ſaluatoris aduē-
tum potiebat̄ imperio · quia in cordib' īfidelium · ſine
vlla ꝯtradictōe quieſcebat · ſ; fortiori potentia xp̄us
victor oēs hoīes liberādo ip̄m eiecit Uñ ſubdit̄ · Si
aūt fortior illo ſupueniens uicerit eum · vniuerſa ar-
ma eius auferet · i quib' ꝯfidebat · ⁊ ſpolia ei' diſtri-
buet ¶ Ciril · Poſtq̃ꝫ enī dei ſūmi v̄bum totius forti-
tudinis dator ⁊ dn̄s uirtutū factum ē hō īuaſit illū
⁊ arma eius abſtulit · ¶ Beda · Sunt autem arma
eius aſtutie · doliq; nequicie ſpiritalis Spolia vō ei'
ip̄i homines ſunt ab eo decepti ¶ Ciril · Nam qui du-
dum irretiti fuerant ab eo in diuinam ignorātiam
⁊ errorem · euocati ſunt p ſanctos apoſtolos ad noti-
ciam veritatis · ⁊ oblati ſunt deo pr̄i p fidem ad habi-
tam filio ¶ Baſi · Diſtribuit etiā ſpolia exhibens fi-
deles cuſtodie angeloꝝ ad hoīm ſalutem ¶ Beda vi-
ctor etiam xp̄s ſpolia diſtribuit · qd̄ ē inſigne trium-
phantis q̄a captiuam ducēs captiuitatē dedit dona
hominibus quoſdam quidem apoſtolos · alios euāgeli-
ſtas · hos ꝓphetas illos paſtores ordināſ ⁊ doctores
¶ Criſ · Deinde ponitur quarta ſolutio · cū ſubditur
Qui nō ē mecū · aduerſū me ē · q. d. Ego volo hoīes
afferre deo ſathanas autem contrariū · qualiter ergo
qui mihi ñ coopat̄ ſ; diſſipat · que mea ſunt · tā mihi
ꝯſentaneus fieret · ut vna mecū eijcere demōes Se-
quit̄ Et qui nō colligit mecum diſpergit ¶ Ciril · q.
di · ego veni ut filios dei ab eo diſperſos cōgregem
At ip̄e ſathanas cum mecū non ſit · que collegi ⁊ ſal-
uaui tempeat diſpergere · Qualiter ergo qui meis
diſpenſationibus refragatur virtutem mihi mini-
ſtrat · ¶ Criſ · At ſi qui non coopatur aduerſarius
ē multomagis q̄ obſtat · Videt̄ tñ mihi ⁊ iudeos ad
p̄ſens ſub enigmate tāgere · ordināſ eos cū diabolo
nā ⁊ ipſi agebāt ꝯ eū ⁊ diſpgebāt quos ꝯgregabat

¶ Cum immundus ſpūs exierit ab homie
ābulat per loca ī aquoſa querens requiem
⁊ non inueniens dicit Reuertar in domum
meam · vnde exiui. Et cum venerit inuenit
ſcopis mundatam ⁊ tunc vadit ⁊ aſſumit
ſeptem alios ſpūs nequiores ſe · ⁊ igreſſi ha-
bitant ibi ⁊ ſunt nouiſſima hominis illi' pe-
iora prioribus.

¶ Ciril · Poſt premiſſa oſtendit dominus vnde cō-
tingit populo iudeorum ut ad huiuſmodi opiniones
laberentur de chriſto dicens Cū immundus ſpirit'

exierit ab homine ambulat ꝑ loca inaquoſa querēs
requiem ꝙ enim hoc exemplum ad iudeos ſpectet
Mathe⸗expſſit dicens Sic erit ⁊ generacioni huic
peſſime ⸗Quamdiu eñ erant in egipto viuentes ritu
egiptioꝝ inhabitabat i eis ſpiritus malignus qui ex
pulſus eſt ab eis quando mactauerūt agnū in figura
xpi ⁊ limīa ſiīt eiꝰ ſanguine ⁊ ſic euitauerūt deſtruc
torem ¶ Amb⸗ Itaqꝫ in vno homine totus populi
iudaici comparacō eſt a quo ꝑ legē ſpūs imūdus ex
ierat Sed q̄ i gentibꝫ quorū corda p̄us arida erāt
ſed poſtmodū ꝑ baptiſma roꝛe ſpūs humeſcebāt ꝓpt
fidem xpi requiem diabolus īuenire non potuit In
mundis eñ ſpiritibꝫ xp̄s incendiū eſt ideo regreſſus
eſt ad plebem iudeorum Vñ ſequit̄ Et non inueniens
dicit reuertar in domū meam vñ exiui ¶ Origenes
Id eſt ad eos qui ſunt ex iſrael quos vidit nihil di
uinum in ſe tenentes⸗ſed deſertos ⁊ vacātes habitatu
oīm eiꝰ Vñ ſeqtur Et cū venerit inuenit ſcopis mū
datam ¶ Amb⸗ Foꝛēſi eñ ⁊ perfūctoꝛia ſpecie com
pta animo manet interioꝛe pollutioꝛ Neqꝫ enim ſacri
fontis irriguo aut abluebat aut reſtringebat ardo
rem merito qꝫ ad eā ſpūs redibat imundus adducēs
ſecum ſeptem ſpūs nequiores Vñ ſequit̄ Et tūc va
dit ⁊ aſſumit ſecū ſeptē alios ſpiritus nequiores ſe
⁊ īgreſſi habitāt ibi quoꝝ ſcꝫ ī hebdomada legis ⁊ oc
taue miſteriū cōmiſit itaqꝫ vt nobis multiplicat̄ ſep
tiformis ſpūs gratia ita illis imūdorum ſpirituū om
nis cumulatur iniuria Vniuerſitas eñ hoc numero
aliquociēs comprehenditur ¶ Cris⸗ Incolunt autē
animas iudeorū demones peioꝛes prioribꝫ nā tūc tē
poris in ꝓphetas ſeuiebāt nunc vero ipſi domino ꝓ
phetarum inuinantur⸗atqꝫ ideo a veſpaſiano ⁊ tito
peioꝛa paſſi fuerūt qꝫ in egipto ⁊ in babilone Vnē
ſeqt̄ Et ſiūt nouiſſima hominis illiꝰ peioꝛa prioribꝫ
Tūc eciā aderat eis diuina ꝓuiſio ⁊ gracia ſpiritus
ſancti Nunc vero eciā hac cura priuāt̄ ꝓpter quod
virtutis maioꝛ penuria nūc ⁊ erūna inteſioꝛ ⁊ demo
num exactio ſeuioꝛ ¶ Cirill⸗ Sūt eciā nouiſſima peio
ra pꝛioribus ſm illud Apoſtolicum Melius erat eis
veritatis viā non cognoſcere qꝫ pꝰ agnitā retroire
¶ Beda Poteſt eciā hoc accipi d̄ heretico qlibet vl
ſciſmatico vel eciam malo catholico de quo tempoꝛe
baptiſmatis ſpiritus exierat imundus locaqꝫ inaquo
ſa peragrat id ē coꝛda fidelium que a mollitie fluxe
cogitationis expurgata ſūt callidus inſidiatoꝛ explo
rat ſiquos ibi nequicie ſue greſſus figere poſſit Di
cit autem reuertar in domū meā vnde exiui In quo
timendum ē ne culpa qua i nobis extinctam credeba
mus ꝑ incuriā nos vacantes opprimat Inuenit autem
eam ſcopis mundatā hoc ē gratia baptiſmatis a pec
catorum labe caſtigatam ſed nulla boni opis induſtria
cumulatam Per ſeptem aūt malos ſpiritus quos
aſſumit vniuerſa vicia deſignat Nequioꝛes autē di
cuntur quia nō ſolū habebit illa ſeptē vicia que ſep
tem ſpiritualibus ſunt ꝯtraria virtutibus ſed eciā ꝑ
hypocriſin ipſas ſe virtutes habere ſimulabit ¶ Cris⸗
Non ſolū aūt illis⸗ſed ⁊ nobis foꝛe dicta accipiamꝰ
que ſequuntur Et erūt nouiſſima hominis illius pe
ioꝛa prioribus quia ſi illuſtrati et a priſtinis malis
remoti denuo redimus ad eandem nequitiam graui

oꝛ deinceps erit pena ſequētiū pctoꝝ ¶ Bed Poſſet
eciam ſimpliciter intelligi dominū hec ad diſtinctōe
ſuoꝝ ⁊ ſathane operum adiunxiſſe ꝙ ſcilicet ipſe ſē
per polluta mundare ſatha⸗vero mundata grauio
ribus contaminare feſtinet⸗

¶ Factum ē aūt cum hec diceret⸗extollēs
vocem quedā mulier de turba dixit illi Be
atus venter qui te poꝛtauit⸗⁊ vba que ſux
iſti At ille dixit Quinimo Beati qui audi/
unt verbum dei ⁊ cuſtodiunt illud

¶ Beda Scribis et phariſeis dominum temptātibꝫ
ſimul ⁊ blaſphemantibꝫ incarnationē eius magna fi
ducia quedam mulier confitetur Unde ſequitur Fac
tum eſt cum hec diceret Extollens vocem quedam
mulier d̄ turba dixit illi Beatus venter qui te poꝛ
tauit ⁊ vbera que ſuxiſti⸗vbi ⁊ p̄ſenciū calumniam
⁊ futuroꝝ ꝯfundit hereticoꝝ ꝑfidiam Nam ſicut
tunc Iudei ſanctiſpiritus opa blaſphemādo verū dei
filium negabant⸗ſic heretici poſtea negādo Mariā
ſemper virginē ſpūſancti coopante virtute naſcituro
vnigenito deo carnis ſue materiā miniſtraſſe⸗ve
rū ꝯſubſtācialēqꝫ prī filiū hoīs fateri n̄ debē dixerūt
Sed ſi caro vbi⸗dei ſm carnē naſcentis a carne vgi
nis matris ꝓnunciat̄ extranea ſine cauſa venē qui
eū poꝛtaſſꝫ ⁊ vbera que lactaſſēt beatificant̄ qua vo
ꝯſequentia eius lacte credat̄ nutritus ex cuius ſemi
negat̄ eē ꝯceptus ē ex vnius ⁊ eiuſdem fontis ori
gine ſm phyſicos vtrqꝫ vigoꝛ emanare ꝓbibēt Nō
aūt tantūmodo eam que vbum dei coꝛporalit̄ gene
rare meruerat ſed ⁊ omnes qui idem verbum ſpiri
taliter auditu fidei concipe ⁊ boni opis cuſtodia vel
ī ſuo vl ī ꝓximoꝝ coꝛde parē ⁊ qꝫi alere ſtuduerint
aſſerit eſſe beatos Sequit̄ ei At ille dixit quinimo
beati qui au⸗ver⸗dei ⁊ cu⸗illud ¶ Cris⸗ Nō fuit hoc
reſponſum repudiātis matrē ſed oſtendentis ꝙ nihil ei
partꝰ ꝓfuiſſet n̄ valde bona ⁊ fidelis fuiſſet Certe
ſi marie nō ꝓderat ſiū virtutibꝫ aīe xp̄m ab ea cotum
traxiſſe multomagis nobis ſiue patrē ſiue fratrem
ſiue filiū vtuoſū habeamꝰ nos aūt abſiſtamꝰ ab illiꝰ
vtute nequaqꝫ hoc ꝓdeſſe valebit ¶ Be Eadē aūt
dei genitrix ⁊ inde qdē beata qꝛ vbi īcarnādi miſtra
ē facta tēpoꝛalis ſed inde multo beatioꝛ qꝛ euiſdē ſēp
amādi cuſtoſ manebat eēna hac eē ſñca ſapientes iu
deorum percutit qui verbum dei non audire ⁊ cuſto
dire ſed negare ⁊ blaſpemare querebant⸗

¶ Turbis aūt concurrentibꝫ cepit dicere
gn̄acio hec gn̄acio neqꝫ ē Signū qrit ⁊ ſig/
nū non dabit̄ ei niſi ſignū Ione nam ſicut Io
nas fuit ſignū Niniuitis ita erit ⁊ filiꝰ ho/
minis generacōi iſti Regina auſtri ſurget
in iudicō cū viris generacōis huiꝰ ⁊ codem
nabit illos que venit a finibus terre audire
ſapiēciā ſalomōis ⁊ ecce pluſqꝫ ſalomō hic
viri Niniuite ſurgēt i iudicō cū generacōe
hac ⁊ condemnabunt illā qꝛ pēitēciā egēt
ad p̄dicacōꝫ Ione Et ecce pluſqꝫ Ionas hic

Beda. Duplici dñs fuerat questione pulsatus. quidam namque calumniabant eum i beelzebub eiecisse demones quibus hactenus ē responsū ⁊ alij temptantes signum de celo querebant ab eo. quibus ab hinc rñdere incipit vñ dicitur. Turbis aūt cōcurrentibus cepit dicere. Generatio hec generatio nequā ē. Ambro. Ut scias sinagogam iudeorum damnari vbi ecclesie beatitudo laudatur. Sicut enim fuit ionas signum niniuitis ita erit et filius hominis. vnde subditur. Signum querit et signum nō dabitur ei nisi signum ione prophete. Basili. Signum ē res manifesta posita alicuius occulti continens in se declarationē sicut ione signum descensum ad infernum ac iterum ascensum xp̄i resurrectionem annunciat. vnde subditur. Nam sicut ionas fuit signum niniuitis ita ⁊ filius hominis generationi isti. Theo. Signum eis tribuit. non de celo quia indigni erant sed de profundo inferni signum. s. incarnationis diuinitatis. passionis nō glorificationis. Beda. Ut aūt ione signum typus dñice passionis ita etiam grauium que iudei cōmiserant testimonium peccatorum ē simul aduertere licet ⁊ maiestatis indicium ⁊ pietatis iudiciū. nam ⁊ niniuitarum denunciatur supplicium ⁊ remedium demonstratur vnde etiā debent iudei non desperare indulgentiam si velint agere penitentiā. Theo. Sed ionas emissus fuit a ventre ceti sua predicatione conuertit niniuitas. xp̄o vero resurgente iudei gratiam non receperunt. vnde preiudiciū fuit eis. de quo ponitur duplex exemplum cū dr̄. Regina austri surget in iudicio cū viris generationis huius ⁊ condemnabit illos. Beda. Non vtique potestate iudicij sed comparatione facti melioris. vnde sequitur. Quia venit a finibus terre audire sapientiā salomonis ⁊ ecce plus quam salomon hic. Hic in isto loco nō pronomē. sed aduerbium loci significat id ē in presentia inter vos conuersatur qui incomparabiliter ē salomone prestantior. Ciril. Non autem dixit. maior salomone ego sum ut plura dicat ⁊ si fecundi sumus spiritualiū gratiarum festinauit ad audiendum salomonem mulier barbara per tam longū iter auditura scientiā visibilium ⁊ vires herbarum. Vos aūt cum assistatis auctori de inuisibilibus ⁊ celestibus ⁊ ipsam sapientiam vos instruentem ⁊ verba signis ⁊ operibus comprobantem alienamini contra verbum ⁊ mirabiliter pretenus. Beda. Si autem regina austri que electa esse nō dubitatur surget in iudicio cum reprobis ostenditur vna cunctorum bonorum. scilicet ⁊ malorum resurrectio mortaliū ⁊ hoc non iuxta fabulas iudeorum mille annis ante iudiciū. sed in ipso iudicio. Ambro. In hoc quoque iudeorum damnatio. ecclesie misterium vehementer expressum est quia in regina austri per studiū percipiende sapientie ecclesia ex ultimis finibus congregatur ut pacifici salomonis verba cognoscat regina plane cuius regnum ē indiuisum ex diuersis ⁊ distantibus populis in vnū corpus surgens. Grego. nisenus. Sicut autē illa ethiopissa longe distans. sic in principio ecclesia gentiū ⁊ interim distabat a veri cognitione. at vbi pacificus xp̄s emicuit tunc occurrunt accedunt gentiles offeruntque xp̄o pietatis aromata ⁊ aurum diuine notitie ⁊ gemmas obediētiā. s. preceptorum. Theo. vel quia auster laudatur in scriptura sicut calidus ⁊ viuificans. anima igitur regnans in austro id ē in spirituali cōuersatione venit audire sapientiā salomonis regis pacifici dñi ⁊ dei nr̄i. i. in contemplationē erigitur ad quā nullus perueniet. nisi regnet in bona vita. Ponit aūt consequenter exemplum de niniuitis dicens. Viri niniuite surgent in iudicio cū generatione hac ⁊ cōdemnabunt illā. Crisostomus. Condemnationis iudiciū ex similibus vel dissimilibus fit. ex similibus quidem sicut in parabola de decem virginibus ex dissimilibus aūt. sicut cum niniuite cōdemnant eos qui erāt tempore xp̄i. ut sic fiat condemnatio clarior. Nam illi quidem barbari. hi vero iudei. hi vero refecti propheticis documentis. illi nūquam acceperant auditū diuinū. illuc iuit seruus. huc dominus. ille euersionem predicabat. iste regnū celorum annunciat. Notum est ergo cuilibet quod iudeos decebat potius credere. accidit aūt contrariū. vnde subdit. Quia penitentiam egerūt in predicatione ione. ⁊ ecce plus quam ionas hic. Ambros. Secundum misterium aūt ex duobus constat ecclesia. ut aut peccare nesciat. quod. s. pertinet ad austri reginā. aut peccare desinat. quod. s. pertinet ad niniuitas penitentiā agentes. Penitentia enī delictum abolet. sapientia cauet. Aug. de con. eu. li. Hoc autē lucas narrat eo quidem loco quo matheus. sed aliquanto dispari ordine. Quis aūt non videat superfluo queri quo illa ordine dñs dixerit. cū hoc discere debeamus. per euāgelistarum excellentissimā auctoritatem non esse mendacium. si quisque non hoc ordine cuiusque sermonem digesserit quo ille a quo processit. cum ipsius ordinis nihil intersit ad rem siue ita sit. siue ita.

Nemo lucernam accendit ⁊ in abscondito ponit. neque sub modio. sed supra candelabrum. vt qui ingrediuntur lumen videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus simplex fuerit. totū corpus tuū lucidum erit. Si autem nequam fuerit. etiam corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est tenebre sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit. non habens aliquam partem tenebrarum erit lucidum totum ⁊ sicut lucerna fulgoris illuminabit te.

Ciril. Dicebant iudei dñm exercere miracula non propter fidem. sed propter applausus videntium. Reprobat igitur presentem calumniā inducens exemplum lucerne cum dicit. Nemo lucernā accendit ⁊ in abscondito ponit. neque sub modio. sed supra cādelabrū ut qui ingrediuntur lumen videant. Beda. De seipso dominus hic loquitur ostendens ⁊ si supra dixerit nullū generationi nequā nisi signum ione dandū nequaquam tamen lucis sue claritatem fidelibus occultandam ipse quippe lucernam accendit que testam humane nature flāma sua diuinitatis impleuit. quā profecto lucernā nec credentibus abscondere. nec modio subponere. hoc ē sub mensura legis includere. vel intra vnius iudee

gentis terminos voluit cohibere· Sed ſupra cande
labrum poſuit id ē eccleſiam q̄ i nr̄is frontib⁹ fidē
ſue incarnationis affixit· vt qui eccleſiam fideliter i
gredi voluerint lumen veritatis palā queant intueri
Deniq̄ p̄cepit ne opa tm̄ ·ſ· ⁊ cogitatōes ⁊ ipſas
etiam cordis intentiones mundare ⁊ caſtigare memi
nerint Nā ſequit̄ Lucerna corporis tui ¶ Amb· vel
lucerna fides ē· Iuxta qd̄ ſcriptum ē Lucerna pedi
bus meis verbum tuū dn̄e Verbum em̄ dei fidēs nr̄a
ē Lucerna aūt lucere non poteſt niſi aliunde lumen
acceperit Vnd̄ ⁊ virtus nr̄e mētis ⁊ ſenſus accēdit̄
vt vna que perierat· poſſit reppiri· nemo ergo fidem
ſub lege ꝯſtituat· lex em̄ intra menſurā ē· vltra men
ſurā gr̄a· lex obumbrat· gr̄a clarificat ¶ Theo· vel
aliter q̄a iudei videntes miracula accuſabant ex cor
mentis malicia· ꝓpter hoc dicit dn̄s q̄ accipientes lu
cernam a deo intellectum ·ſ· ex emulatione obſcurati
miracula ⁊ beneficia non ꝯgnoſcebāt Sed ad hoc in
tellectum a deo ſuſcepimus· vt ſupra candelabrū po
neremus vt etiā alij q̄ ingrediunt̄ lumē videāt Sapiēs
quidē iā igreſſus ē Qui vo addiſcit· adhuc ābulat
quaſi phariſeis dicat Oportet vos uti intellectu ad
miraculorum noticiam· ⁊ alijs declarare· qm̄ que vi
detis ſunt opa nō beelzebub· ſ; filij dei· vnd̄ ſm hūc
intellectū ſubdit· Lucerna corporis tui ē oculus tu⁹
¶ Orig· Oculum q̄ppe appellat ꝓpe intellectū noſtrū
totā aūt aiam quāuis nō corporeā hic tropologice
vocat corpus illuſtrat̄ em̄ ab intellectu aīa tota·
¶ The· Sicut aūt corporis oculus ſi lucidus fuerit
corpus lucidū erit Si vo tenebroſus ⁊ corpus ſitr
tenebroſū ſic comparat̄ intellectus ad aīam Vn̄ ſub
dit· Si oculus tuus fuerit ſimplex· totum corpus
tuū lucidum erit· ſi aūt neq̄ totum corp⁹ tuū tene
broſum erit ¶ Orig· Intellectus em̄ a ſui principio
in ſolo ſimplicitatis ſtudio ē· nullā continente dupli
citatem· ⁊ dolum ⁊ diuiſionē in ſe· ¶ Cris· Si ergo
intellectū corrupimus qui poteſt ſoluere paſſiones·
totam leſimus aīam· patimurq̄ dirā caliginē· ꝑuer
ſione excecati intellectus· vnd̄ ſubdit· Vide ergo ne
lumē qd̄ in te ē· tenebre ſint Non ſenſibiles dicit te
nebras· ſ; intrinſecā habentes originē· ⁊ quas nobi
ſcum paſſim deferimus· extincto nobis oculo aīe· de
cuius luminis decore ſubdit· dicens· Si ergo corpus
tuū totum lucidum fuerit· nō habens aliquā partē
tenebrarū· erit lucidū totū· ⁊ ſicut lucerna fulgoris
illuminabit te ¶ Orige· Id ē ſi corpus tuū ſenſibile
factū eſt illuminoſū luſtrato corpore a lucerna· adeo
vt non amplius in te ſit mēbrum tenebroſum multo
magis te non peccante· intantum fiet lucidum totū
tuum corpus ſpūale· vt comparentur ſplendores
eius illuſtranti lucerne· dū lux que erat in corpore
que ꝯſueuerat eſſe caligo dirigit̄ quocunq̄ precepe
rit intellectus ¶ Grego· nazanzenus· vel aliter· eccle
ſie lucerna ⁊ oculus eſt prelatus· Neceſſe eſt ergo
vt ſicut oculo puro ſe habente· corpus dirigit̄· impu
ro vero exiſtente· deuiat· Sic ⁊ i prelato qualiter
cūq̄ ſe habeat· oportet pariter naufragiū pati eccle
ſiam· vel ſaluari ¶ Greg· xxviij· mor· Vt aliter ap
pellatione corporis· vnaqueq̄ actio intelligit̄· que in

tentionē ſuā quaſi intuentiū oculū ſequit̄ Vnd̄ dicit̄
Lucerna itaq̄ corporis ē oculus· q̄ i ꝑ bone intentio
nis radium merita illuſtrant̄ actionis Si ergo ocu
lus tuus ſimplex fuerit· totum corpus tuum lucidū
erit· quia ſi recte intendimus ꝑ ſimplicitatem cogita
tionis· bonū opus efficit̄· etiā ſi minus bonū eſſe vid
atur Et ſi ocul⁹ tuus neq̄ fuerit totū corpus tuū
tenebroſum erit· quia cū ꝑuſa intentiōe· qd̄ vī rectū
agitur· ⁊ ſi ſplendere corā hominib⁹ cernit̄ tamē apud
examē interni iudicis obſcurat̄· Vn̄ ⁊ recte ſubdit̄
vide g⁹ ne lumē qd̄ in te ē· tenebre ſint Quia ſi hec
qd̄ bn̄ nos agere credimus· ex mala intentione fuſca
mus· quāta ipſa mala ſunt· que mala eſſe ēt cum agi
mus· non ignoramus ¶ Beda· Cū aūt ſubdit Si
ergo corpus tuum lucidum fuerit totum corpus no
ſtrum omnia opa noſtra dicit Si igitur bonum· bōa
intentione paraueris· nō hn̄s i tua conſciētia aliquā
partem tenebroſe cogitatōis Et ſi cōtingerit aliquā
ꝓximorū· ita bona actiōe nocere· tu tn̄ ꝓ tuo ſimplici
corde· ⁊ hic ⁊ in futuro lucis gratia donaberis· Qd̄
ſignificat· ſubdens· Et ſicut lucerna fulgoris illumi
nabit te Hec ꝯtra hipocriſim phariſeorū ſub dolo ſi
gna querentiū ſpecialiter dicta ſunt·

¶ Et cum loqueret̄ rogabat eum quidam
phariſeus vt pranderet apud ſe· ⁊ ingreſ
ſus recubuit Phariſeus aūt cepit intra ſe· ē
putans dicere· q̄re nō baptiſat⁹ eſſet ante
prandiū Et ait domin⁹ ad illū Nunc vos
phariſei qd̄ deforis eſt calicis ⁊ catini mun
datis· qd̄ aūt intus eſt veſtrum· plenū eſt
rapina ⁊ iniq̄tate Stulti nōne qui fecit qd̄
deforis eſt etiā id qd̄ deint⁹ eſt fecit Verū
tamen qd̄ ſuper eſt date elemoſinam ⁊ ecce
omnia mūda ſunt vobis Sed ve vobis pha
riſei quia decimatis mentam ⁊ rutam ⁊ om
ne olus ⁊ p̄teritis iudicium ⁊ caritatem dei
hec aūt oportuit facere ⁊ illa non omittere
Ve vobis phariſeis qui diligitis primas ca
thedras in ſinagogis ⁊ ſalutatiōes i foro
Ve vobis qui eſtis vt monumenta que non
aparent ⁊ hoīes ambulātes ſupra neſciūt·

¶ Cirl· Phariſeus quāuis tenax eēt ſui ꝓpoſiti dn̄m
tn̄ i ꝓpriam domū vocat· vt̄ dr̄· Et cū loqueret̄ ro
gauit illum quidam phariſeus vt pranderet apud
ſe ¶ Beda· Conſulte lucas non ait· Et cum hec loq
retur· ſed cum loqueret̄· ut oſtendat eū non ſtatim
finitis que ꝓpoſuerat verbis ſed aliquot interpoſitis
apud phariſeum prandere rogatum ¶ Auguſtinus
de con· euāgeliſtarū Vt enim hoc lucas narraret· di
greſſus eſt a matheo circa illum locū· ambo cōmemo
rant quod dictum eſt a domino de ſigno ione ⁊ de re
gina Auſtri ⁊ de niniuitis · ⁊ de ſpiritu immundo

Post illum sermonem dicit matheus Adhuc eo lo
quente ad turbas ecce mr̄ eius ⁊ fratres stabāt foris que
rentes loqui ei. Lucas aūt in eo sermōe domini com
memorat alia quedam que matheus dixisse domi
num pretermisit ab ordine quē cum matheo tenuerat
[illegible] ¶ Beda. Itaq postq̄ nunciatis sibi
matre ⁊ fratribus ait Qui eñ fecerit volun
tatē [illegible] hic frater meus ⁊ soror mea. ⁊ mater est
mox rogatus pharisei intrasse conuiuiū.
¶ Cris. Sed ipse xp̄s qui eoꝝ nequiciā nouerat. di
[illegible] condescendit satagens conuertere eos ad
imitationem optimoꝝ medicoꝝ qui grauius īfirmā
tibus afferunt remedia sue industrie. vnd̄ sequitur
Et ingressus recubuit Videns aūt occasionē verbis
[illegible] phariseus scandalisatus. quia cum opi
naretur eū iustū ⁊ prophetam. nō cōformabat̄ irra
tionabili eoꝝ consuetudini. vnd̄ subdit. Phariseus
autē cepit intra se reputās dicere quare nō baptisat̄
ante prandium. ¶ Aug. de ver. do. Omni enī
hora pharisei antequā prandērent. abluebant se aqua.
quasi continua lauatio possit cordis esse mundatō
[illegible] aūt phariseus cogitauit. voce nō sonuit
Jesus aūt audiuit. q̄ interiora cernebat. vnd̄ seq̄t.
Et ait dn̄s ad illū Nūc vos pharisei qd̄ de foris ē
calicis ⁊ catini mundatis. qd̄ aūt intus ē vestrū. ple
num est rapina ⁊ iniquitate. ¶ Cirill. Poterat autē
[illegible] verbis cōmouēs phariseū īsanū. cap
[illegible] ⁊ ex eis que erāt p̄ manib9 contexit
[illegible] Hora nāq mense ⁊ pabuli. sumit pro ex
emplo calicem ⁊ catinū ostēdens q̄ mūdos ⁊ lotos de
[illegible] ministrātes deo. nō solum a spurcicia cor
porali [illegible] ⁊ ab ea que latet intrinsec9 penes mentē
[illegible] vasoꝝ quib9 seruit̄ ī mensa bonum ē ⁊ ex
[illegible] carere contagiis ¶ Ambros.
[illegible] corpora nr̄a terrenoꝝ ⁊ fragiliū expressi
[illegible] que breui lapsu precipitata frangūt̄
[illegible] que mens voluit interne p̄ sensus ⁊ gesta
[illegible] prodit. sicut illa que calix interius continet
[illegible] ⁊ i posteriorib9 ñ dubiū ē vocabulo
[illegible] corporis declarari Cernis igit̄ q̄
[illegible] huius calicis ⁊ catini. s; interiora cō
[illegible] Qd̄ intus ē vr̄m plenū est rapina
⁊ iniquitate ¶ Aug. de ver. do. Sed quō nō pepcit
[illegible] fuerat mutatus. magis quidem obiur
[illegible] ut correctio in iudicio parceret. deinde
[illegible] quia ⁊ baptisma qd̄ semel adhibetur
[illegible] mundat. fides aūt intus ē. nō foris. fidem aūt
[illegible] pharisei ⁊ qd̄ foris erat lauabant int9
[illegible] manebant. quod dn̄s iprobat dicēs
[illegible] qui fecit qd̄ de foris ē. etiā id qd̄ deintus
[illegible] ¶ Beda. Qui vtrāq̄ hoīs naturā fecit
[illegible] mundari desiderat. hoc ē ꝯtra manicheos. q̄
[illegible] a deo. carnē vero putant a diabolo creatā
[illegible] ē ꝯtra illos qui corporalia peccata forni
[illegible] ⁊ furtū. ⁊ cetera talia pcc̄a q̄si grauissi
[illegible] spiritalia vero que nō minus damnat
[illegible] ut leuia contemnūt. ¶ Ambro. Dn̄s autem
[illegible] docuit quō nr̄i corporis mūda
[illegible] debeamus. dicens. Veruntamē qd̄ su
perest date elemosinā. ⁊ ecce oīa munda sunt vobis

Vides quāta remedia. mūdat nos misericordia. mū
dat nos dei sermo. Juxta qd̄ scriptū ē Jam vos mū
di estis. propter sermonē quē locutus sum vobis.
¶ Aug9. de elemosina. Misericors monet misericor
diam fieri Et quia seruare querit. quos magno re
demit precio. post gratiam baptismi sordidatos. do
cet denuo posse seruari ¶ Cris. Dicit aūt date elemo
sinam. nō iniusticiā Est eñ elemosina. que caret in
iusticia. qualibet hec oīa facit mūda. ⁊ ieiunio ē p̄stā
tior qd̄ q̄uis sit laboriosius. illa tñ est lucrosior Illu
strat aīam impinguat. bonam efficit ⁊ decoram. Qui
cogitat misereri rogantibus. citius a peccatis desistet. si
cut eñ medicus qui crebro vulneratis medet̄. fran
gitur de facili ī erumnis alioꝝ. sic ⁊ nos si vacaueri
mus egenorum auxiliis. de facili contemnem9 p̄ntia
⁊ in celum leuabimur. Non paruū ē igit̄ elemosine
cataplasma. cum valeat omnib9 apponi vulnerib9.
¶ Beda. Dicit aūt qd̄ superest. scilicet necessario vi
ctui ⁊ vestimento. Neq eñ ita faciēda iubet̄ elemo
sina. ut teip̄m consumas inopia. sed vt cui cura cor
poris expleta. inopem quātum vales. sustentes. Vel
ita intelligendū qd̄ superest. id est qd̄ tam multo scele
re preoccupatis. solum remediū restat Date elemo
sinam q̄ p̄mo ad oīa que vobis miseratiōi sūt. valet
Non eñ solū q̄ dat esurienti cibū ⁊ cetera huiusmodi
verūetiā qui dat veniā peccāti. atq; orat p̄ eo. ⁊ q̄
corripit. ⁊ aliqua emēdatoria pena plectit. elemosinā
dat ¶ Theo. vel dicit Qd̄ superest. Idest faculatates pre
sident cupido cordi ¶ Ambro. Totus itaq pulcerri
mus ab hinc dirigit̄ locus. vt qm̄ nos ad studiū sim
plicitatis inuitat. superflua iudeoꝝ ⁊ terrena condem
net Et tñ ipsis peccatoꝝ abolitio p̄mittit̄. si misericor
dia consequatur ¶ Aug. de ver. do. Ubi aūt mūdari
nō p̄nt. nisi credentes ī eum. qui fide mundat cor. q̄d
ē qd̄ dicit Date elemosinā. ⁊ ecce oīa mūda sunt vo
bis attendamus forte ⁊ ipsi exponit Illi eñ de oib9
suis fructib9 decimā partem detrahebant. ⁊ elemosi
nas dabāt. qd̄ non facile aliq̄s facit xp̄ianus. irrisert
ergo illum eis hoc dicentem quasi hoib9 qui elemosi
nas non facerent hoc dn̄s sciēs subiungit. s; ve vo
bis phariseis qui decimatis mentam ⁊ rutā. ⁊ oīe
olus. ⁊ preteritis iudiciū ⁊ caritatem dei. nō ergo ē
hoc facere elemosinā. facere eñ elemosinā. ē facē mi
sericordiā. Si intelligis. a te incipe. Quomō eñ es
misericors alteri si crudelis es tibi Audi scripturā
dicentem miserere aīe tue placens deo. Redi ad con
scienciam tuam quicūq̄ male aut infideliter viuis ⁊
ibi inuenis mendicantem aīam tuam vel forte egesta
te obmutescentem in iudicio ⁊ caritate fac elemosinā
cum aīa tua Quid ē iudiciū displice tibi Quid ē ca
ritas. Dilige deum. dilige proximū Hāc elemosinā
si pretermittis quātum vis ames. nihil facis quādo
tecum non facis ¶ Ciril. Vel hoc dicit in phariseoꝝ
rep̄hensionem quia illa sola precepta attentius ob
seruari iubebant a populis subiectis que causa erat
illis redditum fecundorum. vt nec minima olerꝫ post
ponerent. opus autem ingerende dilectionis ad deū
⁊ iudicii iustam censuram negligebant ¶ Theoph.
Quia enim deum contemnebant indifferenter sacra
tradantes. precipit eis dilectiōem dei hr̄e p̄ iudiciū

vero dilectionem innuit proximi. nã q aliqs iuste iu
dicet proximo ex eius dilectiõe puenit ¶ Amb. vel
iudiciũ ideo qa non oĩa que agunt in iudiciũ referũt
caritatem ideo quia nõ ex affectu diligant deũ. sed ne
rursus fidei studiosos nos faciat operũ negligentes p
fectionẽ fidelis viri breui smõe ↄcludit. vt ⁊ fide ⁊ ope
ribus approbetur dicẽs. hec aũt oportuit facere. ⁊
illa non omittere ¶ Cris. Ubi quidem sermo iuda
ice mundationis agebaṫ. totaliter pretermit. sʒ quia
decima elemosina quedã est. ⁊ nondũ erat temp⁹ ex
presse intermendi legalia ppter hoc dicit. hec opor
tuit facere ¶ Ambro. Arrogantiã q iactantiã iudeo
rum redarguit. dum primatus appetunt. Sequitur
enĩ veh vobis phariseis qui diligitis primas cathe
dras ĩ sinagogis Et salutationes ĩ foro ¶ Cirillus.
Per ea quibꝫ illos reprehendit nos facit meliores.
vult eniĩ nos ambitione carere. ⁊ non plus venari
aparẽciã q verã existenciam qđ tunc pharisei age
bant. salutari enĩ ab aliqbꝫ ⁊ presidere cis ñ vere nos
idoneos esse ostendũt. pluribꝫ enĩ hec contingunt. cũ
boni non sint. vñ subdit veh vobis qui estis vt monu
menta que non aparent volentes enĩ ab hoibꝫ salu
tari ⁊ cis presidere vt magni estimenṫ ab occultis
sepulcris nõ differũt. que nitent quidem extrinsec⁹
ornamentis sunt aũt plena omni spurcicia ¶ Ambro
Et quasi sepulcra que non aparẽt specie fallunt. vi
suqꝫ decipiũt trãseuntes. vnđ sequiṫ Et hoies am
bulãtes supra nesciunt. ita. s. vt cum foris speciosa p
mittant. plena fetoris includant. ¶ Cris. Sed q ta
les extiterint pharisei. nõ ẽ mirabile Si aũt nos di
gni reputati fieri templa dei fiam⁹ repente sepulcra
solum fetorem ↄtinencia hoc ẽ extreme miserie.
¶ Ciril. Ait aũt hic apostata iulianus vitanda esse
sepulcra que xp̃s ip̃e ait esse imũda Sed ignorauit
vim verborũ saluatoris. nõ enĩ iussit a monumentis
discedere sed eis cõparauit phariseorũ fictiõẽ pplm.

¶ Respondens aũt quidam ex legisperitis
Ait illi Magister hec dicẽs etiã nobis cõtu
meliam facis At ille ait Et vobis legisperi
tis veh qa oneratis hoies oneribꝫ que por
tare non pñt ⁊ ipsi vno digito vestro non
tangitis sarcias Ve vobis q̃ edificatis mo
numẽta pphetarũ. p̃res aũt vr̃i occiderunt
illos pfecto testificami q ↄsentitis operibꝫ
patrũ vr̃orũ qm̃quidẽ ip̃i eos occiderunt.
vos aũt edificatis eorũ sepulcra. ppterea ⁊
sapia dei dixit Mittam ad illos pphetas ⁊
apl̃os. ⁊ ex illis occident ⁊ psequenṫ. vt in
quiraṫ sanguis oĩm pphetarũ qui effusus
ẽ a ↄstitutione mũdi a generatõe ista a san
guine abel vsqꝫ ad sanguinẽ zacharie q̃ pe
rijt inter altare ⁊ edẽ. ita dico vobis requi
reṫ ab hac generatione Veh vobis legi spe
ritis quia tulistis clauẽ sciẽtie. ipsi non itro

istis. ⁊ eos qui introibant prohibuistis. cũ
hec ad illos diceret. ceperunt pharisei ⁊ le
gisperiti grauiter insistere. ⁊ os eius oppri
mere. de multis insidiantes ei. ⁊ querentes
aliquid capere ex ore eius vt eũ accusaret.

¶ Ciril. Redargutio q̃ mãsuetos trãsfert in meli⁹
sugbis hoibꝫ ↄmuniter intolerabilis esse solet. vnde
cũ saluator reprehenderet phariseos tanq̃ deuiãtes a
recto calle. precellebaṫ ex hoc legisperitorũ caterua.
vnde dr̃. Respondens aũt quidã ex legisperitis ait
illi. magister hec dicens etiã nobis ↄtumeliã facis.
¶ Beda Quã misera cõsciencia que audito dei ver
bo sibi ↄtumeliã fieri putat. ⁊ ↄmemorata pena per
fidorũ se semp itelligit esse damnãdam ¶ Theo. erãt
aũt alij legisperiti a phariseis Nã pharisei diuisi ab
alijs quasi religiosi videbãṫ. legis aũt periti Scribe
erãt doctores q questiones legis soluentes ¶ Ciril.
xp̃s aũt legisperitis inuectiuã igerit. ⁊ deprimit ve
num eorũ supcilium. vnđ sequiṫ At ille ait Et vobis
legisperitis veh qa hoies oneratis oneribꝫ que por
tare nõ possunt. ⁊ ipsi vno digito nõ tangitis sarci
nas Exemplo patenti vtiṫ ad eos dirigẽdum Erat
lex onerosa iudeis vt fatereṫ xp̃i discipuli. ipsi vero
fasces importabiles legis colligãtes ⁊ subditis suppo
nentes. ipsi nullatenus opari curabant ¶ Theo. quo
ciẽs etiã doctor facit que docet. alleuiat fascẽ tradẽs
ad exemplum seip̃m qñ vero ni agit eorum que do
cet. tunc graues fasces videnṫ his qui doctrinã susci
piunt. utpote qui nec a doctore possunt portari.
¶ Beda Recte aũt audiunt q sarcinas legis vno
digito non tangerent. hoc ẽ nec ĩ minimo quidem ea
perficerent. quã se ↄtra morẽ patrũ sine fide ⁊ gra
xp̃i seruare ⁊ seruandam tradere presumebant.
¶ Greg. mor. Tales q mõ plures sũt iudices seu
ñ peccaminũ ⁊ ↄbiles agonithe intolerabiles legisla
tores. ⁊ debiles portitores nec appropinquare vol
tes nec palpare vite honestatẽ. quã irremediabiliṫ
exigunt a subiectis ¶ Ciril. Postq̃ igiṫ reprobauit
onerosam legisperitorum officinam inducit inue
ctiuam communem in cunctos principes iudeorum di
cens Veh vobis qui edificatis monumenta prophe
tarũ ⁊ p̃res vr̃i occiderunt illos ¶ Ambro. Motus
est hic locus aduersus supstitionẽ vanissimã iudeo
rum. quia edificando sepulcra pphetarũ. patrũ suo
rum facta damnabant. emulãdo aũt paterna scelera
in seip̃os sentenciam retorquebãt. Non enim edifi
catio. sʒ emulatio loco criminis estimaṫ. Unde subdit p
fecto testificami q consentitis opibꝫ patrũ vestrorũ
quoniãquidem ip̃i eos occiderũt. vos autẽ edificatis
eorũ sepulcra ¶ Bed. Simulabant quidem se ob fa
uorem vulgi captandũ patrũ suorũ horrere pfidiã
memorias pphetarũ qui ab eis occisi sunt. magnifice
ornãdo. sed ip̃o opere testificanṫ quãtum paterne ne
quicie consenciãt. imurijs agendo dñm a pphetis pro
munciatum. vnđ subdiṫ. Propterea ⁊ sapiencia dei
dixit Mittã ad illos pphetas ⁊ aplos ⁊ ex illis occi
dẽt ⁊ psequẽṫ ¶ Amb. dei sapia xp̃s est deniqꝫ ĩ ma
theo hẽs Ecce ego mitto ad vos pphetas ⁊ sapiẽtes

Bede. Qui et eadem ſapiēcia dei prophetas apō
ſtolos mittit eſſent heretici xp̄o ex virgine princi
pium dare. omittant alium legis et prophetarū. aliū
noui teſtamenti deum p̄dicare quāuis ſepe eciam apo
ſtolos ſcriptura prophetas non eos ſolum qui fu
turam xp̄i incarnacionē. ſꝫ et eos qui ventura celeſtis
regni gaudia predicēt appellet ſed nequaq̄ hos cre
dimus apoſtolis in cathalogi ordine preferendos.
Glosa. Que autem occidant. mors occiſorū al
tiori clamabit. ſiue pſequātur. memoralia
ſunt. Fuga em̄ pſecutionē paſſo
in magnum redundat pſequētium crimen. neq̄
ſpiritu manſuetum fugit. ſꝫ pocius auſterū et mo
nimiqui. Et ideo ſequit̄. ut inquiratur
ſanguis om̄ pphetarū qui effuſus ē a conſtitutione
mundi a generatione iſta. Beda. Queritur Quō ſan
guis om̄ pphetarū a iudeorū ab vna iudeorū gene
ratione requirāt. cum multi ſanctorū ſiue ante incarna
tionem ſiue poſt ab alijs nationib̄ ſint interempti. ſed
ſepe generationes boim bono
rum malorūq̄ cōputare. Ciril. Et ſi ergo dicat de
generatione iſta nō exprimit ſolum tunc
audientes. ſꝫ quēlibet homicidam aſtruit.
Euſ. Ceterū ſi dicat iudeos grauiter
hoc nō inmerito fit. eo q̄ et peiora oi
bus et nulli preteritorū caſtigati fuerūt. ſꝫ
alios peccaſſe et punitos fuiſſe nō fu
effecti. ſꝫ ſimilia cōmiſerunt. Non aū
alios alij luāt penam. Theoph.
iudeos eē heredes malicie cayn ex eo
a ſanguine abel vſq̄ ad ſanguinē zacharie
altare et edem. Abel ſiquidem a cayn
zachariam aūt quē occiderunt īter altare
eſſe anaquū zachariam filiū
Be. Quare igit̄ a ſanguine abel
paſſus mixū non eſt. Sed quare
zacharie. querendū ē. cum et multi
ad natiuitatem xp̄i et ipo mox nato
mihi ſoare quia abel paſtor ouiū
ſacerdos fuit. et hic in campo. ille in atrio
gradus martires et laici
officio mancipati ſub eorū imminent.
Grego. niſenus Quidam aūt dicunt q̄
ſpiritu p̄phetico cōgnoſcēs mi
intacte dei genitricis nequaq̄ ſe
templi vgīnib̄ deputato. vo
conditoris oim erat
qui em̄ ex vigorem celibatus
Erat autem hic locus medius inter al
in qua erat altare eneū ſitum. vbi p̄ph̄
occiderūt. Aiunt etiā cū audirent regem
diſpenſatiue metu ſubiectionis ag
attoſtabat ortum ipſius mactātes
in templo. Grecus Alij aūt aliā cauſā
zacharie. Cum em̄ occideretur
iohānes cum coetaneis ſuis occi
elizabeth eripiens filium de medio
cum ſatellites herodis eliſa
non īuenirent. euertunt iram in za
ipm̄ miſtrantem in templo Se

quitur em̄ Veh vobis legiſperitis qui tuliſtis clauē
ſcientie. Baſi. Hec vox veh que intolerabilibus
pferē doloribꝰ eis conuenit qui paulopoſt detruden
di erāt in graue ſuppliciū. Ciril. Clauē aūt ſcientie
ipſam dicimus eſſe legem. Erat em̄ lex vmbra. et fi
gura iuſticie xp̄i Decebat ergo legiſperitos. quaſi ī
dagmtes legem moiſi. et dicta pphetarū reſerare. qđ
ammodo populo iudeorū ianuas noticie xp̄i. Hoc aū
nō fecerunt. ſed ecōtra derogabant diuinis miracu
lis. et contra eius dogmata clamabant. Quid eū au
dies ſic igit̄ tulerūt id eſt abſtulerūt clauē ſcientie
Vnđ ſequit̄. Ipſi nō introiſtis et eos qui introibāt
phibuiſtis Sed et fides ē clauis ſcientie. fit em̄ p fi
dem. veritatis cognitio Secundum iđ eſaie. Niſi cre
dideritis. nō intelligetis Suſtulerunt ergo legiſperi
ti. clauē ſcie. nō pmittentes homies credere in xp̄m.
Aug. de que. euā. Sed et clauis ſcientie ē humili
tas xp̄i quā nec ipſi intelligere. nec ab alijs intelligi
volebant. Ambro. Arguūtur etiā adhuc ſub noīe
iudeorū et futuro ſupplicio ſtatuunt̄ obnoxij. qa cuꝫ
doctrinā ſibi diuine cognitionis vſurpent. et alios im
pediant. nec ipſi qđ profitent̄. agnoſcant. Aug. de
con. euā. Hec autem oīa matheus narrat eſſe dicta
poſtq̄ dn̄s ī iheruſalē venerat. lucas aūt hec narrat
cum adhuc dn̄s iter ageret in iheruſalē. vnđ mihi ſi
miles vident̄ eſſe ſmones. quorū ille alterum. alterū
iſte narrauit. Beda Quantum autem vera p
fidie ſimulationis. et impietatis ſue crimina audierit
phariſei et legiſperiti ipſi teſtātur qui nō reſipiſcere
ſed doctorē veritatis inſidijs moliunt̄ aggredi Seq
tur em̄ Cū aūt hec ad illos diceret. ceperunt phari
ſei et legiſperiti grauiter inſiſtere. Ciril. Sumit̄
autem inſiſtere p inſtare vel inuidere. vel ſeuire. Ce
perunt etiā interrūpere ſmonē eius ī pluribus. vn̄
ſequitur Et os eius opprimere de multis. Theo.
Cum em̄ plures interrogant vnū ꝺ diuerſ materijs
cū nequeāt ſit̄ ex oīb̄ r̄ndere videtur inſipientib̄ q
dubitet. hoc igit̄ ingemiabāt et illi nefarij cōtra xp̄m
Sed et aliter querebant os eius opprimere. ſcilicet
vt puocarēt eū ad aliqđ dicendū. vnde poſſet dam
nari. Vnđ ſequit̄ Inſidiantes ei. et querentes aliquid
cape de ore eiꝰ. ut accuſarēt eū qđ pmo dixerat op
primere. nunc dicit cape vel rape aliquid ex ore eiꝰ
interrogabant aūt eū. nunc q̄dem de lege. ut arguāt
eum quaſi blaſphemū obloquētem de moiſe. nūc vo
de ceſare ut accuſent eum tanq̄ inſidioſum et hoſteꝫ
maieſtatis ceſaree.

Ca. xii.

Multis autem turbis circūſtāti
bus ita ut ſe inuicē conculcarēt
cepit dicere ad diſcipulos ſuos
Attendite a fermento phariſe
orum quod eſt hypocriſis Nihil aūt opertū
eſt. quod nō reueletur neq̄ abſcōditum qđ
non ſciatur. quoniā q̄ in tenebris dixiſtis in
lumine dicētur et quod in aure locuti eſtis
et in cubili predicabitur in tectis.

¶ Theo. Phariſei quidem conabantur ihesum cape
in ſermone ut populos ab eo abducerent hoc aūt in
ꝯtrariū vertit. Magis eñ adibant populi per mil
lenarios congregati a deo cupientes herere xp̄o ut
ſemiuiuem cōprimerēt tam validum. quid ē veritas
⁊ dolus imbecillis vbiqꝫ. vñ dr̄. Multis aūt turbis
circūſtantibus ita vt ſemiuicem conculcarent. cepit
di. ad di. ſu. Attendite a fermento phariſeoꝝ quod
eſt hipocriſis ¶ Ciril. Qui enim cauillatores erant
ob hoc xp̄s ab eis ſibi cauere admonebat diſcipłos
¶ Grego. nazan. Eſt aūt quādo fermentum laudat
tamqꝫ efficiens panē vitalem Eſt aūt qñ vituperat
ſignificans vetuſtam ⁊ acidam maliciā ¶ Theo. Vo
cat igiẗ hic fermētū hipocriſim tāqꝫ alterātem ⁊ cor
rūpentem intentiones hoīm quib᷒ ſe ingeſſerit. nihil
eñ ſic alterat mores vt hipocriſis ¶ Beda. Nam ſi
cut modicum fermētū totam farinā maſſam corrū
pit. ſic ſimulatiō aīm tota uirtutū ſinceritate ⁊ ve
ritate fraudabit ¶ Ambro. Pulcherrimū aūt locum
tenēde ſimplicitatis ⁊ emulāde fidei ſaluator intexuit
ne iudaice more perfidie alia promamus in affectu
alia voce ſimulemus cū ultimo tempore occulta cogi
tationum accuſanciū. aut etiā defendenciū ſecretum
noſtre mētis agitura videātur Vnd̄ ſubdiẗ Nihil
autem opertum ē. qḋ non reueletur. neqꝫ abſconditum
qḋ non ſciatur ¶ Orig. Aut ergo de illo tempore h̄
dicit. quādo iudicabit deus occulta hoīm aut id dicit
quia quātūcunqꝫ conetur aliquis occultare bona ali
orum infamiꝫ. bonum naturaliter latere non poteſt.
¶ Cris. Quaſi diceret diſcipulis quāuis nunc quiſ
dam vocent vos ſeductores ⁊ magos. deteget oīa
tempus ⁊ arguet eorum calumniā. ⁊ veſtram decla
rabit uirtutem. vnde quecunqꝫ vobis in paruo an
gulo paleſtine locutus ſum. hec audacter ⁊ fronte de
tecta. ⁊ qualibet ſublata formidine toti orbi p̄dicate
⁊ ideo ſubdit. Quoniam que in tenebris dixiſtis. in
lumine dicetur. ⁊ quod in aure locuti eſtis ⁊ in cu
bicu. predicabitur in tectis. ¶ Beda. vel hoc dicit
quia que inter tenebras quondam preſſuraꝝ carce
rūqꝫ vmbras locuti vel paſſi ſunt apoſtoli. nūc clari
ficata p̄ orbem. i. eccleſiis lectis eorū actibus publice
predicatur Sane quod dicit. predicabitur in tectis
iuxta morem prouincie paleſtine loquitur. vbi ſolent
in tectis reſidere Non eñ tecta noſtro more culmini
bus ſublimata. ſed plano ſcemate faciūt equalia. g°
dicit. predicabitur in tectis. id eſt cunctis audienti
bus palam dicetur ¶ Theo. vel h̄ ꝓponitur phari
ſeis Quaſi diceret O phariſei que in tenebris id ē
quod in opacis cordibus veſtris temptare me cona
mini in lumine dicetur Ego enim ſum lux ⁊ ī me lu
ce notum fiet. quicqḋ veſtra machinatur caligo. ⁊
quod in aure locuti eſtis in cubiculis. id eſt quicquid
mutuis ſuſurris veſtris auribus inſtillaſtis. predi
cabitur in tectis. id eſt ita mihi fuit audibile. ac ſi in te
ctis predicatum fuiſſet hoc etiam intelligere poteſt
ꝙ lux ſit euāgeliuꝫ tecta vero alte apoſtoloꝝ anime
Quotqꝫ vero conciliati ſunt phariſei. diuulgata ſūt
poſtmodum. ⁊ audita in euāgelij luce. ſtante magno
precone ſpūſancto ſup̄ apoſtolorum animas.

¶ Dico aūt vobis amicis meis Ne terrea
mini ab his qui occidunt corpus ⁊ poſt hoc
non habent amplius quid faciant Oſtendaꝫ
aūt uobis quem timeatis Timete eum qui
poſtqꝫ occiderit habet poteſtatem mittere i
gehennam. Ita dico vobis hūc timete No
ne quinqꝫ paſſeres veneunt dipondio et u
nus ex illis non eſt in obliuione coram deo.
Sed ⁊ capilli capitis veſtri omnes numera
ti ſunt Nolite ergo timere. multis paſſeri
bus pluris eſtis vos.

¶ Ambro. Quoniam gemina eſt cauſa perfidie q̄
aut ex inolita malicia. aut ex accidenti metu naſcit
ne quis metu territus. deum quē corde cognoſcit. ne
gare cogatur Pulcre addit. Dico autem vobis ami
cis meis. ne terreamini ab his qui occidunt corpus
¶ Cirillus. Non quibuſcūqꝫ enim ſimpliciter hic ſer
mo conuenire videtur. ſed his qui diligunt deum
ex tota mente Quibus conuenit dicere. Quis nos
ſeparabit a caritate xp̄i Qui autem non tales ſunt.
labiles ſunt. ⁊ ad proſiliendum parati porro domi᷒
dicit Maiorem hac dilectionem nemo habet. ꝙ vt
animam ſuā ponat quis pro amicis ſuis. Quoniā
autem non eſt inconuenientiſſimū chriſto non repē
dere qḋ ab eo recepimus ¶ Ambroſius Mortem ē
docet non eſſe terribilem. quā locupletiore fenore ſit
immortalitas redemptura ¶ Cirillus Eſt ergo atti
tendū ꝙ laboribus parantur corone. ⁊ homines q̄
mortales vſqꝫ ad tempus ſuā iram extendūt. ſiqꝫ
illis nr̄e perſecutionis finis corpalis interitus. Vñ ſub
ditur Et poſt hoc non habent amplius quid faciant
¶ Beda. Ergo ſupuacua furunt inſania. qui mor
tua mebra martirum feris auibuſqꝫ diſcerpenda
proijciunt. cum nequaqꝫ omnipotentie dei quin ea re
ſuſcitando viuificet. reſiſtere poſſint ¶ Cris. Conſi
dera qualiter dominus diſcipulos omnibus ſuperio
res conſtituit. ipſam mortem cunctis terribilem hor
tans contemnere Simul autem ⁊ documēta immor
talitatis anime aggerat eis. cum ſubdit. Oſtendam
autem vobis. quem timeatis Timete eum qui poſtqꝫ
occiderit habet poteſtatem mittere in gehennam.
¶ Ambroſius. Mors enim nature non finis pene ē
⁊ ideo mortem ſupplitij corporalis eſſe defectum. pe
nam vero anime eſſe perpetuam. deumqꝫ ſolum eſſe
metuendum. cuius poteſtati non natura preſcribat
ſed eadem natura ſubijceat. cōcludit. ita dico vobis
hunc timete ¶ Theo. Hic nota ꝙ peccatoribus qui
dem mors ad ſupplicium fertur ⁊ hic cruciatis ipſis
per interitum. ⁊ conſequenter in gehennam detruſis
Sed ſi ſermonem decuſſeris. quoddam aliud intelli
ges Non enim dicit qui mittit in gehennam ſed qui
poteſtatem habet mittere Non enim quicūqꝫ cū pec
cato moriunt̄ ſtatim detrudunt̄ in penā. ſed ſit inter
dum remiſſio oblationum ⁊ orationum que pro deſū
ctis dantur ¶ Ambro. Inſpirauerat ergo dñs ſim
plicitatis affectum virtutem mentis erexerat. fides
ſola nutabat. bñ eā de rebꝫ vilioribꝫ roborauit ſtḋis

Nonne quinq; paſſeres veneunt dipondio · ⁊ vnꝰ
ex illis non eſt ĩ obliuione coram deo. R. o. Si deꝰ
obliuionem paſſerum non habet hoĩm quō hr̃e pt̃
Beda. Dipondius · genus ẽ ponderis leuiſſimi ·
ex duobus aſſibus compoſitũ. Glo. As aũt in nu
mo ẽ vnũ · hoc ĩ pondere aſſis qḋ duo hoc dipõ
dius. Ambro. Fortaſſe aũt dicat aliq̃s · quō apl̃s
dicit. Nõ de bobus cura eſt deo · cum bos paſſere
preciosior ſit · ſed aliud ẽ cura · aliud ſcientia. Gl.
Qui verã igĩt acumẽ diuine pui̇ſiõis · que procedit
vſq; ad minima · p̃ hoc ſignificat. Miſtice aũt quinq;
paſſeres ſpirituales ſenſus iuſti ſignificant. Qui ex
alia ſupra hoies ſentiunt · deũ intuentes · vocẽ au
diunt diuinam · guſtantes panẽ vite · olfacientes
odorẽ vnguẽtoꝝ xp̃i · palpantes viuũ verbum · qui
dipondio veneunt · id eſt viliſpenſi ab eis qui ea q̃
ſpiritus ſunt ſtulticiam iudicãt · non datẽ in obliuiõe co
ram deo. Dixit aũt deus aliquoꝝ ĩmemoꝛ fieri · ꝓpter
ea ſcriptũ eſt. Theo. Vel hi quinq; ſenſus · duobꝰ
dipõdio vendũt · nouo ſcilicet ⁊ veteri teſtamento · ⁊
non datẽ obliuioni a deo · quoꝝ eñ ſenſus era
diti verbo vite · ut ſint apti ad ſpiritale pabulum
quoꝝ ĩmp memoꝛ ẽ dñs. Ambro. vt aliter. Paſſer
auté eſt volãdi natura ſuppeditat. Volãdi eñ
vſum quẽ natura dedit voluptas abſtulit · que ma
lis moꝛibus grauat aiam · atq; ĩ naturã corpoꝛe emo
litur. Quinq; igĩt corpoꝛis ſenſus · ſi terrena
pabula non deſiderent ad ſuperioꝝ operum fru
ctus reuolare non poſſunt. Eſt ergo malus paſſer · q̃
volare vſum terrene vicio labis aboleuerit · quales
ſunt hi paſſeres · qui dipondio veneũt · luxurie ſci
licet precio ſecularis · aduſarius enim tanq̃ captiua
mancipia vilianis precio eſtimationis adꝑcit. At do
minus tanq̃ precioſa ſeruicia · que ad imaginẽ ſui fe
cit dignus ſui operis eſtimat · ⁊ magno precio nos
redemit. Cirl. Eſt igĩt ſibi cure diligẽter noſſe ſan
ctorum vitam · vnde ſubdit. Sed ⁊ capilli capitis
veſtri omnes numerati ſunt · per qḋ ſignificat q̃ oĩa
que ad eos ſpectant diligentiſſime nouit. Diligentiã
enim pure abſoluere · numeratio manifeſtat. Ambr.
Neq; numerus capilloꝝ · nõ in actu cõputationis ·
ſed facultate cognitionis acciþit. Bene tñ numera
ti dicunt quia ea que volumus ſeruare numeramus
Theophi. Miſtice aũt caput quidem hoĩs ẽ intellectꝰ ·
capilli vero cogitatiões · que patent deo. Theoph
Vel caput vniuſcuiuſq; fideliũ · intelliges aptẽ xp̃o
conuerſationem. Crines aũt eiꝰ · moꝛtificatiua corpoꝛis
opera · que numerant a deo · ⁊ digna ſunt prouiſiõe
diuina. Ambro. Si igĩt tanta eſt dei maieſtas · vt
neq; paſſeres · aut noſtroꝝ numerus capilloꝝ
preter ſcientiã dei non ſit · q̃ᵹ indignũ ẽ eſtimare · q̃ ſi
delium corda dñs · aut ignoꝛet aut ſpernat qui vilio
ra cognoſcat. Vnđ ↄueniẽter cõcludit. Nolite er
go timere · multis paſſeribus pluris eſtis vos. Bed.
Non pluris eſtis · legendũ ẽ qḋ ad comparatione nu
meri ponit · ſed pluris eſtis · hoc ẽ caput deũ maioꝛ
ris dignitatis. Athã. Quero aũt ab arrianis ſi q̃ſi
dereguerit deꝰ alia facere ſolũ filiũ fecit · cetera vero
hic abrogauit · quō prouiſione vteẽ vſq; ad cã mo
dica capillum ⁊ paſſerẽ. Quoꝝ eñ ꝓuiſione fungi

tur · hoꝝ creatoꝛ ẽ ſuo verbo ·
Dico autem vobis · omnis quicunq; con
feſſus fuerit me coram hominibus · ⁊ filius
hoĩs confitebitur illum coram ãgelis dei.
Qui autem negauerit me coram hominibus
denegabitur coram angelis dei. Et omnis
qui dicit verbum in filium hoĩs · remittet
illi. Ei autem qui in ſpiritum ſanctũ blaſphe
mauerit non remittetur. Cum autem indu
cent vos in ſinagogas · ⁊ ad magiſtratꝰ ⁊
poteſtates · nolite ſolliciti eẽ q̃liter aut qḋ
rñdeatis · aut qḋ dicatis. Spiritꝰ eñ ſanctꝰ
docebit vos in ipſa hoꝛa q̃ oportet dicere.
Bed. Supra dictũ ẽ opa quelibʒ ⁊ verba abſcõ
dita eſſe reuelanda. Nunc aũt ↄcludit hãc reuelatio
nem · non ĩ vili quolibet conciliabulo · ſed ĩ conſpectu
ſupne ciuitatis · eterniq; regis ac iudicis agendã · di
cens. Dico aũt vobis · oĩs quicũq; ↄfeſſus fuerit me
coram hoĩbꝰ ⁊ filius hoĩs confitebit̃ illum coram an
gelis dei. Ambro. Preclare etiã fidem acuendo in
texuit · ⁊ fidei ipſi virtutũ fundamẽta ſubiecit. Nã
vt foꝛtitudinis incentiuũ ẽ fides · ita fidei fundamen
tum eſt foꝛtitudo. Criſ. Non ẽ ergo dñs cõtentꝰ
intrinſeca fide · ſʒ exterioꝛẽ ↄfeſſionẽ expoſtulat · pur
gens nos ad fiduciam ⁊ maioꝛẽ affectũ. Et quia hoc
omnibꝰ vtile ẽ · cõmuniter loquit̃ dicẽs. Omnis q̃cũq;
confeſſus fuerit me. Cirl. At aũt paulus. Si con
fitearis oꝛe dñm ihm ⁊ credas in coꝛđ tuo · q̃ deꝰ eũ
a moꝛtuis ſuſcitauit ſaluus eris totum xp̃i miſteriũ
in his interpretatur · decet eñ prius oꝛtũ a deo pr̃e
verbum id eſt vnigenitũ ex ipſius ſubſtantia fateri
dñium oĩm · ñ tanq̃ ab extrinſeco ⁊ furtiuũ ſoꝛtitũ
dñm · ſʒ exiſtentem reuera ⁊ naturaliter dñm · ſicut
⁊ pater. Conſequẽter opoꝛtet fateri · q̃ deus hunc a
moꝛtuis ſuſcitauit ipm̃ ſcilicet factum hoiem ⁊ paſ
ſum in carne pro nobis. Sic eñ reſurrexit a moꝛ
tuis. Quiſq̃s ergo ſic confitebit̃ xp̃m corã hoĩbꝰ vi
delicet vt deum ⁊ dñm · xp̃s eũ ↄfitebit̃ corã angel
dei · tunc tempoꝛis cum deſcendet cum ſanctis angelis
in glã pr̃is ſui in ſeculi ↄſũmatione. Euſeb. Quid
autem erit glorioſius · q̃ᵹ ipm̃ vnigenitum dei vbũ
atteſtari pro nobis ĩ diuino iudicio · ac ipſo effectu re
munerationẽ teſtimonij ꝓmere indicium in aiam eiꝰ
cui teſtimonium ꝑhibet. Non enim manẽs extra eũ
cui teſtimonium reddet · ſʒ habitans ĩ eo · ⁊ implens
eum noĩe ſuo · teſtimonium dabit. Cum autem corro
boraſſet eos ſpe bona ꝑ tanta promiſſa · iterũ eos in
ducit terribilioꝛibus minis dicens. Qui autem nega
uerit me coram hominibus · denegabitur coram ange
lis dei. Criſ. Et in damnatione maius ſupplicium ·
⁊ in bonis maioꝛ recompẽſatio ponit̃. R. o. tu hic cõ
fiteris aut negas · ego autem illic. Bonorum eñ ma
loꝛumq; retributio cum augmento in futuro ſeculo
te preſtolatur. Euſe. Opoꝛtune autem hanc cõmi
nationem ponit · ne confeſſionem ipſius ↄtemnerent
ꝓpter penam que ẽ negari a filio dei · qḋ ẽ a ſapientia
denegari · ⁊ a vita deficere ⁊ lumine priuari ⁊ oĩbꝰ

deſtitutꝰ bonis Sed ⁊ hec cuncta pati coram patre q̄
eſt in celis ⁊ angelis dei ¶ Ciril. Negantes autem
ſunt primo quidem qui imminente pſecutione fidem
poſtpoſuerunt. Abnegant etiā hereſū doctores ⁊ di
ſcipuli ¶ Criſ. Sunt etiam alij abnegationis modi.
quos paulus deſcribit dicens Confitent̄ ſe noſſe deū
factis aūt negant Et iteꝝ ſiquis ſuoꝝ ⁊ maxime do
meſticoꝝ curam non habet fidem negauit ⁊ infideli
eſt deterior. Item auariciam fugite que ē idolatria.
Poſtq̄ gᵒ tot ſūt mōi negatōis palā ꝙ totidem ſūt
confeſſionis quos quicūq̄ ſeruauerit audiet illā bea
tiſſimā vocem qua xp̄s laudabit oīs q̄ confeſſi fue
rint eum Attende aūt verboꝝ cautelā In greco n̄
dicit quiſq̄s confitebit̄ ī me oſtendens ꝙ non ꝓpriis
viribꝰ ſed adiutus ſupna grā xp̄m aliquis confitet̄
Denegante vero nō dixit ī me ſed me. Nam deſti
tutus grā denegat redarguit̄ tamē quia deſtitutꝰ
ꝓpter eum qui deſeritur fit. ¶ Beda Ne aūt ex eo
ꝙ ait eos q̄ ſe negauerint eſſe denegandos vna cun
ctorum hoc eſt eoꝝ qui ſtudio ⁊ eoꝝ qui infirmita
te vel ignorancia negant condicio putaret̄ cōtinuo
ſubiecit Et oīs qui dicit verbum in filiū hoīs rmit
tetur illi ei aūt qui in ſpm̄ſanctum blaſphemauerit
nō remittet̄. ¶ Ciril. Sed ſi hoc vult innuere ſalua
tor ꝙ ſiquod miurioſum verbuꝫ dicat̄ a nobis ī ho
minem cōmunē obtinebimus ſi peniteamus veniam.
Nulla difficultas eſt ī ſermone q̄a cum naturaliter
bonus ſit deus emendat volentes penitere. Verū ſi
ad ipm̄ xp̄m retorqueat̄ ſermo qualiter ī ſons incondē
nabilis eſt qui dicit verbū ī eumꝰ ¶ Ambro. Utiq̄ fi
lium hoīs xp̄m intelligimꝰ qui de ſpūſancto genera
tus ex virgine ē eo ꝙ parens eius ī terris ſola ſit
virgo Numquid ergo maior ſpūſſanctus xp̄o. vt ī
xp̄m peccantes veniā ꝯſequant̄ in ſpm̄ſanctum delin
quētes remiſſionē non mereant̄ adipiſciꝰ Sed vbi
vnitas poteſtatis ē nulla cōparatōis eſt queſtio.
¶ Athana. Uiri quidem antiqui ſtudioſus origenes
⁊ mirandus theognoſtus hanc ꝯſcribunt eſſe ſpūs
ſancti blaſphemiā quādo qui digni reputati ſūt dono
ſpūſſancti ꝑ baptiſmū regrediunt̄ ad peccandum ob
hoc enī aiunt illos nec veniā obtinere prout paulꝰ
dicit Impoſſibile ē eos qui facti ſūt participes ſpūſ
ſancti ⁊ prolapſi ſūt reuocari ruſum ad penitenciā
Nodie aūt vt̄q̄ intentionē ꝓpriā nam origenes cau
ſam huius ſic explicat Deus quidem pater oīa peur
rit ⁊ ſingula continet virtus aūt filij ad ſola rationa
lia extendit̄ ſpūs vero ſanctus ſolus ineſt participā
tibus eum ī dono baptiſmatis Cū ergo cathecumī
peccant ⁊ gentiles peccant ī filium qui ī eis manet
poſſūt tamē veniam obtinere cum digni fiunt dono re
generationes. Cū vo baptizati delinquūt dicit hoc
nefas attingere ſpiritū ad quē cū puenīſſent pecca
uerunt ⁊ ideo irreuocabilem fore damnationē. theo
gnoſtus vero ait ꝙ qui primū ⁊ 2ᵘᵐ exceſſit limen
minorem penā meret̄. Sed qui terciū q̄ pertrāſit
nō amplius accipiet veniā Primū quidem ⁊ ſm̄ li
men vocauit doctrinā pr̄is ⁊ filij Terciū vo in par
ticipatiōe ſpūſſancti ſm̄ illud Cum venerit ſpūs ve
ritatis docebit vos omnē veritatem non tanq̄ do
ctrina ſpūs dogma filij ſuperet ſed quia filius con

deſcendit impfectis. ſpūs vero ſignaculū ē eoꝝ qui
pficiūt. Sic igit̄ nō quia ſuperet ſpūs filiū expers
ē venie blaſphemia ſpūs. ſꝫ quia impfectoꝝ quidem
eſt remiſſio pfectis vero nulla reſtat excuſatio ſed
cum filius ſit in pr̄e eſt in illis in quibꝰ eſt pater nec
abeſt ſpūs Indiuiſibilis eſt enim ſancta trinitas Ab
hec ſi oīa ꝑ filium facta ſūt ⁊ omnia ī ipo conſiſtūt
erit ipe nimiꝝ ī omnibꝰ ut neceſſariū ſit peccantem
in filium pr̄em ⁊ ī ſpm̄ſanctum peccare. Sacrū aūt
baptiſma ī noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti datur ⁊ ſic
peccantes in ſanctā trinitatem exercent blaſphemiā.
Ceteꝝ ſi phariſei baptiſmū n̄ ſuſceperāt qualiter re
darguebat eos ac ſi blaſphemaſſent in ſpm̄ſanctum.
cuius nondū erant facti participes preſertim cū nō
de peccatis ſimplicit̄ ſꝫ de blaſphemia eos increpabat
Differunt aūt qm̄ qui peccat tranſgredit̄ legem q̄
vero blaſphemat in ipam offendit deitatem Sed ali
ter ſi eis qui delinquūt poſt baptiſma nō indulgetur
vindicta reatuū qualiter apſtus penitentꝰ in corinthꝰ
condonat. Retrogreſſos vero galathas parit quo
uſq̄ xp̄s denuo formet̄ in eis Cur aūt et nouatum
arguimus interimentem priam poſt baptiſmūꝰ apo
ſtolus aūt ad hebreos non diſſipat penitentiā pecca
toꝝ Sed ne putarent ſm̄ ritum legis prius cā mul
ta fore ⁊ quottidiana baptiſmata ob hoc penitere qui
dem monet Unicam aūt fore inſinuat ꝑ baptiſma re
nouationē Talia vero conſiderās recurro ad diſpen
ſationem que ſit in xp̄o qui deus exiſtens hō factus eſt.
tanq̄ deus ſuſcitat mortuos ſicut carne veſtitus ſi
ebat laborabat ⁊ patiebat̄ Cū igit̄ aliqui ſpectātes
humana vident dn̄m ſicientem ⁊ paciētē ⁊ obloquūt̄
in ſaluatorē velut ī hominē peccant quidem poſſūt
tn̄ cito cum penituerint accipe veniam ꝓtendentes
ꝓ cauſa fragilitatē corporis Quādo vero rurſus
aſpicientes aliqui opa deitatis dubitāt de natura cor
poris ipi q̄ nimiū peccant Sed ⁊ his penitentibus
cito poteſt ignoſci eo ꝙ ⁊ ipi excuſationē habent ab
opeꝝ magnitudine Cū vo diuinitatis opa retorquēt
ad diabolū merito irreuocabilem ferunt ſentenciā
qm̄ arbitrati ſunt diabolum fore deum ⁊ veꝝ deum
nihil pluſq̄ demones in opibus putauerunt habere.
Ad hanc ergo pditiam phariſei puenerāt Saluato
re enim oſtendente pr̄is opa mortuos ſuſcitans ce
cos illumināſ ⁊ ſimilia faciens huiuſmodi opa dice
bant eſſe beelzebub Eque nāq̄ dicere poterāt vidē
tes mundi ordinem ⁊ erga eū ꝓuiſionē ꝙ mundus a
beelzebub ē creatus Quādiu igit̄ ad humana ſpectā
tes mente claudicabant dicentes. Nonne hic eſt car
pentarij filiusꝰ ⁊ quō lr̄as quas non didicit nouitꝰ ſu
ſtinebat eos tanq̄ ī filiū hoīs peccantes ſed ubi ma
gis inſaniunt dicentes opa dei eſſe beelzebub non am
pliꝰ eos ſuſtinuit Sic enī ⁊ tamdiu pr̄es eoꝝ ſuſti
nebat quādiu cauſa pāis ⁊ aque murmurabant ſed
poſtq̄ vitulum conflātes in eū collata ſibi diuiniꝰ
beneficia referunt puniti ſūt. primo quidem nō pau
cis eoꝝ occiſ. poſtmoᵈᵘᵐ ait dixit ego aūt ī die vltiōis
viſitabo hoc pctm̄ eoꝝ tale gᵒ ⁊ nūc phariſei andiunt
ſniam ut ī flāma diabolo pata perpetuo corrodant̄
cū eo n̄ igit̄ faciēdo collationē inter blaſphemiā dictā
in ipm̄ ⁊ ſpm̄ſanctū hec dixit tanq̄ maior ſit ſpūs.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ꝙ vero blaſphemia in ipſum prolata · hanc minorē
illa maiorē oſtendit · ipſum enī videntes hominē
[illegible] ⁊ eius opera Beelzebub eſſe dicebant
Theophilus · Hic igit̄ videt̄ quibuſdā vt eundē ⁊
filiū ⁊ ſpūſſanctū xp̄m intelligā⁹ · ſalua diſtinctione ꝑ
ſonaꝝ ⁊ vnitate ſubſtātie quia vnus ⁊ de⁹ ⁊ homo
[illegible] ſpūs · ſicut ſcriptum ē · Spūs ātē faciē vr̄aꝝ
xp̄s dn̄s idem ſpūſſanctus · quia ⁊ pater ſanctus ⁊
filius ſanctus ⁊ ſpūſſanctus · Si ergo vtrumqꝫ xp̄s
[illegible] diuerſitas niſi vt ſciamus quia diuinita
tem xp̄i nobis negare nō liceat · ¶ Beda · Vel aliter
[illegible] ſpūſſancti dicit eſſe beelzebub · iſti non dimit
tentur neqꝫ in preſenti ſeculo neqꝫ in futuro Non ꝙ
negamus ſi penitentiā agere poſſit · poſſe dimitti a
deo ſꝫ credamus eū blaſphemū exigentibꝫ meritis
nunqꝫ ad remiſſionē · ita nec ad ipſos digne peni
tentie fructū eſſe peruenꝫ ſcḋm illud Excecauit oculos
eoꝝ ne conuertant̄ ⁊ ſanē illos ¶ Ciril⁹ · Ex ſi crea
turā eſſe ſpūſſanctus · nō autem de diuina ſubſtātia
patris ⁊ filii · qualiter acta ī eum contumelia tantā īfert
[illegible] promulgatur contra blaſphemātes ī deum
¶ Beda · Neqꝫ enī quicūqꝫ ſpūſanctum nō eſſe aut
[illegible] eſſe · ſꝫ p̄re filioqꝫ minorē cōfitent̄ · hoc ir
remiſſibilis blaſphemie crimīe tenent̄ quia humana
ignorantia ducti faciunt nō inuidentia diabolica ſicut
principes iudeoꝝ ¶ Aug̃ · d̄ ver · do · Vel aliter ſi hic
[illegible] ī blaſphemauerit quācūqꝫ blaſphemiā ī ſpi
ritumſanctū omnē intelligere deberemus Sed quia
[illegible] qui blaſphemauerit in ſpūſſanctū · ille intel
ligitur · [illegible] omni mō · ſꝫ eo mō blaſphemauerit ut ei
[illegible] poſſe ignoſci Sic enī dictum ē Deus neminē
[illegible] nō oī ſꝫ quodā temptationis modo ·
[illegible] modus blaſphemādi contra ſpiritum
ſanctū dicam⁹ Primū quidem credentium beneficiū
in ſpūſancto remiſſio peccatoꝝ Contra hoc donū
[illegible] loquit̄ cor impenitens · Ipa ergo impeni
[illegible] ſpūs blaſphemia que nō remittit̄ · neqꝫ in h
ſeculo neqꝫ in futuro quia penitentia impetrat re
miſſionē in hoc ſeculo que valeat in futuro ¶ Ciril.
Cum [illegible] dominus diſcedentibꝫ a
[illegible] precepit d̄ cetero nō curare de re
[illegible] diſpoſitus conſtituit v̄ba congrua
[illegible] inhabitātis · vnde ſequit̄ Cum autē
[illegible] vos ī ſinagogas ⁊ ad magiſtratus ⁊ pote
[illegible] ſolliciti eſſe qualiter aut quid reſponde
[illegible] quid dicatis ¶ Glo · Dicit autē qualiter quā
[illegible] modū ꝓferendi · qd quātum ad modum inue
[illegible] interrogantibꝫ · aut quid dicatis di
[illegible] volentibus ¶ Beda. Cū enī ꝓpter xp̄m duci
mur [illegible] voluntatem tm̄ nr̄am ꝓ xp̄o debem⁹
[illegible] in r̄ndendo ſpūſſancti gr̄a miniſtrabitur
[illegible] Spūs enim ſanctus docebit vos in ipa
hora que oportet vos dicere ¶ Criſ · Alibi vō dici
[illegible] parati cunctis ad r̄ndendum quicūqꝫ que
[illegible] a vobis ratione ſpei que fouet vos Hic nāqꝫ
[illegible] agon precipit nos meditari · quā
[illegible] ē pretoriū ⁊ pauor circūquaqꝫ dat ꝓ
[illegible] ut audiendum ſit ⁊ loquendū · non
[illegible] ¶ Theo · Cū igitur duplex ē
[illegible] ⁊ aut pene formidie martirū fugim⁹

aut quia rudes ſumus ⁊ neſcimus reddere rationē
fidei · vtrūqꝫ excludit metum quidem penaꝝ in eo ꝙ
dixit Ne timeatis occidentes corpus · timorem vero
inſcientie in hoc ꝙ dixit · nolite ſolliciti eſſe qualiter
aut quid reſpondeatis ·

¶ Ait autem quidam de turba Magiſter
dic fratri meo vt diuidat mecum heredita
tem At ille dixit ei Hō quis me conſtituit
iudicē aut diuiſorem ſupra vos? dixitqꝫ ad
illos Videte ⁊ cauete ab omni auaricia. qa
non in abundantia cuiuſqꝫ vita eius eſt ex
his que poſſidet.

¶ Ambro · Totus ſuperior locus ad ſubeundam · pro
feſſione dn̄i paſſionem aut contemptu mortis aut ſpe
premiꝫ aut minaſuri denuntiatione ſupplicii cui nunqꝫ
venia laxet̄ inſtruitur · Et quō auaricia plerūqꝫ ſolet
temptare virtutem · etiā huius abolēde rei preceptū
ſubijcit̄ ⁊ exēplū cum dr̄ Ait autē ei quidā de turba
Magiſter dic fr̄i meo ut diuidat mecū hereditatem
¶ Theo · Hi duo fratres quia de hereditate pater
na diuidenda contendebāt · conſequēs erat · vt alt̄ al
terum fraudare intenderet Dn̄s autē docens nos ꝙ
nō oportet ad terrena reflecti · repellit vocantem eū
ad hereditatis diuiſionem · vnde ſequit̄ At ille dixit
ei · hō quis me cōſtituit iudicē · ſ · litiū aut diuiſorem
ſcilicet facultatum ſup vos? ¶ Be · Qui magiſtro
ſuperne pacis gaudia commendanti terrene diuiſio
nis vult ingerere moleſtiam merito hō vocat̄ · ſcḋm illud
Cum ſit inter vos zelus ⁊ contentio · nonne homines
eſtis? ¶ Ciril · Fuit autē dei filius quā fact⁹ ē ſimilis
nobis · conſtitutus a deo p̄re ī regē ⁊ principē ſup
ſion montemſanctū eius annūciās mādatū diuinum
¶ Ambro · Bene ergo terrena declinat · qui proptē
diuina deſcenderat · nec iudex dignat̄ eſſe litiū ⁊ ar
biter facultatum viuoꝝ hn̄s mortuoꝝqꝫ iudiciū arbi
triūqꝫ meritoꝝ Non ergo qd petas ſed a quo poſtu
les intuendū ē · nec maioribꝫ intento aīo putes mīo
ribus obſtrependū · Vn̄ nō īmerito refutat̄ hic frat
qui diſpenſatorē celeſtiū geſtiebat corruptibilibꝫ oc
cupare · cū inter fratres patrimoniū nō iudex medi⁹
ſꝫ pietas debeat ſequeſtra diuidere quāqꝫ īmortalita
tis patrimonium nō pecunie ſit hominibus expectandū
¶ Beda · Occaſione autē huius ſtulti petitoris adu
ſus auaricie peſtem ⁊ turbas etiā diſcipulos ꝑcep
tis pariter ⁊ exemplis munire ſatagit · vnde ſequit̄
Dixitqꝫ ad illos Videte ⁊ cauete ab omni auaricia.
Dicit autē ab oī quia nonnulla ſimpliciter geri vi
dentur · ſed internus arbiter qua intentione fiant di
iudicat ¶ Ciril · Vel dicit ab oī auaricia ſcilicet ma
gna ⁊ pua · Eſt enī iuſta auaricia dicente dn̄o decem
iugera vinearū facient laguenculam vnam ⁊ · xxx · mo
dij ſementis facient modios tres · Sed ⁊ ſcḋm alium
modū eſt inutilis · quē oſtendit ſubdens · quia non in
abundantia cuiuſqꝫ vita eius ē ex his que poſſidet
¶ Theo · Hoc dicit dn̄s refellens auaroꝝ intentiōes
que videntur coaceruare diuitias quaſi diu victuri ·

Sed nunquid te opulencia lõgeuũ effeciet? Quid
igit̃ manifeſte ſuſtines mala ĩcerte cauſa quietis? nã
dubiũ eſt an debeas attingere ſenium cuius gratia
theſaurizas.

¶ Dixit aũt ſimilitudinẽ ad illos dicens.
hominis cuiuſdã diuitis vberes fructus a-
ger attulit Et cogitabat intra ſe dicens.
Quid faciam q non habeo quo cõgregem
fructus meos Et dixit hoc faciam Deſtru
am horrea mea ⁊ maiora faciam ⁊ illuc con
gregabo omnia que nata ſunt michi ⁊ bona
mea Et dicam aĩe mee Anima habes mul-
ta bona poſita in ãnos plurimos Requieſce
comede. bibe. epulare dixit aũt illi deus Stul
te hac nocte animã tuã repetẽt a te Que
aũt paraſti cuius erunt Sic eſt qui ſibi the-
ſauriſat ⁊ non eſt in deum diues.

¶ Theo. Dido q ex affluencia opum non protenda
tur uita humana. ad huius fidem parabolam ſubdit
dicens Dixit autem ſimilitudinẽ ad illos dicens ho
minis cuiuſdam diuitis vberes fructus ager attulit
¶ Baſil. Nõ facturi quidem ex vbertate fructuum
aliquid boni vt magis diuina longanimitas pateat
que vſq ad malos ſuam bonitatem extendit pluens
ſup iuſtos ⁊ iniuſtos Que vero ſiit. que hic homo
benefactori recompẽſat? Non meminit cõmunis natu-
ne arbitratus ẽ oportere qđ ſupfluit diſpẽſari egẽ
tibus ⁊ horrea quidem crepabant p copia cõditorũ
auarus tamen animus nequaq implebat. nolens ve
teribus credere ꝓpter auariciam. noua ñ valẽs ſuſci
pere ꝓpter multitudinẽ. ꝓpter qđ imperfecta eius conſi
lia ⁊ ſteriles cure. vnde ſubdit Et cogitabit intra ſe
dicens Quid faciam q non habeo quo ꝯgregẽ fru
ctus meos Conquerit̃ eque pauperibus. an non quem
premit inopia. dicit quid faciam? Unde victus? vnde
calciamenta? talia et locuples profert Urgent enĩ
ipſius aĩam diuicie a promptuariis emanantes. ne
forte cum exierint ꝓſint egentibꝫ a ſimili guloſorũ
qui mallent edacitate crepare q indigentibꝫ de reli-
quiis impartiri ¶ Grego. xv. mora. O anguſtia ex
ſacietate nata Dicens enĩ quid faciã? profecto indicat
quia votorũ ſuorum effectibꝫ preſſus ſub quodã re
rum faſce laborabat ¶ Baſi. Erat quidem in ꝓmptu
dicere. apiam horrea. conuocabo egenos. ſed cogitat
non vt diſtribuat. ſed vt congreget Sequitur enĩ
Et dixit hoc faciam Deſtruam horrea mea. Bene
facis. Nam digna deſtructiõe nequicie promptuaria
diſſolue horrea. ex quibus nullã ꝯſolationẽ accepit
ſubdit. Et maiora faciam Et ſi ⁊ hoc ĩpleueris nun
quid deſtrues iterum? quid ſtultius q in infinitũ labora
re? Horrea ſunt tibi ſi vis pauperũ domus Sed di
ces Cui iniuriã facio ꝓpria retinendo. Nã ſequit̃. ⁊
illic ꝯgregabo oĩa. que nata ſunt mihi ⁊ bona mea.
Dic mihi que tua? vnde ea ſumens ĩ vitam tuliſti. ſic
qui pueniens ſpectacula prohiberet aduenientes ap
propriando ſibi qđ ad vſũ cõmunẽ ordinat̃ Similes
ſunt diuites qui cõmunia que pꝛeoccupauerĩt. eſtimãt
ſua eſſe Si enĩ quilibet ſue neceſſitatis ſufficienciam
recipiens relinqueret ſupfluum indigenti. non eẽt
diues nec paup ¶ Ciril. Attende ⁊ aliter eſſe ſtulto
lum eius verbum cũ dicit Congregabo omnia que
nata ſunt mihi quaſi non putaret ea diuinitus obue
nire ſed fructus eſſe laborum ſuorum ¶ Baſi. Certe
ſi faceris ea tibi diuinitus puenire. an iniuſtus ẽ deus
inequaliter res nobis diſtribuens Cur tu abundas
ille vero mendicat. niſi vt tu bone diſpẽſationis me
rita conſequaris. ille vero paciencie brauium decoret
At tu nõne ſpoliator es que diſpenſanda ſuſcepiſti
propria reputãdo Eſt panis famelici. quẽ tu tenes
nudi tunica quã in conclaui cõſeruas. diſcalciati cal
ceus qui penes te marceſcit Indigentis argentũ qđ
poſſides inhumatum Quo circa tot iniurians quot
dare valeres. ¶ Criſ. Sed ⁊ in hoc errat. q bona
putat que ſunt ĩ differencia Rerũ enim quedam ſunt
bone quedam male quedã medie Bona quidem ſunt
caſtitas ⁊ humilitas ⁊ huiuſmodi Que cum homo
eligit. fit bonus. His autem oppoſita ſunt mala.
que homo dum eligit fit malus Media vero ſunt ut
diuitie. que quãdoq quidem ordinant̃ ĩ bonũ ſcilicet
ad elemoſinã. quãdoq ad malũ ſcilicet ad auariciã ⁊
ſunt inopia quãq ad blaſphemiã quãq ad ſapiam ſm affe
ctũ vtentiũ ¶ Cri. Diues igit̃ ñ parat ꝑmanẽcia hor
rea ſed caduca. ⁊ qđ ſtultius ẽ vite longitudinẽ ſibi
taxat Sequit̃ enĩ Et dicam aĩe mee Anima habes
multa bona poſita ĩ annos pꝛimos Sed o diues fru
ctus quidem habes in horreis. ſꝫ annos plurimos vñ
poteris obtinere? ¶ Beda. Siq̃s aũt ſic viuat quaſi
quotidie moriturus. eo q incerta ẽ naturaliter vi
ta nr̃a nõ peccabit Semꝑ enĩ maior timor plurimũ
voluptatis diſſoluit. ſed econtrario diues longeui
tatem ſibi repromittens ad voluptates aſpirat Se
quitur enĩ Requieſce ſcilicet a labore. comede bibe.
epulare. magno ſcilicet aparatu ¶ Baſi. Tam ipꝛo
uidus es erga bona aĩe vt eſcas corporeas aĩe aſcri
bas. ſiquidem virtutem habet ſi fecunda ẽ operationũ
bonarum ſi deo adheſit. bona plurima poſſidet ⁊ bo
no gaudio gaudet. Sed qa totus carnalis es paſſio
nibus ſubiectus a ventre nõ ab aĩa clamas ¶ Criſ.
Non autem decet vacare delicijs. ſꝫ impugnare cor
pus ⁊ attenuare animã faſcemq eĩ grauare ⁊ tene
bras obducere. ſpiſſũq velamen. eo q in delicijs do
minatiuũ aĩe ſeruit. ſeruile vero corpori dñatur Ali
mentorũ aũt indiget corpus nõ deliciarũ. vt nutriat̃
nõ ut ſcindatur ⁊ fluat Neq enĩ anime ſoli. ſꝫ ⁊ ipſi
corpori ſunt nociue delicie eo q ex forti fit debile ex
ſano egrotatiuũ. ex agili graue ex formoſo dforme
ex iuuene vetuſtum ¶ Baſi. Permiſſus autem eſt
deliberare ĩ omnibꝫ ⁊ manifeſtare ꝓpoſitum ꝓprium
vt condignã mercẽ ſui affectus ſentenciã Sed dñs ĩ
abdito loquitur. eloquia eius examinant̃ in celo. vñ
ſibi reſponſa ꝓueniunt Sequitur enim Dixit autẽ
illi deus Stulte hac nocte animã tuam repetẽt a te
Audi conuenientiſ tibi ſtulticie nomẽ qđ tibi nullus
ĩpoſuit hoim ſꝫ ipſe deus ¶ Greg. xxii. moral. eadem
enĩ nocte ſublatus ẽ q multa tempora fuerat preſto
latus ut ſcilicet qui in longũ ſibi ſubſidia colligendo
pꝛoſpexerat ſubſequentem diem vel vnũ minime vidit

¶ Chri. Dicit aūt repetunt a te. Exposcebant enim eā terribiles quedam virtutes ad hoc misse. Si enim de ciuitate in ciuitatem trāseuntes egemus ducibus multomagis anima absoluta a corpore ꝛ ad futuram vitam transmigrās indigebit ducatu. Ob hoc multociens recusat anima ꝛ regredit̄ in profundum cū debet exire a corpore. semp enī stimulat nos conscientia peccatoꝝ. ſꝫ precipue cū debemus trahi ad terribile iudiciū. Tunc enī tota ꝯgeries criminū innouat̄ ꝛ p̄ oculis posita mentem procellit. ꝛ sicut carcerati semp quidem dolorosi fiūt. tunc aūt p̄cipue cum debēt iudici presentari. sic ꝛ aīa maxime ī ipso tempore de peccato cruciat̄ ꝛ dolet. Multo aūt magis cum fuerit euulsa. ¶ Grego. xxv. mora. In nocte autem ablata ē aīa. que in obscuritate cordis est emissa. In nocte ablata est. que consideratiōis lucē habere noluit. vt qđ pati poterat. p̄uidēt. Subdit. Que aūt parasti cuius erunt. ¶ Chri. Hic enī dimittes nonsolū nullum inde p̄cipiens cōmodum ſꝫ ꝛ sarcinā peccatoꝝ portās sup humeros ꝓprios. ꝛ que quidem a te ꝯgesta fiūt. plerūqꝫ in manus inimicorum puenient. a te vero sup his ratio requiretur. Sequit̄. Sic est qui sibi thesaurizat. ꝛ non ē in deū diues. ¶ Beda. Hic enim stultus est ꝛ in nocte rapiendus. Ergo qui vult esse in deū diues non sibi thesaurizet. sed pauperibꝫ possessa distribuat. ¶ Ambro. Frustra enim congregat opes qui se his nescit vsuꝝ. Neqꝫ enī nostra sunt que nō possumꝰ afferre nobiscū. sola virtus comes est defunctoꝝ. sola nos sequit̄ misericordia que tabernacula defunctis acquirit eterna.

¶ Dixitqꝫ ad discipulos suos. ideo dico vobis. Nolite solliciti esse anime vestre qđ mā ducetis. Neqꝫ corpori vestro quid vestiamini. Anima plus est quam esca. ꝛ corpus plꝰ quam vestimentum.

¶ Theophilus. Paulatim dominꝰ p̄cedit ad p̄fectiorem doctrinam. Docuit enī supra cauendum esse ab auaricia. subditqꝫ parabolam diuitis insinuans p eā ꝙ stultus est qui superflua cupit. Deinde procedēte ſꝫ neqꝫ de necessariꝫ sinit nos solicitudinē gerere auaricie radicem euellens. Unde dicit. Ideo dico vobis. quasi dicat. Postqꝫ stultus est qui sibi maiorem vite mensuram attribuit. ꝛ exinde magis efficit̄ cupidꝰ. Nolite solliciti esse anime vestre quid māducetis. nō quia intelligibilis anima comedat. ſꝫ quia nō videtur aliter animā posse cōiunctā manere corpori. nisi dū nutritur. vel quia animati corporis est nutrimentū sumere congrue aīe nutriri attribuit. nā ꝛ virtus nutritiua dicit̄ anima. vt sic intelligat̄ ne solliciti sitis nutrimentū pro anime quid edatis. potest autē etiā corpꝰ mortuū vestiri. Unde subdit neqꝫ corpori vestro quid vestiamini. ¶ Chri. Qđ aūt dr̄ nolite solliciti esse non idem ē qđ nolite opari. ſꝫ nolite rebus mundanis mentē affigere. Contingit enī aliquē opantē nihil sollicitum esse. ¶ Ciril. Preeminet aūt aīa cibo ꝛ corpꝰ vestibus. vnde subdit aīa plus ē q̄ꝫ esca ꝛ corpꝰ plus q̄ vestimentū. Quasi dicat. deus qui qđ maius ē exhibuit quomō nō dabit qđ minus ē. Non ergo multū nostra intentio modicis insistat. nec intellectus nr̄ seruiat ad vestitum ꝛ victum querendum. magis autē cogitet quecunqꝫ saluant aīam ꝛ subleuāt ad regnū celoꝝ. ¶ Amb. Nihil aūt moralius ad faciendum fidem oīa credentibꝫ a deo posse ꝯferri q̄ꝫ ꝙ aereꝰ ille spūs vitale collegiū aīe corporisqꝫ contubernio fedratum nō deficit. nisi cū venerit dies sup̄ma moriendi. Cum igit̄ aīa indumēto corporis vestiat̄ ꝛ vigore aīe corpus animet̄. absurdum ē vt victus nobis copiam ꝯfuturam putemus qui viuendi iugem substantiā consequamur.

¶ Considerate coruos quia non seminant neqꝫ metunt. quibus non est cellarium neqꝫ horreum ꝛ deus pascit illos quantomagis uos pluris estis illis. Quis autem vestrum cogitando potest adijcere ad staturam suā cubitum vnum. Si ergo neqꝫ quod minimū est potestis quid de ceteris solliciti estis.

¶ Ciril. Sicut supra erigēdo nos ad spiritalem audaciā p aues induxit dicēs. Multis passeribꝫ pluris estis vos. sic ꝛ nunc ex volatilibus firmā ꝛ indubitabilē fiduciā nobꝫ adducit dicens. Cōsiderate coruos quia nō seminant. neqꝫ metunt scꝫ ad acquirendum cibū. quibꝫ nō ē cellarium neqꝫ horreū scilicet ad cōseruandum. Et deus pascit illos quantomagis vos pluris estis illis. ¶ Beda. Id est carius vos valetis. quia rationale aīal sicut hō. sublimius ordinatum ē in reꝝ natura q̄ꝫ irrationalia. sicut sunt aues. ¶ Amb. Magnum aūt qđ fide sequamur exemplum. Si enī volatilibus celi quibꝫ nullum exerciciū cultionis nullus de messium fecunditate prouentus ē indeficientem ꝓuidentia diuina largit̄ alimoniā. veꝝ ē igit̄ causam inopie nostre auariciā videri. etenī illis idcirco sine labore pabuli vsus exuberat. quo fructus ad escam cōmunem datos speciali quodam nesciunt vendicare dominatu. nos cōmunia amisimus. dum ꝓpria vendicamus. nā nec ꝓpriū quicqꝫ. nec perpetuū nihil. nec certa copia vbi incertus euentus. ¶ Chri. Cum aūt posset dn̄s exemplū ab hominibus sumere qui nihil terrena curauerunt. heliam dico moisen ꝛ iohannē ꝛ ceteros huiusmōi. cōmemorauit volatilia. sequēs vetus testamentū. qđ ad apem transmittit ꝛ formicam ꝛ alia huiusmōi. quibꝫ naturales quosdā mores inseruit conditor. ¶ Theodericꝰ. Ideo aūt omissa mētiōe alioꝝ volatilium coruoꝝ mentionē facit. quia pullos coruoꝝ speciali ꝓuidentia deus nutrit. Illi ā coruū pariunt quidem non aūt nutriunt. ſꝫ negligunt pullos suos. quibꝫ miro mō ab aere pabulū quadā aura delatum ad os puenit qđ hiantes suscipiunt ꝛ sic nutriunt̄. Forsan etiā ꝛ talia p sinodochen dicta fiūt. toto significato per partem. Unde i matheo dn̄s remittit ad volatilia celi. hic vero specialiter ad coruos tāq̄ꝫ gulosiores ꝛ rapaciores. ¶ Euse. In coruis et aliqđ plus significat. Auibus enī colligentibꝫ legumina promptius ē alimentum. vescentibus vero carnibꝫ sicut coruis difficiliꝰ ē ad hn̄dum. nec tn̄ hꝰmōi aues defectū pabuli paciūt̄ ꝓpter prouidentia dei diffusā

vbiq̧ vtitur aūt ad idem ⁊ tercio ſylogiſmo dicēs
Quis aūt veſtrū cogitans poteſt adijcere ad ſtatu
ram ſuam cubitum vnum ¶ Criſ. Nota φ animam
quidem ſemel dedit deus. ⁊ eadem perſeuerat ſed cor
pus cottidie ſumit incremētum. ptranſiens igit̄ aīaꝫ
quaſi non recipientem augmentū de ſolo corpore fe‸
mentionem. dans intelligere φ non augetur ꝑ ſolū
alimentū. ſed prouiſione diuina per hoc φ nullꝰ nu
trimētum accipiēdo aliquid ad ſuā ſtaturā adijcere
poteſt Vnd̄ concludit Si ergo neq̧ qđ minimū ē po
teſtis quid d̄ ceteris ſolliciti eſtis ¶ Euſe. Quaſi di
ceret ſi nullus ſua cura corporeā ingemiatus eſt ſibi
ſtaturā Sed neq̧ terminis temporis vite poteſt aliq̄s
vel breuiſſimum tempus hore excogitādo adijcere
cur oportet ſupflue de neceſſarijs vite cogitare.
¶ Beda. Illi ergo regēdi corporis curā relinquite
cuius videtis cura factum eſſe vt tāte ſtature corpꝰ
habeatis. ¶ Aug. de que. euā. Cum aūt de augenda
corporis ſtatura loqueret̄ dicit qđ minimū ē hoc ſcili
cet deo corpora opari.

¶ Cōſiderate lilia agri quomodo creſcūt
non laborant neq̧ nent Dico autē vobis. qꝛ
nec ſalomon in omni gloria ſua veſtiebatur
ſicut vnum ex iſtis. Si aūt fenū qđ hodie ī
agro ē ⁊ cras ī clibanum mittit̄ deus ſic ve
ſtit quantomagis uos puſille fidei Et uos
nolite querire qꝫ mā̄ducetis aut quid biba
tis Et nolite ī ſublime tolli Hec em̄ oīa gē
tes mundi querunt pr̄ autem vr̄ ſcit quoni
am hijs īdigetis Verumtamen q̄rite reg
num dei ⁊ hec oīa adicient̄ vobis.
¶ Criſ. Sicut ſupius dn̄s de alimentis mōebat. ita
⁊ nunc monet de veſtitu dicēs Cōſiderate lilia agri
quomō creſcunt nō laborant. neq̧ nēt. vt ſcilicet ſibi
faciant indumenta Sicut autem ſupra dn̄s dixit. nō
ſemināt volatilia non reprobauit ſementem ſed ſup
fluam curā ſic cum dixit. non laborant neq̧ nent. n̄
opus interemit. ſed cogitationem ¶ Euſeb. Siquis
aūt mortaliū vult decorari p̄cioſo veſtitu videat ocu
late φ deus etiam vſq̧ ad flores qui de terra oriunt̄
multiplicē ſui ſapientiā propagās ornauit hos diuſ
coloribus tenuibus mēbranis mirice ⁊ floꝝ auro me
liores tincturas accomodans. adeo φ nec penes ali
quē regē delicioſū nec etiā ipſū ſalomonē. q̄ apꝰ ān
q̄s tam in diuicijs q̄ꝫ ī ſapīa ⁊ in delicijs celeber fuit
tam precioſum opus fuerit inuentum. Vnde ſequit̄
Dico autem vobis quia nec ſalomon in omni gloria
ſua veſtiebatur ſicut vnum ex iſtis ¶ Criſ. Nō vti
tur hic volatilium exemplo agnum commemorans
aut pauonem. ſed lilia. Vult enim vtriq̧ declarare
hyperbolem ſcilicet ab infirmitate rerum que tantum
ſūt ſortite decorem ⁊ a precio decoris qui conceſſus
eſt lilijs Vnde poſtmodum nō vocat ea lilia. ſed fenū
cum ſubditur Si autem fenum quod ī agro eſt ho
die nec dicit cras non erit. ſed ſubdit Sed cras in
clibanum mittetur. neq̧ dicit ſimpliciter deus veſtit
ſed dicit. deus ſic veſtit quod multam habet expreſſi
onem. ⁊ ſubdit Quātomagis vos. quod ē exprimē
tis precioſitatem ⁊ prudentiam humani generis. de
niq̧ cum increpare deceret vtitur ⁊ hic moderācia
non infidelitatis ſed paucitatis fidei arguēs cum ſub
dit puſille fidei vt per hoc magis excitet nos ad di
ctorum perſuaſionem. et nonſolum nō cogitemus d̄
veſtibus. ſed nec affectemus veſtimentorum decorē
¶ Cirillus Sufficit enim prudentibus ſolius cauſa ne
ceſſitatis aptum habere veſtitum ⁊ aborū modeſtiā
non excedentem quod ſatis eſt. ſufficiunt etiā ſanctis
que ſunt in chriſto ſpūales delicie ⁊ ſubſequēs glo
ria. ¶ Ambroſius. Non ocioſum autem videtur φ
flos vel homini confertur vt certe plus pene q̄ꝫ ho
minibus in ſalomone prefertur. vt preclaritate colo
ris angelorum celeſtium gloriam putemus expreſ
ſam. qui vere mundi iſtius flores ſūt φ eoꝝ claritā
tibus mundus ornatur. ⁊ bonum odorem ſanctifica
tionis aſpirant qui nulla ſollicitudine prepediti nllo
vſu laboris exerciti diuine in ſe liberalitatis gratiā
⁊ celeſtis ſeruant dona nature Vnde bene ⁊ hic ve
ſtitus gloria ſua ſalomon ⁊ alibi coopertus oſten
ditur. φ īfirmitatem corporee nature velut virtute
quadam mentis ad opertam opū gloriam veſtiebat
Angeli vero quorum natura diuinior expers manet
iniurie corporalis. recte licet maximo viro preferū
tur Nec tamen in nobis miſericordiam dei deſpera
re debemus. quibus per reſurrectiōis gratiam domi
nus ſimilem angelorum ſpeciem pollicetur ¶ Ciril.
Abſonum autem erāt diſcipulos debentes normam
⁊ exemplar cōuerſationis honeſte alijs tradere. In
ea incidere a quibus diſcedendū eſſe oportebat cō
ſulere Et ideo dominꝰ ſubdit Et vos nolite que
rere quid manducetis aut quid bibatis In hoc enī
dominus conſuluit non modicum ſtudio ſacratum ꝑ
dicationum monens diſcipulos ſollicitudinē huma
nam abijcere ¶ Beda. Notandū tamen eſt q̄ꝫ nō ait
Nolite querere aut ſolliciti eē de cibo aut potu aut
indumento. ſed quid manducetis. aut bibatis. vbi
mihi videtur argui qui ſpreto victu vel veſtitu cō
muni lautiora ſibi vel auſteriora pre his cum quibꝰ
vitam ducunt alimenta vel indumenta requirunt.
¶ Gregorius niſenus Sed dicetur. aliqui obtinue
runt dominia. honores ⁊ diuitias cū oraſſent. quali
ter ergo prohibes nos talia orando querere Et qui
dem φ omnia hec ad diuinum conſilium pertineant.
omnibus patet. hec tamen a deo conferuntur peten
tibus. vt diſcentes deum nos exaudire in minoribꝰ
peticionibus clamemur ad altiorem affectum Sicut
in pueris uidemus. qui mox nati maternis adherent
vberibus Si vero pubuerit paruulꝰ ſpernit mam
mas. querit autem monile aut aliquid talium quib
oculus delectatur Poſtq̄ꝫ autem mens cum corpore
creuerit. cedens cunctis puerilibus deſiderijs querit
a parentibus que conueniunt vite perfecte. ¶ Aug.
de que. euā. Prohibita aūt ſollicitudine de alimentis
ꝯſequēt̄ ne extollant̄ admonuit dicēs. ⁊ nolite ī ſub
lime tolli ꝑmo enī h̄ ad neceſſitatē iplēdā hō querit

Cum autem his abundauerit · incipit de talibus ſug-
gerit. Tale ē hoc ac ſi ſe vulneratus aliquis iacet ha-
bens multa emplaſtra in domo. cum hoc illi bonū
eſſet vt vulnera nō haberet · et ne vno quidem indi-
geret emplaſtro ¶ Tho. Vel eleuationē nihil aliud
vocat quam vagum mentis motū alias aliud meditātis
et ex hoc ſalientis ad aliud · et ſublimia cogitantis ·
¶ Baſi. Et ut intelligas huiuſmodi eleuationē me-
moria viuentes ꝓprie iuuentutis ſi quē manens ſol⁹
cogitaſti de vita et promotionibus diſcurrens a prin-
cipatu in principatum · amplexus es diuitias · edifi-
caſti palatia amicis benefeciſti · vltus es inimicos eſt
autem peccatum talis abſtractio. Intenta enī circa ſu-
perflua delectatio a veritate ſeducit. vnde conuenienter
ſubdit. Hec enī oīa gentes mundi querunt ſcʒ vo-
luptatem · diuitias · et huiuſmodi ¶ Grego · niſſen⁹
Poſſidere enī ſollicitudinē rebus apparentibus ꝓpriū
eorum qui nullam ſupponūt ſpem futuri ſeculi · necꝫ
metum iudicij. ¶ Baſi. Sed de neceſſarijs vite ſub-
dit. Pater autem veſter ſcit quoniā his indigetis.
¶ Criſ. Non dixit deus ſʒ pater · ut ipſos ad maiorē
provocet fiduciam. Quis enī eſt pater · qui patiat
neceſſaria filijs nō miniſtrare ſed et aliud adijcit. Nō
enī poteris dicere · ꝙ pater quidēꝫ eſt · ignorat tamē
his nos indigere. Nam q̄ naturā creauit · eius indi-
gentiam nouit ¶ Ambro · Quidē aūt cōſequēter nec
a pijs nec in reliquū fidelibus grām defuturam · ſi
nō qui diuina deſiderant · terrena non querāt. Inde
tamen quippe ē hoies curare de cibo qui militant p
regno. Nouit rex queadmodum familiā ſuā paſcat
alat et veſtiat. unde ſequit. Verūtamē querite ꝓmū
regnum dei et hec omnia adicient vobis ¶ Criſ. Nō
regnū ſed etiam opes cri⁹ pollicet cum eo. Si enim
nos ea a curis eripimus qui ꝑmittentes ſuā no-
ſtra diligentiam habent multo magis deus ¶ Beda
Docet aūt hic aliud eſſe quod pncipaliter aliud qd
ſecundario · qua nobis in intentione eternitas in vſu
vero tēporalitas eſſe debet ·

¶ Nolite timere puſillus grex · quoniam
complacuit patri veſtro dare vobis regnū.
Vendite que poſſidetis · et date elimoſinam
Facite vobis ſaculos qui nō veteraſcunt te-
ſaurum non deficientem in celis quo fur nō
appropiat neqꝫ tinea corrūpit vbi enī teſau-
rus eſt veſter ibi et cor veſtrum erit ·

¶ Gloſ. Poſtꝗ̄ dominus temporaliū curā a cordi-
bus diſcipuloꝝ remouit · hic excludit ab eis timorem
et quo ſuꝑflua cura procedit dicens. Nolite timere
puſillus grex. ¶ Theo. Puſillum gregē dñs vocat
volentes diſcipulos eius fieri · vel qui a in hoc ſeculo
ſancti parui videnē cauſa voluntarie paupertatis · vel
quia ſupātur a multitudine āgelorum qui incompabi-
liter precellūt que noſtra ſunt ¶ Beda. Puſillū etiā
dñs gregem electorum noīat · vel ob comparationem
maioris numeri reproboꝝ vel poti⁹ ob humilitatis
deuotionē ¶ Ciril. Quare autem timere non debent
oſtendit ſubdens · quia cōplacuit patri vr̄o dare vo-
bis regnum. Q · d · eum qui tam precioſa largiē qua-
liter pigebit erga vos clementiam exercere. Quā-
uis enim hic grex paruus ſit et natura et numero et
glā bonitas tn̄ pr̄is cōceſſit et huic puſillo gregi ce-
leſtium ſpirituū ſortem ſcilicet rḡnū celoꝝ · ergo ut
poſſideatis regnum celoꝝ · opes terrenas contemnite.
Unde ſubdit · vendite que poſſidetis · et date elemoſi-
nam ¶ Beda · Q · d · Nolite timere ne ꝓpter regnū
dei militātibus huius vite neceſſaria deſint · quinetiā
poſſeſſa ꝓpter elemoſinam vendite · qd̓ tunc digne
fit · qn̄ qui ſemel pro dño ſuis omnibꝫ ſpretis nihi-
lominus poſt hoc labore manuū operatur vnde et victū
trāſigē et elemoſinam dare queat ¶ Criſ. Non enim
ē peccatum qd̓ elemoſina nequeat abolere · antidotum
eſt cuilibet conueniens vulneri · Sed et elemoſina ñ
ſolum in pecunijs fit · ſʒ et in rebus dum aliquis aliū
protegit dum medicus medet · dum medicus cōſulit
¶ Grego · nazanzenus · Vereor autem ne putes pie-
tatis tibi neceſſitatem non eſſe ſʒ arbitriū opinabar
et ipſe hoc · ſʒ terrēt me hedi ad ſiniſtram ſtatuti · nō
quia rapuerunt · ſʒ quia xp̄m in egentibꝫ non placa-
runt ¶ Criſ. nam ſine elemoſina impoſſibile ē rḡnū
videre. Sicut enim fons ſi aquas in ſe continuerit ·
viciat · ſic et diuites cum oīa penes ſe tenent ¶ Ba-
ſilius · Sed queret aliquis · qd̓ conſiderantem opor-
tet vendere que poſſidetur · nūqd̓ tanꝗ̄ eis naturali-
ter noxijs vel ꝓpter temptationē accidentē anima-
bꝫ ex eis. Ad hoc dicendum eſt primo quidem ꝙ ſin-
gulum eorum que ſūt ſi per ſeipm̄ malum exiſteret ñ
eſſet creatā dei omnis ei creatā dei bona. Conſequē-
ter aūt · quia mandatum dominicū non docuit abijce-
re tanꝗ̄ mala que poſſidentur ſed diſpenſare dicens
Et date elemoſinam ¶ Ciril. Moleſtum aūt forte ē
hoc mandatū d̓uitibꝫ. ſanam tamen mentem habenti-
bus non eſt inutile. Theſaurizant enim ſibi regnum
celeſte. Unde ſequitur facite uobis ſacculos qui nō ve-
teraſcunt ¶ Beda elemoſinas videlicet operando qua-
rum merces in eternum maneat vbi non hoc ꝑceptū
eſſe putādū eſt vt nil pecunie reſeruet a ſanctis vl
ſuis vel paupū vſibus cū et ipſe dominus cui angeli
miniſtrabant loculos habuiſſe legatur a fidelibꝫ ob-
lata conſeruans ſed ne deo ꝓpter iſta ſeruiat et ob in-
opie timorem iuſticia deſeratur ¶ Grego niſſen⁹ ꝑ-
cipit autem ſenſibiles et terrenas opes ſurſum cōde-
re quo virtus corruptiua non attingit. Unde ſubdit ·
Theſauꝝ non deficientem in celis quo fur nō appro-
piat neqꝫ tinea corrūpit ¶ Theo. Quaſi di · hic tinea
d̓molitur · non aūt in celis. Deinde quia tinea quedā
non demolitur addidit de fure. Aurum enim non de-
molitur tinea ſed fur tollit ¶ Beda · Sive igiē hoc
ſimpliciter accipiendum eſt ꝙ pecunia ſeruata defici-
at. Data aūt proximo perhennem fructum conferat ī
celis. Seu ita ꝙ theſaurus boni operis ſi quomodi ter-
reſtris occaſione cōdatur · facile corruptus intereat
at ſi celeſti ſolum intentione cōgeratur · non exteri⁹
hominum fauore quaſi a fure qui de foris rapit · nō
intus inani gloria quaſi a tinea que interius ſcindit
valet maculari ¶ Gloſ. Vel fures ſūt heretici et de-
mones qui ad hoc intenti ſūt vt ſpiritalibꝫ nos ſpo-
lient. Tinea que veſtes latenter rodit inuidia eſt · q

ſtudiū bonū lacerat· ⁊ ꝯpaſſionē vanitatis diſſipat·
¶ Theo· Porro q̄a nō omīa furto tolluntᷣ addit po
tiorem rōem ⁊ nullā ꝑrſus patientē inſtantiā dicēs
vbi em̄ ē theſaurꝰ vr̄ ibi ⁊ cor vr̄m erit· q̄ſi· d· eſto
ꝙ nec tinea demoliatᷣ nec fur tollat/· hoc ip̄m qđ eſt
hr̄e cor affixū theſauro ſepulto ⁊ diuinū opꝰ ſcȝ am
mā tr̄re īmergere quanto eſt dignū ſupplitio ¶ Eu
ſebiꝰ· Illā quilibet hō naturalitᷣ dependet ab eo· erga
q̄d ſtudet illuc totū aīm applicat vbi totum ꝯmodū
poſſidere putauit· vñ ſiquis in rebꝫ p̄ñs vite habet
totā mentē ⁊ intentionē quam cor noīauit in terre
nis ꝯſatur· Si vo mētem applicuerit ad celeſtia ibi
mentē habebit ut videatᷣ ſolo corpore cū hominibus
ꝯuerſari· aīo vo iam ſit aggreſſꝰ māſiones celeſtes
¶ Beda· Hoc atᷣ nonſolū de pecunia ſed de cunctis
paſſionibꝫ ſentiendū eſt· luxurioſi epule ſūt theſauri
laſciui ludicra amatoris libido

¶ Sint lūbi veſtri precīcti ⁊ lucerne ar
dentes in manibꝫ veſtris ⁊ vos ſimiles ho
mibꝫ expectantibꝫ dominū ſuū quando reū
tatur a nupcȳs vt cū venerit ⁊ pulſauerit
ꝯfeſtim aperiāt ei. Beati ſerui illi quos cū
venerit dominꝰ inuenerit vigilātes. Amē
dico vobis ꝙ p̄cinget ſe ⁊ faciet illos diſcū
bere ⁊ trāſiens miniſtrabit illis. Et ſi vene
rit in ſecūda vigilia. Et ſi in tercia vigilia
venerit ⁊ ita inuenerit beati ſunt ſerui illi
Hec autem ſcitote quoniam ſi ſciret pater/
familias qua hora fur veniret vigilaret
vtiqȝ ⁊ non ſineret perfodi domum ſuam
Et vos eſtote parati quia qua hora nō pu
tatis filius hominis veniet.

¶ Theo· Poſtq̄ȝ ſuū diſcipl̄m modeſtū ſtatuit dñs
ſpolians eū qualibet vite cura ⁊ eleuatione iam nūc
ad miſtrandū mouet dicens· Sint lumbi vr̄i p̄cin
cti id ē ſemꝑ ꝓcliues ad exequendū quedam opa do
mini vr̄i· Et lucerne ardentes id eſt nō ducatis vi
tam in tenebris· ſȝ aſſit vobis lux rōnis oñs vobis
agenda ⁊ fugienda· Eſt em̄ hic mūdꝰ nox· Cīcti vo
lumbos ſunt q̄ practicam exequūtur· Nā talis ē mi
niſtrantiū habitꝰ q̄bꝰ oportet adeſſe ⁊ lucernas ar
dentes id ē diſcretōis donū ut valeat dinoſcere pra
cticꝰ nonſolū quid oporteat agere ſȝ ⁊ q̄mō· Alioq̄n
in p̄capitio ſupbie homīes ruunt· Notandum atᷣ ꝙ
p̄mo iubet lumbos p̄cingi ſecundo lucernas ardere.
nam p̄mo q̄dem eſt opatio· deinde ſpeculatio q̄ eſt illu
ſtratio mētis· Igitᷣ ſtudeamꝰ exercere v̄tutes ut du
as lucernas habeamꝰ ardentes ſcȝ ꝯceptum mentis
iugitᷣ in aīa emicantē quo nos illuſtramur· ⁊ doctri
nam qua ceteros illumīamꝰ ¶ Maxi· Vt lucernas
accenſas docet hr̄e ꝑ orationē ⁊ ꝯtemplatōȝ ⁊ ſpiri
talē dilectōȝ· ¶ Ciril· Vel ſubcingi ſcat agilitatē ⁊
ꝓmptitudīeȝ ad ſuſtinēda mala intuitu diuini amo

ris· lucerne atᷣ accēſio ſcat ut nō patiamur aliquos
in tenebris ignorantie viuere· ¶ Greg· in homel·
Vel atᷣ lūbos p̄cingimꝰ cū carnis luxuriā ꝑ ꝯtinēti
am coartamꝰ· viris em̄ luxuria in lūbis ē· feminis in
vmbilico a p̄ncipali igitᷣ ſexu lumboꝝ noīe luxuria
deſignatᷣ· ſed q̄a minꝰ eſt mala nō agere n̄ etiam q̄ſq̄
ſtudeat bonis opibꝫ inſudare· addit· ⁊ lucerne ardē
tes in manibꝫ vr̄is· lucernas q̄ppe ardentes in manibꝫ
tenemꝰ cū ꝑ bona opa ꝓximis noſtris lucis exempla
mōſtramꝰ· ¶ Augu· de q̄· euan· vel docet ⁊ lumbos
p̄angere ꝓpter ꝯtinentiā ab amore reꝝ ſecularū· ⁊
lucernas ardētes hr̄e ut h̄ ip̄m vo fine ⁊ recta intē
tōe fiat ¶ Gre· in ho· Sȝ ſi vtrūq̄ hoꝝ agitᷣ reſtat
vt q̄ſ q̄s ille ē· totā ſpem ſuā ī redēptoris ſui aduētu
ꝯſtituat· vñ ſubditᷣ· ⁊ vos ſi· ho· exp· do· ſu· q̄ñ reuer
tatᷣ a nuptȳs· ad nuptias quippe dñs abȳt· q̄a aſcen
dens in celū ſupnā ſibi multitudinē angloꝝ nouus
hō copulauit ¶ Theo· Quotidie etiaȝ ī celis deſpō
ſat ſanctoꝝ aīas quas ei paulꝰ vel aliꝰ ſimilitᷣ offert
v̄ginē caſtam· Redit atᷣ a nuptȳs celebratis ī celis
Forſan q̄dē viiſalitᷣ ī ꝯſūmatōe totiꝰ q̄ñ veniet de ce
lo in gl̄ia patris forſan etiā ſingulᷣ horis aſtans mo
rientibꝫ p̄ticulari vniuſcuiuſq̄ ꝯſūmatiōi· ¶ Ciril·
Conſidera etiaȝ ꝙ a nuptȳs quaſi a ſolēnitate venit
in qua ſꝑ exiſtit diuinitas· Nihil em̄ p̄t incorruptibili
nature inferre triſticiam ¶ Greg· mo̅ꝰ vel atr̄ ꝯ
ſūmatis nuptȳs ⁊ deſpōſata ſibi eccl̄ia ⁊ admiſſa ei
in thalamū n̄ ſterctoꝝ· p̄ſtolabantᷣ angeli reditū re
gis ad naturalem beatitudinē· quibꝫ ſidem fieri decē
nr̄aȝ vitā ut ſic illi ſi̅ malicia ꝯuiſantes pati fuerit
dñicū regreſſū recipe ſic ⁊ nos vigilantes adobedi
tiā ꝓmptos nos faciāꝰ cū aduenerit pulſans· ſeqtᷣ em̄
vt cū venerit ⁊ pulſauerit· ꝯfeſti apiant illi ¶ Gre
in ho· venit q̄ppe cū ad iudiciū ꝓperat pulſat vo cū
iā ꝑ egritudīs moleſtiā eſſe mortē vicinā d̄ſignat·
cui ꝯfeſtim apimꝰ ſi hūc cū amore ſuſcipimꝰ Apire
em̄ iudici pulſanti nō vult q̄ exire de corpe trepidat·
⁊ eū quē ꝯtempſiſſe ſe meminit videre iudicē formidat
q̄ atᷣ de ſua ſpe ⁊ opatione ſecurꝰ ē pulſanti ꝯfeſtim
apit ꝙ cū tp̄ꝰ ꝓpinque mortis agnouerit de gl̄ia retri
butōis hylareſcit· vñ ſbditᷣ· bti ſui illi quos cū ve
nerit dñs inuenerit vigilātes· vigilat q̄ ad aſpectū
veri luminis m̄tis oclos apertos tenet q̄ ſuat opando
qđ credit q̄ a ſe corpis ⁊ negligētie tenebras repellit
¶ Gre· in e· ꝓpt hāc igitᷣ vigiliā obſruādam ſupra
dñs monuit ut ſint lumbi p̄cincti ⁊ lucerne ardētes
Illum em̄ oppoſitū oclis pellit ſomnolētiā ocloꝝ lūbi
etiā cingulo p̄ſtricti reddūt corpꝰ iſuſceptibile ſomni
nā q̄ p̄cinctꝰ ē caſtitate ⁊ pura ꝯſciēcia illuſtratꝰ ꝑſe
uerat in ſōnis ¶ Ciril· Cū igitᷣ dñs veiens ſuos i
ſōnes inuenerit ⁊ p̄cinctos cor illuiatū hn̄tes tunc
eos ꝓmulgabit btōs· ſeqtᷣ eniȝ· Amē dico vobis ꝙ p̄
cinget ſe· ex q̄ ꝑcipimꝰ ꝙ ſilia nobis retribuet dū ſucci
ctis ſe p̄ciget· ¶ Orig· Erit em̄ p̄cinctꝰ iuſticia ren
lūbos ſuos ſm̄ eſaiā ¶ Greg· Per q̄ p̄cingit ſe ꝑ
ad retributōȝ p̄parat ¶ Thē vel p̄cinget ſe i eo q̄ñ
totā vbertatē bonoꝝ largitᷣ ſȝ hāc cohibꝫ ſm̄ certā
mēſurā q̄s e n̄ deū cape p̄t quātꝰ ē· vñ ſeraphin mibi
velari dicuntᷣ ꝓpter excellentiam diuini ſplendoris·

ſequit. Et faciet illos diſcumbere id eſt omnino re
quieſcere. Sicut enim diſcũbens totum corpus ſa
cit quieſcere ſic ⁊ in futuro aduẽtu ſancti totaliter re
quieſcẽt. Hic enim non habuerunt requiem cor
poris. Ibi vero ſimul cum aĩabus ſpĩualia corpora
incorruptionem ſortita plena gaudebunt quiete
Ciril. Faciet igitur illos diſcumbere quaſi feſſos
refocillans apponens ſpĩuales delicias ⁊ ſtatuens
affluẽtiam bonoꝝ ſuoꝝ menſam. Dionyſ. in ep̃la ad
Titum. Diſcubitũ em̃ opinamur quietem a multis la
boribus ⁊ vitam ſine leſione ⁊ conuerſationẽ diuinã
in lumine ⁊ regione viuentium vniuerſo ſancto af
fectu adimpletã ⁊ copioſam donationẽ oĩm bonoꝝ
ſcđm quã letitia adimplenť. hoc ẽ em̃ qđ iheſus facit eos
recũbere dans eis perpetuã quietem ⁊ diſtribuens
eis bonoꝝ multitudinẽ. vnđ ſequiť Et tranſiens mi
niſtrabit illis. Theo. Quaſi vicem equalẽ eis red
dens vt ſic ipſi miniſtrauerunt ei. ita ⁊ ipſe eis miniſtret.
Gregoꝛ. i omel. Tranſit vero dictũ eſt cum de
iudicio ad regnũ redit. vel dñs nobis poſt iudiciũ
tranſit qꝛ ab humanitatis forma in diuinitatis ſue con
templatõẽ nos eleuat. Ciril. Nouit autẽ dñs lu
bricam fragilitatem humãe ad peccandum. Sed quĩ
bonus eſt deſperare nõ ſinit ſꝫ magis miſereť ⁊ dat
nobis penitentiã in ſalutis antidotũ. Et ideo ſubdit.
Et ſi venerit i ſecũda vigilia ⁊ ſi i tercia vigilia ve
nerit ⁊ ita inuenerit. beati ſunt ſerui illi. Diuidunt
enĩ excubantes i menĩs ciuitatũ ⁊ hoſtiũ ſeruãtes
aggreſſus noctẽ in tres aut q̃tuoꝛ vigilias. Greg.
i omel. Prima ergo vigilia primeuũ tempus ẽ id eſt
pueritia. ſecunda adoleſcentia vel iuuentus
Tercia aũt ſenectus accipiť. Qui ergo vigilare in
prima vigilia noluit. cuſtodiat i ſecundã. Et qui in
ſecunda noluit. tercie vigilie remedia nõ amittat.
vt q̃ conuerti in pueritia neglexit ſaltem in tempore iu
uentutis vł in ſenectute reſipiſcat. Ciril. De prima
ṽo vigilia mentionẽ non facit qꝛ pueritia nõ puniť
a deo ſꝫ veniã mereť. Secunda vero ⁊ tercia etas
debet obedientiã deo ⁊ vitam honeſtã ducere ad vo
luntatem ipſius. Grecus. Vel ad primã vigiliã
ptinent diligentius viuentes quaſi primũ gradũ ſoꝛ
titi. Ad ſecundam ṽo medie ↄuſ̃ationis mẽſurã tenẽ
tes. Ad terciã ṽo qui ſunt īfra hos. Et idem de quarta
putandũ ẽ ⁊ ſi pingatur de quinta. Diuiſe em̃ ſunt con
uerſationũ menſure ⁊ bonus remunerator metiť vni
cuiq; qđ dignũ eſt. Theo. Vel qꝛ vigilie ſunt hore
noctis putantes ſoporem hoĩbus. intelligas etiam in
vita nr̃a eſſe quaſdam horas que faciunt nos beatos
ſi aliquis repertos fuerimus. rapuit tibi aliquis fa
cultates. defuncti ſunt tibi filij. accuſatus es. Si in
his temporibus nõ feceris ↄ̃ dei mandata quicq̃ꝫ. vi
gilantem te inuenit. Secunda ⁊ tertia vigilia id eſt
in tempore malo generoſum ſomnũ animabus lentis in
ducunt. Grego. i omel. Ad excutiendã ṽo noſtre
mentis deſidiam etiã exteriora damna per ſimilitu
dinem ad medium deducunť. Vñ ſubdiť. Hoc autẽ
ſcitote qm̃ ſi ſciret pr̃familias qua hora fur veniret
vigilaret vtiq; ⁊ non ſineret pfodi domũ ſuam.
Theop. Quidam hic furẽ intelligunt eſſe diabo
lum domũ aĩam pr̃emfamilias hoĩem. Non tñ videť
hec acceptio ↄſonare ſequẽtib. Aduẽt⁹ em̃ dñi cõ
parať hic furi tãq̃ꝫ ex inopinato pueniẽs ſcḋm i⁹ apł̃i
Dies dñi ſicut fur ita in nocte veniet. vñ ⁊ hic ſub
ditur Et vos eſtote parati. qꝛ qua hora nõ putatis
filius hoĩs veniet. Grego. Vel aliter neſciente pa
trefamilias fur domũ pfodit. qꝛ dum a ſui cuſtodia
ſpũs dormit ĩprouiſa moꝛs veniẽs carnis nr̃e habi
taculũ irrumpit. furi aũt reſiſteret. ſi vigilaret. qꝛ
aduentuꝫ iudicis qui occulte animã capit. pcauens
ei penitendo occurreret ne ĩpenitẽs periret. Horã vo
vltimã dñs idcirco nobis voluit eſſe incognitam. vt
dũ illam puidere nõ poſſumus ad illã ſine intermiſſi
one preparemur.

Ait aũt ei petrus Dñe ad nos dicis hãc
parabolã an ad oẽs dixit aũ dñs Quis putas
eſt fidelis diſpẽſator ⁊ prudẽs quẽ ↄſtituit
dominꝰ ſuper familiã ſuam. vt det illis in tẽ
pore tritici menſuram? Beatus ille ſeruus
quem cum venerit dominus inuenerit ſic faci
entem. Vere dico vobis quia ſuper omnia
que poſſidet conſtituet illum Quod ſi dixe/
rit ſeruus ille in corde ſuo. morã facit domi/
nus meus venire. ⁊ ceperit percutere pue/
ros ⁊ ancillas ⁊ edere ⁊ bibere ⁊ inebriari.
veniet dominus ſerui illius in die q̃ non ſpe
rat et hora qua neſcit ⁊ diuidet eum par/
temq; eius cum infidelibus ponet.

Theo. Petrus eñ iam cõmiſſa eccleſia fuerat.
quaſi oĩm curam gerens inquirit vtrum ad oĩs do
minus parabolam ptuliſſet. vnđ dr̃ Ait aũt ei petr⁹
dñe ad nos dicis parabolam hanc an ad omnes?
Beda. Quo dñs in pmiſſa parabola monuerat
⁊ ſe videlicet ſubito venturꝫ. ⁊ illos paratos eũ ex
pectare debere. Sed de quo. hoꝝ an de vtroq; petr⁹
interrogauerit quoſue ſibi ſoꝛtiſq; ſuis compararue
rit cum ait Ad nos dicis an ad oĩs. nõ facile patet
Et quidem i eo qđ ait nos ⁊ oĩs nõ alios q̃ꝫ apłos
apoſtoloꝝq; ſimiles ⁊ ceteros fideles vel xp̃ianos
⁊ infideles vel eos qui ĩuicem id eſt ſigillatim moriẽ
tes ſui iudicis aduentum nolentes volenteſq; ſuſci
piunt. ⁊ eos qui ĩ vniuſali iudicio viui ſunt in carne
repiendi ſignificare putandus ẽ. Mirum eſt autem
ſi petrus dubitauit. vel omnib⁹ ſobrie ⁊ pie ⁊ iuſte
viuẽdũ expectãtib⁹ beatã ſpem vł ĩopinatũ ſingulo
rum ⁊ oĩm futuꝝ eſſe iudiciũ. vnde reſtat intelligi
his ſcilicet duobus iam bene ↄgnitis ea que neſcire
poterat. queſiſſe videlicet ſi ſublimia illa vite celeſtis
inſtituta quibus poſſeſſa vendere. ſacculos qui non
veteraſcerent facere lumbis precinctis lucerniſq;
ardentibus vigilare preceprat ad apoſtolos ſolum ſi
mileſq; eoꝝ an ad omnes qui ſaluandi ſũt. ptineant.
Ciril. Validam autem mentem habentibus conue
niunt ardua ⁊ excellentia mandatorum ſanctoꝝ. his
vero qui nondum ad hanc virtutem contigerũt. cõ
ueniunt ea a q̃bus omnis difficultas excluditur. vñ
dñs exemplo manifeſtiſſimo vtiť oſtendens mãdatũ

p̄miſſum ꝯuenire his q̄ ad miniſt̄ ſūt i gradū diſcipu
loꝝ. ſeq̄tur enī. Dixit aūt dn̄s quiſputas ē fidelis di
ſpenſatoꝛ ⁊c. ¶ Amb. Vel alr̄ ſupioris q̄dem i omīs
p̄cepti forma ē gn̄alis. veꝝ ſenes ſeq̄ntis exēpli di
ſpēſatorib⁹ h̄ eſt ſacerdotib⁹ videt̄ eſſe ꝓpoſita. vnd̄
ſeq̄tur. Dixit aūt dn̄s quiſputas ē fidel̄ diſpenſatoꝛ ⁊
prudens quē ꝯſtituit dn̄s ſup familiā ſuam ut det il
li in tp̄e tritici menſurā. ¶ Theop. Quaſi d. p̄dicta
parabola ꝯmūit̄ oīs fideles attingit. ſ; q̄d vobis apo
ſtolis ⁊ doctorib⁹ ꝯueniat audiatis. quero enī q̄s di
ſpenſatoꝛ inueniat̄ i ſe hn̄s fidelitatem ⁊ prudenciam
Nō ē enī i diſpenſatorib⁹ facultatū ſiue aliq̄s icaut⁹
ſit fidelis dn̄o exn̄s. ſiue etiā prudens ſit ⁊ infidelis
diſpereūt res dn̄i. Sic ⁊ in reb⁹ diuinis op⁹ eſt fide
litate ⁊ prudencia. noui enī multos deū colētes ⁊ fi
deles q̄a vō nō poterāt prudenē eccliaſtica tractare
negocia. nonſolū poſſeſſiones. ſ; etiā anias deſtrue
bant vrentes i peccatores in diſcreta v̄tute p̄ imode
rata penitēt̄e mandata vel importunā manſuetu
dinē. ¶ Criſ. Querit aūt hoc dn̄s nō quaſi fidelem
⁊ prudentē diſpenſatorē ignorans ſ; volēs inuere
raritatē rei ⁊ hui⁹modi preſulat⁹ magnitudinem.
¶ Theo. Quiſq̄s g⁹ fidelis fuerit inuent⁹ ⁊ prudē
p̄ſideat familie dn̄i ut ſingulis tp̄ib⁹ det tritici mēſu
ram vl̄ ſmonē doctrine quo paſcunt̄ aie vel operū
exemplū quo vita informet̄. ¶ Augu. de que. euan.
Menſurā aūt dicit ꝓpter modū capacitatis q̄rūcūq̄
audientiū. ¶ Ifido. Additū eſt etiā in tp̄e q̄d benefi
ciū nō ſuo tp̄e datū reddit̄ caſſum ⁊ nomē beneficij
perdit. Vō eſt panis eſurienti q̄dem appetibilis ſaci
ato aūt non multū. De hui⁹ aūt ſerui diſpēſatoris p̄
mio ſubdens dicit. beat⁹ ille ſeruus quē cū venerit
dn̄s inuenerit ſic facīētē. ¶ Baſi. Non dicit agētē
a caſu ſed ſic facientē non enī vincere ſolū ꝯuenit.
ſed etiā certare legitime. hoc aūt ē ſic ſingula exe
qui ſic recepim⁹ i mandatis ¶ Ciril. Sic ergo fidel̄
ſeru⁹ ⁊ prudens oportuno tp̄e diſtribuēs prudenē
cibaria famulis hoc ē ſpiritales eſcas beat⁹ erit iux
ta dictū ſaluatoris i hoc ſc; q̄ obtinebit adhuc maio
ra ⁊ merebit̄ p̄mia familiarib⁹ debita. vnde ſeq̄tur.
Vere dico vob̄ q̄a ſup omia que poſſidet ꝯſtituet
illū. ¶ Bed. Quāta ei inē bōs auditores ⁊ bōs do
ctores meritorū diſtātia tāta ē et p̄mioꝝ. hos ei ad
ueniens cū vigilātes inuenerit faciet diſcūbere. illos
aūt cum fidelē prudenterq̄ diſpēſantes inuenerit
ſup̄ omia que poſſidet ꝯſtituet id eſt ſup̄ omia celeſ
ſtis r̄gni gaudia. n̄ utiq̄ ut horū ſolū dn̄iū teneant
ſed vt eoꝝ abundancius ceteris ſanctis eterna poſ
ſeſſione fruanē. ¶ Theop. Vel ſup omnia bona ſua
ꝯſtituet eū nonſolum ſup ſuam familiam. ſed vt tā
terrena q̄; celeſtia ei obediant. Qualis fuit ihs naue
⁊ helias. alter ſoli alter nubibus mandans. Et oēs
ſancti quaſi dei amici reb⁹ dei vtuntur. Quicūq̄ etiā
vitā v̄tuoſe peragit ⁊ ſuos ſuos. id eſt irā ⁊ ꝯcu
piſcenciam recte diſpoſuit ⁊ exhibens tp̄ibus ſingu
lis menſuram frumenti. irē quidem vt afficiat̄ in ha
bentes odio deū. Concupiſcencie vō vt neceſſaria
vtatur carnis prouiſione ordinans eam in deū. Ta
lis inq̄; ꝯſtituetur ſuper oīa quecūq̄ poſſidet domi
nus. Dign⁹ omia per ſpeculatiuum intellectum intu
eri. ¶ Criſoſtom⁹. Dominus autem non ſolum ex
honore bonis reſeruato. ſed eximis pene in malos
corrigit auditorem. vnde ſequitur. Quod ſi dixerit
ſeruus ille in corde ſuo. morā facit dominus meus
venire. ¶ Beda. Nota inter vicia ſerui mali aſcri
ptum q̄ tardum dn̄i ſui reditum putauerit. Non
aūt inter boni virtutes annumeratū q̄ hunc citum
ſperauerit. ſed q̄ tm̄ fideliter miniſtrauerit. Nichil
ergo meli⁹ eſt q̄; vt patienē ſuſtieam⁹ ignorare q̄d
ſciri non poteſt. ſed tantū laboremus vt idonei inue
niamur. ¶ Theo. Ex eo aūt q̄ non cōſideratur ter
minus multa peccata eueniunt. nam ſi cogitarem⁹
dn̄m venire ⁊ preſto eſſe terminum vite noſtre mi
nus vtiq̄ peccarem⁹. Vnde ſequitur. Et cepit per
cutere pueros ⁊ ancillas ⁊ edere ⁊ bibere ⁊ inebri
ari. ¶ Beda. In hoc ſeruo cunctorum preſuli ma
lorum narratur damnatio q̄ neglecto domini timo
re non modo ipſi luxurie vacant. ſedetiā; ſubditos
iniurijs ſtimulant quamuis ⁊ tp̄ice poſſit intelligi
pueros ⁊ ancillas percutere. corda infirmorum p̄uo
exemplo viciare. Edere autē; bibere ⁊ inebriari h̄
criminibus ⁊ ſeculi illecebris que hominē dementant
occupari. De eius autem pena ſubditur. Veniet dn̄s
ſerui illi⁹ die qua n̄ ſperat ſc; iudicij vl̄ mortis. Et
diuidet eum. ¶ Baſi. Non q̄dem diuidetur corp⁹
vt h̄ q̄dem exponatur tormentis illud vō dimittat̄.
Nā fabuloſū; eſt hoc neq; iuſti iudicij cū deliquerit
totū dimidium pati penaꝫ. Nec anima ſecatur tota
criminoſam cōſcienciam poſſidens ⁊ cum corpe ma
la cooperans. ſed diuiſio eī⁹ eſt ꝑpetua alienatio anie
a ſpū. nunc enī ⁊ ſi non ſit gr̄a ſpūs indignis vidēt
tn̄ vtcūq̄ adeſſe ꝯuerſionē eoꝝ expectans ad ſalutē
Tunc vō totalit̄ amputabit̄ ab aīa. Spūs ergo
ſanct⁹ ⁊ brauiū eſt iuſtoꝝ ⁊ p̄ma ꝯdēnatio peccatoꝝ
q̄m eū indigni amittent. ¶ Beda. Vel diuidet eū a
fideliū cōſortio ſegregando ⁊ eis q̄ nunq̄; ad fidem p
tinuerant ſociādo. vn̄ ſeq̄tur. ꝑtemq̄ ei⁹ cū infidelib⁹
ponet q̄a qui ſuoꝝ ⁊ domeſticoꝝ curam non h̄ē fidē
negauit. ⁊ ē infideli deterioꝛ vt ait ap̄lus. ¶ Theo.
Recte etiā infidelis diſpēſatoꝛ cū infidelib⁹ ꝑtem acci
piet quia vera caret fide.

¶ Ille autem ſeruus qui cognouit volun
tatem domini ſui ⁊ non preparauit. ⁊ non
fecit ſecundum voluntatem ei⁹. vapulabit
multis. Qui autem non cognouit ⁊ fecit
digna plagis vapulabit paucis omni aūt
cui datum eſt multum. multū queretur ab
eo. ⁊ cui ꝯmēdauerūt mltū pl⁹ petēt ab eo

¶ Theo. Hic nob̄ dn̄s maius aliq̄d ⁊ terribili⁹ oſtē
dit. nō enī ſolū diſpenſatoꝛ infidelis accepta ꝑ iubē
gr̄a vt nihil eū iuuet ad vitandū ſupplicia ſ; magis
fiet ei dānatōēs cā dignitatis imiſitas. vn̄ dr̄. Ille aūt
ſeru⁹ q̄ ꝯgnouit volūtatē dn̄i ſui. Et n̄ fecit ſm volū
tatem ei⁹ vapulabit multis. ¶ Criſ. Nō enī ſiſr in
omib⁹ oīa iudicantur. ſed maior cognitio ſit maioris
pene materia. Vnde ſacerdos eadem peccās cum po
pulo. multo grauiora patietur ¶ Ciril. Homo enī

¶ Cirillus. Homo enim perſpicax qui ſpiritibus ſuā
voluntatem inclinauit: inexcuſabile peccatū cōmiſit
quia propter maliciam recedens a domini volunta
te. Sed homo ruſticanus racionabilius implorabit ve
niam vindicantis. Unde ſubditur. Qui aūt non cog
nouit et fecit digna plagis vapulabit paucis. ¶ Theo.
Hic obiicit aliqui merito punitur qui ſciens volūta
tem domini non proſequitur. ſed cur punitur ignorans?
quia cum et ipſe ſcire potuiſſet noluit. ſed pigricians
ipſe fuit ignorancie ſue cauſa. ¶ Baſi. Sed dices. ſi
hic quidem multa ſuſtinet vbera hic aūt pauca qualiter
dicit ipſi qui ſi impoſuit finē ſuppliciis. Sed ſciēdū ē quod
ſi quod hec dicit nō numerū penarū ſed differentiā indicat
poſſet enim aliquis eſſe dignus inextinguibili flāma vel
remiſſiori vel intenſiori et indeficiente verme vel mi
nus corrodente vel fortius. ¶ Theo. Oſtendit autem
conſequenter quare doctoribus et ſcientibus intenſior pe
na debetur cum dicit. Omni aūt cui multū datum eſt.
multum queretur ab eo. et cui cōmendauerūt multū
plus petent ab eo. datur quidem doctoribus gr̄a faciendi
miracula. ſed commendatur eis ſermonis et doctrine
gr̄a. ſed in dato quidem nō dicit aliquid plus petendum ſed i
cōmendato ſiue depoſito. Nā gr̄a verbi incremēto
eget et a doctore requirit apl̄us. Non enim decet eum
tempore ſed augere verbi talentū. ¶ Beda. Vel aliter
multum ſepe datur etiā quibuſdam priuatis quibus
et cognitio dominice voluntatis et exequēdi que co
gnouerunt facultas impenditur. Multum aūt cōmēda
tur illi cui cum ſua ſalute dn̄ici gregis paſcendi
cura committitur. maiori ergo gr̄a dotatos ſi deliquerit
maior vindicta ſequitur. Mitiſſima aūt oīm pena erit
eorum qui preter peccatū qd̄ originaliter traxerūt. nul
lum inſuper addiderunt. et in ceteris qui addiderunt.
tanto quiſque ibi tolerabiliorem habebit damnatio
nem quanto hic minorem habuit iniquitatem.

¶ Ignem veni mittere i terrā et quid vo
lo niſi ut accendatur? Baptiſma aūt habeo bap
tizari et quomodo coartor uſque dum pficiatur.
Putatis quia pacē veni dare in terrā? Nō
dico vobis ſed ſepacionem. Erunt enim ex
hoc quinque in domo vna diuiſi tres in duos
et duo in tres diuidentur. Pater in filium. et
filius i patrem ſuum mater i filiam et filia
in matrem ſuam Socrus in nurum ſuam. et
nurus in ſocrum ſuam.

¶ Ambro. Diſpenſatoribus id ē ſacerdotibus pmiſ
ſa videntur eſſe propoſita ut ſciant ſibi grauē in futu
rum penam eſſe ſubeūdam ſi familiā dn̄i gubernare
neglexerint ſed quia exiguus ē profectus metu ſuppli
cii ab errore reuocari. Ideo dn̄s ad querendam cupi
ditatem diuinitatis inflāmat dicens. Ignē veni mit
tere i terram. Non vtique illum conſumptorem bonorum
ſed bone voluntatis auctorem qui aurea dn̄ice domus
vaſa meliorat. fenum vero conſumit et ſtipulam.
¶ Ciril. Mos ē aūt ſacre ſcripture ignem quandoque di
cere ſacros et diuinos ſermones. Sicut enim qui aurum
et argentum purgare nouerunt. per ignē conſumunt
eorum ſorditiē. ſic ſaluator per euāgelica documenta i
uirtute ſpūs abſtergit intellectum eorum qui credunt
in eum. Hic ē igitur ignis ſalubris et vtilis quo habi
tatores terre frigidi quāmodo et extincti propter pecca
tum incaleſcunt ad pietatis vitam. ¶ Criſ. Terram
enim ad pn̄s vocat non eā quam pedibus terimus. ſed plaſ
matam manibus eius. ſ. hoīem cui dn̄s ignem ingerit
ad conſumptionē peccatorum et innouationē animarū
¶ Titus. Eſt aūt intelligendum eū de celo veniſſe. nō
enim ſi de terra veniſſet in terram. diceret Ignē veni
mittere in terram ¶ Ciril. Huius aūt ignis dn̄s ac
celerabat incendium. vnde ſequitur. Et quid volo. niſi
vt accendatur? Credebant enim iam quidam ex illis
quorum exordium fuerāt venerandi diſcipuli. Sed
ignis ſemel in iudea accēſus totum orbem occupare
debebat. Conſūmata tn̄ paſſionis eius diſpenſatione.
Unde ſequitur. Baptiſma aūt habeo baptiſari. nā ante
venerabilem crucē et eius reſurrectiōem a mortuis
in ſola iudea fiebat mētio predicationis et miraculo
rum ipſius. poſtquam aūt principē uite inſanientes occi
derunt tunc apoſtolis pcepit dicens. Euntes docete
omnes gentes ¶ Grego. ſup ezech. Vel aliter ignis
i terram mittitur. cum per ardorem ſpūſſancti afflata ter
rena mēs a carnalibus ſuis deſideriis cōcremat. ſuc
cenſa aūt ſpiritali amore malū qd̄ fecit plangit. Et
ſic terra ardet quando accuſante ſe conſciencia cor pecca
toris in dolore penitentie crematur. ¶ Beda. Ad
dit autem baptiſma habeo baptiſari id eſt ſanguinis
proprii tinctione prius habeo pfundi. et ſic corda credē
cium ſpūs igne inflāmari ¶ Ambro. Tanta ē autem
dn̄i dignatio vt infundende nobis deuotionis et con
ſūmande pfectionis i nobis et maturande pro nobis
paſſionis ſtudiū ſibi ineſſe teſtetur. vnde ſequitur. Et
quomodo coartor vſque dum pficiatur. Quidā codices
habent et quō angor id ē cōtriſtor. Qui enim in ſe nihil
habebat qd̄ doleret. nr̄is tamē āgebatur erūnis et tem
pore mortis meſticiā pendebat quam nō ex metu
mortis ſue. ſed ex mora noſtre redemptionis aſſump
ſerat. Qui enim vſque ad pfectionem angitur. de perfe
ctione ſecurus ē. quia eū condicio corporalis affectus
non formido mortis offendit. Nam qui corpus ſu
ſcepit. omnia debuit ſubire. que corporis ſūt ut eſuri
ret. ſitiret. angeretur. et contriſtaretur. Diuinitas autem
per hos affectus neſcit cōmutari. Simul etiam oſten
dit quod in certamine paſſionis mors corporis abſolu
tio anxietudinis nō coaceruatiua ſit doloris ¶ Bed.
Quō autem poſt baptiſma ſue paſſionis poſt ignis
ſpiritalis aduentū terra ſit arſura declarat. ſubdēs
Putatis quia pacē veni dare in terrā? nō dico vobis ſed
ſepacionem ¶ Ciril. Quia dicis dn̄e. Non veniſti pa
cem daturus qui factus es nobis pax. pacificās per
crucem celeſtia et terreſtria. qui dixiſti. pacem meā
do vobis. Sed manifeſtum ē quod vtilis quidem eſt pax
quandoque aūt damnoſa et ſeparās ab amore diuino per quā
ſ. pſentitur his qui a deo diſſident. et ob hoc federa
terrena docuit vitare fideles. vnde ſequitur. Erunt
enim quinque ex hoc in domo vna diuiſi. tres i duos et
duo in tres diuidentur. pater in filium ¶ Ambroſius
Cum ſex pſonarum videatur facta ſubiectio patris
et filii. matris et filie. ſocrus et nurus. quinque tamē ſūt

Quia eadē mr̄ que ſocrꝰ accipi poteſt que em̄ ē mat̄
filij ſocrꝰ eiꝰ vxoris ē ¶ Criſ. Per h̄ aūt futm̄ euē
tum ꝓtulit. contingebat em̄ ī eadem domo aliquem
eſſe fidelē. cuiꝰ pater vellet eum ad īfidelitatem pro
trahere. Sed ī tantum ꝑualuit virtꝰ doctrine xp̄i
vt filij patres dimitterēt. matreſq3 filie. ⁊ liberos pa
rentes. libuit em̄ fideles xp̄i nonſolum contemnere
ꝓpria. ſed ⁊ cuncta ſimul pati. dūmodo cultu fidei nō
careant. Si aūt purꝰ homo eſſet. vnde ſuppeteret
ei hoc poſſe meditari q3 a patrib3 plus amaret q̄3 fi
lijs. ⁊ a filijs plus q̄3 patres ⁊ a viris plus q̄3 cōiu
ges. ⁊ hoc non ī vna domo aut centū. ſed vbiq3 ter
rarum ⁊ nonſolū hoc ꝑdixit. ſed etiam ope ꝯſuma
uit ¶ Amb. Myſtica aūt iterpretatōne domus vna
homo vnus eſt. duos autem legimꝰ frequenē. aīaʒ
⁊ corpꝰ. q3 ſi duob3 conuenerit efficit vtraq3 vnum
aliud eſt quod ſeruit. aliud cui ſubijcitur. tres autē
aīe affectiones ſūt vna rōnabilis. alia cōcupiſcibil̄
tercia irrationabilis. duo gͦ ī tres. ⁊ tres in duo diui
duntur. Etenim p aduentū xp̄i homo q̄ erat irrati
onabilis rationabilis factꝰ eſt. Eramꝰ carnales terre
ni. miſit deus ſpm̄ ſuum ī corda noſtra facti ſumus
filij ſpūales. poſſumꝰ etiam dicere q3 in hac domo
ſunt alij q̄nq3. i. odor. tactꝰ. guſtꝰ. viſus. ⁊ auditꝰ
Si ergo ſecundū ea que audimꝰ aut legimus ſenſu
viſus atq3 auditus excludamꝰ ſupfluas voluptates
corporis. que guſtu tactuq3 ⁊ odore pfruuntur. duo
in tres diuidimꝰ. eo q3 mentis habitꝰ vitioꝝ non ca
piat illecebris. Aut ſi q̄n q3 ſenſus accepimꝰ corpo
rales vicia iam corporis ⁊ peccata ſe ſeparant poſ
ſunt etiā caro videri atq3 aīa ab odore tactu guſtu
q3 luxurie ſeparata. Fortior em̄ ratōnis ſexus velut
virilis fertur affectus hec molliorem ſtudet tenere
racionē Ex oīs itaq3 diuerſaꝝ cupiditatum motꝰ mo
leuit. Sed vbi in ſe anima rēdit ꝯgeneſ abiurat he
redes. Caro quippe cupiditatibus ſuis quas ſibi ip̄a
generauit tanq̄3 ſentibꝰ mundi doluit eſſe confixaʒ
Sed velut corporis quedā atq3 aīe mutus volupta
tas motui praue cupiditatis ī nubit. Ergo quādiu
manſit in vna domo ꝯſpirantib3 vicijs īdiuidua cō
ſenſio nulla videbat̄ eſſe diuiſio. vbi vͦ xp̄c ignem
quo delicta cordis exureret vel gladiuʒ q̄ ſecreta pe
netrant̄. miſit in t̄ras. tunc caro atq3 aīa regnati
oīs īnouata miſterio copulā poſteritatis eliminat
vt diuidātur parentes in filios dum intemperans motꝰ
intemperantiam abdicat. ⁊ aīa declinat conſortium
culpe. filij quoq3 in parentes diuidunt̄. dū renouati ho
mines vicia vetuſta declinant. voluptateſq3 adoleſcē
tie ſenioſe domus refugit diſciplinam ¶ Bed. Vt
aliter Per tres ſignificant̄ qui fidem trinitatis hn̄t
Per duo infideles qui a fidei vnitate diſſentiūt. Pa
ter aūt diabolus eſt cuiꝰ filij imitando eramus. ſed
poſtq̄3 venit ignis ille celeſtis nos ab inuicem ſeparauit
⁊ oſtendit alteꝝ prēm qui eſt ī celis. mat̄ ſinagoga
filia eſt eccl'ia p̄mitiua. que ⁊ eam de qua gn̄ꝰ ducit
ſinagogā fidei pſecutricē ſuſtinuit. ⁊ ip̄a eadem ſina
goge fidei veritate ꝯdixit. ſocrꝰ ſinagoga. Nurus
eccleſia de gentib3 quia ſponſus eccl'ie xp̄us. filiꝰ eſt
ſinagoge ſecundum carnē. Synagoga ergo in nu
rum ⁊ in filiam eſt diuiſa. que credentes de vtroq3

populo pſequitur. ſed ⁊ ille in ſocrum ⁊ in matrem
ſunt diuiſe quia volunt carnalem circumciſionē ſu
ſcipere.

¶ Cū videritis nubem orientem ab occaſu
ſtatim dicitis nimbus venit ⁊ ita fit. Et cū
auſtrum flantē dicitis quia eſtus erit ⁊ ita
fit. Hypocrite faciem celi ⁊ terre noſtis ꝓ
bare. Hoc autem tempus quomodo non ꝓ
batis? Quid autem ⁊ a vobis nō iudicatis
quod iuſtum eſt.

¶ Theo. Cum de ꝑdicatōe diſceptaſſet ⁊ eū noiaſ
ſet gladium poterant audientes turbari neſcientes
quid diceret. Et ideo dominus ſubdit. q3 ſicut aere
as diſpoſitiones per quedam ſigna cognoſcunt. ſic
deberent eius aduentum cognoſcere. Et hoc eſt q3
dicit. Cum videritis nubem orientem ab occaſu ſta
tim dicitis. nimbꝰ venit ⁊ ita fit. ⁊ cum auſtrū flan
tem dicitis. quia eſtꝰ erit ⁊ ita fit. quaſi diceret Vita
mea ⁊ opera mea indicant ꝑrum vobis. Poteſtis
igitur coniectare quia non veni pacem dare ſʒ hymi
brem ⁊ turbinem. Ego enim ſum nubes ⁊ venio ab
occaſu id ē ab humana natura ꝑdem multa inducta
peccatorum caligine. Veni etiam ponere ignem id
eſt eſtum incitare. Cum etenim auſter ventus cali
dus ⁊ oppoſitus boreali frigiditati. ¶ Beda. De
qui ex elementorum immutatione ſtatum aurarum ꝯſi
derare voluerunt. facillime ꝓnoſcere potuerunt. Poſſent
etiam ſi vellent tempꝰ aduētꝰ domini ex dictis intel
ligere ꝓphetarum. ¶ Cirl. Prophete em̄ multifarie ꝓnun
ciauerunt xp̄i miſterium. Dicebat ergo ſi pruden
tes eſſent ad futura pſpectū intendere. nec ignorare
futuras tempeſtates pꝰ vitā pn̄tem valerent. erit em̄
ventꝰ ⁊ pluuia. ⁊ ſupplicium futurū p ignem ⁊ hoc ſi
gnificatur cū dr̄. Nimbꝰ venit. Decebat etiā ſalutis
ep̄ꝰ nō ignorare ſcʒ aduētū ſaluatoris p q̄ ꝓpheta
pietas inerauit ī mūdū. Et hoc ſcatur cum dr̄. Di
citis quia eſtꝰ erit. vn̄ in eoꝝ reprehēſionem ſubdit
Hypocrite faciem celi ⁊ terre noſtis probare. hoc
aūt tempꝰ quomodo non probatis? ¶ Baſilius. Eſt
autem notandum q3 neceſſarie ſunt humane vite ſi
derum coniecture dummodo quis vltra menſuram nō
ꝑquirat eoꝝ indicia. Eſt em̄ nonnulla de pluuijs futu
ris ꝑcipere plura quoq3 de eſtibus ⁊ impetu vento
rum vel particularibus vel vniuerſalibus. vel vio
lentis vel lenibus. Quanta vero commoditas ex
eorū coniectura vite preſtetur quis neſcit? Intereſt
em̄ naute pronoſticari procellarum pericula Viato
ri mutationem aeris. colono fructuū copiā. ¶ Bed.
Sed ne aliqui de turba ſe prophetice lectionis igna
ros temporum curſus ꝓbare non poſſe cauſarent. vigi
lant adiungit. Quid aūt ⁊ a vobis ip̄is nō iudicatis
quod iuſtū eſt. Oīs eos ⁊ ſi litteras neſciant natura
li tamen ingenio poſſe dinoſcere eū qui opa fecit que
nullus alius feciſſet ſupra hominem ⁊ deū eſſe Vel
poſt huius ſeculi iniuſticias iuſtum creatoris iudici
um eſſe venturum ¶ Orig. Niſi aūt eſſet nobis na
tura inſitum id quod iuſtum eſt iudicare nunq̄3 ſal
uator hoc diceret.

¶ Cum autem vadis cum aduerſario tuo ad principem in via da operam liberari ab illo ne forte trahat te apud iudicē ꝛ iudex tradat te exactori ꝛ exactor mittat te in carcerem. Dico tibi nō exies inde donec etiā nouiſſimum minutum reddas.

¶ Chryſ. Poſtq̄ oſtendit dn̄s laudabilem diſcordiā nobis docet laudabilem pacem cum dicit. Cum aūt vadis cū ad⁹ tu. ad prin. i via da op. li. ab illo. Rab. d. Cum trahit te aduerſarius ad iudicium da operam quaſi omnib⁹ modis excogites ut abſoluaris ab illo. Deſis operam id eſt ꝛ ſi nihil habeas mutuum accipe ut abſoluaris ab illo. ne te corā iudice conueniat. Vnde ſequit̄. ne forte trahat te apud iudicē ꝛ iudex tradat te exactori ꝛ exactor mittat te in carcerem. ¶ Ciril. Inq̄ anguſtias patieris donec nouiſſimū aſſem exigat. Et hoc eſt quod ſubdit dico tibi nō exies inde donec etiam nouiſſimum minutum reddas. ¶ Chryſ. Videtur michi de p̄ſentibus iudicijs dicere ꝛ de iudice ad preſens iudiciū ꝛ de carcere hui⁹ mūdi. per hec enī que aparēt ꝛ i promptu ſunt irrationabiles homines ſe corrigere ꝯſueuerunt frequenter enī nonſolum ex futuris bonis vel malis cōmouet ſed etiam ex p̄ſētibus ꝓpter groſſiores auditores. ¶ Ambro. Vel aduerſarius noſter diabolus ē. qui ſe illecebras delictorum ut habeat in ſupplicio participes quos habuit in errore ꝯſortes. Aduerſarius etiam nobis ē ois vicioꝝ uſus. Demiq; aduerſaria ē nobis mala conſcientia. que nos ꝛ hic afficit ꝛ i futurum accuſabit ꝛ prodet. Dem⁹ igit̄ operam vt dū in hoc ſumus mūdi curriculo conſtituti tanq̄ a malo aduerſario ita ab iprobo liberemur actu. ne dū imus cum aduerſario ad magiſtratum in via nr̄m eodem nos errorem. Quis aūt ē magiſtratus niſi penes quē ois poteſtas ē hic aūt magiſtratus tradit reum iudici. i. cui viuoꝝ ꝛ mortuorum tribuit poteſtatē. ſcilicet ihū xp̄o per que occulta redarguūt̄ ꝛ improbi operis pena mandat̄. Ipſe exactori tradit ꝛ in carcerem mittit. Dicit enī tollite ꝛ mittite illū in tenebras exteriores. exactores ſuos mōſtrat eſſe angelos de quibus dicit. Exibunt angeli ꝛ ſepabunt malos de medio iuſtoꝝ ꝛ mittēt eos i caminū ignis. Vnde ſubdit. Dico tibi non exies inde donec etiam nouiſſimū minutū reddas. Sicut enī qui pecuniam ſoluit nō prius euacuat fenoris nomē q̄ totus ſortis vſq; ad minimū quocūq; ſolutionis gn̄e quantitas nūmi ſoluat̄. Sic compenſatione caritatis actuūq; reliquoꝝ vel ſatiſfactione quacūq; peccati pena diſſoluitur. ¶ Orige. vel aliter. Qualiter quatuor pſonas hic ponit. aduerſarij principis exactoris ꝛ iudicis. Apud matheum vo pſona p̄termiſſa ē principis ꝛ pro exactore miniſter incertus. Diſcrepāt etiam q̄ alic quadrantem iſte minutum poſuit. Vterq; autem dixit nouiſſimū. Cūctis aūt hoīb⁹ duos angelos adeſſe legimus. malum q̄ aduerſa exhortat̄. bonum qui oportunū p̄ſuadet. Ille aūt aduſarius noſter quociēſq; peccamus exultat. ſciens q̄m habet poteſtatem apud principem ſeculi huius qui ſe miſerat exultandi ꝛ gloriādi. Cum articulo aūt i greco eū poſuit ut ex pluribus vnū mōſtraret. q̄a vniuſq̄ſq; ſub ſue gētis eſt principe. Da ergo opam ut libereris ab aduerſario tuo ſiue a principe ad quem te aduerſarius trahit habendo ſapientiā. iuſticiā. fortitudinē ꝛ temperantiam. Si aūt dederis opam eſto in eo qui dicit. Ego ſum via. alioquin trahet te aduerſarius ad iudicem. Dicit aūt trahit. ut oſtendat nolentes ad ꝯdemnationem compelli. Iudicem aūt aliū neſcio niſi dn̄m nr̄m ihm xp̄m qui tradit exactori. Singuli exactores ꝓprios habemus. Dominantē exactores ſi debuerimus aliqd. Si omnib⁹ vniuerſa reddidero. nemo exactor ē. ꝛ intrepida mente reſpondeo. nihil tibi debeo. Et ſi debitor fuero. mittit me exactor in carcerem nec patiet̄ exire niſi debitum oīm pſoluero. Nō enī habet exactor poteſtatem ut mihi ſaltem quadrantē ꝯcedat. Qui donauit debitori quingentos denarios. ꝛ alij quinquaginta dn̄s erat. Iſte qui exactor ē. dn̄s non ē ſ; a dn̄o ad exigenda debita prepoſitus. Nouiſſimū aūt minutum dicit gracile ꝛ tenue. peccata enī noſtra aut pinguia ſūt aut tenuia. Beat⁹ igitur ē qui non peccat. Secūdo aūt ſi tenue peccatum habeat inter ipſa q̄z tenuia diuerſitas ē. alioquin non diceret donec nouiſſimū redderet minutum. Si enī parum debet. non egredietur niſi ſoluat minutū quadrantem. Qui aūt magno debito fuit obnoxius. infinita ei ad reddendum ſecula numerabunt̄. ¶ Beda. vel aliter aduerſarius noſter in via ē ſermo dei ꝯtrari⁹ nr̄is carnalibus deſiderijs in p̄ñti vita a quo liberat̄ qui preceptis eius ſubdit̄. Alioquin tradetur iudici quia ſermone dn̄i ꝯtempto peccator reus tenebitur in examine iudicis. Quem iudex exactori tradet id maligno ſpiritui ad vltionem qui mittit̄ in carcerem id eſt in īfernum. vbi quia ſemp ſoluere penas patiēdo. ſed nunq̄ pſoluendo veniā conſequi non poterit nūq̄ exinde exibit ſed cum terribiliſſimo ſerpēte diabolo perpetuas penas luet.

Ca. xiiii.

Aderant autem quidam ipſo in tempore nunciantes illi de galileis. quoꝝ ſanguinem pilatus miſcuit cum ſacrificijs eoꝝ. Et rn̄s dixit illis. Putatis q̄ hi galilei p̄ oib⁹ galileis pctores fuerūt q̄a talia paſſi ſunt. Non dico vobis. Sed niſi penitentiam habueritis. omnes ſimiliter peribitis. ſicut illi decem ꝛ octo ſupra quos cecidit turris i ſiloa ꝛ occidit eos putatis quia ꝛ ipſi debitores fuerunt p̄ter omnes hoīes habitantes in iheruſalē. Non dico vobis. ſed ſi n̄ penitentiam egeritis omnes ſilr̄ peribitis.

¶ Cyrillus. Quia de penis peccantium fecerat mentionem. oportune nunciat̄ quorundā peccantiū pena. Ex cuius exemplo etiā alijs peccatoribus penā comminatur. vnd dr̄. Aderāt aūt quidā ipſo i tpe nunciātes illi de galileis. quoꝝ ſanguinē miſcuit. pilat⁹

cū ſacrificijs eorū. ¶ Ciril. Erant em̄ ſequaces dogmatū iude galilei. cuiꝰ mētionē lucas in actibꝰ apoſtolorū fecit q̄ dicebat n̄ oportere quēq̄ꝫ vocare dn̄m vn̄ quā plures eorū q̄a ceſarē nō fatebant dn̄m a pilato puniti ſūt dicebant eciā nō oportere alias a ſtatutas victimis in lege moiſi offerri deo. vnde ꝓhibebāt ſtatutas a ꝑplo victimas ꝓ ſalute imperatoris ⁊ ꝑpli romani. Pilatꝰ gͦ indignatꝰ in galileos. iuſſit inē ipas victimas q̄s ritu legis ſe offerre putabāt occidi. Ita ꝙ ſanguis offerētiū oblatis victis miſceretur. credente aūt vulgo iuſtiſſie ꝑditos talia paſſos eſſe quaſi ſcādala ſeminantes in ꝑplo ⁊ incitātes pn̄cipes in odiū ſubditorū narrauerūt hec ſaluatori volētes ꝑ ipe q̄d ei ſup hoc videret. Ipe aūt peccatores hos eſſe ponit. Non tn̄ h̄ aſſerit talia paſſos eſſe tanq̄ꝫ peiores nō patientibꝰ. vn̄ ſequit̄. ⁊ r̄ndēs dixit illis putatis ꝙ hi galilei ꝑ omnibꝰ galileis peccatores fuerūt. quia talia paſſi ſunt nō dico vobis ¶ Criſ. Punit em̄ deꝰ quoſdā peccatorū amputans eorū neq̄cīā ⁊ penā illic ſtatuēs eis leuiorē ⁊ plene ſe mouēs eos ab alijs ⁊ viuētes i malicia corrigēs ꝑ horū dānacionē. rurſus alios h̄ non punit. vt ſi ſibi cauerit penitētes ꝑn̄tez penā effugiāt ⁊ futūrm ſupplicū. ſi vo ꝑſeuerauerit maius paciantur tormentum. ¶ Titꝰ. Maifeſtat ⁊ h̄ q̄a quecūꝙ ex iudicijs accidūt in reorū ſupplicium. nonſolū iudicancium ꝑtāte ſꝫ eciā nutu dei cōtingūt. vn̄ ſiue iuſta ꝯſciēcia punit iudex. ſiue aliud intendēs ꝯdēnet ꝯmendandū ē negociū diuine cenſure ¶ Ciril. Nemouēs gͦ ꝑlures ab ineſtimis i ſidijs occaſiōe r̄ligiōis ꝯcitatis ſubiūgit. ſꝫ n̄ penitēciā habueritis ⁊ n̄ ceſſaueritis conſpirare ꝯ pn̄cipes. qd̄ nutu diuino non agitis. oēs ſit̄ vel ſimilit̄ ꝑibitis ⁊ vr̄ ſanguis vr̄is victimis ꝯiūgetur ¶ Criſ. In h̄ aūt oñ ꝙ illos ꝑ miſit talia pati ut viuētes alienis periculis territi fierēt regni heredes. qd̄ igit̄ dices vt melior ego ſiā ille punit̄. non iō ſꝫ punit̄ q̄dē ꝓpt̄ ꝓpa crimina. fit vo ex hoc videntibꝰ ſalutis materia. ¶ Beda. Sꝫ q̄a pn̄iam nō habuerūt. xl. dn̄ice paſſiōis anno venientes romani q̄s deſignabat pilatꝰ ad eorū gentez ꝑtinens ⁊ incipiētes a galilea. vn̄ dn̄ica ꝑdicatio cepat. radicitꝰ ipiaꝫ gētem deleuerūt. ⁊ nonſolū atria tēpli quo ſacrificia deferri ꝯſueuerāt. ſꝫ interiora domꝰ humano ſanguine fedarunt. ¶ Criſ. Iterū aūt alij decem ⁊ octo obruti fuerant a quadā turre. d̄ q̄bꝰ eadem ſubdit dicēs Sicut illi xviij. ſup quos cecidit turris in ſyloa ⁊ occidit eos. putatis q̄a ⁊ ipſi debitores fuerūt. ꝑter oēs hoīes habitātes i ieruſalem. nō dico vobꝭ. non em̄ hic oēs punit dās alijs iduciās penitēdi. nec tn̄ cūctos fuēe puniēdi r̄ſuat ne pl̄es ꝓuidenciā abnegarent. ¶ Titꝰ. vna aūt t̄ris ꝯpatur toti ciuitati vt ꝑs totū ꝑeat. vnde ſubdit̄. ſꝫ ſi nō pn̄iam egeritis oēs ſimilit̄ ꝑibitis. q. d. tota ciuitas paulopꝰ occupabit̄ ſi ꝑſeuerauerit īdigene in īfidelitate ¶ Am. Miſtice aūt in ill' q̄z ſanguinē pilatꝰ miſcuit cū ſacrificijs eorū figura quedā videt̄ eos tangēs q̄ coactu diabolico nō pure offerūt ſacrificium. q̄rū orō eſt in peccatū. ſic̄ de iuda ſcriptū eſt q̄ ꝓdicionē ſanguinis dn̄ici int̄ ſacrificia poſitꝰ cogitabat. ¶ Be. pilatꝰ ei q̄ int̄ꝑtatur os malleatoris diabolū ſignat. ſēꝑ ceterepatū ſanguis peccatū. ſacrificia bonas actōes exꝑmūt pilatꝰ gͦ ſanguinē galileorū cū ſacrificijs eorū miſcet qn̄ diabolꝰ elemoſinā ⁊ cetera bona fideliū vl' carnis delectacōe ul' humane laudis ambicōe vel qualibet alia peſte ꝯmaculat. illi eciā ieroſolime a ruina t̄ris oppreſſi ſignāt iudeos q̄ penitere noluerūt cū menibus ſuis eſſe perituros ne fruſtra. xviij. q̄ nūs apud grecos. eiſdem literis quibus nomen ihēſu incipit et ꝯmitur. ſignat aūt iudeos h̄ maxie perituros ꝙ nomen ſaluatoris recipe noluerūt. Illa t̄ris ſignat illū qui eſt turris fortitudinis que merito ē in ſyloa. que int̄ꝑtat̄ miſſus. ſignat em̄ eū q̄ miſſꝰ a patre venit in mūdū q̄ oēs ſup quos ceciderit conteret.

¶ Dicebat autem hanc ſimilitudinem arborem fici habebat quidam plātatam in vinea ſua ⁊ venit querens fructum in ea. ⁊ n̄ inuenit. Dixit autem ad cultorem vinee. Ecce anni tres ſunt ex quo venio querens fructum in ficulnea hac ⁊ non inuenio. Succide ergo illā vt qd̄ eciā terrā occupat. At ille r̄ndens dixit illi. Dn̄e dimitte illā ⁊ hoc āno vſq̄ꝫ dū fodiā circa illā ⁊ mittam ſtercora. Et ſiquidez fecerit fructum. Sin autē in futurum ſuccides illam.

¶ Titus. Iactabant ſe iudei ex eo ꝙ. xviij. perierant ipi vo oēs remāſerūt illeſi. vnde ꝓponit eis hanc parabolam dr̄. em̄. Dicebat aūt hanc ſil'itudīnē arborem fici habebat quidā plantatā in vinea ſua. ¶ Am. Vinea dn̄i ſabaoth erat quā dedit in rapinā gentium. Nota aūt ſinagoge arboris iſtiꝰ ꝯparacio eſt q̄a ſic̄ iſta arbor redūdat folijs fluentibꝰ. ſpē poſſeſſorībꝰ ſuis caſſa ſperatorū ꝓuentuū expectacōe deſtituit. ita eciam in ſinagoga dū doctoēs eiꝰ opibꝰ infecūdi v̄bis eī̄ velut folijs r̄dūdantibꝰ gliāt̄ ianis vmbra legis exuberat. hec eciā ſola arbor ab initio germiat poma ꝓ floribꝰ ⁊ poma decidūt vt poma ſuccedāt. manent tn̄ aliqua ꝑorū parata nec decidunt. Etenī ꝑmū ſinagoge ꝑplꝰ velut in utilꝫ decidit fructꝰ vt de pinguedine religiōis āteque nouꝰ eccl'ie ꝑplus emergēt. ꝑmi tn̄ ex iſrael groſſi mature ſcētes exēplo pulcherrimū gr̄a fructuū ceteris ꝑſtiterūt q̄bꝰ dr̄. Sedebitis ſr̄ xij. thronos. nōnulli tn̄ ficū iſtā n̄ ſinagoge ſꝫ maliciē ⁊ iprobitatis figurā putāt. hi tn̄ i nullo diſtāt n̄ ꝙ ꝑ ſpeciē gn̄ꝰ eligūt. ¶ Be. Ipe aūt dn̄s ſinagogā ꝑ moiſen inſtituit i carne natꝰ aguit ⁊ crebriꝰ in ſinagoga docēs fructū fidei q̄ſiuit. ſꝫ phariſeorū m̄tē non inuenit. vn̄ ſequit̄. ⁊ venit fructū q̄rens in illa ⁊ nō inuenit ¶ Amb. Querebat aūt dn̄s nō quia fructū ficulnee deeſſe neſciret ſꝫ ut oñderet in figura q̄a fructū ſinagoga iā hr̄e deberet. deniq̄ꝫ ex ſeq̄ntibꝰ docet nō ſe an̄ tpꝰ veniſſe q̄ ꝑ triēniū venit. ſic em̄ habes. dixit aūt ad cultorē vinee. ecce āni tres ſūt ex quo venio q̄rens fructū i ficulnea hac ⁊ nō inuenio. venit ad abrahā. venit ad moiſen venit ad mariā h̄ eſt venit in ſignaculo venit in lege venit in corpore. Aduentuꝫ eius ex beneficijs recognoſcimꝰ. Alibi purificacio. Alibi ſanctificatio. Alibi iuſtificacio eſt. circūciſio

Ibi iuſtificato eſt· circũciſio purificauit· lex ſctificatio gratia iuſtificauit· ergo populus iudeorũ neqꝫ purificari potuit· quia circũciſionẽ corporis nõ animi habuit. Neqꝫ ſanctificari quia virtutem legis ignorans carnalia magis q̃ ſpiritalia ſequebat̃. Neqꝫ iuſtificari quia delictorum ſuorũ penitenciam non gerens graciam neſciebat· merito ergo nullus fruct⁹ in ſinagoga inuentus eſt· ⁊ ideo iubet̃ excidi. Sequitur. Succide ergo illam vt quid eciã terram occupat. Bonus aũt cultor ⁊ fortaſſis ille in quo eccleſia fundamentũ eſt p̃ſagiens alterũ ad gentes· ſe autem ad eos qui ex circumciſione ſunt eſſe mittendum rogauit ne excidatur interueniens· fretus vocatione futurã populum iudeorũ p eccleſiã poſſe ſaluari· vñ ſequit̃. At ille rñdens dixit illi· Domine dimitte illã ⁊ hoc anno cito duriciam· ſuperbiamqꝫ iudeorũ cauſas eſſe ſterilitatis agnouit itaqꝫ venit excolere qui venerat reprehendere· Vñ ſubdit vſqꝫ dum fodiã circa illam. Pollicet̃ dura cordis eorum apoſtolis ligonibus eſſe fodienda ne radicem ſapientie terrarum cumulus obruat et abſcondat· Subdit aũt Et mittam ſtercora· id ẽ humilitatis affectum per quem in euangelium xpi etiam iudeus fore exiſtimat̃ fructuoſus· vñ ſubdit Et ſiquidem fecerit fructum· bene· ſi non Sin autem futurũ ſuccides illam· ¶ Beda C. 8. quam promiſſionis factum ẽ a quibꝫ gens iudea ſuccidit a terra promiſſionis expulſa ẽ ¶ Aug. de verbis domi· vel aliter totum· arbor ficulnea genus humanũ ẽ· Primus em̃ hõ qui peccauit folijs ficulnee pudenda velauit· hec ẽ mẽbra vnd̃ nati ſumus.
Theophilus. Sed ⁊ quiſqꝫ noſtrum ficus eſt in vinea dei· hoc eſt in eccleſia· vl̃ in hoc mũdo· plãtata. Grego. i omel. Tercio aũt dñs ad ficulneam venit· quia naturã generis humani ante legẽ· ſub lege ſub gr̃a expectãdo· admonẽ⁹ viſitãdo· requiſiuit. Sꝫ tñ in tribus ãnis fructũ ſe nõ inueniſſe conquerit̃· quia quorundam prauorũ mentes nec inſpirata lex naturalis corrigit· nec precepta erudiunt· nec incarnationis eius miracula conuertũt ¶ Theo. tercio eciã natura noſtra fructũ petita non exhibuit· ſemel quidem cum in paradiſo p̃uaricati ſumus preceptũ. Secũdo aũt cũ in lege vitulũ conflauerunt· tertio cũ ſaluatorem renuerunt· ſꝫ ⁊ trienium intelligendũ ẽ pro tribꝫ etatibus pueritia virilitate ⁊ ſenili ¶ Grego. i omel. Sed cũ magno timore audiendum ẽ qd̃ dr̃ Succide eam vt quid terram occupat. Vnuſquiſqꝫ em̃ iuxta modum ſuum in quantum locũ vite p̃ntis tenet· ſi fructum bone operationis nõ exhibet· velut ĩfructuoſa arbor terram occupat quia in eo loco in quo ipſe eſt et alijs operandi occaſionem negat ¶ Baſil. proprium enim eſt diuine pietatis nõ ſilenter penas infligere· ſed premittere minas reuocando ad penitenciã· ſicut ninniuitis fecit· vñ ⁊ nũc cultori dicit· ſuccide eã. Prouocãs quidem ipſũ ad curam eius· ſuſcitans vero ſterilem animã ad producẽdos debitos fructus ¶ Gregori⁹ Papa. Igit̃ nec nos feriamus ſubito· ſed p̃ualeat miſericordia· ne ſecemus ficum potentem ad huc fructum facere· quã forſitan curabit periti cuſtodis ſtudium. Vnde ⁊ hic ſubditur Et ille reſpondens dixit illi· dimitte illam hoc anno vſqꝫ dum fodiam circa illam ¶ Grego. i omel. Per cultorem vinee prepoſitorũ ordo exp̃mit̃· qui dũ preſũt eccl̃ie dñice vinee curam gerũt ¶ Theo. vel pater familias deus pat̃ eſt· Cultor vero xp̃s qui ficum amputari vt ſterilẽ non p̃mittit· quaſi ad patrem diceret· Si per legẽ ⁊ p̃phetas fructum penitentie non dederũt· meis eos irrigabo paſſionibus ⁊ doctrinis· ⁊ forſitan dabũt obedientie fructum ¶ Aug. de ver. dñi. vel colon⁹ qui intercedit eſt oĩs ſanctus qui intra eccleſiã orat pro eis qui ſunt extra eccleſiam dicens. Dñe dimitte illam· hoc anno id eſt ĩ tempore iſto ſub gr̃a vſqꝫ dum fodiam circa illam Circũfodere eſt humilitatẽ ⁊ paciẽtiã docere ſfoſſa em̃ ẽ humilis t̃ra Sterc⁹ aũt ĩ bõ io intellige· ſordes ſt̃ ſꝫ fructũ dãt ſordes cultoris dolor ẽ peccatoris Qui aũt agũt p̃niaꝫ· ĩ ſordibꝫ agãt ⁊ veraciter agant ¶ Greg. i omel. vel peccata carnis ſtercora vocantur· ex ſtercore igitur ad fructũ reuiuiſcit arbor· quia de conſideratione peccati ad bona ſe opera reſuſcitat animus Sed ſũt pleriqꝫ qui ĩcrepationes audiũt· ⁊ tamẽ ad penitenciã redire cõtemnunt· Propter qd̃ ſubdit̃· Et ſiquidem fecerit fructum ¶ Aug. de ver. do. Bene· ſ· erit Sin autem ĩ futurum ſuccides eam· quãdo· ſ· in iudicio venies iudicare viuos ⁊ mortuos· Interim mõ parcitur· ¶ Grego. i omel. Qui autem nunc non vult ad fecunditatem pinguescere p increpationẽ illic cadit· vnde iam reſurgere p penitentiam non valet

¶ Erat autem docens in ſinagoga eorum ſabbatis Et ecce mulier que habebat ſpm̃ infirmitatis annis decem ⁊ octo. ⁊ erat iclinata. nec omnino poterat ſurſum reſpicere Quã cum vidiſſet iheſus vocauit ad ſe. et ait illi Mulier dimiſſa es ab ĩfirmitate tua Et impoſuit illi manus ⁊ confeſtim erecta eſt ⁊ glorificauit eum Reſpondens autem archiſinagogus indignãs quia ſabbato curaſſet hominem iheſus. dicebat turbe Sex dies ſunt in quibus oportet operari. in his ergo venite ⁊ curamini ⁊ non ĩ die ſabbati Reſpondit autẽ ad illum dominus ⁊ dixit hipocrita vnuſquiſqꝫ veſtrum in ſabbato non ſoluit bouem ſuum aut aſinum a p̃ſepio ⁊ ducit adaquare Hanc autem filiam abrahe quã alligauit ſathanas ecce decẽ ⁊ octo annis nõ oportebat ſolui a vinculo iſto. die ſabbati ⁊ cum hec diceret. erubeſcebãt omnes aduerſarij eius ⁊ omnis populus gaudebat in vniuerſis que glorioſe fiebãt ab eo ¶ Ambro. Cito qd̃ de ſinagoga dixerat· indicauit· ad ipſam vſqꝫ arborẽ veniſſe ſe monſtrat· qui ĩ eadẽ p̃dicabat· vnd̃ dr̃ Erat aũt docens in ſinagoga eorũ ſabbatis ¶ Criſ. Docet quidem non ſeorſum· ſed ĩ ſinagogis ſecure in nullo dubitãs nec aliquid contra legẽ moiſi ſtatuens· Sabbato autem quia tũc iudei

F

legi vacabant· ¶ Ciril· Ad expugnationem autem
corruptionis ⁊ mortis ⁊ inuidie diaboli contra nos·
prodiit īcarnatiōe verbi Et hoc aparet ex ipſis euē
tibus Sequit̄ em̄ Et ecce mulier que habebat ſpiri
tum infirmitatis annis ·xviij· Dicit aūt ſpm̄ infirmi
tatis quia mulier hec patiebat̄ atrocitate diaboli de
relicta a deo ꝓpter ꝓpria crimīa vel ꝓpter tranſgreſ
ſionem ade·ob quā humana corpora infirmitatem ⁊
mortem incurrerūt Dat aūt ſup hoc deus diabolo po
teſtatem·ut hoīes mole aduerſitatis depreſſi velint
ad meliora trāſire Genus autem īfirmitatis oñdit
dicens Et erat inclinata·nec omnino poterat ſurſū
reſpicere ¶ Baſi· Brutoꝝ ſiquidē caput humi de
flexum ē terram cernit Caput hoīs erectum ē in ce
lum oculi ſupna conſpiciūt Conuenit em̄ ei querere
ſupna trāſcendere terrena intuitu ¶ Ciril· Oſtēdēs
aūt dominus aduentum ſuū in hunc mūdum diſſolu
tiuū eſſe humanaꝝ paſſionū· mulierem ſanauit vñ
ſequit̄ Quā cū vidiſſet ihēſus vocauit ad ſe· ⁊ ait
illi Mulier dimiſſa es ab infirmitate tua Vox aptiſ
ſima deo·plēa maieſtate ſupna Fugat em̄ morbo im
peratorio nutu qui etiā manus illi imponit Sequitur
em̄ impoſuit illi manus ⁊ confeſtim erecta ē ⁊ glori
ficabat deum·in quo oportet perpendere ſacrā carnē
induiſſe virtutem diuinā Erat em̄ ipſius dei caro·
nō autem alicuius alterius quaſi ſeparatim exiſtēte
filio hoīs a filio dei·ſicut falſo aliquib; viſum ē Sꝫ
igitur ſinagoge preſul poſtq̄ꝫ vidit feminā humi re
pentem ſolo tactu erectā ⁊ diuina referentem magna
lia ardens domini gloria·irretitur inuidia· arguitq̄ꝫ
miraculum quaſi uideret̄ ſollicitari pro ſabbato· vñ
ſequit̄ Reſpondens aūt archiſinagogus indignans
quia ſabbato curaſſet hominē ihēſus· dicebat turbe
ſex dies ſūt in q̄bus oportet operari·in his g° veīte ⁊
curamini ⁊ non in die ſabbati Hortat̄ ceteris dieb; di
ſperſo ⁊ ꝓpriis vacātes opib; nō ſabbō vidre ⁊ mi
rari prodigia dñi ne forte cōdēt·ſꝫ dic̄ lex ꝓhibuit ab
ope manuali die ſabbati abſtinere·nūquid ab eo qđ
verbo ⁊ ore fit· Ceſſes ergo cōmedere ⁊ potare ac
loqui ⁊ pſallere i ſabbato Et ſi nec legem legis· cur
tibi ſabbatum Ceteꝝ ſi manuale op° lex prohibuit
quomodo manuale opus eſt feiam v̄bo erigere·

¶ Ambro· Demq̄ꝫ ⁊ deus ab opibus mundi quieuit
nō ab opib; quib; ſempiterna ⁊ iugis opatio ē·ſicut
filius ait Pater meus vſq̄ꝫ mō opat̄· ⁊ ego operor·
vt ad ſimilitudīnē dei ſecularia noſtra opa nō religi
oſa ceſſarent Vnđ dñs ſpecialiter ei reſpondit Seq
tur em̄ Reſpondit aūt ad illum dominꝰ ⁊ dixit hi
pocrita Vnuſquiſq̄ꝫ v̄rm i ſabbato nō ſoluit bouem
ſuū aut aſinū a preſepio· ⁊ ducit ad aquare· ¶ Ra
filius Hipocrita ē qui i theatro aſſumit alienam p
ſonam·ſic ⁊ i uita p̄ſenti quidam alia gerunt i corde
⁊ alia ſupficialiter oſtendunt hominibus ¶ Crīſ· Nō
igit̄ dicit hipocritam principem ſinagoge·quia faciē
habebat legis cultoris Mēs vero eius erat verſuti
⁊ inuidi Non em̄ turbat̄ ꝓpter ſabbatum quia vio
latur·ſed ꝓpter xp̄m quia glorificat̄·tu tamen atten
de q̄ꝫ vbi quidem opus fieri iuſſit· ſicut cum paraliti
co iuſſit grabatum tollere·trāſtulit ſermonē ad ma
ius conuicēs eos p dignitatem patris cum dicit· pr̄
meus vſq̄ꝫmodo opat̄· ⁊ ego opor·hic aūt vbi to
tum faciens vero nihil aliud adiicit ex his que ipſi
faciebāt calumniā ſoluit ¶ Ciril· Arguit̄ aūt archi
ſinagogꝰ· ut hipocrita dum bruta quidem adaquat
in ſabbato mulierem vero non magis genere q̄ꝫ fide
filiā abrahe ñ dignū putat ſolui ab egritudinis vīcu
lo vñ ſubdit̄ Hāc aūt filiā abrahe quā alligauit ſatha
nas ecce·xviij·annis nō oportuit ſolui a vinculo iſto
die ſabbati· Malebat ſiquidem mulierē tanq̄ꝫ qua
drupedia cernere terram· q̄ꝫ hoīm ſtaturā recipere·
dūmodo xp̄s nō magnificaret̄ Nō aūt erat eis quid
reſponderent·ſed ipſi ſibiipſis erant irrefragabil̄e re
prehenſio· vnđ ſequit̄ Et cum hec diceret· erubeſce
bant omnes aduerſarij eius Sed populus quaſi cō
moda ex miraculis conſequēs letabat̄ de ſignis· vnđ
ſequit̄ Et oīs populus gaudebat i vniuerſ̄ q̄ gloi
oſe fiebant ab eo· nam claritas opeꝝ omnē queſtiōꝫ
ſoluebat apud eos qui nō querebāt mentib; peruerſis

¶ Grego· i omel· Myſtice aūt hoc ſignificat ficul
nea īfructuoſa qđ mulier inclinata· Humana enim
natura ad peccatum ex voluntate corruēs quia fre
ctum obedientie ferre noluit· ſtatum rectitudis amiſ
ſit ⁊ hoc ſignificat ficulnea reſeruata qđ mulier ere
cta ¶ Ambro· Vel ficus ſinagogā figurat· Demq̄ꝫ i
muliere īfirma quaſi eccleſie figura ſuccedit que cū
menſurā legis ⁊ reſurrectionis impleuerit·i illa qui
ete perpetua in ſublime erecta faſtigiū inclinationem
noſtre īfirmitatis ſentire ñ poterit· nec aliter curari
potuiſſet hec mulier·niſi quia legē ipleuit ⁊ gratiā·
Lex i decē verbꝭ legis pfectio ē·i octauo numero re
ſurrectiōis plēitudo ¶ Gre· i omel̄· vel aliter· ſexto
die hō factus ē· atq̄ꝫ eodem ſexto die opa cuncta dñi
pfecta ſunt Senarius aūt numerꝰ i ternariū ductꝰ
xviij· facit q̄a ergo hō qui ſexto die factus eſt· perfe
cta opa hr̄e noluit·ſed an̄ legē ſub lege atq̄ꝫ exordio
inchoantis gr̄e infirmus extitit· xviij· annis mulier
curua fuit ¶ Aug· de ver· do· Qđ ergo ſignificauit
triennium i arbore·hoc· xviij· anni i illa muliere qua
ter ſeni· xviij· faciunt· Curua aūt erat ſurſum aſpi
cere nō poterat· q̄a ſurſū corda ſine cā audiebat·

¶ Gre· i omel̄· Oīs·n·peccator terrena cogitans ce
leſtia nō requirēs· ſurſū reſpicere nō valet· q̄a dum
deſideria inferiora ſequit̄ a mētis ſue rectitudie cur
uat̄· ⁊ h̄ ſp uidet qđ ſine intermiſſiōe cogitat vocauit
eā dñs ⁊ erexͭ q̄a illuiauit ⁊ adiuuit· vocat·n·q̄ꝫ
ſꝫ non erigit· q̄a plerūq̄ꝫ videꝰ q̄ agēda ſūt· ſꝫ opa ñ
impleꝰ· vſitata em̄ culpa obligat mentē·ut nequaq̄ꝫ
ſurgere poſſit ad rectitudinē Conat̄ ⁊ labit̄· q̄a vbi
diu ſpōte pſtitit·ibi cū noluerit cadit ¶ Amb· Opus
aūt ſabbati ſignū futuri ē q̄ꝫ vnuſq̄ſq̄ꝫ pfunctꝰ legi
⁊ gr̄a p miſericordiā dei corpe fragilitatis moleſtiis
exuet̄ Cur aūt aliud aīal indicauit niſi ut oſtēderet
futuꝝ vt iudaicus ⁊ gentilis populus ſitim corpo
ris eſtuſq̄ꝫ mūdi hꝰ dñici fōtis vbertate depōēt ⁊ ſic
p euocatiōeꝫ duoꝝ pploꝝ eccliaꝝ ſaluā futurā ¶ De
Filia aūt abrahe ē aīa quecūq̄ꝫ fidel· vel eccleſia de
vtroq̄ꝫ pplo ad fidei vnitatē collecta· idem gꝰ muliere
ē bouē vel aſinū ſolutū a p̄ſepio potū duci· qđ ē fi
liam abrahe a vinculo n̄re inclinationis erigi·

¶ Dicebat ergo cui ſimile eſt regnum dei ⁊ cui ſimile eſſe exiſtimabo illud? Simile eſt grano ſinapis qđ acceptū hō miſit in ortū ſuum ⁊ creuit ⁊ factum eſt in arborem magnā Et volucres celi requieuerūt ī ramis eius Et iterū dixit Cui ſimile eſtimabo regnū dei? Simile ē fermēto qđ acceptum mulier abſcondit in farine ſata tria donec fermētaretur totum

¶ Glo. Erubeſcentibus aduerſarijs ⁊ populo gaudente de his que glorioſe fiebāt a xp̄o profectū euā gelij conſequēter ſub quibuſdā ſimilitudinibꝰ manifeſtat Vñ dr̄ Dicebat ergo cui ſimile ē regnū dei ⁊ cui ſile ēe eſtimabo illud? Simile ē grano ſinapis ¶ Ambr. Alio loco granum ſinapis legitur vbi cōparatur Ergo ſi regnum celoꝝ ſicut granū ſinapis ē ⁊ fides ſicut granum ſinapis. fides ē vtiqꝫ regnū celorum qđ intra nos ē. granū quidem ſinapis res ē vilis ⁊ ſimplex ſi teri cepit. vim ſuam fundit. Et ſi de ſimplex primo videt. ſꝫ ſi atterat aduerſis grā ſui virtutis effundit. grana ſinapis martyres ſunt. habebant odorem fidei. ſꝫ latebant. venit pſecutio cō minuti ſunt gladio. p totius mundi terminos grana ſui ſparſere martyrij Ipſe etiam dn̄s granum ē ſinapis. ſi voluit ut diceremus xp̄i bonus odor ſumus ſed minuti voluit velut granum ſinapis. qđ acceptum hō miſit i hortum ſuum In horto eīm xp̄s captus ⁊ ſepultus ē Vbi etiā reſurrexit ⁊ factus ē arbor. vñ ſequit Et factum eſt i arborem magnā. dn̄s enim nr̄ granū ē cum ſepelit in terra. arbor cum eleuat in celum Eſt etiam arbor mundū obumbrās. vnde ſeqt Et requieuēt volucres celi i ramis eius Poteſtates celorum ⁊ quicunqꝫ ſpiritalibꝫ factis euolare meruerunt ramus ē petrus ramus eſt paulus. in quorum ſinus ⁊ quoſdam diſputationū receſſus qui eramus longe aſſumptis virtutum remigijs aduolamus. gº ſemina i hortum tuū xp̄m hortus vtiqꝫ ē locus plenus florum. in quo grā tui operis effloreat ⁊ multiplex odor varie virtutis exhalet ibi ſit xp̄c vbi fructus eſt ſeminis. ¶ Cirillus. Vel aliter regnum dei eſt euāgelium p qđ acqͥrimus poſſe regnare cum xp̄o Sic igiē ſinapis ſemen ſupat quidē quātitate ſeminibus olerum alioꝝ Creſcit aūt a deo ut plimū ſiat vmbraculum auiū. ſic ⁊ ſaluatoris doctrina pēs paucos erat ī principio. ſꝫ poſtea recepit augmētū ¶ Beda. Hō autem xp̄s ē. hortus ē eccleſia eius diſciplinis excolenda q̄ bn̄ dicit granū accepiſſe. q̄a dona que nobis cum prē tribuit ex diuinitate nobiſcum accepit ex humanitate Creuit aūt euāgelij p̄dicatio cunctum diſſeminata p orbem. Creſcit ⁊ in mēte cuiuſqꝫ credentis quia nemo repente fit pfectꝰ creſcendo aūt non herbaꝝ que velociter areſcunt ſꝫ arborum inſtar exurgit Rami huiꝰ arboris dogmatum ſunt diuerſitates. in quibus aīe caſte virtutū pēnis ad ſuperna tendentes nidificant ⁊ requieſcunt.

¶ Theo. Vel hō quilibet granū ſinapis id ē euāgelij ſmonē. accipiēs ⁊ i horto aīe ſue ſerēs arborē magnā facit. ut ⁊ ramos pducat ⁊ celi volatilia id ē qui terrenis ſupeminent i ramis predicationis id ē in expanſis conſiderationibus requieſcunt. Paulꝰ eīm quaſi granū modicum accepit anime rudimētū ſꝫ plantans illud in viridario ſuo. produxit multas ⁊ bonas doctrinas in quibus habitant. qui ſunt intellectu excelſi Puta dionyſius ierotheus ⁊ alij quāplures Deinde ſimile dicit fermento regnum dei Sequitur eīm Et iteꝝ dixit Cui ſimile eſtimabo illud? ſimile eſt fermento ¶ Ambro. Plerīqꝫ fermētū xp̄m putāt. quia fermentū ex farina virtute non ſpecie generi ſuo preſtat. Sic ⁊ xp̄us ex patribus eq̄lis corpore ſed dignitate incomparabilis p̄eminebat. igiē ſancta eccleſia typum mulieris figurat. de qua ſubditur. Qđ acceptum mulier abſcondit in farine ſata tria donec fermentaretē totum. ¶ Beda. Satum ē genus mēſure iuxta morem puincie paleſtine vnū ⁊ dimidium modium capiens ¶ Amb. Farina at hꝰ mulieris nos ſumus que dn̄m ihm̄ in interioribus nr̄e mentis abſcōdit. donec nr̄a ſecreta penetralia calor ſapientie celeſtis obducat Et quia i tribus mēſuris abſconditum dicit eſſe fermentum. congrue uiſum ē ut dei filium crederemus abſconditum in lege ac optum ī cōplexis euāgelicis predicationibꝫ adimpletuꝫ Me tamē ſequi iuuat qđ ipſe dn̄s docuit fermentū eſſe ſpiritalem doctrinaꝫ eccleſie Eccl̄ia aūt renatū hominē in corpore ⁊ aīa ⁊ ſpū fermento ſpiritali ſanctificat. cum tria hec pari quadam cupiditatum lāce conſentiunt ⁊ equalis aſpirat ɔcordia voluntatum Itaqꝫ ſi in hac vita tres menſure in eodem māſerint donec fermententur. ⁊ fiant vnum. erit in futurum diligentibꝫ xp̄m incorrupta cōmunio ¶ Theo. Vel p feminā intelligas animā tria vero ſata trinam ptem eius rationabilem iraſcibilem ⁊ cōcupiſcibilem. Si igitur aliquis in hac trina parte condident verbuꝫ dei. faciet hoc totum ſpiritale. ut nec rationale peccet in documentis. nec ira aut concupiſcentia enormiter ferātur. ſed conformentē verbo dei ¶ Aug. de ver. do. vel tria ſata farine genus humanū eſt. qđ de tribꝫ noe filijs ē reparatum. Mulier que abſcōdit fermentum dei ſapientia ē ¶ Euſe. vel aliter fermētū dn̄s noiat ſpm̄ſanctum quaſi virtutem procedentem ex ſemine id ē vbo dei Tria aūt ſata farine ſignificant notitiā pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. quā mulier id ē diuina ſapientia ⁊ ſpūſſanctꝰ largiē ¶ Beda. vl fermentū dilectionem dicit que feruere facit ⁊ excitat mentem abſcondit ergo mulier id eſt eccleſia fermētum dilectionis in ſata tria quia p̄cipit ut diligamꝰ deum ex toto corde. ex tota aīa. ⁊ ex tota virtute. ⁊ hoc donec fermentetē totum id ē donec caritas totam mentem in ſui pfectionē cōmutet qđ hic inchoatur ſed in futurum perficietur.

¶ Et ibat per ciuitates ⁊ caſtella docens ⁊ iter faciens in ierusalēꝫ Ait autem illi quidam domine. ſi pauci ſunt qui ſaluantē? Ipſe autem dixit ad illos Cōtendite intrare per anguſtam portam. quia multi dico vobis querunt intrare ⁊ non poterunt Cū

autem intrauerit paterfamilias ⁊ clauſerit
hoſtiū ⁊ incipietis foris ſtare ⁊ pulſare ho
ſtium dicentes Domine aperi nobis Et re
ſpondens dicet vobis. neſcio vos vnde ſitis
Tunc icipietis dicere Manducauiꝰ corā te
⁊ bibimꝰ ⁊ ī plateis noſtris docuiſti Et di
cet uobis Neſcio uos vñ ſitis diſcedite a me
oēs opaꝝ iniq̄tatis ibi erit fletꝰ ⁊ ſtridor
dētiū c̄ uideritis abraā iſaac ⁊ iacob ⁊ oēs
ꝓphetas ī regno dei vos aūt expelli foras
⁊ venient ab oriēte ⁊ occidēte ⁊ aqlōe ⁊ au
ſtro ⁊ accubent ī regno dei. ⁊ ecce ſt nouiſſi
mi q̄ erāt p̄mi ⁊ ſūt p̄mi q̄ erāt nouiſſimi.
¶ Glo. Premiſſis ſimilitudinibus de mltiplicatiōe
euāgelice doctrine eius diffuſioni vbiq̧ predicando
itēdit vnde dicit ⁊ ibat p ciuitates ⁊ caſtella docēs
⁊ iē faciēs ī ierusalē ¶ Theo. Nō em̄ ſola parua
loca viſitabat ſicut faciunt qui ſimplices fallere vo
lunt neq̧ ſolas ciuitates vt oſtentatores faciunt ⁊
gloriam querentes ſ; ſicut cōmunis dñs ⁊ pater oī
bus ꝓuidens oīa circuibat. non aūt viſitabat mun
cipia vitans ierusalem ac ſi timeret legiſperitoꝝ
reprehenſiones aut mortem que poterat inde cōtin
gere vnde ſubdit Et iter faciens in ierusalem nā
vbi plures erant egroti ibi ſe medicus magis inge
rebat Sequit̄ ait aūt quidam illi domine ſi pauci ſūt
qui ſaluant̄ ¶ Glo. Que quidem queſtio ad hoc p
tinere videt̄ de quo ſupra agebat̄ Nā ī premiſſa ſi
militudine dixerat ꝙ requieuerunt volucres celi ī
ramis eius p qḋ intelligi poteſt multos eſſe qui ſa
lutis requiē conſequerent̄ Et quia ille vnus pro oī
bus queſierat dominus non ſingulariter ei reſpon
det Unde ſequit̄ Ipſe aūt dixit ad illos Contendite
intrare p anguſtam portaꝫ ¶ Baſi. Sicut em̄ ī via
terrena exitus a recto multam latitudinē habet ſic q̄
egredit̄ a tramite ducente ad regnū celoꝝ in multa
latitudine erroris repit̄ Rectum aūt iter ē angu
ſtum qualibet declinatione piculoſa exiſtēte ſiue dex
troſum ſiue ſiniſtrorſum ſicut in pōte a quo vtriq̧
diuertens flumini imergit̄ ¶ Cirl. Anguſtia etiam
porta erumnā ⁊ patiētiā ſanctoꝝ ſignificat ſicut em̄
pugnarum victoria atteſtat̄ militis ſtrēnuitatem ſic
ꝑclarū efficiet valida perpeſſio laboꝝ ⁊ temptatioꝰ
¶ Criſ. Quid eſt ergo qḋ dominꝰ alibi dicit iugū
meum ſuaue ē ⁊ onus meū leue Non quidem ↄtra
dicit̄ ſ; hoc dictum ē ꝓpter temptationū naturam
Illud vō ꝓpter affectum trāſeuntiū Eſt em̄ moleſtū
aliquid nature facile reputari qn̄ id affectantes am
plectimur Si etiā via ſalutis āguſta erit ī introitu
tamen p eam puenit̄ ad latitudinē. Econtrario vo
lata deducit ad interitum ¶ Greg. xi. moral. Dictu
rus aūt anguſte porte introitū p̄miſit Contendite
quia niſi mentis contentio ferueat vnda mūdi nō vi
citur p quā anima ſemp ad ima reuocatur ¶ Cirl.
Non videt̄ aūt dñs ſatiſfacere querēti verū pauci
ſunt qui ſaluent̄ dū declarat viā p quā quiſq̧ poteſt
fieri iuſtus. Sed dicendum ꝙ mos erat ſaluatoris
nō reſpondere interrogantibꝰ ſcḋm ꝙ eis videbat̄ que
ciens inutilia querebant ſ; reſpiciēdo ꝙ vtile audi
entibꝰ foret Quid aūt cōmodi conueniret audiētibꝰ
ſcire an multi ſint qui ſaluent̄ an pauciꝰ neceſſarium
aūt magis erat ſcire modum quo aliquis ꝑuenit ad
ſalutem Diſpenſatiue ergo ad queſtionē vaniloqū
nihil dicit ſed trāſfert ſuū ſermonē ad rē magis ne
ceſſariam ¶ Aug. de ver. do. vel aliter Confirmauit
dñs qḋ audiuit ſ; ꝙ pauci ſūt qui ſaluant̄ quia per
anguſtam portam pauci intrāt Alio autem loco hoc
idem ipſe ait Arta ē via que ducit ad vitam ⁊ pauci
ſunt qui ingrediunt̄ p illā Unde ḣ ſubdit qz multi
dico vobis querunt intrare ¶ Bed. Salutis amore
prouocati Et non poterunt itineris aſperitate deter
riti ¶ Baſi. Vacillat em̄ anima quādoquidem conſi
derat eterna eligendo virtutem qn̄ preſentia reſpi
cit preferendo illecebras hic itueť ocia carnis illic
ſubiectionē ipſius hic ebrietatem illic ſobrietatem
hic diſſolutos riſus illic copiam lacrimarum Hic
choreas illic orationes hic fiſtulas illic fletus hic
luxuriam illic caſtimoniam ¶ Aug. de verbis domi
Non autem contrarius ſibi ē dñs qui dixit ꝙ pau
ci ſunt qui intrant per anguſtam portam Et alibi
dicit Multi ab oriente ⁊ occidente veniēt Pauci ſūt
in comparatione pditorum multi ī ſocietate angelo
rum Vix videntur grana quādo area triturat̄ ſed
tanta maſſa proceſſura eſt de area hac vt impleat
horreum celi ¶ Cirl. Qḋ aūt deteſtabiles ſint qui in
trare non poſſint p euidens exemplum declarauit
ſubdens Cum aūt intrauerit paterfamilias ⁊ clau
ſerit hoſtium incipietis foras ſtare ⁊ pulſare hoſtiū
dicentes Domine aperi nobis Sicut ſi paterfamilias
qui multos ad conuiuiū vocauit ingreſſo cum con
uiuis ⁊ hoſtio recluſo poſtmodum pulſantes abijci
ant ¶ Beda. Eſt aūt paterfamilias xp̄us qui cum
vbiq̧ ex diuinitate ſit illis iam intꝰ eſſe dicit̄ quos
in celo preſentia ſua viſione letificat ſed quaſi foris ē
his quos in hac peregrinatione certantes occultus
adiuuat Intrabit vero cum totaꝫ eccleſiam ad ſui
contemplatiōem perducet Claudet hoſtium cum re
probis locum penitentie tollet qui foris ſtantes pul
ſabunt id eſt a iuſtis ſegregati Miſericordiam quā
cōtempſerunt fruſtra implorabunt Unde ſequitur
Et reſpondens dicet vobis neſcio vos vnde ſitis.
¶ Grego. ij. mora. neſcire dei improbare ē ſicut ⁊
neſcire mentiri vir verax dicit̄ qui labi p mēdaciū
dedignatur non ꝙ ſi mētiri velit neſciat ſed ꝙ falſa
loqui veritatis amore cōtemnat Veritatis igitur lu
men tenebras quas reprobat ignorat Sequit̄ Tūc
incipietis dicere manducauimus corā te ⁊ bibimus
⁊ in plateis nr̄is docuiſti ¶ Cirl. Hoc iſraelitis cō
uenit qui ſcḋm ritum legis offerētes deo victimas ede
bant ⁊ gaudebant Audiebāt ꝙ ī ſinagogis libros
moiſi qui in ſuis ſcriptis nō que ſua ſunt ſed que dei
tradebat ¶ Theo. Vel ſimpliciter ad iſraelitas dicit̄
eo ꝙ ex eis xp̄s ſcḋm carnem natus ē ⁊ cum eo cōme
debant ⁊ bibebant ⁊ eum predicantem audiebant
ſ; ⁊ xp̄ianis hec cōgruēt nos em̄ cōmedimꝰ corpus
xp̄i ⁊ bibimꝰ ſanguinē eius quotidie ad menſam mi
ſticam accedentes docetq̧ ī plateis animaꝝ noſtraꝝ

¶ Beda. vt miſtice manducat corā dño ⁊ bibit. q̄
verbi pabulū aui de ſuſcipit. vnde quaſi exponendo
ſubdit In plateis nr̄is docuiſti Scriptura eniz
in obſcurioribus cibus ē. quia quaſi exponendo fran
gitur ⁊ manducando glutit̄ Potus ē i apertoribus
verbis ita ſorbet̄ ſicut inueniē. non aūt feſtiuitatū epu
las vnde. quē fidei pietas nō commendat ¶ Non ſci
entia ſcripturarū notū deo facit. quē oper̄ iniquitas
indignum oſtendit. vnde ſubdit̄ Et dicet vobis. ne
ſcio vos vnd̄ ſitis. diſcedite a me opar̄ij iniquitatis
¶ Baſi. Iſta forſitan loquit̄ quos deſcribit apoſto
lus in propria pſona dicēs. Si linguis hoīm loquar
⁊ angelorum ⁊ habeam omnē ſciētiā ⁊ diſtribuero
facultates meas in cibos pauper̄ caritatem autem
nō habuero. nihil mihi prodeſt. Qd̄ em̄ nō fit diui
ni amoris intuitu. ſz ad acquirēdā ab hoībus laudez nō
habet laudē apud deū ¶ Theo. Attēde etiā q̄ ꝯteſta
bitur illis. i quoꝝ plateis dñs docet. Vn̄ ſi docētē
eum audiemus. nō i plateis. ſz in anguſtijs ⁊ hu
milibus cordibus. nō erimus deteſtabiles ¶ Beda.
Duplex aūt oſtēdit̄ gehenne pena. ſcz frigoris ⁊ fe
roris. vnde ſequitur. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor den
tium fletus enim de ardore ſtridor dencium de fri
gore ſolet excitari. Vel ſtridor dentium prodit in
dignantis affectum. q̄ qui ſero penitet. ſero ſibi ira
ſcitur ¶ Ble. Vel ſtridebunt dentes qui hic de eda
citate gaudebant. flebunt oculi qui hic p concupiſcē
tias vagabant̄ Per vtrūq̄ aūt veram impioꝝ re
ſurrectionem deſignat ¶ Theo. Pertinet etiam hoc
⁊ ad iſraelitas cū quib̄ loquebat̄. qui ex hoc maxīe
periclitant̄ q̄ gentiles cū patribus requieſcunt. ipſi
vo excludantur. Vnde addit. cum videritis abrahā
yſaac ⁊ iacob ⁊ omnes pphetas in regno dei vos aūt
expulſi foras. ⁊ venient ab oriente ⁊ occidente ⁊ ab
aquilone ⁊ auſtro ⁊ accumbent i regno dei ¶ Euſe.
Predicti enim patres ante tempora legis ſm euāge
licam formā errorem multorum deoꝝ derelinquētes
aſſumpſerunt ſublimis dei noticiā quibus pares fa
cti ſunt multi gentilium. ob ſimilē vitam. filij aūt eo
rum alienationem ſunt paſſi ab angelica diſciplina
Vnde ſequit̄ Et ecce ſunt nouiſſimi qui erāt primi
⁊ ſunt primi qui erant nouiſſimi. ¶ Ciril. Iudeis
eīm qui primū locum tenebant. prelate ſunt gentes.
¶ Theo. Nos aūt vt videt̄ primi ſumus. q̄ ab ipſis
cunabulis rudimenta accepimus ⁊ forſitan erimus
nouiſſimi reſpectu gētium qui circa finem vite cre
diturae ¶ Beda Multi etiam prius feruentes po
ſtea torpent multi prius frigidi ſubito inardeſcunt
multi in ſeculo deſpecti in futuro ſunt glorificandi.
Et apud hoīes glorioſe infine ſunt damnandi.

¶ In ipſa die acceſſerunt quidam phariſe
orum dicentes illi. exi ⁊ vade hinc quia he
rodes vult occidere te Et ait illis Ite ⁊ di
cite vulpi illi Ecce eijcio demonia ⁊ ſanita
tes perficio hodie. ⁊ cras ⁊ tertia die conſū
mor Veruntamen oportet me hodie ⁊ cras
⁊ ſequēti die ambulare. quia non capit pe
rire pphetam extra iheruſalem. iheruſalez
iheruſalem que occidis pphetas ⁊ lapidas
eos qui mittuntur ad te. quotiēs volui cō
gregare filios tuos. q̄zadmodū auis nidū
ſuū ſub pēnis ⁊ noluiſti. ecce relinquet̄ dom⁹
veſtra deſerta Dico autem uobis quia non
videbitis me donec veniat cum dicetis Be
nedictus qui venit i nomine domini.

¶ Ciril. Predicta dñi verba phariſeoꝝ aīos prouo
cauerunt ad iram Videbant em̄ populos iam contri
tos fidē eius arripe ita q̄ q̄ſi pdentes officiū popul
preſidendi ⁊ deficientes in lucro. ſimilantes ſe eum
diligere ſuadent illi vt inde diſcederet. vn̄ dr̄ In ipa
die acceſ. qui. phari. di. illi exi ⁊ vade hinc q̄a hero.
vult occi. te. xp̄s aūt qui renes ⁊ corda ſcrutat̄. cl
lenter ⁊ figuraliter reſpondet. vnd̄ ſequit̄ Et ait ill
Ite ⁊ dicite vulpi illi ¶ Beda Propter dolos ⁊ iſi
dias herodem vulpem appellat qd̄ plenum fraudis ē
aīal in fouea ppter inſidias latens. odore fetens nūq̄
rectis itineribus incedens Que oīa hereticis conue
niunt quoꝝ typum herodes tenet qui xp̄m id ē hūi
litatem xp̄iane fidei i credentibus conāt̄ extinguere
¶ Ciril. vel aliter videtur hic ſmo mutatus eſſe ⁊
non ſpectare ad perſonam herodis vt aliqui putaue
runt. ſz magis ad phariſaicas fictiōes. pene em̄ ipm
phariſeum oſidit ppe manētem dum dixit. Ite ⁊ di
cite vulpi huic. ſicut in greco habetur vnd̄ hoc pre
cepit dicēdum qd̄ poterat vrgere phariſeorū tur
bam Ecce inquit eijcio demonia ⁊ ſanitates pficio
hodie ⁊ cras. ⁊ tertia die conſumor Hoc ſe pmittit
operaturum qd̄ iudeis diſplicebat ſcz q̄ immundis im
peraret ſpiritibus ⁊ eriperet a morbis īfirmantes
vſq̄dum ppria ſponte ſuſtineret crucis patibulum.
Quia vero phariſei credebant q̄ manum trepida
ret herodis. qui dñs erat virtutum. hoc excludit di
cens Veruntamē opoꝫ me ho. ⁊ cras ⁊ ſequēti die
am. Qd̄ dicit. oportet nequaq̄ ſibi neceſſitatē igru
entem oſtendit. ſz magis arbitrio ppie voluntatis
pgere quo volebat. quouſq̄ finem venerā de crucis
ſubiret. cuius iam imminere tempus oſtendit.
cum dixit hodie ⁊ cras ¶ Theophi. ac ſi dicat quid
de morte mea cogitatis ecce fiet poſt modicum Qd̄
aūt dicit̄ hodie ⁊ cras. hoc multos dies ſignificat
ſicut ⁊ nos in cōmuni ſermone ſoliti ſumus dicere
hodie ⁊ cras fit hoc. n̄ q̄ fiat in tanta diſtātia tempo
ris Et ut euāgelicum ſmonē euidencius exponam⁹
non intelligas q̄ oportet me hodie ⁊ cras ambulare
ſz ſiſtas i hodie ⁊ cras. deīde ſic iungas ⁊ ſequēti die
ambu. Sicut ⁊ pluries numerādo conſueuimus di
cere die dñica ⁊ ſecunda feria ⁊ tercia egrediar. q̄ſi
computando duas vt tercia denotetur ſic ⁊ domin⁹
quaſi computando dicit. opoꝫ. me ho. ⁊ cras. ⁊ po
ſtea tercio die ire iheruſalem ¶ Aug. de con. euāge.
Vel miſtice ab illo hec dicta intelliguntur ut referant̄
ad corpus eius qd̄ eſt eccleſia. expelluntur enim demo
nia. cum relictis illis ſupſticionibus credunt in eum
gentes ⁊ pficiuntur ſanitates cum ſm precepta ei⁹
poſteaq̄ fuerit diabolo ⁊ huic ſeculo renunciatū
vſq̄ in fine reſurrectōis q̄ tanq̄ tercia conſūmabit̄

hoc eſt ad plenitudinem angelicam·per corporis etiã
immortalitatem pſtabit eccleſia ¶ Theop· ſ; q̃a illi di
cebãt ei· exeas hinc·quia herodes te querit occidere
in galilea loquẽtes·vbi regnabat herodes·oſtendit·
q̄ non ĩ galilea ſed in iheruſalem preordinatum fue
rat ei pati Vnde ſequit̃ Quia nõ capit propheeam
pire extra irl̃m Cum audis·nõ capit id ẽ nõ decet
extra irl̃m ꝓphetam interimi Nõ putes vim coadi
uam iudeis iductã· ſ; quãtum ad eoꝝ affectũ ſanguis
auidũ cõuenienter hoc dicit· Velut ſiquis ꝓdonem
atrociſſimũ videns dicat Nõ oportet hãc viã in q̃
pdo inſidiat̃ viatoribꝫ immunẽ eẽ a ſanguine· ſic ⁊
nõ oportebat alibi q̃; vbi morabant̃ predones·pire
dñm ꝓphetaꝝ Nã aſſueti ꝓphetaꝝ·ſanguinibꝫ occi
dent ⁊ dñm· Vnde ſequit̃ Iheruſalem irl̃m que occi
dis ꝓphetas ⁊ lapidas eos·q̃ mittunt̃ ad te ¶ Bed'
Iheruſalem non ſaxa ⁊ edificia ciuitatis ſ; habita
tores vocat·quã pr̃is plangit affectu· ¶ Ciril· Ge
minatio em̃ verbi miſerentis eſt·aut nimiũ diligen
tis Nam tãq; ad amicã negligentem amatorẽ ⁊ ĩõ
puniendã dñs loquit̃· ¶ Grego Sed ⁊ nois gemi
natio vehemẽtem repꝛehenſionẽ oſtendit Nã que no
uit deum·q̃uo dei miſtros pſequit̃ ¶ Ciril· Qꝛ aũt
eſſẽt imemores diuinoꝝ donoꝝ oñdit ſubdens·quo
tiens volui congregare filios tuos· quẽadmodum
auis nidum ſuũ ſub pennis ⁊ noluiſti Manuduxit
eos p ſapientiſſimũ moiſen·monuit p ꝓphetas·voluit
ſub alis·id ẽ ſub tegimine ſue ṽtutis illos habere·at
illi caruerunt tam deſiderabilibꝫ bonis igrati exiſtẽ
tes ¶ Aug· in enchi· Dic aũt ego volui ⁊ tu noluiſti
quaſi·d· illud aggregaui mea voluntate ſemp effica
ce Te nolente ſed·quia igrata ſemp fuiſti ¶ Beda
Vulpe aũt qui herodem de ſua nece tractãtem vul:
pem vocauit ſeipſm aui comparat quia vulpes frau
dulentar ſemp auibꝫ inſidias itendit ¶ Baſi· Filios
etiam irl̃m pullis ĩ nido comparauit·acſi dicat aues
quẽ in altum ꝯſueuerũt volare excepte ſunt a nocu
mentis inſidiantiũ· tu em̃ eris vt pullus egens alieo
ſuffragio Matre igit̃ auolante auferens a nido ·q·
impotens ad tutelam·⁊ debilis ad fugã· Vnd' ſequit̃
Ecce relinquet̃ domus veſtra deſerta ¶ Be· Ipaꝫ
ciuitatem quã nidũ vocauerat·⁊ nũc domũ iudeorũ
appellat Occiſo em̃ dño venerũt romãi ⁊ quaſi nidũ
vacuũ diripientes·tulerunt eoꝝ locũ gẽtẽ ⁊ reg᷒.
¶ Vlro·vel dom᷒ vr̃a·i· templũ·ac ſi dicat quãdiu
ds᷒ erat ĩ vob̃ tẽplũ erat meũ·ſ; poſtq̃; feciſtiſ ipm
ſpeluncã latronũ·nõ ẽ de cetero domus mea ſ; vr̃a·
Vel domũ dicit totam gẽtem iudeoꝝ· iuxta i° Do
mus iacob·benedicite dño· p q̃d oñdit q̄ ipẽ erat q̃
gubernebat eos ⁊ eripiebat ab hoſtiũ manibꝫ Seq̃t̃
Dico aũt vob̃·nõ videbitis me donec veniat· cum di
cetis Benedictus qui vẽit ĩ noĩe dñi ¶ Aug·de con·
euã· Huic narratiõi luce nõ videt̃ adũſari q̄ ẽbe dix
erunt veniente dño ĩ iheruſalẽ bñdictus q̃ venit in
noĩe dñi·q̃a nondũ illuc venerat· ⁊ nondum dictum
erat ¶ Ciril· Diſceſſerat em̃ dñs a iheroſolimis tã:
q̃; indignos exiñtes ſui pñcia deſerens· Deinde mltis
miracul' factis rurſum iheroſolimam redit·vbi ei ẽba
occurrit dicẽs Oſanna filio dauid Benedictus q̃ ve
nit ĩ noĩe dñi ¶ Aug·d' con·euã· ſ; a ñ dic̃ lucas q̃

inde tunc acceſſit dñs ut nõ vẽiret·niſi eo tempore
quo iã i° diceret̃ Perſeuiat quippe in itinere ſuo do
nec veniat irl̃m·de illo ſuo aduẽtu q̃ ĩ claritate ven
tur᷒ ẽ h̃ ſignificat ¶ Theo· tunc em̃ ⁊ inuiti confite
bunt̃ eũ ſaluatorẽ ⁊ dñm·qñ null᷒ erit eis inde pfe
ct᷒ Dicẽs aũt eis ñ videbitis me donec·&c ñ ſignificat
illã horã ſ; tẽp᷒ crucis·q·d· poſtq̃; crucifixeritis me
ñ ãplĩ᷒ videbitis me·dõec iẽm veniã ¶ Aug·d' ꝯ·euã
Intelligend᷒ ẽ g° lucas velle ꝑoccupaſſe itaq; a°
narratio dñm ꝓduceret irl̃m aut eidem ciuitati iã ap
propinquãtẽ talia rñdiſſe monentibꝫ ut caueret he
rodem q̃ua matheus dicit eſſe locutũ·cũ iam pueniſ
ſet irl̃m ¶ Orõ· vł dic̃ nõ me videbitis·q·d· niſi pẽ
nitentiã egeritis ⁊ confeſſi fueritis me filiũ oĩpotentiſ
pr̃is in ſecundo aduentu faciẽ meã non videbitis·

Capitulum.xiiii.

ET factum eſt cum intraret do
mum cuiuſdã principis Phari
ſeorũ ſabbato mãducare panẽ
et ipſi obſeruabãt eũ Et ecce homo q̃dã hy
dropic᷒ erat ante illũ ·⁊ rñdens ihes᷒ dixit
ad legiſperitos ⁊ phariſeos ſi licet ſabbato
curare: At illi tacuerũt ipſe ũo appheñſũ ſana
uit euꝫ ·ac dimiſit Et rñdens ad illos dixit
Cui᷒ vr̃m aſinus aut bos in puteum cadet
⁊ non extrahet continuo eum in die ſabba
ti ⁊ non poterant ad hec reſpondere illi.

¶ Ciril Quãuis dominus malitiã phariſeoꝝ cogno
ſceret·tamẽ eoꝝ fiebat conuiua ut pdeſſet pñtibꝫ p
ṽba ⁊ p miracula Vnd' ſubdit̃ Et factum ẽ cum in
traret ĩ domo cuiuſdam principis phariſeoꝝ ſabb̃
mãducare panẽ ·⁊ ipſi obſuabãt eũ·ſi ſ; reuerẽtiã
legis contemneret·⁊ an quicq̃; prohibitorum face
in die ſabbati Itaq; hidropico veniente in medium
interrogatione reprehendit inſolentiã phariſeorum
eũ arguere volentium Vnd' dr̃ Et ecce homo q̃dam
hidropicus erat añ illum Et rñs ih̃s dixit ad legiſ
peritos ⁊ phariſeos Si licet ſabbato curare ¶ Be·
Qd' dr̃ reſpondiſſe ih̃s·ad hoc reſpicit q̃d ꝑmiſſum
ẽ ⁊ ipſi obſeruabãt eum Dñs em̃ nouit cogitatiões
hoĩm ¶ Theo· In ſua aũt interrogatiõe oñdit eos
ſicut amẽtes·deo em̃ benedicẽte ſabbatũ ipſi ꝓhibent
opari bona ĩ eo·dies aũt que bonoꝝ opã nõ admittit
maledicta ẽ ¶ Be· ſ; merito interrogati tacẽt q̃a ꝯ ſe
dictũ quicq̃d dixerint·vident· Nã ſi licet ſabbato cu
rare q̃re ſaluatorẽ an curet obſeruãt· Si non licet:
q̃re ipſo ſabbato pecora curãt' vnd' ſequit̃ At illi ta
cuerunt ¶ Ciril· neglectis igit̃ iudeoꝝ inſidijs· libe
rat a morbo hidropicũ· q̃ metu phariſeoꝝ remediũ
ñ poſtulabat ꝓpt̃ ſabbatũ·ſ; ſolũ aſtabat ut aſpectu
miſtus ei᷒ ſaluaret eũ·q̃d dñs agnoſcẽs nõ poſtulat
ab eo ſi vellet ſanus fieri· ſ; ꝓtin᷒ eũ ſanauit· vñ ſeq̃
tur Ipſe vero appre·ſa eum·ac di· ¶ Theoph· In
quo ñ hoc ꝓſpexit domin᷒ ne ſcandaliꝫaret phiſeos
ſ; vt benefaciat egẽti remedijs· decet em̃ nos cũ ma
gna reſultat utilitas·nõ curare ſi ſtulti ſcandaliꝫẽt

Tullius. Sed quia phariſei inepte tacuerunt. ſol ue xpī inuiſibilem eoꝝ imprudenciam ↄſideracio ne legis ad hoc veniis Unde ſequit Et rñdens ad illos dixit Cuius veſtꝝ aſi. aut bos in pu. ca. ⁊ non ↄtinuo extrahet illū in die ſabbati ¶ Theo. Quaſi di cat ſi prohibuit lex miſereri in ſabbato. ne curam habeas ſiis tui periclitantis in ſabbato Sed quid di co de filio nec bouem ſpernis ſi periclitātē videris ¶ Beda. In quo ſic obſeruatores ſuos phariſeos ↄuincit ut eoſdem etiam auaricie condemnet. qui i liberacione aīalis ſue auaricie conſulebāt Quāto gº magis xpē hominē qui mltō melior ē pecore. debuit liberare ¶ Aug. de con. euā. Congruenter autem hi dropicum aīali qḋ cecidit in puteū comparauit. humore laborabat. ſic illā mulierē quā alligatā dixerat et ſic ſoluebat. ↄparacionē qḋ ſoluit ut. ad aquā du ceret ¶ Bed. Cōpetēter gº exēº ſoluit qōeſ ut oſtēdat eos violare ſabbatū in ope cupiditatis qui eū vio lare arguant in ope caritatis Unḋ ſequitur Et nō poterant ad hoc reſpon. illi. Miſtice aūt hidropicus cō paratur ei quē fluxus carnaliū voluptatum exube rans aggrauat. hidropicº enim morbo ab aquoſo humore vocabulum trahit ¶ Aug. de que. euā. Ut hidropicum recte comparamus diuiti auaro. Sicut enī ille quātomagis abundat humore inordiato. tāto amplius ſitit. ſic ⁊ iſte quāto eſt copioſior diuitijs q̄ bus non bene vtitur. tanto ardenciº talia ↄcupiſcit ¶ Grego. xiiii. moral. Recte ergo hidropicus ante phariſeum curatur. quia p alterius egritudinem coꝛ poris in altero exprimit̄ languor ſeu egritudo cor dis inmentis ¶ Beda. Bone autem in exemplo bo uem ⁊ aſinum noiat. ut vel ſapientes ⁊ hebetes. vel vtriuſqꝫ populum ſignificet. ſcilicet iudeuꝫ iugo legis preſſum ⁊ gentilem nulla ratione domitum. omnes enī puteo concupiſcentie diuerſos dñs extrahit.

¶ Dicebat aūt ⁊ ad inuitatos pabolam intendens quomodo primos accubitus eli gerēt dicens ad illos. Cuꝫ inuitatus fueris ad nupcias nō diſcumbas in primo loco ne forte honoracior te ſit inuitatus ab eo ⁊ vēi ens is qui te ⁊ illum vocauit dicat tibi Da huic locum Et tunc incipias cū rubore no uiſſimum locum tenere Sed cū uocatus fu eris. vade recumbe in nouiſſimo loco. vt cū venerit qui te inuitauit dicat tibi amice aſcē de ſuperius Tunc erit tibi gloria coram ſi mul diſcumbentibus. quia omnis qui ſe ex altat huīliabitur. ⁊ q̄ ſe huīliat exaltabit̄.

¶ Ambro. Prius curatus eſt hidropicus In quo fluxus capitis exuberās aīe grauabat officia. ſpūs extinguebat ardorem Deide docetur humilitas. dū in conuiuio nupciali appetencia loci ſuperioris arcetur vnḋ dr̄. Dicebat aūt ad inuitatos parabolam inten dens quō primos accubitus eligerent. dicens ad il los Cum inuitatus fueris ad nupcias. non diſcūbas in primo loco ¶ Cirl. Proſilire enī ꝑprie ad hono res qui nobis non conueniunt indicat nos temerari os eſſe ⁊ noſtra facta uituperio replet. Unḋ ſequitur Ne forte honoratior te ſit inuitatus ab eo ⁊ venieñ his qui te ⁊ illum vocauit. dicat tibi Da huic locū ⁊ tunc incipias cum rubore nouiſſimū locum tenere ¶ Criſ. Et ſic qḋ concupiuit. neqꝫ obtinuit ābitio ſus honoris. ſed paſſus ē repulſam. ⁊ ſatagens qua liter abundet honoribus nō honorat̄ Et quia nihil eſt equipollens modeſtie. auditorem ad oppoſitum ducit. non enim ſolum prohibet ambire primatum ſed ⁊ venerari vltima. Unḋ ſequitur Sed cum vo catus fue. vade recumbe in no. loco ¶ Cirllº. Si enī aliqs non vult aliis preloca ri. hoc prouenit ex diuina ſen tentia. vnḋ ſequit̄. Ut cum vene. qui te inui. di. tibi. Amice aſcē. ſuperius Hec dicēs non grauiter obiur gat. ſed leniter iniungit. Sufficit enī monitio apud diſcretos. ⁊ ſic pro humilitate aliquis coronat̄ hono re. vnḋ ſequit̄. Tunc erit ti. glo. co. ſi. diſcū. ¶ Ba ſilius Occupare igitur locum vltimum in conuiuijs iuxta mandatum dñicum conueniēs ē. ſed rurſus i hunc contentioſe irruere reprobum tamqꝫ interemp torum ordinis ⁊ cauſatiuū tumultus ⁊ de eo mota contentio equiparabit nos litigantibus de primatu Quapropter ſicut hic dñs dicit. expedit conuiuiū facientū cōmittere accubitus ordinē Sic enī in pati entia nos mutuo ſuſtinebimus honeſte ⁊ ſm ordinē oīa ꝑſequentes. non ad aparentiā pluriū. Nec vi debimur humilitatem pertractare p vehementem con tradictionem. Magis aūt p humilitatem patientiā obtinebimus Maius ē enī ex repugnantia ſupbie i dicium q̄ꝫ ex primo accubitu qñ eum cū imperio ob tinemus ¶ Theo. Nemo aūt putet ꝑmiſſam xpī do ctrinam modicam eſſe ⁊ indignam culminis dei verbi Non enī puum dices eſſe medicum pollicitum ſana rare podogram ſꝫ nō vō digiti vel dentis dolorē no lentem curare Porro quō parua paſſio vane glīe que verſabat primos ꝑtentes accubitusº Decebat igitur humilitatis magiſtrum omnē ramū praue ra dicis amputare. ſꝫ ⁊ illud conſidera. quia preſto cena ⁊ paſſione primatus coram ſaluatore vexante miſe ros oportunitatem habebat monitio ¶ Cirl. Oſteſo igit̄ tam modico exemplo ambicioſoꝝ contemptum ⁊ non ambitioſorum exaltationē adiūat magnū par uo gnālem ſententiam proferēs cum ſubdit̄ Quia oīs qui ſe exaltat. humiliabitur. ⁊ qui ſe humiliat. exaltabitur. qḋ dicit̄ ſm diuinū iudiciū non ſm hu manam conſuetudinē. ſm quā plures concupiſcētes honorē conſequūtur. Alij vero ſe humiliantes inglo rij remanent ¶ Theo. Porro non finaliter nec oibꝫ hominibus eſt reuerendus qui ſe honoribus ingerit Sed dum a quibuſdam honorat̄. alij detrahunt ei. ⁊ qñqꝫ etiam ipſi honorantes ¶ Beda Sed qm̄ hāc ad monitionem euāgeliſta parabolam vocat. breuiter i tuendum quid miſtice ſignificet quiſqꝫ nuptias xpī ⁊ eccleſie inuitatºadiens mēbris eccleſie p fidem cō iunctus. non ſe extollat quaſi ſublimior ceteris de me ritis glorando. Dabit enim locum honoratiori poſt inuitato cum illorum qui ſe in xpō ſecuti ſunt. agili tate preitur. ⁊ cum rubore nouiſſimū locum tenet quādo de alijs meliora cognoſcens quicqḋ de ſua opi nione celſum ſenciebat. humiliat Sed recūbit aliqs

in nouiſſimo loco ſm illud Quāto magn⁹ es·humi
lia te ī omnibꝫ Veniēs aūt dn̄s quē humilem inuene
rit·amici noīe beatificās aſcendere ſupius precipiet
Quicūqꝫ enim humiliauerit ſe ſicut paruulus·hic ē
maior in regno celoꝝ Pulcre aūt dr̄ Tunc erit tibi
gloria·ne nunc querere incipias qđ tibi ſeruatur in
fine Poteſt etiam ⁊ hoc ī hac vita intelligi· quia q̄n
die dn̄s ſuas nuptias intrat ſupbos deſpiciens ⁊ hu
milibus ſepe tanta ſui ſpūs onera preſtās ut diſcū
bentium .i· fideliū cetus eos admirādo glorificet· Ex
concluſiōe vō generali que ſubdit̄ manifeſte claret
p̄cedentē dn̄i ſermonē typice intelligēdū Neqꝫ enī
oīs qui ſe coram hoībus exaltat·humiliat̄ aut qui ī
cōſpectu hoīm humiliat·exaltat̄ ab eis· ſed qui ſe de
meritis eleuat humiliabit̄ a dn̄o ⁊ qui ſe de beneficijs
humiliat exaltabitur ab eo·

¶ Dicebat autē ⁊ ei qui ſe inuitauerat Cū
facis prandium aut cenaꝫ noli uocare ami
cos tuos neqꝫ fratres tuos neqꝫ cognatos
neqꝫ vicinos diuites Ne forte ⁊ ipſi te rein
uitent ⁊ fiat tibi retributō ſꝫ cū facis ꝯuiuiū
voca pauperes debiles claudos cecos. Et
beatus eris quia non habent retribuere tibi
Retribuet̄ enī tibi in reſurrectōe iuſtoꝝ.

¶ Theo· Ex duabus partibꝫ cena compoſita ſcꝫ ex
vocantibꝫ ⁊ vocatis·partem uocatoꝝ ad humilitatē
iam monuerat Conſequēter vocantem monēdo re
munerat retrahens eum ne grā hoīm conuiuaret·
Vnđ dr̄ Dicebat aūt ei qui ſe inuitauerat· Cum fa
cis prandiū aut cenā·noli vocare amicos tuos neqꝫ
fratres tuos·neqꝫ cognatos·neqꝫ vicinos diuites·
¶ Cirl· Multe cāe ſūt quibꝫ amicicie ſedus contra
hit̄ ⁊ illicitas quidem p̄termittemus Preponem⁹ aūt
naturales ⁊ morales Naturales q̄dem puta patris
ad filiū·fratris ad fratrē ⁊ alioꝝ huiuſmodi Quod ſi
gnificat dicēs Neqꝫ fr̄es neqꝫ cognatos Morales
aūt ſūt puta conuiua factus ē·aut cōmanus ē· Et
quātum ad hos dicit·neqꝫ vicinos ¶ Bed· Fratres
igit̄ ⁊ amicos ⁊ diuites alterutrū ꝯuiuia celebrare
nō quaſi ſcelus interdicit·ſed ſicut cetera neceſſitatis
humāe cōmercia ad promerēda uite celeſtis premia
nil valere oſ̄dit· vnđ ſubdit Ne forte ⁊ ipſi te re·
⁊ fiat tibi retri· Nō ait ⁊ fiat tibi peccatū Cui ſiīe
ē id qđ alibi dī· Et ſi bn̄feceritis his q̄ voſ bn̄faciūt
q̄ voſ ē grā· Sunt tamē quedā mutua fratrū vici
norūqꝫ diuitū ꝯuiuia q̄ nonſolū ī p̄ſenti retributiōeꝫ
ſꝫ ⁊ damnationē pcipiunt ī futuro· que aut collatio
ne oīm celebrant̄ aut vicibus ſolent a ꝯtubnabilibꝫ
exhiberi ī q̄bꝫ ad h̄ ꝯueniē·ut feda gerāt̄ copia vini
⁊ incitet̄ libidinis diuſa volupta ¶ Cirl· Nō igit̄
hac ſpe alijs beneficia conferamus vt nobis retribu
ant·hec enī frigida eſt intentio · Vnde talis amici
cia celeri⁹ euaneſcit Si vero pauperem vocaueris
deū nūq̄ꝫ obliuiſcentem habebis debitorem Vnđ ſeq̄t̄
Sed cum facis conuiuiū·voca paupes·debiles·clau
dos ⁊ cecos Quāto enī minor ē frater·tanto magis
per eum chriſtus accedit ⁊ viſitat Nam qui magnū
ſuſcipit ſepe per vanam gloriam facit·ſed ⁊ vtilitas
plures querit̄·vt promoueat̄ per illum Poſſem q̄

tem plures ꝓponere ob h̄ celeberrimos ſanctoꝝ co
lētes·ut illꝝ mediātibꝫ āpliorē grām obtineāt p̄ncipē
nō igit̄ illos queram⁹ q̄ noſ retribuere p̄nt Sequit̄
enī Et beat⁹ eris·q̄a nō hn̄t retribuere tibi·non g⁹
tremur·cū nō recipim⁹ beneficij recōpēſationē·ſꝫ cū
recipimus·q̄m ſi recepim⁹ nō āplius recipie⁹ illic·
ſedſi mime retribuet hō· tunc tibi deus retribuet
vnđ ſequit̄ Ret̄ri· n· ī re· iuſtoꝝ ¶ Be· Et ſi oēs re
ſurgūt iuſtoꝝ tn̄ reſurrectio dr̄· q̄a ī hac reſurrectōe
bt̄os ſe eē nō dubitant· Ergo q̄ paupes ad cōuiuiū
vocat ī futō p̄mia recipiet q̄ aūt amicos fr̄es ⁊ di
uites vocat recepit mercedē ſuā·ſꝫ ⁊ ſi ꝓpē deū facit
ī exēplū filioꝝ iob ſicut cetera fraterne dilectionis
officia·ipſe qui iuſſit remunerat ¶ Cri· Sed dicis
immūdus ē paup ⁊ ſordidus·laua eū·⁊ fac tecum ī
menſa ſedere Si veſtes ſordidas habet·mundū idu
mentū exhibeas xp̄us accedit p eū ⁊ tu friuola loq̄
ris ¶ Greg· miſe· Nō g⁹ negligas iacētes q̄ſi nullo
ſint digni Cogita q̄đ ſint ⁊ p̄cioſitateꝫ eoꝝ muneris
ſaluatoris induerunt imaginē futuroꝝ bonoꝝ here
des regni clauigeri accuſatores ⁊ excuſatores idone
nei non loquentes ſed iſpecti a iudice ¶ Cri· Recte
ergo eos ſurſū in ſolaria ſuſcipe ſi non places ſaltem
deorſū vbi ſunt ſubiugalia ⁊ famuli xp̄m ſuſcipias
vbi enī n̄ eſt elimoſina non audet intrare diabol⁹ et
ſi non ſecum conſedeas·mitte ſaltem eis de menſa fer
cula ¶ Orig· Miſtice vero qui vanam gloriā vitat
vocat ad ſpiritale conuiuium pauperes id eſt imperi
tos·ut dicet debiles hoc eſt leſam conſcienciam habē
tes vt ſanet claudos id ē declinantes a ratione vt re
ctas ſemitas faciant Cecos id ē qui carēt contempla
tione veritatis ut veram lucem videant Quod aūt
dicitur Non poſſunt retribuere tibi id eſt non noue
runt reſponſum proferre ·

¶ Hec cū audiſſet quidam de ſimul diſcum
bentibus.dixit illi Beatus qui mādu cabit
panem ī regno dei At ille dixit ei Hō q̄daꝫ
fecit cenam magnam ⁊ vocauit multos Et
miſit ſeruū ſuū hora cene dicere īuitatis ut
venirent quia iam parata ſunt oīa Et cepe
runt omnes ſimꝉ excuſare Primus dixit ei
Villam emi ⁊ neceſſe habeo exire ⁊ videre
illam . Rogo te habe me excuſatū Et aliꝰ
dixit iuga boum emi quinqꝫ ⁊ eo probare
illa rogo te habe me excuſatū .et aliꝰ dixit
Vxorē duxi ⁊ ideo non poſſum venire.⁊ re
uerſus ſeruus nūciauit hec dn̄o ſuo. Tunc
iratꝰ p̄ſfamilias dixit ſeruo ſuo Exi cito ī
plateas ⁊ vicos ciuitatis ⁊ paupes ac dbi
les cecos ⁊ claudos introduc huc Et ait ſer
uus Dn̄e factū eſt vt imperaſti ⁊ adhuc lo
cus eſt Et ait dominus ſeruo . Exi in vias
⁊ ſepes ⁊ compelle intrare ut impleat̄ do
mus mea.dico autem vobis ꝙ nemo viroꝝ
illoꝝ qui vocati ſunt guſtabit cenā meā.

¶ Glo. Docuerat supra dominus preparare con
uiuium reddere nequeuntibus· cum sit recompensan-
dum i resurrectione iustorum· ⁊ ideo quidam itelli
gens unum ⁊ idem esse resurrectionem iustorum ⁊
regnum dei recōpensationē predictam cōmendat· se
quitur enī Hec cum audisset quidam de simul discū
bentibus dixit illi· Beatus qui manducabit panem in
regno dei ¶ Cirl. Homo iste animalis erat non di
ligenter percipiens ea que christus protulerat pu-
tabat enim corporeas esse remunerationes sanctorū·
¶ Aug. de verbis domini Vel quia i lōginqua iste
suspirabat ⁊ panis iste scz quē desiderabat· ante illū
discumbebat Quis enī est panis regni dei· nisi qui dicit
Ego sum panis viuus qui de celo descendi nolite pa
rare fauces sed cor ¶ Beda· Sed quia nōnulli hūc
panem fide tenus qui adorando percipiunt· dulcedinē
vero eius attingere veraciter gustādo fastidiunt· sub
iuncta parabola dñs talium torporem celestibus epul
dignum non esse redarguit Sequitur enī At ille dixit
ei homo quidā fe· ce· ma· ⁊ vo· multos ¶ Cirl. Hō
ie dns pater ē fm qz imagines ad similitudinē vi
tuis figuratas ¶ Grec. Quotiens enī pute iuam suā
virtutem indicare vult deus· vrsa pardus· leo ⁊ ho-
mo nuncupatur qū vero misericordiam exprimere
vult et homo ¶ Cirl. Hic ergo conditor oīm· atqz
glie pater parauit cenam magnam in xpo peractā·
In nouissimis enim temporibus ⁊ quasi i occasu nri
seculi illuxit nobis dei filius· ⁊ mortem pro nobis su
stinens dedit nobis propriū corpus cōmedere Vnde
⁊ agnus i vespere immolabatur iuxta legem mosaicā
Dicens igitur cena dictum ē paratū in xpo conuiuiū
¶ Grego in omel· Vel fecit cenam magnā quia sa
cietatem nobis dulcedinis eterne preparauit· Qui
vocauit multos· sed pauci veniūt quia nonnūqz ipsi
qui ei per fidem subiecti sunt eterno eius conuiuio
viuendo contradicūt Hoc aūt distare īter delicias cor
poris ⁊ cordis solet qz corporales delitie cum nō ha
bentur· graue in se desiderium accendunt· Cum vero
habite eduntur· ⁊ comedentem protinus in fastidiū
p satietatem vertunt At contra spiritales delitie cū
non habentur in fastidio sūt cum vero habentur in deside
rio· Sed superna pietas contemptas illas delicias ad
memorie nrē oculos reuocat atqz ut fastidiū nostrū
repellere delicias⁹ inuitat· vñ seqt̄ Et misit ser· suū ho·
ce· dicere inuitatis vt venirent ¶ Cirl. Iste fuit
qui missus ē ipse xps ē· qui cū esset naturaliter deus
⁊ verus dei filius exinaniuit seipm formā serui ac
cipiens Missus ē aūt hora cene Nō enī a principio
verbum pris nrām naturā suscepit· sz in nouissimo
tempore Subdit aūt Quia parata sunt oīa Para
uit enim pr̄ in xpo bona collata mundo p ipm pecca
torum amotionem spūssancti participationem ad
sponsionis splendorem Ad hoc vocauit xpē per euan
gelica documenta ¶ Aug. de verbis domini Vt ali
ter Homo iste mediator est dei ⁊ hoīs xpē ihesus·
Misit vt venirent inuitati id est p missos vocati p
phetas· qui olim inuitabant ad cenam cristi sepe mis
si sūt ad populum israhel· sepe vocauerūt vt ad bo
nam cene venirent Illi inuitantes acceperūt· cenaz
repudiarūt Prophetas legerunt ⁊ cristū occiderūt

⁊ tunc nobis cenam nescientes parauerūt Parata
iam cena id ē immolato xpo missi sunt apli ad quos
missi fuerant ante prophete ¶ Grego· i ome· Per
hunc ergo seruū qui a patrefamilias ad inuitandū
mittitur predicatorum ordo significatur· sepe autē
solet euenire ut persona potens famulum habeat de
spectum Cūqz p eum dñs aliquid mandat· non despi
citur psona loquentis serui· quia seruat̄ in corde mit
tentis reuerētia dñi Offert g° de⁹ qd rogari debuit
non rogare dare vult qd vix sperari poterat ⁊ tñ
simul oēs excusant Sequitur enī Et ceperunt oēs
simul excusare Ecce homo diues inuitat· ⁊ pauper
occurere festinat Ad dei inuitamur conuiuiū ⁊ nos
excusamus ¶ Aug· de ver· do· Tres autem fuerūt
excusationes de quibus subditur Primus dixit ei·
Villam emi ⁊ necesse habeo exire ⁊ videre illam· ro
go te habe me excusatum In villa empta dominatio
notatur Ergo superbia castigat̄ vicium primū· Pri
mus enī homo dñari voluit· qui dñm habere noluit
¶ Grego· i omel· vel p villam terrena substantia de
signatur Exit ergo videre illam· qui sola exteriora
cogitat pter substāciā ¶ Ambro· Sic igit̄ emerite
milicie viro contemnēdaz stipēdiū pscribitur facul
tatum qz neqz ille qui studijs intentus inferioribus
possessiones sibi terrenas coemit· regnum celi pos
sit adipisci· cum dñs dicat Vende oīa tua ⁊ sequere
me Sequitur Et alter dixit Iuga boum emi quinqz
⁊ eo probare illa ¶ Aug° de ver· do· Quinqz iuga
boum sensus carnis huius quinqz numerantur In ocu
lis visus ē In auribus auditus· in naribus odoratus·
in faucibus gustus· in omnibus mēbris tactus Sed qa
iuga sunt· in tribus prioribus sensibus facilius aparet
duo sunt oculi· due aures· gemine nares Ecce tria
iuga· ⁊ faucibus id ē sensu gustandi geminatio que
dam inuenitur quia nihil gustando capit nisi lingua
⁊ palato tangatur voluptas carnis que ad tactum
ptinet occulte geminat̄· Est enim ⁊ forinsecus ⁊ in-
trinsecus Dicunt̄ aūt iuga boum· quia p sensus istos
carnis terrena requirunt̄ Boues enī terrā versant
homines aūt remoti a fide terrenis dediti nolunt cre-
dere aliquid nisi ad qd sensu corporis perueniunt qnqz
partito Non inquit ego credo· nisi qd video Si ta
lia cogitaremus quinqz illis iugis boum a cena ipe
diremur· vt noueritis autem istoz quinqz sensuum
non delectationem que mulcet· ⁊ ingerit voluptatē
sz curiositatem quandā notatā fuisse Non ait· quinqz
iuga boum emi· eo pascere illa· sed eo probare illa·
¶ Greg· i ho· Corpales etē sensus qa interna cōprehē
dere nequeunt· sz sola exteriora agnoscunt· recte per
eos curiositas designatur· que dum alienam querit
vitam discutere· semp sua intima nesciens studet ex
teriora cogitare· Sed notādum qz is qui pter vil
lam ⁊ is qui pter probanda iuga boum a cēa sui
inuitatoris excusat· humilitatis verba pmiscet· dū
enim dicit· rogo ⁊ venire cōtemnit· humilitas sonat
i voce superbia in actione· Sequitur Alius dixit vx
orem duxi· ⁊ ideo nō possum venire ¶ Aug· de ver
bis dñi Ista ē voluptas carnis que multos impedit
vtinam foris ⁊ non intus· Qui enim dixit· vxorem
duxi· carnez āplexatur· carnis voluptatibus iocūdat̄

a cena excuſaē obſeruet ne fame interna moriatur·
¶ Baſi· Dicit aūt Non poſſum venire eo ꝙ intel
lectus humanus vergens ad mundanas illecebras
debilis eſt ad agendū dīna ¶ Gre· i omel· Quāuis
aūt bonum ſit coniugiū atq ad ꝓpagandā ſobolē di
uina prouidentia conſtitutū· nonnulli tamen ꝑ hoc
nō fecunditatem prolis· ſed deſideria expetūt volup
tatis Et idcirco ꝑ rem iuſtam ſignificari poteſt non
īcongrue res iniuſta ¶ Amb· Vt coniugiū non rep
hēdiē ſꝫ ad maiorē honorē vocaē īteg̃tas qm̄ muliē
innupta cogitat que ſunt dn̄i vt ſit ſancta corpore
⁊ ſpū Que aūt nupta ē· cogitat que ſunt mundi·
¶ Aug· de ver· do· Johannes autem dicens· omne
qḋ ē i mundo cōcupiſcentia carnis ē· ⁊ concupiſcen
tia oculorū ⁊ ambitio ſeculi· inde cepit vbi euāgeliū
terminū poſuit· concupiſcentia carnis Vxorē duxi
Concupiſcentia oculorum Quinq iuga boum emi
Ambitio ſeculi· villam emi Aperte autem in totum
commemorati ſunt quinq ſenſus ꝑ ſolos oculos· quo
rum eſt in quinq ſenſibus principatus ꝓpterea cum
proprie ad oculos pertineat viſus· ipm̄ videre per
omnes quinq ſenſus ſolemus appellare ¶ Cirillus·
Quos aūt intelligemus fuiſſe eos qui renuerunt p̄
dictoꝝ cā venire· niſi preſides iudeoꝝ quos ꝑ totam
ſacram paginam de his redargutos eſſe videmus·
¶ Orige· Vel aliter hi qui villam emerunt ⁊ refu
tant cenam ſunt qui receperunt alia dogmata diui
nitatis· nec experti ſunt verbum qḋ poſſidebunt Is
autem qui quinq paria boum emit· eſt qui naturaꝫ
intellectualem cōtemnit ⁊ ſenſibilia ſequiē· Vnde in
corpoream naturā comp̄hendere non poteſt· qui aē
vxorem duxit· eſt qui coniunctus ē carni· voluptatū
magis amator q̄ꝫ dei ¶ Ambroſ· vel tria genera ho
minū a conſortio illius cene eſtimemus excludi genti
lium· iudeorum ⁊ hereticoꝝ iudei corporali miſterio
iuga ſibi legis imponūt· Quinqꝫ autem iuga ſunt
verboꝝ decem· vel quinqꝫ libri veteris legis At vo
hereſis velut eua feminco rigore fidei temptat affe
ctum Et apoſtolus dicit auariciā eſſe fugiendam· ne
impediti more gentili ad regnum xp̄i peruenire ne
queamus Ergo ⁊ ille qui villam emit· alienus a re
gno eſt Et ille qui iugum pot⁹ legis q̄ꝫ grē mun⁹
elegit Et ille qui ꝓpter ſe ducendam excuſat vxo
rem Sequitur Et reuerſus ſeruus nūciauit hec do
mino ſuo ¶ Aug· v· ſr̄ gn̄· ad lrāꝫ Nō ꝓpē inferiorū
ſcientiam deus nuncijs īdiget quaſi per eos fiat ſci
entior ſed nouit omnia ſtabiliter atq incōmutabiliē
Habet aūt nūcios ꝓpter nos ⁊ ꝓpter ipſos· quia illo
mō deo parere ⁊ aſſiſtere· vt eū de inferioribꝫ conſu
lant· eiuſq ſupmis iuſſis obtemperēt· bonum eſt eis
in ordine ꝓprie nature ¶ Ciril· Judeoꝝ aūt primati
bus vocationem renuentibꝫ ſicut ipſi dicebant· nūqd
aliquis principum credidit i eum· Indignatus eſt
paterfamilias quaſi eis dignis indignatiōe ⁊ ira. vn̄
ſequiē· tunc irat⁹ paterfamilias ¶ Baſi· Nō ꝙ ire
paſſio diuine ſubſtātie accidat· ſed talis opatio que
in nobis ab ira fit· dei ira ⁊ indignatio diciē ¶ Ciril
Sic ergo indignatus diciē paterfamilias i principes
iudeorum ⁊ vocati ſunt loco eoꝝ· qui erant de multi
tudine iudeorum fragilem ⁊ impotentem mētem ha

bentes ſloquente eīn petro primo quidem tria milia
deinde qn̄q milia crediderūt ⁊ poſtmodum plurim⁹
populus· vn̄ ſeqē Dixit ſuo ſuo Exi cito i pla· ⁊ vi
cos ciui· ⁊ pau· ac debi· cecos ⁊ clau· itroduc huc·
¶ Ambro· Inuitat aūt pauperes debiles ⁊ cecos· vt
oñdaē ꝙ nullum debilitas corporis excludit a rēgno
rariuſq delinquat· cui deſit illecebra peccandi Vt ꝙ
infirmitas peccatoꝝ ꝑ miſericordiam dn̄i remittaē
vnd̄ mittit ad plateas vt d̄ latioribꝫ vicijs ad angu
ſtam venirent viam ¶ Grego· i omelia· Quia ergo
venire ſupbi renuunt pauperes eliguntur· Dicūtur
enim debiles qui iudicio ſuo apud ſemetipſos īfirmi
ſunt· Nam paupes ⁊ quaſi fortes ſunt qui poſiti in
paupertate ſupbiunt Ceci ſunt· qui nullius ingenij
lum̄ hn̄t Claudi ſunt qui rectos greſſ⁹ īopatione nō
habent· Sed dum hoꝝ vicia in mēbroꝝ debilitate ſi
gnificanē· ſicut illi peccōres fuerunt· q̄ vocati venire
noluerunt· ita hi q̄ꝫ qui inuitanē ⁊ veniunt· ſed pec
catores ſupbi reſpuuntur· humiles eliguntē· Hos
itaq elegit deus quos deſpicit mūdus· quia pleruq
ipſa deſpectio hoīem reuocat ad ſemetipm̄ Et tanto
celerius vocem dei aliqui audiunt· quāto in hoc mū
do non habent vnde delectēē Qui ergo de vicis ⁊ pla
teis ad cenā quoſdā dn̄s vocat· illum populum deſig
nat qui tenere legis vrbanam cōuerſationem noue
rat Sed multitudo q̄ ex iſrael populo credidit· lecū
ſupni cōuiuij nō impleuit vnd̄ ſequiē Et ait ſeru⁹
Dn̄e factū ē vt imperaſti ⁊ adhuc locus ē Intrant· n̄
iam frequētia iudeoꝝ· ſꝫ adhuc locus vacat i regno
vbi ſuſcipi debeat numeroſitas gentiū· vnd̄ ſubdiē·
Et ait domin⁹ ſuo Exi i vias ⁊ ſepes ⁊ cōpelle in
trare vt impleaē domus mea Cū cōuiuas ſuos colli
gi ex vijs ⁊ ſepibꝫ p̄cipit· agreſtem populū· i· gent
lem q̄rit ¶ Amb· vē mittit ad uias ⁊ circa ſepes· q̄a
hi apti ſūt i rēgno celoꝝ q̄ nullius p̄ſentiū cupiditatibꝫ
occupati ad futura feſtināt i q̄dam bono voluntatis
tramite ɔſtituti ⁊ q̄ mō ſepis q̄ ab iculos cēta ſecer
nat ⁊ icurſus arceat beſtiarū norint bona malaq di
ſtinguere ⁊ aduſus temptamēta neqcie ſpūtalis fi
dei munimē obtēdere ¶ Aug· d̄ ver· do· vē venerūt
de plateis ⁊ vicis gētes· veniāt de ſepibꝫ heretici·
Nā ſepes q̄ ɔſtruūt· diuiſiōes querūt abſtrahanē a
ſepibꝫ· euellāē a ſpinis· ſꝫ cogi nolūt· voluntate īquit
nr̄a itrem⁹ nō hoc dn̄s imperauit coge iqt itrare fo
ris inueniaē neceſſitas naſciē īn̄ voluntas ¶ Greg·
i ome· q̄ g⁹ h⁹ mūdi aduerſitatibꝫ fracti a dei amore
redeūt cōpelluēē ītrare· ſꝫ valde tremēda ē ſn̄ia q̄ ſub
inferē· dico autem vobis ꝙ nemo viroꝝ illoꝝ q̄ vo
cati ſunt· Guſtabit cenam meam Nemo ergo con
temnat· ne dum vocatus excuſat cum voluntatem
habuerit· intrare non valeat·

¶ Ibant aūt turbe multe cum eo ⁊ cōuer
ſus dixit ad illos· ſi q̄s veit ad me ⁊ n̄ odit
p̄rē ſuū ⁊ matrē ⁊ vxorē ⁊ filios ⁊ fratres
⁊ ſorores adhuc aūt ⁊ animam ſuā non po
teſt meus eſſe diſcipulus Et qui n̄ baiolat
crucem ſuam ⁊ venit poſt me non pt̄ meus
eſſe diſcipulus·

¶ Greg. in omel. Ad audita celeſtia p̄mia iardeſcit
animus. Jamq; illic cupit aſſiſtere. vbi ſe ſperat ſine
fine gaudere. Sed ad magna p̄mia perueniri non po
teſt. niſi per magnos labores. vnde dicit̄. Jbant aūt
turbe multe cum eo. ⁊ cōuerſus dixit ad illos. Si q̇s
venit ad me ⁊ non odit patrē ſuū ⁊ matrem ⁊ vxo
rem ⁊ filios ⁊ fratres ⁊ ſorores adhuc aūt ⁊ aīam
ſuam. nō poteſt meus eſſe diſcipul⁹ ¶ Theo. Quia
eñ multi ꝯcomitabant̄ ipſū nō ex toto affectu. ſed te
pide ſequebant̄. oſtendit qualez deceat eſſe ſuū diſci
pulum ¶ Grego. in omel. Sed ꝑ cōtari libet quo
modo parētes ⁊ carnaliter ꝓpiquos p̄cipimur odiſ
ſe. qui iubemur ⁊ inimicos diligere. Sed ſi vim pre
cepti perpendimus. vtrūq; agere per diſcretionē va
lemus. ut eos qui nobis carnis cognatione coniuncti
ſūt. ⁊ quos proximos nouimus diligam⁹. Et quos
aduerſarios in via dī patimur. odiēdo. ⁊ fugiēdo neſci
amus. Quaſi eñ per odium diligit̄. qui carnaliter
ſapiens dum praua nobis ingerit. nō auditur.
¶ Ambroſi. Etenim ſi ꝓpter te domin⁹ ſue renunci
at matri dicens. Que eſt mater mea ⁊ qui frēs mei
cur tu domino tuo cupias anteferri. Sed neq; igno
rare naturā neq; ſeruire dominus iubet. ſed ita indul
gere nature vt venereris auctorem. Nec a dō parē
tum amore deſiſtas ¶ Grego. in omel. Vt aūt dñs ō
mōſtraret hoc erga proximos odium non de affectio
ne procedere. ſed de caritate. addidit dicēs. Adhuc aūt
⁊ animam ſuā. Conſtat ergo quia amando debet odiſ
ſe proximum qui ſic eum odit. ſicut ſemetipſum. Tūc
enim bene animam noſtram odimus cum eius carna
libus deſiderijs non acquieſcim⁹. cum eius appetitū
frangimus. eius voluntatibus reluctamur. Que g⁹
contēpta ad melius ducit̄. quaſi ꝑ odium amat̄.
¶ Cirl. Non eſt aūt fugienda vita qua in corpore
viuit̄. ſ; ſeruanda ſicut ⁊ paulus ſeruauit. vt xp̄m
adhuc viuens in corpore prediceret. Sed vbi oporte
bat vitam contemnere ut curſum ꝯſūmaret. nec aīam
precioſam ſibi eſſe fatetur. ¶ Grego. i omel. Hoc
aūt aīe odiū qualiter exhiberi debeat. manifeſtat ſub
dens. Qui nō baiulat crucem ſuam ⁊ venit poſt me
non poteſt meus eſſe diſcipulus ¶ Criſ. Non autē
hoc dicit ut trabem ſup humeros apponamus. ſed
vt ſemꝑ mortem pre oculis nr̄is habeamus. ſicut ⁊
paulus moriebatur quotidie. ⁊ mortem cōtemnebat
¶ Baſilius. Crucem etiam tollens. mortem dñi an
nunciabat dicens. mihi mundus crucifixus ē. ⁊ ego
mundo. quod etiam nos in ipſo baptiſmate anticipa
mus vbi vetus homo noſter crucifix⁹ eſt. vt dīſtru
atur corpus peccati ¶ Grego. i omel. Vel q; crux
a cruciatu dicit̄. Duobus modis crucem domini ba
iulam⁹. cum aut ꝑ abſtinentiā carnis affligim⁹. aut
ꝑ cōpaſſionē ꝓximi neceſſitatē illius noſtram puta
mus. Sed quia nōnulli carnis abſtinētiam non pro
deo ſ; ꝓ inani gloria exhibent. ⁊ ꝯpaſſionē ꝓxio nō
ſpiritaliter ſed carnaliter impendūt. Recte additur
⁊ venit poſt me. Baiulare eñ crucem ⁊ poſt domi
num ire. eſt vel carnis abſtinētiam vel compaſſionē
proximorum pro ſtudio eterne intentionis exhibere

¶ Quis enim ex vobis volens turrez edi
ficarē. nonne prius ſedens computat ſump
tus qui neceſſarij ſunt. ſi habeat ad perfici
endum ne poſteaq̄ poſuerit fundamentum
⁊ non potuerit perficere. omnes qui vide
rint incipiant illudere ei dicentes quia hic
homo cepit edificare ⁊ non potuit cōſuma
re. Aut quis rex iturus cōmittere bellum
aduerſus alium regem nonne ſedens prius
cogitat ſi poſſit cum decem milibus occur
rere ei qui cum. xx. milibus venit ad ſe. Ali
oquin adhuc illo longe agente legacionez
mitens rogat ea que pacis ſunt. Sic ergo
omnis ex vobis qui non renunciat omnib;
que poſſidet nō poteſt meus eſſe diſcipulus

¶ Grego. i ome. Quia ſublimia precepta data ſūt
protinus comparatio edificande ſublimitatis adiun
gitur. cum. dicit̄. Quis enim ex vobis volens turrē
edificare nōne prius ſedens computat ſumptus qui
neceſſarij ſunt. Si habeat ad perficiendū. Omne eñ
quod agimus. preuenire ꝑ ſtudium conſiderationis
debemus. Si igitur humilitatis turrim conſtruere
cupimus. prius nos preparare ad aduerſa huius ſe
culi debemus ¶ Baſilius. Vel turris eſt alta ſpecula
ad cuſtodiam ciuitatis ⁊ preceptionem hoſtiliū occur
ſuum apta. Ad huius inſtar nobis datus eſt intelle
ctus ꝯſeruatiuus bonoꝝ p̄meditatiuus ꝯtrarioꝝ. Ad
huius edificationem p̄cipit dñs nos ſedentes ponere
calculum ſi ſuppetat facultas ad finem ¶ Gregori.
niſenus. Jnſiſtendum eſt eñ ut cuiuſlibet ardui pro
poſiti terminus attingatur varijs augmentis māda
torum dei conſūmando op⁹ diuinū. Nam neq; lapis
vnus eſt tota turris fabrica. neq; vnicum mādatum
ducit ad aīe ꝑfectionem ſed fundamētū oportet ſub
ſiſtere. ⁊ ſm ap̄lm inſup aparatus ē auri ⁊ argēti
⁊ precioſoꝝ lapidum apponendus. Vnō ſubdit̄. Ne
poſteaq̄ poſu. fun. ⁊ nō po. ꝑficere. omnes qui vi
derint. in. illu. ei dicētes. Quia hic hō cepit edi. ⁊ n̄
po. conſūmare ¶ Theo. Nos enim debem⁹ ponere
fundamentum. id eſt ſequi xp̄i imitatiōē. ⁊ finē non im
ponere. ſicut illi ō quib; iohēs dicit q̄ multi ex diſci
pulis eius abierunt retrorſum. vel fundamentum
intellige doctrinalem ſmonē puta de abſtinētia. op⁹
ē igitur p̄dicto fundamento operationis edificium. vt
ꝑficiatur nobis turris forti. ūdinis a facie inimici.
alioq̄n deridet̄ hō a videntib; eū tā hoib; q̄ demōib;
¶ Greg. i ome. i bonis. n. opatōib; iſtentis niſi ꝯ ma
lignos ſpūs ſollicite vigilem⁹. ipſos irriſores patimur
quos ad malum ꝑſuaſores habemus. Sed ex mīo ā
ad maius ſimilitudo ſubdit̄. ut ex rebus minimis ma
iora penſent̄. Nā ſequit̄. Aut q̄s rex itu. cōmittere
bel. aduer. alium regē. nonne prius ſedens co. ſi poſ
ſit cum decem mi. occurrere ei qui cum. xx. milibus
venit ad ſe ¶ Ciril. Jncumbit eñ nobis preliū con
tra ſpiritalia nequicie celeſtibus. Vrget autem
nos ⁊ aliorum hoſtium multitudo carnale flagicium
lex ſeuiens in mēbris nr̄is ⁊ varie paſſiones hoc ē

dira hoſtium multitudo ¶ Aug· de que· euã· Vel de
cemmilia preliaturi cum rege qui habet vigintimi
lia· ſignificat ſimplicitatem xpiam hoīs dimicaturi
cū duplicitate diaboli ¶ Theo· Eſt aūt rex peccatū
regnās ī nr̄o mortali corpore· ſ; ⁊ noſter intellect⁹
creatus eſt rex· ergo ſi repugnare velit peccato·
toto aīo cogitet ſecum Nam demones ſunt peccati
ſatellites qui videnť vigintimiliū numero precellere
decē milia nr̄m quia cū ī corporei ſint nobis compa
rati corporis multo maiorē fortitudinē habere cen
ſenť ¶ Aug· de que· euā· Sicut aūt de turri ñ pfecta
p obprobrium deterruit dicentiū· q̄a hic homo cep̄t
edificare· ⁊ non potuit conſūmare Sic in rege cū
quo dimicandū ē· ipſam pacem accuſauit cum ſubdit
Alioquin adhuc illo longe agente legatiōem mittēs
rogat ea que pacis ſunt Significat etiam mīas im
minentium temptationū a diabolo nō ſuſtinere eos q̄
qui renūciant omnib⁹ que poſſident· ⁊ pacem cū eo
facere conſentiendo illi ad cōmittendum peccata·

¶ Grego· vel aliter ī illo tremēdo examine cū rege
nr̄o ex quo ad iudiciū nō venimus decē milia q̄ppe
ad viginti milia ſimplum ad duplū ſunt Cum duplo
ergo exercitu ɔtra ſimpliū venit· quia nos vix ī ſo
lo ope preparatos· ſimul ꝺ ope ⁊ cogitatione diſcutit
Dum ergo adhuc longe ē· quia adhuc pñs p iudiciū
ñ uidetimicet⁹ ad eū legationū lacrimas nr̄as· miſe
ricordie opa hoſtias prepationis· hec ē nr̄a legatio
que regem venientem placat ¶ Auguſtinus· Quo
aūt pertineant iſte ſimilitudines ip̄a ɔcluſione ſatis ape
ruit dicens· Sic ergo oīs ex vobis qui nō renūcia
ūit oīb⁹ que poſſidet nō poteſt meus eſſe diſcipulus
Itaq3 ſūptus ad turrē edificandā ⁊ valentia decem
miliū aduſus regē q̄ viginti milia habet· nihil aliud
ē q̄3 vt renunciet vnuſq̄ſq3 oībus que ſunt eius·
Prelocutio aūt ſupior cū extrema locutiōe ɔcordat
In eo enim q̄ quis ꝛnūciet omnib⁹ que ſunt eius· et
i⁹ ɔtinetť vt oderit patrem ſuū· aut matrē ⁊ vxorē
⁊ filios ⁊ fratres ⁊ ſorores· adhuc ⁊ animā ſuam·
Omnia eñ hec propria alicui⁹ ſunt· que plerūq3 im
plicant ⁊ impediūt ad obtinenda nō iſta ꝓpria tem
poraliter trāſitura· ſed īeternū māſura cōmunia·

¶ Baſi· Eſt aūt intentio dñi p exempla p̄dicta· non
vtiq3 prebere poteſtatem eius diſcipulū fieri vel nō
fieri ſicut licet· vel nō inchoare fundamentū· vel tra
ctare pacē· ſ; oñdere impoſſibilitatem diuini benepla
citi obſuandi inter diſtrahentia aīam· inter que peri
clitať facta venalis ab aſtucijs demonis ¶ Beda Di
ſtat aūt inter renūciare omnib⁹ ⁊ relinquere omnia
Paucoꝝ eñ pfectoꝝ ē relinq̄re oīa hoc ē curas mū
di poſtponere· Cunctoꝝ aūt fideliū ē renūciare oī
bus· hoc ē ſic tenere que mundi ſūt vt tñ p ea nō te
neantur in mundo·

¶ Bonū ē ſal· Si aūt ſal q̄3 euanuerit in quo
condietur neq3 in terrā neq3 in ſterquiliniū
vtile eſt· ſed foras mittetur Qui habet au
res audiendi audiat·

¶ Beda· Dixerat ſupius turrem uirtutū nonſolū
ɔſumandā· ſed etiā inchoandā ad qđ ptinet qđ dicit
Bonū ē ſal· bonū· n· ē ſale ſapientie ſpiritalis cordis
arcana condire imo cū apľis ſal terre fieri ¶ Euſeb

Sal eñ ſm ſubſtantiā q̄dem ex aqua ɔſtat ⁊ ſpū mo
dicū quid terreſtritatis participās Deſiccat aūt flui
dam naturā corruptoꝝ corpoꝝ· ut mortua corpora
conſeruet· Merito igiť diſcipulos ſuos cōparat ſali
eo q̄ ipi regenerati ſunt p aquā ⁊ ſpm Cuq3 toti ſpi
ritaliter viuerent ⁊ nō ſm carnem· admodum ſalis
corruptam vitam hoīm in terra degentiū conuerte
bant· ⁊ uirtuoſa uita ſuos ſequaces oblectando con
diebant ¶ Theo· Nonſolum aūt eos qui donati ſūt
magiſtrali gr̄a ſ; etiā idiotas expoſcit ad modum ſa
lis fieri vtiles proximis Si vo qui futurus ē aliq̄s
fiat reprob⁹· iuuari nō poterit Vnđ ſequiť Si aūt ſal
euanuerit ī q̄ cōdi· ¶ Beđ· Q· đ· ſi quis ſemel cōdi
mento veritatis illumiatus ad apoſtaſiā redierit· q̄
alio doctore corrigeť qui· ſ· eā quā ipe guſtauit ſapi
entie dulcedinē· vel aduerſis ſeculi pterritus vl ille
cebris illectus abiecit· vnđ ſeq̄ť· Neq3 in ter neq3 in
ſter· vti· ē ſ; fo· mit· Sal· n· ad condiēdos cibos car
neſq3 ſiccādas valere deſierit· nulli iā uſui apťū erit·
neq3 enim in terrā vtile ē· Cui⁹ ī iectu germinare p
hibeť· neq3 ī ſterq̄liniū agriculť profuturū· Sic qui
poſt agnitionē veritatis retrocedit· neq3 ipe fructū
boni opis ferre· neq3 alios excolere valet· ſed foras
mittendus ē· hoc eſt ab eccleſie vnitate ſecernēdus·
¶ Theo· Vel q̄a ſermo pabolicus ⁊ obſcurus erat
excitās dñs auditores· ne qualitercūq3 acciperent qđ
dictū ē de ſale· ſubdit Qui hȝ au· aud· au· ħ ē ſi cui ſa
piētia ineſt intelligat· Aures· n· hic ɔgnoſcitiuā vim
aīe ⁊ aptitudinē intelligēdi accipe debem⁹ ¶ Be· Au
diat eē nō ɔtēnēdo· ſ; obediēdo ⁊ faciēdo q̄ didicit

Capitulum decimumquintum

Erāt aūt appropinq̄ntes ei publi
cani ⁊ peccores ut audirent illū
Et murmurabāt phariſei ⁊ ſcri
be dicētes· q; hic peccores recipit
⁊ māducat cū ill' ⁊ ait ad illos pabolā iſtā di
cēs q̄s ex uobis hō q̄ hȝ cētū oues ⁊ ſi pdid
it vnā ex ill' nōne dimittit nōagita noue ī
deſerto ⁊ vadit ad illā q̄ pierat donec iueniat
illā· ⁊ cū iuenit illā īpoit ī humero ſuos gau
dēs Et veniēs domum conuocat amicos ⁊
vicinos dicens illis Congratulamini michi
quia inueni ouem meā que pierat Dico vo
bis q̄ ita gaudium erit in celo ſup̄ vno pec
catore pñitēciā agēte q̄3 ſup nonagita nouē
iuſtis qui ñ indigēt pñitēcia·

¶ Am· Dixeras ī ſupiorib⁹ ſectanib⁹ occupatōib⁹
ñ teneri· caduca ñ pferre ppetuis· ſ; q̄a fragilitas hu
mana firmū neq̄t ī tāto ſeculi lubrico tenere veſtigiū·
eē aduſus errorē remedia tibi bon⁹ medic⁹ ꝺmōſtra
uit ſpez veie iudex miſicors ñ negauit· vñ ſubdiť·
erāt aūt ap ei· pu· ⁊ pe· ut au· eū ¶ Cĥo· ꝛ· q̄ publica
exigūt vectigalia vl ɔducūt ⁊ q̄ luc̄ ſecli p negocia
ſectāť ¶ Tho· Hoc eñ exeqbať c⁹ cā carnē ſuſcepat
admittēs peccores· ſicut medicus egrotantes· ſ; phi
ſei vo criminoſi huic pietati murmurare ꝛpellabāt

Vñ ſeqˀ Et mur. pha. ⁊ ſcri. di. q̄a h̄ pec. rec. ⁊ mā
ducat ¶ Greg. in omel. Ex q̄ re colligit̄ quia vera iu
ſticia compaſſionem habet. falſa dedignationē q̄ʒuis
⁊ iuſti ſoleant recte peccatoribus indignari. Sed
aliud ē qḋ agitur typo ſupbie. aliud qḋ zelo diſcipli
ne. quia iuſti ⁊ ſi foris increpationes ꝑ diſciplinam
exaggerant intus tamen dulcedinem per caritatem
ſeruant Preponūt ſibi in animo ipſos plerūq; quos
corrigunt. qḋ agentes ꝑ diſciplinam ſubditos ⁊ per
humilitatem cuſtodiūt ſemetipſos At contra hi qui
de falſa iuſticia ſupbire ſolent. ceteroſq; deſpiciūt. nul
la infirmantibus miſericordia condeſcendunt Et quo ſe
peccatores eſſe non credunt. eo deterius peccatores
fiunt. de quoꝝ numero pharisei erant qui diiudicantes
dñm ꝙ peccatores ſuſciperet. arenti corde ipſum
fontem miſericordie reprehendebāt Sed quia egri
erant ita ut egros ſe eſſe neſcirent quatin⁹ qḋ erāt
agnoſcerent. celeſtis medicus blandis eos fomentis
curat Sequitur eñi Et ait ad illos parabolam iſtā
dicens Quis ex voƀ hō̄ ſimilitudinē dedit. quā ⁊ in
ſe hō̄ recognoſceret. ⁊ tamē ad auctorē hoīm perti
neret Quia eñi centenarius perfectus ē numerus.
ipſe centum oues habuit cum ſanctoꝝ angeloꝝ ⁊ ho
minum naturam poſſedit. Vñ ſubdit Qui habet cē
tum oues ¶ Ciril. Hinc percipe latitudinē regni ſal
uatoris noſtri Dicit enim oues eſſe centum referēs
numerū ſubiectaꝝ ſibi rationaliū naturaꝝ. ad integrā
multitudinem Eſt eñi centenarius numerus pfect⁹
ex decem decadibꝰ conſtitutus Sed ex his vna ob
errauit ſcilicet genus humanū qḋ terrā colit ¶ Am
broſ. Diues paſtor cuius oīs nos centeſima portio
ſumus. vnḋ ſequit̄ Et ſi perdiderit vnam ex illis.
¶ Greg. Vna ouis tunc periit. quādo peccando hō̄
paſcua vite reliquit In deſerto autem nonagintano
uem remanſerant q̄a rationalis creature numerus.
angeloꝝ videlicet ⁊ hoīm que ad videndum deū con
dita fuerat. pereunte homine erat imminutus. vñ ſe
quitur Nonne dimittit nonagintanouem ī deſerto
Quia ſcilicet angelorum choros reliquit ī celo. tūc
aūt hō̄ celum deſeruit. cum peccauit. Et ut pfecta
ſūma ouiū integraretur ī celo. homo pditus quere
batur in terra. vnḋ ſequitur Et vadit ad illam que
perierat donec inueniat illam ¶ Ciril. Nunquid aūt
igitur ī reliquas motus eſt pietate nūius⁹ nequaq̄ʒ
Sunt eñi ille in tuto circūſepiente illas potentiſſia
dextera. ſʒ magis oportebat miſereri pereuntis. ne im
pfecta videretur reſidua multitudo. Vna eñi redu
cta ſortitur centenarius ꝓpriam ſpeciē. ¶ Aug⁹. de
que. euā. Vel illas nonagintanouem dixit quas reli
quit in deſerto. ſupbos ſignificans tāq̄ʒ ſollicitudinē
gerentes in aīo. dum ſolos ſe videri volunt. quibus
ad pfectionem vnitas deeſt. Cum eñi quiſq; a vera
vnitate diuellitur. ſupbe diuellitur. ſue quippe po
teſtatis eē cupiēs nō ſequit̄ vnum qḋ deus eſt Vñ
aūt deputat omnes ꝑ penitentiam recōciliatos que
humilitate obtinetur ¶ Greg. miſenus. Cum aūt pa
ſtor inueniſſet ouē. non puniuit. nō duxit ad gregē
vrgendo ſʒ ſupponens humero ⁊ portās clementer
annumerauit gregi. Vnḋ ſequitur. Et cum inuene
rit eā. ipo. in hume. ſuos gaudens. ¶ Greg. in ho.

ouē humeris ſuis īpoſuit. q̄a humanā naturā ſuſci
piens peccata nr̄a ipſe portauit Inuenta autem oue
ad domum redit. quia paſtor noſter reparato homi
ne ad regnum celeſte rediit. Vnḋ ſequit̄ Et veniēs
domū conuocat amicos ⁊ vicinos dicens illis. Con
gratulamini mihi q̄a inueni ouem meā que perierat
amicos ⁊ vicinos vocat angelorū choros. qui ami
ci eius ſunt. quia volūtatem eius continue in ſua ſta
bilitate cuſtodiunt. Vicini q̄ʒ eius ſunt quia clari
tate viſionis illius ſua aſſiduitate perfruūtur.
¶ Theo. Supne igitur uirtutes oues dicūtur in
eo ꝙ oīs natura creata reſpectu dei beſtialis eſt. In
eo vero ꝙ rationales. amici ⁊ vicini dicuntur.
¶ Greg. in omel. Et notandum ꝙ nō dicit Cōgra
tulamini inuente oui. ſʒ mihi. quia videlicet eius ē gau
dium vita nr̄a. ⁊ cum nos ad celum reducimur. ſo
lemnitatem leticie illius implemus ¶ Ambro. Angeli
autem quoniā ſūt rationales. non immerito hoīm re
demptione letantur. vnḋ ſequit̄. Dico vobis ꝙ ita
gaudiū erit in celo ſup vno peccatore penitentiā agē
te q̄ʒ ſupra nonagintanouem iuſtis qui non indigēt
penitentia ¶ Hoc proficiat ad incentiua probitatis ſi
vnuſquiſq; cōuerſionē ſuam gratam fore credat ce
tibus angelorum quoꝝ aut affectare patrociniū aut
vereri debet offenſam ¶ Greg. ī omel. Plus autem
de conuerſis peccatoribꝰ q̄ʒ de ſtantibus iuſtis ī celo
gaudium eſſe fatetur. quia plerūq; hi qui nullis ſe
oppreſſos peccatorum molibus ſciunt ſtant quidem
in via iuſticie. ſed tamen ad celeſtem patriam anxie
non anhelant. ⁊ plerūq; pigri remanent ad exercen
da bona ꝓpria. quia ſecuri ſibi ſunt ꝙ nulla commi
ſerint mala grauiora Aut cōtra nōnūq̄ʒ hi qui ſe ali
qua illicita egiſſe meminerūt. ex ipſo ſuo dolore cō
puncti ad amorem dei inardeſcūt Et quia errasse ſe
a deo conſiderāt. damna precedentia lucris ſequētibꝰ
recompenſant Maius ergo gaudiū fit in celo. quia
⁊ dux in prelio plus eum militem diligit qui poſt fu
gam reuerſus hoſtem fortiter premit. q̄ʒ eū q̄ nūq̄ʒ
terga prebuit aliquid fortiter fecit Sic agricola il
lam amplius terram amat. que poſt ſpinas vberes
fructus pfert q̄ʒ eam q̄ ⁊ nūq̄ʒ fertilem meſſem pro
ducit Sed inter hec ſciendum eſt quia ſunt plerīq;
iuſti in quorum vita tantum ē gaudium vt eis queli
bet peccatorum penitentia preponi nullaten⁹ poſſit.
hinc ergo colligendum quātum deo gaudium faciat
qñ humiliter plāgit iuſtus ſibi ī celo gaudium. quādo
hoc qḋ male geſſit ꝑ penitentiam damnat iniuſtus.

¶ Aut que mulier habens dragmas decē
ſi perdiderit dragmam vnam. nonne accen
dit lucernam et euertit domum ⁊ querit di
ligenter donec inueniat Et cum inuenerit
conuocat amicas ⁊ vicinas dicens Cōgra
tulamini mihi. quia inueni dragmam quā
perdideram. ita dico vobis quia gaudium
erit coram angelis dei ſuper vno peccatore
penitentiam agente.

¶ Cirillus Per p̄cedentem parabolam ī qua genus

humanum dicebatur ouis erratica docemur nos fo
re creatã ſublimis dei qui fecit nos ⁊ nõ ipſi nos cuius
paſcue oues ſumus ſubiungit ſecunda parabola qua
genus humanũ comparatur drachme q̃ periit Per
quã oſtendit nos ad ſimilitudinem ⁊ imaginẽ regiã
factos eſſe ſcʒ filmi dei Nã drachma nũmus ẽ impſ
ſam habens regiã figuram Unde dicit Aut que mu
lier hñs decem drachmas ¶ Greg· in ho· Qui ſigni
ficatur p paſtorẽ· ipſe per mulierẽ ipſe eñ deus ipſe ⁊
dei ſapiẽcia Angelorʒ autẽ ⁊ hoim naturam ad cog:
noſcendũ ſe dominus cõdidit ⁊ ad ſimilitudinẽ ſuã
creauit Decem ergo drachmas habuit quia nouem
ſũt ordines angelorʒ ſed vt cõpleretur electorũ nume
rus homo decimus ẽ creatus ¶ Aug· de que· euãge·
Uel i ix· drachmis ſicut i· xcix· ouib; ponit eorʒ ſig
nificationẽ qui de ſe preſumentes peccatoribus ad ſa
lutem redeuntibus ſe preponũt· vnã enim deeſt a no
uem vt decem ſint· ⁊ a nonagintanouem vt centum
ſint· cui vni deputat oĩs p pñiam reconciliatos ·
¶ Gre· i ho· ⁊ q̃a imago exprĩmit i drachma mlier
drachmã pdiderat quãdo hõ qui cõditus ad imaginẽ
dei fuerat· peccando a ſimilitudine ſui cõditoris receſ
ſit Et hec ẽ q̃d ſubdit Si pdiderit drachmã vnam
nonne accendit lucernã Accendit mulier lucernam
quia dei ſapientia apparuit i humãitate· lucerna q̃p
pe lumẽ i teſta ẽ lumẽ vo in teſta ẽ diuinitas in car
ne Accenſa aũt lucerna ſequit Et euertit domũ· q̃a
·ſ· mox vt eius diuinitas i carne claruit· oĩs ſe nr̃a
conſciẽcia cõcuſſit Qui euãgelii ſermo nõ diſcrepat
in eo q̃ in aliis codicib; legit emundat · quia praua
mẽs ſi nõ prius p̃ timore euertit ab aſſuetis viciis
nõ mundat Euerſa aũt domo inuenit drachma Se
quitur eñ Et querit diligẽter· donec inueniat quia
ſcʒ cũ pturbat conſciencia hoĩs· repat i hoĩe ſimili
tudo cõditoris ¶ Grego· nazan· Inuẽta aũt drach
ma celeſtes uirtutes facit participes gaudii quas mi
niſtras diſpenſationis fecit Und̃ ſequitur Et cum i
uenerit conuocat amicas ⁊ vicinas dicens· Congra
tulamĩ mihi quia inueni drachmam quã perdiderã·
¶ Grego· i omel· Supne eñ uirtutes tanto diuine
ſapientie iuxta ſunt· quãto ei p gr̃am continue viſio
nis appropinquãt ¶ Theo· vel amice ſũt vt exequẽ
tes voluntatem ipſius vicine vero vt incorporee ut
forte amice ipſius ſunt omnes ſupne virtutes· vici
ne vero ſunt ppinquiores ſcʒ throni ⁊ cherubim ⁊
ſeraphim ¶ Grego· miſe· Uel aliter hoc reor dominũ
nobis pponere in quiſitiõe perdite drachme quia nul
la nobis a ceteris virtutib; vtilitas prouenit quas
drachmas vocat· quãuis preſto ſint omnes· vna ſo
la deficiente anime viduate qua ſcilicet diuine ſimili
tudinis introrem ſortit Propter q̃d primo quidem iu
bet lucernã accendere ſcilicet verbum diuinũ· q̃d ab
ſcondita patefacit Uel forſan penitentie lampadem·
ſed in domo propria id eſt in ſeipſo ⁊ in ſua conſciẽ
tia oportet pquirere drachmã perditam id eſt regiã
imaginem que non penitus deperiit · ſed ⁊ tecta ſub
fimo· qui ſignificat carnis contagia quibus ſtudioſe
abſterſis et dilutis per ſolertiam vite · eluceſcet
quod queritur Unde oportet ipſam que inuenit gra
tulari· necnon ad participia gaudii vocare vicinas
id eſt contubernales uirtutes id eſt rationalem ⁊ cõ
cupiſcibilem ⁊ innatum iracũdie affectum Et ſi que
ſint tales vires circa animã conſiderate quas docet
gaudere i domino Deinde concludens parabolã ſub
dit· ita dico vob̃ · gaudiũ erit angelis dei ſuper vno
peccatore penitentiam agente. ¶ Grego· i omelia·
Penitentiã agere eſt preterita mala plangere ⁊ plã
genda non perpetrare Nam qui ſic alia deplorat ut
tamen alia cõmittat· adhuc penitentiam agere aut
ignorat aut diſſimulat Cogitandum etiam ẽ· ut per
hoc conditori ſuo ſatiſfaciat vt qui commiſit prohi
bita ſibi abſcindere debeat etiam conceſſa ⁊ ſe repre
hendat in minimis· qui ſe meminit in maximis deli
quiſſe·

¶ Ait autem homo quidaʒ habuit duos fi
lios ⁊ dixit adoleſcentior ex illis patri Pa
ter da mihi portionem ſubſtantie que me cõ
tingit Et diuiſit illi ſubſtanciam ⁊ non poſt
multos dies adoleſcentior filius congrega
tis omnibus peregre profectus eſt in regi
onem longinquam ⁊ ibi diſſipauit ſubſtan
ciam ſuam viuendo luxurioſe ⁊ poſtq̃ oĩa
cõſumaſſet. facta eſt fames valida i regiõe
illa ⁊ ipſe cepit egere. Et abiit ⁊ adheſit
vni ciuium regionis illius. ⁊ miſit illum in
villam ſuam vt paſceret porcos ⁊ cupiebat
implere ventrem ſuum d̃ ſiliquis quas por
ci manducabant ⁊ nemo illi dabat·

¶ Ambroſius Tres ex ordine lucas parabolas po
ſuit · Ouis perierat ⁊ inuenta eſt Drachma peri
rat ⁊ inuenta eſt · Filius qui erat mortuus re
uixit vt triplici remedio prouocati vulnera noſtra
curemus chriſtus vt paſtor te ſuo corpore vehit· q̃
rit ut mater eccleſia· recipit deus pater prima miſe
ricordia· ſecunda ſuffragio· tercia rcõſilio ¶ Cri.
Eſt etiam inter parabolas ſupradictas rado diſtin
ctionis ſecundum perſonas vel mentes peccantium:
ut pater filium recipiat penitentem qui arbitrii ſui
libertate vtitur ut rcognoſcat vñ ceciderit Paſtor
vero ouem errantem ⁊ non ſapientem reuertẽ req̃
rat ⁊ humeris ſuis referat· irrationabili animali in
prudentem hominem comparãs· qui alieno dolo cir
cũuẽtus errauerat ſic ouis Pñs gº pabola propo
nitur cum dicitur Ait autem Homo quidam habu
duos filios Sunt qui dicant de duobus filiis illis ſe
niorem angelos eſſe Iuniorem vero hominem po
nunt qui in longinquã pegrinatiõem abiens quãdo
in terram de celis ⁊ paradiſo cecidit ⁊ aptant conſe
quentia reſpicientes ad cauſam vel ſtatuʒ ade. Sed
hic ſenſus pius quidem videtur· neſcio tamen ſi ve
rus ſit · quia iunior filius ad penitentiam venit ſua
ſponte· recordatus preterite abundantie paterne ſui·

Dominus aūt veniens ad penitenciā vocauit hūanū
genus dum ſponte ſua regredi vnde ceciderat nō co
gitaret deinde ſenior filius in reditu ⁊ ſalute fratris
ſui triſtaē cum dominus dicat leticiam eſſe apud an
gelos ſup vno peccatore penitencia agēte ¶ Cirill.
Quidā vero ſeniorem filium dicūt ſignificari iſra
elē ſecundū carnem Per alium vero qui diſceſſit a
patre deſcribitur multitudo gentium ¶ Aug. de que
euan. Hic ergo homo habens duos filios. deus ha
bens duos populos intelligitē ⁊ tanq̄ duas ſtirpes
generis humani vnā eorum qui pmanſerūt i unius
dei cultu alterā eorū qui uſq ad colendum idola deſē
erūt deum ab ipſo ergo exordio creature mortalium
maior filius ad cultū vnius dei ptinet minor aūt pe
tit vt ſibi pars ſubſtātie que eū tangeret dareē a pa
tre. Vnd ſequitē Et dixit adoleſcentior ex illis patri
pater da michi porcionem ſubſtātie que me contigē
tanq̄ aīa poteſtate ſua delectata id qd illi ē uiuere i
intelligere meminiſſe vel igenio alacri excellere. petit
diuina ſibi munera hec aūt i poteſtate ſua accepit
p liberū arbitriū Vnde ſeqē Et diuiſit illi ſubſtāciā
¶ Theo. Hōis ſubā racionalitas ē quā comitaē li
bertas arbitrij. ⁊ ſimiliter q̄cumq dñs dedit nobis.
pro ſubſtācia noſtra putabitē. vt celum ⁊ terra. vni
uerſa creatura. lex ⁊ pphete ¶ Ambro. Vides aū q di
uinum patrimoniū petentib datur Nec putes cul
pam patris q adoleſcencioni dedit nulla dei regno i
firma etas Nec fides grauaē annis ipſe certe ſe iu
dicauit idoneum qui popoſcit Atq vtinā nō receſ
ſiſſet a patre impedimētum neſciſſet etatis Sequitē
enim ⁊ non poſt multos dies congregatis omnibus
adoleſcentior filius peregre pfectus ē in regionem
longinquam ¶ Criſ. Minor filius in regionem longi
quā pfectus eſt non localiē a deo decedens qui vbiq
eſt ſed affectu. fugit ei deum peccator vt a longiquo
ſtet ¶ Augu. de verbis do. Quiſquis ei ita vult eſſe
ſimilis deo. vt fortitudinem ſuam ad illum cuſtodiat
non ab illo recedat ei coherendo vt cuſtodiat ſimili
tudinē ⁊ imaginem ad quā factus eſt porro ſi puer
ſe vult imitari deum vt quō deus non habet a quo rē
gatur ſic ipſe velit ſua poteſtate vti ut nullo regente
viuat quid reſtat niſi vt recedens ab eius calore tor
peſcat recedens a veritate vaneſcat ¶ Augꝰ. de que
ſti. euange. Quod aū nō poſt multos dies dixit fac
tum vt cōgregatis omnib pegre pficiſcereē in re
gionem longīquā que eſt obliuio dei. hoc eſt quia nō
multo pꝰ inſtitutionē humani generis placuit anime
p liberū arbitrium ferre ſecum velut quandā potēti
am nature ſue ⁊ deſerere eū a quo condita eſt fidens
de viribus ſuis quas vires tanto conſumit citꝰ quā
to eum deſeruit a quo date ſūt Vn ſeqē ⁊ ibi diſſipa
uit ſubſtanciam ſuā viuēdo luxurioſe luxurioſā ve
ro vel pdigam vitā uocat amantē fundere atq ſpa
rgere pōpis exterioribus intus manentem cum ea
quiſq ſequitur que ad alia pcedunt ⁊ relīqt cum q
ſibi ē interior Vn ſeqē Et poſtq̄ cōſūmaſſet omnia
facta eſt fames magna in regione illa fames eſt indi
gentia verbi veritatis. ſequitur ⁊ ipſe cepit egere.
¶ Ambro. Merito egere cepit qui theſauros ſapi
encie ⁊ ſciencie dei diuiciarq celeſtium altitudinem

dereliquit Sequitē Et abijt ⁊ adheſit vni ciuium re
gionis illius ¶ Augꝰ. de que. euan. Vnus ciuium
regionis illius aliquis aerꝰ princeps ē ad maliciā
dyaboli pertinēs. cuꝰ villa eſt modus poteſtatis ipſi
us. de qua ſequitē Et miſit illum in villā ſuam vt pa
ſceret porcos porci ſunt i mundi ſpūs qui ſub ipo
erāt ¶ Beda Porcos aūt paſcere eſt ea quib imun
di ſpūs gaudent opari Sequitē ⁊ cupiebat implere
ventrem ſuum de ſiliquis quas porci manducabant.
¶ Ambro. Siliqua genus leguminis ē itus manis
foris mollis. quo corpꝰ non reficiē ſed impletur. vt
ſit magis oneri q̄ vſui ¶ Aug. de que. euange. Si
lique ergo qb porcos paſcebat ſeculares doctrine
ſūt ſteriles. uanitatē ſonātes de quib laudes idolo
rum fabularūq ad deos gencium ptinencium vario ſē
mōe atq carminib perſtrepant. quib demonia delec
tātur Vn cum iſte ſaciari cupiebat aliquid ſolidū ⁊
rectum qd ad beatam vitā ptineret inuenire volebat
in talib ⁊ non poterat Vn ſequitē ⁊ nemo illi dabat
¶ Cirill. Sed cum iudei multipliciē arguanē i ſacra
ſcriptura de multis criminibus quō populo illi cōue
nient verba maioris filij dicentis Ecce tot annis ſer
uio tibi ⁊ nunq̄ mādatū tuū preterini Eſt ergo hic
ſenſus parabole. arguētib eū phariſeis ⁊ ſcribis q
reciperet peccatores. pponit pſentem pabolam. in q
hominē vocat deū. qui pater eſt duoꝝ fratrū iuſtoꝝ
ſcilicet ⁊ peccatoꝝ. quoꝝ pmus gradus eſt iuſtoꝝ
ab īicio iuſticiā ſequenciū Secundus gradus eſt ho
minū p penitenciā ad iuſticiā reductoꝝ ¶ Baſilius.
Facit eciā ad auctoritatis conſiſtenciā magis animꝰ ſe
nilis ⁊ grauitas q̄ canicies capilloꝝ nec qui ſecun
dum etatē ē iuuenis icrepaē ſꝫ iuuenis morib q ſecū
dum paſſiones viuit ¶ Titus Abijt ergo adoleſcen
tior nondum adultus mente petitq a patre id qd ei
de hereditate cōtingit vt ſcilicet non ex neceſſitate
ſeruiat Sumus eñi aīalia racionalia liberū arbitriū
habentia ¶ Criſ. Dicit aūt ſcriptūa diuidere patrem
ex equo filijs duobus ſubſtāciam ſuā id ē ſcientiam
boni ⁊ mali que vere ⁊ ppetue ſunt opes bene vten
ti Que eñi ex deo eſt in pma natiuitate hominib ſū
ſtācia rationalis equaliē cunctis naſcentibus datur.
de ſubſequēti aūt conuerſatione vnuſquiſq plus aut
minus huius ſubſtātie poſſidere inuenitur dum vnꝰ
ea que ſuſcepit patris eſſe credēs quaſi pnā cuſto
dit alius ſicut pprie poſſeſſionis licentia diſſipādis
abutitur Oſtenditur aūt libertas arbitrij quia paē
qui neq diſcedere volētem retinuit. ne liberi arbitrij
auferat poteſtatem. neq manere cupiētem cogit ab
ſcedere Abijt aūt longe non locorum tranſlatione.
ſed mentis declinatione. vnde ſequitē Peregre profe
ctus eſt in regionē longinquam ¶ Ambro. Quid ei
longinquius ē q̄ a ſe recedere. nec regionib ſꝫ mori
bus ſeparari. Etenī qui ſe a xpo ſeparat. exul ē pa
trie ⁊ ciuis mūdi. Merito ergo prodegit pāmoniū
qui receſſit ab ecleſia ¶ Titus. vnde ⁊ demoniacus
ē prodigus diſſipans ſubſtanciam ſuam id ē intelle
ctum rectum. caſtimoniā documenta veritatis. noti
ciam genitoris memoriam creationis ſenſum ¶ Am
broſ. Facta ē autem in regione illa fames. non epu
larum. ſꝫ bonorum operum atq virtutum que ſunt

Miſerabiliora ieiunia· etenim qui recedit a verbo dei
eſurit· quia nō in ſolo pane viuit homo· ſed i oī vbo
dei Qui recedit a theſauro eget Egere ergo ideo ce
pit ⁊ famē pati· quia nihil prodige ſatis eſt voluta
ti Abijt itaqꝫ ⁊ adheſit vni ciuium Qui enim heret in
laqueo eſt· ⁊ videtur ciuis iſte princeps eſſe iſtius
mundi Deniqꝫ ad villam eius mittit· qui emit· qui
ſe excuſat a regno ¶ Beda In villa enim mitti ē ſub-
ſtantie mundalis cupiditate ſubiugari ¶ Ambroſ·
Paſcit aūt porcos illos in quos petit diabolus introi
re in ſordibus ac fetore viuentes ¶ Theo· Hos igit
paſcit· qui alios ꝑcellit i vitio· ut ſūt lenones archi
predones· archipublicani qui alijs ſunt doctores ope
rationis male ¶ Criſ· vel ſpiritalibꝫ deſtitutus operi
bus quaſi prudentia ⁊ intellectu porcos paſcere dici
tur· hoc eſt ſordidas ⁊ immūdas i anima ſua cogita
tiones nutrire· ⁊ edit eſcas irratiōabiles praue cō
uerſationis· dulces quidem egenti bonoꝝ· q̄ ſuaue
peruerſis videtur omne opꝰ carnee voluptatis· que
uirtutes anime penitus eneruat ⁊ perimit· huiuſmo
di cibos quaſi porcinos ⁊ male dulces id ē carnaliū
delectationum illecebras ſiliquaꝝ noīe ſcriptura dēſi
gnat ¶ Ambro· Cupiebat aūt ſiliquis ventrem im
plere ſuū· nec enī alia ē cura luxurioſis: niſi ut ven
trem ſuum impleant ¶ Theoph· Quibus nullꝰ dat
ſaturitatem malorum Diſtat enim a deo qui talibus
veſcitur· Demones autem ad hoc ſtudent· ne vnqꝫ
ſaturitas malorum proueniat· ¶ Gloſa· vel nēo illi
dabat quia cū diabolus aliquē ſuū facit· vltra ei abū
dantiam nō procurat· ſciens eum eſſe mortuum·

¶ In ſe autem reuerſus dixit Quāti mer
cenarij in domo patris mei abundāt pani
bus ego autem hic fame pereo Surgam ⁊
ibo ad patrem meum ⁊ dicam illi. pater pec
caui in celum ⁊ coram te ⁊ iam non ſum di
gnus vocari filius tuus fac me ſicut vnum
de mercenarijs tuis. Et ſurgens venit ad
patrem ſuum Cum autem adhuc longe eēt
vidit illum pater ipſius ⁊ miſericordia mo
tus eſt ⁊ occurrens cecidit ſupꝫ collum eius
⁊ oſculatus eſt eum Dixitqꝫ ei filiꝰ. pater
peccaui in celum ⁊ coram te. iam nō ſum di
gnus vocari filius tuus Dixit autē pater
ad ſeruos ſuos Cito proferte ſtolaꝫ primā
⁊ induite illum ⁊ date anulum in manū eiꝰ
⁊ calciamenta in pedes ⁊ adducite vituluꝫ
ſaginatum ⁊ occidite Et manducemus et
epulemur Quia hic filius meus mortuus
erat ⁊ reuixit. perierat ⁊ inuentus eſt Et
ceperūt epulari.

¶ Grego· miſenus Contempſerat patrem in primo
receſſu adoleſcentior filius ⁊ opes paternas profude
rat At vbi lapſu temporis eſt attritꝰ laboribus· dū
mercenarius fieret ⁊ eodem cum porcis pabulo pa
ſceretur redijt i domum paternā caſtigatꝰ· vnd dr
Ipſe autem in ſe reuerſus dixit Quāti mercenarij
in domo patris mei abundāt panibus· ego autem hic
fame pereo· ¶ Ambroſ· Bene in ſe reuertitur qui
a ſe receſſit· etenim qui ad deum regreditur ſe ſibi red
dit Et qui recedit a xp̄o ſe ſibi abdicat ¶ Aug· de q̄·
euā· In ſe autem reuerſus eſt cum ab eis que foris
ſecus fruſtra illiciunt ⁊ ſeducunt in conſcientie ſue i
teriora ſuam intentionem reduxit· ¶ Bedaſ· Eſt autē
ſm tres differentias obedientie diſcretio· Aut enim
metuentes ſupplicia declinamus a malo ⁊ ſumus in
diſpoſitione ſeruili· aut mercedis lucra venātes ex
eq̄mur que mādantꝰ mercenarijs aſſimulati· aut ipſi
gratia boni ⁊ dilectionis ad eum qui dedit legem ſer
uimus· ⁊ ſic diſpoſitionem redolemus filiorū ¶ Amb
Filius autem qui habet ſancti ſpiritus pignus i cor
de ſecularis mercedis lucra nō querit ſed ius ſeruat
heredis Sunt etiā mercenarij boni qui cōducuntur
ad vineam iſti non ſiliquis ſed panibus abundāt
¶ Auguſtinus de queſtioni euāgeliſtarū Unde aūt
hoc ſcire poterat in quo tanta erat obliuio dei ſicut
i omnibus idolatris fuit niſi quia iſta recogitatō reſi
piſcētis eſt cum euangelium ꝑdicaretur iā poterat
talis anima aduertere multos ꝑdicare veritatē in
quos quidā eſſent non ipſius amore veritatis ducti
ſed cupiditate comparandorum ſecularū cōmodorū
qui tamen non aliud annunciant ſicut heretici Unde
mercenarij recte appellantur In eadem quippe domo
eundem panem verbi tractātes non tamen in here
ditatem eternam vocati· ſed temporali merce cōdu
cti ¶ Criſ· Signanter autem ſubdidit Ego aūt hic
fame pereo quaſi diceret ego nō alienus ſed filius bo
ni patris ⁊ frater filij obſequentis Ego liber ⁊ ge
neroſus factus ſum miſerior mercenarius· a ſumma
celſitudine prime nobilitatis ad infimā humilitatem
delapſus ¶ Grego· miſenus· Non prius aūt redijt
ad priſtinam felicitatem· q̄ꝫ i ſe rediens ſentiret op
primentis erumne pn̄iam· ⁊ meditaretꝰ pnīe verba
que ſubduntꝰ· ſurgam· ¶ Aug· de que· euā· Quia ia
cebat· ⁊ ibo· quia longe aberat ad p̄rem meum· quia
ſub principe porcoꝝ erat Cetera vō ſunt penitentiā
meditantis i confeſſione peccati· nondum tamē agē
tis Non enī i im dicit patri· ſed dicturum ſe eſſe pro
mittit cum venerit Intelligas igit hoc nūc accipien
dum eſſe venire ad p̄rem i eccleſia conſtitui ꝑ fidē
vbi peccatoꝝ legitima ⁊ fructuoſa iam poſſit eſſe
confeſſio Dicit ergo dicturū ſe eſſe p̄ri ¶ Ambroſ·
Quā miſericors qui offenſus nec patrium nomē de
dignatur audire· Peccaui· hec ē prima cōfeſſio apꝰ
autorē nature· preſulem miſericordie· arbitrum cul
pe Sed ⁊ ſi deus nouit omnia· vocem tamē tue con
feſſionis expectat Ore enī cōfeſſio fit ad ſalutem q̄a
alleuiat pōdus erroris q̄ſqꝫ ipſe ſe onerat· ⁊ accuſan
tis excludit inuidiā Qui accuſatorē ꝑuenit confitē
do· fruſtra velis occultare· quē nihil fallit· ⁊ ſine pe
riculo prodas· qd̄ ſcias eſſe iā cognitū Cōfitere ma
gis ut interueniat ꝑ te xp̄s roget pro te eccleſia· illa
crimet pp̄ls· nec verearis· ne nō ipetres aduocatꝰ ſpō
det veniā patrōꝰ ꝑmittit grāꝫ recōciliatōꝫ tibi p̄tue
pietatis pollicetꝰ aſſertor· Subdit aūt· i celū ⁊ corā

¶ Crisſ. Dicens coram te. oſtendit hunc pr̄em deum
hunc intelligi. deus eīm ſolus conſpector eſt omniū
a quo nec in corde meditata peccata abſcondi p̄nt.
¶ Aug. de que. euā. Verum autem hoc ē peccatum
in celum qḋ ē coram te. ut celum appellauerit ipſam
ſublimitatem patris. an potius. peccaui in celum corā
ſanctis aīabꝰ. Corā te aūt in ip̄o penetrali conſciētie.
¶ Crisſ. Vel celum hoc loco intelligat̄. Qui eīm i ce
lum peccat. qḋ eſt ſupnum tamē viſibile elementū
ſ. ip̄ſe ē qui peccat in hoīem. quem ſuſcepit filius
dei pro ſalute nr̄a. ¶ Ambroſ. Vel peccato aīe cele
ſtia ſignificantur dona ſp̄ūs imminuta vel quia ab il
lius gremio matris iheruſalem q̄ eſt in celo nō opor
tuit recedere. Deiectus aūt ſe exaltare non debet. vn̄
ſubdit. Jam non ſum dignus vocari filius tuus. Et
ut merito ſue humilitatis poſſit attolli. ſubdit. Fac
me ſicut vnum de mercenarijs tuis. ¶ Beā. Ad filij
affectum qui omnia que patris ſunt. ſua eſſe ambi
git. aſpirare nequaq̄ preſumit. Sed mercēarij ſta
tum iam pro mercede ſeruiturus deſiderat. Verum
ut hunc quidem niſi paterna dignatione ſe mereri
poſſe atteſtatur. ¶ Grego. mīſenus. Nunc aūt filiū p
digum ſp̄āliter nobis deſcripſit. ut inſtruamur
nos qualiter debeamus cordis deplorare peccamina
¶ Crisſ. Qui poſtq̄ dixit. ibo ad patrem meū. q̄ ei
cuncta attulit bona non manſit. ſ; totum iter tranſi
uit. Seq̄it̄ eīm. Et ſurgens venit ad patrem ſuū.
Sic ⁊ nos faciamus. nec pigeat nos longitudīs vie
ſi ſtuduerimꝰ ſiet regreſſus celer ⁊ facil. Dūmō de
ſeramus peccatum qḋ nos a domo paterna reduxit.
Et aūt ⁊ pater redeuntibꝰ clemēs. Nam ſubditur
Cum aūt adhuc longe eſſet vidit illum pater ſuus
¶ Aug. de que. euā. Ante enim q̄ intelligeret deū
longe exiſtens. cum tamen iam pie quereret. vidit
illum pater ipſius. Impios eīm ⁊ ſupbos conuenien
ter non videre dicit̄ tanq̄ ante oculos non habens.
Ante oculos eīm haberi. nō niſi qui diligūt̄ dici ſolēt
¶ Crisſ. Senſit aūt pater penitenciā. nō expectauit
tempe confeſſionis verba. ſ; p̄uenit peticionē miſeri
corditer agens. vn̄ ſubdit̄. Et miſericordia motꝰ ē
¶ Grego. mīſenus. Confeſſionis meditatio placauit
patrem ut obuiam iret ei ⁊ oſcula collo conferret.
Seq̄it̄ eīm. Et occurrens cecidit ſup collum eius ⁊
oſculatus ē eum qḋ ſignificat rationale iugum hoīs
ei impoſitum. p euāgelicam traditionem qui abiecit
obſeruantiam legis. ¶ Crisſ. Quid enim eſt aliud q̄
occurrit. niſi quia nos peccatis impedientibꝰ nr̄a
uirtute ad deum puenire nō poteramus. Ipſe autē
potens ad inualidos puenire deſcendit. Oſculat̄ aūt
corp qḋ emiſſa de corde confeſſio penitentis exierat
quā pater letus excepit. ¶ Ambro. Occurrit igitur
tibi quia audit te intra mentis ſecreta tractantem.
Et cum adhuc longe ſis. occurrit ne quis impediat
Complectit̄ q̄. In occurſu eīm preſcencia eſt. in cō
plexu clemencia. ⁊ quaſi quodam patrij amoris affe
ctu ſupra collum cadit. ut iacentem erigat. ⁊ onera
tum peccatis atq; in terrena deflexum reflectat ad
celū. Malo ergo filius eſſe q̄ ouis. Ouis eīm̄ a paſto
re repit̄. a patre filius honoratur. ¶ Augꝰ. de que.
euā. Vel occurrens cecidit ſup collum eius. non n.
pater vnigenitum filium ſuū deſeruit. in quo vſq; i
noſtram longinquā peregrinationem cucurrit. q̄a deꝰ
erat i xp̄o mundū recōcilians ſibi. Cadere autem ſu
per collum eius ē humiliari in āplexū eius brachiū
ſuum. qḋ eſt dn̄s ih̄s xp̄s. Conſolari aūt verbo gr̄e
dei ad ſpem indulgencie peccatoꝝ. hoc eſt poſt longa
itinera remeantem mereri a pr̄e oſculum caritatis.
Incipit aūt iam conſtitutus in eccleſia peccata con
fiteri. Nec dicit oīa que dicturū ſe eſſe promiſerat
Sequitur eīm. Dixitq; filius ei. Pater peccaui in ce
lum ⁊ coram te. ⁊ iā non ſū dignus vocari filiꝰ tuꝰ
hoc eīm vult fieri p grām. quo ſe idignum p merita
fatetur. Non addit qḋ in illa meditatione dixerat
Fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis. Cum enim
panem non haberet. vel mercenarius eſſe cupiebat
qḋ poſt oſculum patris generoſiſſime iam dedigna
batur. ¶ Criſo. pater aūt ad filium ſermonem nō di
rigit. ſ; miſtris loquit̄. quia qui penitet orat; ſed re
ſponſum verbo non accipit. miſericordiam vero effi
cacter in effectu intuetur. Sequitur eīm. Dixit autē
pater ad ſeruos ſuos. Cito proferte ſtolam primam
⁊ induite illum. ¶ Theo. Seruos vel angelos intel
ligas ad miſtratorios ſp̄ūs vel ſacerdotes qui bap
tiſmate ⁊ verbo doctrine aīam veſtiunt ipſo xp̄o.
Quotq; eīm in xp̄o baptiſati ſumus xp̄m induimus
¶ Aug. de que. euā. Vel ſtola p̄ma eſt dignitas quā
pdidit adam. Serui qui eam proferunt. reconcilia
tionis predicatores. ¶ Ambro. vel ſtola eſt amictꝰ ſa
piencie quo nuda corporis apoſtoli tegunt. Accipiūt
aūt ſapientiam primā. Eſt enim ⁊ alia que miſteriū
neſcit. Annulus aūt ē ſincere fidei ſignaculum. ⁊ ex
preſſio veritatis de quo ſequit̄. Et date ei annulum
in manu eius. ¶ Beda. Id eſt in opatione ut p opa
fides clareſcat. ⁊ p fidem opa confirment̄. ¶ Aug. de
que. euā. Vel annulus in manu pignus ē ſp̄ūſancti
ꝓpter gr̄e participationem que digito bene ſignifica
tur. ¶ Crisſ. Vel iubet annulum dari ſiue ſignaculi
ſalutaris ſimbolum. ſeu magis deſpōſationis inſigne
⁊ nuptiarum pignus. quibꝰ xp̄s eccleſiam ſpōſat. cū
anima reſipiſcens p annulum fidei iungit̄. ¶ Aug. de
que. euā. Calciamēta aūt in pedes preparatio ē euā
geliſandi ad non tangenda terrena. de quibus ſequi
tur. Et calciamenta in pedes. ¶ Crisſ. vel mādat cal
ciamenta pedibus imponi. aut ꝓpter coopienda ve
ſtigia ut p lubricū mundi iſtius iter firmꝰ incedat. aut
ꝓpter mortificatiōem mēbrorum. vite enim nr̄e cur
ſus i ſcripturis pes appellatur ⁊ mortificationis ſpe
cies calciamentis imponit̄ q̄a de animalium mortuo
rum pellibus conficiunt̄. Addit ⁊ vitulum illi ſagi
natum iugulandum in conuiuij exhibitione. Seq̄it̄
eīm. Et adducite vitulum ſaginatum id eſt dn̄m ih̄m
xp̄m. quē vitulum noīat ꝓpter hoſtiam corporis im
maculati. Saginatū autem dixit quia pinguis ⁊ opi
mus intantum eſt ut pro totius mundi ſalute ſuffi
ciat. Non aūt ip̄e pater vitulum immolauit. ſ; alijs
immolandum tradidit. Permittente eīm patre cōſen
dens filius ab hominibus crucifixꝰ ē. ¶ Aug. de que.
euā. Vel vitulus ſaginatus ipſe eſt dominus ſecūdū
carnem ſaciatus obprobrijs. Qḋ aūt imperat ut ad
ducant eum. quid aliud eſt. niſi ut predicent eum ⁊

annunciãdo faciat venire in exhauſta fame viſcera
filij eſurientis ¶ Nam etiam vt occidant eam iuber.
hoc eſt ut mortem eius inſinuent Tunc enim cuiq; oc
ciditur cum credit occiſum Sequit Et manducē⁹
¶ Ambro. Bene carnem vituli quia ſacerdotalis
ē victima que pro peccatis fiebat Epulantem autē
inducat cum dicit epulemur. ut oſtenderet qm̄ pater
nus eſt cibus ſalus noſtra ⁊ patris eſt gaudium no
ſtrorum redemptio peccatoꝝ ¶ Criſ. Ipſe enim pr̄
gaudet in reditu filij. ⁊ conuiuat in vitulo quia miſe
ricordie ſue fructum in imolatione filij ſui gaudens
creator acquiſitione pp̄li credentis epulatur. vnd̄ ſe
quitur Quia hic filius me⁹ mortuus erat ⁊ reuixit
perierat ⁊ inuentus ē ¶ Ambro. Ille perijt qui fuit
itaq; gentes non ſunt xp̄ianus ē Poteſt tamē ⁊ hic
vna ſpecies accipi generis humani. fuit adam ⁊ in
illo fuimus omnes. perijt adam ⁊ in illo omnes pe
rierunt Homo igitur in illo homine qui perierat.
reformat Poteſt ⁊ de agente penitentiã dictũ vid̄ri
quia non moritur niſi qui aliquãdo vixerit Et gen
tes quidem cum crediderint. p grãm viuificantur.
Qui vero lapſus fuerit. p penitentiam reuiuiſcit.
¶ Theo. Quãtum ergo ad vitioꝝ conditiõem mor
tuus fuerat deſperatus Sed quãtum ad humanaꝫ
naturã que mutabilis ē. ⁊ poteſt a vitio ad virtu
tem cõuerti deperditus dicit. nam minus ē perdi. q̃
mori Quilibet aũt reuocatus ⁊ mundat⁹ a crimie
ſaginati vituli particeps cauſa leticie fit patri ⁊ fa
mulis eius id ē angelis ⁊ ſacerdotib; vnd̄ ſequitur.
Et ceperũt omnes epulari ¶ Aug. Iſte epule atq;
feſtiuitas nunc celebrãt p orbem terraꝝ eccleſia di
latata atq; diffuſa. vitulus enim ille in corpore ⁊ ſan
guine dominico. ⁊ offert patri ⁊ paſcit totã domũ.

¶ Erat autem filius eius ſenior in agro.
Et cũ veniret ⁊ appropiquaret domui au
diuit ſimphoniã ⁊ choruꝫ Et vocauit vnũ
de ſeruis ⁊ interrogauit que hec eẽnt Is q̃
dixit illi. frater tuus venit ⁊ occidit pater
tuus vitulum ſaginatum. quia ſaluuꝫ illũ
recepit Indignatus eſt aũt. ⁊ nolebat itro
ire Pater ergo illi⁹ egreſſus cepit rogare
eum At ille reſpondens dixit patri ſuo. ecce
tot annis ſeruio tibi ⁊ nũq̃ mandatum tuũ
preteriui. ⁊ nũq̃ dediſti mihi hedũ. ut cum
amicis meis epularer ſed poſtq̃ fili⁹ tuus
hic qui deuorauit ſubſtãtiam ſuam cum me
retricib; venit occidiſti ei vitulum ſagina/
tum At ipſe dixit illi Fili tu ſemper mecum
es. ⁊ omnia mea tua ſunt. Epulari autem
⁊ gaudere oportebat quia frater tuus hic
mortuus erat ⁊ reuixit perierat ⁊ inuēt⁹ ē.
¶ Beda Murmurãtibus de peccatoꝝ ſuſceptione
ſcrib ⁊ phariſeis tres p ordinē parabolas ſaluator
poſuit Duabus primis quãtum ipſe cum angelis de
penitentium ſalute gaudeat. inſinuat In hac vero ter

cia. nõ ſuũ tantũmodo ſuoruꝫ gaudium demõſtrat
ſed ⁊ inuidentium murmur reprehendit. dicit enim
Erat aũt filius eius ſenior in agro ¶ Aug⁹ de que-
eũã. Maior filius populus iſrael ē. nõ quidem pro
fectus i longinquã regionē. ſed tamē i domo non eſt
In agro aũt ē id ē i ipſa hereditaria opulentia legis
⁊ pp̄hetaꝝ terrena poti⁹ opat Veniens aũt de agro
domũ appropinquare cepit. i. labore ſeruilis opis im
pbato ex eiſdem ſcripturis eccl̄ie libertatem conſide
rauit. vnde ſequit Et cũ veniret. ⁊ appropinquaret
domui audiuit ſimphoniã ⁊ choꝝ id eſt ſpũ ſãto ple
nos vocibus conſonis euãgelium p̄dicare Sequit.
Et vocauit vnũ de ſeruis ⁊ interrogauit quid hec
eſſet id eſt ſumit ad legendum aliquem pp̄hetaꝝ ⁊ i
eo querens quõmodo interrogat. vnde iſta feſta in ec
cleſia celebrant in qua ſe eſſe nõ videt Reſpondet
ei ſeruus p̄ris pp̄heta Sequit enim Is q̃ dixit illi.
Frater tuus venit ⁊ occidit pater tuus vitulũ ſagi
natum. q̃a ſaluũ illũ recepit. G. d. In extremis ēre
fuit frater tuus. ſꝫ inde maior exultatio cantantiũ
dño canticum nouũ. q̃a laus eius ab extremis terre
⁊ pp̄ter eũ qui abſens erat occiſus ē vir ſciens fer
re imbecillitatē. quia quib; nõ ē narratũ de eo vide
runt ¶ Amb. Adoleſcentiori aũt filio. i. pp̄lo ⁊ genti
bus iſrael tãq̃ maior frater beneficiũ paterne bene
dictionis inuidit qd̄ faciebant iudei q̃a xp̄s cum gẽti
bus epularet. vnd̄ ſequit Indignatus ē aũt ⁊ no. in
troire ¶ Aug. de que. euã. Indignat etiã ⁊ nunc. ⁊
adhuc nõ vult intrare Cũ ergo plenitudo gentium
introierit. egredit oportuno tpe pr̄ ei⁹ ut etiã oīs
iſrael ſaluus fiat. Vnd̄ ſequit Pater ergo illi⁹ egreſ
ſus cepit rogare eũ Erit. n. q̃nq; aperta vocatio iude
orũ i ſalutē euãgelij quã manifeſtationē vocationis
tamq̃ egreſſũ p̄ris appellat ad rogãdũ maiorē filiũ
Deinde q̃ r̄ndit maior filius queſtiõis duas hẽt Se
quit enim At ille r̄ns dixit p̄ri ſuo Ecce tot annis ſer
uio tibi ⁊ nũq̃ mãdatum tuũ p̄teriui. De mandato
nõ p̄tergreſſo facile illud occurrit nõ de omni man
dato dictum ſed de vno maxime neceſſario. q̃ nullũ
alium deum preter vnum creatorē oīm colere iuſſus
ē Neq; iſte filius i omnib; iſraelitis ſed in his intel
ligit pſonam habere qui nũq̃ ab vno deo ad ſimula
cra conuerſi ſunt Quãq̃ enim terrena deſideraret ab
vno tamē deo iſte deſiderabat bona quãuis cõmunia
cum peccatoribus. vnde ⁊ in pſalmo dicitur Vt iu
mentum factus ſum apud te. ⁊ ego ſemp tecum Se
quis eſt hedus quē nunq̃ accepit ad epulandum ſe
quit enim Et nũq̃ dediſti mihi hedum ut cum amicis
meis epularer Peccator hedi noie ſignificari valet.
¶ Ambro. Iudeus hedum requirit xp̄ianus agnum
⁊ ideo illi barrabas ſoluitur. nobis agnus imolatur
Queri etiam in hedo videt quia iudei ritum veteris
ſacrificij pdiderunt Vel qui hedum querit expectat
antixp̄m ¶ Aug. de que. euãge. Sed non inuenio cõ
tum huius ſententie Multum enim abſurdum eſt
eum cui poſt dicitur. tu mecum es ſemp. hoc a p̄re
opeaſſe vt antixp̄o crederet Neq; omnino aliquẽ
iudeorum qui antichriſtum credituri ſunt. iſtum fi
lium fas eſt intelligi. Quomodo autem epularetur
ex illo hedo ſi ipſe eſt antixp̄us qui ei non crederet.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Aut hoc ē epulari ex hedi occiſiōe · qḋ ē de antixp̄i
perditione letari· quō dicit filius quē recepit pater·
hoc ſibi non fuiſſe conceſſum· cum omnes filij dei d
ſua pditione letatur ſint· Xp̄m igitur ſibi dñm ne
gatum ad epulandum cōqueritur· dum eum pecca
torē putat· Cum· n· hedus ē illi genti id ē cum eū ſab
bati violatorem ⁊ phanatorem eſtimet iocundari
epulis illius non meruit· ¶ Greg· Qd aūt dicit· cū
amicis meis· aut ex pſona principum cum plebe īſrl
aut ex pſona pp̄li ieroſolomitāi cū ceteris pp̄lis iuda
¶ Jero· vel dic· nūq̄ dediſti mihi hedū· i· nlt? ſāguis
pphete vel ſacerdotis a romāo impio nos liberauit·
¶ Ambro· Impudens aūt filius ē ſimilis publicano
iuſtificanti ſe quia legem ſeruabat in lr̄a· impie ac
cuſabat fratrem· q cum meretricib paternā ſubſtā
tiam pdegiſſet· Sequitur enī Sed poſtq̄ filius tu?
hic qui deuorauit ſubſtantiam ſuam cum meretrici
bus venit· occidiſti illi vitulum ſaginatū· ¶ Aug?·
Meretrices aūt ſunt ſupſtitiones gentilium cū qui
bus ſubſtantiā diſſipat· qui relicto vō connubio veri
dei cum demone feda cupiditate fornicaṫ ¶ Jerom·
Jn hoc aūt q dicit Occidiſti illi vitulū ſaginatum
confiteṫ veniſſe xp̄m ſed iuidia non vult ſanari·
¶ Beda· Non aūt pater eū quaſi mentientē redar
guit ſed ſecum pſeuerantiā eius approbans ad pfecti
orem potions atq̄ iocundioris exultationis mutat
Vn̄ ſequitur At ipſe dixit illi fili tu ſemp mecum es
¶ Jero· Vel qḋ dixerat· iactantia eſt non veritas·
cui pater non conſentit· ſed alia compeſcit ratiōe di
cens Mecum es· lege qua ſtringeris Non quia nō
peccaueris· ſed quia deus eum ſemp caſtigando re
tinet· Nec mirum ſi pr̄i mentiṫ qui fratri inuidet
¶ Ambroſ· Sed bonus pater etiā hūc ſaluare cupi
ebat dicens· Tu mecū ſemp es Vel qi iude? in lege·
vel qi iude? iuſt? in cōmuniōe ¶ Aug· Quid aṫ ſibi
vult qḋ addidit· ⁊ oīa mea tua ſūt q̄ſi nō ſint ⁊ fris
ſed ſic a pfectis ⁊ imortalib filijs hñt oīa ut ſint ⁊
oīm ſingula· ⁊ oīa ſinguloꝝ· ut enī cupiditas nihil
ſine anguſtia ita nihil cū anguſtia caritas tenet· Si
quis oīa nōnē angelos de? i poſſeſſiōe tali filio ſub
iectaſſe putandus ē? ſi poſſeſſionem ſic accipias vt
eius poſſeſſor ipſe ſit dñs· nō vtiq̄ oīa Non enī dñi
nimus ſed conſortes potius angeloꝝ Si vero poſ
ſeſſio ſic intelligitur· quō recte dicimus poſſidere ani
mas veritatem· n̄ inuenio cur nō vere ac pp̄e id poſſit
ſumus accipe· Non enī illud loquimur ut dominas
veritatis dicamus aīas· aut ſi noīe poſſeſſionis ab
hoc ſenſu impedimur· illud q̄ auferaṫ Non enī ait
pater· oīa poſſides· ſed oīa mea tua ſunt· nec tamen
et ipſius dñi Qḋ enī ē i noſtra pecunia· poteſt fami
lie nr̄e vel alimentum eſſe vel ornamentum vl̄ aliud
huiuſmodi Et certe cum ipm p̄rē recte ille poſſit
ſuū dicere· nō video quō ipſi? recte vōri poſſit di
uerſis duntaxat modis· Cum enī beatitudinē illam
obtinuerimus· nr̄a erūt ad videndum ſupiora ad cō
uiuendū equalia· ad dominandū inferiora· Congau
det igitur ſecuriſſimus maior frater ¶ Ambro· Si
enī deſinat inuidere oīa ſua ſunt· vel iude? ſacramē
ta veteris teſtamenti vel baptiſatus noua etiam poſ
ſidens ¶ Theo· Vel aliter totum pſona filij qui vidē

murmurare· ſuiṫ p oīb q̄cūq̄ ſcādalizāṫ i ſubditis
pfectib ⁊ ſalute pfectoꝝ ſic dauid introducit pſonā
paſſam ſcādalum in peccatoꝝ pace ¶ Titus Maior
igitur filius ſicut agricola inſiſtebat agriculture· n̄
terreſtrem· ſ; aīe agrum fodiens· ⁊ ſalutis arbores
inſerens· ſcilicet virtutes ¶ Theo· Vel erat i agro
hoc ē i mundo colens pp̄riam carnē· ut repleaṫ pāi
bus ⁊ ſeminās in lacrimis ut in gaudio metat· Sed
cognitis geſtis nolebat intrare ad cōmune gaudiū
¶ Criſ· Queriṫ aūt ſi afficitur paſſione liuoris· do
lens in pſperis alioꝝ Dicendum ē aūt q null? ſan
ctorum dolet i talibus imo bona aliorum ſua exiſtiat
Non aūt oportet oīa quecūq̄ parabola continet ad
lrām ptractare· ſed ſenſum elicientes cui? cauſa cō
ponitur· nihil aliud pſcrutari· Hec ergo parabola
ad hoc ē compoſita· ut peccatores non diffidant re
uerti· ſcientes q magna conſequētur· Vn̄ introdu
cit alios turbatos in eoꝝ bonis· ut idicet eos liuore
tabeſcentes· ſ; tanto decore honoratos redeuntes· vt
etiam inuidioſi poſſint alijs fieri ¶ Theo· vel phari
ſeorum mentionem corrigit dñs p preſentem para
bolam· quos ephypoteſi nominat iuſtos· Q· d· Eſto
vos vere iuſtos eſſe· nec trāſgreſſos aliqḋ mādato
rum· Nunqḋ igiṫ ppter hoc nō oportet admittere
a flagitijs redeuntes ¶ Jero· vel aliter· Oīs iuſticia
in comparatione dei ē iniuſticia Vn̄ paulus Quis
me liberabit de corpore mortis huius· vnde apoſtoli
indignati ſunt p petitione matris filiorum zebedei·
¶ Ciril· Quod ⁊ noſipſi quādoq̄ patimur· viuunt
enim quidam preſtantiſſimam ⁊ optimam vitā ali?
aūt in ipſo ſenio multotiens ad deum conuertūṫ· vel
forſitā extremū diem claudere debens hac diluit rea
tus domino miſerāte Hec quidem aliquādo reſpuūt
ex importuna puſillanimitate non attendentes men
tem ſaluatoris qui de ſalute pereuntium gaudet·
¶ Theoph· Dicit ergo filius patri gratis duxi in
doloribus vitam a peccatorib moleſtatus ⁊ nunq̄
cauſa mei decreuiſti mactādum eſſe hedum id ē perſe
quētem me peccatorem· vt paululū recrearer· qua
lis hedus fuit achab helie· qui dicebat Domine pro
phetas tuos occiderunt ¶ Ambroſ· vel aliter notaṫ
hic frater vl' q̄ ab eo ut de villa venire dicatur· hoc ē
terrenis opib occupat? ignorās q̄ ſiṫ ſpūs dei vt de
niq̄ nunq̄ pro ſe vel hedum queraṫ occiſum· Non
enim pro inuidia ſed pro venia mundi agnus ē im
molatus· Jnuidus hedum querit innocens agnum
p ſe deſiderat immolari Jdeo ⁊ ſenior dicit· eo q cito
quis p inuidiam conſeneſcat· Jdeo ⁊ foris ſtat· eo q
maliuolētia eum excludat Jdeo chorum ⁊ ſympho
niam audire non poteſt· hoc eſt in nulla theatralis i
centiua laſciuie· ſed plebis concordiam canentes·
que de peccatore ſaluato dulcem letitie ſuauitatē re
ſultat Qui enim ſibi iuſti videntur· indignantur q̄n
alicui peccatum fatenti venia laxatur· Quis tu es
qui domino contradicas· ne videlicet culpam relaxa
ret· cum tu cui volueris ignoſcas· ſed remittendis
poſt penitentiam debemus fauere peccatis ne dum ve
nie alterius inuidem? ipſi eā nō mereamur a dño· n̄
inuideamus de longinqua regione remeantib· quia
⁊ nos fuimus in regione longinqua·

Capitulum ſedecimum.

Dicebat aūt ⁊ ad diſcipulos ſuos
Hō q̄dā erat diues q̄ hēbat vil
licū. ⁊ hic diffamatꝰ ē apud il
lū q̄ſi diſſipaſſꝫ bona illiꝰ Et vo
cauit illū ⁊ ait illi Quid hoc audio d̄ te: redde
rōnēꝫ villicacōis tue Jam eñ nō poteris
villicare Ait aūt villicꝰ itra ſe Quid faciam
q: dn̄s meꝰ aufert a me villicacōēꝫ Fodere
nō valeo mēdicare erubeſco Scio q̄d faciam
ut cū amotꝰ fuero a villicacōe ꝛecipiāt me in
domos ſuas Conuocatis itaqꝫ ſinglis d̄bito
ribꝫ dn̄i ſui dicebat p̄mo Quātū debes dn̄o
meo: At ille dixit Cētū cados olei Dixitqꝫ
illi. Accipe cautiōēꝫ tuā ⁊ ſede cito ⁊ ſcribe
q̄nquaginta Deīn alio dixit Tu vō quātū
d̄bes qui ait Centū choros tritici Ait illi Ac
cipe lr̄as tuas ⁊ ſcribe octoginta.

Be. Poſtq̄ꝫ murmurātes de penitētū receptiōe
tribꝫ parabol' ſaluator redarguit·q̄rtā mox q̄ntāqꝫ
d̄ eleoſina dāda ⁊ p̄ſimōia ſequēda ſubiūgit q̄a ⁊ oī
bꝫ p̄dicādi apl'ſſiꝰ ē ut pꝰ p̄niaꝫ eleoſina ſuggerat.
Vn̄ dr̄. Dicebat at̄ ad diſ·ſuos·hō q̄·erat di·q̄ ha·
vil. Cris. Opimo q̄pā errones agg̈n̄ata mortali
bus auget crimīa minuit bōa Ea vō ē opiari q̄ꝫ ea
q̄cūqꝫ poſſideāꝰ ī vſu vite poſſideāꝰ vt dn̄i ⁊ iō etiā
oportūe ea apprehēdimꝰ tāq̄ꝫ bōa p̄pria· ſꝫ ꝑnū ē
Nō·n·nos ut dn̄i ī vita p̄n̄ti collocati ſumꝰ ī ꝑp̄a do
mo·ſꝫ tāq̄ꝫ hoſpites ⁊ aduene q̄ nolumus ducimur ⁊
q̄ tpe n̄ putāꝰ q̄ nunc locuples ē ī breui fit mēdicus
gꝰ q̄cūqꝫ ſis·nouis te eſſe diſpēſatorē alieoꝝ ⁊ trā
ſitorij vſus ⁊ bꝛuis ubi iura ꝯceſſa ſūt·abiecto ergo
ab aīa dn̄ij faſtu ſumas humilitatē· ⁊ moōſtiā villici
Be. Villicꝰ q̄ppe ville gubnator ē vn̄ ⁊ a villa no
mē accepit yconomus at̄ tam pecunie q̄ꝫ frugum ⁊
oīm que hꝫ dn̄s diſpēſator ē Amb·ex h̄ gꝰ diſcimꝰ
nō ipſos eſſe dn̄os·ſꝫ potꝰ villicos alienaꝝ facultatū
Theo. Deīn q̄ꝫ cū nō exercemꝰ diſpēſatiōnē opū·
ad libitū dn̄i·ſꝫ ad ꝑp̄ias illecebras cōmiſſis abuti
mur·criminoſi villici ſumꝰ· vn̄ ſeq̄t Et hic diffamatꝰ
ē apꝰ illū q̄ſi diſſipaſſet bōa illius Cris. Interea
euulſus a villicatiōe eripit·ſequit·n· ⁊ vocauit illū·
⁊ ait ei Quid hec audio de te Redde ratiōnē villica
tionis tue Jā·n·nō poteris villicare·Quotidie ta
lia nobis ꝑ effectus clamat dn̄s·oſtendens nobis fru
entem in meridie ſoſpitate· priuſq̄ꝫ vel paſcat exani
mem ⁊ aliū inter prādia expirātem· ⁊ diuerſimode
ab hac villicatiōe diſcedimꝰ·ſꝫ fidel' diſpēſator qui de
ꝑp̄ria diſpenſatiōe cōfidit·deſiderat cū paulo diſſolui
⁊ eē cū xp̄o· is aūt cuiꝰ ſunt vota terrena· anxiat̄
ī exitu· Vn̄ de h̄ villico ſubdit· Ait at̄ villi· itra ſe·
q̄d faciā·q̄a dn̄s meus aufert a me villicationē· Fode
re non valeo·mēdicare erubeſco Impotentē eſſe in
ope crimē ē vite inertis Nō·n·timēt ſi conſueuiſſet
affectare labores Q d̄ ſi ſm allegoriā accipiamꝰ pa

rabolā pꝰ trāſmigrationē hic factam·non ē tempus
opādi vita p̄n̄s hꝫ exerciciū mādatoꝝ· futa vō ſola
ciū Si nihil opatꝰ es hic·fruſtra ī futurū curas ſed
nec mēdicādo ꝓficies·hꝰ indiciū ſūt v̄gines fatue q̄
īprudenter a prudētibꝫ mēdicauer t·ſꝫ reiiſe ſūt ꝑ
cue Quilibet·n·ſuā cōſolatiōnē ut tunicā induit· nō
eſt aut eā exuere nec cambire cū alio·ſꝫ debitoꝝ re
miſſionē igeniatus ē neq̄ꝫ villicꝰ ſtatuēs ſibi malo
rū remediū ī ꝯſuis·ſeq̄t eñ Scio q̄d fa·ut cū amo
tus fuero a vil·reci·me ī domos ſuas· Quotiens·n·q̄s
exitū ſuū ꝑcipiēs leuat bn̄ficio ſarcinā pctōꝝ· vel re
laxādo debita debitori vl' tribuēs ī opibꝫ copiā eā q̄
ſūt dn̄i largiens·mltos amicos cōḡbat· ꝓbaturos ſi
bi corā iudice teſtimoniū bōitatis· n̄ vocibꝫ ſꝫ bonoꝝ
opeꝝ oſtēſione·q̄etā paratos ꝑ teſtimoꝰ refrigerij
māſionē· nihil at̄ ē nr̄m ſꝫ oīa ſūt ditionis dei· vn̄ ſe
quit Conuocatis itaqꝫ ſing·debi·dn̄i ſui diceb·primo
Quātū d̄bes dn̄o meo·at ille dixit centū cados olei.
Be. Catus grece ē āphora ꝯtinēs vrnas tres·ſe
quit Dixitqꝫ illi Accipe cau·tuā ⁊ ſede cito ⁊ ſcribe
q̄nquagita·dimidiā ei ptem dimittēs·ſeq̄t· deīde alio
dixit· Tu vō quātū debes Qui ait centū choros tri
ci chorus modiōs·xxx·cōplet·ſequit Ait illi·accipe
lr̄as tuas·⁊ ſcri lxxx· Q rtā ptem ei dimittēs· ſim
pliciter gꝰ ſic p̄t accipi· Quiſq̄s iōg̈ etiam paupi
vl' ex dimidia vel ex q̄nta alleuiat partē miſericordi
ſue mercede donandꝰ ē Aug·de q̄·euā·vl' q̄ꝫ de cē
tum cadis olei q̄nquagita fecit·ſcribi a debitore ⁊ d̄
centū choris tritici octogita ad h̄ valere arbitror ut
ea q̄ ī ſacerdotes atqꝫ leuitas iudeꝰ q̄ſqꝫ opat̄ i eccle
xp̄i abundent· ut cū illi decimas darēt·iſti dimidias
dent·ſicut de bonis ſuis fecit zacheus aut certe duas
decimas dando·i· vnā q̄ntam ſupēt ipendia iudeoꝝ.

Et laudauit dn̄s villicū iniq̄tatis quia
prudenter feciſſet q̄a filij hꝰ ſeculi pruden
ciores filijs lucis ī gn̄atiōe ſua ſūt Et ego
vobis dico. facite vobis amicos d̄ mām̄ona
iniq̄tatis ut cū defeceritis recipiāt vos in
eterna tabernacula Qui fidel' ē ī minimo ⁊ in
maiori fidelis ē. ⁊ q̄ ī modico iniquus ē ⁊ in
maiori iniquꝰ ē. ſi ergo ī iniquo mām̄ōe fide
les n̄ fuiſtis q̄d veꝝ ē q̄s crederet vobis ⁊
ſi ī alieō n̄ fuiſtis fideles q̄d vr̄m ē q̄s dabit
vobis Nemo ſeruꝰ p̄t duobus dn̄is ſeruire
Aut eñ vnuꝫ odio habebit ⁊ alteꝝ diliget
aut vnī adherebit ⁊ alterum cōtemnet nō
poteſtis deo ſeruire ⁊ mām̄one. Aug. de
q̄·euā· Villicum quē dn̄s eijciebat a villicatu lauda
uit dn̄s· eo q̄ꝫ ī futuꝝ ſibi ꝓſpexerit· vn̄ dr̄· Et lau·
dn̄s villi·iniq̄·q̄a pru egiſſet· Nō eñ oīa debemꝰ ad
imitādū ſumere·nō·n·dn̄o nr̄o fraudēda ē ī aliq̄ fraus
ut de ipa fraude eleoſinas faciāꝰ Ori. veꝝ q̄a gen
les dicūt prudentiā eē virtutē· ⁊ diffiniūt eā ſciētiā bonoꝝ
maloꝝ ⁊ neutroꝝ vl' cognitionē agēdoꝝ ⁊ n̄ agēdo
rum Conſiderādum eſt verum hec dictio plura aut
vnū ſignificet Dr̄·n· q̄ꝫ deꝰ parauit celos prudētia

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Conſtat bonam eſſe prudenciā qua dñs celos para
uit dicitur etiam i geneſi ſecundum lxx· q̄ ſerpens
prudentiſſimus erat ubi prudenciā non virtutē di:
cit ſed aſtutiam ad mala inclinationē habentem ⁊ ſe:
cundum hoc dicit̄ q̄ domin⁹ laudauit villicū q̄ꝛ pru
denter egiſſet hoc eſt callide ⁊ perperam Et forſitā
q̄ dicit̄ laudauit non ſecundum veram cōmendatio
nem ſed abuſiue dictum eſt ut cum dicim⁹ aliquem
cōmendari in mediocribus ⁊ in differentibꝫ rebus ⁊
quodāmodo mirādos eſſe ꝯcurſus et acumē quibus
vigor mentis elicit̄ ¶ Aug· de que· euan· Ecōtrario
dicitur iſte ſimilitudines vt intelligam⁹ ſi laudari
potuit ille a domino qui fraudem faciebat quātō am
plius placent deo qui ſm eius p̄ceptum opa illa fa
ciunt ¶ Orige· Filij quoq̄ſ ſeculi huius non ſapiencio
ſed prudenciores dicuntur lucis filijs Et hoc nō ab
ſolute ⁊ ſimpliciter ſed i genere ſuo Seq̄t̄ ei Quia
filij huius ſeculi prudenciores filijs lucis in genera:
cione ſua ſunt ¶ Beda Filij lucis ⁊ filij hui⁹ ſeculi:
vocantur quomō filij regni ⁊ filij ꝑdicionis cui⁹ ei
us quiſq̄ agit opa· et⁹ cognominat̄ ⁊ filiꝰ ¶ Theo
Filios ergo hui⁹ ſeculi vocat cogitantes que ſibi ꝯ
moda ſūt i terra filios vero lucis ſpiritales opes tra
ctantes intuitu diuini amoris inuenimur aūt inhuma
nis quidem adminiſtracionibꝫ prudenē omnia diſpo
nentes ⁊ ſumoꝑe ſatagētes vt ſi defecerim⁹ ab admi
niſtracione habeamus vite refugiū Cum vero diſpē
ſare debemus diuina non p̄meditamur q̄ nobis poſt
modum ſint ꝓfutura ¶ Grego· xviii· mor· De ergo
in ſua manu homines p⁹ mortem quicq̄ſ inueniant añ
mortem diuicias ſuas i paupum manibꝫ ponāt· vñ
ſequitur Et ego vobis dico facite vobis amicos des
mānona iniq̄tatis ¶ Aug· de ver· do· Quod hebrei
vocāt mānona latine diuitie vocant̄ ac ſi diceret· fa
cite vobis amicos de diuicijs iniquitatis Hoc autem
quidam male intelligendo rapiūt aliena ⁊ inde aliq̄d
pauperibus largiunt̄ ⁊ putāt ſe facere qd̄ p̄ceptum ē
intellectus iſte corrigendus eſt· De iuſtis laboribus
elemoſinas facite Non eñ corrupturi eſtis iudicem
xp̄m· ſi d̄ preda inopis dares aliquid iudici ut ꝓ te
iudicaret Si iudex ille ꝓ te iudicabit tanta vis eſt
iuſticie ut etiam tibi diſpliceat Noli tibi pingere ta
lem deū ſons iuſticie ē Nolite ergo elimoſinas facere
de fenore ⁊ vſuris. fidelibus dico quibꝫ corpus xp̄i
erogamus ſed ſi pecunias tales habetis de malo ē qd̄
habetis iam nolite malū facere· zacheus dixit dimidi
um rerū mearum do paupibus Ecce quomō currit
qui currit facere amicos d̄ mānona iniquitatis ⁊ ne
re⁹ alicui teneret̄ ſi cui inq̄t aliq̄d tuli quadruplū
reddam Eſt ⁊ alius intellectus mammone iniquita:
tis diuitie ſeculi ſūt oīa vndecunq̄ſ ſint Si eñ ve
ras diuicias queris ille ſūt quibꝫ iob nudus abunda
bat quādo in deū cor plenum habebat iſte aūt ab in
iquitate appellātur diuicie quia vere nō ſunt pauper
tate eñ plene ſunt ⁊ ſemp obnoxie caſibus ſi eñ ve
re diuicie eſſet ſecuritatem tibi darent ¶ Aug· d̄ que
ſtioni euā· Vel diuitie iniquitatis dicunt̄ quia nō ſūt
iſte diuicie niſi iniquis ⁊ qui in eis cōſtituūt ſpē atq̄
copiā ſue beatitudinis a iuſtis vero cū hec poſſiden
tur ē quidē iſta pecunia ſed nō ſunt illis diuicie niſi
celeſtes ⁊ ſpiritales ¶ Amb Vel iniquū mānona dix
it q̄ꝛ varijs diuiciaꝝ illecebris noſtras auaricias tē
ptat affectus ut velim⁹ ſeruire diuicijs ¶ Baſi· Vel
ſi ſucceſſeris patrimonio ab iniuſtis congregata cepi
ſti i pluribꝫ eñ p̄deceſſoribus neceſſe ē aliquē reper
iri q̄ iniuſte vſurpauerit aliena· ponat̄ autem vt nec
pater exegerit ſꝫ aurū vnde habes· ſi q̄dē dicis a me
ignarus dei es non habēs noticiam creatoris Si ve
ro a deo dic nobis rationē ꝓpter quā eas accepiſti an
non dei ē terra ⁊ plenitudo ei⁹· ergo ſi cōmunis do
mini noſtra ſūt erūt ⁊ conſeruoꝝ noſtroꝝ ¶ Theo·
Ille ergo dicunt̄ opes nequitie quaſcūq̄ſ dñs dedit
ad impendia neceſſitatis fratrū ac conſeruorū nos
v̄o tenem⁹ nobis dicebat igit̄ a p̄ncipio oīa pauper
ibus tradi Verum quia iniq̄tatis fuimus uilliaci ne
quiter retinentes quod deputatū eſt ad alioꝝ opus
non ē omnino manēdum in hac crudelitate ſed ipar
ciendum eſt paupibꝫ ut recipiamur ab eis i celeſtibꝫ
tabnaculis Seq̄t̄ eñ vt cū defeceritis recipiāt vos
in etna tabernacl̄a ¶ Greg· xxi· moral̄ Si aūt eoꝝ
amicicijs eterna tabernacula acq̄rimus dantes penſa
re debemus quia patronis potius munera offerim⁹
q̄ꝫ egenis dona largimur ¶ Auguſti· de ver· do· Qui
ſunt ei qui habebunt tabernacula etna niſi ſancti dei
Et qui ſūt q̄ ab ipſis accipiēdi ſūt i tabnacula eterna
niſi qui eoꝝ indigentie ſeruiūt ⁊ quod eis opus ē hila
riter ſubminiſtrāt iſti ſūt minimi xp̄i qui oīa ſua di
miſerunt ⁊ ſecuti ſūt eum ⁊ quicq̄d habuerūt paupe
ribus diſtribuerunt ut deo ſine ſeculari cōpede expe
diti ſeruirēt ⁊ ab oneribꝫ mūdi liberatos velut pēna
tos ſurſū humeros tollerent ¶ Augu· de que· euan
Non ergo eos a quibꝫ recipi volum⁹ i tabernacl̄a
eterna tanq̄ſ debitores dei fas eſt intelligi cum iuſti
⁊ ſancti ſignificēt̄ hoc loco qui eos itroducāt qui ne
ceſſitatibus ſuis terrena bona communicauerunt·
¶ Amb· Vel aliter Facite vobis amicos de iniq̄ mā
mona vt largiendo paupibus angeloꝝ nobiſcetero
rumq̄ſ ſanctoꝝ gratiā cōparem⁹ ¶ Criſ· Attende eti
am q̄ non dixit vt ſuſcipiāt vos i ſuis manſionibꝫ
nō eñ ipſi ſūt qui ſuſcipiūt vñ cū dixiſſet Facite vo
bis amicos addidit de mammona iniquitatis oñdens
q̄ nō ſimplicit̄ eorū amicicia nobis patrocinabitur
niſi bona opa nos comitent̄ niſi euacuemus iuſte di
uicias congeſtas iniuſte Ars igit̄ artium potiſſima
eſt elemoſina nō ei nobis domos fabricat luteas ſed
vitam ꝑhennē ipendit Singularū artiū alia alteri
us adminiculo indiget cum aūt miſereri oportet nul
lius alteri⁹ ſed ſolius voluntatis ē opus ¶ Cirillus
Sic igit̄ docebat xp̄s affluentes diuicijs ſummoꝑe
diligere amiciciā paupum thezaurizare icelis Noue
rat eñ humane mētis deſidiam quomō ambiētes di
uicias nullū caritatiuū opus ipendunt egentibus q̄
igit̄ talibus nullus ſpiritaliū bonorū fructus ꝓuem
at manifeſtis exemplis oñdit ſubdēs qui fidelis eſt
inminimo ⁊ i maiori fidelis ē ⁊ qui i modico iniquus
eſt i maiori iniquus eſt Aperit aūt nobis domin⁹ o
culū cordis exponens qd̄ dixerat cū ſubdit Si ĕgo
iniquo mānone fideles non fuiſtis quod veꝝ ē quis
credet vobis· eſt igit̄ minimū iniquis mānona id ē
terrene diuitie que ſupna ſapientibꝫ nichil eſſe videt̄

Arbitror ergo aliquem esse i modico fidelem cum de
bis nimis oppressis erumna subsidiū impētē. Itaqꝫ
si in modico facri⁹ perfidi. quo pacto ab eo obtine
bimus verū id est ꝺ̄ınoꝝ charismatū vber donum
anime humane imp̄mens diuinam spēm. Ex autem
ad hoc tendat intentio verboꝝ domi. p sequentia pꝫ
dicit em̄ ꝛ si i alieno nō fuistis fideles qꝺ̄ vr̄m ē. qs
dabit vobis. ¶ Ambro. Aliene nobis diuitie sūt. q̄a
p̄ter naturam sunt. neqꝫ nobiscum nascunē. neqꝫ no
biscum transeūt xp̄s aūt noster est. quia hoīm vita
est. Denıqꝫ i sua ꝑpa ve. ¶ Theo. Hic igitē hucusqꝫ
docuit nos q̄ꝫ fideliter ꝺ̄ceat dispensare diuitias sed
quia opum dispensatio ꝺ̄m deū non aliter obtinetē q̄ꝫ
p impassibilitatem animi ad diuitias nō affecti. sub
iungit. nemo seruus potest duobꝫ dn̄is seruire.
¶ Ambro. Nō q̄a duo. sed vnus ē dn̄s. nā ꝛ si sint
qui mamone seruiant. tamen nō ille nouit aliq̄ iura
dominatus. sed ipi sibi iugum seruitutis imponunt.
Vnus est domin⁹. quia vnus est deus vnde patet pa
tris ꝛ filij vnū esse dominatū. Et hui⁹ rōnem assig
nat. subdens. aut em̄ vnuꝫ odio habebit. ꝛ alteꝝ dili
get. aut vni adherebit. ꝛ alteꝝ cōtemnet. ¶ Aug. de
que. euā. Hec aūt non passim aut quasi temere dc̄a
sunt. Nemo em̄ interrogatus verum diligat diabolū
respondet se diligere. sed potius odisse. deum aūt se
diligere oēs fere ꝓclamāt ergo aut vnū odiet. s. dia
bolū ꝛ alteꝝ diliget scilicꝫ deū. Aut alteri adhebit. s.
diabolo cum quasi eius premia temporalia sectatur
ꝛ alteꝝ contemnet scilicet deū. sicut solēt minas ei⁹
postponere cupiditatibꝫ suis. qui ꝺ̄ bonitate eius ad
impunitatem sibi blandiūtē. ¶ Ciril. Cōclusio autem ē
toti⁹ sermonis qꝺ̄ sequitē. Nō potestis deo seruire ꝛ
mamone. Totum igitē studiū trāsferamus ad alterū
diuitijs abrenūciantes. ¶ Beda. Audiat ergo hoc
auarus non posse sīl diuitijs xp̄oqꝫ seruiri. cum non
dixit qui habet diuitias sed qui seruit diuitijs. Qui
em̄ diuitiarū seru⁹ est diuitias custodit ut seru⁹. q̄ aū
seruitutis excussit iugum distribuit eas ut dn̄s. Sꝫ
qui fuit mamone. illi vtiqꝫ seruit qui rebus istis me
rito sue puersitatis prepositus ꝛ princeps huius se
culi nominatē.

¶ Audiebant autem hec omnia pharisei.
qui erant auari ꝛ deridebant illum. Et ait il
lis. Vos estis qui iustificatis vos coram ho
minibus deus autem nouit corda vestra q̄a
quod hominibus altum est abominatō est a
pud deum. Lex ꝛ prophete vsqꝫ ad ioban
nem. ex eo regnum dei euāgelizatur ꝛ om
nis i illud vim facit. facilius autē est celum
ꝛ terrā p̄terire q̄ꝫ ꝺ̄ lege vnū apicē cadere.
Oīs q̄ dimittit vxorē suā ꝛ ducit alterā me
chatē. Et qui dimissā a viro ducit mechatē.
¶ Beda. Monuerat xp̄s sꝛi⁹ scribas ꝛ phariseos de
sua iusticia non p̄sumere sꝫ pc̄tores penitentes reci
pere ꝛ elemosinis sua peccata redimere. sed illi p̄cep

torem misericordie humilitatis ꝛ p̄simonie deridebāt.
Vnꝺ̄ dr̄. Audiebāt aūt oīa hec phari. q̄ erāt auari ꝛ
deridebāt eū duas ob cās. quia vel min⁹ vtilia impe
raret. vel a se iā facta superfluus ingereret. ¶ Theo. At
dn̄s detegens i eis occultā maliciam. ostēdit eos simu
lare iusticiā. Vn̄ subditē. Et ait illē vos estis q̄ iustifi
catis vos coram hoīb. ¶ Beda. Justificant se coraꝫ
hoīb q̄ peccatores tanqꝫ infirmos desperatosqꝫ cōtē
nunt. se aūt ipos tanqꝫ ꝑfectos elemosinaꝝ remedio
opus nō hr̄e credunt. sꝫ noꝝ timoris abscondita q̄ꝫ in
iuste damnāda videt ille qui illuminabit abscondita
tenebraꝝ. vnꝺ̄ seqt̄. Deus aūt no. corda vr̄a. ¶ Theo.
Et ideo abominabiles ei estis ob arrogantiam ꝛ am
bitum humani fauoris. vnꝺ̄ subditē. Quia qꝺ̄ hoīb
altum est. abominabile ē apud deū. ¶ Beda. Disputa
tem aūt ꝯ̄ auaricia saluatorē pharisei deridebant. quasi
ꝯ̄ria legi ꝓphetisqꝫ p̄cipet. ubi multa diuitijs dicitur plac
uisse legitē. sꝫ ꝛ ipe moises populū quē regebat in le
gē scribet. oibꝫ ꝺ̄ terenis bōis abūdaturū predixit. Sꝫ
dn̄s occurrens ostendit inter legē ꝛ euāgeliū sicut
promissionum ita ꝛ preceptorum non minimam esse
differentiam. Vnde subdit. Lex ꝛ prophete vsqꝫ ad io
hannem. ¶ Ambros. Non quia lex defecit. sed quia
incepit euangelij predicatio. Videntur enim minora
compleri cum potiora succedunt. ¶ Cris. Per hec
autem reddit eos celeres ad sui fidem. quasi vsqꝫ
ad tempus iohannis consumata sunt omnia. ego sū
qui venio. Non em̄ destitissent ꝓphete. nisi venissem
ego. Sed dices qualiter ꝓphete vsqꝫ ad iohānem. cū
inter plures ꝓphete in nouo q̄ꝫ in veteri testamento
fuerint. sed de illis ꝓphetis dicit qui p̄nunciauerunt
xp̄i aduentum. ¶ Euseb. Nouerant autem priores
ꝓphete predicationem regni celorum. sed nullus eo
rum expresse annunciauerat populo iudeoꝝ eo q̄
puerilem mentem iudei habentes imbelles erāt er
ca predicationis immensitatem. Primus autem io
hannes manifeste predicauit appropinquasse reg⁹
celorum necnon ꝛ peccatorum remissionem per la
uacrum regenerationis. vnꝺ̄ sequitur. Ex eo reg⁹
dei euangelizatur ꝛ omnis in illud vim facit. ¶ Amb.
Nec enim multa secundum naturam tradidit vt na
turalibus indulgentior desiderijs ad iusticie studium
nos vocaret. Christus naturam incidit. quia natu
rales quoqꝫ amputat voluptates. sed ideo viꝫ facim⁹
nature. ut non ad terrena demergat. sed ad superna
se subrigat. ¶ Eusebius. Magna enim pugna icum
bit mortalibus in ascensu celorum. Ex enim homi
nes carne mortali vestiti subiugent voluptatem ꝛ
omnem illicitum appetitum imitari volentes vitam
angelicam. quomodo non fit violentiꝫ. quis autem
videns diuino insudantes cultui ꝛ pene suam carnē
mortificantes. nō reuera fatebitur illos vim inferre
regno celoꝝ. sed ꝛ siqs idagauerit mirādū ꝓpositū
venerādoꝝ martiꝝ fatebitē eos vi irrogare i regnū
celoꝝ. ¶ Aug. de q. euā. Vi euā faciūt i regnū celoꝝ
vt nō solū tp̄alia ista ꝯtemnāt sed etiā linguas ꝺ̄ridētiū
tum se talia contemnētes. Hoc enim subiunxit euā
gelista cum dixisset. derisum fuisse iudeum. cum de
contemnendis terrenis diuitijs loqueretur. ¶ Ber.

Beda. Ne autem putarent in eo q dixit Lex et
pphe vſq ad iohannem legis et pphetarum ab eo
deſtructionem predicari. hoc excludit ſubdens. Faci
lius aūt eſt celum et terram preterire. q̄ð lege vnū
apicem cadere. Preterit em̄ figura huius mundi. De
lege aūt nec vnius quidem lr̄e ſūmitas id eſt nec mi
nima queq; a ſcr̄is ſpūalibus vacant. et tamē lex
et pphe vſq ad iohannem. q̄a non potuit vltra vē
turum pphetari. qð iohānis preconio iam veniſſe
claruit. Qð aūt de lege ī perpetuū non violanda
pdixerat. vno exempli gr̄a de illa ſumpto confir
mat teſtimonio dicens. Omnis qui dimittit vxorem
ſuam et ducit alterā mechatur et qui dimiſſam a vi
ro ducit mechat. vt ex hoc vno diſcerent etiā in ce
teris nō ad ſoluenda ſ; ad implēda decreta legis
veniſſe. Theo. Nam cū imꝑfectis lex īꝑfecte lo
queret ex hoc patet. q duris precordijs iudeorum
q̄ſi vir odio habueret ꝯiugē. dimitteret eā q̄a cū ho
micidiū cernere et gauderet in ſanguine. nec aſtrictorū
ſe miſerebātur. adeo vt filios et filias mactarēt de
monibus. nunc vero pfectionis doctrine opus ē. Ob
id igit̄ dico. q ſiquis repudiat coniugem. nō incū
bente cauſa fornicationis mechat et qui aliā duxerit
mechatur. Ambroſ. Prius aūt dicendū arbitror
de lege coniugij. vt poſtea de prohibendo diuortio
diſputem. Quidā putāt omē ꝯiugiū a deo eſſe q̄a
ſcriptū ē q̄ deus ꝯiunxit hō n̄ ſepat. Quo g°
apl̄s dixit ſi infidelis diſcedit. diſcedat In q̄ oſten
dit non a deo eſſe omne coniugium. neq; em̄ xp̄iane
gentilibus dei iudicio ꝯiunguntur. Noli ergo vxorē di
mittere ne deum tue copule diffiteāris actorē. etem̄
ſi alios multomagis vxorios debes tolerare et emē
dare mores. Que cum paruulis feta dimittit. durū
ſi relictas parentem. pignora teneas. ut ad ꝯtume
liam parentum addas etiā pietatis iniuriā. durius ſi
ꝑter matrem etiā filios ſimul pellas. paterns ne libe
ri tuos viuente te eſſe ſub vitrico. ac incolumi ma
tre eſſe ſub nouerca. Quā piculoſum ſi fragilē ado
leſcentie etatem erroři offeras. q̄; impiū ſi eius deſti
tuas ſenectutem cuius defloraueris iuuentutē. po
ne ſi repudiata n̄ nubat. et hec tibi debuit diſplicere
cui adultera fidem ſeruat. pone ſi nubat. neceſſitas
illius tuum crimen ē. et qð coniugium putas adulte
rium ē. Hec moraliter tamē. q̄a ſupra ꝓpoſuerat re
gnum dei euāgeliſari. et cū dixiſſet de lege vnū apic̄
em non poſſe cadere. ſubiecit. oīs qui dimittit vxo
rem ſuam. vir xp̄s ē. vxor eccleſia. cantat vxor in
ſignum virgo. ergo quē deus traxit ad filium. non
lege pſecutio. non auertat luxuria. nō philoſophia
ſeparet. hereticus non inficiat. iudeus non ſeperet.
adulteri ſunt q̄ oēs adulterare cupiunt fidei et ſapiē
de veritatem.

Homo quidā erat diues. et induebatur
purpura et biſſo et epulabat quottidie ſplē
dide. Et erat quidam mendicus nomine La
zarus q̄ iacebat ad ianuā eius vlceribꝰ ple
nus cupiens ſaturari de micis que cadebāt
de menſa diuitis et nemo illi dabat ſed et ca
nes veniebant et lingebant vlcera eius.

Beda. Admonuerat ſupra dn̄s facere amicos de
mānona iniquitatis. qð audientes phariſei deridēbāt
deinde illa que ꝓpoſuerat. exemplis aſtruit dicens
hō quidā erat diues. Cri. erat. nō ē. q̄a pterijt q̄ſi
vmbra fugiēs. An. Non aūt oīs ſancta paupertas
aut diuitie criminoſe. ſ; ut luxuria infamat diuitias.
ita paupertatē cōmendat ſanctitas. Sequitur em̄. Et
induebatur purpura et biſſo. Beda. Purpura
color regū habitus ē et conchis marinis ferro circū
ciſſis emiſſa. Byſſus vero genus lini cādidi et mol
liſſimi. Grego. i omel. Si aūt ſubtilium precioſa
rūq; veſtium cultus culpa non eſſet. nequaq̄; ſermo
dei hoc tam vigilāter exprimeret. Nemo quippe ve
ſtimenta precioſa niſi ad inanē gl̄iam querit. ut ho
norabilior ceteris eē videatur. Nemo em̄ vult ibi pre
cioſ veſtibꝰ indui. vbi ab alijs n̄ poſſit uidri. Cri.
Cinerem et puluerē et terram purpura et ſerico pro
tegebat. ſm̄ veſtimenta ita et epule et nos. quales
epule talia veſtimenta. Unde ſequit̄. Et epulabatur
quotidie ſplendide. Greg. in mora. Ubi ſollerter i
tuendum ē. q̄a celebrari ſine culpa cōuiuia vix pñt
pene ſꝑ epulas cōcomitat̄ voluptas. nā cū corpꝰ
in refectionis delectatione reſoluit̄. cor ad inane gau
dium relaxatur. Sequit̄. Et erat quidam mēdicus
noīe lazarus. Ambroſ. Narratio magis q̄; para
bola videtur. qñ etiam nomen exprimitur. Cri.
Parabola vero illa ē vbi exemplū ponit̄. et tacent̄
noīa. Interpretat̄ aūt lazarus qui adiutus ē. paup
em̄ erat et illum dominus adiuuabat. Cirill. Uel
aliter. preſens ſermo dei de diuite et lazaro ſimilitu
dinarie ſcriptus ē in parabola. ut innoteſcat. q qui
terrenis affluūt opibꝰ. niſi velint opitulari neceſſita
bus paupeꝝ. grauem incurrant ſententiā. Refert aūt
traditio iudeoꝝ lazaꝝ quēdam fuiſſe tunc temporis
ī hieroſolimis extrema preſſum iopia et īfirmitate
cuius meminit dn̄s introducēs eum ī exemplū ad ma
iorem ſermonis manifeſtationē. Grego. i omel. no
tandum etiā ē q̄a ī populo plus ſolent noīa diuitum
q̄; paupeꝝ ſciri. Dominus aūt nomē paupis dicit. et
nomen diuitis non dicit q̄a deꝰ hūiles nouit atq; ap
ꝓbat ſupbos ignorat. ut aūt amplꝰ ꝓbaret̄ paup. ſil
hūc et paupertas et egrītudo tabefecit. Seq̄t em̄. qui ia
cebat ad ianuam eius vlceribus plenus. Cri. ideo
iacebat ad ianuā ne diues diceret. nō vidi. nēo mihi
nūciauit. videbat eū exiens et reuertens. Ideo vlce
ribus plenus ut crudelitatem diuitis ſuo corpore de
monſtraret. mortem corporis tui vides iacere an te
ianuam. et nō misereris. ſi dei precepta non conſide
ras ſaltem conditionis tue miſerere et time ne ipē ta
lis efficiaris. Egrotatio aūt habet aliqð ſolatium. ſi
opes habet. Quāta ergo ī iſto pena ē. in quo inter
tanta vulnera nō meminit dolores plagarū. ſed famē.
Sequitur em̄. Cupiens ſaturari de micis que cade
bant d menſa diuitis. Quaſi diceret. Nō prorſus de
mēſa hoc prebe i elemoſinā fac damna lucrū. Amb.
Inſolentia autē et tumor diuitum in diuicijs compe
tentibus ſubinfertur. Sequitur enim. Et nemo illi
dabat. Ita enim ſunt conditionis humane inmemores

vt tanq̃ ſupra naturam ſibi de miſerijs paupeꝝ incē
tiua ſuaꝝ capiāt voluptatum· rideant mopem· inſul
tent egenti ⁊ quoꝝ miſereri deceat· his auferant·
¶ Aug· de ver· do· Inexplebilis em̄ auaricia diui:
tum nec timet deum nec hominē veret̄ nō parcit pa
tri· amico fidem non ſeruat viduā opprimit rem pu
pilli inuadit ¶ Grego· i omel· Inſup pauꝑ videbat
procedentem diuitem ab obſequētibus circūſulari.
ſe i īfirmitate ⁊ inopia a nullo viſitari· nā quia nēo
ei ad viſitandū aderat· teſtant̄ canes q̄ licēt vulnera
eius lingebant Sequit̄ em̄ Sed ⁊ canes veniebāt
⁊ lingebāt vlcera eius ¶ Cris· Vlcera que nullꝰ ho
minū lauare dignabat̄· ⁊ contractare · fere mites lā
bunt ¶ Grego· i omel· Ex vna ergo re omnipotēs
deus duo iudicia exhibuit· dū lazarum paupem an̄
ianuam diuitis iacere pmiſit· ut ⁊ diues impius dā
nationis ſibi augeret vltionem ⁊ temptatus pauper
creſceret ad remunerationem · quia cōſpiciebat ille
quotidie cui miſereret̄ videbat iſte d̄ quo probaret̄

Factū ē aūt vt moreret̄ mēdicꝰ. ⁊ portare
tur ab āgel̄ in ſinū abrahe Mortuꝰ ē aūt ⁊
diues ⁊ ſepultus eſt i inferno Eleuās autꝫ
oculos ſuos cū eſſet in tormētis vidit abra
ham a longe ⁊ lazarū in ſinu eiꝰ ⁊ ipſe cla/
mās dixit Pater abrahā miſerere mei ⁊ mit
te lazarum vt intingat extremuꝫ digiti ſui
in aquā. vt refrigeret linguā meam qꝛ cru
cior in hac flāma Et dixit illi abrahā Fili re
cordare quia recepiſti bona i vita tua. ⁊ la/
zarus ſimiliter mala Nūc aūt hic cōſolatur
tu vero cruciaris Et in his oībus inter nos
⁊ vos chaos magnū firmatū eſt ut hÿ qui
volūt hic trāſire ad uos non poſſunt. neqꝫ
inde huc tranſmeare.

¶ Cris. Audiuimus q̄d vterq; i terra paſſi ſunt· vi
deamus quid vterqꝫ patiantur apud īferos q̄d tēpo
rale fuit preterijt q̄d ſeq̄t̄ eternū ē Vterq; mortuus
ē illum angeli· hunc pene ſuſceperūt Dicit̄ em̄ factū
ē aūt ut moreret̄ mendicus ⁊ portaret̄ i ſinum ab:
rahe· tante pene repente delicijs cōmutant̄ Portat̄
poſt tātos labores quia defecerat ne ſaltem ambulās
laboraret ⁊ portabatur ab āgelis Nō ſuffecerat ad
portandum paupem vnus angelus· ſꝫ ꝓpterea pl̄es
veniunt ut chorum leticie faciāt· gaudet vnuſquiſq;
angelus tantum onus tāgere libenter talibus oneri
bus pregrauātur ut ducāt hoīes ad regna celorum
Portatus ē aūt in ſinum abrahe ut illum palparet
⁊ refocillaret ſinus abrahe paradiſus ē Ideo autē
angeli miſtrātes tulerunt paupem ⁊ locauerunt eū
in ſinu abrahe· quia licet deſpectus iaceret· nō tamen
deſperauit· nec blaſphemauit dicens· hic diues i neq̄
cia viuens gaudet ⁊ tribulationē nō patit̄ Ego vēo
nec obtinere valeo neceſſariam eſcā. ¶ Aug. de ori.
aīe Nō aūt abrahe ſinum exiſtimas eſſe corporeum

vereor ne in re tanta iculariter nō ſerio agere cre
daris. Neq; enim vſq; adeo deſperes· ut arbitreris
corporeū ſinū hoīs vniꝰ ferre tot animas immo vt
ſm te loquar· tot corpora quot illuc angeli ſicut la
zarum ꝑferunt· niſi opineris forte illam vnā aīaꝫ
ſolam ad eundem ſinum ꝑuenire meruiſſe· ſi errare
pueriliter nō vis· ſinum abrahe intellige remotā ſe
dem quietis atq; ſecretam vbi eſt abraham ⁊ ideo ab
rahe dictam nō q᷑ ipſius tātum ſit· ſed q᷑ ipſe multo
rum gentiū pater ſit· quibꝰ ad imitandum fidei prin
cipatum prepoſitus ē ¶ Grego· i omel· Cum autē
duo eſſent interius corda paupis ſcilicet ⁊ diuitis·
vnus deſup erat inſpector· qui ⁊ pauperē temptando
exercebat ad gloriaꝫ ⁊ diuitem tolerādo expectabat
ad penam· Vnde ſequit̄ Mortuus eſt aūt ⁊ diues·
¶ Cris· Mortuus quidem ē tunc corpore· ſed erat
illi ante anima mortua· nihil em̄ agebat ex opibus
anime· nam totus feruor eius qui puenit ex dilecti
one proximi expirauit· ⁊ erat corpore defunctio de
functior· nullus aūt ē qui ſepeliendo diuiti miniſtraſſe
dicat̄ vt lazaro· eo nāq; q᷑ in lato itinere delectatus
multos habuit obſequētes adulatores vt puenit ad
finem· priuatus ē oībus Simpliciter em̄ ſequit̄ Et
ſepultus ē in iferno· ſedebat anima eius dū viueret
ſepeliebatur obruta corpore quaſi ſepulcro ¶ Aug
de que· euā· Sepultura autem inferni penaꝝ profū
ditas ē que ſupbos ⁊ i miſericordes poſt hāc vitam
vorat ¶ Baſi· Eſt aūt infernus quidā locus cōmu
nis in īimo terre obumbratus vndiq; ⁊ opacus cuꝰ
ē qodam orificium i profundū tendens ꝑ q̄d ꝑ diſci
ſus animabus ad mala damnantis· ¶ Criſoſtomus
Vel ſic vt regum carceres extra manent ſic ⁊ ex
tra mundū foris alicubi ē infernus· vnde ⁊ exterio
res tenebre dicte ſunt ¶ Theo Quidam vero dicūt
īfernum eſſe trāſitum ab aparenti ad diſparens ⁊
deformitatem anime Quādiu em̄ anima peccatoris i
corpore ē· apparet ꝑ ꝓprias operationes· ut autem ce
lat a corpore· fit deformis ¶ Cris· Sicut aūt paupꝰ
dum viueret grauiorem penam reddebat iacere aū
ianuam diuitis · ⁊ aliena bona proſpicere· ſic diuiti
mortuo augebat exitium accubitus in gehenna ⁊
ꝓſpectus delectationis lazari· ne ſola tormentoꝝ na
ſꝫ ⁊ collatione honoris illius intolerabilius ſentiret
ſuppliciū· Vnd̄ ſequitur Eleuās autem oculos ſuos
cū eſſet i tormentis· vidit abrahaꝫ a longe· eleuauit
q̄dem oculos· ut illū nō ut d̄ſpicerēt īſpiceret lazarꝰ e
ſurſum erat ille deorſum Illum plures angeli por
tabant· iſtum infinita tormenta poſſidebāt Vnd̄ nō
dicit Cum eſſet in tormento· ſed in tormentis· totus
enim in tormentis erat· oculos ſolos liberos habebat
vt alteriꝰ leticiam poſſit aſpicere· ut magis torque
atur· quia non habet q̄d alius habet Aliorum diuitie
eorum qui in paupertate ſunt· tormenta ſunt ¶ Gre
Si autem abraham adhuc in imis non eſſet· hunc di
ues in tormentis poſitus non videret Eos enim qui
celeſtis patrie vias ſecuti ſunt poſt egreſſum carnis
inferni clauſtra tenuerunt· Nō aūt pena quaſi pec
catores plecteret· ſꝫ ut illos i locis ſmotioribꝰ requieſc̄
tes quia necdum interceſſio mediatoris aduenerat
ab ingreſſu regni reatus prime culpe retineret·

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Crif. Multi autem erant paupes iusti. sed q̄ la-
zar ad limina eius aspectui occurrit ad eius tristicia
cam. Sequitur eñ. Et lazarum in sinu eius. Hinc
innotescit q̄ omnes qui a nobis offendunt. obijciēt
nos conspectui. Diues autem lazarū nō penes alium
iustū sed i sinib abrahe videt. erat enim abraham
amator hospitalitatis. hic autem crudelitatis arguit̄. Ille sedēs
ante fores venabat̄ trāseuntes. ꝛ i domū patriā inge
rebat. hic vero ꝛ manētes ītus auertebat ¶ Greg.
i omel. Qui miserū. diues. cuius in hac vita mi-
serere nō voluit. in suo iā supplicio positus patronū
querit ¶ Theo. Nō tamē dirigit sermonē ad lazarū
sed ad abraham. q̄ forsan erubescebat ꝛ putabat la-
zarum reminisci malorū ex ꝓprijs iudicās de illo. vñ
loquit̄. ꝛ ipse clamās dixit ¶ Cris. Magne eñ pene
magnam vocē reddebāt. Pater abrahā. q. d. p̄rem
vocat natura quomodo filius qui perdidit suā sub
stantiā. licet meo vicio te p̄rem pdiderī. Miserere
mei frustra agis pñiaꝫ i loco vbi nō ē penitentie lo
cus. Tormenta te cogunt non mētis affectus. Quis
ergo i regno celorū ē. nescio an eius. qui in inferno ē
valeat misereri. Creator creature misereē sue. Dn̄s
venit medicꝰ. qui sanaret morbos. alij sanare nō po
terāt. Mitte lazarū etras miser. Abrahā mittere nō
poterat. solū suscipere potest. vt intingat extremū dis
gitu sui i aquā. lazarum videre nō dignabaris ꝛ nūc
digitū eius desideras. hoc qd̄ petis. tu ei debebas fa
cere cū adhuc viueret. aquā desideras qui delicatos
cibos tunc fastidiebas. vid̄ conscientiā peccatoris. nō
totam audet poscere digitum. Instruimur aūt q̄ sic
valemdiuicijs nō cōfidere. Ecce diues idiget pau
pere qui q̄ꝫ eluriebat. Mutamē res ꝛ notificatur
omnib. quis esset diues. quis esset paup. sicut eñ
in theatris cum ad vesperascit ꝛ astantes recedunt
exeuntes ꝛ amictum deponētes qui reges ꝛ preto
res visi fuerant i omnib vlceribꝰ pleni videntur ut
hic sic ꝛ adueniente morte. ꝛ soluto spectaculo veri
tatis laruis egestatis ꝛ diuiciarū depositis ex solis
operib diiudicāt. Quinā vere sint diuites. qui pau
peres. qui gloriosi. qui ve inglorij ¶ Grego. i omel.
Diues eñ iste qui vlcerato paupi mense sue vel mi
nuta dare noluit. in iferno positus vsq̄ ad mīma q̄
sitit. Nam guttam aque petiuit qui micas
panis negauit ¶ Basi. Modignū aūt premiū reddi
tur diuiti. ille ignis ꝛ infernalis pēa. lingua arefacta
vice lire sonātis gemitus vice potus desideriū stille
vice speculator enormiū caligo profūda. vice ambi
tus incessanter puigil vermia. Vñ sequit̄. Vt refri
geret linguā meā. q̄ crucior i hac flāma. ¶ Cris.
Non aūt quia diues fuerat. torquebat̄. sed quia mi
sertus nō fuit ¶ Greg. i omel. Hinc colligendū ē
q̄ pena mulctandus sit qui aliena diripit. si inferni
damnatione percutit̄. q̄ ꝓpria non largit̄ ¶ Ambrosiꝰ.
Cruciatur etiā quia luxurioso carere delicijs pena
ē. Aqua aūt est refectio aīe in doloribꝰ constitute.
¶ Grego. i omel. Quid aūt ē q̄ in tormentis posi
tus linguā suā refrigerari postulat. nisi q̄ is q̄ cō-
uiuando de loquacitate peccauerat. ꝑ retributionis
iusticiā in lingua atrocius ardebat. abundare enim
i conuiuijs loquacitas solet. ¶ Cris. Multa etiā lin
guā eius supba locuta est. vbi peccatū. ibi ꝛ pena
ꝛ p̄imū lingua peccauit. amplius torquebatur.
¶ Aug. de que. euāg. Vel q̄ linguā suam vult refri
gerari cum i flāma totus arderet. significat qd̄ scrip
tum ē. Mors ꝛ uita ī manib lingue. ꝛ quia ore con
fessio fit ad salutem qd̄ ꝑ supbiā ille nō fecit. Extre
mū autem digiti vel minimā opationē significat. qua
ꝑ spm̄sanctū subueniē ¶ Augꝰ. de origine aīe. Dicās
aūt mēbra hic anime describunt̄ ꝛ vis ꝑ oculum to
tum caput intelligi quia dictus ē leuare oculos suos
ꝑ linguā fauces. ꝑ digitū manum. Quid aūt cause ē
ut noīa ista mēbrorū i deo ubi corpus nō faciāt. i aīa
faciant. in vero q̄ de creatura dicuntur ꝓprie acci
pienda sunt. Que aūt de creatore tropice atq̄ trans-
late. Pennas itaq̄ corporeas daturus es nobis. q̄m
non creator. sꝫ creatura id ē hō dicit. Si assumpsero
pēnas meas diluculo. Porro si ꝓpterea linguam ha
buit diues ille corporeā. q̄m dixit refrigeret linguā
meam. i nobis q̄ adhuc in carne viuentib maꝰ ha
bet ipsa lingua corporea. q̄ scriptuꝫ ē. Mors ꝛ vita
in manibus lingue ¶ Grego. misenus. Sicut autem
prestantissima speculo ꝑ talos repsentāt faciē ima
gines quales ꝛ ipse obiecte facies extant letas quidē
letanciū. tristiū vero tristes. sic ꝛ iustum dei iudiciū
simile fit dispositionib nr̄is. vnde quia diues n̄ fuit
misertus paupis iacentis ad ianuam. cū misericordia
egeat non exaudit̄. Sequit̄ eñ. Et dixit illi abrahā
fili recordare q̄ recepisti bona i uita tua ¶ Cris. aspi
ce patriarche bonitateꝫ. vocat illū filiū. qd̄ māsuetu
dinē eius potest exprimere. nullū tñ prebuit auxiliū
ei. qui se remedio priuauerat. vnde dicit. recordare
id ē aīaduertas preterita. ne obliuiscaris q̄ fueris
oblectatus diuicijs recepisti bona in vita tua. ꝛ illa q̄
vera bona eē putabas. nō potes ꝛ in terra regnasse
ꝛ hic regnare diuicie nō possunt esse vere ꝛ in ter
ra ꝛ i iferis. Sequit̄ ꝛ lasarus similiter mala nō q̄ illa
ea mala putauerit sꝫ ex censura diuitis h̄ dicebat. q̄
inopiam ꝛ famē ꝛ dirā egritudinē estimabat mala
Quādo igit̄ infirmitatis ꝛ egrotationis magnitudo
premit lazarum. cogitemus. ꝛ letanter acapiamus
mala in vita nr̄a ¶ Aug. de que. euā. Hec igitur ei
dicunt̄. q̄ felicitatem dilexit seculi. nec aliā vitā p̄ter
illā i q̄ supbꝰ tumebat adamauit lasarū aūt dicit mala
recepisse. quia intellexit huius vite mortalitatem
laboris. ꝛ erūnas. penā esse peccati. q̄ oms ī adam
morimur. qui factus est trangressione mortalis.
¶ Cris. Dixit etiam recepisti bōa in vita tua quasi
debita. q. d. siquid boni fecisti vnd̄ premiū deberēt
omnia recepisti in illo mundo epulans dicatus oble
ctatus successibus ꝓsperis. hic aūt siquid mali com
misit. vniuersa recepit. paupertate fame ꝛ extremis
oppressus miserijs. ꝛ vterq̄ vestrum huc nudus ac
cessit. hic quidem a peccatis. ꝓpter qd̄ ꝛ consolationē
sortitur. tu vero a iusticia. ꝓpter qd̄ inmitigabilem ꝑ
fers penam. vnde sequitur. nunc aūt hic consolatur
tu vero cruciaris ¶ Grego. i omel. Quecūq̄ ergo
in hoc seculo bene habetis. cum vos bona egisse re
colitis valde de ipsis pertimescite. ne concessa vobis ꝓ
speritatis eorundem remuneratio sit bonorum ꝛ cū
quoslibet pauperes nōnulla repbensibilia perpetrare

conſpicitis quia fortaſſe· quos ſupfluitas tenuiſſie prauitatis coinquinat· caminus paupertatis purgat·
¶ Criſ. Sed dices· nonne eſt aliquis qui ⁊ hic ⁊ illic venia pfruatur' hoc quidem difficile eſt· ⁊ de numero impoſſibilium· nam ⁊ ſi paupertas non vrgeat vrget tamen ambitio Si egritudo nõ ſtimulet· ira inflãmat· ſi temptatiões non impetant· emergũt ſepius cogitationes inique non eſt aũt paruus labor iracundiam refrenare ɔpeſcere illicita deſideria oſtẽtationes ſedare deſperationem remittere· vitam aſperam ducere Talia vero nõ agentem impoſſibile eſt ſaluari ¶ Grego· in ome· Aũderi etiã poteſt ꝙ mali in hac vita bona recipiunt· quia omẽ ſuũ gaudiuȝ felicitatem tranſitoriã putant Iuſti aũt habere hic quidem poſſunt bona nec tamen in recõpenſatiõe recipere· quia dum meliora id ẽ eterna appetunt· eorũ iudicio quelibet bona affuerint bona mime videntur
¶ Ciril· Poſt miſericordiam aũt dei ĩ proprijs ſtudijs ſperãduȝ eſt de ſalute nõ numerãdo patres aut proximos vel amicos Frater eñ nõ liberat· ⁊ ideo ſubditur· ⁊ ĩ his omnib' magnũ chaos firmatum ẽ inter nos ⁊ vos ¶ The· Chaos magnum ſignificat iuſtorum a peccatorib' diſtantiam· nam ſicut affect' eoꝝ varij fuerãt· ſic etiam manſiones non modicum differunt· ¶ Criſ· Qd firmatum dicit̃ quia non põt diſſolui· agitari vel ɔcuti ¶ Amb Inter diuitem igit̃ ⁊ paupem chaos magnum ẽ· quia poſt mortem nequeunt merita mutari Vnd' ſequit̃· ut hi qui volunt hinc ad vos trãſire non poſſint· neqȝ inde huc trãſmeare ¶ Criſ. Q. d. videre poſſumus trãſire non poſſumus ⁊ nos videmus quid fugerimus· ⁊ vos videtis qḋ pdideritis ⁊ nr̃a gaudia cumulãt vr̃a tormẽta ⁊ vr̃a tormẽta cumulant nr̃a gaudia ¶ Gre· omel· Sicut eñ trãſire reprobi ad electos cupiunt id eſt ad ſupplicioꝝ ſuoꝝ afflictionẽ migrare· ita ad afflictos atqȝ ĩ tormentis poſitos trãſire iuſtorum ẽ mente ire ꝑ miſericordiam· eoſqȝ velle liberare· ſȝ iuſtoruȝ anime quãuis ĩ ſue nature bonitate miſericordiam habeant· iam tameȝ autoris ſui iuſticie piuncte tanta rectitudine conſtringuntur· ut nulla ad reprobos compaſſione moueant̃ nec iniuſti ergo ad beatoruȝ ſortem tranſeunt· quia damnatione perpetua cõſtringunt̃· nec iuſti ad reprobos trãſire poſſunt· quia erecti iã per iuſticiã iudicij eis nullo mõ ex aliq̃ cõpaſſione miſerent̃· ¶ Theo· Hinc elicias argumentũ ɔ̃ origenis ſequaces· qui dicunt cũ terminus ſit imponẽdus ſupplicijs erit tempus quo aggregabunt̃ peccatores iuſtis ⁊ deo ¶ Aug· de que· euã· Oſtendit eñ ꝑ ĩcommutabilitatem diuine ſententie nullum auxilium miſericordie poſſe pberi peccatoribus a iuſtis etiam ſi velint prebere· quo admonet ut in hac vita homĩes ſubueniãt quibus poſſunt· ne ſi poſtea etiaȝ optime recepti fuerint eis quos diligunt· opitulari non valeant Illud eñ qḋ ſcriptum ẽ· ut ⁊ ipi recipiant vos ĩ eterna tabernacula· nõ de ſupbis ⁊ immiſericordib' ſcriptuȝ ẽ· ſed de his qui ſibi eos amicos de opibus miſericordie fecerunt· quos iuſti nõ velut propria poteſtate quaſi gratificando recipiunt· ſȝ ꝑmiſſione diuina·

¶ Et ait rogo te pater vt mittas eum in domum patris mei. habeo enim quinqȝ fr̃es vt teſtetur illis. ne ⁊ ipſi veniant in hunc locum tormẽtorum Et ait illi abraham habent moiſen ⁊ prophetas audiant illos At ille dixit. Non pr̃ abraham. ſed ſiquis ex mortuis ierit ad eos penitentiam agẽt. ait autem illi Si moiſen ⁊ ꝓphetas non audiũt neqȝ ſiquis ex mortuis reſurrexerit credẽt

¶ Gre· ĩ omel· Poſtq̃ȝ ardenti diuiti de ſe ſpes tollitur· eius animus ad ꝓpinquos quos reliquerat· recurrit· vnd' dicit̃ ⁊ ait Rogo te pater vt mittas eũ in domũ patris mei ¶ Aug· de que· euã· lazarum petit mitti q̃a ſenſit ſe indignum q̃ teſtimoniũ pberet veritati· ⁊ quia non impetrauerat paululum refrigerari multominus credit ſe lazari poſſe ab inferis ad predicationem veritatis ¶ Criſ. Vide aũt peruerſitatem· nec ipſis penis continet vitatem ſi pater eſt abrahã quõ dicis· Mitte eum ĩ domũ pr̃is mei· ſȝ nõ es oblitus patris tui quia ille te pdidit ¶ Grego· in omel. Reproboꝝ aũt mentem pena ſua quãdoqȝ inutiliter erudit ad caritatem· ut iam tunc etiam ſuos ſpecialiter diligant· qui hic dum peccata diligerent nec ſe amabãt· vnd' ſequit̃ Habeo eñ q̃nqȝ fratres ut teſtetur illis ne ⁊ ipi veniant ĩ hunc locum tormẽtorum ¶ Ambr· Serius aũt diues iſte magiſter eſſe incipit· cum iã nec diſcendi tempus habeatur vl' docendi ¶ Grego· ĩ omel· Qua ĩ re notandũ ẽ ardenti diuiti· quãta ſupplicia cumulãt̃· ad penã nãqȝ ſuam ei cognitio ſeruat̃ ⁊ memoria· cognouit eñ lazarum quem deſpexit ⁊ fratrum ſuoꝝ meminit quos reliquit ut eñ peccatores ĩ ſupplicio amplius puniant̃· ⁊ eoꝝ vident gl'iam quos cõtempſerunt ⁊ de illorum pena torquent̃ quos inutiliter amauerũt Decentia aũt diuiti ut lazarus mitteret̃ ab abraham protinus reſpondetur· Vnd' ſequit̃ Et ait illi abrahã habent moiſen ⁊ ꝓphetas audiant illos ¶ Criſ. Q. d. non ſunt tibi magis cure fr̃es tui q̃ȝ deo qui eos creauit ſtatuitqȝ eis doctores qui eos cõmonerent ⁊ ſollicitarent· vocat autem hic moiſen ⁊ prophetas ſcripta moiſaica ⁊ prophetica ¶ Ambroſ· Quo loco euidentiſſime declarat dominus vetus teſtamentum eſſe fidei firmitatem· retundens pfidiam iudeorum ⁊ excludens neq̃cias hereticoꝝ ¶ Grego· ĩ omel· Sed qui dei v'ba deſpexerat· hec audire non poſſe ſuos ſequaces eſtimabat· vnd' ſequit̃ At ille dixit Non pater abrahã ſed ſiquis ex mortuis ierit ad illos penitentiã agent ¶ Criſ· Quia eñ audiendo ſcripturas contempnebat ⁊ fabulas eẽ putabat ex his que paſſus fuerat ipe quoqȝ diiudicabat de fratribus· ¶ Grego· in ome· Sed ⁊ aliud quoddam dogma docemur ꝙ lazari quidem anima non eſt erga preſentia ſollicita· nec recordaret ſe ad aliquod relictorum At diues quaſi quodã viſco etiam poſt mortem a vita detinetur carnali· nã ſiquis· omnino carnalis ſm mẽtẽ fiat nec poſtq̃ȝ corpus exuerit· remouet̃ a paſſionibus eius ¶ Greg· ĩ omel· Sed mox diuiti veraci ſententia reſpondet̃·

Sequitur enim Ait autem illi. si moisen ꝛ prophe-
tas non audiunt. neqꝫ si quis ex mortuis resurrexe-
rit credent ei. Qua ꝗ verba legis despiciunt redem-
ptoris precepta qui ex mortuis resurrexerit. quanto
subtiliora sunt. tanto hec difficilius implebunt ¶ Cris.
Quantum verum sit ꝙ ꝗ nō auscultat scripturis. nec
mortuis redivivis auscultat. ostenderūt iudei. ꝗ nunc ꝗ
dem volebant occidere lazarum. nunc vero invadebant
apostolos cum tamē a mortuis nonnulli resurrexerint
hora crucis. Sꝫ ꝛ illud considera ꝙ quisqꝫ mortuus
servus ē. Quecūqꝫ vero dicunt scripture. dicit dn̄s
Unde ꝛ si resurgat mortuus ꝛ si celitus descenderit
angelus. omnibꝫ magis sunt digne fide scripture.
Nam angelos dn̄s viuorum ꝛ mortuorum eas misit
cur. Si autem sciret hoc deus ꝙ mortui resurgētes
profuissent viuentibꝫ. nō hoc omisisset. qui pro vtilitate
nostra singula queqꝫ tractat. sed ꝛ si crebro resurge-
rent mortui. hoc itern tempore contemneretur. Sꝫ ꝛ dia-
bolus facile introduceret peruersa dogmata. Id ꝙ per
sigma sua fingēs. nō quidem suscitans vere defun-
ctos. sꝫ quibusdam fallacijs spectantiū fruſtrās intui-
tum vel ingenians quosdā mortem simulare ¶ Aug. ō
cons. p mortuis habendis. diceret aūt aliquis si nulla
ī mortuis cura de viuis. quō diues rogauit abrahā
ut mitteret lazarum ad quinqꝫ fratres suos. Sꝫ nūqd
quia hoc diues ille dixit. ideo quid fratres agerent.
vel quid paterentur ī illo tempore sciuit. Ita illi cura
fuit de viuis. quamuis quid agerent omnino nesciret.
sicut ē cura d mortuis quāuis quē agāt omnino ne-
sciamus. Sed rursus occurrit questio. quō hic abra-
ham esse sciebat moisen ꝛ prophetas id ē libros eorū
vbi etiā nouerat esse diuitem illum in delicijs. lazarum
ꝟo in doloribꝫ vixisse verum non cū hec agerent in vi-
ta. sꝫ cū mortuus potuit lazaro indicāte cognoscere
ne falsum sit. qd ait propheta abraham nesciuit nos.
Possunt ꝛ ab angelis qui rebꝫ que aguntur hic. p̄sto
sunt. audire aliqd mortui. p̄nt etiā aliqua que neces-
sarium ē eos nosse nō solum preterita verum etiā futura
spū dei reuelāte cognoscere ¶ Aug. de que. euā. per
allegoriā aūt hec sic accipi possunt. vt ī diuite intelli-
gantur superbi iudeorum ignorantes dei iusticiam suā vole-
tes constituere. purpura ꝛ byssus dignitas regni ē
ꝛ auferetur inquit a vobis regnū dei. epulatio splendi-
da iactantia legis ē in qua gloriabantur plus ad pom-
pam elationis abutentes ea qꝫ ad necessitatem salutis
vtentes. Mendicus aūt noīe lasarus qui interpretatur
adiutus. significat indigentē. veluti gentilē aliquē
aut publicanum. qui tantomagis adiuuatur. quāto mi-
nus de suarum copia facultatū presumit ¶ Grego.
ī omel. lazarus igitur vlceribꝫ plenus gētilem popu-
lum figuraliter exprimit. qui dū ad deū conuersus
peccata sua cōfiteri nō erubuit. huic vulnus in cute
fuit. Quid enī ē peccatorum confessio nisi quedā vulne-
rum ruptio. sed lazarus vulneratus cupiebat satu-
rari de micis que cadebant de mensa diuitis. ꝛ nemo
illi dabat. quia gentilē quēqꝫ ad cognitionē legis ad-
mittere superbus ille populus despiciebat. ꝛ qa ea ver-
ba desluebant de scientia. quasi mice cadebant de mēsa
¶ Aug. de que. euan. Canes aūt qui vlcera pauperis
lingebant. nequissimi hoīes sunt amantes peccata ꝗ

lata lingua etiam laudare non cessant opera mala. ꝗ
in se alius gemēs ꝛ confitens detestabatur ¶ Grego. in
omel. Nonnūqꝫ etiam solent ī sacro eloquio per canes
predicatores intelligi. sm̄ illud lingua canū tuorum ex in-
imicis ab ipso. Canum enim lingua vulnus dum lin-
git curat. qa doctores sancti dū ī confessione peccati
nri nos instruūt quasi vulnus mentis p linguā tan-
gunt. Diues aūt sepultus ē in inferno. ī sinum vero
abrahe lazarus ab angelis ductus ē id ē in secretam
requiē. d qua veritas dicit Multi venient ab orien-
te ꝛ occidente ꝛ recubent cū abrahā ysaac ꝛ iacob ī
regno celorum. Filij aūt regni eijcientur ī tenebras exte-
riores. De longinquo aūt ad videndū lazarum oculos
diues leuat. quia dū p damnationis sue supplicia infi-
deles ī imo sunt. fideles quosqꝫ ante diem extremi iu-
dicij sup se in requie attendunt. quorum post gaudia cō-
templari nullatenus possunt. longe vero ē qd cōspi-
ciunt. qa illuc p meritū nō attingunt. in lingua autem
amplius ardere ostenditur. qa infidelis populus verba
legis ī ore tenuit. que ope seruare contēpsit. ibi ergo
amplius ardebit. vbi se ostendit scire qd facere noluit.
Abraham aūt filium eū vocat. quē tamē a tormēto
nō liberat. quia huiusmodi infidelis patri p̄res. qa multos
a sua fide deuiasse considerāte. eos nulla cōpassiōe a tor-
mentis eripiunt. quos tamē p carnē filios recogno-
scunt ¶ Aug. de que. euāg. Quinqꝫ aūt fratres quos
habere dicit ī domo patris sui. iudeos significauit ꝗ
appellati sunt quinqꝫ quia sub lege detinebantur. que per
moisen data ē qui quinqꝫ libros conscripsit ¶ Cris. vel
habuit quinqꝫ fratres id est quinqꝫ sensus. quibꝫ ante
seruierat. ꝛ ideo lazarum amare non poterat. quia illi
fratres nō amant paupertatem. Illi ꝟo fratres in hec
tormenta miserūt. saluari nō possunt nisi moriantur.
Alioquin necesse ē vt fratres habitent cum fratre
suo. Sed quid queris vt mittā lazarum. habent moisen
ꝛ prophetas. moises lazarus pauper fuit. maiores diui-
tias esse arbitratus paupertatem xp̄i qꝫ diuicias pha-
raonis. ieremias ī lacum missus pane tribulationis
vescebatur. ꝛ omnes prophete istos fratres docent. Sꝫ
illi fratres saluari nō possunt. nisi aliqs ab inferis re-
surrexerit. Isti enī fratres. antequā xp̄s resurgeret
me ducebāt ī mortem ille mortuus ē. ꝛ isti fratres re-
surrexerunt. nunc oculus meus xp̄m videt auris eū
audit tactus amplectitur. Ex hoc aūt ꝙ diximus. locū
determinamus marcioni ꝛ manicheo qui destruūt ve-
tus testamentum. Vide ergo quid dicat abraham.
Si moisen ꝛ prophetas nō audiūt ac si diceret. bene
facis eum qui resurrecturus ē. expectando. sed ī illis
xp̄s loquitur. si illos audies. ꝛ illum auditurus es.
¶ Grego. ī omel. Judaicus aūt populus quia moisi
verba spiritaliter intelligere contempsit. ad eum de
quo moises locutus fuerat. nō peruenit ¶ Ambros.
Vel aliter lazarus ē pauper in seculo. sꝫ deo diues. neqꝫ
enī omnis sancta paupertas. aut diuicie criminose.
sed sicut luxuria infamat diuitias. ita pauperta-
tem commendat sanctitas. Quis apostolicus aliquis
pauper in verbo locuples in fide qui verā teneat fidem
verborum infulas non requirat. cui similem illū pu-
to. ꝗ cesus sepius a iudeis. vlcera sui corporis lābēda
quibusdam velut canibus offerebat. Beati canes

in quos vlcerum taliū diſtillat humoꝛ ut impleat
coꝛ·quo cuſtodire domum·ſeruare gregem·cauere
aſſueſcam lupos·⁊ quia panis verbum ē·fides autē
verbi ē·mice velut quedam dogmata fidei ſunt·mi-
ſteria ſcilicet ſcripturarū Arriani autem qui ſocieta
tem potentie regalis affectāt·ut impugnent eccleſie
ỽitatem nōne tibi videnť ī quadā purpura ⁊ byſſo
iacere·qui cum ꝑ veris fucata defendant diuitibus
abundant ſermonibus Diues hereſis euāgelia mul
ta cōpoſuit ⁊ paupꝫ fides hoc ſolum euāgeliū tenuit
qḋ accepit·Diues pħia plures ſibi deos fecit·paupꝫ
eccleſia vnum deum nouit·nōne illi videnť egere di-
uitie ⁊ redundare paupertas ¶ Aug·de que·euā Ali
ter etiā intelligi poteſt illa narratio·ut lazarum dn̄m
ſignificare accipiamus·iacentem ad ianuā illius di-
uitis·quia ſe ad aures ſupbiſſimas iudeoꝝ īcarnati
onis humilitate deiecit·cupiēs ſaturari de micis que
cadebant ḋ menſa diuitis id eſt querens ab eis vł mi
nima opera iuſticie que ſue menſe id eſt ſue poteſtati
ꝑ ſuperbiam nō vſurparēt Que opera q̄uis minima
⁊ ſine diſciplina pſeuerātie uite bone·ſaltem interdū
vel caſu facerent·ſicut mice de menſa cadere ſolent
Vlcera paſſiones ſunt dn̄i·canes qui ea lingebant·
gentes ſunt·quos īmundos iudei dicebāt·⁊ tamen
paſſiones dn̄i ī ſacris corpoꝛis ⁊ ſanguinis eius ꝑ to
tum iam oꝛbem ſuauitate deuotiſſima lambūt Sin⁹
abrahe itelligiť ſecretū pr̄is q̄ poſt paſſionem reſur
gens aſſumptus ē dn̄s Quo eū poꝛtatum ab ange
lis ideo dictum puto·quia ipſam receptionē qua in ſe
cretū pr̄is acceſſit āgeli annūciauerūt diſcipulis·
Cetera ſcḋm ſupioꝛē expoſitionē accipi poſſunt quia
ſecretum pr̄is bene intelligiť vbi etiā āte reſurrecti
onem iuſtoꝝ aīe viuūt cum deo.

Capitulum decimūſeptimum.

ET ad diſcipłos ſuos ait Impoſ
ſibile eſt ut nō ueniant ſcādala
Ve aūt illi ꝑ quem ueniūt·vtili
us eſt illi ſi lapis molaris impo
natur circa collum eius ⁊ ꝓiciatur in mare
quā vt ſcandaliſet vnū de puſillis iſtis.

¶ Alxo· Quia phariſei exiſtentes auari ꝯuitabāť
xp̄o de paupertate p̄dicāti induxit parabolam diuitis
⁊ lazari Deinde cum diſcipulis confert de phariſeis
indicans eos ſciſmaticos ⁊ diuine vie impeditores
eſſe·vnḋ dī ⁊ ad diſcipulos ſuos ait Impoſſibile ē
vt non veniant ſcandala id eſt impedimenta bone ⁊
deo placite conuiſationis ¶ Criſ· Sunt aūt duplicia
ſcandala·quoꝝ hec q̄dem diuine glorie refragantur
hec vero prodeunt ſolū ad irrogandū fratribꝰ impe
dimētū Vtpꝫ excogitaciones hereſum ⁊ q̄cūqꝫ ꝯ veri
tatem fit ſermo diuine glorie refragaňť Nō tamē
ad pn̄s memorari uideň huiuſmodi ſcandala·ſꝫ ma
gis ea que ꝯtingunt inter amicos ⁊ fratres ſicut iur
gia·detractiones ⁊ huiuſmodi Vnde poſtea ſubdit·
ſi peccauerit in te frater tuus ¶ Alxo· Vel dicit ꝙ
neceſſe ē emergere multa predicatōis ⁊ veritatis
obſtacula·ſicut phariſei impediebāt xp̄i predicatōꝫ
Quærūt aūt aliq̄ Si neceſſe ē ut veniāt ſcandala·
cur dn̄s arguit ſcandaloꝝ autoꝛes Sequiť enī Ve
aū illi ꝑ quē veniūt Quia q̄d enim pane neceſſitas
veniale ē Sed attende ꝙ neceſſitas iſta ex libero ar
bitrio ſoꝛtiť originē·videns enī dn̄s qualiter hoīes
inuiciunť malo nec ꝓponūt aliq̄d boni·dixit ꝙ quātū
ē ex conſequētia eoꝝ que uideť neceſſe ē contingē
ſcandala·ſicut ſi medicus videns quempiā mala dieta
vtentem·dicat·neceſſe ē hunc egrotare·⁊ ideo ido
centi ſcādala velꝰ dicit·⁊ penā ei comminať dicēs·vti
lius eſt illi ſi lapis molaris imponatur circa collum
eius·⁊ ꝓiciaťť ī mare q̄ꝫ ut ſcādaliſet vnum ḋ pu
ſillis iſtis ¶ Beda Secundū moꝛē prouincie pale-
ſtine loquiť·cū maioꝝ criminū apud veteres iudeos
fuerit pena·ut ī profundū ligato ſaxo demergereť
⁊ reuera vtilius ē inoxium p̄ea quāuis atrociſſima
tēpali tn̄ uitā finire coꝛpoꝛeā·q̄ꝫ fr̄i nocētem moꝛti
aīe mereri perpetuā· Recte ergo qui ſcādaliſari pōt
puſillꝰ appellať Qui.n.magnꝰ ē q̄dcūqꝫ uiderit·q̄d
cūqꝫ paſſus fuerit·nō declinat a fide Inquātū gꝰ ſine
peccato poſſumꝰ euitare ꝓxioꝝ ſcādalū debemus ſi
aūt de veritate ſcādalū ſumiť vtiliꝰ pmittiť ſcādalū
naſci q̄ꝫ ỽitas relīq̄ť· ¶ Criſ·ꝑ ſcādaliſātes aūt pen
brauiū ſaluātis addiſce·miſ·n·vniꝰ aīe ſalus eſt ſibi
nimiū cure·nō cōminareť ſcādaliſātibꝰ tantā penā.

¶ Attēdite uobis ſi peccauerit ī te frater
tuus increpa illum Et ſi penitenciā egerit
dimite illi Et ſi ſepcies in die peccauerit ⁊
ſepcies in die conuerſus fuerit ad te dicēs
penitet me .dimitte illi.

¶ Am· Poſt dimitē q̄ cruciať ī pēis ſubiecit ꝓpeiū
vēie largiēdꝰ his q̄ ſe ab erroꝛe ꝯuītūt·ne quis ḋ ſpa
cia ñ reuocet a culpa·vn̄ dic Attēdite vobiſ ¶ Theo·
Q·d·neceſſe ē ſcādala ꝯtingere·ñ tn̄ neceſſariū eſt
vos pire ſi peccaūitis·ſicˇ nō ē neceſſe oues pire lu
po veniēte ſi uigils paſtoꝛ· Et q̄m inter ſiue ſcādaliſā
tiū differētie·quidā·n·ſūt īſanabiles·q̄dā ſanabiles
⁊ ideo ſubiungit Si peccauit ī te fr̄ tuus·increpa
illū ⁊ ſi pn̄iaz egerit dimitte illi ¶ Am·ut neqꝫ diffici
lis vēia nec rmiſſa ſit īdulgentia·ne auſtera pcellat
increpatio vel cōniuētia·nō iuitet ad culpā·vn̄ ⁊ alibi
dī· Corripe ipm inter te ⁊ ipm ſolū plꝰ·n·ꝓficit ami
ca correctō q̄ꝫ accuſaꝰ turbulēta·illa pudoꝛē icutit·hec
īdignatōꝫ mouet·facit poť qḋ ꝓdi metuat q̄ moue
tur Hoꝰ q̄ppe ē·ut amicū magis te q̄ compiē· cre
dat q̄ꝫ inimicū Facilꝰ·n·ꝯſilijs accēdit q̄ꝫ iuiie ſuc
cūbiť Infirmꝰ cuſtos diuīnitatis ē tioꝛ·pudoꝛ aūt
boꝰ magiſter officij·q̄·n·metuit repꝛēiť ñ emendať
pulchre aūt poſuit·ſi peccauit ī te·nō·n·ē eq̄ꝫ oditis i
deū hoīeqꝫ peccare ¶ Be· Intuēdū ē aūt q̄a nō paſ
ſim peccātis dimittere iubet·ſꝫ pn̄iam agēti·ſi·n·odi
ne ſcādala declinare poſſūꝰ·ſꝫ nullū ledāꝰ·ſi peccāte
ꝫelo iuſticie corripiꝰ·ſi penitētī miſericoꝛdie uiſcē pan
dimꝰ ¶ Theo·ſꝫ q̄rerer aliq̄s Si cū plures indulſe
rim fr̄i·iterꝫ fit nocuus·q̄d agendū ē ſecūˇ Iho q̄ꝫ
hoīe rn̄dens ſubdit Et ſi ſepties ī die pec·ī te ⁊ ſep
ī die ꝯū·fu·ad te di·pēi·me·di·illi· ¶ Be· Septena
rio nūero ñ vēie dāde ēmiꝰ pōiť ſꝫ vł oia pcā dimit
tēda vł ſcḋm penitētiā dimitēdū ꝓpiē· Solet enim
ſe x ꝑ ſeptē cui aſcꝛa aut epis vniūſitas intican

¶ Ambros. Vel quia septima die requieuit deus ab operibus suis. post ebdomodā istius mundi requies nobis diuturna pmittit̄ Ut quēadmodū mala istius mundi opa cessabunt. ita etiā vindicte seueritas cōquiescat.

¶ Et dixerūt apostoli domino. adauge nobis fidem dixit autem dominus Si habueritis fidē sicut granū sinapis. diceretis huic arbori moro eradicare ꝛ transplantare in mare ꝛ obediet vobis.

¶ Theo. Audientes discipuli dñm de quibusdā arduis differentem. puta de paupertate ꝛ scandalis cuitandis. petunt sibi fidem augeri. p quā possunt paupertatem sequi. nihil enī adeo cultum suggerit paupertati sicut credere ꝛ sperare in domino Et ut p fidem scandalis valeāt resistere Vnd̄ dr̄ Et dixerūt apli dño adauge nobis fidem ¶ Greg. xxij. mo. Ut quam acceperat p minū fuerat. quasi p augmenta gratiā ad pfectionē ueniret ¶ Aug. de que. euā. potest quidem intelligi hāc fidem sibi augeri postulasse. qua credunt ea que nō uident. sed tñ dr̄ etiā fides rerum quando verbis ipsis rebus pntibus credit̄ qđ futurum est cum iam p spēm manifestam se contemplandam prebebit sinceris ipsa dei sapiencia p quā facta sunt oīa.

¶ Crisos. Dominus aūt ostēdit eis q̄ bene peterēt ꝛ q̄ credere deberent constanter. ostendēs eis q̄ fides multa potest Vnd̄ sequit̄ Dixit aūt dñs Si habueritis fidem sicut granum sinapis. diceretis huic arbori moro eradicare ꝛ trāsplātare i mare. ꝛ obediet vobis Duo magna concurrunt in idem trāspositio radicati in terra ꝛ plantatio i mari Quid enī i vndis plantat̄ p que duo veritatem fidei māifestat ¶ Cris. Comparat̄ aūt facte sinapis. quia eius granū etsi sit paruū quātitate est tñ potestate uirtuosius omnibꝰ. Insinuat igit̄ q̄ minimū sue fidei magna pt̄ Si autem mor i transposuerunt apli. nō calumnieris ¶ Io. n. dixit transferetis. sed trāsferre poteritis. sed noluerunt quia opus nō erat cū tñ maiora fecerint Queret aūt aliquis. quō xp̄c dicit mimā partem esse fidei que morum vel montem potest trāsponere. cū paulus dicat hāc esse omnē fidem que montes trāsfert Dicendum igit̄ q̄ apl̄us attribuit toti fidei montē trāsponere nō tamq̄ tota fides solum hoc possit. sed q̄a hoc carnalibus magnū videbat̄ pp̄ter emmendā corporis ¶ Beda. vel fidem pfectā dño hic grano sinapis comparat. eo q̄ sit in facie humilis ꝛ i pectore feruens Quid aūt p morum cuiꝰ colore sanguineo fructus ꝛ virgulta rubent. euāgeliū crucis exprimitur que p fidem apostolorum de gente iudeorum in qua velut in stirpe generis tenebat̄ verbis predicationis eradicata ꝛ in mare gentiū plantata ē ¶ Ambr. Vel hoc dr̄ quibus fides spiritum excludit immūdum Nā fructus mori primo albet i flore qui inde iam formatus rubes. maturitate nigrescit. Diabolꝰ q̄ ex albenti angelice flore nature ꝛ potestate rutilanti preuaricatione delectus. tetro inhorruit odore peccati ¶ Cris. Merito autem diabolo aptabis. nam sicut mori frondibus vermes alunt̄. sic diabolus p cogitationes eroȝ tas ab eo. alit nobis vermē perpetuum sed hūc morum potest fides ab animabus nostris euellere ꝛ in abissum demergere.

¶ Quis aū vestrum habens seruū arantē aut bouem pascentem qui regresso de agro dicat illi statim transi ꝛ recumbe ꝛ nō dicat ei. para q̄ cenem ꝛ precinge te ꝛ ministra mihi donec manducem ꝛ bibam. ꝛ post hoc manducabis ꝛ bibes Nūquid graciā habet seruo illi. q̄ fecit que sibi iperauerat? Non puto Sic ꝛ uos cum feceritis omnia que p̄cepta sūt uobis. dicite Serui inutiles sumꝰ q̄ debuimus facere fecimus.

¶ Theo. Quia fides pprium possessorē facit diuinorum mandatorum obseruatorē viuificās eum exornans operibus exinde videbat̄ hoīem incurrere posse superbie vicium Vnd̄ p̄monuit dñs aplos ne superbiant i uirtutibus suis. p exemplū conuenies dicens Quis aūt ve. ha. ser. aran. aut bo. pasc. q̄ regres. de agro di. illi. sta. tran. ꝛ recūbe. ¶ Aug. de que. euā. Vel aliter hanc ergo fidem pñtissime veritatis plenisq̄ ñ intelligentibꝰ uideri potest dñs discipulis suis nō ad id qđ petierant respondisse Difficile aūt mihi apparet. nisi intelligamus ex fide i fidem. id ē ex fide ista qua ministrat̄ deo in eam fidem significasse transferri vbi fruant̄ deo Augebit̄ enī fides cū primo verbis predicantibꝰ. deinde rebꝰ aparentibꝰ creditur. sꝫ illa contemplatio sūmam quietem habet. que i eterno dei regno tribuit̄. Sūma vero quies illa premiū est iustorum laborum qui ecclesie admistratione pagunt̄ ꝛ ideo quāuis in actu aret seruꝰ aut pascat hoc ē in vita seculari vel terrena verset negocia. vel stultis hoībus tāq̄ pecoribꝰ seruiat. opus ē. vt post illos labores domi veniat. hoc ē ecclesie societ̄ ¶ Beda. vel seruus de agro regredit̄ cum intermisso ad tempus ope p̄dicandi ad consciencīā doctor recurrit sua secū acta vel dicta retractās cui non statim dñs dicit trāsi de hac vita mortali. recūbe id ē in eterna sede beate uite fouere ¶ Ambros. Intelligitur enī quia nullus recumbit nisi ante trāsierit Deniq̄ ꝛ moises ante trāsiit vt magnū visum videret Sicut ergo tu nō solū dicis bouo tuo recūbe. sed exigis ab eo aliud ministeriū ita nec i te patit̄ dñs vniꝰ visum esse opis ꝛ laboris quia dū viuimꝰ debemꝰ semp opari. vnde sequit̄ Et non dicat ei. para qđ cenē. ꝛ precinge te. ꝛ ministra mihi donec bibam ¶ Beda. Iubet parari qđ cenet. hoc ē post laborem aperte locutionis. humilitatem q̄ cōsiderationis pprie exhibere. tali cena dñs pasci desiderat. precingi aūt est mentem humiliatam ab oībus fluctuancium cogitationū sinibus quibus operum gressus impediri solet cōstringere Nam qui vestimenta precingit. hoc agit. ne incedens inuoluat̄ ad lapsum Ministrare vero deo ē absq̄ grā eius auxilio nihil virium habenti profiteri ¶ Aug. de que. euā. Ministrantibus etiā hoc est euāgelisantibꝰ suis suis mādicat ꝛ bibit dominus confessionem ꝛ fidem gentium Sequitur Et post hoc manducabis ꝛ bibes ¶ Beo

Quaſi d. poſtq̃ tue p̄dicationis ope delectat⁹ tuecq̃
cōpunctionis epulis fuero refectus. tunc demũ tran
ſies ⁊ eternis mee ſapientie dapib⁹ ı̄ eternum refici
eris ¶ Ciril. Docet aũt dñs q̄ ius poteſtatis dñice
quaſi debitã ſubiectionē reqrit a famulis. cũ ſubdit
Nũqd gr̃am habet ſeruo illi. q̃a fecit. que ſibi impa
uerat⸗ non puto Per hoc morbus ſupbie tollit. q̃d
ſuperbis ⸗ ignoras q̄ ſi non perſoluis debitum. pe
riculum imminet Si vo pſoluas. nullam gr̃am facis
ſm ı⁹ pauli ſi euãgelizauero. nõ ē mihi gl̃ia. neceſſi
tas em̃ mihi ē. veh mihi ſi nõ euãgelizauero. Conſi
dera ergo q̄ qui apud nos dñant. nõ referunt gr̃as
cũ aliqui ſubditoꝝ ſtatuta ſibi pſequũt obſeq̃a ſed ex
beniuolentia ſepius ſuoꝝ prouocãtes affectum maio
rem eis a ꝑpetuum ſeruiendi aggenerãt. ſic ⁊ de⁹ pe
tit quidem a nobis famulatum iure ſeruict Uerum
quia clemens ⁊ bonus eſt. honores laborantibus pol
licetur. ⁊ ſupeminet ſudoribus ſubiectorum beniuo:
lentie magnitudo ¶ Ambro. Non ergo te iactes. ſi
bene ſeruiſti. qd̃ facere debuiſti Obſequit ſol obtem
perat luna. ſeruiunt angeli ⁊ nos ergo non a nobis
laudem exigamus vñ concludens ſubdit. Sic ⁊ vos
cum omnia benefecentis dicite. quia ſerui inutiles ſu
mus. quia qd̃ debuimus facere fecimus. ¶ Beda.
Serui quidem quia pretio empti. inutiles. quia do:
minus bonorum noſtroꝝ nõ indiget. vel quia nõ ſũt
condigne paſſiones huius temporis ad futurã glo
riam Hec igitur eſt ı̄ hominibus fidei perfectio ſi om
nibus que ſũt precepta impletis imperfectos eſſe ſe
nouerint.

Et factũ ē dũ iret ihẽſ⁹ in ierl̃m tranſibat
p mediã ſamariã ⁊ gallileã Et cũ igredere
tur qddã caſtellũ occurrert̃ ei x. uiri leproſi
Qui ſteterũt a lõge ⁊ leuauerũt uocē dñtes
Jeſu p̄ceptor miſerere nr̃i Quos ut uidit di
xit Jte oñdite uos ſacdotib⁹ Et fcm̃ ē dum
irent mdati ſt. vn⁹ aũ ex ill̃ ut uidit q̄ mũ/
dat⁹ ē r̃greſſ⁹ eſt cũ magna uoce magnifi/
cãs deũ Et cecidit ı̄ faciē ſuã añ pedes eius
gr̃as agẽs Et hic erat ſamarita⁹ Rñdens
aũ ihẽſ⁹ dixit Nõne decē mdati ſt ⁊ nouē ũ
ſt: Non ē iuent⁹ q̃ r̃diret ⁊ darꝫ gl̃iaꝫ deo n̄
hic alienigena ⁊ ait illi Surge uade quia fi
des tua te ſaluum fecit

¶ Ambroſ. Poſt predictam parabolã reprehendũt
ingrati Dicit em̃ Et factũ ē dũ iret ihẽſus ı̄ iheruſa
lem trãſibat p mediã ſamariam ⁊ galileam ¶ Titus
ut oſtendat q̄ ſamaritani quidem beniuoli. iudei vero
predictis beneficijs ſunt ingrati Erat etiam diſcor:
dia inter ſamaritanos ⁊ iudeos. quã ip̄e quaſi paci
ficãs inter vtroſq̄ trãſit ut vtroſq̄ cõpingat vnũ
nomē homi ¶ Ciril. Deinde ſuã gloriam ſaluator ma
nifeſtat. attrahens ad fidem iſrael Uñ ſequit̃ Et cũ
ingrederet̃ qddam caſtellum. occurrerunt ei decem
viri leproſi. ab vrbib⁹ ⁊ oppidis expulſi ⁊ quaſi im:
mundi ritu legis moſaice ¶ Titus Cõuerſabantur

aũt adinuicē quia fecerat eos vnanimes cõmunitas
paſſiõis ⁊ p̄ſtolabãt trãſitum ihũ ſolliciti donec ad
uenientē xp̄m viderẽt. vnd̃ ſequit̃ Qui ſteterunt a
longe. eo q̄ lex iudeoꝝ leprã imundã iudicat. lex aũt
euãgelica leprã nõ extnã ſꝫ intñã aſſerit eē imundã
¶ Theo. A longe g⁹ ſtãt quaſi verecũdãtes de im:
mundicia que eis imputabat̃. putabant em̃ q̄ xp̄us
eos faſtidiret admodũ alioꝝ. ſic ergo abſtiterũt loco
ſꝫ facti ſũt p̄rimi deprecando Prope em̃ ē dñs oĩbus
inuocãtib⁹ eũ ı̄ veritate. vñ ſeq̃t. Et leua. vo. di. ihu
p̄ce. mi. nr̃i ¶ Tit. Dicũt nomē ihu ⁊ lucrifaciũt rẽ
Nã ihs īterp̄tat̃ ſaluator Dicũt miſerere nob. q̄a
experientiã virtutis eius. neq̃ argentũ petentes. ne
auꝝ. ſꝫ ut aſpectum corporis ſanũ obtineãt. ¶ Theo
nec ſimpliciter obſecrãt eũ. nec rogãt eũ ut mortalẽ
vocãt. n. eum ut mortalē. uocãt em̃ eũ p̄ceptorem id
ē dñm quo pene videt̃ hunc opinari deũ At ip̄e iu
bet illis. ut oſtenderent ſe ſacerdotibus. Und̃ ſequit̃.
Quõ ut vidit. dixit Jte oñdite vos ſacerdotib. Jſti
n expertebant̃ ſi mũdati forẽt a lep̃. vel nõ ¶ Ciril lex
etiã mũdatos a lep̃ iubebat oñdẽ ſe ſacdotib⁹ ⁊ offer
re ſacrificiũ cã purgatõis ¶ Theo. iubẽ g⁹ eos ut irẽt
ad ſacerdotes. nihil aliud innuebat niſi q̄ debebãt cu
rari Uñ ſeq̃t. Et fa. ē cũ irẽt mũ. ſunt ¶ Ciril. Jnq̃
iudeoꝝ pontifices emuli gl̃ie eius ↄgnoſcere poſſẽt
q̄ iopinate ⁊ mirifice ſanati ſũt cõcedente xp̄o eis ſa
lutem ¶ Theo. Cũ aũt. x. eẽnt ix. q̃ iſraelite erãt. in
grati fuerunt. ſꝫ alienigena ſamaritanus reuerſus
voces emittebat benignas. Und̃ ſequit̃ Unus autẽ
ex illis ut uidit q̃a mũdatus ē. regreſſus ē cũ ma
gna voce magnificans deũ ¶ Tit⁹ Redit ei appropi
quãs fiduciã ſu ſcepta purgatio vñ ſeq̃t Et cecidit ı̄
fa. ſuã añ pe. ei⁹ gr̃as agẽs Ex pcubitu ⁊ ſupplica
tiõe. fidē ſuam ſimul cũ beniuolẽtia pandẽs. Seq̃t. ⁊
hic erat ſamaritan⁹ ¶ Theo. Hic poterit quiſq̃ cõ
ſiderare q̄ nihil ip̄edit queq̃ꝫ placere deo ⁊ ſi de gñe p
phano pceſſerit. dũmõ bonũ gerat ꝓpoſitũ Nullus
ẽt nat⁹ ex ſanctis ſupbiat. nomē. n. q̃ iſraelite erant
igrati fuerũt. vnd̃ ſequit̃ Rñs aũt ihs dixit. nõne x.
mũdati ſũt ⁊ ix. vbi ſũt⁹ Nõ ē inuent⁹ qui rediret
⁊ daret gl̃iam deo. niſi hic alienigẽa ¶ Titus p qd̃
oſtendit̃ q̄ pmptiores ad fidem erant alienigene. le
tus em̃ ad fidem erat iſrahel Und̃ ſubditur Et ait illi
ſurge. vade q̄ fides tua te ſaluũ fecit ¶ Aug. d̃ que.
euã. Quiſtice aũ leproſi intelligi poſſũt qui ſciẽtiã ue
fidei nõ habẽtes varias doctrias ꝓfitent̃ erroris nõ
em̃ abſcõdũt ip̄ſiciam ſuaꝫ ſꝫ ꝓlima ꝑicia ꝓferũt ı̄ luce
⁊ iactantia; ſꝫ mõtis oñdũt coloris q̃ppe viciũ lep̃ ē ve
ra ergo falſis inordinate pmixta ı̄ vna diſputatione
vl̃ narratione hoĩs tanq̃ꝫ ı̄ vni⁹ corporis colore appa
ria ſignificat lepram tanq̃ꝫ veris falſiſq̄ coloꝝ loch
hũna corpa variantē atq̄ maculantē. hi aũt tam vi
tandi ſũt eccl̃ie. ut ſi fieri pt̃. lõgius remoti magno
clamore xp̄m interpellẽt. q̄ aũt p̄ceptorē eũ vocaue
rũt ſatis puto ſcire lepram falſaꝫ eē doctrinam quã
bõ⁹ p̄ceptor abſtergat. nullũ aũt eoꝝ quib⁹ hec cor
poralia beneficia dñs p̄ſtitit. inuenit̃ miſiſſe ad ſacer
dotes niſi leproſos. ſacerdotiũ em̃ iudeoꝝ figura fuit
ſacerdocij qd̃ ē in eccleſia Cetera autem vicia per ſe
ipſum interius in conſcientia dñs ſanat ⁊ corrigit.

Doctrina vero vel imbuendi per ſacramenta vel ca
techiſandi per ſermonē poteſtas eccleſie tributa eſt
Qui dum irent: mundati ſunt. quia gētiles ad quos
venerat petrus. nōdum accepto baptiſmatis ſacro
ſed ſpiritaliter ad ſacerdotes puenit. infuſione ſpi
ritus ſancti mundati declarantur. Quiſqꝫ ergo ī eccle
ſie ſocietate doctrinā integram veramqꝫ aſſequatur. eo
qꝫ manifeſtet varietate mendaciorum tanqꝫ lepra ca
ruiſſe hic tamē īgratus deo mundatori ſuo gratiaꝝ
agendarum pia humilitate nō pſternitur. ſimilis ē illꝫ
ꝫ quibꝫ dicit apls. ꝙ cū deū cognouiſſent. non ut ad
deum magnificauerūt. aut grās egerunt. ideo tales
in nouenario numero tanqꝫ imꝑfecti remanebunt. no
nam enī indigent vno vt quadā vnitatis forma coa
pulent vt. x. ſint Ille aūt qui grās egit. vnice eccle
ſie ſignificatione approbatus Et quia illi erāt iudei.
amiſiſſe ꝑ ſupbiam declarati ſunt regnū celoꝝ vbi
maxime vnitas cuſtoditur Iſte vero qui erat ſamari
tanus. qꝺ interpretatur cuſtos. illi a quo accepit tribuēs
qꝺ accepit ſm īꝰ. fortitudinē meam ad te cuſtodiam
vnitatem regni humili deuotione ſeruauit. ¶ Beda
Cecidit aūt in faciē. quia ex malis que ſe perpetraſſe
meminit erubeſcit. qui ſurgere ⁊ ire precipitur. quia q̄
infirmitatem ſuā cognoſcens humiliter iacet. ꝑ diui
ni verbi conſolationē. ad fortia opa proficere iubetur
Si autem fides ſaluum fecit eū qui ſe ad agēdas grās
inclinauit. ergo pfidia perdit eos. qui de acceptis be
neficijs deo dare gloriā neglexerunt. quapropter ſi
dem ꝑ humilitatem augeri ōbere. ſicut ī parabola ſu
periori decernitur. ita hic ipſis rebus oſtenditur.

¶ Interrogatus autē a phariſeis quādo
venit regnum dei: Reſpondit eis ⁊ dixit.
Non venit regnū dei cū obſeruatōe neqꝫ di
cent ecce hic aut ecce illic Ecce enim regnū
dei intra vos eſt.

¶ Ciril. Cum ſaluator ī ſmōibus quos ad alios di
rigebat frequēter regnū dei meminiſſet ob hoc pha
riſei eum deridebant Vnde dr̄ Interrogatus autem a
phariſeis. qn̄ venit regnum dei: quaſi irriſione dice
rent. antequā veniat regnum de quo loqueris. mors
crucis te occupabit. dominus aūt pacientiā oſtendēs
increpatus non increpat. ſed potius malos exiſtētes
ſuo non dedignatur reſponſo. Sequitur enī. Reſpondit
eis ⁊ dixit. nō venit regnum dei cum obſeruatione.
qꝫ dicere nō queratis de tēporibꝫ qbꝫ iterum inſtabit
tempus regni celoꝝ ¶ Beda. Illud enī tempus neqꝫ
ab hominibꝫ. neqꝫ ab āgelis poteſt obſeruari. ſicut tē
pus incarnationis ꝓphetarum vaticinijs ⁊ angeloꝝ
ī manifeſtatū ꝓconijs. Vn̄ ſubdit. neqꝫ dicent. ecce
hic aut ecce illic. Vel aliter. Interrogant de tempe
regni dei. quia ſicut infra dr̄. eſtimabant ꝙ veniēte
iheroſolimā dn̄o. confeſtim regnū dei manifeſtaretur.
vnde dn̄s reſpondet. ꝙ regnum dei nō venit cum ob
ſeruatiōe ¶ Ciril. Solū aūt ad vtilitatem cuiuſlibet
hominis eſſe fatetur illud. qꝺ ſubdit Ecce. n. regꝰ dei
intra vos ē id ē ī veſtris affectibꝫ ⁊ ī poteſtate vr̄a
ē id capere Poteſt enī quilibet homo iuſtificatus ꝑ fi
dem xp̄i ⁊ virtutibꝫ ornatus regnū obtinere celoꝝ

¶ Greg. in eīꝰ Vl' foſſitan regnum nobis inſitum
dicit inditam aīabꝫ nr̄is leticiā per ſpm̄ſanctum. ea
enim ē velut imago ⁊ arra ꝑhennis letitie. qua ī fu
turo ſeculo ſanctoꝝ anime gaudent ¶ Beda. vel re
gnum dei ſeipm̄ dicit intra illos poſitum hoc ē ī cor
dibus eoꝝ ꝑ fidem regnantem.

¶ Et ait ad diſcipulos ſuos. venient dies
quādo deſideretis videre vnū diē filij hoīs
⁊ non videbitis. Et dicent vobis. ecce hic ⁊
ecce illic nolite ire neqꝫ ſectemini Nam ſicut
fulgur choruſcans de ſub celo in ea que ſub
celo ſunt fulget. ita erit filius hominis in die
ſua Primū autem oportet illum multa pati
⁊ reprobari a generatione hac.

¶ Ciril. Quia dn̄s dixerat Regnum dei intra vos
ē. voluit diſcipulos eſſe paratos ad patientiam. ut
effecti ſtrenui intrare valeant regnū dei Predicit
ergo eis. ꝙ antequā de celo veniat in fine ſeculi pſecu
tio irruet ſup eos. vnde dr̄ Et ait ad diſcipulos ſuos
venient dies. qn̄ deſideretis videre vnū diem filij ho
minis. ⁊ non videbitis. ſignificans ꝙ tanta erit pſecu
tio ꝙ vnum diē eius videre cupiāt illius ſcilicet tem
poris quo adhuc conuerſabantur cum xp̄o. ſane iudei
xp̄m multis anguſtiauerunt improperijs ⁊ iniurijs
ſꝫ in comparatione maloꝝ maiorū minora eligenda vi
dentur ¶ Tho. tunc enī abſqꝫ ſollicitudine viuebant
xp̄o eos procurante ⁊ protegēte. ſꝫ futurum erat qn̄
xp̄o abſente traderentur ꝑiculis ad reges ⁊ principes
ducti. ⁊ tūc tempꝰ primū recuperēt quaſi trāquillū
¶ Beda. Vel diem xp̄i dicit regnū dei. qꝺ ſperamꝰ
futurum. ⁊ bene dicit vnum diem. quia ī illa beatitudi
nis gloria tenebraꝝ interruptio nulla ē. bonū ergo ē
diem xp̄i deſiderare. nec tamē magnitudine deſiderij
nobis ſomnia fingere debemus. quaſi inſtet dies dn̄i
Vnde ſequitur Et dicent vobis. ecce hic. ecce illic. noli
te ire neqꝫ ſectemini ¶ Euſeb. Q. d. Si aduenienteantixp̄o
fama de eo volet. quaſi apparuerit xp̄s. nō egrediamini
neqꝫ ſequamini Nam impoſſibile ē eū qui ſemel
in terra viſus ē iterum in angulis terre cōuerſari. erit
igitur de quo dr̄. nō verus xp̄s. manifeſtum enim ſi
gnum ſancti aduētus ſaluatoris nr̄i hoc ē ꝙ ſubito
totū orbem claritas eiꝰ aduētꝰ replebit. nā ſequitur nā
ſicut vulgur choruſcās de ſub celo ī ea que ſub celo ſūt
fulget ita erit filius hoīs in die ſua. nō enī apparebit
ſup terram ambulās. ſicut quidā hō cōmunis ſed vni
uerſaliter irradiabit. oſtendens cunctis iubar ꝓprie
deitatis ¶ Beda. Et pulcre ait. Choruſcās de celo
quia iudiciū ſub celo. hoc ē ī aeris medio geretur. ſm
īꝰ apli Simul rapiemur cū illis ī nubibꝫ obuiā xp̄o
in aera. ſi aūt dn̄s in iudicio ſicut vulgur apparebit.
nullus tunc in ſua mente latere pmittitur. quia ipo iu
dicis fulgore penetratur Poteſt aūt hec dn̄i reſpōſio
⁊ de illo eius aduentu quo quotidie venit in eccleſia
accipi. Tantū enī ſepe heretici turbauerunt eccle
ſiam. dicendo ī ſuo dogmate fidem xp̄i manere vt fide
les illorū temporum deſiderarent dn̄m. vel vno die ſi
fieri poſſet redire ad terras. vt ꝑ ſeipm̄ quō ſe ha
beat fidei veritas intimaret Et non videbitis inquit

quia non eſt opus corporali viſione dñm redhibere
quia ſemel ꝑ vniuerſū mundū euāgelij fulgore exhi
buit ¶ Ciril. Opinabantur aūt diſcipuli ꝙ vadens
iheroſolimam ſtatim oñderet regnū dei. hāc igit̄ opi
niōnē reſecās notū facit eis ꝙ ꝓmo decebat eū ſalu
brem paſſionē ſufferre. demū ad prēm aſcēdere. ⁊ de
ſuꝑ fulgere ut orbē terraꝝ ī iuſticia iudicet. vñ ſub
dit Primū aūt oportet illū multa pati. ⁊ reprobari
a gñatione hac ¶ Beda Generationē nō tantū iu
deoꝝ. verū etiā oīm reprobor̄ appellat. a quibus etiā
nunc filius hoīs ī corpe ſuo hoc ē ī ecclia multa pati
tur ⁊ reprobat̄. Inſerit aūt de ſua paſſione loquēs
de glīa ſui aduēt⁹. ut dolorē paſſiōis ſpe ꝓmiſſe cla
rificationis mitigaret. ſimulq; ſeipſi pararent. ſi glo
riam regni diligerent mortis non horrere piculum.
¶ Et ſicut factū eſt ī dieb; noe ita ⁊ erit ī
dieb; filij hoīs. edebant. ⁊ bibebant ⁊ vxo
res ducebant ⁊ dabant̄ ad nuptias vſq; in
diē q̄ intrauit noe ī arcam ⁊ vēit diluuiū ⁊
perdidit oēs. ſimilr̄ ſicut factū ē in diebus
loth edbant ⁊ bibebāt. emebant ⁊ vēdebāt
plantabāt ⁊ edificabāt Qua die aūt exijt
loth a ſodomis pluit ignē ⁊ ſulphur de celo
⁊ oēs perdidit ſecundū hec erit qua die fi
lius homīs reuelabitur.
¶ Beda. Aduentū dñi q̄ fulguri cito trāſuolāti cō
parauerat. nunc cōꝑat diebus noe ⁊ loth quādo re
pentinus mortalib; ſuperuenit interitus. vnd̄ dr̄ Et ſic
factū ē ī dieb; noe ita erit ⁊ ī dieb; filij hoīs ¶ Aug.
Quia .ſ. tūc nō crediderūt cōminatorijs vbis. paſſi
ſunt repēte reale iudicium Eoꝝ aūt icredulitas ex
aīa lenta procedebat Nā quecūq; vult aliqs ⁊ intē
dit. ea etiā expectat. vnde ſequit̄ Ede. ⁊ bibe. vxo.
duce. ⁊ dabāt ad nup. vſq; ī die. q̄ intra. noe ī arcā
⁊ vēit dilu. ⁊ ꝑdidit oēs ¶ Am. Nō cām diluuij de
nr̄is aſſerit ꝓceſſiſſe peccatis. quia deus malū non
creauit. ſ; nr̄a ſibi merita repererunt. nō ḡa coniugia
damnent̄. neq; eñ alimenta damnāt̄. cū in iſtis ſuc
ceſſionis ī illis nature ſubſidia ſint. ſ; in oīb; mod⁹
querēt Quicq̄d eñ abundantius ē a malo ē ¶ Be.
Miſtice aūt noe arcam edificat cū dñs eccleſiā de ui
uis fidelibus quaſi lignis leuigatis adunādo ꝯſtruit
quā ꝑfecte cōſumatā ingredit̄. cū hanc ī die iudicij
ꝑſentia ſue viſionis eternus habitator illuſtrat. ſed
cum arca edificat̄ iniq̄ luxuriāt̄. cum vo intrat̄. in
reunt. quia qui ſanctis hic certantibus inſultant. eis
illic coronatis eterna damnatiōe plectent̄ ¶ Euſe. Qa
vero vſus ē dñs exemplo diluuij. ne putaret aliqs
futuꝝ diluuiū ex aq̄. utit̄ ſecundo exēplo loth docēs
modū ꝑditionis īpioꝝ. q; igne dimiſſo celitus ſuper
venit impijs ira dei. vnd̄ ſubdit̄ Siſr ſicut factū ē ī
dieb; loth. edebāt ⁊ bibebāt. emebāt ⁊ vēdebāt plā
tabant ⁊ edificabant ¶ Be. Pretermiſſo illo infando
ſodomoꝝ ſcelere. ſola ea que leuia vel nulla putari
poterāt delicta cōmemorat ut intelligas illicita quali
pēa feriant̄ ſi licita immoderati⁹ acta igne ⁊ ſulphu
re puniunt̄. Sequit̄ eñ Qua die aūt exijt loth a ſo
domis. pluit ignē ⁊ ſulphur de celo ⁊ oēs ꝑdidit.

¶ Euſeb. Non prius dixit ignē celitus decurriſſe
ſuꝑ impios ſodomoꝝ quā loth exiſſet ab eis ſicut ⁊
diluuiū nō prius ēre incolas ꝑdidit q̄ꝫ noe arcam ī
traſſet quia quādiu noe vel loth conuerſabant̄ cū im
pijs deus nō irrogabat iram. ne vna cū peccatorib;
deperirent. volēs aūt eos ꝑdere ſubtraxit iuſtū. ſic
⁊ ī cōſumatione ſeculi nō prius erit finis q̄ꝫ omnes
iuſti ſint ſemoti ab impijs. Vnd̄ ſequit̄ Secūdū hoc
erit qua die filius hoīs reuelabit̄ ¶ Bed. Quia qui
interim nō aparens omnia videt tunc aparens om
nia iudicabit aparebit autem iudicaturus eo ma
xime tempore quo cūctos iudiciorum eius oblitos
huic ſeculo cōſpexerit eē mācipatos ¶ Theo. poſtq̄
eñ venerit antixp̄s hoīes fient laſciui. & diri enormi
bus vicijs. ſm̄ 1⁰ apoſtoli voluptatū amatores ma
gis q̄ꝫ dei. ſi. n. antixp̄s ē cuiuſlibet peccati habitacu
lum. q̄d aliud īferet miſꝫ tunc tp̄is hoīm gnī ñ ſiu
⁊ hoc dñs inuit ꝑ exēpla p̄dc̄a diluuij ⁊ ſodomitarū
¶ Beda. miſtice aūt loth qui interp̄tat̄ declinās. eſt
ꝑp̄ls electoꝝ qui dū ī ſodomis id ē inter īprobos ut
aduēa morat̄ quātum valet. eoꝝ ſcelera declinat ex
eunte aūt loth ſodoma perit quia ī ꝯſūmatiōe ſeculi
exibunt angeli ⁊ ſepabunt malos de medio iuſtoꝝ
⁊ mittent eos ī caminū ignis Ignis tū ⁊ ſulphur q̄
de celo pluiſſe cōmemorat nō ipſam ꝑhennis ſupplicij
flāmam ſ; ſubitaneū diei illius ſignificat aduentum
¶ In illa hora q̄ fuerit ī tecto ⁊ vaſa eius
ī domo. non deſcendat tollere illa. ⁊ qui in
agro ſimiliter nō redeat retro Memores eſto
te vxoris loth Quicūq; queſierit animam
ſuam ſaluam facere perdet illam. ⁊ quicūq;
perdiderit illam viuificabit eam.
¶ Ambro. Quia ꝓpter improbos neceſſe ē ut probi
in hoc ſeculo cōtritionē cordis animiq; patiant̄ q̄ uli
noꝛem mercedē accipiāt ī futuꝝ quibuſdā remedijs
inſtruuntur. cum dicitur. In illa hora qui fuerit in
tecto. ⁊ vaſa eius ī domo non deſcendat tollere illa.
Hoc ē ſiquis ſupiora iā domus ſue eminentiaq; vir
tutum culmen aſcendit. ad terrena mundi hui⁹ opa
nō accedat ¶ Aug. de que. euā. In tecto enim eſt qui
excedēs carnalia tanq̄ꝫ ī aura libera ſpiritaliter vi
uit. vaſa eñ in domo ſūt ſenſus carnales quibus ad
inueſtigandam veritatem que intellectu capitur. mul
ti vtentes penitus errauerunt Caueat ergo ſpirita
lis homo. ne in die tribulationis rurſus vita carnali
que per ſenſus corporis paſcitur delectatus ad vaſa
huius mundi tollenda deſcendat Sequitur. Et qui
ī agro ſilr̄ nō redeat retro. i. q̄ opat̄ ī ecclia. ſic paul⁹
plantās ⁊ ſic appollo rigās ñ reſpiciat ſpē ſecularē
cui renūciauit ¶ The. Hec aūt oīa mathe⁹ pro cap
tiōe iheroſolimoꝝ a dño dicta fatet̄ vt ſuperueniētib;
romanis nec domi conſiſtentes deſcēdere deberent ꝓ
q̄cūq; neceſſario. ſ; potius arripe fugā nec in agro
manētes redire domū ⁊ nimis in captiōe iheroſoli
moꝝ conſtat hec euenisse ⁊ iteꝝ fore ventura ī aūt
xp̄i aduētu. magis aūt ī ipo tp̄e ꝯſūmatōis cū ⁊ tūc
ītollerabil̄ ſit futa calamitas ¶ Euſe. Innuit g⁹ per
h̄ futurā eē ꝑſecutōne; a filio perditōis ī xp̄i fideles
Dies igit̄ illā vocat tempus precedens finem mūdi.

Ita quo qui fugit non reuertatur · et amittens bōa non curet · nec imitet coniugem loth · que post fugā non curans de ciuitate sodomoꝝ reuersa mortua ē et concretum salis effecta Vn̄ sequit̄ Memores estote vxoris loth ❡ Ambros · Que ideo quia retrospexit perdidit nature sue munus Retro em̄ sathanas · retro etiā sodoma Quapropter fuge itemperanciā declina luxuriam · recordare quia ille qui se veteribus situs non reflexit · ideo euasit · quia peruenit ad montem · Illa quē ad posteriora respexit nec mariti adiuta suffragio ad mōtem peruenire potuit sʒ remāsit ❡ Aug de que · euā · Significat igit̄ vxor loth eos · qui i tribulatiōe retrospiciūt · et se a spe diuine pmissionis auertunt · et ideo statua salis facta ē vt admonēdo hoīes ne hoc faciant · tamq̄ condiat cor eoꝝ · ne sint fatui ❡ Theo · Consequēter subiungit subsequēcia pmissa dicens · Quicūq̄ quesierit saluare aīam perdet illam · Id est non querat aliquis in persecutionibus anticipare ꝓpriā animā nam perdet eā Quisq̄s aūt credidit et periculis se dederit · saluus erit · vn̄ sequit̄ · Et quicūq̄ perdiderit illā viuificabit eā · Neque aūt se tiranno subiciens ꝓpter vite amorem ❡ Ciril quō enī aliquis perdat ꝓpriā animā · vt saluā eam faciat manifestat paulus dicens de quibusdam qui carnem suam crucifixerunt · cum vicijs et ꝯcupiscencijs · labores · et pietate aggredientes agones ·

❡ Dico autem vobis In illa nocte erunt duo in lecto vno. vnus assumetur. et alter relinquetur Due erunt molentes in vnum vna assumetur et altera relinquet̄ Duo in agro. vnus assumetur alter relinquet̄ Respondentes dicunt illi Vbi domine? Qui dixit eis Vbicūq̄ fuerit corpus illic congregabuntur et aquile.

❡ Beda Dixerat supra dominus eum qui in agro fuerit retro redire non debere · et ne his tm̄ qui aperte de agro redeunt · hoc est palam dn̄m negaturi sunt · periculum putares · pergit ostēdere nonnullos esse qui cum faciem habere in anteriora videmur · aīo tn̄ retro respiciunt · vn̄ dr̄ Dico aūt vobis · in illa nocte erūt duo in lecto vno · vnus assumet̄ et alter relinquet̄ · ❡ Ambro · Bene noctem dicit quia ante xp̄m hora tenebraꝝ est · eo q̄ pectoribus hominū in tenebras antixp̄s infundat cum dicat esse se xp̄m · xp̄s aūt sicut vulgor choruscās fulget in illa nocte resurrectionis gloriam videre possimus · ❡ Aug · de que · euā · Vel in illa nocte dicit · hoc ē in illa tribulatione ❡ Theo · vel repentinum docet esse xp̄i aduentum · quē futurum esse noctu docemur · Cū autem dixisset diuites vix saluari ostēdit q̄ nec omnes diuites pereunt · nec oēs pauperes saluātur ❡ Ciril · Per duos em̄ existentes i vno lecto videtur designare diuites quiescentes in mundanis delicijs Lectus nāq̄ signum quietis ē · nō aūt quicūq̄ diuicijs affluūt · sūt impij Sed aliquis ē probus · et in fide electus · hic aūt assumet̄ Alter vo qui talis non extitit · dimittet̄ Descendēs em̄ dominus ad iudiciū mittet angelos suos qui ceteris i terra derelictis penā passuris sanctos et iustos ei adducent · sm̄ illud apl̄i · Rapiemur in nubibus obuiā xp̄o in aera · ❡ Ambro · vel ex vno strato infirmitatis humane vnus relinquit̄ id est improbat̄ · alter vero assumit̄ id ē rapit̄ obuiā xp̄o i aera Seq̄t̄ Due erūt molentes in vnum · vna assumet̄ · et altera relinquet̄ · ❡ Ciril · Per molentes innuere videt̄ paupes et ꝑ̄ sos laboribus · ad qd̄ etiā ptinet · qd̄ subdit̄ Duo i agro vnꝰ assumet̄ · et alter relinq̄t̄ In his em̄ nō modicū differt · nam hi sarcinā paupertatis viriliter sustinent vitā agentes · honestam et humilē qui assument̄ · hi vero sunt ad ꝓbana promptissimi · qui relinquētur ❡ Ambro · Vel p molentes significari videntur qui ex occultis alimenta querūt et in apertum ex interioribus proferunt Et fortasse mundus iste pristinū est · aīa aūt n̄ra velut quodā carcere includit̄ corporali In h̄ ergo pristino vel sinagoga vel anima obnoxia delictis triticum molendo madefactū et graui humore corruptum non potest interiora ab exterioribus separare et ideo relinquit̄ · quia eius similago displicuit At vo sancta ecclesia vel anima nullis maculata contagijs delictoꝝ que tale triticum molit · quod solis eterni calore torridum bonā similaginē de penetralibus hoīm deo offert Qui sint aūt duo agricole possumꝰ reperire · si aduertamus duas mētes esse i nobis Vnam exterioris homīs que corrūpit̄ · aliā interioris que per sacrm̄ renouat̄ Iste igitur sūt opantes in agro n̄ro quaꝝ altera bonum fructū diligēcia dat · altera amittit in curia · vel duos populos interp̄temur in h̄ mūdo qui agro compatur quorum alter qui fidelis est assumitur alter qui infidelis est · relinquitur ·
❡ Aug · de que · euāgelista · Vel tria gn̄a hoīm hic videntur significari · vnū eoꝝ q̄ ociū et quietem eligūt neq̄ negocijs secularibus neq̄ ecclesiasticis occupati · q̄ illoꝝ q̄es lecti noīe significata ē Alteꝝ eoꝝ qui in plebibus constituti regunt̄ a doctoribus · agentes ea que sunt huius seculi · quos et feminaꝝ nomīe significauit q̄a ꝯsilijs p̄latoꝝ regis his expedit · et molētes dixit quia temporaliū orbem negocioꝝ atq̄ circuitū v̄tūt quasi tamē i vno molentes dixit inquātum de istis rebus et negocijs suis prebent vsibus ecclesie · Tercium genus ē eoꝝ qui opant̄ i ecclesie misterio · tāq̄ in agro dei In his ergo tribus generibus bina sunt rursus genera hoīm in singulis · quoꝝ aliqui i ecclesia ꝑmanent · qui assūmūt̄ · aliqui cadunt q̄ relinquūt̄ ❡ Ambros · Non em̄ iniquus est deus · ut pares studijs et societate viuendi atq̄ indiscreta actuū qualitate meritoꝝ remuneratione discernat Non aūt merita hoīm copule vsus exequat · quia non omnes qd̄ adoriuntur · efficiunt̄ · sʒ qui pseuerauerit vsq̄ in finē hic saluus erit ❡ Ciril · Quia ergo dixit · q̄ quidam assumerent̄ · utiliter et bene dicunt discipuli quo assumerent̄ · Vn̄ sequitur Respondentes dicunt illi · Vbi domine? ❡ Beda · Duo autem saluatoꝛ interrogatꝰ vbi scilicet sint boni assumendi · et vbi mali relinquēdi Vnum dixit · aliud sub intelligendū reliquit · vn̄ sequitur Qui dixit eis · vbicūq̄ fuerit corpus · illic congregabūt̄ et aquile ❡ Ciril · Quasi diceret sicut delecto cadauere aues quaꝝ pabulum sunt carnes ad illud conueniunt · ita cum venerit filius hominis tunc omnes aquile id est sancti concurrent ad eum.

Ambro. iuſtorum enim aīe aquilis cōparantur eo
ꝙ alta petant hūilia ꝺ̄relinquant. ⁊ lōgeuam ducere
ferunt̄ etatem de corꝑe aūt dubitare non poſſumus
maxime ſi meminerimus. ꝙ a pilato ioſeph corpus
accepit nōne tibi vident̄ aquile circa corpꝰ mulieꝝ
Apꝉorumqꝫ cōuentus circa dn̄i ſepulturā nōne tibi
vident̄ aquile circa corpꝰ quādo veniet in nubibus
⁊ videbit eum oīs oculus. Eſt etiam corpus de quo
dictū eſt Caro mea vere eſt cibus Circa hoc corpꝰ
aq̄le ſunt que circūuolant ſpūalibꝫ alis Sunt etiā
circa corpus aquile que credunt ih̄m xp̄m ī carne
veniſſe. ē et eccl̄ia ī qua ꝑ baptiſmi grām renouamur
Euſe. Vel ꝑ aquilas mortua aīalia depaſcentes
principes huiꝰ ſeculi denotantur. ⁊ eos qui tūc tē
poris ſanctos dei ꝑſequent̄ penes quos relinquūtur
aſſūptionis indigni. q̄ corpus vel cadauer dicit̄. vl'
punitrices ꝟtutes que facture ſunt ī pios hic ꝑ aqui
las denotāt̄ Aug. de con. euā. Hec aūt que lucas
hic ponit. nō ī eo ſmōe ī q̄ matheus vel recordatur
ꝓoccupādo vt prius ꝯmemoraret que poſt a domīo
dicta ſunt. vel bis a domino dicta facit intelligi.

Capitulum decimūoctauū.

Dicebat aūt ⁊ parabolam ad illos
quoniā oportet ſemꝑ orare ⁊ nō
deficere dicēs Iudex q̄dā erat
in q̄dam ciuitate qui deum non
timebat. ⁊ hoīem non ꝛ̄uerebat̄ Vidua aūt
q̄dam erat ī ciuitate illa. ⁊ ueniebat ad eū
dicens Vindica me de aduſario meo Et no
lebat ꝑ multū tp̄s. poſt hec aūt dixit intra
ſe Et ſi deū nō timeo nec hominē reuereor ta/
mē qꝛ moleſta eſt mihi hec uidua. uidicabo
illā ne ī nouiſſimo ueniens ſugillet me Ait
aūt dn̄s audite q̄d iudex iniq̄tatis dic. deꝰ
aūt nō faciet vīdictā electoꝝ ſuoꝝ clamā
ciū ad ſe die ac nocte ⁊ patiētiā habebit ī ill'
dico aūt vobis q̄a cito faciet vīdictā illoꝝ.
Verūtn̄ filius hoīs veniēs putas inueniet
fidem in terra.

Theo. poſtq̄ꝫ erūnaꝝ ⁊ ꝑiculoꝝ dn̄s meminit. ſub:
dit hoꝝ remediū. q̄d ē orō iugis ⁊ ꝑmeditata Vnd̄
dicit̄. Dicebat aūt ⁊ para. ad illos. q̄m̄ dꝫ ſemꝑ ora
re ⁊ nō deficere Criſ. Qui te redemit quid te fa
cere voluit. demonſtrauit Non vult te ceſſare a pre
cibus. vult te beneficia meditari. dū petis vult te ro
gādo accipe q̄d. benignitas ꝯſiderat īgitur. nec vnq̄ꝫ
orātī beneficia denegat. qui ut orātes non deficiāt ſua
pietate inſtigat hortamēta dn̄i libenter admitte. q̄d
ꝓpie velle debēs. nolle ſi ipe dn̄s ꝓhiberet. Deniqꝫ
ꝯſidera quāta ē tibi ꝯceſſa felicitas. orōibꝫ fabulari
cū deo q̄d deſidas poſtulare Qui etſi ꝟbis ſilet. tam̄
beneficijs r̄ndet. nō aſpernat̄ q̄d petis nō tedet. niſi

forte tacueris. He. Dicēdū ē aūt eū ſemꝑ orare ⁊
nō deficere q̄ canonicas horis rogare nō deſiſtit. aut
oīa que iuſtꝰ ſcḋm deum gerit. ⁊ dicit ad orōnem ſunt
reputāda Aug. de que. euāg. Parabolas aūt dn̄s
aut ſcḋm ſiītudinē ponit. ſic̄ de feneratore qui cū duo
bus debitoribꝫ donaſſet q̄d debebant ab eo plus dile
ctus ē. cui plus donauit. aut de ipa ſiītudīe aliquid
probat. veluti ē illud. ꝙ ſi fenum agri q̄d hodie ē. ⁊
cras ī clibanū mittitur. deus ſic veſtit quātomagis
vos modice fidei Hic gꝰ iniquꝰ iudex ñ ex ſiītudīe
ſꝫ ex ſiītudīe adhibitus ē. de q̄ ſubdit̄ Iudex q̄dā
erat ī ciuitate quadā q̄ deū nō timebat ⁊ hoīem non
reuerebat̄ Theo. Vide ꝙ impudentem erga hoīes
eē grauioris ē mali inditiū Deū .n. quāplures nō ti
ment. atn̄ humāo cohibent̄ pudore. ⁊ iō minꝰ peccāt
Cū ꝟo fit aliq̄s impudens etiā q̄ ad hoīes tūc excre
ſcit cumulus vicioꝝ. Seq̄t Vidua aūt quedā erat
ī illa ciuitate Aug. de que. euā. Iſta uidua pōt hr̄e
ſimilitudinē eccl̄ie que deſolata videt̄. donec veniat
dn̄s. q̄ nunc ī ſecreto curā eiꝰ gerit. ſꝫ q̄a ſeq̄t ⁊ ve
niebat ad eum dicens. Vindica me de aduſario meo
⁊ nolebat ꝑ multum tempus. Hic monet cur electi
dei ſe vīdicare deꝓcent̄. q̄d etiā ī apocalipſi iohis de
martiribꝫ dr̄. cū apꝉiſſime moneamur ut ꝓ nr̄is ini
micis ⁊ ꝑſecutoribꝫ oremus Intelligendū ē aūt eā
vindictā eſſe iuſtoꝝ ut oīs mali ꝑeāt ꝑeūt aūt duo
bus mōis. aut ꝯuſiōe ad iuſticiā aut amiſſa ꝑ ſuppli
ciū poteſtate Itaqꝫ ſi oīs hoīes ꝯūtent̄ ad deū. dia
bolus tn̄ remaneret ī ſeculi fine dānandus. quē ſinē
eum iuſti videre deſiderāt. nō abſurde vindictā deſi
rare dicunt̄ Ciril. Vel aliter quociēs nobis ab ali
quibꝫ irrogant̄ offenſe tunc glīoſam eē putabimus
obliuionē maloꝝ. q̄ciēs ꝟo aliq̄ ad ipam dei glīaꝫ pec
cāt. ꝯ dogmatis dīui miſtros bellātes. tūc deū adiuꝰ
poſtulātes ſubſidiū ⁊ exclamātes ꝯ īpugnātes glīā
eiꝰ. Aug. de que. euā. Apꝰ iniq̄ſſimū gꝰ iudicem
vl' ꝙ ad effectū īplendi deſiderij valuit trahere ꝑſe
uerātia deꝓcātis. Vnd̄ ſeq̄t. poſt hec aūt dixit intra
ſe Et ſi deū nō timeo. neqꝫ hoīēꝫ reuereor. tamē q̄a
moleſta ē mihi hec vidua. vīdicabo illā. ne ī nouiſſio
veniēs ſugillet me. multo igit̄ certiores eſſe debent
q̄ deū ꝑſeuerāter rogāt. fontem iuſticie atqꝫ miſeri
cordie. vnd̄ ſeq̄t Ait aūt dn̄s. audite q̄d iudex iniq̄
tatis dicat. deus aūt nō faciet vindictā electoꝝ ſuoꝝ
clamātiū ad ſe die ac nocte ⁊ patientiā hēbit in illis.
Theo. q. d. ſi iudicē ībutū q̄libꝫ ſcelere demulſit aſ
ſiduitas. quātomagis pr̄eꝫ miſericordie deū flectꝰ ad
ꝯcedē orādoꝝ vn̄ ſeq̄t Dico aūt vo. q̄a cito fa. vi. illoꝝ.
Tēptauerūt aūt q̄dā ſimbolicꝰ hāc īdagare parabolā
Dicūt enī viduā eē qualibet aīam. q̄ priſtinū virū. ſ.
diabolū excludit. ob hꝫ ei aduſantē q̄ accedit ad deū
iuſticie iudicē. q̄ nꝫ deū timet. nā ipe ſolus ē deꝰ. ſed
nec veret̄ hoīem. nō ē enī apud deū ꝑſonaꝝ acceptio
hꝰ igit̄ iudex .i. aīe ſupplicātis iugit̄ ſibi ꝯ diabolum
miſeret̄ deꝰ. demulcētē eū iſtātia eiꝰ Poſtq̄ꝫ dn̄s do
cuit ꝙ ẜedū ſit ī tp̄e ꝯſūmatōis orōne ꝑ tūc futu
ris periculis ſubdit Verūtn̄ filius veniēs. putas in
ueniet fidem in terra. Aug. de ver. domini Dicit
autem hoc dominꝰ de fide que ꝑfecta eſt Ipa enī vix
inuenitur in terra Ecce plena eſt eccleſia dei. Quis

Quis hec accederet ſi nulla eſſet fides. Quis nō mō‑
tes tranſferret ſi plena eſſet fides ¶ Beda Cū aūt
omnipotens conditor i forma filij hominis aparuerit
tanta erit raritas electoꝝ vt nō tam ob clamorē fide‑
lium ꝙ̄ torporem alioꝝ totius mundi ſit acceleranda
ruina Qd aūt dn̄s hoc quaſi dubitatiue dicit non du‑
bitat ſed arguit Nam ⁊ nos aliqñ de reb⁹ quas cer‑
tas habemus · increpatiue verbum dubitatiōis po‑
nimus ut ſi dicat ſeruo Conſidera forſitan dominus
tuus ſum ¶ Aug⁹ de ver. do. Hoc autem dominus
adijcit ut oſtendat · ꝙ ſi fides deficit oratio perit · g⁹
ut oremus credamus vt ⁊ ipſa fides nō deficiat · ora‑
tio
nē fides fundit oratione fuſa ofo fidei impetrat
firmitatem·

¶ Dixit autē ⁊ ad quoſdam qui in ſe cōfi/
debant tanꝙ̄ iuſti ⁊ aſpernabātur ceteros
parabolam iſtam. duo homines aſcenderūt
in templum vt orarent . vnus phariſeus ⁊
alt publicanus Phariſeus ſtās hec apud ſe
orabat. deus gracias ago tibi. qꝛ non ſū ſi/
cut ceteri homines. raptores. iniuſti . adul
teri. velut etiā hic publicanus Ieiuno bis
in ſabbato decimas do omniū que poſſideo
Et publicanus a longe ſtans nolebat nec
oculos ad celum leuare ſed ꝑcuciebat pect⁹
ſuū dicens. deus ꝓpicius eſto mihi peccato
ri Amen dico vobis dſcendit hic iuſtificat⁹
in domū ſuam ab illo Quia omnis qui ſe ex
altat humiliabit̄ ⁊ q̄ ſe humiliat exaltabit̄.

¶ Aug. de ver. do. Quia fides non ē ſupboꝝ ſed hu‑
milium premiſſis ſubiecit parabolam de humilitate
⁊ contra ſupbiam. vn̄ dr̄ Dixit aūt ⁊ ad quoſdā
qui in ſe confidebant tanꝙ̄ iuſti · ⁊ aſpernabāt̄ cete‑
ros parabolā iſtā ¶ Theo. Quia em̄ ſupbia pluſꝙ̄
alie paſſiones vexat hoim mentes · ido crebrius de
hac monet. eſt aūt ſupbia dei contemptus Quotiēs
em̄ aliqs non deo · ſꝫ ſibi aſcribit bona que facit quid
i aliud ꝗ̄ dei negator ⁊ cauſa igit̄ ꝯfidenciā in ſeipſis ·
nō aūt totum attribuentiū deo · ſed ob hoc etiā ceteros
contēnentiū · parabolā ꝓponit · oſtendens ꝙ iuſticia
quāuis hoiem approximet deo ſi tn̄ aſſumat ſupbiā
in infimū deijcit hoiem · Vn̄ ſequit̄ · Duo homines
aſcenderūt i templū ut orarēt vnus phariſeus ⁊ al‑
ter publicanus ¶ Grecus. Diligēda quidē oratiōis
docuit nos p viduam ⁊ iudicem · hic autem p pha‑
riſeum ⁊ publicanū docet nos · quō ſunt ei dirigenda
precamina · ne ſit infructuoſū orationis negociū Cōdē‑
natus eſt autem phariſeus cū incaute oraret · Nam
ſequitur · phariſeus aūt ſtans hec apud ſe orabat ·
¶ Theo. Per hoc ꝙ dicit · ſtans elatum eius aīm no‑
tat · ipſo em̄ habitu ſupbiſſimus videbat̄ ¶ Baſili⁹
Dicit aūt · apud ſe orabat · quaſi non apud deū q̄a ad
ſeipſum redibat p peccatum ſupbie Sequit̄ em̄ De⁹
gras ago tibi ¶ Aug. de ver. do. Non rephenditur
quia deo grās agebat · ſꝫ q̄a nihil ſibi addi cupiebat ·

Ergo iam plenus es · iam abundas · nō eſt quare di‑
cas · dimitte nobis debita noſtra Quid ē igit̄ qui im‑
pune obpugnat grām · ſi rephendit̄ qui ſupbe agit
grās Audiant · qui dicunt · Deus me hoiem fecit ·
ego me iuſtū facio O peior ⁊ deteſtabilior phariſeo ·
qui ſupbe iuſtum ſe dicebat · ſꝫ tamen inde grās deo
agebat ¶ Theo. Attende aūt ſeriem oratiōis phari‑
ſei · Primo nāꝙ dixit · que ei aberant · deinde ſubiun‑
git que habebat Sequit̄ enim · quia nō ſum ſicut ce‑
teri homies raptores · iniuſti adulteri ¶ Aug. d̄ ver.
do. Diceret ſaltem · ſicut multi hoies · Quid eſt cete‑
ri homines · niſi omnes preter ipſum · ego inquit
iuſtus ſum ceteri peccatores ¶ Grego. xxiij. mora.
Quatuor quippe ſūt ſpecies quib⁹ oīs tumor arrogā‑
tium demonſtrat̄ · cum bonum aut a ſemetipſis hr̄e
ſe eſtimant · aut ſi ſibi datum deſup credunt · ꝓ ſuis
ſe hoc accepiſſe meritis putant · aut certe cum iactāt
ſe habere · qd̄ non habent · aut deſpectis ceteris ſingu‑
lariter videri appetunt habere qd̄ habent Vn̄ ⁊ pha‑
riſeus hic bonoꝝ ſibi operum merita ſingulariter tri‑
buit ¶ Aug. de ver. do. Ecce aūt ex vicino publicāo
maioris erat ei tumores occaſio Sequitur enim ve‑
lut etiam hic publicanus. Quaſi d. Ego ſolus ſum
iſte de ceteris eſt ¶ Criſ. Nō em̄ ſaciauerat cōtemp‑
tum eius tota humana natura · ſꝫ ⁊ publicanum ag‑
greſſus eſt moderatius aūt peccaſſet · ſi publicanū
excepiſſet · Nunc aūt vno verbo ⁊ abſentes inuadit
⁊ vulnera preſentis laceſſit Non ē aūt grāꝝ actio ſ
uectiua aliorum · Si regratiens deo · ipſe tibi tātum
ſufficiat · nec te ad hoies trāſferas · nec proximum
contemnes ¶ Baſi. Diſcrepat aūt elatus a conuicia‑
tore ſola habitudine Hic em̄ i alios vtit̄ conuicijs
hic autē ſe mentis tementate extollit ¶ Criſ. Qui
aūt alijs cōuiciat̄ ſibi ⁊ alijs multa mala facit · primo
em̄ audientem reddit peiorem quia ſi ſit peccator · fit
letior criminis inuento collega Si ſit iuſtus · extollit̄
p aliena crimina inductus de ſe magna putare · Se‑
cundo cōmunitatem eccleſie ledit · nō em̄ omnes au‑
dientes vituperāt eum ſolum · qui peccauit · ſed ritu
xp̄iano contumelias innectunt · Tertio dei gloriam
blaſphemare facit · ſicut em̄ nob recte gentib⁹ nomen
dei glorificatur ſic nobis peccantib⁹ blaſphematur ·
Quarto qui eum audiuit obprobria · fundit · im‑
prudentiorem eū ⁊ aduerſarium faciēs Quinto ſta‑
tuit ſe pene obnoxium reb⁹ prolatis que ſibi nō cō‑
ueniunt ¶ Theo. Expedit aūt nō ſolū declinare a ma‑
lo · ſed etiā agere bonum · Et ido cum dixiſſet · nō ſū
ſicut adulteri Subiungit p oppoſitū · ieiuno bis i ſab‑
bato Sabbatum hi dicebant ebdomodam ab vltimā
die quietis Ieiunabant enim phariſei ſecunda ⁊ quī‑
ta feria · ſic igit̄ ieiunia obicit contra paſſionē adul‑
terij Nam ex voluptate ē laſciuia · Rapacib⁹ vō ⁊
iniuſtis oppoſuit decimaꝝ ſolutionē Sequit̄ em̄ De‑
cimas do oīm que poſſideo · Q. d. adeo rapinas ⁊ ne‑
quicia refugio ut ⁊ mea tribuā ¶ Greg. xix. mo.
Ecce ciuitatem cordis ſuis inſidiantibus hoſtib⁹ p
elationem aperuit · quā fruſtra p ieiuniū ⁊ oratiōes
clauſit Incaſſum munita ſūt cetera · cum locus vn⁹
de quo hoſtij patet aditus munitus nō ē ¶ Aug. d̄ v̄.
do. Quere aūt i verbis eius · nihil inuenies qd̄ deum

rogauerit aſcendit quidem orare· noluit deum roga
re· ſ; ſe laudare ⁊ rogātı inſultare Publicanū autē
cordis ꝯſcientia remouebat· ſ; pietas applicabat vn̄
ſequit̄ Et publicanus a longe ſtans nolebat nec ocu
los ad celū leuare ¶ Theo· Quānis aūt publicanus
ſteuiſſe dicat̄· diſtabat tn̄ a phariſeo tam verbis q̄ȝ
habitu· necnon ⁊ corde cōtrito· nam verebatur ocu:
los leuare in celum· cenſens indignos viſiōis ſupne
eos qui maluerūt bona terrena ſpectare ⁊ querere
Necnō ⁊ pectus tundebat· Vnd̄ ſequit̄ Sed pcuti
ebat pectus ſuū· cor q̄ſi āmodo pungens cā cogitatio
num prauaꝝ· necnō excitans ut dormitās· vnd̄ nō
aliud q̄ȝ ꝓpitiationē petebat Sequit̄ enī dicens Deꝰ
ꝓpitius eſto mihi peccatori ¶ Cri· Audiuit quia nō
ſum velut hic publicanus· nec indignatus ē· ſ; com
punctus Detexit ille vulnus· querit hic medicinam
Nemo igit̄ illud frigidū pferat ubū· non audeo pu
dorsꝰ ſui nō poſſū aperire os Talis reuerencia ē dya
bolica· vult enī dyabolus obſerare tibi fores acceſſꝰ
ad deum ¶ Aug· de ver· do· Quid igit̄ miraris ſi d̄
us ignoſcit· quādo ipſe agnoſcit De lōginquo ſtabat
deo tn̄ appropinquabat· ⁊ eum dn̄s de prope attende
bat Excelſus enī dn̄s ⁊ humilia reſpicit· Nec ocu
los ad celum leuabat· ut reſpiceret tremebat cōſci
entia ſpem ſubleuabat· ꝯtutiebat pectus ſuū· penas
de ſeipſo exigebat ꝓpterea dn̄s ꝯfitenti parcebat· au
diſti ſupbum accuſatorē Audiſti humilē reū Audi
nunc iudicē dicentē Amē dico vobis· deſcendit hic
iuſtificatus i domū ſuā ab illo ¶ Criſ· Demios au
rigas ⁊ duas bigas i ſtadio poſitas ſermo pn̄s pro
ponit· In altera quidem iuſticiā cū ſuperbia· i altera
peccatū ⁊ humilitatē· ⁊ vides bigaȝ peccati ſupare
iuſticiā· nō ꝓprijs viribꝰ· ſ; humilitatis cōiuncte· illā
vero deuictā nō fragilitate iuſticie ſ; mole ⁊ tumore
ſupbie Nā ſicut humilitas p ſui eminētiam peccati
pondus ſupat· ⁊ ſaliēs attingit deū· ſic ſupbia ob ſui
molē de facili iuſticiā deꝑmit Si ergo pl̄a facta ſtren
nue geras· putas aūt te poſſe p̄ſumere· tota caruiſti
orōne Si vō mille feras i cōſcientia faces reatuum
⁊ hoc ſolum de te credas ꝙ es infimus oīm multam
obtinebis ante deū fiduciam Et ideo ſue ſnīe cām aſ:
ſignans ſubdit Quia oīs qui ſe exaltat· humiliabit̄· ⁊
qui ſe humiliat exaltabit̄ Humilitatis nomē multi
plex ē· Eſt enī quedā v̄tus humilitas· iuxta iꝰ Cor
ꝯtritū ⁊ humiliatū deꝰ nō deſpicies· Eſt ⁊ humilitaſ
ab erūnis· Iux̄ iꝰ Humiliauit i terra vitam meam·
Eſt ⁊ hūilitas a peccatis ⁊ ſupbia ⁊ inſaciabilitate
diuiciaꝝ Quid enī humiliꝰ his qui ſe ſubmittunt in
diuicijs ⁊ potentatu ⁊ hec reputāt magna ¶ Baſi
Sic̄ etiam exaltari laudabiliter cōtingit· quādo· ſ·
nō humilia cogitas ſ; mēs tua eſt ꝑ magnanimitatē
i v̄tute erecta Talis aūt animi celſitudo ē eminētia i
triſticijs· terrenoꝝ ꝯtemptꝰ ꝯuſatio i cel̄ ⁊ videt̄ hꝰ
modi mētis ſublimitas eandē hr̄e ōrām ad elationē
quam arrogantia parit quam h; corpulētia corporis
bene diſpoſiti· ad inflationem carnis cuȝ ex idropiſi
tumet ¶ Criſ· Hec igit̄ faſtus inflatio ab ipſis celis
pt̄ deprimere nō cauētem· humilitas vero ⁊ ab ipſa
abyſſo reatuū hoīem ſublimare· Hec enī pre phari
ſeo publicanum ſaluauit· latronē an̄ aplos i paradi

ſum duxit· Illa vero etiam icorpoream ingreſſa ē
poteſtatem Ceteꝝ ſi iux̄ delicta humilitas tam facile
currit· ut ſupbiā iuſticie trāſeat· ſi iuſticie cōiuncta
ris eā· quo nō ibit· aſſiſtet ipſi tribunali diuino· i me
dio angeloꝝ cū fiducia multa· Rurſus ſi faſtus cō
iunctus iuſticie eā deprimere potuit· ſi ꝯiunctus fit
peccato· in quātam gehennam detrudet· hec dico· ñ
vt negligamꝰ iuſticiā ſ; ut faſtum vitemꝰ ¶ Theo·
Sed forſitā mirabit̄ aliq̄s q̄uo phariſeus cū pauca
verba ſue laudis ꝓtulerit condemnatur· Iob vero
cū plurima fuderit coronat̄ Eo ſcilicet ꝙ phariſeuſ
talia dicebat criminādo alios· nulla ratione cogente
Iob vero vrgentibus eū amicis ⁊ preſſuris premē
bus coactus ē ꝓprias virtutes referre ad dei gloriā
ne hoīes deſiſterent a profectu v̄tutis ¶ Beda· Ty
pice aūt phariſeus ē ꝑpl̄s iudeoꝝ q̄ ex iuſtificatōib
legis extollit merita ſua Publicanꝰ vero gentilis ē
q̄ longe a deo poſitus· ꝯfitet̄ peccata ſua· quoꝝ vnꝰ
ſupbiendo receſſit· humiliatꝰ· alter lamētādo appro
pinquare meruit· exaltatus·

¶ Afferebāt aūt ad illū īfantes vt eos tā
geret Qd̄ cū viderent diſcipuli increpabāt
illos Iheſus aūt cōuocās eos dixit Sinite
paruulos vēire ad me ⁊ nolite uetare eos·
talium enī eſt regnum dī Amen dico uobis
quicūq; non acceperit regnū dei ſicut puer
non intrabit in illud.

¶ Theo· Poſt p̄dictā humilitatem dn̄s docet p ea q̄
fecit· nō repellēs· ſ; gratāter puulos admittēs· vnd̄
dī Afferebāt aūt ad iſtū infantes ut eos tangeret·
¶ Aug· de ver· do· Cui afferunt̄ tangendi· niſi ſal
uatori· ſ; ſi ſaluator ē· ſaluādi offerunt̄ illi qui venit
ſaluū facere· q̄d perierat Vbi iſti pierant quātum ad
ipſos ꝑtinet innocentes Sȝ ſm aplm· p vnum hoīeȝ
intrauit peccatū i orbem terraꝝ Veniant ergo par
uuli· ut languidi ad medicū ꝑditi ad redemptorem·
¶ Amb· Durum autē aliquibꝰ videri p̄t· ꝙ diſcipuli
dn̄m infantulos adire prohibebant Sequit̄ enī Qd̄
cū vidiſſent diſcipuli· increpabāt illos· Vbi vel mi
ſteriū itelligas vl̄ affectū· Neq; enī hoc inuidie aut
in pueros mentis aſperitate faciebant· ſ; ſedule ſer:
uitutis obſeq̄a dn̄o deferebant· ne cōprimeret̄ a tur
bis Reſpuenda quippe ē vtilitas nr̄a· vbi diuinita
tis iniuria eſt· In miſterio aūt q̄a priꝰ ſaluari ꝑplm
iudeoꝝ ex q̄ ſm carnē nati fuerant· geſtiebant Vole
bant quidem miſteriū· q̄d vtriſq; populis vocatio de
bet̄ Nam ⁊ pro chananea muliere ſupplicarunt ſed
fortaſſe adhuc ordinē neſciebant· vnd̄ ſequit̄ Ihūs
aūt cō· eos dixᵗ Sinite puulos vēire ad me· ⁊ noli
te vetare eos· taliū ē enī regnū celoꝝ· Nō etas pre
fert̄ etati· alioqn obeſſet adoleſcere Cur gꝰ pueros
dicit aptos eē regno celoꝝ· Fortaſſe· q̄a maliciā ne
ſciant· fraudare non nouerint referire non audeant
ſcrutari ignorent· opes honorē· ambitionē; nō appe
tant· ſed nō ignorare iſta virtus eſt ſed contemnere
Non· n· virtus eſt non poſſe peccare· ſ; nolle ñ igit̄
puericia ſed emula puerilis etatis bonitas deſignat̄·

¶ Beda. Uoſ ſignanter dixit. talium non iſtorum.
uſ ... nō etatem regnare. ſed mores. ⁊ his
qui ſimilem haberent innocentiā ⁊ ſimplicitatem. p̄
... ¶ Ambro. Denique hoc ſaluator expſ
... Amen dico vobis. quicūque non acceperit
regnum dei ſicut puer non intrabit in illud. Quis
... ē aplis xp̄i' niſi de quo eſaias dic̄
puer natus ē nobis. qui cum malediceret. nō ma
... Jtaque i puericia ē quedā venerabilis morum
... ⁊ in ſenectute innocēs puericia ¶ Baſilius
... autem regnum dei ut puer ſi diſpo
... ergo doctrinam domini ut pueri i diſci
... contradicens. nec diſputās cū magi
... credibiliter ⁊ obedienter ibibens documēta
¶ Theo. Gentilium ergo ſapientes. querentes ſapi
... qd̄ ē regnum dei. nec volentes hoc
... ſilogiſtice pbationis admittere. merito ex
... ſunt ab hoc regno.

¶ Et interrogauit eum quidam princeps
... Magiſter bōe qd̄ faciēdo vitā eternā
poſſidebo Dixit autem ei ieſus qd̄ me dicis
bonum Nemo bonus niſi ſolus deus manda
... non occides non mechaberis nō fur/
tum facies non falſū teſtimoniū dices Ho
nora patrem tuum ⁊ matrē Qui ait. Hec
omnia cuſtodiui a iuuētute mea quo audito
ieſus ait illi Adhuc vnum tibi deeſt Omnia
quecūque habes. vende ⁊ da paupibus ⁊ ha/
bebis theſaurū i celo ⁊ veni ſeq̄re me His il
le auditis cōtriſtat̄ ē q: diues erat valde.
¶ Beda. Audierat princeps quidam a dn̄o tantū
... parruos vellent eſſe ſimiles. regnum dei in
... ideo poſcit ſibi non p parabolā ſ; palā
... meritis vitā eternā ↄſequat̄ expom. vnde
¶ Et interrogauit eum quidā princeps. dicēs Ma
giſter bone quid faciendo. uitam eternā poſſidebo.
¶ Ambro. Temptator princeps ipē magiſtrū bo
... qui deum bonum dicere debuiſſet. Nam licet
... bonitas ſit. ⁊ in bonitate diuinitas. tn̄
... magiſter bone in portione bonū dixit nec in
... Nam deus i vniuerſitate bonus. homo
... ¶ Ciril. Putauit aūt ſe xp̄m capere. dum
... preceptum. introduceret vero
... accedit ergo ad magiſtrū ⁊ bonum eum
... dicit ſe velle doceri. quia ergo temptatie
... qui apprehendit ſapientes in aſtutia ſua
... ei reſpondet. nam ſequit̄. Dixit autem
... Quid me dicis bonum? Nemo bonus niſi ſol
deus ¶ Ambro. Non bonū ſe negat. ſed deū ſignat.
bonus quid eſt. niſi plen̄ bonitatis Quod ſi quem
... quia nemo bonus. moueat ⁊ illud niſi deus.
... filius non excipit. vtique nec a bono xp̄us
... nam quo non bonus ex bono natus. arbor
... bona fructus bonos facit Quomō nō bonus.
... bonitatis ſua ſubſtancia. ex p̄re aſſumpta. nō de
generauit in filio. que non degenerauit in ſpū Spūs
tuus inquit bonus. deducet me i terram rectam' qꝛ ſi
bonus ſpūs. qui excepit a filio. bonus vtique ⁊ ille. q̄
tradidit. Jtaque quia legiſperitus ē iſte. qui temptat
ſicut in libro alio demonſtratur benedixit. nemo bo
nus niſi vnus deus vt admoneret. quia ſcriptum ē.
nō temptabis dn̄m deum tuū. ſ; magis ↄfiteret dn̄o.
qm̄ bonus ¶ Criſ. vel aliter Quaſi qdem dicere hūc
principem. nō verebor. nam hoc xp̄us ei improperat.
temptatorē aūt minime ¶ Titus Ergo cum dicit. ma
giſter bone. quid faciendo ⁊c. R. d. bonus es. digna
re me reſponſo. i eo qd̄ quero. doctus ſum vetus te
ſtamentum. te tamen preſtantiorem video nō pmit
tentem terram. ſed predicantem regnum celoꝝ. dic
ergo mihi quid faciendo. uitam eternā potero poſſi
dere? Intentionem ergo attendens ſaluator. quia fi
des ē via ad opa. cum dixiſſet ille. quid faciam. hac
q̄ōne omiſſa. i noticiā fidei eum ducit. Uelut ſiq̄s int̄
rogaret medicū qd̄ comedāt ⁊ ille oſtēdēt q̄ deberent
cibum precedere. Et ideo cum ad p̄rem remittit di
cens. quid me dicis bonum? non qꝛ ipē bonus nō eēt
Erat em̄ bonum. ex bono p̄re germen. bonus. boni
filius ¶ Aug. de cō. euā Poteſt autem uideri diſtare
aliq̄d qd̄ ſcd̄m matheū dr̄. quid me interrogas de bono
qd̄ ad illud magis referri poteſt. qd̄ ait ille querens
quid boni faciā Jbi em̄ bonū ⁊ noīauit ⁊ interrogatio
ē. cōmodiſſime intelligitur verū qꝛ dictum. quid me
dicis bonum? ⁊ quid me interrogas de bono? quod ad
illud magis referri poteſt. ¶ Titus. Denique poſtq̄
docuit cognitionē dei. ſubiungit Mandata noſti. q̄ſi
diceret. quādo prius deum noueris. tūc optime que
res. quid faciam ¶ Ciril. Expectāte aūt principe au
dire xp̄m dicentem. recedas a mandatis moſaicis. ⁊
meis attende ad moſaica eū mittit Unde ſequit̄ Non
occides. nō mechaberis ¶ Theo. Primo quidem lex
ea corrigit. ad que facilius labimur. ut mechari cui̅
incentiuū ē intrinſecū. ⁊ naturale ⁊ occidere quia im
manis belua furor Sed furtū ⁊ falſi teſtimonij cul
pam raro contingit incurrere. ſ; ⁊ grauiora illa ex
iſtunt. ⁊ ideo ſecundario furtū ⁊ falſum teſtimoniū
ponit vt rarius fallentia ⁊ leuiora Sequit̄ em̄ Nō
furtum facies nō falſum teſtimoniū dices ¶ Baſi.
Nō eſt aūt intelligendum fures eſſe ſolum burſaꝝ
inciſores vel latrocinātes i balneis Sed ⁊ ſi quis du
ces legionū ſtatuti vel cōmiſſo ſibi regimine ciuita
tum aut gentiū. hoc quidem furtim tollunt. hoc vero
vi ac publice exigūt ¶ Tit⁹. Sed videas i nō agē
do precepta conſiſtere. qm̄ ſi mechatus non fueris
caſtus es Si nō fureris beniuolus. ſi falſo non teſte
ris. veridicus Attende iam uirtutem facilem p boni
tatem ſtatuentis Nā mali fugā ingerit. nō boni ex
ercitiū. Quelibet aūt quies quolibet ē facilior ope.
¶ Theo. Sed quia in parentes cōmittere quāq̄; ma
gnum ſit crimen. raro tamē accidit. poſt oīa ponit.
Honora p̄rē tuū ⁊ m̄rē ¶ Amb. Eſt aūt honor ⁊ ñ
ſolū honorificentie. ſed etiam largitatis. Honor enim
eſt deferre pro meritis Paſce patrē tuū paſce m̄rem
⁊ ſi paueris. ad huc non reddidiſti dolores ⁊ crucia
tus. quos pro te mater paſſa eſt Jlli debes qd̄ habes
cui debes qd̄ es. quātū; iudiciū ſi paſcat eccleſia q̄s
tu paſcere nolis Sed dices te qd̄ eras parentibus

collaturus eccleſie malle conferre. Nō querit de⁹ bonum de fame pereū. ſʒ ut paſcēdos ſcriptura dic̄ parentes. ita ꝓpter deū relinquēdos. ſi impediāt deuotiōis affectū. Segē q̄ ait Mt̄ oīa cuſ. a iuue. mea
Jero. ſr̄ mat. Mētit adoleſcēs Si. n. qd̄ poſitū ē i mādatis. diliges pxi⁹ tuū ſic teipm̄. ope cōpleſſʒ
quō poſtea audiēs Vade ⁊ vende oīa que hēs. ⁊ da paupib⁹ Triſtis abſceſſit. Me. vt nō ē putādus eē mētit⁹. ſʒ ſimpl' ut vixerit. i. exteri⁹ eſſe ꝯfeſſus alioq̄n nequaq̄ʒ marcus diceret ꝙ ihs intuitus eū dilexit eū Tit. Oñdit aūt ꝯñter. dñs. ꝙ ſi aliq̄s vet⁹ teſtamentū pegerit. pfectus nō ē. ſʒ deeſt ei ſeq̄ xp̄m.
Vnd̄ ſubdit. q̄ audito. ihs ait ei. adhuc vnū tibi deeſt Omnia quecūq̄ʒ habes vende. ⁊ da paupib⁹ ⁊ habebis theſauꝝ i celo. R. o. Quens quō ſit poſſidenda uita eterna. ſparge facultates paupib⁹ ⁊ obtinebis illā Parua ſunt que impendis. magna que recipies.
Atha. Nō em̄ mundū deſpiciētes. putem⁹ grādia quaꝫ abdicaſſe q̄a tota terra ē i cōparatione celi breuiſſima Quapropter ſi toti terre dñaremur et abrenunciantes nihil dignū eſſet i cōpatōe regni celoꝝ.
Bed. Quicūq̄ʒ ergo perfectus eē voluerit debet vendere que hʒ. nō ex parte ſicut ananias fecit ⁊ ſaphira ſʒ totū The. vnd̄ dicēs oīa que hēs ſūmam paupertatem ſuadet Si qd̄ em̄ reſtiterit. illius ſeru⁹ ē Me. Nō tn̄ docet facultates vēdere. eo ꝙ naturaliter ſint praue. alioq̄n creatura dei nō eēnt. vnd̄ eas nō tanq̄ʒ malas abycere. ſed diſponere monuit ⁊ condemnat̄ aliq̄s nō q̄a eas poſſedit. ſʒ q̄a eis abuſus ē. quo fit ut facultatem ſm̄ mādata dei diſpenſato ⁊ crimia deleat ⁊ reg⁹ ꝯferat Dn̄ ſubdit. ⁊ da pauperib⁹ Criſ. Poterat q̄dem deus alere paupes. ⁊ ſineret q̄d nos miſeremur eoꝝ. ſʒ vult dātes dilectione aſtringi accipiētib⁹ Baſi. Dicente aūt dño da pauperib⁹. puto nō expedire cuiq̄ʒ negligenter gerere. ſʒ oīa diligenter diſponere p̄cipue p ſeipm̄. ſi ex pte ſe hēat. ſin aūt p eos de q̄b⁹ cōſtat. ꝙ fideliter ⁊ prudenter diſponāt Maledictus em̄ q̄ negligenter perficit opa dñi Criſ. ſʒ i⁹ q̄rit. quō xp̄s erogare cūcta paupib⁹ pfectiōis eſſe facit Paulus aūt abſq̄ʒ dilectione hoc aſſerit eſſe impfectū. ſʒ valde conſonat. qd̄ ſubiunxit Et vēi ſeq̄re me. qd̄ oñdit ex dilectōe eē. i hoc em̄ cognoſcēt oēs. ſi mei eſtis diſcipuli. ſi dilectionē habueritis adinuicē Theo. Cū paupertate eni ceteras q̄ʒ virtutes hoiem hr̄e opoztet. ob hoc ait Et vēi ſequere me. i. i ceteris eſto meus diſcipulus iugiter me ſequaris Ciril. Princeps aūt ille vim recētis capax nō fuit. vetus vter exñs. ſʒ triſticia rupt⁹ ē. vnd̄ ſequit̄ His ille auditis. cōtriſtatus ē. quia diues erat valde Baſi. Mercator nō triſtat̄ inundinis. paciſcendo que poſſidet. acquirēdo ſibi oportūa tu v̄o triſtaris. puluerē dās ut acquiras vitā btā.

Videns aūt ihesus illū triſtē factū. dixit Quā difficile qui pecunias hn̄t. i regnū dei intrabunt Facilius ē em̄ camelū p foramen acus tranſire q̄ʒ diuitem intrare in regnū dei Et dixerunt q̄ audiebāt Et q̄s poteſt ſaluus fieri? Ait illis Que impoſſibilia ſunt apud hoīes poſſibilia ſunt apud deū Ait aūt petrꝰ Ecce nos dimiſimꝰ oīa ⁊ ſecuti ſumꝰ te Qui dixit eis Amen dico vobis Nēo ē q reliquerit domū aut pētes aut frēs aut vxorem aut filios. aut agros ꝓpter regnū dei. ⁊ non recipiat multo plura in hoc tempore ⁊ in ſeculo futuro vitam eternam.

Theo. Qm̄ diues audita opum abiectōe. triſtat⁹ fuit. dñs admirāter locutus ē Dicit̄ em̄ Videns aūt ihs illū triſtē factū. dixit Quā difficile qui pecunias habent. i regnū dei itrabunt. Nō dicit īpoſſibile ē eos itrare ſʒ difficile. Poſſūt em̄ p diuitias adipiſci ſupna. ſʒ difficile ē quia viſcoſiores ſunt viſco diuitie ⁊ vix euellit̄ anim⁹ occupatus ab eis ſʒ ſubſeq̄nter vt impoſſibile hoc indicat cum dicit Facilius eſt em̄ camelū p foramē acus trāſire q̄ʒ diuitē intrare i regnū dei. nomen qd̄ i greco ponit̄. equocū ē ad aīal qd̄ camelus dr̄ ⁊ ad rudentē Quocūq̄ʒ aūt mō intelligas īpoſſibile ē. qd̄ igit̄ dicēdū ē. primo quidē ꝙ reuera ita ſe habet Aliud em̄ ē diues aliud yconom⁹ naꝫ diues eſt qui ſibi reſeruat diuitias yconomus vero ſiue diſpenſatoꝛ qui ad opus alioꝝ has tenet.
Criſ. Abraham quidē poſſidebat opes pauperibus. ⁊ qui iuſte eas poſſident q̄ſi ſuſcipiētes a deo diſpenſant i dñis mādatis. q̄ v̄o ꝯ̄ deū acq̄ſierūt ⁊ i expēdendo faciūt ꝑidē mēētib⁹ ⁊ potius dāte vl' hūab ſcōdentes. egēis v̄o nihil ipendentes. nō ergo ꝓhibet ditari ſʒ opib⁹ famlari. vult ut i neceſſarijs utamur eis. nō ut cuſtodiamus. nā famuli ē cuſtodire. ſʒ dñi diſpēſare. ſi conſeruari eas vellet. nō tradidiſſet hoībus ſed ſineret i terra iacere. Theo. Porro attendas illud qd̄ diuitem īpoſſibile dic̄ ſaluari. poſſidentem v̄o diuitias. difficile. Ridicat diues q̄ captiu⁹ ē a diuicijs ⁊ famulatur eis nō ſaluabit̄. habens v̄o illas. ſcʒ qui eis dñat̄. vix ſaluabit̄ cā humāe fragilitatis Conat̄ em̄ nos diabolus ſupplātare. quādiu poſſidem⁹ diuitias. ⁊ difficile eſt effugere deceptiōes eius Ideoq̄ʒ bonū ē paupertas ⁊ quaſi temptatōe carens Criſ. nulla em̄ ē diuitiaꝝ cōmoditas. aīa patiente penuriā. nec leſio paupertatis. aīa diuicijs affluente Si aūt ditteſcētis indiciū ē. nulli⁹ egere. ⁊ patereſcentis indigere palā ē. ꝙ magis eſſe paupem facit. magis diteſcere Facili⁹ ē em̄ quis i paupertate q̄ʒ in diuicijs opes contemnet. neq̄ em̄ talis eſt amor eius. ut p magis habere federtur Sʒ p hoc plurimis magis accendi. ſicut ignis quāto maiorem ſuſcipit eſcā Que aūt mala vident̄ eſſe inopie. cōmunia ſūt q̄ v̄o diuitiaꝝ ꝓpria ſūt eaꝝ Aug. de q̄. eu̇. Diuitē g⁹ hic appellat cupidū reꝝ tpaliū ⁊ de talib⁹ ſupbientem Mis diuitib⁹ ꝯ̄rij ſūt paupes ſpū. quoꝝ ē reg⁹ celoꝝ Ciri. aūt facilius eſt xp̄m pati pro dilectoribus ſeculi q̄ʒ dilectores ſeculi ad xp̄m poſſe conuerti Cameli em̄ nomie ſe intelligi voluit quia ſponte humiliatus. īfirmitatis noſtre onera ſuſtulit Per acū aūt punctiōes ſignificat. p pūctiōes dolores i paſſione ſuſceptos Foramē aūt ac⁹. dic̄ āguſtiā paſſiōis

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Criſ. Hec autem ſermo quaſi grauis tranſcende
bat diſcipulorum virtutem. vnd ſequit̄ Et dixerūt
qui hec audiebant Et quis poteſt ſaluus fieri? hoc
dixerunt diſcipuli. nō de ſe ſed de toto mundo timen
tes ¶ Aug. de que. euā. Cum autem incomparabiliter
multo plures ſint pauperes. que diuitibus pdicus. poteſt
[illegible] intellexerunt omnes q̄ diuicias amāt. etiam
ſi adipiſci nequeāt. i diuitum numero deputari. Se
quitur At illis Que impoſſibilia ſunt apud homies
poſſibilia ſūt apud deū Quod nō ita intelligendum ē
quaſi cum cū cupiditate et ſupbia i regnū dei ſit in
troiturꝰ. ſ; poſſibile ē deo vt a cupiditate et ſupbia
ad caritatem et humilitatem conuertat̄ ¶ Theoph.
Apud hoīes ergo quoꝝ ſerpit intentio ad terrena.
impoſſibile ē ſaluari. ut dictum ē. apud deū vero poſſi
bile ē Cum eīm homo ꝯſiliariū habet deum. et inſti
tutiones et doctrinas paupertatis imbiberit. necnō eiꝰ
auxiliū inuocet. hoc fiet poſſibile ¶ Ciril. Congrue
autem cū multa contempſerūt. recōpenſationem
expectabāt Qui vo parua poſſidens. ea abdicauit.
Quia perditum eſſet querere decebat. vnd ſequit̄
Ait aūt petrus. ecce dimiſimus oīa Matheus addit
Quid ergo erit nobis? ¶ Bed. Quaſi dicat fecimꝰ qḋ
iuſſiſti. quid igit̄ dabis nobis premiū? Et quia non
ſufficit dimittere oīa. iungit qḋ pfectū ē dicens Et
ſecuti ſumus te ¶ Ciril. Illud aūt neceſſe ē dicere.
q̄ quātū abrenunciātes. quātum ſpectat ad ꝓpoſi
tum voluntatis. pari lance cū opulentis pendunt̄
qui abrenūtiāt affectibꝰ. dum rex quas poſſident. ab
dicant. vero nec ferunt. vnde ſeq̄t̄. Amē dico vobꝭ
nemo ē qui reliquerit domū. aut parentes aut fres
aut vxorem aut filios. aut agros ꝓpter regnum dei
et nō recipiat multo plura i hoc tempore. et in ſeclo
venturo vitā eternā. Eleuat ad acceptuā ſpem oīs
animas ꝯtemptū rerū terrenarū ꝓmittens. dum appoīt hmōi
[illegible] Doctrina eī diuina mundum vocāte ad fidem
[illegible] aliqui reſpiciētes parētes īfideles. vo
luerunt eos turbare. veniendo ad fidem. et ſimilis
[illegible] germanoꝝ Deſerūt aūt quidā patrē
[illegible] parentū e amorē deſpiciunt ꝓpter
[illegible] ¶ Beda Senſus igit̄ iſte ē. Qui ꝓpter
regnum dei [illegible] oīs affectus ꝯtempſerit. oīa
[illegible] calcauerit. multo pla
[illegible] recipiet. cuius ſententie occaſione. quidā iu
[illegible] mille annoꝝ fabulā poſt reſurrectionē iuſtoꝝ
[illegible] qui oīa que ꝓpter deū dimittimus. multiplici
[illegible] reddenda. et inſup vita eterna do
nanda Hec vident inexpta q̄ ſi i ceteris digna ſit re
promiſſio in vxoribꝰ tū iuxta alios euāgeliſtas cē
tuplicanda apareat turpitudo. preſertim cū dñs i reſurre
ctione non eſſe nubendum teſtet̄. Et iuxta marcum.
[illegible] dimiſſa fuerint i hoc tempore. cū pſecutōibꝰ
[illegible] confirmet. quas illis mille annis abeſſe do
[illegible] ¶ Ciril. Hoc ergo dicimus. q̄ omiſſis tē
poralibꝰ et carnalibꝰ multo maiora ſibi aliquis vē
dicabit. qui et apli cū pauca dimiſerint obtinuerunt
[illegible] dona kariſmatum. et celebres reputati ſūt
[illegible] ergo ſimiles illis. ſi domū quis dimit
[illegible] recipiet manſiones ſupnas. ſi prem. prem hēbit
[illegible] Si a germanis receſſerit. i fratrem hunc

recipiet xp̄s Cum dimiſerit ꝯiugem iueniet diuinā
ſapientiā. a qua ꝓcreabit ſpirituales fructꝰ Inueniet
iheruſalē celeſtem que ē mater nr̄a A fratribꝰ etiam
et a ſororibꝰ ſui ꝓpoſiti glutino ſpirituali colligatis mlt
to i hac vita gratioſiorē recipiet caritatem

¶ Aſſumpſit autē iheſus duodecim et ait
illis Ecce aſcendimus iheroſolimā et conſū
mabuntur omnia que ſcripta ſunt per pro
phetas de filio homīs Tradet̄ enim genti
bus et illudet̄ et flagellabit̄. et conſpuetur. et
poſtq̄ flagellauerint. et occident eum. et ter
cia die reſurget. et ipſi nihil hoꝝ intellexe
runt Et erat verbum iſtud abſconditū ab
eis. et non intelligebant que dicebantur.

¶ Theo. Preuidens ſaluator ex paſſione ſua diſci
puloꝝ aīos ꝑturbādos. eis longeante et paſſiōis ſue
penā. et reſurrectionis ſue gl̄iam predicit. vnd dicit̄
Aſſumpſit aūt iheſus. xij. et ait illis Ecce aſcē. iero.
et cōſū. oīa que ſcri. ſunt p ꝓphe. de fi. hois ¶ Beda
Preuidens eī quoſdā hereticos futuros qui xp̄m
dicerēt legi. ꝓphetiſq; docuiſſe contraria oſtendit q̄
p ꝓphetaꝝ preſagia ſue paſſionis. et poſterioris glo
rie ſit celebrata pfectio. ¶ Criſ. Seorſum tū de paſ
ſione cū diſcipulis confert Non eī oportebat hūc
ſermonē pluribꝰ diuulgari. ne turbarent̄. Ob hoc
aūt pdicebat diſcipulis. vt exercitati p expectatiōē
facilius ſuſtinerent ¶ Ciril. Et ut ſciant. q̄m paſſio
nem pnouit et ſpontaneus ad eam acceſſit. ne dice
rent. qualiter i manus hoſtiū incidit. q̄ nos ꝓmitte
bat ſaluare? vnde ſeriatim ordinē paſſionis enarrat
ſubdens Tradet̄ eī gentibꝰ et illudet̄. et flagellabit̄
et conſpuet̄ ¶ Criſ. Hoc eſaias predixerat. dicens.
Obtuli ſcapulas meas ad verbera. genas meas ad
alapas. et faciē meā nō auerti a ſputoꝝ dedecore. ſ;
et crucis patibulum pdixit propheta. cum ait Tra
didit i mortem aīam ſuā et cum ſceleratis reputatꝰ
ē Vnde et hic ſubdit̄: Et poſtq̄ flagellauerint occi
dent eum Sed et reſurrectionē eius dauid predixit
dicens Non derelinques aīam meā in iferno Vnd et
hic ſubdit̄ Et tertia die reſurget ¶ Iſido. Admiror
aūt dementiā querentiū. cur xp̄s ante triduū reſur
rexit. ſi eī reſurgeret tardius q̄ predixerat. impo
tentie eſſet. celerius vo ē ſiḡne virtutis iudiciū. ſi
quē eī cū ſpoponderit ſuo creditori. poſt triduū per
ſoluere debitum. eadem die ſatiſfacientem viderimus
nō fallacem. ſ; potius ut veridicum eū mirabimur.
Dicā etiā. q̄ nō dixit ſe reſurrecturū poſt tres dies. ſ;
die tertia Habes paraſceuē. habes ſabbatū vſq; ad
ſolis occaſū et poſt ſabbatū reſurrexit ¶ Ciril. Diſci
puli aūt nodū nouerāt exquiſite. qḋ ꝓphete pdixerāt
ſ; poſtq̄ reſurrexit a mortuis. aperuit eis ſenſū. ut in
telligerent ſcripturas. vnde ſequit̄ Et ipſi nihil hoꝝ
intellexerunt ¶ Beda. Quia eī diſcipuli eius uitā
maxime deſiderabāt. eius mortem audire nō poterāt
Et q̄ʒ nonſolū hoīem inocentem ſ; et deum verum
ſciebāt. hunc nullatenus mori poſſe putabāt Et q̄a
p parabolas eū ſepe loquētē audire cōſueuerāt q̄cūs

aliquid de ſua paſſione dicebat · ad aliud allegorice referendum eē credebāt Vnď ſequit̄ Erat aūt verbum iſtud abſconditū ab eis. ⁊ nō intelligebant · que dicebant̄ · Iudei vero q̄a i eius necē cōſpirauerant q̄ď paſſione ſua loqueret̄ · dicēs i iohe Oportet exaltari filium hoīs · intelligebāt Vnď dixerunt Nos audiuimus ex lege · q̄a xp̄s mān̄et ineternū q̄uo tu dicis Oportet exaltari filiū hoīs

¶ Factū eſt aūt cū approp̄inq̄ret iericho cecus quidā ſedebat ſecus viā mendicās Et cū audiret t̄bā p̄tereūtē īterrogabat q̄d hoc eſſ͡z Dixerūt aūt ei q̄ ihesus nazarenꝰ trāſiret Et clamauit dicēs Ihesu fili dauid miſerere mei Et q̄ p̄ibāt increpabāt eum ut taceret Ipſe vero multo magis clamabat · fili dauid miſerere mei Stans aūt ihesus iuſſit illum adduci ad ſe Et cū appropinquaſſ⸗ interrogauit illū dicens Quid tibi vis faciam? At ille dixit Domine ut uideam. et iesus dixit illi Reſpice fides tua te ſaluum fecit Et confeſtim vidit · ⁊ ſequebatur illum magnificās eum Et omnis plebs vt vidit dedit laudem deo.

¶ Grego. in omel · Quia carnales adhuc diſcipuli nō valebāt cape verba miſterij · venit̄ ad miraculū ante eoꝝ oculos · cecꝰ lumē recepit · ut eos ad fidem celeſtia facta ſolidarent · Vnď dr̄ · Factū ē aūt cū appropinquaret ihericho cecus quidam ſedebat ſecus viam mendicās ¶ Theo · Et ne inceſſus dn̄i eēt inutilis · i via fecit ceci miraculū hoc documentū diſcipul' ſuis dās · vt i oībꝫ ſimꝰ p̄ficui ⁊ nihil ſit nobꝫ ocioſum ¶ Aug · de que · euā · Poſſemus ō appropinquātibus ad iericho ſic itelligere ut iā inde egreſſi · ipſe tamē ad huc eſſent ad eam ciuitatem q̄ď eē mīnꝰ viſitate dicit̄ Sed tamē videri poſſet hoc dictū · quoniā matheus egredientibꝫ eis a ihericho · dicit illūmatos duos cecos qui iuxta viā ſedebant De numero quidem nulla eēt queſtio · ſi alter euāgeliſtaꝝ de vno tacuiſſet · vnius remiſcens Nā ⁊ marcus vnū cōmemorat cū ⁊ egredientibꝫ eis ab ihericho · dicit illuminatū cuius ⁊ nomen dixit ⁊ p̄rēm vt intelligamus eum fuiſſe poſſiſſimū alteꝝ ignotū · ut merito notus ille · etiā ſolus deceter p̄memoraret̄ Sed q̄m que ſequūt̄ · i euāgelio ſm̄ lucā · aptiſſime oſtendunt illud q̄ď ipſe narrat ; adhuc venientibꝫ illis ihericho · factū eē · nihil aliud reſtat intelligere · niſi bis eſſe factum hoc miraculum · ſemel i vno ceco · cum adhuc veniret in illam ciuitatem · iteꝝ in duobꝫ cū egrederet̄ · ut illud vnū lucas · alteꝝ matheus enarrat ¶ Criſ · Multus aūt erat populus circā xp̄m · ⁊ cecus eū quidē nō nouerat · ſentiebat aūt effectū · ⁊ rapiebat p affectū · quod nō hauſit aſpectus · Vnď ſubdit̄ Et cum audiret turbā p̄tereuntē · iterrogabat quid hoc eēt Et oculati quidem ſm̄ opinionē loquebant̄ Sequit̄ eīm · Dixerunt aūt ei · q̄ ihs nazarenus trāſiret Cecus vō · vēa clamabat · alia docet̄ · ⁊ alia p̄dicat Nā ſeq̄t̄ ⁊ clamauit dicēs ihu fili dauid · miſerere mei · Quis te docuit hec o homo? num plegiſti libros priuat' luminibus Vñ igit̄ noſti lumiare mōi? Vere dn̄s illūīat cecos ¶ Ciril · In iudaiſmo aūt nutritus · nō ignorabat q̄ de progenie dauid deus ſm̄ carnē naſceret̄ · ⁊ ideo ei ut dō loquit̄ · dicēs · miſerere mei hūc imitent̄ q̄ in duo diuidūt xp̄m · hic eīm xp̄m tanq̄ȝ deū adit · ⁊ filiū dauid eū noiat Mirent̄ aūt inſtātiam confeſſiōis eius Quidā · n · eū confitentē fidem cōpeſcebāt Sequitur eīm Et q̄ p̄ibāt · increpa · eū ut taceret · ſ; p̄ inhibitiones huiuſmōi nō ipediebat̄ eiꝰ audacia Nouit eīm fides oībꝫ repugnare · ⁊ i oīa triūphare · vole eīm eſt p̄ cultu diuino · pudorē deponere Nā ſi cā pecunie ſunt ipudentes · nōnulli pro aīe ſalute nō decet bonū iduere ipudentiā? Vnď loquit̄ Ipſe vō multo magis clamabat fili dauid · miſerere mei Siſtit autem xp̄m xp̄m vox iuocātis i fide ⁊ iuocātes in fide reſpicit ⁊ idō merito vocat cecū ⁊ accedere iuſſit · vnď ſequit̄. Stās aūt ihs iuſſit illū adduci ad ſe · vt · ſ · q̄ eū p̄rꝰ fide tetigerat appropiq̄ret ⁊ corpe Appropiquātē aūt cecū · dn̄s iterrogat · Nā ſeq̄t̄ Et cū appropiquaſſet iterrogauit illū dicēs Quid tibi vis faciā? Diſpēſatiue interrogat · nō quaſi ignorās · ſ; ut ſcirent aſtātes q̄ n̄ petebat pecuniā · ſ; diuinā efficaciā · ut a deo · vnď ſequit̄ At ille dixit Dn̄e vt videā · ¶ Criſ · vel q̄a calūmatores veritatis iudei poſſent dicere · vt in ceco nato Nō ē hic ſ; ſimilis eiꝰ · voluit ut cecꝰ prꝰ oſtenderet defectum nate · ⁊ tūc cognoſcat grē maieſtatem At vbi petitiōis modū cecus explicuit · tunc cū ſūma maieſtate p̄cepit ei · ut videret Vñ ſequit̄ · Et dixit illi ihs Reſpice q̄ď redundabat in crimē p̄fidie iudeoꝝ Quis eīm p̄plexiꝰ talia dixit? Aſpice tamē q̄ď aſſumat medicꝰ ab eo · cui collata ē ſanitas · Sequit̄ eīm Fides tua ſaluū te fecit Pro fide eīm vendit̄ bn̄ficia · diffundit̄ eīm grā quā ſuſcipit fides Et ſic ab aliq̄ fonte hi q̄dem paruis vaſis modicū aque hauriunt · hi vō maioribꝫ multū fonte nō diſtinguēte menſuras Et ſm̄ feneſtras que apiunt̄ · magis vel minus ſplendor ſolis īfundit̄ · ita ſm̄ capacitatē intentionis · haurit̄ grā · vertit̄ aūt vox xp̄i i lucem languentis Erat eīm vbū vere lucis · vñ ſequit̄ Et confeſtim vidit At cecus ⁊ ante beneficiū fidem oſtēdit feruidā ⁊ poſt beneficiū beniuolentiā obſeruauit ſequit̄ eīm Et ſequebat̄ illū · magnificās deū ¶ Ciril · ex quo patet · q̄ a duplici cecitate liberabat̄ · corporali ſc; ⁊ itellectuali · neq; eīm glorificaſſet ut deū niſi vidiſſet · ſ; ⁊ aliis factus ē occaſio glorificādi deum · Sequit̄ eīm Et oīs plebs vt vidit · dedit laudem deo ¶ Be · Abſolutum p̄ impetrato munere lucis · ſed ⁊ merito fidei impetrātis ¶ Criſ · hic aūt neceſſe ē querere · cur xp̄s demoniacū quidē curatū · ſeq̄ volentem p̄hibet · cecū aūt illuīatū ſequētē nō p̄hibet · ſ; neutrā irrationale puto Illū eīm mittit p̄conē ut ex ſua conſiſtētia bn̄factorē p̄dicet Erat eīm excellēs miraculū videre furioſū ſane mētis effectū · cecū vō p̄mittit ſequi q̄ñ ihieroſolimā aſcendebat · p cruce p̄ſſurus aliud q̄ miſteriū · ut recentē bn̄ficii miraculi mētiōꝫ n̄ exiſtimarēt eū ifirmitate potiꝰ q̄ȝ miſericordia pati ¶ Amb · In hoc autem ceco typus populi gentilis eſt qui clarit[ate] ſacramento dominico recipit amiſſi luminis

Nihil aut̄ interest · verum in vno ceco medicinā
in duob⁹ accipiat · quoniā ex cham ⁊ iaphet · noe fi
lis originem ducens in duobus cecis · duos generis
huius ꝑ̄ondebat auctores ¶ Grego · in omel · Vel cecū
est genus humanū · q̄d ī parente p̄mo claritatem sup
pne lucis ignorans · damnationis sue tenebras pa
tiebat · Iericho aūt interp̄tat̄ luna · que dū mēstruis
momētis decrescit · defectū nr̄e mortalitatis designat
Dum igit̄ conditor nr̄ appropiquat iericho · cec⁹ ad
lumen redijt · q̄a dum diuinitas defectum nr̄e carnis
suscepit humanū genus lumē q̄d amiserat · recepit ·
Qui ergo eterne lucis claritatem nescit · cecus est ·
Si autem iam redemptorē credidit · qui dixit · ego
sum via · iuxta uiam sedet · Si vō credidit ⁊ exorat
ut eternū lumē recipiat · iuxta viam sedet · ⁊ mēdicat
Illi aūt qui ihm venientem p̄cedunt · designāt carna
lium desideriorum turbas · tumultus q̄ viciorū · q̄ pri⁹
q̄ ihs ad cor nostrū ꝑueniat · dissipāt cogitationē
nr̄am · ⁊ ī ip̄a nos nr̄a orōne ꝯturbant Ipse vō ma
gis clamabat · quia quāto grauiori tumultu cogita
tionum premimur · tanto orationi insistere ardentius
debemus Qui aūt adhuc turbas phantasmatū ī ora
tione patimur ihm aliquatenus trāseuntem sentim⁹
Cum vero orationi vehementer insistimus · deus in
corde sigit̄ ⁊ lux amissa reparat̄ · vel trāsire humāi
tatis ē stare diuinitatis Cecum igit̄ clamātem domi
nus trāsiens audiuit · stās illuminauit · q̄a ꝑ humani
tatem suā · vocibus nr̄e cecitatis ꝯpatiendo misertus
ē · sed lumen nobis g̃re diuinitatis potentiā infudit
Ab hoc aūt requirit quid velit · ut cor ad orationem
excitet Deus enī hoc vult · q̄d ⁊ nos petere · ⁊ se cōce
dere prenoscit ¶ Amb · vel interrogauit cecū · ut cre
deremus · nisi ꝯfitentem nō posse saluari ¶ Grego · i
omel · Cecus aūt a dn̄o nō aurū · s̄ lucem querit · Et
nos non fallas diuitias · sed lucem queramus quā vi
dere cum solis angelis possimus · ad quā lucem uia
fides ē Vnde recte ceco dicitur Respice · fides tua te
saluū fecit Qui videt · ⁊ sequit̄ · q̄a bonū q̄d intelligit
operat̄ ¶ Aug · de que · euā · Si autem ihericho lunam ·
⁊ ob hoc mortalitatem interpretamur · morti propin
quās dn̄s · iudeis solis lumē euāgelij iusserat predi
cari · quos significauit ille vnus cecus quē lucas cō
memorat · a morte aūt resurgens atq̄ descendens · ⁊
iudeis ⁊ gentibꝰ quos duos populos significare vi
dent duo ceci cōmemorati a matheo ·

Capitulū decimūnonum .

Et ingressꝰ ꝑambulabat iericho
Et ecce uir nomine zacheus ⁊
hic erat princeps publicanorū
⁊ ipse diues. Et querebat uide
re ihesū quis esset Et non poterat p̄ turba
quia statura pusillus erat . Et precurrens
ascendit in arborem sycomorum ut uideret
illū quia inde erat transiturꝰ . Et cū venis
set ad locum suspiciens ihesus uidit illum ⁊
dixit ad eum zachee festinans descēde quia
hodie in domo tua oportet me manere. Et
festinans descendit ⁊ excepit illū gaudens
Et cū uiderēt omnes murmurabāt dicētes
quia ad hoīem peccatorē diuertisset Stans
autem zacheus dixit ad ihesum Ecce dimi
dium bonoꝝ meoꝝ do pauperibus. Et siq̄t
aliq̄z ꝯ̄fraudaui reddo q̄druplū ait iesꝰ ad eū
q̄a hodie salus domui huic facta est eo q̄ ⁊
ip̄e filius sit abrahe venit eī filiꝰ hominis q̄
rere ⁊ saluū facere quod perierat

¶ Ambros · zacheus in sicomoro cecus in via · quorū
alterū dn̄s miseratus · expectat · alterū sue mansionis
claritate nobilitat · de quo dr̄ Et ingressus ꝑambula
bat ihericho Et ecce vir nomie zacheus · ⁊ hic erat
princeps publicanoꝝ · ⁊ ip̄e diues Et bene p̄nceps
inducit̄ publicanoꝝ Quis enim de se desperet · quādo
iste ꝑuenit ad grām · cui census ex fraude ⁊ ip̄e q̄
dem diues vt scias omnes diuites auaros ¶ Cirl · s̄
zacheus in his morā nō traxit · sed factus ē dignus
p̄piciatiōe dei · qui cecos illuminat · ⁊ longinquos vo
cat ¶ Titus Pullulauerat aūt ī eo semen salutis q̄a
cupiebat ihm videre · vn̄ seq̄t̄ · Et querebat videre
ihm · quis esset · utpote qui nunq̄ eum viderat · quia si
uidisset · dudum iā recessisset a nequicia publicana ·
Si quis enī ihesum videt · nō potest ī nequicijs imo
rari Duo aūt erāt impedimenta huic visioni · nā re
tardabat eū populus · nō tam viroꝝ q̄ peccatorum ·
Erat etiam paruus statura Vn̄ sequit̄ Et non po
terat pre turba · quia statura pusillus erat ¶ Amb
Quid sibi vult q̄ nullius alterius staturā q̄ huius
expressit Vide ne forte malicia pusillus · aut adhuc
pusillus fide · nondū enī pronus erat cum ascenderet
nondū viderat xp̄m ¶ Tit⁹ Sed ille bonū adinuenit
ingeniū · nam precurrēs · sicomoꝝ ascendit ⁊ tran
seuntem ihesum · desideratum videbat · vnde sequitur ·
Et p̄currēs · ascendit ī arborē sicomoꝝ vt uideret
illum · quia inde erat trāsiturus Hic ergo solam
uisionē desiderauit · s̄ qui nouit plus facere q̄ quera
m⁹ · dedit ei sup̄ id q̄d expectabat vn̄ seq̄t̄ · ⁊ cū venis
set ad locum · suspiciens ihs · vidit illum · ¶ Cirl · Vi
dit quidē hoīs aīam promptissime intentam ad san
cte viuendū · ⁊ eū ad pietatem conuertit ¶ Ambros
Capit eū se nō inuitatus inuitat Vnde sequitur Et
dixit ad eū zachee festināns descēde · q̄a hodie ī domo
tua oportet me manere Sciebat enī vbere hospicij
sui esse mercedem · s̄ tn̄ ⁊ si non vocem inuitātis au
dierat affectū ¶ Bed · Ecce aūt camelus depositis
sibi sarcina · ꝑ foramē acus trāsit hoc ē diues ⁊ pub
licanus · relicto amore diuitiaꝝ · ꝯtempto censu frau
dum benedictionē dn̄ice susceptionis accepit Seq̄t̄
enī Et festinans descendit · ⁊ excepit illum gaudens ·
¶ Ambrosius · Discant diuites non in facultatibus
crimen habere · s̄ in his qui vti nesciunt facultatibus
Nam diuitie sicut impedimenta sunt improbis · ita
bonis sunt adiumēta virtutis ¶ Cris · Sed ꝯsidera
nimiā saluatoris bonitatem Insons cum sontibus cō
uersatur · fons iusticie cum auaricia · que est materia

prauitatis. Ingreſſus domum publicani. nullam ex
auaritie nebula iniuriā patit̄. ſ; fulgore iuſticie. aua
riciam delet Sed mordaces ⁊ criminatōis amatores
iniuchi temptant ī his que ab eo fiebant Sequitur
enī Et cū viderent omnes murmurabant. dicentes.
quia ad hoīem peccatorē diuertiſſet Ipſe vero icuſa
tus vt epulo ⁊ publicanoꝝ amicus ſpernebat hec
ut cōſūmaret ꝓpoſitum q̄a ⁊ medicus niſi patiat̄ ſa
niem egrotum non liberat a morbo. qḋ ⁊ tunc conti
git. q̄m conuiſus ē publicanus. ⁊ factus ē melior. ſe
quitur enī Stans aūt zacheus dixit ad ihesū. Ecce
dimidiū bonoꝝ meoꝝ do paupib;. ⁊ ſiquid aliquē de
fraudauero. reddo quadruplum. Audi mirabile nō
dū didicit ⁊ obedit Et ſicut ſol p radios infuſ⁹ in do
mū ñ illuſtrat vbo. ſ; ope. ita ſaluator radijs iuſticie
neq̄de fugauit caliginē. nā lux ī tenebris lucet. qḋli
bet aūt vnitum ē validū. diuiſum aūt debile. ⁊ ideo
bipertit ſubſtātiā. eſt aūt diligentius attendendum
ꝙ opes zachei nō ſolum erāt iniuſte. ſ; etiā ut primo
mo fuerunt cōgregate. alioq̄n quō poterat extorta
iniqua reſtituere ī quadruplū. Sciebat enī legē iu
bentem reſtituere ī quadruplū male ablata vt ſi lex
ñ terreat. damna mitiget Nō ergo expectat zache⁹
legis cenſurā. ipſe ſibi iudex effectus. Theo. Sed
ſi ſubtilius īdagare velimus nihil de ꝓprijs reſtabat
facultatib;. data enī medietate bonoꝝ paupib; ex re
ſiduo reddebat leſis ī quadruplo. nec ſolū hoc ꝓmit
tebat. ſ; faciebat Nō. n. ait dabo medietatem ⁊ reſti
tuam quadruplū. ſ; do ⁊ reddo. ſ; xp̄s ei ſalutem an
nūciauit Seq̄t̄. n. Ait ihs ad eū. q̄a hodie ſalus huic
domui facta ē ip̄m zacheum ſignificās. aſſecutum
fuiſſe ſalutem. p domū habitatorē deſignās Sequit̄
enī. eo ꝙ ⁊ ipſe filius ſit abrahe. Nō enī vocaſſet ab
rahe filiū ī aīatam fabricā. Beda Filius aūt abra
he zacheus dicit̄ Nō quia de ei⁹ ſtirpe genitus. ſed
q̄a eius ē fidem imitatus. ut ſicut ille terrā. domūq;
paternam dſeruit. ita iſte bona ſua partienda paupe
ribus relinqueret Pulcre aūt dicit. ⁊ ipſe vt nō ſo
lum eos q̄ iuſte vixerāt. ſ; ⁊ eos qui ab iniuſticia re
ſipiſcunt ad filios promiſſiōis ꝑtinere declaret.
Theo. Non aūt dixit ꝙ filius erat abrahe. ſ; q̄m
nunc ē. nam prius q̄n erat publicanoꝝ princeps. nul
lam ſilitudinē hñs ad abrahā iuſtū. non erat abrahe
filius Sed q̄a murmurabāt q̄dam. eo ꝙ moraretur
cū viro peccatore. ad compeſcendos illos. ſubdit.
venit enī fili⁹ hoīs querere ⁊ ſaluū facere. qḋ perie
rat Crif. Q. d. quid me criminamini ſi redifico
peccatores. tam enī procul ē a me odiū peccatoꝝ ꝙ
eoꝝ cā aduenerim. nam medicus veī nō iudex ob h̄
conuiua fio languētium. patioꝛq; fetorem. ut p̄ſtem
remedia Queret aūt aliq̄s quō paulus iubet. ſiquis
frater fuerit pcax. aut auarus. cum huiuſmōi nec
cibū eſſe ſumendum. xp̄s aūt erat publicanoꝝ cōui
ua Sed nondum ꝑfecti erāt iſti vt fierent fratres.
ſ; ⁊ tunc vitare ꝑcipit paulus fratres cum p̄ſtāt in
malo. hi vero erāt mutati Beda. miſtice aūt zache⁹
qui interpretat̄ iuſtificatus. credentem ex gentib;
populū ſignificat. q̄ p occupationē temporalium dp̄ſſ⁹
erat. ⁊ mīm⁹. ſ; a dn̄o ſanctificatus. q̄ ītrātem iericho
ſaluatorē videre voluit. dū fidem quā mundo attulit

participare queſiuit Ciril. Turba ē aūt imperite
confuſio multitudis. que verticem nequit videre ſa
pientie. ergo zache⁹ quādiu ī turba ē. nō vidit xp̄m
ſed plebeiā trāſgreſſus inſcitiā; meruit. quē deſidera
bat aſpicere Beda. vel turba id ē vitioꝝ cōſuetu
do que cecū clamātem increpabat. etiā hunc ſuſcipiē
tem tardat. ſed ſicut amplius clamādo cecus turbā
vicit. ita puſillus terrēa relinquēdo. ⁊ arborē crucis
aſcendendo. turbam obſtantem trāſcendit. Sicomo
rus nāq; que ē arbor folijs moro ſimilis. ſ; altitudine
preſtās. vnde ⁊ a latinis celſa nuncupat̄ ficus fatua
dr̄ ⁊ eadem dn̄ica crux credentes alit vt ficus. ab in
credulis irridet̄ vt fatua Quā arborem puſillus ſta
tura zacheus. ut coexaltari poſſit. aſcendit. dum q̄li
bet humilis ⁊ ꝓprie ɔſcius infirmitatis clamat. mihi
abſit gloriari. niſi ī cruce dn̄i nr̄i ihu xp̄i Ambro.
Pulcre aūt addidit quia illa parte erat trāſiturus
dn̄s. vel vbi ſicomorus. vel vbi crediturus ut miſte
rium ſeruaret. ⁊ grām ſemiāret. ſic enī venerat. vt
p iudeos trāſiret ad gentes. vidit itaq; zacheū ſurſū
Iam enī ſublimitas fidei īter fructus bonoꝝ operū
inter fecunde altitudinē arboris eminebat. zacheus
aūt ſupra arborē ē. q̄a ē ſupra legem Beda. Per
ambulās aūt dn̄s. venit ad locū vbi zacheus ſicomo
rum aſcenderat. quia miſſis p mundū predicatorib;
ī quibus ipſe loquebat̄. ⁊ ibat. venit ad populū nati
onum. q̄ paſſiōis eius fide iā ſublimis erat. quē ſuſpi
ciens vidit. quia p grām elegit Manebat aūt aliq̄n
dn̄s in domo principis phariſeoꝝ. Sed eum opera
digna deo facientem. lingua venenata carpebat. vi
eoꝝ peroſus facinora diſceſſit dicēs Relinquet̄ do
mus vr̄a deſerta Hodie aūt in domo puſilli zachei
oportet illum manere. id ē noue legis grā ebdomadā
te ī humilium nationū corde queſcere Qd aūt deſcē
dere de ſicomoro. ⁊ ſic māſionē ī domo parare iubet̄
hoc ē qḋ ait ap̄ls. ⁊ ſi cognouimus ſm carnē xp̄m
ſ; iā nunc nō nouimus. etſi enī mortuus ē ex infirmi
tate ſ; viuit ex vtute dei Manifeſtū eſt aūt iudeos
gentiū ſemp odiſſe ſalutē. ſ; ſalus que olim iudeorum
domos implebat. hodie populu; natiōnū illuxit. eo
ꝙ ⁊ ipſe populus. filius fit abrahe credendo in deum
Theo. Sed ⁊ facile ē hoc. ad moralē vtilitatem re
torquere Quiſq̄s. n. pluribus ī malicia preſſit. paru⁹
ē ſtatura ſpirituali ⁊ nō poteſt videre ihm pre turba.
Nam perplexus a paſſionibus ⁊ ſecularibus reb;
non aſpicit ihesum ambulantem. id eſt ī nobis operā
tem nullum opus eius cognoſcēs Aſcendit aūt ſup
ſicomorum. id eſt ſup voluptatis dulcedinem. que ſi
gnificatur per ficum. ɔprimens eam. ⁊ ſic ſublimior
factus. videt ⁊ videtur a chriſto Grego. Vel quia
ſicomorus ficus fatua dicit̄ puſillus zacheus ſicomo
rum ſubijt ⁊ dn̄m vidit. quia qui mundi ſtulticiā hu
militer eligunt. ipſi de his ſapientiā ſubtiliter conte
plant̄ Quid enim ī hoc mūdo ſtultius q̄; amiſſa nō
querere. poſſeſſa rapientibus relaxare. nullam pro
acceptis iniurijs iniuriā reddere Per hāc autem ſa
pientem ſtulticiam. ⁊ ſi nondum ſolide ut ē iam tn̄ p
ɔtemplatiōis lumē dei ſapientia videt̄ Theophil⁹
Dicit autem ei dominus. feſtinans deſcende hac die.

Aſcendiſti p penitentiā ad altiorē locum. deſcende p
humilitatem. ne te ſupplantet elatio. oportet eñ me
i humilis domo māere Omnis autem bonis i nobis
exiſtentibus corporalibus ſcilicet ⁊ ſpiritalibꝰ. cum
ea corporalia derelinquit iuſtꝰ pauperibꝰ. ſꝫ ſpiritalia
nō deſerit bona Sed ſiquid exigit ab aliquo. reddit
quadruplum. ſignificans per hoc. qꝺ ſiquis per peni
tentiam peragit. i contrario tramite priſtine prauita
tis per multiplices uirtutes ſanat oīa priſtina delicta
ac ſic pmerebit ſalutem Vocatur qꝫ filius abrahe. eo ꝙ
a propria cognatione exierit. ſcilicet ab antiqua ne
quicia.

¶ Hec illis audientibꝰ adiciēs dixit parabo
lam eo ꝙ eſſet ꝓpe ierusalem ⁊ quia exiſti
marent ꝙ confeſti regnū dei manifeſtaret
Dixit ergo homo quidam nobilis abijt in
regionem longiquā accipere ſibi regnū ⁊ re
uerti. vocatis autē. x. ſeruis ſuis dedit illꝭ
decem mnas Et ait ad illos. negociamī dū
venio Ciues aūt eius oderant illum. ⁊ miſe
runt legacionē poſt illuꝫ dicentes Nolumꝰ
hūc regnare ſup nos Et factum eſt ut redi
ret accepto regno. ⁊ iuſſit vocari ſeruos. qͥ/
bus dedit pecuniam vt ſciret q̄tum quiſqꝫ ne
gociatus eſſet Venit aūt pmus. dicēs Do
mine mna tua decem mnas acquiſiuit Et a
it illi Euge ſerue bone. qꝛ in modico fuiſti fi
delis eris poteſtatez habens ſupra decem ci
uitates Et alter venit dicēs Domīe mna
tua fecit quiqꝫ mnas Et huic ait. ⁊ tu eſto
ſupra quinqꝫ ciuitates Et tercius venit di
cens Domine mna tua quam habui repoſi
ta eſt in ſudario Timui eñ te quia homo au
ſterus es tollis qꝺ non poſuiſti ⁊ metis. qꝺ
non ſeminaſti. dicit ei de ore tuo iudico te ſer
ue neq̄ Sciebas ꝙ ego auſterus homo ſum
tollens qꝺ non poſui. ⁊ metens qꝺ nō ſeiaui
Et quare nō dediſti pecuniam meā ad men
ſam. ⁊ ego veniens cuꝫ vſuris vtiqꝫ exegiſ
ſem illam Et aſtantibus dixit Auferte ab
illo mnam. ⁊ date illi q̄ decem mnas habet.
Et dixerunt ei. domine. habet decem mnas
dico autem vobis. quia omni habenti dabiꝫ
⁊ abūdabit ab eo aūt qui nō hꝫ ⁊ qꝺ hꝫ au/
feretur ab eo Veruntamen inimicos meos
illos qui noluerūt me regnare ſupra ſe ad
ducite huc. ⁊ interficite ante me.

¶ Euſeb. Exiſtimabāt quidā i primo ſaluatoris ad
uentu regnum eius venire ⁊ hoc putabāt mox tūc
fieri cum aſcenſurus erat iheroſolimā adeo obſtupe
fecerant eos miracula diuina que fecerat Et ideo in
ſtruit eos. non prius ſe recepe regnū a patre. lꝫ ab
hoībus iret ad prem. ⁊ ideo dꝛ hec illis audientibus
adijciens. dixit parabolam. eo ꝙ eſſet ꝓpe iheruſalē
quia eſtimarent ꝙ ꝯfeſtim regnum dei manifeſtareꝫ
¶ Theo. Sed dn̄s oſtēdit eis ꝙ vana quedā eſtima
rent Non eñ ē ſenſibile regnū dei. oſtendit etiā ꝙ
quaſi deus nouit cogitationes eoꝝ ꝓponens eis ſubſe
quentem parabolā. vnꝺ ſequiꝫ Dixit ergo hō qui
dam nobilis abijt i regionē lōginquā accipere ſibi re
gnum ⁊ reuerti ¶ Ciril. Deſcribit autem ſenſus hꝰ
parabole miſteria xp̄i a pmo vſqꝫ ad vltimū. homo
eñ factus eſt deus. verbum exiſtēs ⁊ quāuis ſeruꝰ
factus ſit. ē tamē nobilis ſm ineffabilē ortum a prē
¶ Baſi. Nec ſolum ſm deitatem dn̄s nobilis ē. ſed
etiā ſm genus humanū ex ſemine dauid ſm carnem
exortus Abijt aūt in regioneꝫ longinquam. nō tāꝫ lo
cali diſtantia ſeparatam. qꝫ reꝝ conditione Ipe eñ deꝰ
prope ē vnicuiqꝫ noſtrū. cū bōa opa nos ei aſtringūt
⁊ diſtat. quotiēs nos herendo perditioni elongamur
ab eo Ad hanc igiꝫ terrenam regionē acceſſit lōgi
quā a deo. ut gētium regnū acciperet. ſm illud. po
ſtula a me. ⁊ dabo tibi gentes hereditatem tuam.
¶ Aug. de que. euang. Vel regio longinqua eccleſia
gentium eſt. vſqꝫ ad fines terre Abijt enim vt pleni
tudo gentium intraret Reuertetur vt omnis iſrael
ſaluus fiat ¶ Euſeb. Vel per hoc qꝺ profectus ē ad
regionē longinquam aſcēſum ꝓpriū a terra in celos
deſignat. Cum vero ſubdit. accipere ſibi regnum ⁊
redire. ſecūdā ſui aparitionē glorioſam ⁊ regiā oſtē
dit Et primo quidem hominē ſe vocat. ꝓpter natiui
tatem i carne. deinde nobilem. Nōdum aūt ſe regē
appellat. quia nōdū i prima aparitione regia funge
batur maieſtate. Sed ⁊ bene diciꝫ obtinere ſibi re
gnum. nā dante prē. illud obtinuit. ſm illud danieꝫ
Ecce filius hoīs veniebat i nubibus. ⁊ datum ē ei
regnum ¶ Ciril. Aſcēdens eñ ad celos. ſedet ad dex
teram maieſtatis i excelſis. aſcendens autem diſpēſa
uit credentibꝰ i eum diuinoꝝ kariſmatū differentiā
ſicut ſeruis committiꝫ dominice facultate. vt ali
quid lucrantes famulatus ſui. ferant precomia. vnde
ſequiꝫ Vocatis autem decem ſeruis ſuis. dedit illis
decem mnas. Conſueuit ſacra ſcriptura in ſignum
pfectionis vti numero denario quem ſiquis numerā
do excedere velit. ab vnitate iterum inchoabit. quaſi
denario pducto ad metā. ⁊ iō in diſpēſatiōe talētoꝝ
eū qui metā attigit diuini officij. decem ait mnas re
cepiſſe ¶ Aug. de que. euā. Vel p decem mnas. legē
ſignificat ꝓpter decalogū Decem aūt ſeruos hos q̄
bus ſub illa poſitos grā predicata ē Hic enim intelli
gendum ē eis datas mnas ad vſum. cū intellexerūt
legem remoto velamīe. ad euāgelium ꝑtinere.
¶ Beda Mna nāqꝫ quā greci mnaꝫ vocant. centū
dracmis appendiꝫ. Et oīs ſcripture ſermo. q̄a vite
nře celeſtis pfectionē ſuggerit. q̄ſi nūeri centenarij
pōdere fulgeſcit ¶ Euſe. Significat ergo p eos qui
mnas recipiunt ſuos diſcipulos q̄bꝰ mnas exhibēt
ſingulas. parem cunctis diſpenſationē cōmittens ne
gociari iuſſit. Sequiꝫ enim Et ait ad illos. negoci
amini. dum venio Nullum aūt aliud negocium erat
niſi dogma regni ſui itentis mortalibꝰ predicatum p

ſuos diſcipulos· Idem aũt eſt oĩm documentum·ea
dẽq̃ fides· vnũ baptiſma·⁊ ob hoc mna una ſigulis
datur· ¶ Ciril· multa aũt eſt hoꝝ differentia ad illos
qui iſciati ſunt regnũ dei De quibꝰ ſubdit· Ciues
aũt eius oderãt illum·⁊ miſerunt legatiõem poſt il
lum· dicentes· nolumus hunc regnare ſup nos· hoc
ẽ qđ xp̃s improperauit iudeis· dicens· Nunc ỽo vi
derũt ⁊ oderũt me ⁊ patreꝫ meũ· Renuerunt auteꝫ
regnũ eius· dicentes pilato Nõ habemus regẽ niſi
ceſarẽ ¶ Euſe· Per hoc em̃ qđ dicit Ciues eius· iu
deos ſignificat ortos ex eadem progenie ſm carnẽ.
⁊ qm̃ ritu legis cum illis pariter vtebat̃ ¶ Aug· de
de que· euã· Miſerunt aũt legationẽ poſt eũ· quia ẽt
poſt reſurrectionẽ eius· immiſerũt ꝑſecutiões ap̃lis
⁊ p̃dicationẽ euãgelij reſpuerũt ¶ Euſe· Poſtq̃ȝ at
ſaluator hec docuit ꝑtinentia ad primũ eius aduẽtũ
ꝯſequẽter glorioſum ⁊ regium eius reditum oſtẽdit
dicens Et factũ ẽ ut rediret· accepto regno Et miſ
ſit vocari ſeruos· quibꝰ dedit pecuniã· ut ſciret quan
tũ q̃ſq; negociatus eſſet Duo regna dei nouit ſacra
ſcriptura Alteꝝ quidẽ ex creatiõe· ſm q̃ ẽ rex oĩm
creationis iure Alteꝝ aũt ex approbatione ſm q̃ iu
ſtis dñatur ꝓpria ſponte eis ſubiectis· ⁊ hoc regnum
hic dicit̃ accepiſſe ¶ Aug· de que· euã· Redit etiam
accepto regno· quia i manifeſtiſſima claritate ventu
rus eſt· qui eis humilis apparuit cũ diceret· Regnũ
meũ nõ ẽ de hoc mundo ¶ Ciril· Redeunte aũt xp̃o
ſumpto regno merebunt̃ precomia ⁊ delectabũt̃ vbi
miniſtri i ſupnis honoribꝰ· quia multiplicauerũt talen
tum plurimus acquiſitis Vñ ſubdit̃· Venit aũt pri
mus dicens Dñe mna tua· decem mnas acquiſiuit·
¶ Be· Primus ſeruus ordo doctoꝝ ẽ i circũciſione
miſſoꝝ· qui vnam mnam negociaturus accepit· q̃a
vnã fidem p̃dicare iuſſus ẽ· Sed hᵉ mna decẽ mnas
acquiſiuit· q̃a populũ ſub lege ꝯſtitutũ ſibimet decẽ
do ſociauit Sequit̃ em̃ Et ait illi Euge ſerue bone·
q̃a i modico fuiſti fidelis· eris poteſtatem hñs ſup de
cem ciuitates In modico ſeruus ẽ fidelis q̃ non adul
terat verbum dei Quic q̃d em̃ i p̃ñti ſapimus dono
rum i cõpatione futuroꝝ paucũ ẽ ¶ Grego· Si q̃a
mercedem ꝓprioꝝ bonoꝝ accepit· decẽ dicit̃ preeſſe
ciuitatibꝰ· de his promiſſis q̃dam infime conicẽtes
exiſtimãt ſe ꝑeuris ⁊ ꝑfecturis donari i terrena ihe
ruſaleꝫ repata lapidibus p̃cioſis· ſi honeſte i xp̃o fu
erint conuerſati· ambitum poteſtatis ⁊ prelationis
ab aĩa minime deponẽtes ¶ Amb· Sed ciuitates decẽ
ſunt aĩe· quibus iure prepõit̃ q̃a pecuniã domi ⁊
eloquia caſta ꝓbata ſicut argentũ meruit hoĩm fe
nerauerit· nam ſicut iheruſalem dicit̃ edificata· vt
ciuitas· ita ſunt aĩe pacifice Et ſicut angeli preſunt
ita ⁊ hi qui vitã meruerunt angeloꝝ· Sequit̃ Et
alter venit dicẽs Dñe mna tua fecit quinq; mnas·
¶ Beda· Seruus iſte cetus ẽ eoꝝ qui ꝑpucio euan
geliſare miſſi ſunt· cuius mna· id ẽ euãgelica fides·
quinq; mnas fecit· q̃i gentes corporis ſenſibꝰ antea
mãcipatas· ad fidei euãgelice gr̃am conuũt Sequit̃
⁊ huic eſto Et tu eſto ſupra quinq; ciuitates hoc ẽ ex
eaꝝ quas imbueras animaꝝ fide ⁊ conuerſatiõe ſub
limis fulgeas ¶ Ambroſi· vel aliter fortaſſe iſte qui
qn̄ q; mnas acquiſiuit· moralia hꝫ· q̃a quinq; ſunt corpo
ris ſenſus Ille qui decẽ duplicia· id ẽ miſtica legis
⁊ moralia probitatis Poſſumus ⁊ hic decem mnas
decem verba intelligere· id ẽ legis doctrinã· Quinq;
mnas magiſteria diſcipline ſꝫ legiſpentũ in oĩbꝰ vo
lo eſſe ꝑfectũ Bene aũt qui de iudeis dicit· duo ſoli
multiplicatã pecuniã detulerũt· nõ vtiq; aeris· ſꝫ diſpu
tationis vſuris· ¶ Criſ· Alia ẽ em̃ pecunia ſenſibi
lis alia doctrie celeſtis vſura In terrẽis em̃ opibꝰ nõ eue
nit vnum fieri diuitẽ· niſi alter depaupet̃· ſꝫ i ſpiri
talibus non euenit quenq̃ȝ ditari· niſi faciat ⁊ alium
locupletem In corporeis em̃ participatio minuit· ſꝫ
in ſpiritualibꝰ auget ¶ Aug· de que· euã· vel aliter Ex
vnus eoꝝ q̃ bene vſi ſũt decẽ· acq̃ſiuit· ⁊ aliter quinq;
ſignificat eos eſſe acq̃ſitos i gregẽ dñi· a quibꝰ ipſa
lex p gr̃am intellecta ẽ· ſiue ꝓpter decẽ legis p̃cepta·
ſiue quia ille p quẽ lex lata ẽ quinq; libros cõſcripſit
ad hoc ptinẽt ⁊ decem ⁊ quinq; ciuitates· quibus eos
prepõit multiplicationẽ· ſ· intelligentie in ipſa veri
tate q̃ de vnoquoq; p̃cepto· vel de vno quolibet libro
pullulat ⁊ ad vnum r̃ducta quaſi ciuitatem facit vi
uentium rationũ eternaꝝ Eſt em̃ ciuitas nõ quorũli
bet animãtium ſꝫ rationalium multitudo· legis vnius
ſocietate deuincta Quia ergo ſerui reddentes ratõeꝫ
ex eo qđ acceperãt laudãt̃ qui lucrati ſũt· ſignificat
eos bonã reddere rationẽ· qui bene vſi ſunt eo· qđ ac
ceperunt ad augẽdas diuitias dñi· p eos qui credũt
i eũ Rđ q̃ facere nolũt i illo ſignati ſunt qui mnam
ſuam i ſudario ſeruauit De quo ſequit̃· Et tertius
venit dicẽs Dñe ecce mna tua quã habui· repoſita
ẽ in ſudario Sunt em̃ hoĩes hac ſibi peruerſitate blan
dientes ut dicãt· ſufficit vt de ſe vnuſq̃ſq; rationem
reddat· quid opus ẽ alijs predicare ⁊ miniſtrare vt
etiã rationẽ de ipſis quiſq; reddere cogit̃ cũ apud do
minũ etiã ſint inexcuſabiles· quibꝰ lex data nõ ẽ· nec
audito euãgelio dormierunt· q̃a p creaturã poterãt
agnoſcere creatorẽ Vñ ſequit̃ Timui em̃ te quia
hõ auſterus es· tollis· qđ nõ poſuiſti ⁊ metis· qđ nõ
ſeiaſti Hoc ẽ em̃ quaſi metere· vbi nõ ſeiauit· id eſt
eos ĩpietate reos tenere· quibꝰ verbũ legis aut euã
gelij miniſtratũ nõ ẽ Hoc aũt veluti iudicij piculum
deuitãtes· pigro labore a verbi miniſtratione conqui
eſcunt ⁊ hoc ẽ quaſi i ſudario ligare qđ acceperant·
¶ Theo· Sudario em̃ mortuoꝝ facies velatur· me
rito ergo hic piger dr̃· mnam in ſudario obuoluiſſe
q̃a eã mortificãs ⁊ ocioſam dimittens· nõ tractauit nᵉ
auxit ¶ Beda· vel pecuniã in ſudario ligare ẽ per
cepta dona ſub otio lenti corporis abſcondere· Ex
aũt putauẽat ſe p excuſationem dixiſſe i culpã pro
priam vertit̃ Vñ ſequit̃ Dicit ei De ore tuo iudico
te ſerue neq̃ȝ· Seruᵘ neq̃ȝ vocat̃ quaſi piger ad ex
ercendum negociũ ⁊ ſupbus ad accuſandũ dñi iu
dicium Sciebas q̃ ego auſterus homo ſum· tollẽs
qđ nõ poſui ⁊ metẽs qđ nõ ſeminaui ⁊ q̃re nõ dediſti
pecuniã meã ad menſã· Q· d· ſi aurũ me cẽ noũas
⁊ aliena ſectari· quare nõ tibi hec cogitatio incuſſit
timorem vt ſcires me· mea diligentius queſiturum
Pecunia aũt vl̃ argentũ p̃dicatio euãgelij ẽ ⁊ ſmo
diuinus· quia eloquia dñi· eloquia caſta· argentum
igne examinatum qui ſermo domini dare debuit ad
mẽſã l; eſt promptus cordibꝰ p̃atiſq; intimari ¶ Au·

¶ Aug. de que. euā. Uel mēsam ad quā dāda erat pecunia: professionem ipsam religionis accipimus: que tanq̄ publice ꝓponitur ad usum necessarium salutis. ¶ Cris. In sensibilibus aūt diuicijs debitores solius obseruationis obnoxij sunt: quātum em̄ receperint: tm̄ eos reddere necesse est: ⁊ nihil plus ab eis requiritur. In diuinis aūt eloquijs nō solū ad custodiā obligamur: sed etiā multiplicare monemur. Unde seq̄t: Et ego veniēs cum usuris utiq̄ exegissem illam. ¶ Beda. Qui em̄ verbi pecuniā a doctore percipit credendo: necesse ē eam cum usuris soluat opando: ut etiam ex eo qd̄ audit etiam alia studeat intelligere q̄ necdū ex ꝑdicatoris ore didicit. ¶ Ciri. Doctoꝝ em̄ ē inserere auditoribus salutarem ⁊ proficuū sermonē. Opus aūt diuine uirtutis ē attrahere obedientes ad audientiā: ⁊ fertilem coꝝ reddere intellectū. ¶ Ambr. Non igit hic seruus laudatus: neq̄ honorē ꝓmeruit: sed potius tanq̄ iners ē cōdemnatus. Unde sequitur: Et astantibus dixit. Auferte ab eo mnā ⁊ date illi q̄ decem habet. ¶ Aug. de que. euā. Per qd̄ significat̄ illum posse amittere munus dei: qui habens nō habere eo nō utitur. Et i eo augeri qui bn̄s habet: id ē bene vtēs. ¶ Beda. Mistice aūt hoc ut reor: indicat intrante plenitudine gentiū omnē israel saluū futurum: ⁊ tunc abundantiā grē spiritalis quā mō nos accipientes exercemus: illius populi doctoribus esse conferendam. ¶ Cris. Ideo aūt dicit astantibus: Auferte ei mnā: quia nō ē prudentis animi punire: sed alio quodam ministro eget ad puniendū officio iudicis. nā non deus nō ipsemet penas irrogat: sed mediantibus angelis. ¶ Amb. De alijs seruis siletur: qui quasi prodigi debitores que acceperāt ꝑdiderūt. In duobus illis qui lucrati sūt: pauci sunt signati: q̄ ꝑ duas vices ad vtrosq̄ vicē sūt destinati. In reliquis oīs iudei. Sequit̄: Et dixerunt illi: domine habet x. mnas. Et ne hoc mirum videat̄: subdit. Dico aūt vobis: quia oī habenti dabit̄. ¶ Theo. Quia decē auxerit decuplādo: palam ē: q̄ ⁊ plura decuplās: pluris lucris fiet occasio. Ab eo aūt ⁊ ocioso: qui nō satagit augere qd̄ acceperat: ip̄m qd̄ qd̄ possidet auferet. Unde seq̄t: Ab eo aūt qui nō habet ⁊ qd̄ habet auferetur ab eo. Et vacat sensus dominicus: cum posset dari alijs ⁊ multiplicari. Hec aūt non solū ad sermonē ⁊ doctrinā referenda sunt: sed etiā ad morales virtutes: quas in his dat nobis deus sua karismata: hunc ditās elemosina: illum orone: aliū mansuetudine vel humilitate: quibus si inuigilauerimus: multiplicamus ea. Si vero negauimus extinguemus. Deinde de aduersarijs subdit: Uerumtamē inimicos meos illos: q̄ noluerūt me regnare sup se: adducite huc ⁊ interficite ante me. ¶ Aug. de que. euā. Per qd̄ designat impietatem iudeorum: qui ad eū noluerunt cōuerti. ¶ Theo. Quos tradidit morti: mittens eos i ignem exteriorē. Sz ⁊ i hoc mundo mactati sunt flebiliter ab exercitu romano. ¶ Cris. Hec ꝯ marcionistas cōpetunt. Nā ⁊ xp̄s dicit: Adducite hostes meos ⁊ occidite coram me: cum em̄ illi bonum dicāt xp̄m: deum vero veteris testamenti malū. Patet aūt q̄ pater ⁊ filius eadem sentiūt. Nam pater ad vineā exercitum destinat: filius suos hostes corā se trucidari facit. Hec aūt que i luca scribit̄ parabola: alia ē ab ea q̄ i matheo narrat̄ de talentis. Nam hic quidem ex vno capitali accepto varij fuere prouētus: quia ex vna mna accepta: hic quinq̄ talenta: ille obtulit x. Sed apud matheū contrariū. Nā ⁊ qui duo accepit duo superaddidit: ⁊ qui quinq̄ totidem. Unde ⁊ premijs donant̄ imparibus.

¶ Et his dictis precedebat ascendens iherosolimam. Et factum ē cum appropiquasset ad bethphage ⁊ bethaniam ad montem qui vocatur oliueti misit duos discipulos suos dicens. Ite in castellum qd̄ cōtra vos ē in qd̄ introeuntes inuenietis pullū asine alligatū. cui nēo vnq̄ hoim sedit. Soluite illū ⁊ adducite. Siqs vos interrogauerit. Quare soluitis: sic dicetis ei q̄a dominus operā eius desiderat. Abierunt aūt qui missi erāt ⁊ inuenerunt sicut dixit illis pullum stantē. Soluētibꝰ aūt illis pullum dixerunt domini eius ad illos. Quid soluitis pullum. At illi dixerunt quia dn̄s eum necessarium habet. Et duxerunt illū ad ihesum ⁊ iactātes vestimēta sua supra pullum imposuerunt ihesum. Eeunte aūt illo substernebant vestimenta sua in via.

¶ Titus. Quia dn̄s dixerat: appropiquauit regnū dei: videntes illum i ierusalē ascendentem: putabāt ideo ascendere ut regnum dei inchoaret. Consūmata ergo parabola: i qua errorem ꝑdictum correxit. Et ostenso q̄ nondum insidiātem sibi mortem deuicerat: procedebat ad passionē: ascendens iherosolimā. Unde dr̄. Et his dictis precedebat ascen. iherosolimam. ¶ Beda. Ostendens etiā de eiusdem ciuitatis euersione parabolam fuisse ꝑmissam que ꝯ ip̄m erat occisura ⁊ hostili clade peritura. sequit̄. Et factū est cum appropinquaret ad bethphage ⁊ bethaniam ad montē qui vocatur oliueti: misit duos discipulos suos. Bethphage erat viculꝰ sacerdotū i monte oliueti. Bethania quoq̄ ciuitas siue villula ex latere mōtis eiusdē quasi stadijs xv. a iherusalem. ¶ Cris. Et quidem i exordijs indifferenter se dn̄s ingerebat iudeis: sz ubi sufficiēter edidit sue potestatis experimentū: auctoritate multa: singula queq̄ ꝑtractat. Multa igit̄ hīc miracula. Predixit: qm̄ inuenietis pullū idomitum. Et hoc ē qd̄ subditur: Dicēs. Ite i castellum quod contra vos est: in qd̄ introeuntes: inuenietis pullū asine alligatum: cui nemo vnq̄ hoim sedit. Predicit etiam qd̄ nemo prohibebit: sz cū audierint silebunt. Unde sequit̄. Soluite illum ⁊ adducite. Siqs vos interrogauerit: Quare soluitis: sic dicetis ei: quia dn̄s operā eius desiderat. ¶ Titꝰ. In hoc aūt diuinā fore vocationem patuit. Non em̄ potest aliqs resistere deo: q̄ sua sunt euocanti. Discipuli aūt iussi ducere pullum non refutauerunt hoc officiū ut paruū: sz abierunt ut adducerent eum. Unde sequit̄. Abierunt autem qui missi erāt ⁊ inuenerūt sicut dixit pullum stātē

¶ Baſi. Sic ergo decet nos ⁊ infima opa plurimo cū affectu ⁊ ſtudio aggredi. ſcientes ꝙ quicqd intuitu dei fit. non ē paruū ſed dignum regno celoꝝ ¶ Ti. Obmuteſcunt aūt ob excellentiā fortis virtutis. ne queūtes reſiſtere ſaluatoris eloquijs qui ligauerāt aſinum Sequit̄ em̄ Soluentibꝫ aūt illis. dixerunt dn̄i eius ad illos Quid ſoluitis pullū⁹ At illi dixerunt. qꝛ dn̄s neceſſariū eū hꝫ Maieſtatiuū. n. nomē ē dn̄s Rex em̄ erat venturus ī cōſpectu multitudīs ¶ Aug. de con. euā. Nec moueat ꝙ matheus aſinā ⁊ pullū dicat. ceteri aūt de aſina tacēt. vbi. n. vtrūqꝫ factū pt̄ intelligi. nulla repugnātia ē. nc̄ ſi alius. aᵈ ⁊ aliᵒ aᵈ cōmemoraret. quātominᵒ vbi aliᵒ vnū. aliᵒ vtrūqꝫ ¶ Cirillo. nc̄ ſolū diſcipli obſecuti ſt̄ xp̄o ī pullo alieno ſꝫ etiā ī ꝓprijs veſtimētis que partim aſino impoſuert̄. partim ſternebāt ī via Vn̄ ſeqt̄ Et duxerunt illū ad ih̄m ⁊ iacientes veſtimēta ſua ſupra pullum. impoſuerūt ih̄m Eūte aūt illo ſubſternebāt veſtimenta ſua ī uia ¶ Bed. Iuxᵃ alios euāgeliſtaˢ nō diſcipuli em̄ ſed etiā plurimi de turba veſtimēta ſternebāt ī uia ¶ Orig Miſtice aūt dn̄s ad montem vcᵗ oliueti. vt nouellas oleas ī ſublimi ſtãte plantaret Et fortaſſe ipe mōs xp̄s ē Quis. n. alius. tales frucᵗ ferret oleaꝝ ſpūs plenitudīe fecūdaꝝ ¶ Theo. Pulcre aūt ciuitates poſite ī monte oliueti referunt̄ hoc ē ī ipo dn̄o qui vnctionē ſpiritaliū kariſmatū ⁊ ſciētie pietatiſqꝫ luce refouet ¶ Orige. Bethania aūt interptatur domus obedientie Bethphage vō domus maxillaꝝ. ſacerdotalis quidem locus. Maxille em̄ ſacerdotibꝫ dabant̄. ſicut ī lege precipit̄. Illuc vero vbi obedientia. vbi locus ſacerdotibꝫ mācipat̄ mittit ſaluator diſcipulos ſuos vt ſoluāt aſine pullū ¶ Ambro. In caſtella em̄ erāt. ⁊ ligatus erat pullᵒ cū aſina. nec poterat ſolui. niſi iuſſu dn̄i Soluit em̄ manus apl̄ica. talis actus. talis vita. talis gr̄a Eſto talis ut ligatos poſſis ſoluere. ī aſina quidem matheᵒ euā quaſi matrē figurauit erroris. hic aūt in pullo. generalitatem populi gentil̄ expreſſit Et bene in quo nemo ſedit. quia nullus anteqꝫ xp̄s nationū populos vocauit ad eccl̄iam Alligatus aūt pfidie vincul̄ tenebatur. in quo adductus dn̄o erroris famulatu. ſed dn̄atum vendicare ſibi nō poterat. quē dn̄m fecerat nō natā ſꝫ culpa Et ideo cū dn̄s dicit̄. vnus agnoſcitur Miſera ſeruitus. cui vagū ius ē Plures em̄ hꝫ dn̄os qui vnū nō habet Alieni alligāt ut poſſideant iſte ſoluit vt teneat. Vehementiora em̄ dona nouit eſſe qꝫ vincula ¶ Orige. Multi ergo erāt dn̄i huius pulli. āteqꝫ ſaluator eum hr̄et neceſſariū. poſtqꝫ vō ille cepit eſſe dn̄s. plures eē dn̄i ceſſauerunt. Nemo em̄ poteſt dō ſeruire ⁊ mãmone. Quādo malicie ſeruimus. multis ſumus paſſionibꝫ vicijſqꝫ ſubiecti Neceſſariū aūt habet dn̄s pullū qꝛ cupit nos ſolui vinculis peccatoꝝ ¶ Orig. ſup iohēm Ego aūt opinor nō fruſtra caſtellum eſſe hunc locū. vbi ſtabat aſina ligata ⁊ pullus quaſi caſtellum em̄ reſpectu totius orbis celeſtis. tota terra deſpicit̄ abſqꝫ adiectiōe alterius noīs nuncupatū ¶ Ambro. nec illud ē ocioſum. ꝙ duo diſcipuli dirigunt̄ petrus ad cornelium. paulus ad reliquos Et ideo nō ꝑſonas deſtinauit ſed numeꝝ definiuit. tamē ſi quis ē qui ꝑſonas exigat pt̄ eſtimare de philippo. quē ſpūſſanctus miſit in gazam qn̄ candacis regine baptizauit eunucum ¶ Theo. Vel duo miſſi. hoc innuūt qd̄ ad introductionē populi gētilis ⁊ ſubiectionem eius ad xp̄m. duos faciūt gradus ꝓphete ⁊ apl̄i Ducūt aūt eum a quodā caſtello vt innotcat nobis ꝙ hic populus ruſticanus erat ⁊ indoctus ¶ Amb. Illi ergo directi cū ſoluerēt pullū nō ſuis verbis ſunt vſi. ſed dixerunt ſicut dixerat illis ih̄s. ut agnoſcas qd̄ nō ſuo ſermone ſꝫ verbo dei. nec proprio. ſed xp̄i noīe ſidem populis infudere gētilibus atqꝫ aduerſarie poteſtates. que ſibi nationum obſequia vendicabāt. mādato ceſſere diuino ¶ Ori. Deinde mittunt diſcipuli veſtes ſuas ſup aſinū ⁊ ſedere faciūt ſaluatorē. dum aſſumūt ſermonē dei. ⁊ imponunt eū ſup aīas audientiū. veſtibus exuunt̄. ⁊ ſubſterunt eas ī uia. qꝛ veſtimenta apl̄oꝝ opa eoꝝ bona ſunt. Et reuera ſolutus a diſcipulis aſinus. ⁊ portans ih̄m. incedit ſup veſtimenta apoſtoloꝝ. qn̄ doctrinā eoꝝ imitat̄ ⁊ vitā Quis nr̄m ita beatus ē vt ſedeat ſr̄ illū ih̄s ¶ Am. Quī. n. mōi dn̄m geſtan ſuper dorſū aſini delectauit. ſꝫ vt latente miſterio i ſecretis aīaꝝ interiore conſenſu miſticus rector inſideret regēs mentis veſtigia. laſciuiā carnis ifrenās. ſmo eius habena ē ſtimulus ē.

¶ Et cum appropinqret iam ad deſcēſum montis oliueti. ceperūt omnes turbe deſcendencium diſcipulorum gaudentes laudare deum voce magna ſuper omnibus quas viderāt uirtutibus. dicētes Benedictus qui venit rex in nomine domini. pax in celo et gloria in excelſis Et quidam phariſeoꝝ de turbis dixerunt ad illū Magiſter increpa diſcipulos tuos Quibus ipſe ait Dico vobis quia ſi hȳ tacuerint lapides clamabūt.

¶ Orig. Quādiu ī mōte fuit dominus cū ſolis apoſtolis morabat̄. qn̄ aūt vicinus cepit eſſe deſcēſui. tūc occurrit et turba populoꝝ. Vn̄ dr̄ Et cū appropinquaret iā ad deſcē. mō. oliueti ceperunt oēs turbe deſcendentiū diſci. gaudentes laudare deū voce magna ¶ Theo. Diſcipulos vocat non ſolum. xij. aut lxx. ſed omnes qui xp̄m ſequebāt̄ ſeu cā miraculoꝝ ſeu ad aliqꝫ delectatonē doctrine quibus igen puerī potuerūt. ut narrāt alij euāgeliſte Vn̄ ſequit̄ Super oīb quas viderāt virtutibꝫ ¶ Bede. Multas quidem virtutes dn̄i viderāt. ſꝫ maxie lazari reſurrectionē ſtupebant Nam ut iohēs ait ꝓpterea obuiā vēnit turba quia audierunt eum feciſſe hoc ſignum. Notandum enim eſt non tunc primū ſaluatorem iheruſalem adijſſe. ſed multociens antea ſicut iohānes cōmemorat. ¶ Ambro. turba igitur agnoſcens dn̄m regem appellat. ꝓpheciam repetit Expectatū quoqꝫ ſecundum carnem dauid filium veniſſe declarat Vnde ſeqt̄ dicētes Benedictus qui venit rex ī noīe domini. ¶ Beda. Id eſt in noīe dei p̄ris quāuis poſſit intelligi ⁊ ī noīe ſuo. quia ⁊ ipſe dominus ē Sed melius vba eius noſtrum dirigunt intellectum quibus ait.

Ego veni in nomine patris mei humilitatis em̄ ma
gister ē xp̄s ¶ Non aūt rex xp̄s dicitur ad exigendū
tributum vel ferro exercitū armandū hostesq̄ visi
biliter debellādos sed q̄ mentes regat ⁊ in regnū ce
lum credentes pducat q̄ ei rex esse voluit · israel mi
serationis indiciū ē non potestatis augmentū Verū
q̄ xp̄s in carne totius mūdi ꝓpiciacio illuxit pulcre
sibi laudē i eius laude celestia simul ⁊ terrena ꝯciñūt
Eo em̄ nascente celestiū agmina cantāt · eodem aūt
celis se reddito mortales vicem laudis rependunt ·
Vnde sequit̄ Pax in celo ¶ Theo · Hoc ē bellū anti
quum quo nos aduersabamur · euanuit Et gloria in
excelsis laudātibus scī angelis deum i tali recōciliati
one nā deinceps qd̄ deus visibilit̄ ambulat i territorio
inimicoꝝ suorum significat ip̄m nobiscum habere cō
mercium Sed pharisei hoc audiētes murmurabāt · eo
q̄ turba eū regē vocabat ⁊ laudabat vt deū referē
tes nomē regis ad seditionē nomē vero dn̄i ad blas
phemiā Vn̄ sequitur Et quidam phariseorū de t̄bis
dixerunt ad illum magister icrepa discipulos tuos
¶ Beda Mira iudeoꝝ dementia quē magistꝝ appel
landum non dubitāt q2 vera docentē nouerant hui⁹
discipulos quasi melius edocti redarguēdos estimāt ·
¶ Cirill · Sed dn̄s non ꝯpescuit laudātes eū vt deū
sed magis reprehensores ꝯpescens attestatur sibi sup
gloria decantata Vnd̄ seq̄t̄ Quibus ipse ait Dico vo:
bis quia si hi tacuerit lapides clamabūt ¶ Theophi
Quasi diceret nō sine causa vt homies me talit̄ lau
dant sed ꝯmotis virtutib; quas viderunt ¶ Beda ·
Crucifixo ergo dn̄o notis eius tacentib; pre timore la
pides ⁊ saxa canebāt dum postq̄ꝫ emisit sp̄m terra
mota ē ⁊ petre scisse sunt ⁊ monumēta aperta sunt ·
¶ Amb · Neq; ergo mirū ē si laudes dn̄i ꝯtra naturā
saxa respōdeant quem scopulis duriores p̄dicant
persecutores scilicet t̄ba post exiguū crucifixura deū
regnum affectib; quem vocibus confitet̄ Aut forta
sis quia obmutescētibus iudeis post dn̄i passionē vi:
uentes sunt petrū lapides clamatēri ¶ Ori · qn̄ etiā nos
tacem⁹ id ē refrigescit caritas multoꝝ lapides cla
mant Potest em̄ deus suscitare de lapidib; filios ab
rahe Pulcre aūt turbas laudantes deū ad descensiōꝫ
montis occurisse legimus vt operatorē misterij spiri
talis significarēt sibi venisse de celo ¶ Bed · Descē
dente ergo dn̄o de monte oliuarum turbe descendunt ·
quia humilitatis misericordie auctore necesse ē eos q̄
misericordia indigent ei⁹ vestigia imitari ·

¶ Et vt appropinq̄uit videns ciuitatē fle
uit super illam dicens Quia si cognouisses
⁊ tu ⁊ quidem in hac die tua que ad pacem
tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis
tuis · Quia venient dies in te ⁊ circumda
bunt te inimici tui vallo · ⁊ circumdabunt
te ⁊ coangustabūt te vndiq; · ⁊ ad terram
psternent te ⁊ filios tuos qui in te sunt · ⁊
non relinquent in te lapidem super lapidē
eo q̄ non cognoueris temp⁹ visitacōis tue

¶ Orige · Omnes beatitudines quas locut⁹ ē Jes⁹
in euāgelio · suo firmat exemplo sicut qd̄ dixerat · be
ati mites ꝓbat dicens Discite a me q2 mitis sū Et
quia dixerat Beati flentes ip̄e q̄ꝫ fleuit ciuitatem
Vnd̄ dicit̄ Et cum appropinquauit videns ciuitatē
fleuit sup illam ¶ Cirill · Miserebatur em̄ eoꝝ xp̄s
qui oēs homines vult saluari qd̄ nob̄ non patuisset
per aliqd̄ humanū fieret euidēs Effuse em̄ lacrime
sūt signa tristicie ¶ Grego · in omel · Fleuit igit̄ pi
us redēptor ruinam pfide ciuitatis quā ip̄a ciuitas
sibi non cognoscebat esse venturā Vnd̄ subdit̄ Di
cens q2 si cognouisses ⁊ tu subaudi fleres q̄ mō q2
nescis qd̄ imminet exultas Vn̄ subdit̄ Et quidē in
hac die tua que ad pacē tibi Cū em̄ carnis se volup
tatib; daret i die sua que ad pacem ei esse poterant
habebat Cur vero bona p̄sencia ad pacē habuerit
manifestatur cū subdit̄ Nunc aūt abscondita sūt ab
ocul̄ tuis Si ei a cordis ei⁹ oculis mala q̄ iminerēt
abscondita nō essēt · leta in p̄ntibus prosperis nō fu
isset vnde mox eius pena que iminebat · adiuncta est
cū subdit̄ Quia venīēt dies i te ¶ Ciril Vt alit̄ dic̄
quia si cognouisses ⁊ tu Non em̄ erant digni pcipe
re diuinitus inspiratas scripturas que narrant christi
misterium quotiēs em̄ legit̄ moyses velamē obnubi
lat cor eorum Et q2 non sunt intuiti veritatē indig
nos se fecerūt salute que manat xp̄o Vnde sequitur
Et quidem i hac die tua que ad pacē tibi ¶ Eusebi
Vbi notat suū aduentum ad pacem tot⁹ mundi fac
tum fuisse venit em̄ ad hoc vt pacem p̄dicaret ꝓpi
quis ⁊ lōginquis sed q2 ānunciatā sibi pacē recipe
noluerunt hoc eos latebat vnde subdit̄ Nūc autem
abscondita sūt ab oculis tuis Et ideo obsidiōꝫ q̄ in
breui erat ei superuentura exp̄ssissime p̄nunciat sub
dens Quia venīēt dies in te ⁊ circūdabūt te inimi
ci tui vallo ¶ Greg · Vbi romani pricipes denūciāt̄
Illa em̄ ierosolimoꝝ subuisio describit̄ que a vespasi
ano ⁊ tito romanis pricipibus facta est · vnd̄ subdit̄
Et circūdabunt te ⁊ coangustabūt te vndiq; ⁊ ad
terrā psternēt te ⁊ filios tuos qui in te sunt ¶ Euse
Quō aūt hec completa sint ex his que tradita sunt
a iosepho colligere possum⁹ qui cū esset iudeus sin:
gula q̄q; gesta narrauit ꝯsone his q̄ a xp̄o sūt p̄di
cta ¶ Greg · Hoc q̄ꝫ qd̄ additur · Et non relinquēt
i te lapidem sup lapidem Et ip̄a iam eiusdem ciuita
tis transmigratio testat̄ quia dum nunc in eo loco ꝯ
structa est vbi extra portam dominus fuerat cruci:
fixus prior illa vt dicit̄ Jerusalem fundit⁹ ē euersa
Cui ex qua culpa euisionis pena fuerit illata subiun
gitur Eo q̄ non cognoueris temp⁹ visitationis tue
¶ Theo · Id est mei aduentus Veni em̄ visurus et
saluatur⁹ te qd̄ si cognosceres ⁊ i me crederes esses
pacata romanis ⁊ ab oīb; exēpta piculis sicut om
nes qui crediderūt in xp̄m euaserūt ¶ Orige · Nō
nego igitur ⁊ illā ierusalem ꝓpter habitatoꝝ scelēa
fuisse destructā sed quero ne forte ad hanc Jerusalē
fletus iste ptineat Si em̄ post misteria veritatis ali
quis peccauerit plangetur · Nemo em̄ gentilis flet̄
sed ille qui fuit de ierusalē ⁊ esse cessauit ¶ Grego
Redemptor enim noster p electos suos plangē nō
cessat cū quosdā ex bona vita ad mores reprobos

peruenisse cōſiderat qui ſi damnationem ſuā que eis
immmet· agnouiſſēt·ſemetipſos cum lacrimis electo
rum plangerent Sua aūt diē hic habet aīa peruerſa·
que trāſitorio gaudet in tpe Cui ea que aſſūt· ad pa
cem ſunt· dum ex reb⁹ tempalib⁹ letaē· hec p̄uidere
fuga refugit que p̄ſtem leticiā pturbent Vnd̄ dicit̄
nūc aūt abſcondita ſunt ab oculis tuis ¶ Aug· flet
aūt ⁊ nr̄a iheruſalem· q̄ post peccata circundāt eā
inimici·i·ſpūs neq̄·⁊ immitāt ī circuitū eius vallū·
⁊ obſideāt eā ⁊ lapidem ſup lapidem nō relinquant
Maxīe ſi poſt multā ꝯtinentiā·ſi poſt aliq̄t ānos ca
ſtitatis victus q̄s fuerit ⁊ blandimentis illectus car
nis patientiā·pudiciciāq̄ amiſerit·ſi fuerit fornicat⁹
lapidem ſup lapidem nō relinquēt ī eo· ſm iᵈ Non
recordabor primaꝝ iuſticiaꝝ eius ¶ Grego· Vl ali
ter Maligni ſpūs aīaꝫ a corpore exeuntē obſident·
quā ī carnis amore poſitā deceptorijs d̄lectationibꝰ
fouent· Qui vallo circūdāt·q̄a añ mentis eius ocu
los reductis iniquitatib⁹ quas perpetrauit· hanc ſo
cietate ſue damnationis coartāt ut ī ip̄a extremita
te vite deꝓhēſa· ⁊ a q̄b⁹ hoſtib⁹ circūcluſa ſit· videat
⁊ tamē euadendi aditū iuenire nō poſſit q̄a opari iā
nō licet bona· que cū licuit· agere cōtempſit· vndiq̄
etiā aīam coangustāt·qñ ei nō ſolū opis· verū etiaꝫ
locutōis atq̄ cogitationis iniq̄tates r̄plicāt vt que
prius ſe p multa dilatauit in ſcelere·ī extremū d̄ oī
bus anguſtet ī tribulatione· tunc aūt aīa p conditi
onem reatus ſui ad terram conſternit̄·cū caro quā
uitā ſuā credidit redire ad puluerem vrget̄·tunc in
morte filij illi⁹ cadūt·cū cogitationes illicite que mō
ex illa prodeunt·ī extrema vite vltione diſſipant̄·q̄
etiā cogitationes p lapides ſignificari valēt Peruer
ſa eñ mens cū pūerſe cogitationi· puerſiorem adijci
cit quaſi lapidem ſupra lapidem ponit Sed cum ad
vltionē ſuā aīa ducit̄· omnis cogitationū conſtructio
diſſipat̄ Prauā aūt aīam deus aſſidue uiſitat p̄cep
to·aliqñ flagello·aliqñ aūt miraculo vt vera que ne
ſciebat· audiat· ⁊ ea cōtemnēs a dolore cōpuncta re
deat· aut beneficijs deuicta· malū qd̄ fecit· erubeſcat·
Sed quia viſitatōis ſue tempus nō recognoſcit in
extremo vite tradit̄ ſuis inimicis·

¶ Et ingreſſus in templum ·cepit eicere
vēdentes in illo ⁊ emētes dicens illis Scri
ptum eſt q̄ꝛ domus mea domus oracionis ē
Vos aūt feciſtis eam ſpeluncam latronum
Et erat docens quotidie ī tēplo Principes
autem ſacerdotū ⁊ ſcribe ·⁊ pricipes plebis
querebāt illum pdere·⁊ nō inueniebāt quid
facerent illi Omis enim populus ſuſpenſus
erat audiens illum·

Gre· ī ho· Quia narrauerat mala vētura p̄tinus
templū ingreſſus ē· vt de illo vēdentes ⁊ emētes eij
ceret· oſtendēs q̄ ruina populi maxīe ex cl̄pa ſacer
dotū fuit· Vnd̄ dr̄ Et ingreſſus ī templū ·cepit eij
cere vēdentes ī illo ⁊ ementes ¶ Ambro· deus eniꝫ
templū ſuū ñ mercatoris vult eſſe diuerſoriū · ſꝫ do

micilium ſanctitatis nec vendibili religionis officio·
ſed obſequio gratuito vſū miſterij ſacerdotalis īfor
mat ¶ Ciril· Erat aūt ī tēplo multitudo mercatoꝝ q̄
vēdebant aīalia ritu legis mactāda ī hoſtijs·ſꝫ iā ade
rat tempus deſinendi· vmbrā refulgendi vo xp̄i ve
ritatem· Ob hoc xp̄s q̄ cū p̄re ſit colebat̄ in templo
iuſſit ritus corrigi legis· fieri vero templum orationis
domū· Vnd̄ ſubdit̄· dicens illis ſcriptū ē· quia domꝰ
mea domus oronis ē· vos aūt feciſtis eā ſpeluncam
latronū ¶ Grego· Qui enim ad accipienda munera
in templo reſidebāt·q̄a q̄bus dā nō dantib⁹ leſiōes ex
quirerēt dubiū nō erat· ¶ Theo· hoc etiā dn̄s fecit
in principio predicationis ſue· ut narrat iohes ⁊ nūc
iteꝝ illud fecit qd̄ ad maius crimē iudeoꝝ redundat
q̄ nō fuerūt ex priori admonitōe caſtigati ¶ Aug·
de que· euā· Miſtice aūt templū·ip̄m hoīem xp̄m in
telligas· vel etiā adiuncto corpore ei⁹ qd̄ ē eccl̄ia· ſe
cūdum aūt id qd̄ ē caput eccl̄ie· dictū ē· Soluite tē
plum hoc· ⁊ triduo ſuſcitabo illud· ſm id vo q̄ eſt
adiuncta eccl̄ia·itelligit̄ tēplum videtur dixiſſe Au
ferte iſta hinc;rē· ſignificauit eñ fuſos ī eccl̄ia qui
ſua negotia potius agerēt vel receptacula ibi habe
rent ad occultāda ſcelera ſua q̄ꝫ ut caritatem xp̄i ſe
querent̄ ⁊ peccatoꝝ cōfeſſione accepta· venia con
ſequerent̄ ¶ Gre· ī omel· Redemptor vo nr̄ p̄dicatōis
v̄ba nec idignis· nec igratis ſubtrahit· vnde poſtq̄
rigorē diſcipline eijciendo p̄uſos tenuit· domum his
gr̄e oſtendit· Nā ſubdit̄ Et erat docēs quotidie in
templo ¶ Ciril· Decebat aūt ex his que xp̄s dixerat
⁊ fecerat eū adorare ut deū Sed ipi neq̄ꝫ hoc facien
tes· q̄rebāt eū occidere Seq̄t̄·n· Principes aūt ſa
⁊ ſcri ⁊ p̄nci· pleb· q̄rebant illū pdere ¶ Be· vel q̄a
q̄tidie docebat ī tēplo· vl q̄a latrōes eiecerat d̄ tem
plo· vl q̄a veniēs illuc q̄ſi rex ⁊ dn̄s a credentiū tu
laudeꝫ ymni celeſtis accepit ¶ Ciril· ſꝫ pplꝰ graniorē
eſtimationē accepit de xp̄o· q̄ꝫ ſcribe ⁊ phiſei ⁊ pñci
pes iudeoꝝ q̄ fidē xp̄i nō acceptātes· alios icrepabāt
vnd̄ ſequit̄· Et nō inueniebāt q̄d facerēt illi· Oīs e
pp̄ls ſuſpēſus erat· audiēs illū ¶ Be· qd̄ duob⁹ mo
dis itelligi pt̄· q̄a vl timētes pp̄li tumultū· nō inuen
ebāt q̄d facerēt de iheſu quē pdere diſpoſuerūt· vel
ideo ihm pdere q̄rebant q̄a ſuo magiſterio neglecto
pp̄les ad eū audiendū cōfluere cernebant ¶ Grego·
ī omel· miſtice aūt ſicut tēplū dei ī ciuitate eſt ita ī
plebe fideli· uita religioſoꝝ Et ſepe nōnulli religiōis
habitū ſumūt ⁊ dū ſacroꝝ ordinū locū p̄piūt· ſan
cte r̄ligiōis officiū ⁊ icōmerciū terrene negociatōis
trahunt· vēdētes q̄ppe ī tēplo ſūt q̄ h̄ qd̄ q̄buſdam
iure ꝯpetit ad p̄miū largiūt̄ iuſticiā·n· vēdere ē hāc
p p̄mij acceptōe ſuare· eītes vo ī tēplo ſūt· q̄ huꝫ
hoc pſoluere p̄xio qd̄ iuſtū ē· nolūt· d̄ūq̄ rē iure de
bitā facere ꝯtemnūt· dato patronis p̄mio· emūt pc
catū ¶ Dri Sidq̄ gꝰ vēdit eijcit̄ ⁊ p̄pue ſi vēdit
colūbas · ſi eñ ea q̄ mihi a ſp̄ūſancto ſūt reuelata ⁊
credita· aut ī vulgus p̄cio vēdidero· aut abſq̄ mer
cede ñ docuero q̄d aᵒ facio ñ colūbā·i· ſp̄mſanctū vē
¶ Ambr· Generaliter itaq̄ꝫ dn̄s docet ſeculares a dei
templo abeſſe debere contractus;· Specialiter aūt nū
mularios repulit q̄ de pecunia dn̄i id ē ſcriptura di
uina lucrum querunt nec bona malaq̄ diſcernunt·

¶ Grego. i omel. Qui domū dei ſpelūcam latronū
faciunt. quia dum pueri hoīes locum religionis te-
nentes malicie ſue gladijs occidūt. vbi viuificare
proximos oratōis ſue interceſſiōes debuerunt. Tē
plum qͥ ē ipſa mens fideliū. que ſi i leſione proximi.
peruerſas cogitationes profert quaſi i ſpelunca latro
nes reſidēt. Cum aūt mētem fidelium ad cauenda
mala ſubtiliter erudit. q̄tidie ṽitas i templo docet.

Capitulū viceſimum.

ET factum eſt in vna dierum do
cente illo populum in templo ⁊
euāgelizante. conuenerunt pri
cipes ſacerdotum ⁊ ſcribe cum
ſenioribus. ⁊ aiunt dicētes ad illum Dic no
bis in qua poteſtate hoc facis Aut quis eſt
qui dedit tibi hanc poteſtatem. Reſpōdens
aūt ihēſus dixit ad illos Interrogabo ⁊ ego
vos vnum verbū. reſpondete mihi Baptiſ-
mus iohānis de celo erat. an ex hominibus
At illi cogitabāt itra ſe dicētes quia ſi dix
erimus de celo dicet Quare ergo non credi
diſtis ei. Si autē dixerimus ex hominibꝰ.
plebs vniuerſa lapidabit nos Certi ſūt eīm
iohānē ꝓphetam eſſe Et reſpōderunt ſe ne-
ſcire vnde eſſet Et ieſꝰ ait illis Nec ego di
co vobis in qua poteſtate hec facio.

¶ Aug. de con. euā. Cum memoraſſet lucas eiectos
de templo ementes ⁊ vendentes. ꝑtermiſit. ꝙ exibat
i bethaniā. ⁊ regrediebat̄ i ciuitatem ⁊ quid de ficul
nea factum eſt. ⁊ ꝙ mirantib⁹ diſcipulis de fidei vir
tute reſponſum ē Atqꝫ his pretermiſſis. nō quaſi ex
ordine dies proſequēs. ſicut marcus intulit dicēs.
Et factum ē i vna dierꝫ docente illo populum in tem
plo ⁊ euāgelizante. cōuenerunt principes ſacerdotū
⁊ ſcribe cum ſenioribꝰ Nō dicit factum i vna dierū
in dies moſt ingrē. i qua id geſtum matheus ⁊ marcꝰ
recolerunt ¶ Euſeb. Cum aūt principes mirari des
berent docēdi celeſtia dogmata. ⁊ cognoſcere per
dicta ⁊ facta hunc eſſe xp̄m quē ꝓphete precinerant
ad ſubuerſionē populi xp̄m ꝓhibebant. Se
quit̄ eīm. Et aiunt dicētes ad illū Dic nobis in qua
poteſtate hec facis Aut quis ē qui dedit tibi hāc po
teſtatem ¶ Ciril. Quaſi dicāt. ſm legē moſaicā ſot
tis ex leuico ſanguine data ē autoritas docen
di. necnon ſacroꝝ actioꝝ poteſtas at tu ortus ex iu
da cōmiſſos nobis faſces vſurpas Sed ſi noviſſes o
phetice ſcriptas. recoleres ꝙ hic ē ſacerdos. q̄ ſm
ordinē melchiſedech offert deo i ſe credentes ꝑ cultū
qui legē tranſcendit Quid igit̄ anxiaris eiectis ab
arca ſacris que oportuna videbant̄ legalibus victi
mis eo vocāte ad verā iuſtificationē ꝑ fidem ¶ Bea.
Vel qd̄ dicāt In qua poteſtate hec facis de dei dubi
tant poteſtate ⁊ ſubintelligi volūt diaboli eſſe qd̄ fa
cit Addentes qꝫ Aut quis ē q̄ dedit tibi hāc poteſta
tem manifeſtiſſie dei filiū negāt quē putāt nō ſuis.

ſed alienis virib⁹ ſigna facere Poterat aūt dn̄s apta
reſponſione temptatoꝝ calumniā ꝯfutare Sed pru
denter interrogat. vt ſuo ſilētio vel ſententia ꝯdem
nentur Sequit̄ eīm Rn̄dens aūt ieſꝰ. dixit ad illos
Interrogabo ⁊ ego vos vnum verbum. reſpondete
mihi Baptiſmus iohānis de celo erat. an ex hoībꝰ
¶ Theo. Vt eīm oſtenderet eos ſemꝑ fuiſſe ſpiritui
ſancto rebelles. ⁊ ne dum eſaie cuiꝰ nō erat memoria
ſꝫ ut iprouiſo iohanni credere noluerūt Ob hoc ver
ſa vice oppōit eis hanc queſtionē oſtēdens ꝙ ſi tāto
ꝓphete iohāni qui apud eos maior videbat̄ minime cre
diderunt. ꝓhibenti teſtimoniū eius qualiter ei crede
rēt reſpondenti qua autoritate hec faceret ¶ Euſe.
Querit aūt de iohāne baptiſta nō vnde erat oriun-
dus. ſed vnde legem ſuſcepiſſet baptiſmatis ¶ Ciril.
Sed illi fugere veritatem nō horruerunt Deus eīm
miſit iohānem ſicut vocē clamātem Parate viā do
mino. Timuerunt aūt dicere veritatem. ne diceret̄
eis. cur ei nō credidiſtis. ⁊ cauēt reprehendere ꝑcur
ſorem. nō metu diuino. ſꝫ populi. Vnd̄ ſequit̄ At illi
cogitabant intra ſe. dicentes. quia ſi dixerimus de
celo dicet Quare ergo nō credidiſtis ei ¶ Beda.
Q. d. Quē confitemī de celo habuiſſe prophetiam.
mihi teſtimonium ꝓhibuit. ⁊ ab illo audiſtis. in qua
ptāte hec faciā. Seq̄t̄ Si aūt dixerimus ex hoībus
plebs vniuerſa lapidabit nos Certi ſunt eīm iohan
nem ꝓphetam eſſe. viderunt ergo quomodolibet re
ſpondiſſet i laqueū ſe caſuros. timentes lapidationē
ſꝫ magis veritatis confeſſionem. Vnd̄ ſequit̄ Et re
ſponderunt ſe neſcire vnd̄ eſſet Quia ergo nolūt fa
teri hoc qd̄ ſciunt. repulſi ſunt. vt eis dn̄s non dice
ret. qd̄ ſciebat Vnd̄ ſequit̄ Et ait illis iheſus. neqꝫ
ego dico vobꝫ i qua poteſtate hec facio Ob duas eīm
cāſ maxime ſcientia ṽitatis eſt occultanda queren
tibus. cum ſcꝫ is qui querit minꝰ capax ē ad itelligē
dum ea que querit Aut odio vel contemptu verita
tis indignus eſt. cui debeat aperiri qd̄ petit.

¶ Cepit autem dicere ad plebem parabolā
hanc hō plantauit vineam ⁊ locauit eā co-
lonis ⁊ ipſe peregre fuit multis tēporibus
Et in tempe vi ndemie miſit ad cultores ſer
uum. vt de fructu vinee darent illi Qui ce
ſum dimiſerunt eum inanē Et addidit aliū
ſeruum mittere Illi autem hūc quoqꝫ cedē
tes ⁊ afficiētes ꝯtumelia dimiſerunt inanē
Et addidit tercium mittere Qui ⁊ eū vul
nerantes eiecerunt. Dixit autē dn̄s vinee
Quid faciam. mittam filiū meum dilectum
forſitan cum hunc viderint verebunt̄ Quē
cū vidiſſent coloni cogitauerūt inter ſe dicē
tes hic eſt heres occidamꝰ illū ut noſtra fi-
at hereditas Et eiectum illum extra vine-
am occiderunt Quid ergo faciet illis domi
nꝰ vinee Veniet ⁊ ꝑdet colonos iſtos ⁊ da
bit vineam alijs Quo audito dixerunt illi

**abſit. Ille autem aſpiciens eos ait Quid ē
ergo hoc quod ſcriptum eſt Lapidem quē
reprobauerunt edificantes hic factus eſt i
caput anguli Omnis qui ceciderit ſup illū
lapidem conquaſſabitur. Super quem aūt
ceciderit cōminuet illum.**

Euſe. Congregatis i vnum principibus populi
iudeoꝝ i ipo templo ea q̄ ꝯ ipm̄ facturi erāt. ⁊ ſuper
uenturũ eis exterminiũ. figuratā pabolā ꝓtulit. Di
enim Cepit autem dicere ad plebem parabolā hanc
homo plantauit vi. Aug. de con. euāgeliſta. tacuit
maᵗ ſiuitatis cū q̄ᵈ lucas ñ tacet parabolā iſtā ñ ad
ſolos principes dictā q̄ de ꝑtate iterrogauerant. ſꝫ ad
plebē Amb. Pleriq; aūt varie ſignificatões de viee
appellatiōe deriuāt. Sed euidenter eſaias vineā dñi
ſabaoth. domū iſrael eē memorat. Hāc vineā q̄s aliᵒ
ñ deᵒ ꝯdidit Bede. Hō gᵒ q̄ plātauit vineā. ipe ē
q̄ iuxͣ aliā pabolā ꝯduxᵗ opaīos i viea; ſuā Euſe
ſꝫ pabola quā eſaias dicit vineā rephēdit. ſaluatoris
vō pabola nō ē ꝯ vineā dicta. ſꝫ de cultoribꝫ vinee. de
q̄bꝫ ſubdit Et lo. eā. co. i. ſenioribꝫ ppli. ⁊ pñcipibꝫ
ſacerdotū. ⁊ doctoribꝫ ⁊ optimatibꝫ cūctis Theo.
vl̄ q̄libet de ppl̄o ē vinea. idē ē et cultor Quilibet em̄
nr̄m ſeip̄m colit. hac igit̄ vinea ꝯmiſſa cultoribus
abijt. i. dimiſit illos ꝑgredi ſuo arbitrio. vn̄ ſeq̄t. ⁊
ipē pegre fuit multis tpibꝫ Amb. nō q̄a ex loco ad
locū profectus ē dñs. qui vbiq; ſemꝑ p̄ns ē ſed quia
preſentior eſt diligentibus. negligentibus abeſt. mlͭ
tis autem temporibus abfuit ne ꝑpa videret̄ exactō
Nam quo indulgentior liberalitas eo inexcuſabili:
or puaricacia. Cirillus. Vel deus abſentauit ſe
a vinea plurium annorum curriculis. q̄a poſtq̄ʒ vi
ſus ē i ſpecie ignis deſcendiſſe in montem ſina. nō am
pliᵒ viſibiliter ꝑbuit eis ſuā p̄ntiā. nulla tñ iterpo
latio ꝯtigit. qua nō mitteret deᵒ ꝓphetas ⁊ iuſtos cō
monētes. vnd̄ ſeq̄t Et i tpe vindemie miſit ad cul
tores ſeruū. ut de fructu vinee darent illi Theo.
Dicit aūt de fructu vinee quia non totum fructū. ſꝫ
aliquid de fructu volebat accipe Nā quid lucratur
deus a nobis. niſi ſuam notitiā que etiā ē nr̄a vtilitas
Beda. Bene autem fructum poſuit nō prouētū
Nullus enim huius vinee prouentus inuentus eſt
Seruus ergo primo miſſus eſt moiſes. q̄ ꝑ quadra
ginta annos fructum aliquē legis quā dederat. a cul
toribus requirebat. ſed vexatus eſt propter eos. q̄a
exacerbauerunt ſp̄m eius Vnde ſequitur Qui ceſū
dimiſerūt eum inanem Ambroſ. Factum eſt autē
vt pl̄es alios deſtinaret. quos iudei i honores ⁊ ina
nes ſibi de quibus nihil potuerunt proficere dimiſe
runt Vnde ſequitur Et addidit alterum ſeruū mit
tere Beda Seruus alter dauid ſignificat. qui miſ
ſus eſt vt poſt edicta legalia cultores vinee pſalmo:
die modulamine ad exercitium boni operis excitaret
Sed ⁊ contra hunc dixerunt Que nobis pars i da
uid. aut que hereditas in filio iſai. Vnd̄ ſeq̄t. Illi
autem hunc cedentes ⁊ afficientes contumelia dimi
ſerunt inanem Sed nec ſic deſtitit. Sequitur enim
Et addidit tercium mittere Per quem prophetaꝝ

choꝝ intellige. qui continuis atteſtationibus populū
conuenerunt. ſed quem prophetarum non ſunt per
ſecuti Vnde ſequitur Qui ⁊ illum vulnerantes ei
cerunt His autem tribus ſeruorum gradibus om
ſub lege doctorum figuram poſſe comprehendi. do
minus alibi manifeſtat. dicens Quoniam neceſſe eſt
impleri omnia que ſcripta ſunt in lege moiſi ⁊ ꝓphe
tis ⁊ pſalmis de me Theo. Prophetis igitur ta
lia mala paſſis filius deſtinatur Seq̄t enim Dixit
autem dominus vinee. quid faciam Bede. Ex do
minus vinee dubitatiue loquitur. non de ignorantia
venit Quid enim neſciat deus pater. ſed ambigere
dicitur. ut libera voluntas hominis ſeruetur Ciril
Deliberat etiam dñs ſecū vinee quid agat. nō quaſi
carens miniſtris. ſed quia pertractato quolibet inge
nio ſalutis humane populo vero nequaq̄ʒ adiuto ali
ud maius adiungit Vnde conſequenter dicit Mittā
filium meum dilectum forſan cum hunc viderint. ve
rebuntur Theo. Dixit autem hoc. nō tanq̄ʒ igno
rans quod peius eum eſſent tractaturi. q̄ʒ prophe
tas. ſed q̄ꝛ oportebat filium eis fieri reuerēdū. ⁊ ſi
ſi contumaces fuerint occidendo. hoc cumulat eoꝝ
crimen Ne ergo dicerent aliqui diuinā preſentiam
neceſſario fuiſſe inobediētie cauſam. ideo ſic figurat
ſermonem. Ambroſ. Filium igitur vnigenitum
ſibi miſſum perfidi iudei quaſi heredem remouere cu
pientes occiderunt crucifigendo. ⁊ eiecerunt nega
do. Vnde ſequitur Quem cum vidiſſent colom. cogi
tauerunt intra ſe dicentes Hic eſt heres. occidamᵘ
eum vt noſtra fiat hereditas. Heres chriſtus eſt.
idemq; teſtator heres. quia morti proprie ſuperuiu
⁊ teſtamentorum que ipſe contulit tāq̄ʒ hereditaria
in noſtris profectibus. emolumenta conſequit̄ Be
da. Manifeſtiſſime autem dominus probat iudeoꝝ
Principes non per ignorātiam ſed ꝑ inuidentiā cru
cifixiſſe filium dei Intellexerunt enim hūc eſſe. cui
dictum eſt Dabo tibi gentes hereditatem tuam Se
quitur. Et eiectum illum extra vineam occiderunt
quia ihesus ut ſanctificaret per ſuum ſanguinem po
pulum extra portam paſſus eſt Theo. Sed quia
ſuperius populum non iheruſalem loco vinee ſump
ſimus. forſan magis proprie dici poteſt. q̄ occidit
quidem eum populus extra vineam tamen id eſt ex
tra populi manus. paſſus eſt dominus quia ſcilicet
populus ei non proprijs manibus necem intulit ſed
tradens hunc pilato ⁊ gentibus. quidam autem per
vineam ſcripturam intellexerunt. cui non credentes
dominum necauerunt Vnde extra vineam. id eſt ex
tra ſcripturam. dicitur dominᵘ paſſus Beda ſiue
electus extra vineam ⁊ occiſus eſt. quia prius ē ab
infidelium corde repulſus. ac inde cruci addictus eſt
Criſ. Diſpenſationis autem non negligentie eſt
poſt prophetas chriſtum veniſſe. Non enim deus
omnia repente proſequitur. ſed condeſcendit prop
ter ſui pietatem. q̄a ſi poſt ſeruos venientem filiū cō
contempſerunt multomagis nec antea eum audi
rent. qui enim non exaudiebant minora precepta
quomodo audiuiſſent maiora Ambroſiᵘ Pulcre
autem interrogat. vt ſua ſeipſi damnent ſententia.
Sequitur enim. quid ergo faciet illis dominᵘ vinee

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Rab. ¶ Hoc autem fit quaſi his qui damnãt nihil habentes opponere euidente iuris. Propriũ autem eſt diuine miſerationis nõ infigere penas ſilentio. ſed predicere minis reuocando reos ad penitentiã. vñ ꝛ hic ſequit. Veniet ꝛ perdet colonos iſtos ꝛ dabit vineam aliis. ¶ Ambro. Ventuꝝ dñm dicit vinee. qꝛ in filio aſſit etiã paterna maieſtas. Vel qꝛ vltimis temporibus preſentior humanis aſpiret affectibus. ¶ Ciril. Excuſi ſunt igit iudeoꝝ primates. quaſi dñice voluntati repugnantes. ꝛ ſterilem reddentes vineã ſibi cõmiſſam. Sit aũt datus cultus vinee ſacerdotibus noui teſtamenti. Cum aũt ſuccitum enigmatis ſenſerũt recuſant illud pati. Vñ ſequit. Quo audito dixerũt illi. abſit. Nec tamen euaſerunt ob ſui pertinaciã ꝛ incredulitatẽ erga fidem xpi. ¶ Theo. Aliter aũt videtur matheus dicere. dñm ſcꝫ queſiuiſſe. Quid faciet illis cultoribus dominus vinee? Iudeos vero reſpondiſſe. malos male perdet. Non ẽ aũt repugnantia. Nam vtrũqꝫ factũ ẽ. Primo enĩ ipſi ꝓmulgauerunt illam ſententiã. Poſtea ſentientes quo tendebat parabola dixerũt. abſit. vt lucas hic narrat. ¶ Aug. de con. euang. Vel aliter in illa de qua loqmur turba. erãt qui doloſe dñm interrogauerant in qua poteſtate faceret. Erãt etiã qui nõ doloſe. ſed fideliter acclamauerunt Benedictus qui venit in noĩe dñi. Ac per hoc erãt qui dicerent. Perdet illos ꝛ vineã ſuã dabit aliis. Que vox recte etiã ipi᷒ dñi fuiſſe intelligitur. ſiue ꝓpter veritatem ſiue ꝓpter mẽbroꝝ eius cũ ſuo capite vnitatem. Erãt etiã qui talia reſpondentibus dicerent. Abſit. qꝛ intelligebant in ſeipſos hãc parabolam dictã. Sequit. Ille aũt aſpiciẽs eos. ait. Quid ẽ ergo. qd̓ ſcriptũ ẽ lapidem quẽ reprobauerunt edificantes. hic factus ẽ in caput anguli. ¶ Bede. q. d. quo implebit hec prophetia. niſi quia xpus a vobis reprobatus ꝛ occiſus crediturus ẽ gentibus predicandus. vt quaſi lapis angularis ex vtroqꝫ populo vnum ſibi templum edificet. ¶ Euſe. lapis aũt dicit xpus ꝓpter terreſtre corpus abſciſſus ſine manibus ſcḋm viſionẽ danielis ꝓpter ortum ex virgine. lapis aũt non argẽteus. aut aureus. quia nõ rex aliqs gloriꝰ. ſed homo humilis ꝛ abiectus. ꝓpter qd̓ edificantes eum reprobauerunt. ¶ Theo. Reprobauerunt enĩ eum principes populi cũ dixerunt. Hic homo nõ ẽ. illi vero tam vtilis fuit tam electus. vt in capite anguli poneret. ¶ Ciril. Angulo vero cõparatur ſacra ſcriptura cõcurſum vtriuſqꝫ populi iſrahelitici ſcilicet ꝛ gentilis in vnam fidem. Cõpegit enĩ ſaluator vtrũqꝫ populum in vnum nouũ hoĩem conciliãs eos in vno corpore patri. Salubris ergo eſt lapis angulo facto ab eo. Detrimentum aũt infert iudeis impugnãtibus hunc ſpiritalem ꝯcurſũ. ¶ Theo. Duas aũt condemnationes cõmemorat. Vnã quidẽ ſcḋm quã paſſi ſunt ſcandalizati in ipſo. Et hoc tangit. cũ dicit. Vis qui ceciderit ſup illum lapidem quaſſabit. Aliã vo captiuitatis ꝛ exterminij. quã intulit eis lapis ab ipſis contemptus. Et hoc tangit cum ſubdit. Supra quẽ aũt ipſe ceciderit. cõminuet illum. vel ventilabit eum. Sic enĩ ventilati ſunt iudei. vbiqꝫ ꝑ vniuerſum õbem ut ab area palee. Et attende ordinẽ. Nã preambulũ ẽ ſcelus. in eum commiſſum ſequit aũt iuſta dei vindicta. ¶ Bed. Vel aliter qui peccator ẽ ꝛ tamẽ illi credit. cadit quidẽ ſuper lapidem ꝛ quaſſat. reſeruat enĩ ꝑ patientiã ad ſalutem. Supra quẽ vero ille ceciderit. hoc eſt. cui lapis ipſe irruerit. quia ipm negauit. cõminuet eũ. ut nec teſta quidem remaneat. in qua hauriat aque puſillum. Siue de his dicit. qꝛ cadunt ſup eũ. qui illũ mõ cõtemnũt. ideo nondũ penit᷒ intereũt. ſꝫ cõquaſſantur ut nõ recti ambulent. Sup quos aũt cadit veniet illi deſup in iudicio. cũ pena ꝑditionis. ideo cõminuet eos vt ſint tanqꝫ puluis quẽ proijcit ventus a facie terre. ¶ Amb. Vinea etiã tip᷒ nr̃ ẽ. Agricola quippe oĩpotens pater. vitis xps. At vo nos palmites. recte vinea xpi populus noĩat. Vel qꝛ crucis in fronte pretextat iudiciũ. Vel qꝛ fruct᷒ ex poſtrema anni legatur etate. Vel qꝛ oĩbus ut ordinibus vineaꝝ ita pauperibus atqꝫ diuitibus ſeruis ꝛ dñis in eccleſia equa dimiſſio nulla diſcretio ſit. Et ut vitis maritat arboribus ita corpus anime hanc vineam. diligens agricola fodere ꝛ tondere conſueuit. ne luxuriet vmbra foliorum. verboꝝqꝫ infructuoſa iactantia. maturitatem in dolis naturalis impediat. Decet totius orbis hic eẽ vindemiã. vbi totus orbis eſt vinea. ¶ Bed. vel morali intellectu cuiqꝫ fidelium vinea quã excolat. locatur. dum miſteriũ baptiſmi qd̓ exerceat. ſibi cõmittitur. Mittitur ſeruus vnus. alt. ꝛ tertius. Cum lex pſalmodia ꝛ propheta legit. Sed miſſus ſeruus cõtumelijs affectus. vel ceſus dr̃. cum ſermo auditus cõtemnit. vel blaſphemat. Miſſum heredem quãtũ in ſe ẽ. occidit. qui filium dei peccando conculcat. perdito malo cultore. vinea dat alteri. cũ dono grĩe qd̓ ſuperbus ſpreuit. humilis ditatur.

¶ Et querebãt principes ſacerdotũ ꝛ ſcribe mittere in illum man᷒ in illa hora ꝛ timuerunt populum. Cognouerunt enim qꝛ ad ipſos dixit ſimilitudinem iſtaꝫ. Et obſeruãtes miſerunt inſidiatores qui ſe iuſtos ſimularent vt caperent eum in ſermõe ꝛ traderẽt illum principatui ꝛ poteſtati preſidis. Et interrogauerunt illum dicentes. Magiſter ſcimus quia recte dicis ꝛ doces ꝛ non accipis perſonam hoĩs. ſed in veritate viã dei doces. Licet nos tributũ dare ceſari. an nõ? Conſiderãs aũt dolum illoꝝ. dixit ad illos. Quid me temptatis? Oſtendite mihi denarium cuius habet imaginem ꝛ ſupſcriptiõꝫ. Reſpondentes dixerunt ceſaris. Et ait illis. Reddite ergo que ceſaris ſunt ceſari ꝛ q̃ dei ſunt deo. Et nõ potuerunt verbum eius reprehendere corã plebe. Et mirati in reſpõſo eius tacuerũt.

¶ Ciril. Decebat quidem principes iudeoꝝ intelligẽtes qꝛ de ipſis parabola diceretur. a malo ſic diſcedere quaſi de futuris inſtructos. ſed hoc non conſiderãtes occaſionem ſuorum colligunt criminum. vnde dicit.

Et querebāt principes ſacerdotum ⁊ ſcribe mittere
in illum manus in illa hora. Nec refrenauit eos le
gis preceptum q̄d dicit innocentem ⁊ iuſtum nō oc-
cides ſed compeſcuit eorum nefandum propoſitum
plebis timor Sequitur enim Et timuerunt populū
Preferunt enim diuine reuerentie humanum timo
rem. que autem huius ꝓpoſiti fuerit occaſio. ſubdit.
Cognouerunt enim q̄ ad ipſos dixerit ſimilitudi-
nem iſtam ¶ Beda. Et ita querendo ipſum occide
re. docebāt vera eſſe que in parabola dixerat. ipſe
enim ē heres cuius iniuſtā necē dicebant eſſe vindi-
cādam illi neq̄ coloni q̄ dei filiū querebāt occidere.
Hoc etiā quotidie geritˀ i eccl̄ia. Cum quilibet ſolo
noīe frater eā quā nō diligit eccl̄iaſtice fidei ac pacis
vnitatē ꝓpter bonoꝝ multitudinē vel erubeſcit. vel
timet impugnare. Et quia principes querentes dn̄m
cōp̄hendere. q̄d per ſe non poterāt. preſidis manibꝰ
efficere temptabant. Unde ſequitur Et obſeruātes
miſerunt inſidiatores qui ſe iuſtos ſimularent ¶ Ci
rillus Videbantur enim eſſe leues. erant autem gra
ues. obliti dei dicentis Quis hic mihi qui abſcondit
conſilium. Aderunt enim xp̄m oīm ſaluatorem quaſi
hoīem cōmunem. vnd̄ ſequitur Ut caperent eum ī
ſermone. ⁊ traderent eum principatui ⁊ poteſtati
preſidis ¶ Theo. Parauerūt aūt dn̄o laqueos illa-
queati ſunt tamē ī eis pedes eoꝝ Audi nāq̄ aſtutiā
Et interrogauerunt illū. dicentes. magiſter ſcimus
quia recte dicis ⁊ doces ¶ Beda Blāda ⁊ fraudu
lenta interrogatio illuc prouocat rn̄dentem ut magis
deum q̄ꝫ ceſarem timeat Sequitˀ enim. Et non acci
pis perſonam hoīs. ſed ī veritate viam dei doces.
Et hoc dicunt ad hoc. ut dicat nō d̄bere tributa ſol
ui ut ſtatim audientes miniſtri preſidis. qui iuxta ali
os euāgeliſtas affuiſſe legūtur. ſeditiōes cū ꝯtra ro
manos auctorē teneāt. vn̄ ꝯſequenter querunt. licet
nobis tributum dari ceſari an non. Erat enim in po
pulo magna ſeditio. Dicentibꝰ aliis pro ſecuritate q̄
romani pro omnibꝰ militabāt. debere tributa ꝑſolui
Phariſeis ꝯtrarientibus. non debere populū dei qui de
cimas ⁊ primicias. humanis legibus ſubiacere.
¶ Theo. Intendebāt ergo q̄ ſi diceret. oportere da
ri cenſum ceſari. criminarent a populo quaſi ſeruituti
ſubiiciens gentem. Si vero prohiberet cenſum red
dere. eum repreſentarent ut ſciſmaticū preſidi. ipſe vo
laqueos eoꝝ effugit. Sequitur enim. Conſiderans
autem dolum eorum. dixit ad eos Quid me tempta
tis. Oſtendite mihi denarium cuius habet imaginē
⁊ ſuperſcriptionem. ¶ Ambro. Docet hoc loco domi
nus circūſpectos nos in reſpondendo aduerſus here
ticos vel iudeos. eſſe debere. ſicut alibi dicit. Eſtote
aſtuti. ſicut ſerpentes ¶ Beda Qui autem putant
interrogationem ſaluatoris. ignorātiam eſſe. diſcant
ex preſenti loco q̄ potuerit ſcire ihesus cuius ima
go eſſet in nūmo. ſed interrogat. vt ad ſermonē eo
rum competenter reſpondeat Sequitur enim Re
ſpondentes dixerunt ceſaris. Non putemꝰ ceſarē
auguſtum. ſed tiberium ſignificari Omnes enim ro
mani reges. a p̄ͦ gaio ceſare. ceſares appellati ſūt. ex
eorum autem reſponſione. conuenienter dominus
queſtionem ſoluit Sequitˀ enī Et ait illis Reddite
ergo que ſūt ceſaris ceſari et que ſūt dei. deo ¶ Theoꝑ
Quaſi diceret. vobis tēptatis. opibꝰ obedite. ſubiiciētis
ceſaris ſeruituti. ſuſcepiſtis q̄ eiꝰ ſūt Date ergo illi cē
ſū deo timorē Non enī exigit dˀus denariū. ſed fidē
¶ Beda. Reddite etiam deo. que dei ſunt decimas.
ſcilicet primicias. oblationes ⁊ victimas ¶ Theoph
⁊ attende q̄ non dixit Date ſed reddite. debitum
enim eſt. tuetur enim te princeps tuus ab hoſtibus.
vitam tuā reddit trāquillam pro his ergo tenens
ei in cenſu Sed ⁊ hoc ipm̄ q̄d offers nūmiſma. ſcilicꝫ
ab eo habes Reddas ergo nūmiſma regium regi.
Deus etiam tibi tradidit intellectum ⁊ ratonē. reſti
tuas hoc ei. non comparatus beſtiis. ſed ī omnibꝰ ratio
nabiliter procedens ¶ Ambro. tu ergo ſi vis non eē
obnoxius ceſari. noli habere que mundi ſunt. ſꝫ bene
prius que ceſaris ſunt reddenda diſcernit. Nec enī
poteſt quis eſſe dn̄i niſi prius renūciauerit mundo.
Quā grauia vincula ꝓmittere deo ⁊ non ſoluere.
maior eſt contractus fidei q̄ꝫ pecunie ¶ Orige. Ha
bet autem locus iſte aliquid miſtici Due enī ſūt ima
gines ī homīe. vna quā accepit a deo. altera inimici
Sicut enī denarius habet imaginem imperatoris mū
di. ſic q̄ facit opa tenebraꝝ iſtaꝝ portat imaginem eiꝰ
cuius habet opa Dicit ergo. Reddite ergo que ſunt
ceſaris ceſari. hoc eſt. abiicite terrenam imaginem ut
poſſitis vobis imaginem celeſtem imponentes redde
re que dei ſunt. deo. vt ſcilicet deum diligamus ⁊c. q̄
vt moiſes dicit deus requirit a nobis. Poſtulat aūt
a nobis. nō quia neceſſarium habet. ut ei aliquid tri
buamus. ſed vt poſtq̄ꝫ ei dederimus. hoc ipm̄ nob̄ tri
buat in ſalutem ¶ Beda. Qui autem credere debue
rant ad tantam ſapientiam mirati ſunt. q̄ calliditas
eorum inſidiandi non inueniſſet locum Und̄ ſequitˀ
⁊ non potuerunt verbum eius reprehendere coram
plebe. ⁊ mirati in reſponſo eius tacuerunt ¶ Theo.
Hoc enim erat q̄ precipue intendebant. increpare
eum coram populo. quod obtinere nequiuerunt ꝓpter
ſapientiſſimam eius reſponſionem.

¶ Acceſſerunt quidam ſaduceoꝝ qui ne
gant eſſe reſurrectionem Et interrogaue
runt eum dicentes Magiſter moiſes ſcrip
ſit nobis Si frater alicuius fuerit mortuus
habens vxorē. ⁊ hic ſine filiis fuerit vt ac
cipiat eam frater eius vxorem ⁊ ſuſcitet ſe
men fratri ſuo. Septem ergo fratres erant.
⁊ primus accepit uxorem ⁊ mortuꝰ ē ſine
filiis ⁊ ſequens accepit illam ⁊ mortuus ē
ſine filio. ⁊ tercius accepit illam Similiter
⁊ omnes ſeptem. ⁊ non reliquerunt ſemen
⁊ mortui ſunt Nouiſſima aūt oīm mortua
eſt ⁊ mulier In reſurrectione ergo cuiꝰ eorū
erit vxor. ſiquidē ſeptē habuerūt eā vxorē

Et ait illis iheſus Filij huius ſeculi nubūt
⁊ tradūtur ad nupcias Illi vero qui digni
habebūtur ſeculo illo ⁊ reſurrectione ex mor
tuis· neqꝫ nubūt neqꝫ ducūt vxores Eq̄les
enim angelis ſunt ⁊ filij dei ſunt cuꝫ ſint fi
lij reſurrectionis Quia vero reſurgāt mor
tui ⁊ moiſes oſtendit ſecus rubum ſicut di
cit dn̄m deū abrahā ⁊ deum yſaac ⁊ deuꝫ ia
cob Deus aū non eſt mortuoꝝ ſed viuoruꝫ
Omnes em̄ viuūt ei Reſpōdētes aū quidā
ſcribarū dixerūt Magiſter bene dixiſti Et
ampliꝰ non audebant eū quicꝗ̄ īterrogare
¶ Beda Due erant hereſes in iudeis Vna phariſeo
rum qui tradicionum ⁊ obſeruationū ſibi iuſticiam
preferebant· vnd' ⁊ diuiſi vocabant̄ a populo Alēa
ſaduceoꝝ qui interp̄tant̄ iuſti vendicantes ſibi qđ
non erant His ergo abeuntibꝫ hi ad temptādū ac
cedunt· vnd' dr̄ Acceſſerunt aūt quidā ſaduceorum
qui negāt eſſe reſurrectionē ¶ Orige· Saduceoꝝ he
reſis nō ſolum reſurrectionē mortuoꝝ negat· ſed etiā
putat animā interire cum corpore Hi ergo verbis
ſaluatoris inſidiantes eo tempore queſtionē ꝓpoſue
runt quo eū viderunt de reſurrectione docere diſci
pulos· vnd' ſeq̄ẗ Et īterroga· eū dicentes magiſter
ſcripſit nobis moiſes· Si frater alicuius mortuus
fuerit habens vxorem ⁊ hic ſine filijs fuerit ut acci
piat eam frater eius ī vxorē ⁊ ſuſci· ſe· fratri ſuo·
¶ Ambro· Secundum legis literā nubere cogit̄ etiā
inuita· ut defuncti ſemen excitet frater· Spūs aūt
magiſter ē caſtitatis ¶ Tho· Saducei autem fragi
le fundamentū ſubſtituentes nō credebant reſurre
ctionis ſermonē· Opinantes em̄ carnalem eſſe futu
ram vitam reſurrectione merito fallebantur ⁊ ideo
tanqꝫ impoſſibile calumniātes dogma reſurrectiōis
inducunt hāc narrationē dicentes Septem ergo fra
tres erāt ⁊ primus accepit vxorem ⁊ mortuus eſt
ſine filijs Et ſequēs accepit illā ⁊ mortuus eſt ſine
filio Et tercius accepit illam ſimiliter ⁊ oēs ſeptē
⁊ non reliquerunt ſemen ⁊ mortui ſūt Nouiſſima
aūt oīm mortua ē ⁊ mulier ¶ Beda Hanc fabulaꝫ
confingunt que deliramenti arguat eos qui reſurre
ctionem aſſerūt mortuoꝝ· turpitudinē ergo fabu
le opponunt ut reſurrectionis denegent veritatem·
Unde ſubdunt In reſurrectione ergo cuius eorum
erit vxor· ſiquidem ſeptem habuerunt eā vxorem·
¶ Ambr· Myſtice hec mulier ſinagoga ē que ſeptē
viros habuit· ſicut dr̄ ſammaritane quinqꝫ viros ha
buiſſi· quia ſammaritana em̄ quinqꝫ libros moiſi· Si
nagoga ſeptem ſequit̄ principaliter ⁊ de nullo ꝓge
niem ſuam hereditarie poteſtatis ſemen accepit
⁊ ideo partem cū viris ſuis ī reſurrectiōe habere nō
poteſt· quia ſpiritale p̄ceptum ſm̄ ſenſum carnis ī
terpretata Non enim frater carnalis aliqs denunciatus
eſt qui ſemen fratris ſuſcitare defuncti· Sed ille de
mortuo populo iudeoꝝ ſapientiā ſibi diuini cultus
aſſciſceret ī vxorē atqꝫ ex ea ſemē in apoſtolis ſuſci
taret qui quaſi defunctoꝝ reliquie iudeoꝝ informes
adhuc in ſinagoge utero derelicti ſm̄ electionē grē
reſeruari noui ſeminis admixtione meruerūt ¶ Be
de Sue ſeptem hi fratres reprobis congruunt· qui
p̄ totam huius ſeculi vitam que ſeptem diebꝫ volui
tur a bonis opibus ſteriles exiſtunt· quibus vicium
morte p̄reptis ad vltimū ⁊ ipſa mūdana conuerſatio
quaſi vxor ī ſecunda trāſibit ¶ Theo· Dominꝰ aūt
oſtendens ī reſurrectiōne nō eſſe futurā conuiſatiōnē
carnalem· eoꝝ dogma euulſit· ſimul cū fragili fūda
mento· vnde ſeq̄ẗ Et ait illis ihs Filij huiꝰ ſeculi
nubunt ⁊ tradunt̄ ad nuptias· ¶ Aug· de q̄· euā· Qa
cōnubia ꝓpter filios filij ꝓpter ſucceſſionē ſucceſſio
ꝓpter mortem· vbi ergo mors nō eſt neqꝫ connubia
vnd' ſeq̄ẗ Illi vero qui digni habebunt̄ ſeculo illo
⁊ reſurrectione ex mortuis· neqꝫ nubūt neqꝫ ducūt
vxores Neqꝫ em̄ vltra mori poterunt ¶ Beda Qđ
nō ita ītelligendū ē quaſi ſoli digni vel reſurrecturi
vel ſine nuptijs futuri ſint· ſed omnes etiaꝫ peccato
res reſurrecturi ⁊ abſqꝫ nuptijs ſunt in ſeculo illo
manſuri Dn̄s aūt ut ad reſurrectionis gloriam īqui
rendam aīos incitaret de electis tantum voluit face
re ſermonē ¶ Aug· de que· euā· Sicut aūt nūc ſermo
noſter decedētibꝫ ⁊ ſuccedentibꝫ ſillabis peragit̄ atqꝫ p̄
ficitur· ita ⁊ ipſi hoīes quoꝝ ſermo ē· decedendo ⁊ ſuc
cedendo peragunt atqꝫ p̄ficiunt ordinē huius ſeculi
qui temporali reꝝ pulcritudine contexit̄ In illa aūt
vita q̄ṅ verbum dei quo fruemur· nulla deceſſione
atqꝫ ſucceſſione ſillabaꝝ complet̄· Sed oīa que hꝫ
ſēp manēdo ſimul habet· ita participes eius quibus
ipſm̄ ſolum erit vita· neqꝫ moriēdo decedent· neqꝫ na
ſcendo ſuccedent· ſicut nunc ē ī angelis· vnde ſequit̄
Equales enim angelis ſunt· ¶ Ciril· Sicut em̄ mul
titudo angeloꝝ p̄lima quidē ē non aūt ꝓpagata per
generationē· ſꝫ ex creatione conſiſtens· Ita ⁊ his q̄
reſurgunt· nō ē opus vlterius nuptijs· vnd' ſequit̄
Et filij dei ſunt· cum ſint filij reſurrectionis ¶ Theo·
Q· d· quia deus ē qui operat̄ in reſurrectione merito
dicunt̄ dei filij qui p̄ reſurrectionē regenerant̄ Nō
em̄ aliquid carnale ī reſurgentiū generatione cōſpi
citur nō coitus· nō matrix· non partus ¶ Beda· vt
equales angelis ⁊ filij ſūt dei· quia gloria reſurrecti
onis innouati ſine vllo mortis metu ſine vlla labe cor
ruptionis· ſine vllo terreni ſtatus actu perpetua dei
viſione fruūtur ¶ Orig· Sed quia dn̄s ī matheo di
cit· qđ hic pretermittit̄ erratis· neſcientes ſcriptu
ras ꝓpono queſtionem vbi ſcriptum ſit· neqꝫ nubent
neqꝫ nubentur Quātum em̄ ergo eſtimo· neqꝫ ī vete
ri· neqꝫ ī nouo teſtamēto quicꝗ̄ tale repit̄ Sed oīs
eoꝝ error de ſcripture lectione quā nō intelligūt ſub
repſit Dicit̄ enim ī eſaia Electi mei bibent· ⁊ putāt
hec ⁊ ſimilia futura eſſe ī reſurrectione Paulus aūt
omnes has benedictiones ſpiritaliter interpretans ⁊
ſciens nō eſſe carnales ad epheſeos dicit· Benedix
it nos ī omni benedictione ſpiritali ¶ Tho· vt domi
nus rationis ſuprapoſite ſcripture teſtimoniū addit
ſubdens Quia vero reſurgant mortui ⁊ moiſes oſ
dit ſecus rubum ſicut dicit dn̄m deum abrahā ⁊ deū
iſaac ⁊ deum iacob· Q· d· ſi ſemel redierūt in nihilū
patriarche ne viuerent apud deum in ſpe reſurrecti
onis non dixiſſet ego ſū ſed fueram· Conſueuimus

em̄ de reb⁹ corruptis ⁊ p̄teritis dicere· Erā dn̄s illi
us rei ✠ Nunc vo q̄m dixit ego ſum· oñdit q̄ viuen
ciū eſt de⁹ ⁊ dn̄s· Et hoc ē quod ſubdit· De⁹ autē
non eſt mortuoꝝ ſ; viuoꝝ omnes em̄ viuunt ei· quā
uis em̄ exanimes ſint· viuunt tn̄ apud deum in ſpe
reſurgendi· ¶ Be· Vel h̄ dicit ut cū ꝓbauerit ani
mas pmanere p⁹ mortem· q̄d ſaducei negabant cōſe
quens introduceret ⁊ corpoꝝ reſurrectio que cum
aīabus bona mala ve geſſerūt· Eſt aūt vera vita·
qua iuſti deo viuūt etiam q̄n corpore moriunt· Ad
ꝯparandam aūt r̄ſurrectionis veritatem· multo maiſe
ſtioribꝰ exemplis ex ꝓphetis vti valuit· ſed ſaducei
quinq; tm̄ libros moyſi recipiebant ꝓphetaꝝ vatici
nia reſpuentes· ¶ Crſ· Sicut aūt ſancti cōmunem
orbis dn̄m ſibi appropriant nō derogātes ei⁹ dn̄io ſ;
ꝓprium affectum pandentes· ſm morē amantiū q̄ nō
patiunt cū multis diligere· ſ; volunt ſ̄pāliter ⁊ ſpe
cialem quandā dilectionē exp̄mere Sic ⁊ de⁹ ſpecia
liter ſe hoꝝ deum dicebat· nō coartando ſuū dn̄m·
ſ; ampliando· Nō em̄ ſic multitudo ſubditoꝝ ſic vir
tus amſulmāū pandit eius dn̄m vnde non ſic gau
det dici de⁹ celi ⁊ terre ſic cū dr̄· De⁹ abraham· de⁹
iſaac ⁊ de⁹ iacob· Et apud mortales q̄dem a domi̇s
denoīantur famuli· Dicim⁹ em̄ villicus talis ducis·
Econtrario aūt deus dicit abrahe· ¶ Theo· Confu
tatis aūt ſaduceis fauent ibi ſcribe tanq̄ ſaduceoꝝ
oppoſiti· Vnde ſeq̄tur· Reſpōdentes aūt q̄dam ſcri
barum dixerunt· mgr̄ benedixiſti ¶ Beda· Et q̄a
in ſermonibꝰ cōfutati ſunt vltra nō interrogant· vn̄
ſequit· Et ampli⁹ non audebant eū quicq̄ interroga
re· Sed cōprehenſū romane tradunt poteſtati· Ex
quo intelligim⁹ venena inuidie poſſe q̄d ē ſuperari·
ſed difficile conquieſcere·

¶ Dixit autem ad illos· Quomō dicunt
xp̄m filium dauid eſſe Et ipſe dauid dicit i
libro pſalmorū Dixit domin⁹ domino meo
ſede a dextris meis· donec ponam inimicos
tuos ſcabellū pedum tuoꝝ· dauid ergo do
minū eū vocat ⁊ quomō filius ei⁹ eſt?

¶ Theo· Quāuis domin⁹ ad paſſionē erat itur⁹ in
breui p̄dicat ꝓpriam deitatē· nec hoc tn̄ i caute aut
arroganter· ſ; modeſte querit· vnde dr̄ Dixit aūt ad
illos Quomō dicunt xp̄m filiū dauid eſſe· ¶ Amb
Non reprehendunt hoc loco quia dauid filium confi
tentur· q̄a ⁊ cecus ille dauid filium ꝯfitendo meruit
ſanitatem ⁊ pueri dicētes· Oſanna filio dauid· pre
celſe predicacōis gl̄iā deo· deferebant· ſ; reprehen
duntur quia non credunt filiū dei· Vnde ſubdit· Et
ip̄e dauid dicit in libro pſalmorum· Dixit dn̄s dn̄o
meo Et pr̄ dn̄s ⁊ fili⁹ domin⁹ ſ; non duo domini· ſ;
vn⁹ eſt dn̄s· quia pater in filio ⁊ fili⁹ in p̄re Ip̄e ad
dextram p̄ris ſedet q̄a patri cōſors nulli ſecdus eſt·
Sequit em̄· Sede a dextris meis nec p̄fertur q̄ ad
dexterā ſ; ⁊ nec iniuriam patit q̄ admittit grad⁹ nō
querit dignitatis vbi plenitudo eſt diuinitatis ¶ Au
de ſimbolo Seſſione aūt iſta nō accipiam⁹ humanis
mēbris poſitū tanq̄ pr̄ ſedet i ſiniſtra ⁊ fili⁹ ſederat

ad dexteram ſ; ip̄am dexterā intelligimus ꝑtatem quā
accepit ille homo ſuſcept⁹ a deo vt veniat iudicat⁹
qui p̄mo venerat iudicand⁹ ¶ Ciril· Vt q̄ ſedet ad
dextram p̄ris ſupnā ei⁹ gl̄iā probat Nā quoꝝ eſt
thron⁹ equalis ⁊ maieſtas Seſſio vō i deo ſignificat
regnum ⁊ oim ꝑtatē Sedet ergo a dextris dei p̄ris
q̄a vbū ex paterna ſubſtancia a ꝓdiēs factū caro diui
nam nō exuit dignitatem· ¶ Theo· Manifeſtat ergo
q̄ aduſari⁹ p̄ris nō ē ſ; ſecū ꝯcordat cū pr̄ repug
net aduerſarijs eius Sequit em̄· donec ponaꝫ inimi
cos tuos ſcabellum pedum tuorum ¶ Ambroſi⁹· g⁹
⁊ deum xp̄m ⁊ hominem eſſe credam⁹ cui a patre
ſubijciuntur inimici· nō per infirmitatem poteſtatis
ſue ſed p vnitatem nature quia in altero alter opat
nam ⁊ fili⁹ ſubijcit inimicos patri quia patrem cla
rificat ſup terram· ¶ Theo· Querit ergo ip̄e ⁊ mo
ta dubitatione ſinit illos colligere quid ſeq̄tur· Vnd
ſubdit Dauid ergo dn̄m illū vocat· ⁊ q̄uō filius eſt
eius? ¶ Crſ· Dauid q̄dem pater eſt xp̄i ⁊ ſeruus
hoc q̄dem ſecundum carnē illud ſecundum ſpiritum
¶ Ciril· Et nos ergo nouis phariſeis qui nec vere
dei filium· neq; deum eſſe fatentur natum ex ſacra
virgine· Sed diuidunt vnum filiū in duos talem
obijciemus queſtionē quo pacto fili⁹ dauid domin⁹
ei⁹ eſt? Et non humano dominio ſ; diuino·

¶ Audiente aūt omni populo dixit diſci
pulis ſuis· Attendite a ſcribis qui volunt
ambulare in ſtolis· ⁊ amant ſalutationes i
foro· ⁊ primas cathedras in ſinagogis· ⁊
p̄mos diſcubitus in conuiuijs· qui deuorāt
domus viduarum ſimulantes longam ora
tionem· Hi accipient maiorem damnatōēꝫ
¶ Crſ· Nihil aūt ē forti⁹ q̄ ex ꝓphetijs diſputare
Hoc em̄ ē ⁊ ipſis reb⁹ validi⁹· Nā xp̄o facienti mi
racula contradicebant multociens cum vero allega
uit ꝓphetiam tacuerunt quia nō habebant quid dice
rent· His autem tacentibꝰ cōtra eos inuehitur· vn̄
dicitur· Audiente autem omī populo dixit diſcipu
lis ſuis· ¶ Theoph· Quia enim eos orbis doctores
mittebat merito monet· non eſſe eos imitatores pha
riſeorum ambicionem Vnde ſequit· Attendite a ſcri
bis qui volunt ambulare in ſtolis· ¶ Beda Ieſt
cultioribus veſtimentis induti ad publicū procede
re· In quo inter cetera diues peccaſſe diſcribitur·
¶ Ciril· Paſſiones autem erant ſcribarum· amor
glorie inanis ⁊ lucri· vt igitur eam peſſima crimina
euitarent diſcipuli cōmonet eos ſubdens· Et amāt
ſalutaciones in foro· ¶ Theoph· Quod eſt a blandi
entibus venandum opinionem fame Vt agunt hoc
cauſa congregande pecunie Sequitur Et primas
cathedras in ſinagogis· ⁊ p̄mos diſcubitus in cōui
uijs· ¶ Beda Non p̄mos ſedere vel diſcumbere
vetat eos quibus hoc officij ordine competit ſed eos
qui h̄ indebite amant· docet eſſe cauendos· animum
vel gradum redarguens· q̄uis ⁊ hec culpa non ca
reat ſi idem i foro ſalutari velint intereſſe qui in ſina
goga magiſtri deſiderant appellari· Duplici autem

Duplici aūt ratione a uanitate glorie cupidis attēdere iubemur·ne vel eorum ſimulatione ducamur eſti mantes bona eſſe que faciunt Vel emulatione īflammemur fruſtra gaudentes ī bonis laudari que ſimulant Non ſolum aūt laudes ab hominibus ·ſed ⁊ pecunias querūt Sequitur·n· Qui deuorāt domos viduarū ſimulantes longā oratione Juſtos enī ⁊ magni meriti apud deum ſe ſimulātes ab īfirmis ⁊ peccatorum ſuorū pſciencia turbatis quaſi patroni pro eis ī iudicio futuri ·pecunias accipe non dubitāt ¶ Criſ Ingurgitantes etiam ſe viduarum pauptatem atterunt non qualitercūqꝫ cōmedentes·ſed deuorantes ⁊ ad prauitatem orone veniūt qd̄ grauiori pēa facit eos obnoxios Vn̄ ſequitur· Hi accipient maiorē damnationē ¶ Theo· Quia nōſolum mala faciunt·ſꝫ ⁊ orationes prendunt ⁊ uirtutem faciunt prauitatis occaſionem· Viduas etiā depaupant quarum oportebat miſereri· dum ob ſui pñtiam eas cogunt exponere ¶ Beda Vel quia laudes ab hoīb᷒ ⁊ pecunias querunt· maiori damnatione plectunē

Ca. xxi.

Reſpiciens autem vidit. eos qui mittebant munera ſua in gazophilatium diuites Vidit autē ⁊ quādam viduaꝫ paupculam mittentem era minuta duo Et dixit Verē dico vobis. qa vidua hec paup pluſqꝫ oēs miſit. Nam omnes hi ex abundanti ſibi miſerunt ī munera dei. hec aūt ex eo quod deeſt illi omnem victum ſuum quē hūit miſit. ¶ Cirl· Poſtqꝫ dñs redarguit ſcribaꝝ auariciā qui domos viduaꝝ deuorabant·cōmendat uidue elemoſinam vn̄ dr̄ Reſpiciēs aūt vidit eos qui mittebāt munera ſua ī gazophilaciū diuites · ¶ Beda· Quia ſermone greco philaxe ſeruare dicitꝰ ⁊ gaza lingua pſica diuitie vocantꝰ·gazophilaciū locus appellari ſolet quo diuitie ſeruātꝰ· Erat aūt arca foramen hñs deſup poſita iuxta altare ad dexterā ingredientib᷒ domū dñi. In quā mittebant ſacerdotes q̄ cuſtodiebāt hoſtia omnē pecuniā que deferebatꝰ ad templū dñi· Dominus aūt ſicut opantes ī domo ſua diſcutit·ita ⁊ dona ferētes reſpicit· ⁊ quē dignū uiderit·laudat quē reprobū damnat· vnde ſequitꝰ Vidit aūt ⁊ quādam viduā paupculam mittentem era minuta duo · ¶ Cirl· Duos obolos offerebat quos cuꝫ ſudoribus ad diurnum victum acquiſierat· Vel que quotidie p aliena paſcit ſuffragia deo donat oſtendens et ſuam paupertatem fructiferā·vincit igitꝰ alios ⁊ iuſta cenſura coronatꝰ a deo. vn̄ ſequitꝰ Et ait illis Vere dico vobis·quia uidua hec paup pluſqꝫ omnes miſit· ¶ Beda· Acceptabile enī ē deo quicqd bono aīo obtulerimus·qui cor ⁊ non ſubſtanciā penſat· nec perpendit quātum ī eius ſacrificio·ſꝫ ex quāto proferatur·vn̄ ſequitꝰ Nā oēs hi ex abundāti ſibi miſere munera dei hec aūt ex eo qd̄ illi deeſt·omnē victū ſuū quē habuit. miſit. ¶ Criſ· Non enī paucitatem oblationis ſed copiā affectus intuitus ē deus Non ē elemoſina ex plurib᷒ pauca impendere.ſꝫ illud uidue que totaꝫ ſui euacuauit ſubſtanciā Qd̄ ſi nequis tantum offerre ſicut ⁊ vidua ·offer ſaltem totum ſupfluum· ¶ Beda Miſtice aūt diuites qui in gazophilatium munera mittebāt· ſignificant iudeos de iuſticia legis elatos· uidua paup eccleſie ſimplicitatem que paupcula vocatꝰ·quia vel ſupbie ſpiritum vel peccata tāqꝫ mundi diuitias abiecit Vidua vō quia vir eius pro ea mortem ptulit· Hec in gazophilatiū duo era minuta mittit·quia ī conſpectu dei apud quē noſtri operis oblationes pſeruantꝰ· munera ſua defert· ſiue dilectionē dei ⁊ proximi·ſiue fidei ⁊ orationis · que cunctis ſupboꝝ iudeoꝝ opibus preſtant Exabundātibus enī ī munera dei immittūt iudei· quia de iuſticia ſua pſumūt·eccleſia aūt omnē victum ſuū mittit · quia omne qd̄ viuit·dei eſſe muneris intelligit ¶ Theo· Vel vidua poteſt intelligi quelibet aīa orbata quaſi primo viro priſtīa lege· ⁊ non digna copule verbi dei que loco arre offert deo fidem ⁊ pſciēciā bonaꝫ ⁊ plus videtur offerre diuitib᷒ ī ſermone ⁊ ſupfluētibus moralib᷒ gentilium uirtutib᷒.

¶ Et quibuſdā dicentibus de templo qꝫ lapidibus bonis ⁊ donis exornatuꝫ eēt. dixit hec que videtis venient dies in quibus n̄ relinquetur lapis ſuper lapidem qui nō deſtruatur Interrogauerunt aūt illum dicētes Preceptor quādo hec erunt Et quod ſignum cum fieri incipient qui dixit Videte ne ſeducamini. Multi enim venient in noīe meo dicentes quia ego ſum ⁊ tempus appropinquabit Nolite ergo ire poſt illos.

¶ Euſeb· Qd̄ ſpectāda forent que pponebant ad tēpli ſtructuram manifeſtant hiſtorie ⁊ huculqꝫ qdaꝫ cōſeruantꝰ reliquie·quib᷒ pꝑpuntꝰ·que dudum erāt fabricaꝝ veſtigia Sed dñs mirantib᷒ tēpli fabricas promulgauit qꝫ ī eo lapis ſup lapidem nō maneret Dicitꝰ enī Et quibuſdam dicentib᷒ de templo qꝫ lapidibus bonis ⁊ donis exornatū eſſet·dixit· Hec que uidetis· venient dies In quib᷒ non relinquetꝰ lapis ſup lapidem ·qui non deſtruatꝰ· Decebat enī locum illum ppter cultorum audaciā omnimodā deſolationē pati ¶ Beda diuina etiam diſpenſatio pcurauit ut ciuitas ipā ⁊ templum ſubuerteretꝰ ne quis forte adhuc paruulus ī fide videns illa cōtniſtaretꝰ·dū ſacrificioꝝ ritum attonitus ſtuperet·rapetur ineuitu· ¶ Ambro· Verum igitꝰ dictū eſt de templo manufacto qꝫ eſſet ſubuertendū Nihil enī ē manufactū qd̄ nō aut vetuſtas conficiat· aut vis ſubruat·aut ignis exurat·tamē eſt ⁊ aliud templū·ſcꝫ ſinagoga· cuiꝰ ſtructura vetus eccleſia ſurgente diſſoluitꝰ· Eſt enī templū ī vnoquoqꝫ qd̄ deficiēte fide labitꝰ·⁊ maxime ſiqs falſo xp̄i nomē obtendat· q̄ interiorē expugnet affectū· ¶ Cirl· Nequaqꝫ aūt diſcipuli aduerterāt vim dictoꝝ·ſed arbitrabantꝰ de conſūmatione ſeculi dictum eſſe·⁊ ideo querebant quo tempore deberent accidere· vn̄ ſequitꝰ Interrogauerūt aūt illū dicētes Preceptor qn̄ hec erunt ⁊ qd̄ ſignum cum fieri incipient ¶ Ambro· Matheus terciam interrogatoꝫ

addidit vt ⁊ templi tp̄a deſtruendi· ⁊ ſignum aduē
tus ⁊ conſūmatio ſeculi a diſcipulis quereret̄ Jnē
rogatus aūt dn̄s qn̄ templi futura eſſet deſtructio
⁊ q̄d ſignum eſſet eius aduētus De ſignis docet de
tempore non curat intimādum· Seq̄t̄ em̄ Qui dixit
videte ne ſeducamini ¶ Atha· Cū em̄ ſint nobis a deo
chariſmata ⁊ dogmata que ſunt ſup hoīem tradita
ſcilicet celeſtis conuerſatōis forma· virtus contra
demones· ⁊ adoptio ⁊ noticia pr̄is ⁊ verbi ⁊ ſpirit⁹
ſancti donū· Aduerſarius noſter diabol⁹ circuit· que
rens nob̄ ſubripe inſita ſemīa verbi Dn̄s ergo tāq̄
ſua precioſa dona ī nobis ſua documenta cōcludens
monet· ne ſeducamur· Magnum aūt qd̄dam donum
tribuit nobis dei verbuꝫ vt nō ſolum ex apparentibꝫ
nō decipiamur· ſed etiā ſiqua latentia ſint· diiudicem⁹
per ſpūs gr̄am Cum em̄ ſit odioſus diabolus inuen
tor malicie· hoc qd̄ ipſe ē occultat Nomē vero cun
ctis cupitum ſimulat callide· puta ſiquis ſubijcere ſi
bi uolens filios alienos parentibꝫ abſentibꝫ fingat eo
rum vultus· ⁊ filios deſiderantes ſeducat· Ergo in
vnaquaq̄ hereſum diabolus figuratus dicit· Ego
ſum xp̄s ⁊ apud me veritas ē· Vn̄ ſequit̄· Multi
em̄ venient ī noīe meo dicentes· quia ego ſum ⁊ tē
pus appropinquabit ¶ Ciril· Ante ſuū em̄ deſceſum
de celo ꝑuenient aliqui quibus acqeſcere nō oportet
Voluit em̄ vnigenitū v̄bum dei cū venit vt mūdū
ſaluaret latere ut crucem ſuſtieret pro nobis Sed
ſecundus eius aduentus nō erit clanculo vt ante· ſꝫ
terribilis ⁊ manifeſtus· deſcendet em̄ ī glīa dei pr̄is
miniſtrātibꝫ angelis ut mundū in iuſticia iudicet· vn̄
cōcludit· Nolite ergo ire poſt illos ¶ Titus· vt for
ſitan nō dicat pſeudo xp̄s an̄ cōſūmationē venientes·
ſꝫ eos q̄ fuere tempore apl̄oꝝ ¶ Beda· multi em̄ im
minēte iheroſolimoꝝ excidio principes extitere qui
ſe dicerēt eſſe xp̄os· tempuſq̄ libertatis appropiq̄re
Multi etiā ī eccl̄ia hereſiarche diem dn̄i inſtare pre
dicarunt· quos apl̄us ad theſſal damnat· multi etiā
ī noīe xp̄i venere antixp̄i· quoꝝ primus ē ſimō ma
gnus cui dicebāt· hic ē virtus dei que vocat̄ magna

¶ Cū aūt audieritis ꝑlia ⁊ ſeditōes nolite
terreri· oportꝫ ꝑmū hec fieri ſꝫ nōdū ſtati fi
nis· tūc dicebat ill̄ Surget gēs ꝯ gētem ⁊
regnū aduſus regnū ⁊ terremotus magni
erūt ꝑ loca et peſtilētie ⁊ fames terroreſq̄
de celo ⁊ ſigna magna erunt.

¶ Grego· ī omel· Penitus mundi precurrētia ma
la denunciat dn̄s· vt eo minus perturbent venientia·
q̄ fuerint p̄ſcita Mi⁹ em̄ iacula feriūt q̄ ꝑuidēt̄ Vn̄
dicit Cū aūt audi· prelia ⁊ ſedi· nolite terreri bella
ad hoſtes ptinent· ſeditiones ad ciues · vt ergo nos
indicet exterius interiuſq̄ turbari· aliud nos fatet̄
ab hoſtibus· aliud a fratribꝫ perpeti· ¶ Amb· verbo
rum aūt celeſtium nulli magis q̄ nos teſtes ſumus·
quos mundi finis inuenit quāta prelia ⁊ quas opini
ones accepimus ꝑlioꝝ ¶ Gre· ī omel· Sed his ma
lis ꝑuenientibꝫ q̄a nō ſtatim finis ſequat̄· adiungit̄·
Oportet hec primū fieri· ⁊c· Vlt̄ia· n· tribulatio mul
tis tribulationibꝫ ꝑuenit̄· q̄a multa debent mala ꝑcur
rere· vt ſꝫ malū valeant ſine fine nūciare· vn̄ ſequit̄

tūc dice· ill̄· Sur· gens ꝯ gen· ⁊ re· aduer· re· Quia
neceſſe ē ut alia ex celo· alia ex terra· alia ab elemen
tis· alia ab hoībꝫ patiamur· hic ergo ſignat̄ perturba⁹
hoīm Sequit̄ Et terre· magni erūt ꝑ loca· ecce re
ſpectus ire deſup ¶ Criſ· Terremotus em̄ quoq̄ ire
ſignum ē ſicā ⁊ quādo crucifixus ē dn̄s· mota ē ter
ra Quoq̄ vo prouiſionis indiciū· ſicut orantibꝫ apl̄is
cōmotus ē locus ī quo erāt congregati Sequit̄ Et
peſtilentie ¶ Greg· ī omel· Ecce inequitates corporū
⁊ fames ecce ſterelitas terre· terroreſq̄ de celo ⁊ ſi
gna magna erunt· ecce inequalitas aeris· qd̄ ad eas
tempeſtates referendū ē· que nequaq̄ ordinē tempo
rum ſuāt Que em̄ ordinate veniūt ſigna non ſunt·
Omnia aūt que ad vſū uite accepim⁹ ad vſū puerti
mus culpe Sed cūcta que ad vſum prauitatis inflex
imus· ad vſū nobis vertūt̄ vlcōis ¶ Amb· Occaſu
ergo ſeculi ꝑcedūt quedā egritudines mundi· ſ· fames
peſtilentia ⁊ pſecutio· ¶ Theo· quidā aūt hec nō ſo
lum ī cōſūmatione futura ſꝫ ⁊ tp̄e captiuitatis iheruſalē
fuiſſe impleta voluerūt Auctore nāq̄ pacis pempto
merito ī eis ſeditiones ⁊ bella locū habuerūt Ex bel
lis aūt peſtis ⁊ fames cōſeq̄t̄· hec q̄dem aere cadaue
ribus infecto illa incultis manētibꝫ aruis· Deo ⁊ ioſe
phus intolerabiles erūnas euenīſſe recitat propter fa
mē ⁊ tempore claudij ceſaris fames inualuit vt ī acti
bus legitur ⁊ plurima terribilia contigerūt capti
nem iheruſalem indicātia vt ioſephus narrat ¶ Criſ
Dicit aūt q̄ nō ſtatim finis ciuitatis eueniet· ut ſcili
cet iheroſolima capiat̄· ſꝫ poſt ꝑlia inita ¶ Cir· Ad
monent̄ etiā apl̄i ne terreant̄ his precurrentibꝫ· ne
iheroſolimā iudeāq̄ deſerāt· Poteſt aūt regnum cō
tra regnū ⁊ peſtilentia eoꝝ quoꝝ ſmo ſerpit ut cā
cer· ⁊ fames audiendi verbi dei ⁊ cōmotio· vniuerſe
terre· ⁊ a vera fide ſeparatio etiā ī hereticis intelligi q̄
contra ſemuicē dimicātes eccleſie victoriā faciunt·
¶ Amb· Sūt aūt ⁊ alia bella q̄ vir ſuſtinet xp̄ianus
diuerſaꝝ q̄ ꝑlia cupiditatū ſtudioruq̄ ꝯflict⁹· multo
eī grauiores ſūt domeſtici hoſtes q̄ extranei·

¶ Sꝫ an̄ hec oīa inicient vobis man⁹ ſuas ⁊
pſequent̄· tradentes ī ſinagogas et cuſtodi
as trahētes ad reges et p̄ſides ꝓpter nomē
meū· ꝯtiget aūt vobis ī teſtimoniū Ponite er
go ī cordibꝫ vr̄is n̄ p̄meditari quēadmoduꝫ
rn̄deatis Ego em̄ dabo vobis os et ſapiam
cui nō poterūt reſiſtere et ꝯdicere oēs adūſ
ſarij vr̄i Trademi aūt a parentibꝫ ⁊ fr̄ibꝫ et
cognatis et amicis et morte afficiēt ex vo
bis et eritis odio oībꝫ ꝓpter nomē meū Et
capillus de capite vr̄o nō ꝑibit Jn patien
tia vr̄a poſſidebitis aīas vr̄as.

¶ Greg· ī omel· q̄a cūcta q̄ p̄dicta ſūt nō de iuſticia
ferientis ſūt ſꝫ de merito mūdi patiētis facta paruos
hoīm ꝑnūciant̄· cū dr̄ Sꝫ an̄ hec oīa inicia· voб ma·
ſuas· ⁊ pſe· tradē· ī ſina· ⁊ cuſto· tra· ad reges ⁊ p̄ſi·
ꝓpt̄ nomē meū· Ac ſi dicat· Prius corda hominum
⁊ poſt elementa turbabuntur· vt cum rerum ordo
confunditur Ex qua tribulatione veniat demōſtret̄

Nam q̄uis finis mundi ex ipſo ſuo ordine pendeat
perſecuciones tamen quoſ q̄ inueniens q̄ digne ruinis
ſuis opprimantur innoteſcit. Cirill. Vel hoc dicit
quia priuſq̄ a romanis Iheruſalē caperet̄ paſſi per
ſecutiones a iudeis diſcipuli icarcerati ſunt ⁊ p̄ſitati
principibus. miſſus eſt paulus romā ad ceſarem aſti
tit feſto ⁊ agrippe ſequit̄. Continget aūt vobis i
teſtimoniū. Grego. in martiriū id ē i martirij gloriā
Greg. in bō. Vel in teſtimoniū videlicet eorū q̄a
vos pſequendo mortes i ferunt aut videndo nō imi
tant̄ ut nō pueris ſine excuſatione peat̄. Vnde electi
exemplū capiunt ut viuant. ſed auditis tot terrori
b' turbari poterāt auditorū corda. Dn̄ ad eorū cōſo
lacionem ſubdit̄. Ponite ergo i cordibus veſtris nō
premeditari quēadmodū reſpondeatis. Theo. Quia
enim idiote erant igitur hoc eis dominus dicit ne con
turbarent̄ reddituri ſapientibus racionem. Et cau
ſam ſubdit̄. Ego enī dabo vobis os ⁊ ſapienciā cui nō
poterunt reſiſtere ⁊ contradicere omnes aduerſarij veſtri
Quaſi di. ſtatim a me ſorciemī facundiā ⁊ ſapienciam
ut etiā oēs aduerſarij vr̄i ſi in vnū conueniant
nō valeāt vobis nec i ſapia .i. iuxta theorematū n'
i eloquēcia ⁊ ſmōis lepore. Sepe eī multi ſapia; q̄dē
ſunt in mēte ſed cū ſint puocabiles ad turbacionē eo
rum confunduntur cū tempus fuerit ꝓponendi. nō aūt
tales fuerunt apoſtoli ſed vtrumq̄ graciosi fuerūt
Greg. i bō. Ac ſi dn̄s ſuis dicat nolite ſterri vos
ad certamē acceditis ego pliōr vos verba editis ſi;
ego ſum qui loquor. Ambro. Alibi aūt criſtus i di
ſcipulis. alibi pat̄ alibi ſpūs loquit̄ pr̄is nō diſcordāt
ſed congruūt quod vnus loquit̄ tres loquūtur q̄a
vna ē vna trinitatis. Theo. His aūt dictis ⁊ ꝓpul
ſo impetus timore ſubdit ⁊ aliud quoddā neceſſariū
quod eorū animos poterat cōmouere ne ſubito irru
ens eos turbaret. Sequitur enī Trademī aūt a pen
tibus ⁊ fratribus ⁊ cognatis ⁊ morte afficiēt ex vo
bis. Gre. In bō. Plus in nobis ea tormēta ſeui
unt que ab illis patimur de quorū mētibus preſumeba
mus quia cū damno corporis mala nos cruciāt amiſ
ſe caritatis. Gre. m. Conſideremus autē ſtatū qui
tunc temporis erat omnibus ſuſpectis admiuicē diui
debantur cognationes inuicem diſgregate p cultus
Et filius gentilis pdicat fiebat pentū ſuorū ⁊ i fi
um qui crediderat pater infidelitate obſtinatus accu
ſator fiebat omnis etas erat expoſita pſequentib' ſi
ben. Nec mulieribus ſuccurrebat naturalis ſex' fra
gilitas. Theo. His aūt dictis ⁊ de odio ſubiungit
quod ab oībus patientur. Sequit̄ enī Et eritis odio
omnibus ꝓpter nomē meū. Gre. in bō. Sed q̄ du
ra ſunt que pdicuntur d afflictione mortis. ꝓtin' p
ſolacio ſubdit̄ de gaudio reſurrectionis cū dicit̄. Et
capillus de capite vr̄o nō peribit. Quaſi diceret mar
tiribus ſuis cur timetis ne periat quod inciſum dolet
Quando ⁊ illud i vobis perire non pt̄. qd̄ inciſū non
dolet. Beda Vel aliter Capillus de capite diſcipu
lorum domini non pibit q̄ non ſolum forcia facta vt
dicta ſanctorum ſed ⁊ tenuiſſima cogitacō digna merce
de donabit̄. Gre. v. moraliū Qui autem pacientiā
in aduerſis tenet inde contra aduſa oīa fortis effici
tur ſibi ⁊ ſeipm̄ vincendo dominat̄. Dn̄s ſequit̄. In

pacientia veſtra poſſidebitis animas vr̄as. Quid eī
eſt animas poſſidere. niſi pfecte i oībus viuere. cūcti
ſq̄ mentis motibus q̄ſi ex arce virtutis dominari.
Gre. in bō. Per pacientiā igit̄ aīas noſtras poſ
ſidemus quia dum nobiſmetipſis dominari diſcimus
hoc ipm̄ incipimus poſſidere qd̄ ſumus. Ideo aūt
poſſeſſio aīe in virtute paciencie ponit̄. quia radix
oīum cuſtoſq̄ virtutū paciencia ē. Paciencia vero ē
aliena mala equanimit̄ perpeti contra eum quoq̄ qui
mala irrogat nullo dolore mordeti.

**Cum aūt videritis circūdari ab exerci
tu Iheruſalem tūc ſcitote quia appropinq̄
uit deſolatio eius Tunc qui in iudea ſunt fu
giant in montes ⁊ qui i medio eius ſūt diſ
cedant. ⁊ qui in regionib' non intrent in eā
quia dies ulcionis hij ſūt. vt impleant̄ oīa
que ſcripta ſunt. Ve autem p̄gnantibus ⁊
nutriētibus in illis diebus Erit enim preſ
ſura magna ſuper terrā ⁊ ira populo huic
⁊ cadent in ore gladij ⁊ captiui ducentur i
omnes gētes Et iheruſalem calcabit̄ a gē
tibus donec ipleantur tempora nacionū.**

Beda Hacten' ea que per .xl. annos nec dū fine
aduenīete futura erāt dicta ſunt. hinc ipē finis deſo
lationis que a romano exercitu facta ē dn̄ vbis ex
ponit̄ cum dicitur Cū autem videritis circūdari ab
exercitu irl'm tūc ſcitote. q̄ appropinq̄uit deſolacō ei'
Euſibi. Deſolacōē; ieruſalē vocat non amplius eā
a ſuis nec ſcd'm ritū legalē oſtitui ita q̄ null' expectet
p'fuerā obſidionē ⁊ d'ſolacōē; aliā inouacōē; fieri ſicut
accidit tempore regis perſarum ⁊ illuſtris Antiochi
⁊ iterū tempore pompeij. Au. ad heſiciū Hec aūt
domini verba ideo lucas hoc loco cōmemorauit. vt
oſtendat tunc factā fuiſſe abominacionē deſolationis
que a daniele predicta eſt de qua Matheus ⁊ Mar
cus locuti ſūt quādo expugnata ē irl'm. Amb. Iu
dei eī putauerūt abominationē deſolationis tūc factā eo q̄
cap' porci i tēplo iecerūt illudentes romāi iudaice ri
tū obſeruātes. Euſe. Dn̄s aūt futurā i ciuitate pre
uidens famem monebat diſcipulos ne in futura ob
ſidione i ciuitatem cōfugerent tamq̄ ad locum tu
tum ⁊ a d'o pro tectum ſed magis inde diſcederēt ⁊
ad montes confugerēt. vnde ſequitur. Tunc qui in
iudea ſunt fugiant in montes. Beda. Eccleſiaſtica
narrat hyſtoria cunctos qui i iudea erant xp̄ianos
imminente iheroſolimorū excidio commonitos a dn̄o
loco diſceſſiſſe ⁊ transiordanē habitaſſe in ciuitate
quadam pella nomine donec deſolatio iudee complere
tur. Au. ad he. pro hoc aūt math' ⁊ marc' dix
erunt. Et q̄ ſupra tectū eſt non deſcendat i domum
addidit aūt nec introeat vt tollat aliquid de domo p
quo lucas ſubdit ⁊ qui in medio eius ſunt diſcedāt
Beda. Sed quō ab exercitu ciuitate iā circūdata
qui in medio eius ſūt diſcedent niſi forte qd̄ p̄mi
ſit tunc non ad ipſum tēpus obſidionis referat̄ ſed
ad ꝓximū ante obſidionē tempus. cū ſe p̄mū miles
roman' p galilee ut ſamarie fines cepiſſ; diffūdere

¶ Aug. ad heſicium Pro eo autem ꝙ matheꝰ ⁊ marcus poſuerunt Et qui in agro erit non revertatur retro tollere veſtimentum ſuũ. apertius iſte ſubdit Et qui ĩ regionibus nõ intrent in eam. quia dies vltionis hi ſunt. vt impleantur omnia que ſcripta ſũt ¶ Beda. Dies aũt vltionis hi ſunt dies videlicet dominici ſanguinis vltionẽ petentes ¶ Aug ad heſiciũ Deinde ſimiliter lucas ꝓſequiẽ ſicut ⁊ alij duo. veh aũt pregnãtibꝫ ⁊ nutriẽtibꝫ ĩ illis diebꝫ Et ſic ergo lucas patefecit. qḋ poterat eſſe incertum ſcilicet id qḋ dictum ẽ de abominatione deſolationis nõ ad ſeculi finẽ. ſꝫ ad expugnationẽ iheruſalẽ ptinere ¶ Beda. Dicit ergo Veh pregnãtibꝫ pñte captiuitate ⁊ nutrientibus. ſiue mãmantibꝫ ut quidã interpretãẽ quarum vel vteri vel manus filiorꝫ ſarcina pregrauate fuge neceſſitatem nõ minimũ impediũt ¶ Theoph. Quidã vero dicũt dñm p hoc ſignificare filiorꝫ eſum quẽ ⁊ ioſephus narrat ¶ Cnſ. Deinde pdictorꝫ aſſignat cauſam dicẽs Erit eñ preſſura magna ſuper terram. ⁊ ira populo huic. Talia eñ mala eos occupauerunt vt nulla deinceps erumna poſſit eorꝫ calamitatibꝫ adequari. ut ioſephus narrauit ¶ Euſebiꝰ. Qualiter ſcꝫ aduenientibꝫ romãis ⁊ urbem capientibus mĩte caterue iudaici populi ĩ ore gladij perierunt Vnḋ ſequiẽ Et cadent ĩ ore gladij Sed ⁊ plures necati ſũt fame Hec vero accidebãt primo quidem ſub tito ⁊ veſpaſiano Poſt hos autem tempore adriani principis romanorum quãdo natale ſolum iudeis inacceſſibile eſt factum. Vnde ſequitur Et captiui ducentur ĩ omnes gentes. totum eñ orbem iudei repleuerunt. ⁊ vſqꝫ ad fines terre peruenerunt. ⁊ cum eorꝫ terra ab alienigenis habitetur. ſolis ipſis ẽ inacceſſibilis facta. Vnḋ ſequiẽ Et iheruſalem calcabiẽ a gentibus. donec impleantur tempora nationum.

¶ Beda. Que ſcꝫ apoſtolus cõmemorat. dicens. cecitas ex parte facta eſt in iſrael. ⁊ ſic omnis iſrael ſaluus fiet Qui cum promiſſa ſalute fuerit potiꝰ ad patrium ſolum rediturus non temere ſperatur.

¶ Ambroſ. Miſtice autem abominatio deſolationis aduentus antichriſti eſt. eo ꝙ ſacrilegijs ĩ fauſtis mẽtium interiora contaminet. ſedens iuxta hiſtoriam ĩ templo ut ſibi vendicet diuine ſolium poteſtatis. iuxta autem interpretationem ſpũalem pulcre inducitur. eo ꝙ in affectibus ſingulorum veſtigium perfidie ſue confirmare deſideret. ⁊ ſcripturis diſputans eſſe ſe chriſtum tunc appropinquabit deſolatio. quoniam a vera religione plerıqꝫ lapſi dĩſtent. tũc erit domini dies. qm̃ ſicut primus aduentus domini fuit ꝓpter redimenda peccata. ita ⁊ ſecundus erit ꝓpter reprimenda delicta ne plures perfidie errore labãtur Eſt ⁊ alius antixp̃s id eſt diabolus. qui iheruſalem id eſt animam pacificam obſidere nitatur ſue legis exercitu Ergo quãdo in medio templi eſt diabolus deſolatio abominatõis eſt Cũ autẽ vnicuiqꝫ laborãti chriſti preſentia ſpũalis illuxerit. tollitur iniquus ex medio ⁊ incipit regnare iuſticia. Eſt etiam tertiꝰ antichriſtus vt arrius ⁊ ſabellius ⁊ omnes qui nos praua intentione ſeducunt Hee autem ſunt pregnãtes quibus veh dicitur. que ad ruinaꝫ ſue carnis extendunt. ⁊ quibus interiorum greſſus pigreſcat animorum ⁊ effete virtutuꝫ. ſetẽqꝫ viciorꝫ Sed nec ille pregnãtes condemnationis exortes ſunt. que ĩ bonorum actuum molimine conſtitute Necdum aliquos ſuſcepti operis dedere proceſſus. Sunt que dei timore concipiunt. ſed non omnes pariunt Sũt eñ que abortiuũ excludunt verbum anteqꝫ pariãt Sũt etiã que in vtero xp̃m habent. ſed nõdum formauerũt Ergo que parit iuſticiam xp̃m parit Nos etiã paruulos noſtros ablactare properemus ne nos quaſi infectorum parentes aut iudicij dies aut mortis inueniat Quod ita fiet. ſi omnia dicta iuſticie in corde cuſtodias. nec ſenectutis tempus expectes. ſed ĩ prima etate ſapientiam ſine corruptela corporis tui cito cõcipias cito nutrias In fine autem iudea omnis a nationibus credituris ſubicietur in ore gladij ſpiritalis q̃ eſt ſermo bis accutus.

¶ Et erunt ſigna in ſole ⁊ luna ⁊ ſtellis. ⁊ in terris preſſura gentium pre confuſiõe ſonitus maris et fluctuum areſcẽtibus hominibus pre timore et expectatione que ſuperuenient vniuerſo orbi Nam virtutes celorum mouebuntur Et tunc videbunt filiũ hominis venientẽ in nube cum poteſtate magna ⁊ maieſtate.

¶ Beda Quid impletis nationum temporibus ſeqẽ ex ordine manifeſtat dicens Et erunt ſigna ĩ ſole ⁊ luna ⁊ ſtellis ¶ Ambroſ. Que quidem ſigna ſecundum matheum euidentius exprimũtur. Tunc ĩquit ſol obſcurabitur ⁊ luna non dabit lumẽ ſuum ⁊ ſtelle cadent de celo. ¶ Euſe. tunc eñ cum iter corruptibilis conſummatio agetur ⁊ ſm apoſtolũ ſpecies hꝰ mundi trãſibit. ⁊ nouũ ſuccedet ſeculũ In quo vice ſenſibilium luminariũ ipſe xp̃s fulgebit quaſi iubar ⁊ rex noui ſeculi. cuius erit tanta numinis virtus ⁊ gloria. vt ſol qui nunc radiat atqꝫ luna ⁊ cetera ſidera aduentu maioris luminis occulentur. ¶ Cnſ. Sicut eñ ĩ hoc ſeculo luna ⁊ ſidera mox obfuſcãẽ orto ſole Sic ĩ gloria xp̃i apparitõe ſol obtenebraſcet ⁊ luna ñ dabiẽ ꝓpriũ iubar. ⁊ ſtelle cadẽt de celo pote ſpoliate amictu ut potioris lucis amictu potiantẽ ¶ Euſe. Que autem euenient orbi poſt luminariũ obtenebrationem ex quibus fiet anguſtia gentium conſequenter exprimit dicens Et in terris preſſura gentium pre confuſione ſonitus maris ⁊ fluctuum Vbi videtur docere principium trãſmutationis vniuerſi futurum ex defectu ſubſtantie humide. Hac enim prima deuorata vel congelata vt non amplius audiaẽ ſonitus maris nec contingant arenam fluctus eius cauſa exuberãtis ſiccitatis. cetere mundi partes non amplius obtinentes vaporem ſolitum emiſſũ ex ſubſtantia humida trãſmutationẽ patientur Et ſic cũ apparitio ſaluatoris cõfutare debeat ꝓpugnãtia deo ꝓdigia exordiũ ſumẽt furoris ꝓhemia ex ſiccitatibꝫ ut nec tempeſtas nec fremitꝰ maris vlteriꝰ audiaẽ Quo facto ſubſequeẽ anguſtia ſupſtitum hominum

Vn̄ ſequit̄ areſcentibus ꝛ tabeſcētibꝫ hōībus p̄ timore ꝛ expectatōe eoꝝ .ſ. que ſupuenient vniuerſo orbi Que aūt tunc ingruāt mundo conſequēter oñ diſſuborie ¶ Nam virtutes celoꝝ mouebuntur.

¶ Theo. Vel aliter. cum alterabitur ſuperioꝛ orbis et elementa inferioꝛa merito patienẗ iacturā. vnde ſequit̄ Et in terris preſſura gentiū p̄ confuſione ſonitus maris ꝛ fluctuū. Quādo mare terribiliter fremet ꝛ litus maris agitabit̄ tempeſtate. ita vt ſit populo terre preſſura .i. cōmunis miſeria. ut tabeſcant timore ꝛ expectatione maloꝝ irruentiū mundo. vnd̄ ſequit̄ Areſcentibꝫ hōībꝫ pre timore ꝛ expectatōe que ſupuenient vniuerſo orbi ¶ Aug. ad heſicitū.

Sed dicis Confiteri nos pēa nr̄a compellit adeſſe iam finem qui impleẗ qd̄ prenunciatum eſt. ¶ Nullam eñ patriā. nullū locum nr̄is tempoꝛibus affligi aut tribulari certum ē Sed ſi iſta mala que nūc patitur genus humanū certa ſunt indicia iam dñm eſſe venturum Quid ē qd̄ dicit apl̄us. Cum dixerint pax ꝛ ſecuritas Videamus ergo ne forte melius intelligatur nō eo mō impleri que p̄dicta ſunt his verbis ſignant potius eſſe ventura qñ ſic erit tribulatio vniuerſo orbi. ut ad eccleſiā pertineat. que vniuerſo orbi tribulabit̄. nō ad eos qui tribulabunt eam ipſi eñ ſunt dicturi. pax ꝛ ſecuritas ¶ Nūc aūt iſta mala que longiſſima extremaq; credunt̄ vtriq; regno xp̄i et diaboli videmus eſſe cōmunia. pariter quippe hic boni affliguntur ꝛ mali Interq; tamē mala adhuc vbiq; frequētat̄ luxurioſa puiuia ¶ Hoccine ē areſcere pre timoꝛe an potius madeſcere p̄ libidine

¶ Theo. Non ſolū aūt moꝛtales fluctuabūt. cū altera bitur mundus. ſeteñ angeli ſtupebūt in tam terribili mutatōe vniuerſi Vnd̄ ſequit̄ Nā v̄tutes celoꝝ mouebunt̄ ¶ Grego. i omel. Quid eñ virtutes celoꝝ niſi angelos oñationes. principatus ꝛ poteſtates appellat. que i aduentu diſtricti iudicis nr̄is tunc oculis uiſibiliter aparebunt. ut diſtricte tunc a nobis exigant hoc qd̄ nos mō inuiſibilis cōditoꝛ eq̄ animiter portat ¶ Euſe. Cum etiam dei filius ſit venturus i gloria ꝛ confutatur⁹ elatam tirānidem filij peccati miſtrantibꝫ angelis celi foꝛes a ſeculo clauſe patebunt vt ſpectet̄ excelſa ¶ Criſ. Vel uirtutes celoꝝ mouebunt̄. quāuis ſibi conſcie nō ſint. videntes eñ infinitas multitudines condemnari. nō mereptidabunt illi. ¶ Beda. Vñ ꝛ i iob dicit̄ Colūne celi contremiſcunt ꝛ pauēt ad nutum eius Quid ergo faciunt tabule. qñ tremunt columne Quid virgula deſerti patit̄. cum cedrus paradiſi concutit̄ ¶ Euſeb. Vel uirtutes celoꝝ ſunt que preſunt ſenſibilibꝫ potentias vniuerſi que quidem tunc mouebunt̄. ut peccatorum ſtatum attingant Abſoluet̄ eñ in ſeculo nouo a miniſterio q̄ deo ſeruiūt circa ſenſibilia coꝛpoꝛa ſm coꝛruptionis ſtatum. ¶ Aug. ad heſi. Sed ne dñs aliquid de ſecundo aduentu ſuo ea p̄ magno p̄dixiſſe videat̄ que huic mūdo etiā ante primū eius aduentū fieri conſueuerant. ꝛ irrideamur ab eis qui plura in hiſtoꝛia gentiū ꝛ maioꝛa legerūt ¶ Hec que dicta ſūt melius i eccleſia exiſtimo intelligi. Eccleſia eñ ē ſol ꝛ luna ꝛ ſtelle. cui dictum ē pulcra vt luna. electa ut ſol que tunc nō aparebit. pſecutoꝛibus vltra modū ſeuientibꝫ ¶ Ambro. Plurimi etiā a religione deficientibꝫ clara fides obſcurabit̄ nube pfidie. quia ſol celeſtis in fide i ea minuit̄ vel augeẗ ꝛ ſicut menſtruis id eſt menſiū defectibus luna vel terre oppoſitu cum fuerit ex regiōe ſolis vaneſcit Sic ꝛ ſancta ecclia cum lumini celeſti vicia carnis obſiſtunt ¶ Fulgoꝛem diuini luminis de xp̄i radijs nō poteſt mutuari. ¶ Nam i pſecutionibꝫ lucem diuini ſolis plerūq; amoꝛ vite huius excludit Cadūt etiā ſtelle id ē gloria micātes viri ſi pſecutionis acerbitas cōualeſcat. que opoꝛtet fieri donec eccleſie plenitudo cumuleẗ Sic eñ pbāẗ boni. ſic pdāẗ infirmi ¶ Aug. ad heſi. Qd̄ aūt dictū ē Et in terris preſſura gentiū. gentes voluit intelligi non que i ſemine abrahe benedicent̄. ſed que ad ſiniſtram ſtabunt ¶ Ambro. Ergo varij animoꝝ eſtus ita graues erunt Vt delictoꝝ multitudine male conſcijs futuri iudicij metu ſacri nobis ros fontis areſcat Quēadmodum aūt dñi expectatur aduentus. vt eius preſentia i toto fiat vel hoīs orbe vel mūdi que fit in ſingulis dum oībꝫ affectibꝫ recepis xp̄m. ſic uirtutes celoꝝ i aduentu dñi augmentum gracie conſequētur. ꝛ plenitudine diuinitatis, ꝓrius ſe infūdente mouebunt̄ Sunt etiā virtutes celoꝝ que enarrant gloriā dei. que plenioꝛe xp̄i infuſione mouebūt̄ vt videāt xp̄m ¶ Aug. ad heſi. vt v̄tutes celoꝝ mouebūt̄ q̄a impijs pſequētibꝫ q̄dā fideles foꝛtiſſimi turbabunt̄ Sequit̄ Et tunc videbunt filium hoīs.

¶ Theo. Tam fideles q̄ infideles ¶ Radiabit eñ amplius ſole tam ipſe q̄ crux eius. vnde ab oībus cognoſcet̄. ¶ Aug⁹. Qd̄ aūt dicit. Venientem in nube duobus modis accipi poteſt. ſiue i eccleſia ſua tanq̄ i nube venientem ſicut nūc venire non ceſſat. Sed ideo tunc cū poteſtate magna ꝛ maieſtate. quia maioꝛ maieſtas ꝛ poteſtas illius aparebit ſanctis quibꝫ magnā virtutem dabit ne tanta perſecutione vincāẗ ſiue i coꝛpoꝛe ſuo in quo ſedet ad dextris patris. merito credendus eſt nonſolum in eodem coꝛpoꝛe verum etiam in nube venturus. quoniā ſic veniet. ſicut abijt Nubes autem ſuſcepit eū ab oculis eoꝛum ¶ Criſ. Semp eñ deus in nube aparet. ſm illud Nubes ꝛ caligo in circuitu eius. Vnde ꝛ filijs hoīs in nubibꝫ veniet. ut deus ꝛ dñs. ñ latenter. ſed i gloria digna deo Et ideo ſubdit Cum poteſtate magna ꝛ maieſtate ¶ Ciril. Intelligendū ē ſimiliter magna Primam eñ aparitionē proſecutus ē cum infirmitate ꝛ humilitate noſtra. ſed ſecundam celebrabit cum propria poteſtate ꝛ magna maieſtate. ¶ Grego. in omelia. In poteſtate eñ ꝛ maieſtate viſuri ſunt quē i humilitate poſitum audire noluerunt vt virtutem eius tanto tunc diſtrictius ſentiant quāto nūc ceruicem coꝛdis ad eius patienciā non inclināt.

¶ His aūt fieri incipiētibus. reſpicite ꝛ leuate capita ueſtra quoniam appropinq̄t redempcio veſtra Et dixit illis ſimilitudinē Videte ficulneam ꝛ omnes arboꝛes Cū producunt iam ex ſe fructum ſcitis quoniā ꝓpe eſt eſtas Ita ꝛ uos cum videritis hec fieri ſcitote quoniam ꝓpe eſt regnum dei Amen

**dico vobis quoniam non preteribit genera
cio hec donec omnia fiant Celū ⁊ terra trā
sibunt verba mea autem non transient.**

¶ Ore i omel. Quia premissa contra reprobos dicta
sunt. mox ad electorū consolationem verba vertit
Nam subdit His autem fieri incipientibus respicite
⁊ leuate capita vr̄a quoniam appropinquat redemp
tio vr̄a Ac si dicat. Cum plagi mundi crebrescunt
leuate capita id est exhilarate corda. quia dum finit
mundus cuius amici nō estis ꝓpe fit redemptio quā
quesistis In scriptura enī sacra sepe caput ꝓ mente
ponitur Quia sicut capite regunt mēbra. ita cogi
tationes mente disponūtur. Capita itaqꝫ leuare est
mentes nostras ad gaudia patrie celestis erigere.
¶ Euseb. vt aliter transactis corporalibꝰ aderunt i
telligibilia ⁊ celestia scilicet regnum seculi non am
plius trāsituri ⁊ tunc dignis salubria promissa tri
buent Vnd dr̄ His aūt fieri incipiētibus respicite
⁊ leuate capita vestra quoniā appropinquat redemp
tio vestra Acceptis enī dei promissis que speramus
erigemur qui ante curui fueramus. ⁊ eleuabimus
capita nr̄a. humiliata quondam. eo ꝙ redemptio nr̄a
quā sperebamus. aderit. illa scilicet quā tota creata
expectat ¶ Theo. id est perfecta libertas corporis ⁊
anime Sicut enim primus aduentus domini fuit ad
reformationem animarum nostrarum. sic secundus
ad reformationem corporum celebrabitur ¶ Euseb
Dicit autem hec ad discipulos suos. nō tanqꝫ ad eos
qui durare deberent in vita ista vsqꝫ ad terminū mū
di. sed quasi vno corpore existēte ipsis ⁊ nobis ⁊ po
steris vsqꝫ ad cōsūmationē mūdi credituris in xp̄m
¶ Gregorius i omelia. Quod autem calcari mūdꝰ
atqꝫ despici debeat. preuida comparatiōe manifestat
cum subdit Videte ficulneam ⁊ omnes arbores. cū
producunt iam ex se fructum scitis quoniam prope
est estas. Ita ⁊ vos cum videritis hec fieri. scitote
quoniam prope est regnum dei Quasi diceret sicut
ex fructu verborum vicina estas agnoscitur. ita ex
ruina mundi prope esse cognoscitur regnum dei. ⁊
ex hoc ostenditur quia fructus mundi ruina est Ad
hoc enim germinat. vt quecunqꝫ germine aluit. clau
dibus consumat. Bene autem regnum dei estati cō
paratur. quia tunc meroris nostri nebule transeunt
⁊ vite dies eterni solis claritate fulgescunt ¶ Amb.
Matheus autem de sola dicit ficulnea hic de arbori
bus omnibus Duplicem autem habet figuram ficul
nea Vel cum dura mitescunt. vt cum peccata lux
uriant Sive ergo cum fructꝰ omnibus virescit ar
boribus. ⁊ ficulnea fecunda iam floret. id ē cum oīs
lingua confitetur deo. confitente etiam populo iudeo
rum sperare domini debemus aduentum. quo tanqꝫ
temporibus estiuis resurrectionis fructꝰ metentur
Siue cum leuem fragilemqꝫ iactantiam tanqꝫ folia
sinagoge homo iniquitatis induerit coniicere debe
mus appropinquare iudicium Nam remunerare fi
dem dominus ⁊ delinquendi finem afferre festinat.
¶ Augustinus ad hesitum Cum autem dicit. Cū vi
deritis hec fieri. que intelligere possumus. nisi ea q̄
supra memorata sunt. In his autem est quod ait.
Et tunc videbunt filium hominis venientem ī. re. pro
inde cum hoc visum fuerit. non ⁊ iam erit regnū dei
sed prope erit. An dicendum est. non omnia que su
pra commemorata sunt esse intelligenda. vbi ait.
Cum videritis hec fieri. sed aliqua eorum. hoc scili
cet excepto quod dictum est Et tunc videbunt filiū
hominis. Sed matheus aperuit nullis exceptis esse
accipiendum dicens. ita ⁊ vos cum videritis hec oīa
Inter que est ꝙ videbitur filius hominis veniens
vt intelligitur de aduentu quo nunc venit ī mēbris
suis tanqꝫ in nubibus vel in ecclesia tanqꝫ in nube
magna ¶ Titus. vel aliter dicit. Prope est regnum
dei quia dum hec fient. nondum vltimus finis rerū
euenit. sed iam in finem tendunt Nam ⁊ ipse domi
aduentus eliminans omnium principatus ⁊ potesta
tem preparat regno dei ¶ Eusebius Sicut enim in
hac vita sol hieme recedente ac succedente vere ra
dium calidum mittens fouet ac viuificat humi con
dita semina exuentia priscam figuram pullulant aūt
noua varium virorem habentia. sic ⁊ gloriosus vni
geniti dei aduentus viuificatiuis radijs illustrās no
uum seculum dudum condita per totum mundum se
mina. scilicet dormientes in puluere terre poterit
corporibus qꝫ prius producet in lucem ac cūfutata
morte regnabit deinceps vita seculi noui ¶ Grego.
in omelia. Omnia autem predicta sub magna certitu
dine confirmantur. cum subditur. Amen dico vobis
quia non preteribit generatio hec donec omnia fiāt
¶ Beda. Multum cōmendat quod ita pronunciat
Et si dicere fas est. iuratio eius est ꝙ dicit Amen di
co vobis. Amen quippe interꝑtatur verum Igitur
veritas dicit. Verum dico vobis. ꝙ si non diceret
mentiri omnino non posset Generationē autem aut
omne hominum genus dicit. aut specialiter iudeorum
¶ Eusebius. vel generationem dicit nouam genera
tionem ecclesie sancte sue. ostēdens duraturū populū
fidelium vsqꝫ ad id tempus quo visurus sit omnia ⁊
euentus verborum saluatoris oculis apprehendet.
¶ Theo. Quia enim turbationes ⁊ bella ⁊ alterati
ones tam elementorum qꝫ ceterarum rerum futurā
esse predixerat ne qs suspicaretur ꝙ ⁊ ipsa xp̄ianī
tas peritura foret. subiungit Celum ⁊ terra trāsi
bunt. verba autem mea non transient. quasi dicat. ⁊
si cuncta ꝯmoueātur. fides tamen mea nō deficiet ex
quo inuit ecclesiā ꝓferri toti creature Sed creatu
ra patietur alteratiōem. fidelium vero ecclesia ⁊ ser
mones euāgelij permanebunt ¶ Grego. i omel. vel
aliter Celum ⁊ terra trāsibunt. G. d. Omne qd apꝰ
vos durabile est. sine mutatione durabile ad eterni
tatem non est. ⁊ omne quod apud me transire cerni
tur fixum ⁊ sine trāsitu tenetur quia sine mutabili
tate manentes sententias exprimit sermo meus qui
trāsit ¶ Beda Celum autem quod trāsibit nō ethe
reum siue sidereum siue aereum a quo aues celi nomi
nantur intelligere debemus Si autem terra trāsi
bit quomodo ecclesiastes dicit Terra in eternū stat
sed aperta ratione celum ⁊ terra per eam quā nunc
habent imaginem transeunt Attamen per essentiam
sine fine subsistunt.

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Attendite aūt vobis ne forte grauētur corda veſtra i crapula ⁊ ebrietate. ⁊ curis huius vite ⁊ ſuper veniat in vos repenti na dies illa. tanq̄ laqueus eñ ſuper veniet i omnes qui ſedent ſuper faciem omnis ter re. Vigilate itaq̄ꝫ omni tempore orantes ut digni habeamini fugere iſta omia que futu ra ſunt. ⁊ ſtare ante filium hominis.

¶ Theo. Poſuit ſup̄ dominꝰ terribilia ⁊ ſenſibilia malo ꝝ indicia que occupabunt peccatores. ſed cōtra hec mala remedium eſt cautela ⁊ oracio. vñ dr̄. At tendite aūt vobis ne forte grauenē corda vr̄a in cra pula ⁊ ebrietate. ¶ Baſiliꝰ. Singulū aīalium a cō ditore oīm deo habet intrinſecus cauſas facientes ad cuſtodiam ꝯſiſtencie ꝓprie ꝓpter quod ⁊ xp̄s nob̄ dedit hanc monicionē vt que illis a natura hec nobis aux ilio rōis ⁊ cautela ꝯtingāt. Fugiēt ꝙdē pecōra irracionalia fugiunt mortifera pabula. inquirē tibus vero iuſticiam ſic illa herbas nutritiuas req̄ runt. Et ideo dicit attendite vobis. vt ſcꝫ diſcerne re poſſis a ſalubri nociuum. Sꝫ q̄m dupliciter cōtin git attendere. hinc q̄dam corporis oculis illinc vo ꝑ intellectuam virtutem. oculꝰ corporis virtutem nō attingit. Reſtat igitur dictum eſſe de opere intellec tus. Attendite hoc eſt vndiq̄ꝫ circūſpicite vos. pui ſiones ad vr̄am cuſtodiam anīe lumen. Nec ꝙ aliud hoc. Attendite vr̄is aut eis que circa vos ſūt. vobis. Vos eñ eſtis intellectꝰ ⁊ aīa. Vr̄m aūt cor pus eſt ſenſus. Circa vos aūt opes artes ⁊ reliqua vite ſupellex. ꝙ̄ nō monet attendendū ſed aīe cꝰ ꝑ precipua cura habenda. Eadē vo admonicio egro tantes ſanat ⁊ ſanos ꝑficit. Seruatores pñcium ꝓ uiſores futurorū non alienorū cenſores. ſed ſuorum ſcrutatores non dimittentes. intellectum ſeruū fieri paſſionum. ſed irrationale anīe ſubijcientes rōnali. Cur aūt ſit attendendū ſubiungit dicens. ne forte grauentur corda vr̄a i crapula ⁊ ebrietate ⁊ curiſ huiꝰ vite. ¶ Titus. Quaſi diceret cauete ne lumīa mētis vr̄e grauētur. cura nāq̄ꝫ pñtis vite ⁊ crapla ⁊ ebrietas fugāt prudēcia q̄ſſāt fidē opanē naufra giū. ¶ Baſi. Eſt aūt ebrietas nimiꝰ vſus vini. crapu la vo anxietas ⁊ nauſea que eſt inebrietate. amoni cione capitis greco vocabulo dicta. Sic igit̄ cibis vt nō ſumamꝰ. Sic ⁊ potu ne ſitim pacamur vten dum vicendo diligenciꝰ lapſum. fallax eñ eſt vini i gluuie. aīa aūt auino libera prudentiſſima erit ⁊ op tima. Sed humecta vini vaporibus. quaſi quadā nu be velatur. curioſitas aūt huiꝰ vite ꝗuis nihil in ſi bimet continere videatur. Si tñ ad cultum diuinū non coadiuuet vitanda eſt. Et quare hoc dixerit. oſtēdit ſubdens. Et ſuꝑueniat i vos repētina dies illa. ¶ Theo. Non eñ cum de liberacōe veniet dies illa ſed ex improuiſo ⁊ furtim capiens tanq̄ laque us nō cauentes. Vñ ſequitur. Tanq̄ laqueꝰ eñ ſu ꝑueniet i omnes qui ſedent ſup faciem omīs terre. Quod diligenciꝰ diſcuti poteſt. capient eñ dies illa ſedentes i ſuphicie terre quaſi impmeditatos ⁊ iner tes. Quod quī vo ſunt ſolertes ⁊ agiles ad bonū non ſedentes ⁊ occiantes in terrenis. ſꝫ ſurgentes ab eis ſibi dicentes. Surge vade. q̄m non eſt hic tibi re quies talibꝰ non eſt illa dies ut laqueus ⁊ diſcrimē ſed ut dies feſtiuꝰ. ¶ Euſe. Predicta igitur docuit eſſe attendenda ad cauendam grauedinem inde ꝓue nientem. Vnde ſequit̄. Vigilate itaq̄ꝫ omni tp̄e oran tes vt digni habeamini fugere iſta oīa que futura ſunt. Theo. Scilicet famen. peſtē. ⁊ cetera huiuſmo di que temporalit̄ electis ⁊ alijs imminēt. ⁊ ea que poſtmodū accidūt reos ꝑhennit̄. Illa eñ alr̄ cauē n̄ poſſumꝰ. Niſi ꝑ vigilias ⁊ orōnes. ¶ Aug. de con ceñ. Nec intelligitur illa fuga quā mathꝰ comme morat que nō debet fieri in hyeme vel ſabbato. Ad hyemen ꝑtinent cure huiꝰ vite. que triſtes ſunt ve lut hyems. Ad ſabbatū vero crapula ⁊ ebrietas. q̄ carnali leticia luxuriaq̄ꝫ cor ſubmergit atq̄ꝫ obruit. Quod malū ſabbati noīe ſcatur. quia illo die iudei delicijs affluunt. dum ſpiritale ſabbatum ignorant. ¶ Theoph. Et q̄a xp̄ianum decet nō ſolum fugere mala. ſed etiā inīa ad gl̄iam exequendam ſubdit. ⁊ ſtare ante filiū hoīs. Hec eſt eñ āgelica gl̄ia. ſta re ante filium hoīs deum nr̄m. ⁊ faciem eius iugi ter cernere. ¶ Beda. Et certe ſiquis ſapiens medi cus ꝑciperet attendere a ſucco aliciuꝰ herbe ne repen tinꝰ interitꝰ ſupueniat. magno ſtudio medici mādata ſuarent. Nunc aūt ſaluatore admonente ebrie tatem ⁊ crapulam ⁊ curas ſeculi eſſe cauendas. ijs ſauciati ⁊ cōſumi non timent quia fidem quam medi ci dictis prebent. domini verbis prebere ꝯtemnunt

¶ Erat autem diebus docens in tēmplo Noctibus vero exiens morabatur in mōte qui vocatur oliueti. Et omis populus ma nicabat ad eum in templo audire eum.

¶ Beda. Que verb̄ ꝑcepat dominꝰ ſuis confirmat exemplis. Nam q̄ nos ante iudicis aduentū ⁊ incer tam ſinglorum exitū ad vigilandū hortatꝰ eſt ⁊ orā dum ⁊ ipſe imminēte tempore paſſionis ſue doctrine vigilijs ⁊ precibꝰ inſtat. Vnde dr̄. Erat aūt diebꝰ docens in templo. in quo ſuo exemplo inſinuat hoc eſſe digna Deo vigilare ul̄ dicto ul̄ facto ꝓximis vi am veritatis oſtendere. ¶ Ciril. Que aūt erant. q̄ decebat n̄ tranſcēdencia cultum legis. Inſtabat eñ tempus quo debebat vmbra i vitatem transforma ri. ¶ Theop. Tacuerunt autem euangeliſte plera q̄ꝫ documentorum xp̄i. qui cum per triennium fere predicauerit. documenta eius que conſcripſerunt dicet aliquis vix ad vnius diei ſermonem ſufficere Ex pluribus ergo pauca deſcribentes dederunt nob̄ quendam guſtum dulcedinis doctrine ipſius. Oſten dit autem nobis dominus q̄ꝫ oporteat noctu ⁊ quie te alloqui Deum ⁊ in die prodeſſe hominibus. ⁊ col ligere quidem in nocte. Diſtribuere vero collecta in die. Vnde ſubditur. Noctibꝰ vero exiens mora batur in. Monte qui vocatur oliueti. Non quaſi opus habens oratione. ſed ad exemplum dandum h̄ egit. ¶ Ciril. Quia vero eloquium eius in poteſta te erat ⁊ poteſtatiue transferebat in ſpiritalem cul tum que per moiſen ⁊ ꝓphetas tradita fuerant in

figuris popul⁹ eū audi⁹ audiebat· vnde seq̄tur. Et
omīs ꝑpl⁹ manicabat id ē mane venire accelerabat
ad eū in templo audire eū· Populo aūt ante lucanū
venienti ad eum ꝯgruū erat dicere· Deus de⁹ meus
ad te de luce vigilio ¶ Bed· Mistice aūt ⁊ nos cū
inter prospera sobrie ⁊ pie ⁊ iuste cōuersamur die
bus in templo docemus· quia formam boni opis fide
lib⁹ p̄bentes noctib⁹ vero i monte oliueti moramur
q̄a in tenebris angustiarū ⁊ spūali consolatione
respiram⁹ ⁊ ad nos q̄ ꝑplus manicat cū vel discus
sis operibus tenebrar̄ vel cūctis nebulis p̄ssurarum
nos imitantur

¶ Capitulum .xxii.

Appropinq̄bat autē dies festus
azimorum qui dicit̄ pasca. Et
querebant pn̄cipes sacerdotū
⁊ scribe q̄uo ihesū interficerent
Timebant vero plebem.

¶ Cris· Umbra nr̄oꝝ fuerūt festa iudaica ⁊ ideo si
quesiueris a iudeo de pascha ⁊ azimis nil magni ꝓfe
ret ꝯmemorans liberacōē ab egipto· Si q̄s aūt a me q̄
sierit nō audiet egiptū nec pharaonē· s; absolucōē
erroris ⁊ tenebrar̄ diaboli nō per moisen sed ꝑ filiū
dei. ¶ Glo· Ad eius passionē enarrandā accedens
euangelista p̄mittit de figura dicēs· Appropin· autē
dies fest⁹ azimo· q̄ di· pasca· ¶ Bed· Pascha quod
hebraice dicit̄ phase non a passione· s; a transitu no
minat̄ eo q̄ exterminator videns sanguinē in foribus
israhelitar̄ ꝑtrāsierit n̄ ꝑcusserit p̄mogenita eor̄
vel ipse dn̄s p̄bens auxilium ꝑplo suo desup̄ ābulauit
Hoc aūt inter pasca ⁊ azima distat q̄ pasca ipse sol⁹
dies appellatur· in quo agn⁹ occidebatur ad vesp̄am
hoc ē· xiiij· luna p̄mi mēsis· xv· aūt luna qū egressus
est de egipto succedebat festiuitas azimoꝝ septē die
bus vsq; ad vicesimamp̄mā diē eiusdem mēsis· Unde
euangelis scriptura moriñter vnū ꝓ alio ponere so
let vn̄ hic dr̄ dies azimoꝝ qui dr̄ pascha fcatur aūt
ꝑ misterium q̄ xp̄s semel ꝓ nob̄ pass⁹· per totū tē
pus hui⁹ seculi q̄d septem dieb⁹ agit̄ in azimis since
ritatis ⁊ veritatis p̄cepit esse viuēdum ¶ Crisost·
Pn̄cipes aūt sacerdotū nefarias res tractant i festo
vn̄ sequit̄· Et querebant pn̄cipes sacerdotum ⁊ scri
be q̄uo ihm̄ interficerēt· Moises q̄dem vnū precepit
esse pn̄cipem sacerdotū· ⁊ illo defuncto creari aliū
Tunc v̄o cū inciperent iudaici rit⁹ dissolui· multi
erant pn̄cipes sacerdotū annuatim creati· Hi ergo
volētes ihm̄ occidere non metuunt diuina· ne scilic;
ex tempe sacro maius incurrant peccati cōtagiū· s;
vbiq; timent humana· Unde sequit̄· Timebant v̄o
plebem ¶ Be· nō q̄dē sedicionē metuētes sed cauē
tes ne auxilio ꝑpl̄i de suis manib⁹ tolleret̄ Hec aūt
ante biduum pasche ꝯgregatis eis in atrio caype
matheus acta testatur.

¶ Intrauit aūt sathanas in iudā q̄ cogno-
minat̄ scarioth vnū de duodeci ⁊ abijt ⁊ lo-
cutus est cū pn̄cipib⁹ sacerdotū ⁊ magr̄ati
bus queādmodū illū traderet eis. ⁊ gauisi
sūt. ⁊ pacti sūt pecuniā illi ⁊ spopondit ⁊ q̄re
bat oportūitatē vt traderet illū sine turbis

¶ Theo· Quia dictū est q̄ pn̄cipes sacerdotum que
rebant modū quo interficientes ihm̄ nullum incurre
rent ꝑiculū· Cōsequēter mod⁹ qui eis occurrit nar
ratur cum dicit̄· Intrauit aūt sathanas in iudam·
¶ Titus· In iudam sathanas intrauit nō impulsus
s; patulum inueniens hostium· Iam oblit⁹ oim̄ que
viderat ad solā auariciā dirigebat intuitū ¶ Criso·
Ponit aūt ei⁹ cognomē subdens qui cognominatur
scharioth· erat eīm ⁊ ali⁹ iudas ¶ Cir⁹· Subdit aūt
vnū de duodecim nā nūꝝ adimplebat nō aūt de fūgeba
tur ap̄lica dignitate· ¶ Cris· Et hoc addit euange
lista velut absonū q̄dem ac si dicēt· erat d̄ p̄mo cho
ro dilegētu⁹ electoꝝ· ¶ Bed· Nō ē aūt huic ꝯtrarium
q̄d iohēs dicit p⁹ buccellā intrasse in eū sathanā q̄a
nūc intrauit ut q̄si alienū temptaret· tūc aūt ut q̄si ꝓpri
um ad q̄cūq; vellet agēda attraheret· ¶ Cri· Atten
de aūt· magnā iude neq̄ciam tum q̄a per se ꝓficis
cītur q̄a ꝑ p̄cio h̄ facit· sequitur eīm· Et abijt ⁊ locut⁹
est cū pn̄cipib⁹ sacerdotum ⁊ magistratib⁹ quemad
modum illū traderet eis· Et gauisi sunt· ¶ Theop
Magistrat⁹ hic appellantur prepositi cōstructionū
templi· vel eciā illi quos romani populo p̄fecerant
ne ꝓruerent in tumultus· Erat eīm sedicios· ¶ Cri·
Propter auariciā aūt iudas factus est talis· Sequitur
eīm· ⁊ pacti sūt pecuniam illi dare· tales eīm auaricia
generat passiōes· reddit impios ⁊ deum ignorare
ꝯpellit· Et si milies bn̄ficium fit eis ad nocendū im
pellit vn̄ ⁊ hic seq̄t ⁊ spopōdit· ¶ The· i· pepigit ⁊
ꝓmisit ⁊ querebat oportunitatē vt euꝫ traderet si
ne turb· i· q̄rebat eū tradere qū videret ip̄m seorsū
existentem sine turbis· ¶ Bed· Multi aūt iude scel⁹ ex
horrēt· n̄ tn̄ cauent· q̄ eīm caritatis ⁊ vitatis iura
spnit xp̄m q̄ ē vitas ⁊ caritas ꝓdit· maxie cū nō
infirmitate vl̄ ignorācia peccet· s; ad sitiudinē iude
querat oportunitatem vt arbitris absentib⁹ verita
tem mēdacio v̄tutem crimine immutet·

¶ Venit aūt dies azimoꝝ q̄ necesse erat
occidi pascha Et misit petrum ⁊ iohannem
dicens. Euntes parate nobis pascha vt mā
ducem⁹. At illi dixerūt. Ubi vis parem⁹.
Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vo-
bis in ciuitatem occurret vobis homo am-
phoram aque portans. sequimini eum i do-
mum in quam intrat. ⁊ dicetis patrifami-
lias domus Dicit tibi magister. vbi est di-
uersorium vbi pascha cum discipulis meis
manducem. Et ipse vobis ostendet cenacu-
lum magnum stratum ⁊ ibi parate. Eun-
tes autem inuenerunt sicut predixit illis
ihesus. Et parauerunt pascha.

¶ Theo. Ut nobis dñs celeſte paſca dimitteret tȳ pi
cum manducauit figuram remouēs ut veritas locū
obtineret. Unde dr. venit aūt dies azimorū. In qua
neceſſe erat occidi paſca ¶ Beda. Dies azimoꝝ
paſche quartamdecimaꝫ pmi menſis appellat. quam
de feriūo abiecto paſcha. i. agnus occidi ad veſperā
conſueuerat ¶ Euſe. Si quis aūt dicat. Si pma die
azimorum diſcipuli ſaluatori parant paſcha. ergo
eadem die oportet nos paſcha celebrare. dicemus
hoc non fuiſſe monitionē. ſꝫ hiſtoriam facti. qd accid
de tempore ſalutifere paſſionis. Aliud aūt eſt nar
rare geſta vetera ⁊ aliud ſancire ⁊ poſteris ſtatuta
relinquere. Quia etiam ſaluator egit paſcha cū iu
deis quando agnū immolabant. Nam illi quidem h
egerunt in paſcetis qñ paſſus eſt dñs. vnde nō ieroi
erunt i atrium pilati vt manducarent paſca. Exq̄
eñ vicem mādiati ſunt. vbum veritatis a ſe expule
runt. Non pma die azimorum quo die debebat im
molari paſcha manducantes ſolitū ſibi paſca. Erāt
eñ ergo aliud attenti. ſꝫ die ſequenti pꝰ illā que erat
azimoꝝ ſcda. Dñs vero pma die azimorum hoc eſt
quinta feria ſabbati paſcha cum diſcipulis peregit
¶ Theo. Eadem aūt quinta feria mittit duos ex di
ſcipulis ſuis ad parandum paſcha. petꝝ ſcꝫ ⁊ iohēꝫ
alterum ſcꝫ vt diligentem alterū vt dilectū. Unde ſeq
tur Et miſit petrum ⁊ iohem dicens Euntes para
te nobis paſcha vt manducemꝰ. p omia maīfeſtans
q vſq ad extremū vite nō eſt aduerſatꝰ legi. Dic
te aūt eos in alienā domum. Nā nulla domꝰ erat
dño ꝗ diſcipulis ſuis. alioquin apud aliquē eorum
paſcha celebraſſet. Et ideo ſubdit. At illi dixerunt
vbi vis paremꝰ ¶ Bed. Quaſi dicant nō habemꝰ
domiciliū non habemꝰ tabernaculum audiant qbus
eſt cura domoꝝ cura eſt cognoſcant xp̄m oīm
dñm locū vbi caput reclinaret non habuiſſe ¶ Cri.
Cum aūt ignorarent ad quem mitterent. ſignum
dedit eis ſicut ⁊ ſamuel ſauli. Unde ſubditur. Et di
xit ad eos. Ecce introeūtibꝰ vobis i ciuitatē. occur
ret vobis homo amphoram aque portans. ſeqmini
eū i domum quā intrat. ¶ Amb. Primū maieſtatē
diuinitatis aduerte cū diſcipulis loquitur. Et iam
nouit quid alibi ſit futurū. Deinde dignationē euꝰ
aduerte quia nō pſona diuitis aut potētis eligitur.
ſed pauꝫ ambitur. ⁊ anguſtuꝫ hoſpitium pauperis
amplis nobiliuꝫ edibꝰ antefertur. Sciebat aūt dñs
nomen eꝰ cuꝰ ſciebat miſterium ⁊ occurſum ſed idō
ſine nomie deſignat. vt ignobilis eſtimetur ¶ Theo.
Uel ideo mittit eos ad homiem ignotū vt oſtdat q
paſſionē voluntarie ſubijt qui eñ mentem huiꝰ ig
noti viri ſubegit vt eos ſuſciperet poterat quodcūq
voluiſſet cū iudeis tractare. Dicunt aūt quidā q idō
non dixit nomē hominis ne pditor cognito nomie do
mum panderet phariſeis. qui venientes cepiſſent eū
priuſq cena fieret ⁊ ſpiritalia miſteria diſcipulis
traderet ſꝫ quibuſdā indicijs in quandam domū di
rigit eos. vñ ſequit. Et dicetis patrifamilias domꝰ
Dicit tibi mgr̄ vbi eſt diuerſorium ubi paſcha cum
diſcipulis meis manducē. Et ipſe vobis oſtendet ce
naculū magnū ſtratum ⁊ ibi parate. ¶ Glo. Quibus
hus ſignis inuentis diſcipuli ſollicite que mandata
eis fuerāt impleuerūt vñ ſeqt̄ Euntes aūt inuenerūt
ſicut pdixit illis ihs ⁊ parauerūt paſca. ¶ Beda.
Hoc paſca exponens apꝰ ait. Paſca nr̄m immo
latus eſt xp̄c Quod qdem paſcha tunc neceſſe ērat
occidi. quaſi paterno ꝯſilio ac diffinicione ſancitū qui
licet die ſequenti hoc ē. xv. luna ſit crucifixꝰ hac tñ
nocte qua agnꝰ immolabat a iudeis tentꝰ ac ligatꝰ
immolacionis hoc eſt paſſionis ſue ſacrauit exordi
um ¶ Theo. Intelligamꝰ aūt diē quidem azimoꝝ to
tam ꝯuerſacionē que eſt in luce ſpiritali nullā redo
lentē vetuſtatem pme puaricacionis ade. in qua vi
uentes nō decet delectari in xp̄i miſterijs. Hec aūt
miſteria petrꝰ ⁊ iohannes parant. i. actio ⁊ contem
placio feruor celi ⁊ māſuetudo pacifica. His aūt pa
ratoribꝰ occurrit homo quia p pdicta regimꝰ ſtatū
hominis qui creatꝰ eſt ad imaginē dei. Qui portat
amphorā aque que ſcat graciaꝫ ſpūſſancti. Ampho
ra aūt eſt humilitas cordis. Quilibꝫ eñ dꝰ dat grāꝫ
qui ſe cognoſcūt eſſe terrā ⁊ puluerem ¶ Am. Uel
amphora eſt menſura pfectior Aqua aūt eſt q ſacra
mentū xp̄i eſſe meruit. que lauare meruit nō laua
ri. ¶ Beda. Parāt aūt paſca vbi aque inferēt am
phora qa tpꝰ adeſt quo veri paſche cultoribꝰ typicꝰ
de limie auferatur cruor. Et attollenda crimia vni
fici fontis bapiſma cōſecratur ¶ Orig. ſup math.
ego aūt puto q hō qui ingredientibꝫ diſcipłis in ci
uitatem occurrit amphorā aque portans erat qdam
miniſter prīſfamilias portans mūdatoriā aut po
tabilē aquā in vaſe fictili quē puto eſſe moiſen ſpiri
talē doctrinā portantē i corꝑalibꝫ hiſtorijs. quia aūt
ꝯſequūt ſpūalr id nō celebrāt paſca cū ihu. Accedāꝰ
ergo ipō dño ꝯſtituto nobiſcū ad ſupiorem locum in
quo ē diuerſoriū. qd̄ de mōſtrat ab intellectu. q eſt i
vnoquoq hoie prīfamilias diſcipłis xp̄i. hec autē
domꝰ ſupior ſit nob magna ut capiat idm vbum dei
qd non capitur. ni a magnis ſenſu. Et ſit domꝰ hec a
pr̄efamilias. i. intellectu pparata filio dei ut ſit mun
data nullo mō hñs malicie ſordes ſic eē domꝰ illiꝰ pñ
ceps nō qlibuſcūq cognitū hñs nomē vñ miſtice di
cit ſm mathm ite ad quendā ¶ Amb. ſupioribꝫ aūt
magnū hē ſtratū vt magnū meritū eꝰ aduertas in
q dñs cū diſcipłis ſublimiū vtutū eꝰ delectacōe re
qeſceret ¶ Orig. ſup mat. Scire aūt debemꝰ qm q
i epulacōibꝫ ⁊ ſollicitudinibꝰ ſecularibꝰ ſūt nō aſcen
dūt in domū illā ſupiorē ⁊ ꝓpterea nō celebrāt cum
ihu paſca. Pꝰ ſermōes eñ diſcipłorū qbꝫ cathetiza
uerūt prēmfamilias id eſt intellectum venit ⁊ diui
nitas coepulans diſcipulis in domo pdicta.

¶ Et cum facta eſſet hora diſcubuit ⁊ du
odecim apoſtoli cū eo ⁊ ait illis. Deſiderio
deſideraui hoc paſca manducare vobiſcum
anteq̄ꝫ patiar. Dico eñ vobis. quia ex hoc
non manducabo illud. donec impleatr̄ in reg
no dei. ⁊ accepto calice gracias egit ⁊ dix
it Accipite ⁊ diuidite iter vos. Dico enim
vobis q non bibam d generatione vitis. do
nec regnum dei veniat.

¶ Ciril. Poſtq̄ diſcipuli paſca pauerant agitur de paſche comeſtiõe · vñ dr̄ · Et cū facta eſſet hora · diſcu · ⁊ duode · ap · cū eo · ¶ Beda · hora manducandi paſce deſignat quartādecimā diē p̄mi menſis pducā ad veſperā · xv · luna iā terris aparente ¶ Theo · ſed qualiter domin⁹ diſcūbere dr̄ cum iudei ſtātes paſca manducarēt · Dicunt g° q cum mãducauiſſet legale paſca accubuerīt ſcd̄m cõmunē vſū manducātes q̄ſdam alios cibos · Sequitur · ⁊ ait illis · deſiderio deſideraui hoc paſca manducare vobiſcum anteq̄ꝫ patiar ¶ Ciril · Quod idō dicit q̄a diſcipl'⁹ auarus pditionis temp⁹ explorabat ſꝫ ne traderet eū ante feſtum paſche nō explicauit · dn̄s domum vel virū penes quē paſca pageret Cui⁹ cauſam p hec v̄ba oſtendit ¶ Theo · Ut dic̄ deſiderio deſideraui · q̄ſi dicat hec vltima mihi cena vobiſcū eſt · ꝑpter qd̄ ⁊ amabilis eſt michi ſicut ⁊ q̄ pegre pfecturi ſunt vltima verba ſuis dulci⁹ pferunt ¶ Criſ · Vel hoc dicit q2 poſt illud paſcha crux imminebat inuenim⁹ autē plaries eum p̄dicēte ſuā paſſiōꝫ ⁊ eam cupientem euenire ¶ Beda · Deſiderat ergo p̄mo tipicū paſcha cum diſcipul' mãducare ⁊ ſic paſſiõis ſue mūdo miſteria declarare ¶ Euſe · Ut aūt cū dn̄s nouum paſcha celebraret oportune dixit · Deſiderio deſideraui hoc paſcha · i · nouū miſteriū noui teſtamēti qd̄ tradebat diſcipl'is qd̄ plures an̄ eū ꝓphete ⁊ iuſti cupuierant Sed ⁊ ip̄e ſitiens ꝯmunē ſalutē hoc tradebat miſteriū qd̄ toti mundo competeret · Paſcha v̄o moiſi ſtatutū erat in vno loco ſcꝫ i irl'm celebrari · Dn̄i non ꝯgruebat omib' gentib' · ⁊ idō non erat deſideratuꝫ ¶ Ciril · Ex h̄ aūt hebionitarū demēcia de carnis eſu redargui poterat · dn̄o manducāte paſcha iudeorū · Dn̄i ſignanter dixit hoc paſcha neq̄ ad aliud inuertere poſſet ¶ Bed · Sic ergo dn̄s legalis paſce approbator exiſtit ⁊ hoc ad ſue diſpenſacõis figurā docendo ꝑtinuiſſe · vetat vltra carnaliter exhiberi · vñ ſubdit · Dico eīm vob' q̄a ex hoc nō mãducabo illud donec impleat' in r̄gno dei · i · nequaq̄ꝫ vltra moiſaicū paſca celebrabo donec i eccl'ia ſpūalit' intellectum impleat' · Ipa eīm eſt regnū dei · ſm illud · Regnū dei intra vos eſt · Ad vet⁹ aūt illud paſca cui finē deſiderabat imponere ꝑtinet eciā illud qd̄ ſubdit' Et accepto calice gr̄as egit ⁊ dixit accipite ⁊ diuidite inter vos · Ob h̄ gr̄as egit · q̄a vetera tranſitura ⁊ ventura fuerant oīa noua ¶ Criſ · Memento ergo cū ad mēſam ſederis · q poſt menſam oportet te orare atq̄ idō ventrē īpleas ſobrie · ne grauat⁹ neq̄as genufleccē ac ſuplicare deo · nō igit' p⁹ eſcas ad lectū ſꝫ ad orõnē vertamur · Euidenē ei h̄ xp̄c fecit · q poſt eſcas nō ſomn⁹ · nō cubile · ſed orõ · ⁊ ſacrarū lectio ſcripturaꝝ ſuccedere debeat · Sequit' · Dico eīm vob' q non bibā de gn̄acione vitis · donec regnū dei veniat · ¶ Beda · Poteſt quod h̄ ⁊ ſimplicit' accipi · q ab hac hora cene vſq̄ ad temp⁹ reſurrectõis quo in regno dei erat ventur⁹ · vinū bibitur⁹ non eſſet poſtea nāq̄ cibū potum q̄ ſumpſiſſe eū teſtat' petr⁹ dicens · q̄ manducauim⁹ ⁊ bibim⁹ cū illo poſtq̄ꝫ ſurrexit a mortuis ¶ Theo · Dr̄ aūt reſurrectio regnū dei q̄a mortē exterminauit · vñ ⁊ dauid ait · dn̄s regnauit decorē indut⁹ eſt ſcꝫ formoſi amict⁹ · ſm iſiaꝫ exuta corporis corruptela · ꝑ reſurrectõe aūt aduentiente ipaꝫ cū diſcipl'is bibit · vt pbaret q reſurrectio nō erat phantaſtica · ¶ Be · ſꝫ mīſt' ꝯſequēt⁹ eſt vt ſuꝑ typicū agni eſū · ſic ⁊ potū paſche neget ſe vltra guſtaturū donec oſtēſa gl'ia regni dei fides mūdi adueniat vt p duo maxima legis edicta eſcam ſcꝫ ⁊ potū paſcalem ſpiritaliter immutata diſceres oīa legis ſacramēta ad ſp̄ūtalē obſuantiā fuiſſe transferenda

¶ Et accepto pane gracias egit · ⁊ fregit · ⁊ dedit eis dicens Hoc eſt corpus meū quod p vobis tradet' Hoc facite in meam ꝯmemoracionē Similiter ⁊ calicem poſtq̄ cenauit dicens hic eſt calix nouum teſtamētum in ſanguine meo qui pro vobis fūdet'.

¶ Beda · Finitis paſche veteris ſolennijs · tranſit ad nouum qd̄ in ſue redemptõis memoriam eccl'iam frequentare deſiderat p carne agni ⁊ ſanguine ſue carnis ſanguiniſq̄ ſacramētum i panis ac vini figura ſubſtituēs · ſacerdos ineternū fact⁹ ſcd̄m ordinem melchiſedech · vnd' dr̄ · Et accepto pane gracias egit Sicut ⁊ de veterib' terminandis gr̄as egerat · nobis exemplū tribuēs i omi boni opis inchoacione ⁊ ꝑfectione deū eſſe gr̄ificandū · ſeq̄t' · ⁊ fregit Frangit ip̄e panē · quē porrigit · vt oſtdat corporis ſui fractõꝫ · i · paſſiõꝫ nō ſine ſua ſpōte futā ⁊ dedit eis dicēs · ſeq̄t' Hoc eſt corp⁹ meū quod p vobis tradet' ¶ Gregniſſenus · Panis eīm ante conſecracionem communis panis eſt ſed vbi conſecratur miſterio fit · ⁊ dicitur corpus xp̄i · ¶ Cirillus · Nec dubites an hoc verū ſit eo manifeſte dicente · Hoc eſt corpus meum · ſed potius ſuſcipe verba ſaluatoris in fide · Cum eīm ſit veritas · non mentitur · Inſaniunt igitur dicētes miſticam benedictionē a ſanctificacione ceſſare i · que reliquie remanſerint eius in diem ſubſequētem · Nō eīm mutabitur ſacroſanctū corpus xp̄i · ſed virtus benedictionis ⁊ viuificatiua gr̄a iugis i eo eſt · Virtus eīm viuificatiua dei patris vnigenitum verbuꝫ eſt · quod caro factum eſt · non deſinens eſſe v̄bum · ſꝫ efficiens carnem viuificatiuam · Si eīm in aliquo liq̄re modicū panis immiſeris · repperies hunc imbibiſſe qualitatē illius · Igitur viuificatiuum dei verbum vniens ſeipſum ꝓprie carni fecit eam viuificatiuam Nunq̄d ergo ⁊ qm̄ i nob' vita dei eſt dei v̄bo exiſtente in nob' viuificatiuū erit nr̄m corp⁹ · Sed aliud ē ſm ꝑticipacionis habitudinē nos habere in nobis dei filium · aliud ip̄m fuiſſe factum carnem · i · corpus ſumptum ex alma virgine proprium corpus fecit · Decebat ergo · eū nr̄is q̄ſi āmō vniri corporib' · p ſacrā eius carnē ⁊ p̄ciouſum ſanguinē · que accipim⁹ in benedictione viuificatiua in pane ⁊ vino · Ne enim horreremus carnem ⁊ ſanguinem appoſita ſacris altaribus · condeſcendens deus noſtris fragilitatibus influit oblatis vim vite · Conuertens ea in veritatem proprie carnis · vt corpus vite quaſi quoddam ſemē viuificatiuum inueniatur in nobis · Unde ſubdit · Hoc facite in meam commemoraciōꝫ · ¶ Criſoſto⁹

¶ Crif. ſuper iohẽm. Nõ ſecit xp̃s ducens nos ad menſam amicicie ſed ꝯ ſuamq; claritatem declarãs er ga nos. p̃ſtans ſe nonſolum videri deſiderantib⁹. ſed palpare ꝛ comedere ꝛ amplecti ꝛ totũ affectum explere. Igitur vt leones flãmam ſpirantes. Sic ab illa menſa diſcedi⁹ terribiles effecti diabolo. ¶ Baſi. Diſce aũt quo pacto decet edere corp⁹ xp̃i in memo riam ſcilicet obediencie xp̃i vſq; ad mortem vt q̃ vi uunt non ampli⁹ in ſe viuãt ſed in eo q̃ pro eis mor tuus eſt ꝛ reſurrexit. ¶ Theo. Duos aũt calices lu cas commemorat. de altero quidem ſupdixit. Accipi te ꝛ diuidite inter vos. quẽ dicet aliquis eſſe typũ veteris teſtamẽti. Alterũ vero poſt panis fractionẽ ꝛ diſtribucionem ipſe partitur diſcipulis. Vñ ſubdit. Similit̃ ꝛ calicẽ poſtq̃ȝ cenauit. ¶ Beda. Subau dit dedit eis. vt ſit plena cõſtructio. ¶ Aug. de ꝯ. euã. Quia lucas bis de calice commemorauit. prius ante q̃ panẽ daret. inde p⁹eaq̃ȝ panẽ dedit. illud qd̃ ſupi⁹ dixit p̃occupauit vt ſolet. Illud vero qd̃ ordine ſuo poſuit non commemorauerat ſupius. Vtrumq; autem cõiunctum eandem ſentenciam facit que ꝛ illorum ẽ ſcȝ mathei ꝛ marci. ¶ Theo. Nominat aũt domin⁹ hunc calicem noui teſtamenti. vnde ſequit̃. Dicens h̃ eſt calix nouum teſtamẽtum in ſanguine meo. qui pro vobis effundet̃. Significat nouũ teſtamentum in ſuo ſanguine exordium ſumere. Nã in veteri teſtamen to ſanguis animalium affuit. cũ data fuit lex. Nunc vero ſanguis verbi dei ſignificat nobis nouũ teſtamẽtũ. Cum aũt dicit p vobis non ſignificat pro ſolis apo ſtolis corp⁹ xp̃i datum. ꝛ ſanguinem effuſuȝ fuiſſe ſed cauſa tot⁹ humane nature. Et vet⁹ quidem paſ cha ad remouendam ſeruitutem egipti fiebat. ſanguis aũt agni ad p̃mogenitorum cuſtodiã. Nouũ vero paſcha ad peccatorum remiſſionẽ. ſanguis autẽ xp̃i ad conſeruacionem eorum qui dedicati ſunt deo. ¶ Criſ. Hic em̃ ſanguis opatur in nobis imaginẽ regiam. nobilitatem anime nõ p̃mittit marceſſere. p̃ fluens irrigans animam magnamq; inſpirans virtu tem. Hic ſanguis fugat demones. aduocat angelos ꝛ dominũ angelorum. Hic ſanguis effuſus lauit or bem ꝛ adibilem fecit celum. Huius p̃ticipes ſanguis ſunt ſupnis virtutibus amicti. regio pallio. Magis aũt ipſo rege induti. Et ſicut ſi mund⁹ acceſſeris ſa lubriter acceſſiſti. ſic ſi imbut⁹ conſciencia p̃ua dam noſe accedis in penam ꝛ ſupplicia. Nã ſiqui impato ram contaminant purpuram pari pena plectunt̃ cum his qui diuellũt. abſurdum nõ ẽ. ſi ꝛ qui obſcena mẽ te corp⁹ xp̃i recipiunt. pari pena plectunt̃ cum his q̃ illud clauis transfoderũt. ¶ Beda. Quia vero panis confirmat. vinũ vero ſanguinem operatur in carne. h̃ ad corp⁹ xp̃i. illud refertur ad ſanguinem verũ quia ꝛ nos i xp̃o. ꝛ in nob xp̃m manere oportet. Vinũ dominici calicis aqua miſcetur. teſte em̃ iohanne aq̃ ꝯ ſanguine. ¶ Theo. Primo aũt datur panis. Secun dario calix. Prior em̃ eſt in ſpiritalib⁹ laborioſus ac⁹ velut panis. nonſolum. quia i vult⁹ ſudore laborat̃. Sed eciam quia dum comeditur. non eſt facilis ad glutiendũ. Deinde p⁹laborem ſequit̃. exultatio diui ne gr̃e que eſt calix. ¶ Beda. Ideo aũt tunc cenati communicarunt. apoſtoli. quia neceſſe erat paſcha typicuȝ antea ꝯſummari. ꝛ ſic ad veri paſche ſacra menta tranſiri. Nũc aũt in honore tãti ſacramẽti placuit magiſtris eccl̃ie p̃us nos ſpiritalib⁹ epulis refici. ac deinde terrenis. ¶ Greg. Totum aũt corp⁹ ꝛ ſanguinem dñi ſuſcipit eciã ſi miſteriorũ partem ac cipiat. Sicut em̃ vnum ſigillum diuerſis totã ſuam fi gurã imprimitur ꝛ integrum manet poſt diſtribucioẽ ꝛ ſicut vna vox penetrat ad multorũ audit⁹. ſic nul li dubium ſit corp⁹ ꝛ ſanguinẽ dñi totum in omib⁹ repiri. Fractio aũt panis venerandi paſſioẽ ſignat.

¶ Verũptamen ecce manus tradentis me mecum eſt in menſa. Et quidem filius hoĩs ſcd̃m quod diffinitũ eſt uadit. verũptamẽ ve homini illi per quem tradetur. Et ipſi ce perũt querere inter ſe quis eſſet ex eis qui hoc facturus eſſet.

¶ Aug. de con euan. Cum tradidiſſet dñs diſcipl̃is calicem. rurſus de traditore ſuo locut⁹ eſt dicẽs. ve rumtamẽ ecce manus tradentes me mecũ eſt in mẽ ſa. ¶ Theo. Quod dixit dñs nonſolum vt oſtendat ſe ſcire futura. ſȝ eciã vt oſtendat nobis p̃priã boni tatem. ſm̃ quam non p̃termiſit. quin proſequeret̃ ea que ſpectabãt ad deum. Dat em̃ nobis exemplũ vt vſq; ad finẽ ſatagam⁹ lucrari peccatores. Et vt oſ tendat proditoris nequiciam qui ꝛ conuiuia fieri non erubuit. ¶ Criſ. Et particeps exiſtens miſteriorũ cõ uerſus non eſt. fit em̃ ſcel⁹ ei⁹ vtrimq; in maius. tũ quia tali p̃poſito imbut⁹ adijt miſteria. Tum quia adiens melior factus nõ fuit. nec metu nec beneficio nec honore. ¶ Beda. Et tamen nõ deſignat ſpecialit̃ ne maniſtius corrept⁹ impudentior fieret. Mittit aũt crimẽ in nũo. vt agat conſci⁹ penitenciam. Predicit aũt ꝛ penam. vt quẽ pudor non vicerat corrigant de nunciata ſupplicia. Vñ ſequit̃. ꝛ quidem fili⁹ hominis ſm̃ q̃ diffinitum eſt vadit. ¶ Theoph. Non quaſi non valens tueri ſeipſum ſed ſic diffiniens ſibi mor tem. p̃pter humanã ſalutem. ¶ Criſ. Sed quia iu das ea que ſunt ſcripta p̃ua intencione agebat. ne q̃s putet eum in noxium tanq̃ȝ diſpenſacioĩs miſtrũ ſb dit. verumtñ ve homini illi p quẽ tradet̃. ¶ Be. Sȝ ꝛ ve hoĩ illi q̃ ad mẽſã dñi indign⁹ accedens in ex ẽplũ iude filiũ hoĩs tradit nõ q̃dem iudeis. ſȝ peccato rib⁹ membris ſuis. Et q̃uis ſcirent hoĩeȝ xi. apo ſtoli q̃ nihil contra dñm cogitarent. quia tamẽ pl⁹ credunt mgr̃o q̃ȝ ſibi timentes fragilitateȝ ſuã que runt de peccato cui⁹ conſcienciã non habebant. Seq̃ tur em̃. Et ipſi ceperunt querere inter ſe quis eſſet ex eis qui hoc factur⁹ eſſet. ¶ Baſili⁹. Sicut em̃ in corporalib⁹ paſſionibus ſunt multe quas non ſen tiunt pacientes porro magis ad hibent fidem cõiectu re medicorum q̃ȝ p̃priam ſenſibilitatẽ attendant ſic ꝛ in aĩe paſſionib⁹. ſiquis in ſe peccatum non ſentiat credere tamen debet his qui pl⁹ poſſunt cognoſcere ſua peccata.

¶ Facta eſt autem ꝛ cõtencio int̃ eos q̃s eorũ videretur eſſe maior. Dixit aũ reges

**gentium dominātur eorum Et q̄ poteſtatē
habent ſup eos benefici vocātur Vos autē
non ſic ſed q̄ maior eſt in vobis. fiat ſicut mi
nor Et qui preceſſor eſt ſicut miniſtrator.
Nam quis maior eſt q̄ recūbit an q̄ miſtrat
Nōne q̄ recūbit? Ego aūt in medio veſtrū
ſuū ſicut qui miniſtrat.**

¶ Theo. Cum inter ſe quererēt quis eſſet dominū
traditurus conſequens erat adinuicem ſibi dicere
tu pditurus es ⁊ ex hoc coacti ſūt dicere ego po
tior. ego maior. ⁊ ſimilia. vnde dr̄. Facta eſt autē ⁊
contencio inter eos quis eorū videretur eſſe maior.
¶ Grecꝰ. Vel hec contencio videtur habuiſſe moti
uū q̄ cum dn̄s ab hominib⁹ trāſmigraret. oportebat
aliquē eorū fieri aliorū pn̄cipem quaſi dn̄i vicem gerē
tem. ¶ Beda. Sicut aūt boni. in ſcripturis patrū
quib⁹ pficiant ⁊ humilientur requirunt. ſic ꝛ̄probi. ſi
quid forte in electis reprehenſibile reppererit quaſi ſuas
ex eo neq̄cias obtectum libēter ſolent amplecti. Ideo
multi ardencꝰ legūt q̄ facta eſt contencio inter diſci
pulos xp̄i. ¶ Amb. Si eñ contendebāt apl̄i. nō excu
ſacionī obtenditur. ſ; caucioni ꝓponit̄. Cauendum
ergo ne in pdicione aliqua inter nos de p̄lacione poſ
ſit eſſe contencio. ¶ Beda. Potꝰ autē videamꝰ nō
quid carnales adhuc diſcipuli geſſerint. ſ; qd̄ iuſſe
rit ſpiritalis magiſter. Sequitur eñ. Dixit autē eis
Reges gēcium dominantur eorū. ¶ Cri. Gentili
um meminit vt ex hoc rem vituperandā oſtendat. gē
tiliū ei eſt ābire p̄macū. ¶ Cirl. Sed ⁊ blandi ſer
mones eis offerūtur a ſubditis. Vnd̄ ſequitur. Et qui
poteſtatem habent ſup eos benefici vocantur. Sed
illi q̄dem quaſi extorres a ſacris legib⁹ huiꝰmodi ſub
iacent morbis. Vr̄m autem culmen ē in humilitate.
vnde ſequitur. Vos aūt non ſic ſed qui maior eſt ī voƀ
fiat ſicut minor. ¶ Baſi. Nō ergo extollat p̄ſiden
tem dignitas ne ab humilitatis beatitudine corruat
Illud aūt nouerit q̄ humilitas v̄a miniſteriū plu
rium eſt. Sicut eñ qui plurib⁹ miniſtrat vulnera
tis ⁊ abſtergit cuiuſlibet vulneris ſaniem nō ſumit
miſterium ī cām elacionis Sic ⁊ multo magis cui
cōmiſſe ſunt cure fraternorū lāguorū ut oīm mini
ſter redditurꝰ p omib⁹ racionē cogitare debet ⁊ eſ
ſe ſolliciꝰ. Et ſic qui maior eſt. fiat ſicut minor. De
cet aūt ⁊ corporale obſeq̄um ab hiis qui p̄ſident of
ferri exemplo domini lauātis pedes diſcipulorū. vnde
ſequit̄. Et q̄ p̄ceſſor. eſt ſicut miniſtrator. Non eſt
aūt tm̄dū. ne in ſubdito ſoluat̄ humilitatis ꝓpoſitū
dum ei a maiore ſeruitur. ſ; in imitacione pandit̄ hu
militas. ¶ Amb. Cōtuendum eſt aūt quia nō omis
honorificencie ſtudio humilitas definit̄. Poteſt eñ
deferre alicui ꝓpter ſeculi gr̄am. potencie metū. vti
litatiſq; cōtuitum. cuia edificacio queritur non alte
rius honor. ⁊ iō vna datur omib⁹ forma ſentēcie. vt
non de p̄lacione iactancia ſit. ſed de humilitate cōten
cio. ¶ Beda. In hac tamē forma a domino tradita
maiores non minima diſcrecione opꝰ habent ne ſcȝ
ad inſtar. regum gencium dominari ſubiectis. ſeq;
ab eis gaudeant laudib⁹ attolli. ⁊ tamen cōtra delin
quencium vicia per zelum iuſticie ſint erecti. Ad ver
ba aūt exhortacionis ſumet adiungit exēplū. vn̄
ſequitur. nā q̄s maior ē q̄ rcūbit. an q̄ mi. n̄. q̄ re. E
aūt in medio vr̄m ſum. ſicut qui miniſtrat. ¶ Cri.
Quaſi dicat. nō putes diſcipl̄m tui egere. te vero
nō illiꝰ. Ego eñ qui nullo egeo. quo vniuerſa egēt
celeſtia ⁊ terreſtria ad miniſteriale gradum ꝯdeſcē
di. ¶ Theo. Oſtendit aūt ſe miniſtrantem eis cum
panem ⁊ calicem diſtribuit. cuiꝰ miniſterij memorē
facit. rememorans eos ſi de eodem pane comederunt
⁊ de eodem calice biberunt. Si ipe xp̄s omnib⁹ mi
miſtrauit. vnum debent omnes ſentire. ¶ Beda. Vt
loquitur ꝺ miſterio. quo ſm̄ iohem eorū pedes lauit do
minus ⁊ magiſter q̄uis eciam verbo miniſtrandi
poſſint omnia que in carne geſſit intelligi. ſed ⁊ ſu
um ſanguinem ſe pro nobis effundere miniſtrando
ſignificat.

**¶ Vos aūt eſtis q̄ pmanſiſtis mecū i tēpta
cionib⁹ meis ⁊ ego diſpono vobis. ſic diſpo
ſuit mihi pr̄ meꝰ rḡnū vt edatis ⁊ bibatis
ſup mēſam meā in rḡno meo ⁊ ſedeatis ſup
thronos xii. iudicātes xii. trib⁹ iſrael.**

¶ Theo. Sicut dominꝰ pditori prenūciauerat veh
ſic diſcipulis remanentibus econtrario bona prenun
ciat dicens. Vos autem eſtis. q̄ permanſiſtis mecū
in temptacionibus meis. ¶ Beda. Non enim incho
acio paciencie. ſed perſeuerancia celeſtis regni glīa
donatur. quia perſeueranciam que conſtancia ſeu
fortitudo mentis vocatur dicimꝰ eſſe cunctarum co
lumnam virtutum. Filius ergo dei ſecum pmanen
tes in temptacionib⁹ eternum ducit ad regnum. Si
eñ complantati facti ſumꝰ ſimilitudini mortis eius
ſimul ⁊ reſurreccionis erimꝰ vn̄ ſequitur. Et ego di
ſpono vobis ſicut diſpoſuit michi pater meus reg
num. ¶ Ambroſiꝰ. Regnum dei non eſt de hoc mū
do. Non autem equalitas ad dominum ſed ſimilitu
dinis emulacio eſt. Solus eñ xp̄c plena imago dei
eſt ꝓpter expreſſam in ſe paterne claritudinis vni
tatem. Iuſtꝰ aūt homo ad imaginem dei eſt. Si pro
pter imitandam diuine conuerſacionis ſimilitudinē
mundum hunc dei cognicione contemnat. Vn̄ ⁊ cor
pus xp̄i edimꝰ vt vite eterne poſſimus eſſe partici
pes. Propter quod ſequit̄. Vt edatis ⁊ bibatis ſup
menſam meam in regno meo. Non enim victus ⁊
potus nobis premij loco ſpondetur. ſ; cōmunicacio
gr̄e celeſtis ⁊ vite. ¶ Bed. Vel menſa ꝓpoſita omi
bus ſanctis ad fruendū celeſtis eſt glīa vite. qua q̄
eſuriunt ⁊ ſitiūt iuſticiam ſaturabunt̄ fruende deſi
rato gaudio veri boni. ¶ Theoph. Non autem h̄
dixit. quaſi futuris illic corporalibus eſcis. ⁊ quaſi
regno ſuo ſenſibili futuro. Erit eñ illic angelica cō
uerſacio Sicut ſaduceis predixit. ſed ⁊ paulꝰ dicit
non eſſe regnum dei eſcam ⁊ potum. ¶ Cirillus.
Sed ex his que ſunt apud nos ſpiritalia deſignat
Nam prerogatiua quadam funguntur apud reges
terrenos. qui eis quaſi conuiue conſident ex huma
no ergo iudicio oſtendit. qui apud eum in primis
honoribus ſtatuent̄. ¶ Beda. Hec eſt eñ imutatō

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Beda. Hec eſt enī imutatio dextre excelſi. vt q̄
nunc humiles gaudent miniſtrare cōſeruis. tūc ſup
domini menſam ſublimes vite ꝑpetue dapibꝰ alant̄.
Et qui hic in temptacōibꝰ iniuſte iudicati cū dn̄o ꝑ
manent illic cū eo ſup tēptatores ſuos iuſti iudices
veniant. Vn̄ ſequitur. Et ſedeatis ſup thronos. xij.
iudicantes xij. tribꝰ iſrael. ¶ Theop. Hoc ē eodem
iudicantes xij. tribubus infideles. Non autem
alios ex duodecim tribubus. Non autem
xij. throni tanq̄ aliqua corporalis ſunt receptacula
seſſionis. ſed q̄a ſm̄ diuinā ſiſitudinem iudicat xp̄s
cognicione cordiū ī interrogacione factorū. virtutem
remunerans impietatem cōdemnans. Ita apoſtoli i
iudicium ſpiritale formātur remuneratōe fidei. ex
errātē ꝑſonē virtute errorem redarguētes. ſacrile
gos odio ꝑſequentes. ¶ Cri. Nunquid aūt illic ſe
debit et iudas. ſꝫ conſidera q̄ lex eſt data a deo ꝑ ihe
remiam. Si quid boni ꝓmiſero ſi cenſearis idignꝰ
puniabo te. Et ideo loquens cū diſcipulis. nō ſimpli
citer ꝓmiſit ſed addidit. Qui ꝑmanſiſtis mecū in tem
ptacionibꝰ. ¶ Beda. Ab hꝰ ergo ſublimitate ꝓmiſ
ſi iudas excipit̄. Nā et anteq̄ hec dn̄s diceret exijſ
ſe credendꝰ eſt. Excipiunt̄ et illi quicūq̄ auditis in
cōprehenſibilis ſacramēti verbis abierūt retro.

¶ Ait aūt dominus ſimoni Simon ecce ſa
thanas expetiuit vos vt cribraret ſicut tri
ticum Ego autem rogaui pro te. vt non
deficiat fides tua et tu aliquando conuerſus
confirma fratres tuos Qui dixit ei Domi
ne tecum paratus ſum et in carcerem et in
mortem ire Et ille dixit Dico tibi petre nō
cantabit hodie gallus donec ter abneges
noſſe me.

¶ Beda. Ne gloriarent̄ vndecim apoſtoli et ſuis vi
ribus tribuerēt q̄ ſoli pene int̄ tot milia iudeoꝝ di
cerentur in temptacōibꝰ ꝑ manſiſſe cū dn̄o oſtēdit
eos ſi non iuuantis ſe domi eſſēt opitulatione ꝑcuti
eadem ꝓcella cū ceteris potuiſſe cōteri. Vnde dicit̄.
Ait aūt dn̄s ſimoni ſimō Ecce ſa. expeti. vos vt cri
bra. ſicut triticum. i. expetiuit vos temptare. et velꝰ
qui triticum purgat ventilando concuttere. In quo
docet nulliꝰ fidem a diabolo. ni deo ꝑmittente tempta
ri. ¶ Theop. Hoc aūt petro dixit eo q̄ fortior alijs
erat et ſupbire poterat in his que ꝓmiſſa erant a
xp̄o. ¶ Cirl. Vel vt oſtendat q̄ homines nihil ex[?]
nt quantum ꝑtinet ad humanam naturam et lubri
cum mentis n̄re non docet̄ vt ꝑeſſe ceteris velint.
Et ideo omiſſis ceteris venit ad petrū ceteris ꝑla
tum. Vnde ſequit̄. Ego aūt rogaui pro te vt non d̄
ficiat fides tua ¶ Cri. Non autem dixit Ego pro
miſi. ſed oraui. humiliter enī loquitur tendens ad paſſi
onem. vt humanitatem demonſtret. Nā qui non de
ꝑcatione ſed imꝑio dixerat. ſup hanc petram edifi
cabo eccliam meam et tibi dabo claues regni celoꝝ
quomō opus habebat oracione vt concitatam vnius
hominis animā coerceret Non aūt dixit rogaui. vt
non neges ſed ne deſeras fidem. ¶ Theop. Nam et
ſi paululum agitandꝰ ſis habes tn̄ reconditum ſemē

fidei q̄uis deiecerit folia ſpūs temptatoris viget ra
dix. Petijt ergo ſathanas te ledere tanq̄ inuidens ti
bi de mea dilectione. Sed q̄uis egomet ꝑ te ſim d̄
precatꝰ. tu tn̄ delinques. vn̄ ſequitur. Et tu aliqn̄
conuerſus confirma fratres tuos Quaſi diceret.
Poſtq̄ me negato ploraueris ac penituerꝪ. corro
bora ceteros. cum te pncipem apſoꝝ deputauerim.
Hoc enī decet te qui mecum robur es et petra eccle
ſie. Hoc aūt intelligendum ē nonſolū de apſis q̄ tūc
erant. vt roborarētur a petro. Sed et de omibꝰ qui
vſq̄ ad finem mūdi futuri ſunt fidelibꝰ. ne ſcꝫ aliq̄s
credenciū diffidat videns eum qui cū eſſet apſus de
negauit. ac iterū ꝑ penitēciā obtinuit ꝑrogatiuā vt
eſſet antiſtes mūdi ¶ Cirl. Admirare igit̄ exuberā
ciam diuine paciēcie. ne diffidere diſcipl'm facēt. nō
dum patrato crimine largitus ē veniam. ac iterum
ipm̄ in apoſtolico gradu reſtituit dicens. Cōfirma
fr̄es tuos ¶ Beda. Quaſi dicat. Sicut ego tuā fi
dem ne deficiat. orando protexi. Ita tu infirmiores
fr̄es ne de venia deſperent cōfortare memēto ¶ Am
Caue ergo iactanciam. caue ſeculū. Ille iubetur cō
firmare fratres ſuos qui dixit omnia reliquimus
et ſecuti ſumꝰ te. ¶ Beda. Quia vo ſe dn̄s dixerit
pro fide petri rogaſſe. conſcius ille preſēcis affectꝰ
fideiq̄ feruentis. Sed futuri caſus neſcius. non cre
dit ſe vllatenus ab eo poſſe deficere. Vnde ſequitur
Qui dixit ei. domine tecū paratꝰ ſum et in carcerē
et in mortem ire ¶ Theop. Pre nimia q̄dem dilectō
ne flameſcit. et impoſſibilia ſibi pollicet̄. Decebat
autem audito ſemel a veritate q̄ temptandus eſſet
non ampliꝰ cōtendere. Sed dominꝰ videns eum pre
ſumptuoſe loquentem ꝓmit temptationis ſpeciē ſcili
cet q̄ negaturꝰ eſſet. Vnde ſequit̄. Et ille dixit Di
co tibi petre nō cantabit hodie gallꝰ donec ter abne
ges noſſe me. ¶ Amb. Petrꝰ quidem et ſi ſpū ꝓmp
tus corporis tamen adhuc infirmis affectu denunci
atur dominū negaturꝰ. Neq̄ enī poterat diuine cō
ſtanciam intencionis equare. Paſſio domini emulos
hēt. pares non habet ¶ Theo. Hinc aūt magnā do
ctrinam haurimꝰ. q̄ non ſufficit humanū ꝓpoſitum
abſq̄ diuino ſubſidio. Petrꝰ enī q̄uis feruens eſſꝫ
derelictus tamen a deo ſubplantatus fuit ab hoſte.
¶ Baſiliꝰ. Sciendum aūt q̄ deo ꝑmittente timora
ti lapſum paciuntur quandoq̄ ad faſtꝰ precedentis
remedium. Sed q̄uis idem videat̄ eſſe delictū timo
rati et alioꝝ refert non modicū. Nam timoratꝰ ex
quibuſdam inſidijs et pene pro vt voluit peccauit.
Alij vero nullā gerendo curā neq̄ ſui neq̄ dei pec
cant non diſtinguētes inter peccare et agere virtu
oſe. Vn̄ reoꝝ et iuſſionis modū ī eis debere fore di
uerſū. Nā timoratꝰ quodā iuuamīe idigens et circa
eādē rē ēga quā peccauit iuſta debet ꝑferre. Alij
vō cū totū bonū aīe deſtruxerint. affligi et moneri
et ꝑceptis ſubijci debent quouſq̄ ratū ſit illis deum
iuſtum iudicem eſſe. et contremiſcant. ¶ Augu. de
con. euan. Hoc aūt quod hic dicit̄ de petri negacio
ne predicta. oēs quid̄ euangeliſte ꝯmemorant. ſꝫ
non oēs ex vna eademq̄ occaſione ſermones ad eā
ꝯmemorandā veniunt Nam mathꝰ et marcus eam
ſubnectunt. Poſtea q̄ dominus egreſſus eſt ex illa

domo vbi manducauerant paſcha. Lucas vero ⁊ iohānes anteq̄ȝ inde eſſet egreſſus Sed facile poſſem⁹ intelligere. aut illos duos ea recapitulādo poſuiſſe. aut iſtos preoccupando. ñ magis moueret q̄ taȝ diuerſa non tm̄ verba. ſed etiā ſentencias domini premittunt. quib⁹ pmotus petr⁹ illam p̄ſumpcionem pferret vel pro domino vel cū dño moriendi. vt magis cogant intelligi. ter eū expreſſiſſe p̄ſumpcionē ſuam diuerſis locis ſmonis xp̄i. ⁊ ter illi a domino reſponſū. q̄ eū ante galli cantū ter eſſet negatus.

¶ Et dixit eis quando miſi vos ſine ſacculo ⁊ pera. ⁊ calciamētis numq̄d aliq̄d defuit vobis? At illi dixerūt. nihil. Dixit ergo eis Sed nunc qui habet ſacculum. tollat ſimiliter ⁊ peram Et qui non habet. vendat tunicam ſuā. ⁊ emat gladiū. dico enim vobis qm̄ adhuc hoc quod ſcriptum eſt oportet impleri in me. Et cum iniquis deputatus eſt etenim ea que ſunt de me finem habent At illi dixerunt domine Ecce gladij duo hic. at ille dixit eis Satis eſt.

¶ Cirillus. Predixerat domin⁹ petro q̄ cum eſſet negatur⁹ tempe ſcȝ ſue capcionis ſȝ quia ſemel facta eſt mencio ꝺ capciōe ei⁹ conſequēter nunciat ſupuenientem ꝯ iudeos conflictum vnde di⁹ ⁊ dixit eis qn̄ miſi vos ſine ſaculo ⁊ pera ⁊ calciamentis. Numq̄d aliq̄d defuit vobis? Miſerat em̄ ſaluator ſanctos apoſtolos p̄dicare ciuitatib⁹ ⁊ oppidis regnū celoꝝ precipiens vt euntes nulli⁹ corporaliū curam gererēt ſed in eo totam ſpem viuēdi reponerēt ¶ Cris. Sicut aūt qui docent natare circa principium q̄dem manus ſuas ſupponentes attenti⁹ ſuſtentant ſuos diſcipulos. poſtea plerumq̄ manum abſtrahentes iubent vt ſibi opitulētur. q̄nimo ⁊ paululū emergi permittunt ita ⁊ xp̄c fecit diſcipulis In exordijs quidem p̄ſto i cunctis eis aderat parans eis vberrime affluētiam oīm Unde ſequitur At illi dixerūt. Nihil. ac vbi oportebat ⁊ ꝓprias vires oſ̄dere ſubtraxit eis aliquantulū grām iubens eis ex ſe nonnulla peragē vnde ſequit̄. Dixit ergo eis ſed nunc q̄ habet ſacculum. quo ſcȝ portat̄ pecunia. tollat ſimiliter ⁊ peram qua ſcȝ portant̄ cibaria. Et q̄dem qn̄ nec calciamēta nec zonam hēbant. nec baculū nec es nulli⁹ ſuſtīt paſſi penuriam. vt autem marſupium cōceſſit eis ⁊ peram. Eſurire videnē ⁊ ſitire ⁊ nuditatē pati. ac ſi eis diceret Hacten⁹ cūcta vob̄ vberrime affluebant Nūc aūt volo vos ⁊ inopiam experiri. Io q̄ non addico neceſſitati p̄ſtine legis. ſȝ mando ⁊ loculū habere ⁊ peram. Poterat aūt ⁊ de⁹ vſq̄ in finem eos in tanta conſtituere copia. ſȝ noluit ob multas cāſ. Primo q̄dem vt nihil ſibi tribuerent ſed recognoſcerēt totū emanaſſe diuinit⁹. Scdo vt moderari ſibi ſciant. tercione maiora de ſe opinentur. Hoꝝ igit̄ cauſa pmittens eos incurrere multa inopinatoꝝ relaxauit p̄oris legis rigorem. Ne grauis ⁊ intolerabilis fieret eis vita. ¶ Beda. Non em̄ eadē viuendi regula pſecucionis quā pacis tpe diſcipulos informat. Miſſis q̄dem diſcipulis ad predicandū. ne q̄d tollerent in via precepit. ordinās ſcȝ vt qui euangeliū nunciat de euangelio viuat Inſtante vo mortis articulo ⁊ tota illa igente paſtorem ſimul ⁊ gregē pſeq̄nte congruam tpi regulam decerni tpmittens vt tollant victui neceſſaria. donec ſopita inſania pſecutorū. temp⁹ euangelizādi redeat. vbi nobis q̄ dat exemplū. iuſta nonnūq̄ȝ cauſa inſtante. q̄dā de noſtri ꝓpoſiti rigore poſſe ſine culpa intermitti. ¶ Aug. cōtra fauſtū. Nulla ergo incōſtancia pcipientis. ſȝ rōne diſpenſantis p tempoꝝ diuerſitate precepta vel cōſilia vl̄ pmiſſa mutantur ¶ Amb. Qui ait ferire phibet cur emere gladiuȝ iubet̄ ñ forte vt ſit parata defenſio non vltio neceſſaria. ⁊ videri potuiſſe vindicari ſed noluiſſe. vñ ſequitur. Et qui non hēt ſcȝ ſacculum vendat tunicā ſuam ⁊ emat gladium ¶ Cris. Quid eſt hoc. qui dixerat. ſiquis te percuſſerit in dextera gena. vertas ei ⁊ aliam Nunc armat diſcipulos. ⁊ ſolo gladio. nam ſi penit⁹ armare decebat. nō ſolum oportebat gladium poſſidere. ſȝ ⁊ ſcuta ⁊ galeas. Sed ⁊ ſi mille hui⁹modi poſſiderēt arma. pro tot inſultib⁹ ⁊ inſidijs populoꝝ tirannoꝝ vrbium. nationum qualit̄ .xi. comparerent. ⁊ ex ſolo aſpectu agminū non contremiſcerēt. nutrit in ſtagnis ⁊ fluuijs Non ergo putemus eum iuſſiſſe vt gladios poſſiderent. ſed p gladios innuit imminentes inſidias iudeorum. vnde ſequitur Dico em̄ vobis. qm̄ adhuc hoc quod ſcriptum eſt oportet impleri i me Et cum iniquis deputat⁹ eſt. ¶ Theo. Cum em̄ ipſi inter ſe ſupra de prerogatiuis contenderint. non eſt inquit temp⁹ prerogatiuaꝝ. imo piculoꝝ. excidium Nam ego magiſter veſter ducor ad mortem nō honorabilem cū impijs deputandus. Etenī ea que ſūt de me ſcȝ predicta finem habent .i. impletionem Dolens ergo violentū inſultū innuere meminit gladij nec prius reuelauit ne tangerent accidia. nec prorſus obticuit ne repentinis agreſſib⁹ fluctuarent. ſȝ poſtea recolentes mirarētur. quō ſeipm̄ preciū exhibuit paſſioni pro ſalute humana. ¶ Beda. Uel dñs non iubet portare marſupium ⁊ peram ⁊ emere gladium. Sed predicit futurum q̄ ſcilicet apoſtoli obliti tempore paſſionis donorum ⁊ legis domini auderent ſumere gladios. Sepius em̄ ſcriptura vtitur imperatiua ſermonis ſpecie loco prophetie. In pluribus tamē libris non inuenitur. accipiat tollat. vel emat. Sed tollet ⁊ emet. ¶ Theoph. Uel per hoc prenunciat eis q̄ incurrerent famē ⁊ ſitim. quod innuit per peram. ⁊ aduerſitates nōnullas quod innuit per gladium. Uel aliter q̄ dominus dicit. q̄ habet ſacculū tollat ſimilr ⁊ peram videt̄ ſmo ad diſcipulos fieri. ſed reuera reſpicit quamlibet iudei pſonam. quaſi diceret. ſiquis iudeorum abundat facultatibus congeſtis omibus fugiat. Si autem victima oppreſſus penuria colit regionem. Hic etiam amictum vendat. ⁊ gladium emat Inuadet em̄ eos intolerabilis impetus pugne. vt nihil ad reſiſtendum ſufficiat. Deinde pandit horum malorum cauſam. quia ſcilicet paſſ⁹ eſt. penam prophanis debitā cum latronib⁹ crucifixus Et cum ad hoc puentum

Et cum ad hoc ꝑuentum fuerit ſumet finem v̄bum
diſpenſacionis. Perſecucionib⁹ aūt accident que a ꝓ
phetis ſunt predicta. Hec igiť domin⁹ ꝓdixit de fu
turis regioni iudeorum. ſed diſcipuli nō intelligebāt
ꝓfunditatē dictoꝝ putantes ob futurū proditoris
inſultum gladijs opus eſſe. vnde ſequitur. At illi di
xerūt dn̄e ecce duo gladij hic at ille dixit eis ſatis
eſt. ¶ Criſ. Et quidē ſi humano eos volebat vti au
xilio nec centum ſufficerēt gladij. ꝙ ſi nolebat eos
vti humano ſubſidio et duo ſuperuacui ſunt. ¶ Theo
Noluit ergo dn̄s eos reprehendere quaſi non intelli
gentes. ſed dicens ſatis eſt. eos dimiſit. Sicut cum
nos aliquem alloquentes cū videm⁹ nō itelligere ꝙ
dicit dn̄s bene. ſiue ne ip̄m moleſtem⁹. Quidam aūt
dicunt dn̄m ironice dixiſſe ſatis eſt. Quaſi diceret.
Ex quo duo ſunt gladij ſufficiūt nob ad tantā mul
titudinē quanta nos debet inuadere. ¶ Beda. Vel
duo gladij ſufficiūt ad teſtimoniū ſponte paſſi ſalua
toris. Vn⁹ qui et apl̄is audaciam ꝓ dn̄o certandi et
domino v̄tutem medicandi doceret ineſſe. Alē qui
nequaquā vagina exempt⁹ oſtenderet eos. nec totū
ꝙ poterat ꝓ eius facere defenſione ꝑmiſſos. ¶ Am
Vel qȝ lex ꝑferre nō vetat. fortaſſe petro duos gla
dios offerēti ſatis eſſe dic̄. quaſi licuerit vſqȝ ad euā
geliū. vt ſit in lege equitatis erudicio. in euangelio.
bonitatis ꝑfectio. Eſt etiā gladius ſpiritalis vt ven
das patrimoniū et emas v̄bum ꝙ mentis penetralia
vulnerat. eſt etiā gladius paſſionis ut exuas corp⁹
et immolat carnis exuuijs emaſ tibi ſacri corona mar
tirij. Mouet adhuc ꝙ duos gladios diſcipuli ꝓtule
rūt. ne forte vnū noui vnum veteris teſtamenti ſit.
quib aduerſus diaboli armamur inſidias. Deniqȝ
dicit dn̄s. ſatis eſt. quaſi nil deſit ei quem vtriuſqȝ
teſtamenti doctrina munierit.

¶ Et egreſſus ibat ſcd̄m conſuetudinem
in montem oliuarum. Secuti ſunt autem il
lum et diſcipuli eius. Et cuȝ perueniſſet ad
locum dixit illis. Orate ne intretis in temp
tationem. Et ipſe auulſus eſt ab eis quan
tum iactus eſt lapidis. Et poſitis genibus
orabat dicens. Pater ſi vis transfer calicē
iſtum a me. Verumtamen non mea volun
tas ſed tua fiat.

¶ Beda. tradend⁹ a diſcipulo domin⁹ cōſuetū ſeceſ
ſus locum quo facillime reperiri poſſit adit. Vnd̄ ſe
quitur. Et egreſſus ibat ſcd̄m conſuetudinē in montē
oliuaꝝ. ¶ Ciril. De die namqȝ cōuerſabatur ierofo
limis. obſcura v̄o nocte ſuccedente in mōte oliuaruȝ
cū ſuis cōuerſabaſ diſcipulis. Vnde ſubditur. Secu
ti ſunt aūt illum et diſcipuli ei⁹. ¶ Beda. Pulcre
aūt ſui corporis miſterijs imbutos in mōtem oliuarū
diſcipulos educit vt om̄es in morte ſua baptizatos
ſancti ſpiritus chariſmate cōfirmandos eſſe deſignet.
¶ Theo. Poſt cenā aūt nequaquā inercia et ioc⁹ et
ſomnus occupant dn̄m. ſed oracio et doctrīa. Vnde
ſequiť. Et cum perue. ad lo. dixit illis. Orate ne i
tretis i temptacionē. ¶ Beda. Impoſſibile ꝗdem eſt
hūanam aīam nō temptari. vnde nō ait orate ne tē
ptemini ſed orate ne intretis i temptacionē h̄ eſt ne
temptacio vos ſupet vltima. ¶ Ciril. Sed neſo
lis v̄bis eis ꝓdeſſet. procedens paululum. orabat.
vnde ſequiť. Et ip̄e auulſus eſt ab eis. quantū iactus
eſt lapidis. vbiqȝ inuenies eū ſemotum orātem. vt
diſcas ꝙ aīo attento et corde quieto colloquendū eſt
cū deo ſublimi. non aūt quaſi egens alieni ſuffragij
ꝑcib inſiſtebat. qui ē omnipotentiſſima v̄t⁹ patris
ſed vt diſcam⁹ nō eſſe in temptacōib dormitanduȝ
ſȝ magis orōnib inſiſtendū. ¶ Beda. Sol⁹ etiā orat
ꝓ omib. qui ſol⁹ erat paſſur⁹ ꝓ omnib. ſignificans
eīn oracionē ſuā quantum et paſſionem a nr̄a diſta
re. ¶ Aug. de q. euan. Auulſus eſt aūt ab eis quantū
iactus lapidis tanquā typice admonuerit. vt i eum
dirigerent lapidem .i. vſqȝ ad ip̄m perducerēt inten
cōȝ legis que ſcripta erat in lapide. ¶ Greg. niſen⁹
Quid aūt ſibi vult flex⁹ genuū de quo dr̄. Et poſi
tis genib orabat. hūan⁹ quidem viſus eſt. pro nos
docere ſupplicare maiorib. facto oſ̄ndentes fortiores
eſſe qui rogant. Palam ē aūt hūanam naturā nihil
h̄re dō cōdignū. et ideo honorifica ſigna ꝗ inuicē ex
hibem⁹ fatentes nos humiliores eſſe reſpectu excellē
tie proximi tranſſūpſim⁹ ad obſequia incompabilis
nature. Vn̄ ille ꝗ nr̄os lāguores portauit ac ꝓ no
bis intercellit ꝓ hoiem quem ſumpſit. genufleċtit
oracio. ſanciens non eſſe ſupbiendum orōnis tpe.
ſed ꝑ om̄ia humilitati cōformandū. quia de⁹ ſupbis
reſiſtit. dat aūt humilib grām. ¶ Criſ. Quelibet
aūt ars verb et opibus oſ̄ndiť ab eo qui docet. qa
ergo domin⁹ venerat doctur⁹ nos quamlibet v̄tutē
Ob hoc eadem dicit et facit. vnde quia iuſſerat ver
bis orare. Ne intrarent intemptatōȝ. hoc etiā opere
docet. Sequitur eīn. Dicens pr̄ ſi vis transfer calicē
iſtum a me. nō dicit ſi vis. Quaſi ignorans an pr̄i
placeret. neqȝ eīn magis ardua cognicio ē. hac cog
nicione paterne ſubſtantie quā ip̄e ſol⁹ perſpicaciter
nouit ſcd̄m illud. Sic nouit me pať et ego noui prēm
neqȝ hoc dicit. quaſi reſpuens paſſionē. Qui eīn cō
uiciatus eſt diſcipulo volenti eius paſſionē impedi
re vt ſathanam eū vocaret poſt multa ꝑconia quali
ter crucifigi nolebať. Cur igiť ita dictuȝ ē cōſideres
quantū erat audire ꝙ de⁹ ineffabilis qui quelibet in
tellectū tranſcendit. voluit vterū ſubire v̄gineū lac
ſuggere. et hūana queqȝ pati. quīn ergo fere incredi
bile erat. qd̄ erat futurū. ꝑmo ꝗdam miſit. ꝓphetas
hoc nunciantes poſtea ip̄e indut⁹ carne veniens vt
nō phantaſia putareť qd̄ fit. ꝑmittit carnē ferre na
turales defectus eſurire ſitire. et dormire laborare.
affici. et anxiari. ob hoc et recuſat mortem. verā hu
manitatem demōſtrās. ¶ Amb. Dicit ergo. Si vis
transfer a me calicem iſtū quaſi homo mortem recu
ſans quaſi de⁹ ſentenciā ſuam ſeruans. ¶ Beda. Vel
transferri a ſe calicē poſtulat. non ꝗdem timore paci
endi. ſed miſericordia ꝑoris ꝓpli. ne ab illo bibat cali
cem ꝓpinatum. vnde et ſignanter nō dicit transfer
a me calicē. ſed calicem iſtum hoc eſt populi iudeorū
qui excuſacionem ignorancie habere non poteſt. qui
me quotidie vaticinātur. ¶ Dionyſi⁹. Alexandrinus
vel ꝙ dicit. Transfer calicem iſtum a me non eſt h̄

non aduenīat mihi · niſi eni aduenerit transferri non poterit · igit̄ vt ſenſit iaz pn̄tem · cepit affici ⁊ triſtari · ⁊ quaſi iam ꝓpinquante eo dicit Traſfer calicem hunc · Sic eni quod p̄terit nec itedum eſt · nec pmanens · ſic ⁊ ſaluator leuiter iuadentem temptacōz flagitat pelli ⁊ hoc eſt · non itrare i temptacōz qd̄ conſulit eſſe orādum Perfectiſſim⁹ aūt modus temptationes cuitādi maifeſtat̄ · cum dr̄ · verumtn̄ nō mea voluntas ſ; tua fiat · deus eni iexpert⁹ eſt malorum Vult aūt nobis bona largiri ſu p̄ id · qd̄ petimus vl itelligim⁹ Ergo pfectam voluntatē patris quā ip̄e nouerat petit ſortiri effectū · que eadem eſt ⁊ ſua ſm deitatem · Renuit aūt impleri humanā voluntatem quā dicit ſuā · paterna voluntate minorē · Atha. Geminū eni hic velle oſtendit alteꝝ ꝗdem humanū qd̄ eſt carnis · alteꝝ vero diuinum · hūanitas eni ob carnis fragilitatē recuſat paſſionē · ſ; diuinus ei⁹ affectus affectanter eā ſubijt eo ꝙ non eſſet poſſibile eum detineri a morte · Greg · niſſen⁹. Appollinaris aūt aſſerit ꝙ xp̄c non habuit · ſm terrenam naturā ꝓpriam volūtatem · ſ; ſolū in xp̄o eſt voluntas dei q̄ de celo deſcendit Dicat g⁹ quam voluntatē vult dominus nequaq̄; euenire · Neq; eni deitas aufert ꝓpriam voluntatē · Beda · appropinquās etiā paſſioni ſaluator ifirmācium i ſe vocem ſumpſit vt cum hoc immiet qd̄ fieri volumus ſic p ifirmitatē petam⁹ ut nō fiat quatinus p fortitudiem parati ſim⁹ ut volūtas conditoris noſtri eciam contra noſtram voluntatem fiat ·

Aparuit aūt illi angelus de celo confortās eū. Et fact⁹ in agonia ꝓlixius orabat Et factus eſt ſudor ei⁹ ſicut gutte ſanguis decurrentis interram Et cū ſurrexiſſ; ab oratione ⁊ veniſſet ad diſcipulos ſuos inuenit illos dormientes pre triſticia ⁊ ait illis quid dormitis? ſurgite ⁊ orate Ne intretis in temptationem.

Theo · Vt nob̄ innoteſceret orationis virt⁹ · q̄tm⁹ eam i aduerſis preponamus Orans domin⁹ ab angelo ꝯfortat̄ vt dr̄ Aparuit aūt illi angelus de celo confortans eum · Beda · Alibi legimus ꝙ angeli acceſſerunt ⁊ miniſtrabant ei · In documento ergo vtriuſq; nature angeli ⁊ ei miniſtraſſe ⁊ euz confortaſſe dicuntur · Creator eni creature ſue non eguit preſidio · ſed homo factus · ſicut ꝓpter nos triſtis eſt · Ita ꝓpter nos confortatur · Theophil⁹ · Quidam aūt dicunt · quoniam aparuit ei angelus glorificans eum ⁊ dicens · Domine tua eſt virtus tu namq; potes contra mortem ⁊ infernum genus humanum liberare · Criſoſtom⁹ · Et quia nō phātaſtice · ſed vere noſtram carnem ſuſcepit vt approbet diſpēſacionis veritatem · ⁊ oppilet hereticorum ora queq; humana ſuſtinet · Sequitur · eni · Et fact⁹ in agonia prolixius orabat Ambroſi⁹ · Horrēt pleriq; hoc loco · qui triſticiam ſaluatoris ad argumētum molite potius a principio quam ſuſcepte ad tempus infirmitatis inclinant · Ego autem non ſolū excuſandum non puto ſed nuſquam magis pietatē eius maieſtatemq; demiror · Minus eni contulerat mihi · niſi meum ſuſcepiſſet affectum · Suſcepit eni triſticiam meam vt mihi ſuam leticiam largiretur · Confidenter triſticiam nomino · quia crucez predico Debuit ergo dolorem ſuſcipere vt vinceret Neq; eni habent fortitudinis laudem qui ſtuporem magis vulnerum tulerint quam dolorem · Nos ergo voluit erudire · quēadmodum mortem · ⁊ quod eſt amplius future mortis meſticiam vinceremus · Doles ergo domine non mea · ſed tua vulnera · Infirmat⁹ eſt eni ꝓpter delicta noſtra. Et fortaſſe ideo triſtis ē quia poſt ade lapſuz tali tranſitu nobis erat ex hoc ſeculo recedendum vt mori eſſet neceſſe · Nec illud diſtat a vero ſi triſtis erat · Pro perſecutoribus ſuis quos ſciebat in malis ſacrilegij penas daturos. Gregorius · xxiiij · mor. Appropinquante eciā morte noſtre mentis in ſe certamen expreſſit · qui vim quandam terroris ac formidinis patimur cum p ſolucionem carnis eterno iudicio ꝓpinquamus nec inmerito quoniam anima poſt puſillum hoc inuenit quod in eternum mutare non poſſit Theophilus Quod autem humane nature foret premiſſa oracio non autem diuine vt dicunt arriani · Patet eciam ex eo ꝙ ſudauit · Sequitur enim · Et fact⁹ eſt ſudor eius ſicut gutte ſanguinis decurrentis in terram Beda · Nemo ſudorem hunc infirmitati deputet quia contra naturam eſt ſudare ſanguinem · ſed potius intelligat per hoc nobis declaratum · ꝙ effectū iam ſue precis obtineret vt ſcilicet fidem diſcipulorum quam terrena adhuc fragilitas arguebat · ſuo ſanguine purgaret · Auguſtinus · in ſentencijs proſperi · Orans eciam cum ſudore ſanguineo dominus ſignificabat de corpore ſuo toto quod eſt eccl̄ia martyrum · Theoph · Vel hoc prouerbialiē dicitur de eo q̄ vehemēter ſudauit ⁊ ꝙ ſudauit ſanguinem · Volēs igitur euangeliſta innuere ꝙ groſſis ſudoruz guttis madebat · ſumit guttas ſanguinis ad exemplum · Poſt hoc autem inueniens diſcipulos dormiētes pre triſticia improperat eis ſimul ad monens vt orarent · Sequitur eni · Cum ſurrexiſſet ab oracione ⁊ veniſſet ad diſcipulos ſuos · inuenit eos dormientes pre triſticia · Criſoſtomus · Erat enim intempeſtum noctis ⁊ diſcipulorum oculi pre anguſtia premebantur · ⁊ erat ſomnus non corporis ſed meroris · Aug · de con · euang · Non autem expreſſit hic lucas quota oratione dominus ad diſcipulos venerit nihil tamen hoc matheo ⁊ marco repugnat · Beda · Demonſtrat autem dominus conſequenter · quia p diſcipulis oraverit quos monz oracionū ſuaꝝ vigilando ⁊ orando exiſtere ꝑticipes Seq̄tur eni ⁊ ait illis · q̄d dormitis? ſurgite ⁊ orate ne intretis i temptacōz · Theo · Hoc ē ne a temptatione ſuperentur Hoc eni eſt nō i duci in temptacionē non demergi ab ea · Vel ſimpliciter nos iubet orare vt tranquilla ſit noſtra vita nec immergamur i aliquod moleſtorum · Dyabolicū eni eſt ⁊ ſuperbum quēquā ſe i temptacōz ꝓpiciare vn̄ ⁊ iacobꝰ nō dixit itrate vos i temptacōes ſ; cū i ciderit Omē gaudiū eſtimate de mutuo voluntarium facientes ·

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Adhuc eo loquēte ecce turba ⁊ q̄ vocaba
tur iudas vnus ḋ xii. antecedebat eos Et
appropinquat ihesu vt oscularetur eū ihesus aūt
dixit ei iuda osculo filium hominis tradis?
Videntes autem hij. qui circa ipſū erant qḋ
futurum erat dixerūt ei. Domine ſi percu
timus in gladio? Et percuſſit vnus ex eis
ſeruum principis ſacerdotum. ⁊ amputa
uit auriculam eius dextram Reſpondens
autem ihesus ait Sinite vſq; huc. ⁊ cum te
tigiſſet auriculam eius ſanauit eum Dixit
autem ihesus ad eos. qui venerāt ad ſe prin
cipes ſacerdotum ⁊ magiſtratꝰ templi ⁊ ſe
niores Quaſi ad latronem exiſtis cū gla
dijs ⁊ fuſtibus cum cotidie vobiſcum fuiſſem
in templo non extendiſtis manus in me ſꝫ
hec eſt hora veſtra ⁊ poteſtas tenebrarū

¶ Gloſa. Premiſſa orōne xp̄i ſubijcitur de eiꝰ pro
dicione qua a diſcipulo proditur. Dicitur enī. Adhuc
eo loquente ecce turba ⁊ q̄ vocabatur iudas vnꝰ de xij
antecedebat eos. ¶ Ciril. Dicit aūt qui vocabatur
iudas quaſi nomē eius habens exoſum. Addit aūt
vnus de xij ad ſignificādā nequicie proditoris. Nā
qui honoratꝰ fuerat eque apl'is factꝰ eſt occaſionis
cauſa in xp̄m ¶ Criſ. Sicut enī inſanabilia vulnerā
nec auſteris medicaminibus obediunt nec demulcētibꝰ
ſic aīa vbi ſemel eſt captiuata ⁊ ſi ipſam dederit cui
cūq; peccato. nullum emolumentum ex admonicōibus
cōſequetur. qḋ ⁊ iude accidit a prodicione non ceſ
ſanti quāuis omni modo doctrine eſſet a xp̄o cohibi
tus. vnde ſequitur Et appropinquauit ihū vt oſcula
retur eū. ¶ Ciril. Immemor enī grē xp̄i putauit
forſitan poſſe latenter agere auſus precipuum dile
ctionis ſignum. organū efficere doli. ¶ Criſ. Nō aūt
diſcedendum eſt a fratrū admonicione quamq; nihil
per nr̄a verba eueniat Flaūj ⁊ riuuli ⁊ ſi nullus
hauriat fluunt. ⁊ ſi forſan nō perſuaſeris hodie pote
ris forſan cras. Piſcator enī per totam diē vacua tra
hens retia circa ſero piſcem capit. Vnde dominꝰ ⁊ ſi
ſciret iudam non conuertendum non deſtitit facere q̄
ſua intererāt. Sequitur Ihs aūt dixit ei iuda oſculo
filium hominis tradis? ¶ Amb. Per interrogacionē ꝑ
ſuaſionem puto. quaſi amantis affectu corripiat pro
ditorem. ¶ Criſ. Proprium aūt nomē ponit. quod
magis dolentis erat ⁊ reuocantis. quā prouocati ad
iram. ¶ Amb. Dicit aūt oſculo tradis. hoc eſt amo
ris pignore vulnus infligis? ⁊ pacis inſtrumento mor
tem irrogas. Seruus dnm̄ diſcipulꝰ prodis magrm̄
electꝰ auctorem. ¶ Criſ. Non aūt dicit tradis ma
giſtrum tuū. dn̄m tuum benefactorem. ſed filium ho
minis hoc eſt manſuetū ⁊ mitem Qui ſi nō eſſet ma
giſter ⁊ dn̄s. quia tamē tam ſuauiter erga te geſſit
non eſſet a te prodendꝰ. ¶ Amb. Magna o domine
ſignificacio poteſtatis magna diſciplina virtutis ⁊ cō
ſilij prodicionis agitur. ⁊ adhuc pacia non negatur

Oſtendit deū quem proderet dum occulta maieſtat
Oſtendit quē traderet Dū dicit filiū hominis. quia
caro non diuinitas cōprehenditur. Illud tn̄ plus con
futat ingratum qꝫ eū tradiderit qui cū eſſet dei fili
us propter nos filiꝰ hominis eſſe voluiſſet. quaſi d. ꝓ
te ſuſcepi ingrate qḋ tradis ypocrita. ¶ Aug. Hꝰ
ergo dominꝰ cū traderetur primo dixit. quod ait lu
cas iudas oſculo filium hominis tradis? deinde qḋ ma
theus Amice ad quid veniſti? Deinde id qḋ iohānes
cōmemorat quem queritis? ¶ Amb. Oſculatus eſt aūt
eum dominꝰ. non quo ſimulare nos doceat ſed vt ne
qꝫ proditorē refugere videretur. ⁊ plus afficeret pro
ditorem cui amoris officia non negaret. ¶ Theop.
zelantur aūt diſcipuli ⁊ gladios euaginant. Vn̄ ſeq
tur Videntes aūt hij qui circa ipm̄ erāt qḋ futurū erat
dixerunt ei. Dn̄e ſi percutimus in gladio? Sed qualiter
habent gladios? quia mactauerāt agnum ⁊ a menſa
diſceſſerant. Alij aūt diſcipuli querunt an percute
rent. Sed petrꝰ vbiq; feruens pro domino perſuaſio
nem nō expectat. ſed percutit ſeruum pontificis vnde ſeq
tur. Et percuſſit vnꝰ ex illis ſeruum principis ſacerdo
tum. ⁊ amputauit auriculam eius dextram. ¶ Au.
de con. euan. Qui percuſſit ſm iohem petrꝰ erat quē
percuſſit aūt malchus vocabatur ¶ Amb. Eruditꝰ
enī in lege petrus promptus affectu. qui ſciret phinee
es reputatum ad iuſticiam qꝫ ſacrilegos peremiſſet
percuſſit principis ſeruum ¶ Aug. de con. euan. Dein
de lucas dicit Reſpondens aut ihs ait. Sinite vſq;
huc. Et h' eſt qḋ mathꝰ cōmemorat. cōuerte gladiū
tuū in locum ſuū. Nec moueat quaſi contrarium ſit. qḋ
lucas hic dicit dominū reſpōdiſſe. Sinite vſq; huc.
quaſi poſt iſtā percuſſionem ita dictum fuerit. vt pla
cuerit ei vſq; huc factum. Sed ampliꝰ fieri noluerit
Cum in verbis que mathꝰ poſuit intelligatur potiꝰ to
tum factū quo vſus eſt gladio petrꝰ dn̄o diſplicuiſſe
Illud enī verū eſt. qꝫ cum interrogaſſent dicentes
dn̄e ſi percutimꝰ in gladio? Tūc reſpōdit Sinite vſq;
huc id eſt non vos moueat. quod futurū ē. permitten
di ſunt huc uſq; progredi. hoc eſt vt me apprehendāt
⁊ impleātur que de me ſcripta ſunt Non enī dicēt
Reſpondens aūt ihꝰ. niſi ad interrogationē eorū reſpon
deret non facto petri. Sed inter moras verborū inter
rogantiū dominū ⁊ illiꝰ reſpōdentis Petrꝰ audicate
defenſionis percuſſit. Sed non potuit ſimul dici que
ſimul fieri potuerūt. tunc ſicut dicit lucas ſanauit eū
qui percuſſus erat. Sequitur enī. Et cū tetigiſſet auri
culam eiꝰ ſanauit eum. ¶ Beda. Nunq; enī pieta
tis ſue dominꝰ obliuiſcitur Illi iniuſto mortem inferē
iſte perſequencium vulnera ſanat ¶ Amb. Sed cum
dominꝰ vulnere cruentum detexit. miſteria diuina
ſubiecit. vt ſeruus principis mundi non nature cōdi
cione ſed culpe. auris vulnus exciperet. qui non au
diſſet verba ſapiencie Aut ſi petrꝰ volens percuſſit au
rem docuit qꝫ aurem in ſpeciem hr̄e non deberet quā
in miſterio nō haberet. Sed quare petrꝰ quia ipſe li
gandi ⁊ ſoluendi adeptus eſt poteſtatem. ⁊ ideo tol
lit gladio ſpirituali aurem interiorē male intelligētis
Sed dominꝰ ipſe refundit auditum. demōſtrans ⁊
ipſos ſi cōuertantur. Poſſe ſanari. qui in paſſione dn̄i
vulnerauerūt. eo qꝫ oē peccatū fidei miſterijs abluatur

¶ Beda · Vel ſeruus iſte ꝓpꝛius eſt iudeoꝝ pꝛīci pibꝰ ſacerdotū in debito mancipatꝰ officio · qui ī paſ ſione dñi dextram auriculā · i · ſpiritalem legis intel ligendam ꝑdidit que ſcʒ auris petri gladio deddiē Nō ꝙ ille ſenſū itelligēdi audiētibꝰ tollat · ſʒ diuino ablatū iudicio negligentibꝰ pandat · Vex eadem dex tra auris in his qui ex eodem ꝑplo crediderūt diuīa dignacione p̄ſtino ē reſtituta officio · ſequitur · Dix it aūt ihūs ad eos qui venerāt ad ſe pꝛīcipes ſacer dotū ⁊ magiſtratꝰ templi ⁊ ſenioꝛes · Quaſi ad latro nem exiſtis cum gladijs ⁊ fuſtibꝰ · ¶ Criſ · Acceſſe runt eīn̄ nocte timentes multitudinis impetū · ⁊ ideo dicit quid opꝰ vobis erat his armis ī eum qui vobi ſcum eſt ſempꝰ Et hoc eſt qꝺ ſequitur · Cū quotidie vobiſcū fuerim ī templo · non extendiſtis manus in me · ¶ Ciril · Vbi nō īculpat dn̄s pꝛeſides iudeoꝝ ꝙ nō ſibi mature pauerant inſidias moꝛtis · ſed arguit eos quia temere opīabātur eū ſe inuaſiſſe ipſo inuito ac ſi dicat · Tunc non cepiſtis me · quia nolebā ſʒ nᶜ nunc poſſetis · ni me ſponte veſtris ſubijcerē maībꝰ Vnꝺ ſeqtur Sed hec eſt hoꝛa vr̄a · id eſt ꝑuum tem pus cōceſſum eſt vobis exercende ī me veſtre ſup bie patre vobis meis fauente · Dicit eciā ꝙ hec po teſtas eſt tenebris data · id eſt dyabolo ⁊ iudeis in ſurgendi ī xp̄m · Et hoc eſt quod ſubdiē · Et p̄tas tenebrarꝫ · ¶ Be · Quaſi d · ideo aduerſum me in te nebris cōgregamī quia poteſtas vr̄a qua ſic contra lucem mundi armamī in tenebris eſt · Queriē aūt quomō ihūs pꝛīcipes ſacerdotū Magiſtratꝰ templi ⁊ ſenioꝛes qui ad ſe venerūt · alloqui dicaē · Cū apꝰ alios euangeliſtas non ipſi veniſſe · verum in atrio caiphe expectātes miſtros miſiſſe ꝓhibenē · ſed huic cōtrarietati datur quod illi nō ꝑ ſeipſos · ſed ꝑ eos quod miſerunt apprehendendū xp̄m in ſue iuſſionis poteſtate venerunt .

¶ Cōprehendentes aūt eum duxerūt ad domum pꝛīcipis ſacerdotum. Petrus vero ſequebatur eū a longe. Acceſſo aūt igne ī medio atrio ⁊ circūſtātibꝰ illis. erat petrꝰ in medio eoꝛum Quem cum vidiſſet ancil la quedam ſedentem ad lumen. ⁊ eum fuiſ ſet intuita dixit. Et hic cum illo erat. At ille negauit eum dicens. Mulier non noui illum Et poſt puſillum alius videns eum di xit. Et tu de illis es. Petrꝰ vero ait O ho mo nonſum Et interuallo facto quaſi hore vnius. Alius quidam affirmabat dicens. Vere ⁊ hic cum illo erat nam ⁊ galileus ē. Et ait petrus O homo neſcio. quid dicis ⁊ continuo adhuc illo loquēte gallꝰ canta uit. Et conuerſus dominus reſpexit petrū. Et recordatus eſt petrus verbi domini qꝺ dixerat . quia priuſꝗ̄ gallus cantet . ter me negabis. Et egreſſus foras petrus fle uit amare .

¶ Amb · Nō intellexerīt īfelices miſteriū nec vene rati ſūt tam clementē pietatis affectū · ꝙ eciā hoſtes ſuos non paſſus eſt vulnerari Dicitur eīn̄ · Cōpre hendentes aūt eum duxerūt ad domū pꝛīcipis ſacer dotum · Cū legimꝰ teneri ihm̄ · caueamꝰ ne putemꝰ eum teneri ſm̄ diuinitatē ⁊ inuitum · quaſi infirmꝰ Tenetur eīn̄ ⁊ ligaē ſm̄ coꝛpis veritatem · ¶ Beꝺ Pꝛīceps autem ſacerdotuꝫ caipham ſignificat qui ſm̄ iohēm erat pontifex anni illiꝰ · ¶ Augu · de con · euan · Sed pꝛīo ad annam ductꝰ eſt ſocerum caiphe ſicut iohēs dicit quam ad caiphā vt matheus dicit · Marcus aūt ⁊ lucas nomen non dicunt pontificis. ¶ Criſ · Ideo aūt ducitē ad domū pontificis vt ꝺ cō ſciencia pꝛīcipis ſacerdotū ſingula queqꝫ facerent · Illuc eīn̄ omēs cōuenerant xp̄m p̄ſtolantes · magꝰ aūt feruoꝛ petri oſtendiē qui nō aufugit · cum alios fugientes vidiſſet Seqtur eīn̄ · Petrꝰ aūt ſequeba tur eum a longe · ¶ Amb · Bene a lōge ſequebatur iam proximus negaturꝰ · neqꝫ eīn̄ negare potuiſſet · ſi xp̄o ꝓximus adheſiſſet Sed in hoc ſit reuerendus ꝙ dn̄m non reliquit etiam cum timeret · metus natu re eſt cura pietatis · ¶ Beda · Quod aūt ad paſſio nem euntem dn̄m a longe ſequitur petrus · ſignificat eccleſiā ſecuturā qꝺā quod eſt imitaturam paſſionē domini · ſed longe differenter · Eccl̄ia eīn̄ pro ſe pa titur · At ille pro eccleſia · ¶ Amb · Iam autem in domo pꝛīcipis ſacerdotum ignis ardebat · Vnꝺ ſeq tur · Accenſo aūt igne in medio atrio ⁊ circūſtā · illis · erat petrus in me eoꝛum · Acceſſit petrus · vt calefaceret ſe · quia clauſo domino calor mētis iā in eo refrixerat · ¶ Criſ Credite enim erant petro claues regni celoꝛum · credenda erat ei ꝑſtoꝛum in numera multitudo · que eſſꝫ inuoluta peccatis · Erat aūt petrus paulo durioꝛ · ſicut truncata ſerui pꝛīci pis ſacerdotum declarat auricula · Hic igitur tam durus tanqꝫ ſeuerus ſi donum non peccandi fuiſ ſet adeptus · que venia commiſſis populis donatur · quem diuina prouidencia permiſit · ꝙ primo ipſe la beretur in peccatum · quo erga peccantes duriorem ſentenciaꝫ ꝓprij caſus intuitu temperaret · Et cum ſe calefacere vellet ad prunas · Acceſſit ad eum pu ella de qua ſeqtur · Quem cum vidiſſet ancilla que dam ſedentem ad lumen · ⁊ eum fuiſſet intuita dixᵗ Et hic cum illo erat · ¶ Ambroſiꝰ · Quid ſibi vult ꝙ prima eum prodit ancilla · Cum viri vtiqꝫ magis potuerint eum cognoſcere · Niſi vt iſte ſexus pec care ī nece domini videretur vt ⁊ iſte ſexus redime retur per domini paſſionem · Petrus autem prodi tus negat · Malo enim negaſſe petrum quā dominū fefelliſſe · Vnꝺe ſequitur · At ille negauit dicens · mu lier non noui illum ¶ Criſoſtomus Quid ais o pe tre Vox tua repente mutata eſt Os enim plenum fidei ⁊ amoris in odium perfidiamqꝫ conuerſum eſt Non tibi flagella nondum ſunt admota toꝛmenta · Qui te interrogat · nullus eſt eoꝛuꝫ · qui auctoritatē ſui poſſit foꝛmidinem incutere confitendi · Mulier te ſimplici voce interrogat ⁊ foꝛte nec proditura ꝯfeſſū · nec tm̄ mꝰ ſʒ puella ; hoſtiaria vile mācipiū

¶ Amb. Sed iſto negauit petrus quia pmiſit incau
te non negat i monte nō in templo. nō i ſua domo ſʒ
in pretorio iudeorum. Ibi negat vbi iheſus ligatus eſt
vbi veritas non eſt. Negans aūt dicit non noui il
lum. Temerariū quippe erat vt diceret quia noue
rat eū quem mens humana nō poteſt ɔprehendere
Nemo enī nouit filiū niſi pater. Rurſum ſcḋa vice
xp̄m negat. Sequitur enī. Et poſt puſillū alius vi
dens eum dixit. et tu de illis es. ¶ Aug. de cō. euan.
Intelligitur aūt ꝙ in hac ſcḋa negacione a duobꝰ ē
temptatus ab ancilla. ſcʒ quā cōmemorant matheus
et marcus et ab alio. quē hic ɔmemorat lucas. Nam quod
quod hic lucas dicit. et poſt puſillum. iam egreſſus
erat ianuā petrus et ꝓmus gallus cantauerat vt marcus
dicit. iāqʒ redierat. vt quēadmodū dicit iohes. ad
focum ſtans itez negaret de qua negacione ſequitur
Petrus vo ait. O homo nō ſum. ¶ Amb. Maluit ei
ſe negare quā xp̄m. aut quia videbatur negare. xp̄i
ſodalicium. vtiqʒ ſe negauit. ¶ Beda. In hac autē
negacione petri diſcim⁹ nonſolū ab eo negari xp̄m.
qui dicit eū non eſſe xp̄m. ſed ab illo eciā q cum ſit
negat ſe eē xp̄ianū ¶ Am. Tercio ꝗ īterrogat. ſeq
tur enī. Et interuallo facto quaſi hore vnius. alius qui
dam affirmabat dicens. vere et hic cum illo erat.
¶ Aug. de con. euan. Quod matheus et marcus dicunt
poſt puſillum quantū eſſet hoc tpis maīfeſtat hic
lucas dicendo Et interuallo facto quaſi hore vnius
De hoc aūt interuallo tacet iohes. Item qḋ matheus et
marcus nō ſingulari ſʒ plurali nūo enunciant eos qui
cū petro agebant. cū lucas et iohes vnū dicant. faci
le eſt intelligere aut pluralē numerū ꝓ ſingulari vſi
tata locucione vſurpaſſe matheū et marcū. aut qḋ
vnus maxime cauſā q cum viderat affirmabat ceteri
aūt ſecuti eius fidem petrū ſimul vrgebant. Iam vo
illud qḋ matheus ipi petro dictū aſſeuerat. nonne et tu
vidi te in horto. marcus aūt et lucas inter ſe illos de pe
tro locutos. aut ſentenciā intelligim⁹ tenuiſſe eos q
compellatū dicunt petrū. tm̄ enī valet ꝙ de illo corā
illo dicebatur. quantū ſi illi diceret. Aut vtroqʒ mō
dictū et alios hūc alios illū modū ɔmemoraſſe ¶ Be
Subdit aūt. nam et galileus eſt. Non ꝙ alia lingua
galilei atqʒ alia loquerent ihēroſolimite. qui vtrīqʒ
fuerunt hebrei. ſʒ ꝙ vnaqueqʒ ꝓuincia et regio ſuas
habendo ꝓprietates vſitatū loquendi ſonū vitare nō
poſſit. Sequit. et ait petrus. O homo neſcio quid di
cis ¶ Amb. hoc eſt ſacrilegia veſtra neſcio ſed nos
excuſam⁹ ipe nō excuſauit. Non enī ſatis eſt inuo
luta reſponſio cōfitentis ihm. Sed apta confeſſio et
ideo petrus non de induſtria reſpōdiſſe ſic inducit. qa
poſtea recordatus eſt. et tn̄ fleuit. ¶ Beda. Solet
aūt ſacra ſcriptura ſepe meritū cauſaꝝ ꝑ meritum
deſignare temporꝫ. Vnde petrus qui media nocte pec
cauit ad gallicantū penituit Sequitur enī Et conti
nuo adhuc illo loquente gallus cantauit. Quia qḋ i
tenebris obliuionis errauit. Vere lucis rememora
tione correxit. ¶ Augu. de con. euan. Galli aūt can
tū poſt ternaꝫ negacionē petri ſcḋm intelligim⁹ ſicut
marcus expreſſit. ¶ Beda. Hunc gallū miſtice
oportet aliquē doctorum intelligendū qui iacentes et
ſompnolentos increpat dicens. Euigilate iuſti. et no

lite peccare. ¶ Criſ. Admirare aūt curam mgr̄i qa
cum vinctus eſſet multa vtebatur ꝓuiſione erga di
ſcipulū quem nutu erigens ad lacrimas ꝓuocauit.
Sequitur enī Et conuerſus dn̄s reſpexit petrum
¶ Aug. de con. euan. Quod quo modo accipiendū
ſit diligenci⁹ conſiderādū eſt. Dicit enī matheus petrus
vo ſedebat foris in atrio qḋ non diceret. niſi illa cum
dn̄o meus agerētur. Similiter et in eo ꝙ dixit mar
cus. et cum eſſet petrus in atrio deorſum oñdit nonſo
lum i interioribus. ſed eciā in ſuperioribus geſta que di
xerat. Quo ergo reſpexit domin⁹ petrū facie cor
porali. Qua ꝓpter mihi videtur illa reſpectio diuini
tus facta. et ſic dictum eſt. Reſpice et exaudi me. et
conuertere dn̄e libera aīam meam ita dictum arbi
tror cōuerſus dn̄s reſpexit petrū ¶ Be. Reſpicē
nāqʒ ei⁹ miſereri eſt. qa nōſolū cū agitur pnīa verū
eciā vt agatur dei miſericordia neceſſaria eſt. ¶ Am
Deniqʒ quos ihus reſpicit. plorant delictum Vn̄ ſeq
tur. Et recordatus eſt petrus vbi domini quod dixe
rat qa priuſqʒ gallus cantet. ter me negabis. Et egreſ
ſus foras petrus fleuit amare. Quare fleuit qa er
rauit vt homo. lacrimas eius lego. ſatiſfactionem nō
lego. Lauent lacrime delictum. quod voce pudor eſt
cōfiteri. Negauit ꝓmo et ſcḋo et nō fleuit qa adhuc
nō reſpexerat dn̄s. Negauit tercio reſpexit eū ihus
et amariſſime fleuit. et tu ſi veniā vis mereri. dilue
lacrimis culpam tuā. ¶ Criſ. Non aūt audebat pe
trus palam flere. ne a lacrimis deprehenderet. ſʒ fo
ras exiens lacrimabat. Flebat aūt nō ꝓpter penam
ſʒ quia dilectū negauerat qḋ moleſti⁹ erat ei quolibet
ſupplicio.

¶ Et viri qui tenebant eum. illudebant ei
cedentes et velauerunt eū. et percuciebāt
faciem eius Et interrogauerunt eū dicen
tes. ꝓpheti za quis eſt. qui te percuſſit? Et
alia multa blaſphemātes dicebant in eum
Et vt factus eſt dies conuenerunt ſeniores
plebis et principes ſacerdotum et ſcribe. et
duxerunt illum in conſilium ſuuꝫ. dicentes
Si tu es chriſtus dic nobis. Et ait illis Si
vobis dixero. Non credetis mihi Si autem
interrogauero non reſpondebitis mihi. ne
qʒ dimitetis. Ex hoc autem erit filius ho
minis ſedens a dextris virtutis dei. Dixe
runt autem omnes. Tu ergo es filius dei?
Qui ait. Vos dicitis. quia ego ſum. At illi
dixerunt. Quid adhuc deſideramus teſti
monium Ipſi enim audiuimus de ore ei⁹.

¶ Auguſtin⁹. de con. euang. De petri temptacōe
que inter domini contumelias facta eſt non eodem
ordine omnes narrant Nam illas ꝓmo commemo
matheus et marcus. Deinde petri temptacionem lu
cas vero explicauit prius temptacionem petri De
inde domini contumelias dicens et viri qui tenebant

Et viri qui tenebant eum · illudebant ei cedentes·
¶ Ciril· Celi ⁊ terre domi⁹ ceſus ſuſtinet· ⁊ patitur
impioꝝ ridicula formam nobis paciencie prebens
¶ Theo· Hec non dñs ꝓphetarum vt pſeudo ꝓphe
ta diludicur· Sequit̃ em̃· Et velauerunt eum ⁊ ꝑ
cuciebāt faciē eius· Et interrogauerūt eum dicētes
Propheciſa nobis· quis eſt qui te percuſſit· ¶ Be
da· Hec quaſi in contumeliam faciebant ei⁹ qui ſe a
populis ꝓphetam voluit haberi· Sed qui tunc ceſ⁹
eſt colaphis iudeorum ceditur eciam nunc blaſphe
mijs falſorum xp̄ianorum Velauerunt autem eū
non vt eorum ille ſcelera non videat· ſed vt a ſe ipſi
faciem eius abſcondant Heretici aūt ⁊ iudei ⁊ ma=
li catholici eum reprobis actib⁹ exacerbantes quaſi
ei illudentes dicunt quis eſt qui te percuſſit dum ab
illo ſuas cogitaciones ⁊ opera tenebrarum cogno
ſci non eſtimant· ¶ Aug· de con· euan· Hec autem
intelligitur paſſus domin⁹ vſqꝫ mane ī domo princi
pis ſacerdotum quo prius adduct⁹ eſt· Vnde ſequitur
Et factus eſt dies conuenerūt ſeniores plebis ⁊ prī
cipes ſacerdotum ⁊ ſcribe ⁊ duxerūt eum in conſili
um ſuum dicentes Si tu es xp̄c· dic nobis· ¶ Be
da· Non veritatem deſiderabant ſed calumniam p̄
parabant Siquidem xp̄m hominem tantummodo de
ſtirpe dauid venturum ſperantes hoc ab eo quere
bant· vt ſi diceret· Ego ſum xp̄c calumniarent̃ q̄ ſi
bi arroget regiam poteſtatem · ¶ Theo· Ipſe vero
ſciebat eorū precordia q̄ qui non crediderant operi
bus multo minus ſermonibꝫ crederent· Vnde ſequit̃·
Et ait illis· Si vobis dixero· non credetis michi·
¶ Beda· Sepe em̃ dixerat ſe xp̄m eſſe puta cū di
cebat· Ego ⁊ pater vnum ſum⁹· ⁊ cetera talia· Si
aūt interrogauero non r̄ndebitis michi neqꝫ dimitte
tis· Interrogauerat em̃ eos· quō dicerēt xp̄m filiū
eſſe dauid · Cū dauid in ſpū dñm ſuū illum vocaue
rit· Verum illi neqꝫ dicenti credere neqꝫ interrogāti
r̄ſpondere voluerunt· Quia aūt ſemē dauid calum
niari querebant plus eſt qꝫ audiunt· Sequit̃ em̃·
Ex hoc autē erit filius homis ſedens a dextris vir
tutis dei ¶ Theop· Quaſi diceret· non ē vobis d̄ ce
tero tempus ſermonum ⁊ doctrine· ſed deinceps iu
dicij tempus erit· cum videbitis me filium homis ſe
dentem a dextris virtutis dei ¶ Cirillus· Cum autē
de deo ſeſſio dicitur atqꝫ thron⁹· regia ⁊ vniuerſis
p̄ncipans dignitas deſignatur· Non em̃ putabim⁹
tribunal quoddam poſitum eſſe· cui credamus inni
ti dominū omnium· Sed nec omnino dextrum vel
ſiniſtrū eſſe penes diuinam naturam· ꝓprium enim
eſt corpoꝝ figura ⁊ loc⁹ ⁊ ſeſſio· Qualit̃ aūt paris
honoris paris q̄ ꝯſeſſ⁹ fili⁹ videbit̃ eſſe ſi non eſt ſe
cundum naturā filius· naturalem in ſe ꝓprietatem
habens patris· ¶ Theo· Hec igitur audiētes time
re debebant· Sed illi poſt hec verba magis inſaniūt
Vnde ſequitur Dixerunt aūt omnes· Tu ergo es
fili⁹ dei· ¶ Beda· Ex ſe filium dei dixerit acceperūt
in eo quod dicit· Erit filius ho· ſe a dextris vir· dei
¶ Amb· Dominus aūt maluit ſe regem probare
quam dicere vt condemnandi cauſam habere nō poſ
ſint Qui quod obijciunt· hoc fatentur Sequit̃· em̃
Qui ait· Vos dicitis quia ego ſum· ¶ Ciril· Hoc

autem dicente xp̄o ſuccenſuit· Phariſeoꝝ cohors
vſurpans ignominie vocem· Vnde ſequitur· At illi
dixerunt quid adhuc deſideram⁹ teſtimonium· Ipſi
em̃ audiuim⁹ de ore eius· ¶ Theoph· Ex quo patꝫ
q̄ inobedientes nulla commoda ferunt reuelatis ſibi
ſecrecionibus· Sed maiorem penam acq̄runt· ꝓpter
quod talia oportet eis eſſe occulta ·

Capitulum xxiii

Et ſurgens omnis multitudo
eorum duxerunt illum ad pila
tum. ceperunt autem accuſare
illum dicentes. Hūc inuenim⁹
ſubuertentem gentem noſtram . ⁊ prohi=
bentem tributa dari ceſari ⁊ dicentē ſe xp̄ꝫ
r̄egem eſſe Pilatus autem interrogauit eū
dicens . Tu es rex iudeorum· At ille reſpō
dens ait Tu dicis Ait autē pilat⁹ ad prin
cipes ſacerdotum ⁊ turbas. Nichil inuenio
cauſe in hoc homine . At illi inualeſcebant
dicentes Cōmouit populum docēs per vni
uerſam iudeam incipiēs a galilea vſqꝫ huc

¶ Auguſtin⁹ · de con· euange· Poſtqꝫ compleuit lu
cas narrando petri negacionem · recapitulauit que
cum domino geſta ſunt circa mane· commemorans
quedam q̄ alij tacuerunt · atqꝫ ita contexuit narraci
onem · ſimilia alijs narrans cum dicit · Et ſurgens
omnis multitudo eoꝝ duxerunt illum ad pilatum·
¶ Beda· Vt impleret̃ ſermo ihū quem de ſua mor
te predixit Tradetur gentibꝫ id eſt romanis · Nā
pilatus roman⁹ erat · eumqꝫ romani in iudeā preſi
dem miſerunt· ¶ Aug· de con· euange· Deinde apud
pilatum geſta ſic narrat· Ceperunt autem accuſare
illū dicentes· Hunc inuenimus ſubuertentem gen=
tem noſtram ⁊ prohibentē tributa dari ceſari· ⁊ di=
centem ſe xp̄m regem eſſe Hoc matheus ⁊ marc⁹
non dixerunt· cum tū dicerent· q̄ eum accuſabant
ſꝫ iſte eciam ipſa crimina que falſo obiecerūt aperuit
¶ Theo· Euidenter aūt aduerſant̃ veritati· Nō eī
dñs ꝓhibuit dari cēſum ſꝫ magis dare iuſſit Quali
ter aut ꝑp̄lm ſubuertebat an ut regnuꝫ aggredere
t̃ur· ſꝫ h̄ eſt incredibile cūctis· q̄a volēte m̄ltitudine
eum ī r̄gem eligē ſciens fugit· ¶ Be· Duob⁹ aūt
dño obiectis ſcꝫ q̄ ⁊ tributa ceſari dari ꝓhibuit ⁊ ſe
xp̄m r̄gem dicēr· potuit fieri ut ill⁹ qꝫ dñs ait· red
dite q̄ ſūt ceſaris ceſari · et pilatū audiſſe ꝯtigerit
Vō q̄a cām hāc q̄ſi aptum iudeoꝝ mēdaciū ꝑuprit
dēs ſolū qꝫ neſciebat de r̄gni vbo īterrogandū puta
uit· ſequitur em̃· pilat⁹ aūt īterrogauit eū dicēs· tu es
rex iudeoꝝ· ¶ Theo· Mihi videt̃ q̄ hoc a xp̄o q̄ſie
rit ī cōtemptu obiecti criminis ſubſānādo q·d· tu pau
per humilis nud⁹ cui null⁹ adiutor accuſaris de regni
ambicōe ad qꝫ op⁹ ē multoꝝ ⁊ adiutoꝝ ⁊ ſumptuū
¶ Beda· Eodem autem verbo preſidi · quo ⁊ prīci
pibꝫ ſacerdotū reſpondet· vt ꝓpria ſentencia condem
netur· Sequitur em̃· At ille r̄ſpondens ait tu dicis·

¶ Theop. Illi aūt cū nihil aliud haberet eoꝝ calum nie recurrūt ad clamorum subsidia Sequit̃ em̄. At illi inualescebant dicētes. Commouit ppl̃m docens p vniuersam iudeā. incipiens a galilea vsqꝫ huc q̄si dicerēt. Peruertit ppl̃m nec in vna parte tm̄. sed a galilea incepit et huc vsqꝫ puenit trāsiens p iudeam. Puto aūt eos non absqꝫ causa meminisse galilee. sed volentes incutere timorē pilato. Galilei em̄ scisma tici fuerūt et noua temptantes qualis fuit iudas galileus cui9 in actib9 aploꝝ fit mencio ¶ Bed. His dixit vero non illum sed se accusant. Docuisse em̄ populū et a pristini temporis ignauia docendo cōmouisse. ad huc totā terrā pmissionis pertransisse nō crimi nis sed indiciū est virtutis. ¶ Amb. Accusatur aūt dn̄s et tacet. quia defensione nō indiget. Ambiant defendi qui timent vinci. Non ergo accusacio nem tacendo cōfirmat sꝫ despicit nō refellendo. quid enim timeret q̄ non ambit salutem. Sal9 vim suam p dit vt acquirat omnium.

¶ Pilatus autem audiens galileam interrogauit si homo galileus esset. Et ut cognouit quia de herodis potestate esset remisit eum ad herodem qui et ipse iherosolimis erat illis dieb9. Herodes aūt viso ihesu gauisus est valde. Erat em̄ ex multo tempore cupiens videre eum eo q̄ audiret multa d̄ illo et sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat aūt illum multis sermonib9 et ipse nihil ei respondebat. Stabant etiam pricipes sacerdotū et scribe cōstanter accusantes eū. Spreuit aūt illum herodes cum exercitu suo et illusit indutum veste alba et remisit ad pilatum. Et facti sunt amici herodes et pilat9 in ipsa die. Nam antea inimici erant adinuicem.

¶ Beda. Pilatus de pmissa accusacione non interrogandū dominū rat9. Sed ipm magis nacta occasione cupit ab eo iudicando liberū reddere vnde dicit̃. Pilatus aūt audiens galileam interrogauit. si homo galile9 esset. Et ne contra eū quem insontem et ppter inuidiam traditū cognouerat sentenciā dare cogeretur herodi eum misit audiendū. vt ipse poti9 eum q̄ eius patrie tetrarcha existebat. Vel absolueret vl' puniret. Sequitur em̄. Et vt cognouit q̄ de herodis potestate esset. remisit eum ad herodem. qui et ipse iherosolimis erat illis dieb9. ¶ Theop. In hoc sequitur legem romanam que iubebat quemlibet a principe sue dicionis condēnari. ¶ Grego. x. moraliū. xp̄i autem flāmas herodes explorare voluit cū ei9 miracula videre concupiuit. Sequit̃ em̄ herodes aūt viso ihu. gauisus est valde. Erat em̄ cupiens ex multo tempore videre illum ¶ Theo. Non tamq̄ꝫ lucraturus quicq̄ꝫ vtilitatis ex eius aspectu sed paciens non nullam cupidinē credebat videre quendā extraneū hominē de quo audierat q̄ sapiens et mirific9 esset. Unde seqtur. Eo q̄ audierat multa de illo et sperabat signū aliquod videre ab eo fieri. Volebat eciam audire ab eo quid diceret. Et ideo interrogat eū. q̄si derisorie se habens ad ipm et eū subsannans. Sequitur em̄. Interrogabat aū illum multis s̄monib9. Ihus aūt qui cuncta rōne peregit. et qui teste dauid suos s̄mōe in iudicio disponit puinesse iudicauit in talibus hr̄e silenciū. Sermo em̄ platus ei cui nichil pficit cōdemnacōis fit causa. Vñ seqtur. Et ipe nichil ei respondebat. ¶ Amb. Tacuit et nihil fecit. q̄a nec illi9 crudelitas merebat̃ videre diuina. et dn̄s iactantiam declinabat. Et forte typice in herode om̄es impii significant̃ qui si legi non crediderint et pplexus mirabilia xp̄i opera in euangelio videre nō possūt. ¶ Greg. xxii. mora. Hoc eciā audiētes nos oportet addiscere vt quociens auditores nr̄i nostra volunt quasi laudanda cognoscē. Nō aūt sua puersa mutare omino taceam9 ne si ostentacōis studio verbum dei loq̄mur. et illoꝝ que erat. culpa esse nō desinat. et nr̄a que nō erat fiat multa aūt sunt q̄ audientes aīm pdunt maxie si auditores nr̄i et semper laudant qd̄ audiunt et nunq̄ꝫ quod laudant sequūtur.

¶ Grego. x. mo. Inq̄situs ēgo redēptor tacuit expectatus miracula adhibere ptempsit seseqꝫ apud se in occultis retinens quos exteriora querere pspexit ingratos foris reliquit. magis eligēs apte a supbientibus despici quā a nō credentib9 vacua voce laudari. Unde seqtur. Stabant eciā princi. sacer. et scribe pstanter accusan. eū. Spreuit aūt illū hero. cū exerci. suo et illu. indu. veste alba et remisit ad pilatū ¶ Amb. Non ociosū q̄ veste alba induit̃ ab herode immaculate tribuens indicia passionis. q̄ agn9 dei sine macula cū gl'ia mundi peccata susciperet. ¶ Theo. Tu tn̄ cōsidera q̄ p ea que facit dyabol9 impeditur. Congerit derisiones et obprobria in xp̄m ex quibus declarat̃ q̄ dominus sediciosus non sit aliogn̄ nō deriderēt plebe reddita suspecta et nouitatib9 gaudēte. Missio aūt xp̄i a pilato ad herodē fit amicicie communis exordiū quasi pilato nō vsurpāte sibi subditos dicionī herodis. vñ subdit̃. et facti sūt amici herodes et pilatus in ipsa die. nam antea inimici erāt adinicem. Attēde dyabolum vbiqꝫ pungentem dissiūcta vt xp̄i pagat necē. erubescam9 ergo nos si causa nostre salutis nec amicos in pprio federe pseruam9. ¶ Ambrosi. In typo eciā herodis atqꝫ pilati q̄ amici ex inimicis p ihesum xp̄m facti sūt plebis israhel et ppl'i gētil' figura seruat̃ q̄ p domini passionē vtriusqꝫ sit futura pcordia ita tn̄ vt prius pplus nacionum capiat dei v̄bum et ad ppl'm iudeoꝝ fidei sue deuocionem trāsmittat vt illi quoqꝫ gloria maiestatis sue corpus vestiāt xp̄i q̄d ante despexerāt. ¶ Beda. Vel hoc herodis et pilati fedus significat quod gentiles et iudei genē et religione et mente dissidentes in xp̄ianis persequēdis consentiunt.

¶ Pilatus autē cōuocatis principibus sacerdotū et magr̄atib9 et plebe dixit ad illos. Obtulistis mihi hunc hominē quasi auertētem populū. Et ecce ego corā vobis interrogās nullā causam inueio in homine isto

ex his in quibus eum accuſatis Sed neqꝫ
herodes nā remiſi ad uos illum. ⁊ ecce ni/
hil dignū morte actum eſt ei Emendatum
ergo illū dimittam Neceſſe aūt habebat di
mittere eis ꝑ diem feſtū vnū Exclāauit aūt
ſimul vniūſa tba dicens. Tolle hunc ⁊ di
mitte nobis barrabam. q̄ erat ꝓpter ſeditio
nem quādam factam ī ciuitate ⁊ homicidi
um miſſus in carcerem. Iterū aūt pilatꝰ
locutus eſt ad illos volens dimittere iheſū
At illi ſuclāabāt dicētes Crucifige cruci
fige eū Ille aūt tercio dixit ad illos Quid
enī mali fecit iſte: nullā cauſaz mortis inue
nio in eo. Corripiam ergo illū ⁊ dimittam
At illi inſtabāt vocibꝫ magnis poſtulātes
vt crucifigeretur ⁊ inualeſcebāt voces eo/
rum Et pilatus adiudicauit fieri peticōnē
eorū. dimiſit aūt illis eum. q̄ ꝓpter homici
diū ⁊ ſedicōnē miſſus fuerat in carcerē quē
petebāt ieſū vero tradidit voluntati eorū.
¶ Augu. de con euang. Rediens lucas ad ea que
apud p̄ſidem gerebanē Unde digreſſꝰ erat vt narra
ret quod apud herodem actū eſt ita dicit. Pilatꝰ aūt
conuo. p̄ncī. ſacer. ⁊ magiſtra ⁊ plebe. dixit ad eos
obtu. mihi hunc homiem quaſi auer. po. ⁊ ecce eᵒ
coram vobis interro. nul. cau. inuenio inho. iſto ex
his in quibꝫ eum accuſatis. Hic intelligimꝰ eū pre
termiſiſſe. quēadmodū a domino ꝯtiente. Quid ac
cuſatoribꝫ reſpōderet. ¶ Amb. Hic pilatꝰ xp̄m ab
ſoluit iudicio crucifigit miſterio. Ad herodem mitti
tur. ad pilatū remitiꝭ. vnde ſequitur. Sed neqꝫ hero
des. nā remiſi uos ad illum. Et ecce nihil dignum
morte actū eſt ei. Et ſi vterqꝫ reū non ꝓnunciat ob
meītū tn̄ aliene crudelitatis ſtudijs pilatꝰ obſequiē.
¶ Theo. Duorū ergo virorū teſtimoīo Ihs inſons
oſtēditur. Iudei vero qui accuſabant nullū teſtē ob
tulerūt cui credere oporteret. vide ergo quō ſupe
ret veritas. Ihs tacet. ⁊ teſtātur inimici. ꝑ eo cla
mant iudei. ⁊ nullus eorū atteſtatur clamoribus.
¶ Beda. Pereant ergo ſcripta que tāto poſt tēpe
contra xp̄m ꝯpoſita. non illum apud pilatū magice
artis accuſatū Sed ꝯponentes apud dn̄m ꝑſidie ⁊
falſitatis accuſandos eſſe demonſtrat. ¶ Theo. Ilen
tus gᵒ pilatꝰ nec ſatis apud veritatem ſeuerꝰ. q̄a ti
mebat accuſacōes. ſubiūgit. Emendatū ergo illum
dimittā ¶ Be. q. d. flagris illū ⁊ ludibrijs q̄ntū ui
betis affiga. dūmodo innoxiū ſanguinē nō ſitiatis.
Sequitur. Neceſſe aūt habebat dimittere eis ꝑ diem
feſtū vnū. Neceſſe habebat nō impialis legis ſancti
one. ſꝫ annua gentis ꝯſuetudine deuictus. cui ꝑ talia
gaudebat placere. ¶ Theo. Romani enī iudeis con
ceſſerant. ſm̄ leges ⁊ ritus ꝓprios cōuerſari. mos
aūt patrius erat iudeis petere dānatos a p̄ncipe. ſic
a ſaule ionathan petiuerūt. Vn̄ ⁊ de eorū petic̄ōe nūc
ſubdiꝭ. Exclamauit aūt ſimꝭ vniūſa turba dicens

tolle hūc. ⁊ dimitte nob̄ barrabā. q̄ erat ꝓp. ſediti
onē quandā factā in ciuitate ⁊ ho. miſſus in carcerē
¶ Amb. Non immerito homicide abſolucōꝫ petunt
qui flagitabāt innocētes exitiū. tales leges hē iniq̄
tas. vt qḋ oderit innocēcia ſcelꝰ diligat In q̄ tn̄ noīs
interp̄tacōe ſpēcīe dat figure. Barrabas enī patris
filiꝰ latine dr̄. Illi gᵒ quibꝫ dr̄. vos ex p̄re diabolo
eſtis vō dei filio. p̄ris ſui filiū. i. antixp̄m prelaturi
eſſe ꝓdūtur ¶ Beda. Heret aūt iudeis vſqꝫ hodie
ſua peticio. q̄a enī data ſibi optione ꝑ ihū latronē ꝑ
ſaluatore interfectorē elegerūt. merito ſalutē vitāqꝫ
ꝑdiderūt. ⁊ latrocinijs ſe ac ſedicōibꝫ intm̄ ſubiece
rūt vt ⁊ patriā ⁊ regnū ſuū ꝑdiderint. ¶ Theop.
Sic igiꝭ gens olim ſancta fuerit ad cedendū pilatꝰ
gentilē cedem ꝓhibet. ſequitur ei. Iterū aūt pilatꝰ locu
tus ē ad illos volēs di. ie. at illi ſuccla. dic. cruci.
cruci. eū. ¶ Be. Peſſimo enī gn̄e mortis occidē in
nocentē h̄ eſt crucifigē deſiderant. Pendētes enī in
ligno crucifixi clauis ad lignū pedibꝫ maibꝫqꝫ ꝯfixis
ꝓducta morte necabanꭍ. ne dolor citꝰ finireꭍ. vez
a dn̄o electa erat mors crucis quā diabolo ſupera
tāqꝫ trophēū ī frōtibꝫ fideliū erat poſiturꝰ ¶ Te.
Tercio aūt pilatꝰ xp̄m abſoluit. ſeqꭍ enī. ille aūt ter
cio dixꭍ ad illos. q̄d enī mali fecit iſte. nullā cām mor
tis inuenio in eo. corripiā gᵒ illū ⁊ dimittam. ¶ Bed.
Hāc correpcōꝫ q̄ ꝓpꝫo ſatiſfacēt ne uſqꝫ ad crucifigē
dū ſaluatorē ſeuirēt. pilatꝰ q̄rebat non ſolū obtuliſſe
ſꝫ etiā deridendo ⁊ flagellando exhibuiſſe vba ſcbis
teſtanꭍ. q̄a vō totā accuſacōꝫ quā aduerſꝰ dn̄m detu
lerāt. ſollicita pilati interrogatōe videbāt euacuatā
eādem ad ſolas ſe p̄ces ꝯuertunt. vn̄ ſeqꭍ. At illi in
ſtabant vocibꝫ magnis poſtulātes ut crucifigereꭍ ⁊
inualeſcebāt voces eorū ¶ The. Tercio clamāt ꝯtra
xp̄m ut ꝑ ēnam hāc vocē ſuaꝫ eē occiſiōꝫ xp̄i appro
bēt quā petēdo extorſerūt ſeqꭍ eī ⁊ pilatꝰ adiudica
tus fieri peticōꝫ eorū. dimiſit aūt eū illis q̄ ꝓpter homi
cidiū ⁊ ſedicōꝫ miſſꝰ fuerat ī carcerē. ihm̄ vō tradi
dit volūtati eorū. ¶ Cris. Putabāt enī h̄ ſe poſſe a
ſtruē qꝫ ihs deterior eēt latrone. ⁊ adeo nequā ut ne
qꝫ ꝑ pietate neqꝫ ꝑ feſti ꝑrogatiua d̄beret liberari
¶ Et cum educerent eum apprehēderūt
Simonē quendam cirenenſem venientē de
villa. ⁊ impoſuerūt ei crucem portare poſt
iheſum. Sequebatur autem illum multa
turba populi ⁊ mulierū que plangebant ⁊
lamentabanꭍ eum. Conuerſus autem ad il
las iheſus dixit Filie iheruſalem nolite fle
re ſup me. ſed ſup voſipſas flete ⁊ ſuper fi/
lios veſtros. Quoniam ecce venient dies
in quibꝫ dicent Beate ſteriles. ⁊ ventres
qui non genuerunt. ⁊ vbera que non lacta
uerunt Tūc incipiēt dicere mōtibus Cadi
te ſuper nos. ⁊ collibus operite nos. Quia
ſi in viridi ligno hoc faciunt in ari do quid
fiet: Ducebantur aūt ⁊ alij duo nequam
cum eo. vt interficerētur.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Gloſa. Poſita cōdemnacione xp̄i cōueniēt agi
tur de eius crucifixione. Cum dicit̄. et cū duceret eū
apprehenderūt ſimonem quēdam cirenēſem venientē
de villa et impoſuerūt ei crucem portare poſt ihm̄.
¶ Aug. de con. euan. Johēs aūt narrat q̄ ihus ba
iulabat ſibi crucē. Vn̄ intelligitur. q̄ ipſe ſibi porta
bat crucē cū exiret in eam qui dr̄ caluarie locum.
Simon aūt in itinere angariatus eſt cui data eſt por
tanda crux vſq̄ ad locum. Nullus em̄ alioꝝ accepta
bat crucem baiulare. eo q̄ lignū deteſtabile putaba
tur et ideo ſimoni cireneo quaſi ī quandam iacturaꝫ
impoſuerūt crucem portare quā alij recuſabant hic
complet̄ illud yſaie cuius principatus ſup humeꝝ eius
Principatus em̄ xp̄i eſt crux eius ꝓpter quā ſm̄ apl̄m
deum exaltauit. Et ſicut ī ſignū dignitatis alij bal
theum alij mitrā portant ſic et dn̄s crucem. Et ſi in
ſignia inuenies nō aliter in nobis regnare ihm̄. niſi per
aſperitates quo fit. vt delicioſi inimici ſūt xp̄i crucis
¶ Amb. xp̄us ergo crucē baiulās iā trophēū ſuū
victor attollit. Crux ſr̄ hūeros ipoīt. q̄a ſiue ſimō
ſiue ipſe portauerit et xp̄c in homie et homo porta
uit xp̄m. Nec diſcordant euangeliſtaꝝ ſententie qn̄
concordat miſteriū. Et bonus ordo nr̄i pfectus eſt
vt prius crucis ſue trophea ipſe erigeret. deinde mar
tiribus traderet erigēdū. nō iudeus eſt q̄ crucē portat ſꝫ
alienigena. atq̄ peregrinus nec p̄cedit ſed ſequit̄ iux
ta hoc quod ſcriptū eſt. Tollat crucē ſuam et ſequa
tur me. ¶ Beda. Simon aūt obediens. Cirene he
res interpretat̄. vnde p eum populi gencium deſignant̄
q̄ quondā peregrini et hoſpites teſtamētoꝝ nūc obediēdo fa
cti ſūt dei heredes. De villa aūt ſimon egrediens cru
cem portat poſt ihm̄. cū paganis ritibus derelictis ve
ſtigia dn̄ice paſſionis obedienter amplectit̄. Villa
em̄ grece pagos vocat̄ a qua pagani nomē trahūt
¶ Theo. Vt ille tollit crucem xp̄i. qui venit a vil
la .i. q̄ dimittit hūc mundū et opa eius in irl̄m .i. in
ſupernā libertatem tendens. ex hoc eciā non modicuꝫ
ſumit̄ documentum. Qui em̄ admodū xp̄i magiſter
eſt debet ipſe prius tollere crucē et timore dei ꝓpriaꝫ
carnē affligere et ſic ſubditis et obedientibus eā impo
nere. Sequit̄ aūt xp̄m eciā multitudo pleb̄ et mulierū nā
ſubdit̄. Sequebatur aūt illū multa turba populi et mu
lierū. que plangebant et lamentabant̄ eū. ¶ Beda.
Multa q̄dam turba crucem domini. ſꝫ nō vna eadē
q̄ mente ſequebatur. Nam populus qui eius mortē impe
trauerat vt morientem letus aſpiceret. Mulieres vo
vt moriturū plorarēt. Non aūt ideo ſolus mulierum
plāctus ſequebatur. q̄a non eciā innumerus viroꝝ cet?
de eius erat paſſione meſtiſſimus. Sed q̄a femineus
quaſi contemptibilior ſexus liberius poterat. qd̄ ſenſerat
oſtentare. ¶ Ciril. Amans eciā lacrimarū ē ſemper
ſexus femineus et mentē hūs flexibilem ad pietatem
¶ Theo. Per hoc eciam ſignificabatur q̄ multitudo
magna iudeoꝝ eſſet poſt crucē ientura credens ī ihm̄
Sed et mens infirma. que ſignificatur p feminam ſi
ſumpta cordis contricione per penitentiam fleat ſequitur
ihm̄ ꝓpter nr̄am ſalutem aſſiduū. Flebant igit̄ muli
eres ꝓ paſſionem. Cum aūt qui vltro patit̄. flere
non oportet ſꝫ magis ei applaudere. et ideo eas flere
vetat. Sequit̄ em̄. Conuerſus aūt ihs ad illas dix
it. Filie irl̄m Nolite flere ſup me ¶ Beda. Cuius
ſcꝫ cita reſurrectio mortem ſoluere poteſt. cuius mors et
omnē mortem et ipſm mortis deſtructura eſt auctorē
Notandū aūt cum filias iheruſalem appellat. q̄ nō
ſole que cū eo venerāt a galilea. ſed et euiſdem vr
bis quoq̄ ei mulieres adheſerūt. ¶ The. Mandat
aūt de plorantibus eū in futura mala ꝓſpectuꝫ intende
re. et ſup illis flere. Sequit̄ em̄ ſꝫ ſup voſipſas flete
et ſup filios veſtros ¶ Ciril. Significans in futuro
mulieres liberis eſſe orbandas. Nam irruēte bello ī
terra iudeoꝝ. cuncti ſimul peribant magni et parui.
Vnde ſequitur. Quia ecce venient dies ī quibus dicēt
beate ſteriles et ventres q̄ non genuerūt. et vbera q̄
non lactauerūt. ¶ Theop. Cū ſcꝫ femine crudeliter
ſuos aſſabunt filios. et venter q̄ produxerat flebiliter
iterato recipiet genitum. ¶ Beda. In quo die ven
ture a romanis obſidionis et captiuitatis tēpus ſig
ficat. de quibus ſupra dixerat. Veh p̄gnantibus et nu
trientibus in illis diebus Naturale eſt aūt immīēte ca
ptiuitate hoſtili alta vel abdita quibus abſcondantur
homines refugia querere. Vn̄ ſequit̄. tunc incipiēt
montibus dicere cadite ſup nos et collibus. operite nos
Refert em̄ ioſephus inſiſtētibus ſibi romanis certatim
iudeos cauernas montiū colliumq̄ petiſſe ſpeluncas
Poteſt eciā q̄ beatificandas dicit ſteriles d̄ his intel
ligi qui vero libet ſexu ſe caſtrauerūt. ꝓpter regnuꝫ
celorum. Montibus collibuſq̄ dici. cadite ſup nos et
operite nos cum quilibet ſue fragilitatis memores ī
gruente temptacionū articulo. ſublimiū q̄rumcūq̄
viroꝝ queſierint exemplis moniis et p̄cibus defendi
Sequit̄. Quia ſi in viridi ligno hoc faciūt in arido
quid fiet. ¶ Gregori. xij. mora. Se lignū viride et
nos lignum aridum dixit. quia ipſe ī ſe vim diuinita
tis habuit. nos vo qui puri homies ſumus. lignū ari
dum appellamur. ¶ Theo. Quaſi diceret iudeis. ſi
erga me lignum fructiferum iugiter virens taliter
ſe gerūt romani. quid nō attemptabūt erga vos. po
pulum dico quaſi lignū aridū p̄uatum qualibet viui
ficante virtute nec ullum fructum ferentē. ¶ Beda.
Vel quaſi omnibus diceret. ſi ego qui peccatū non fe
ci. lignū vite appellatus ſine igne paſſionis a mundo
non exeo. quid putas eis manere tormenti. qui ſunt
fructibus vacui. ¶ Theo. Malam aūt opinionē de
dn̄o aggrauare volens diabolus eciā latrones faciebat
crucifigi cum eo. Vnde ſequitur. Ducebant̄ aūt et alij
duo nequam cum eo. vt interficerentur.

**¶ Et poſtq̄ venerunt in locum qui vocat̄
caluarie ibi crucifixerunt eum et latrones
vnum a dextris et alterum a ſiniſtris**

¶ Athana. Ubi corruptum eſt genus humanum. ibi
xp̄c ꝓprium corpus expoſuit. vt vbi ſeminata eſt
corruptio. ibidem incorruptio oriatur ꝓpter quod
in loco caluarie crucifigitur. Dicit̄ enim. Et poſtq̄
venerūt ī locum. qui vocat̄ caluarie. ibi crucifixerūt
eum. Quem locum doctores iudeorum aiunt eſſe ſe
pulcrum ade. ¶ Beda. Vel aliter foris portā loca
erant in quibus truncabant̄ capita damnatoꝝ et cal
uarie .i. decollatorum ſumpſerūt nomē. Et ſic pro
omniū ſalute quaſi noxius inter noxios crucifigitur

ut ubi abundauit peccatū · ſuperabundet ⁊ gracia · ¶ Ciril · Non aūt ipſe unigenitus dei filius in ꝓpria natura qua deꝰ eſt · paſſus eſt · que ſunt corporis · ſed magis in natura terrena · Decet eñ utrūqꝫ de uno ⁊ eodem filio dici · ſcꝫ ⁊ non pati diuine ⁊ paſſum eſſe humanitꝰ · ¶ Euſe · Si aūt aliter poſt cōuerſacionem cum hominibꝫ euaneſcēs ſubito euolaret fugiens mortem ab omībꝫ cōpararetur phantaſmati · ⁊ quemadmodū ſiquis incombuſtibile quoddam nobis vas ⁊ preualens ignis nature vellet oñdere · flāme illud traderet · ⁊ conſequenter a flāma illud illeſum extraheret · Sic dei verbū volens oſtendere inſtrumentum quo uſus eſt ad humanam ſalutē eſſe ꝑualēs morti · Mortale morti expoſuit ad demonſtrandam eiꝰ naturā · Deinde poſt modicū a morte illud eripuit in ſignū diuine virtutis · Et ꝑma quidem cauſa mortis xpī hec eſt · Secunda vero diuine poteſtatis oſtēſio corpus xpī inhabitantis · Cū eñ antiquitꝰ deificarēt homines cōmunem exitū mortis ſortitos · quos heroas ⁊ diuos noīabant · docuit illum ſolū mortuū verum deū eſſe fatendum · quem brauia victorie morte ꝓſtrata decorant · tercia racio eſt victima ꝓ toto genere hoīm mactanda qua oblata tota poteſtas demonū perijt ⁊ error quilibet eſt ſedatꝰ · Eſt ⁊ alia cauſa ſalutifere mortis ut diſcipuli occulta fide conſpicerēt reſurrectionē poſt mortem ad quam ꝓpriam ſpē erigere docebant̄ ut mortem cōtemnentes · agonē cōtra errores inirēt alacriter · ¶ Criſ · Non aūt ſui mortem quam non habebat cum ſit vita · ſed hoīm venit cōſumpturꝰ ſaluator · Vñ non ꝓpria morte corpꝰ depoſuit ſed ab hoībꝫ illatam ſuſtinuit · Sꝫ ⁊ ſi egrotauiſſet corpꝰ eiꝰ ⁊ i cōſpectu oīm ſolueret̄ inconueniēs erat eū qui ſanaret alioꝝ languores · habere ꝓpriū corpus affectum languoribꝫ · Sed etſi abſqꝫ aliquo morbo ſeorſū alicubi corpꝰ depoſuiſſet · ac deinde rurſus ſe offerret · non crederet̄ ei de reſurrectione diſſerenti · Oportet eñ mortem reſurrectionē ꝑcedere · Cur ergo reſurrectoꝝ palam quidem ꝑdicaret · clanculo vero moreretur · nimirum ſi latenter hec eueniſſet ꝙ excogitarent homīes incredulitatis calūnias · quō pateret xpī in mortē victoria · niſi coram omībꝫ eā paciens ꝑ incorrupcionē corporis ꝓbaſſet extinctā · Sed dices decebat ſaltem glorioſam mortē ſibi excogitare · ut euitaret ignomīam crucis · Sed ⁊ ſi hoc feciſſet · ſuſpectum ſe reddidiſſet quaſi nō hñs virtutem cōtra quamlibet mortem · Sicut ergo pugil ꝓſternēs illū quē hoſtes obtulerint oñditur excellencior omnibꝫ · Sic oīm vita · ab hoſtibꝫ illatam quam putabant eſſe diram · ⁊ infamē ⁊ deteſtabilē mortem in cruce ſuſcepit ut hac interempta oīm mortis totaliter deſtruat̄ · ꝓpter qđ nō caput ei amputat̄ · ut iohanni · neqꝫ ſectus eſt ut eſaias · ut corpꝰ integrū ⁊ indiuiſibile morti ſeruet ⁊ non fiat occaſio volentibꝫ eccliam diuidere · Volebat eciam ſubportare quam incurreramꝰ maledictionē maledictam mortē ſcilicet crucis ſuſcipiendo · ſcd̄m illud maledictus hō qui pendet in ligno · In cruce eciā expanſis manibꝫ moritur · Ut altera quidem manu veterē ꝑplm̄ · altera eos qui ſunt ex gētibꝫ traheret · utroſqꝫ ſibi coniungens · moriens eciam in cruce a demonibꝫ expiat aerē · ⁊ aſcēſum nobꝭ parat in celū · ¶ Theo · Quia eciā ꝑ lignū mors intrauerat · neceſſe erat ut per lignū exterminaret̄ · ⁊ ut dñs ꝑ ligni dolores intrepidus tranſiens cōtemptaret delectacionē ꝓuenientem ex ligno · ¶ Gre · Sed ⁊ figura crucis a medio contactu in quatuor extrema partita · ſignificat virtutem ⁊ prouidenciam eius qui in ea pependit ubiqꝫ diffuſam · ¶ Aug · de que · no · ⁊ ve · teſtamenti · Nō fruſtra eciam tale genus mortis elegit · ut latitudinis ⁊ altitudinis ⁊ longitudinis ⁊ ꝓfunditatis · de quibꝫ apłus loquitur magiſter exiſteret · Nam latitudo eſt in eo ligno · quod tranſuerſū deſuper figitur hoc ad bona opera pertinet quia ibi extendunt̄ manꝰ · Longitudo in eo qđ ab ipſo ligno uſqꝫ ad terram cōſpicuū eſt · Ibi eñ quodammodo ſtatur id eſt perſiſtitur · ⁊ perſeueratur · quod longanimitati tribuit̄ · Altitudo eſt in ea ligni parte que ab illo qđ tranſuerſum figitur ſurſū verſus relinquit̄ hoc eſt ad caput crucifixi · quia bñ ſperancium ſuperna expectacio eſt · Jam vero illud ex ligno qđ fixū occultatur · Unde totū illud exurgit ꝓfunditatē ſignificat gratuite grē · ¶ Criſ · Duos eciam latrones utrimqꝫ crucifixerūt · ut eorū ſuſpicionis fieret particeps · Unde ſequit̄ · Et latrones · unum a dextris · alium a ſiniſtris ſed nō ita euenit · Nam de illis nil dr̄ · Huiꝰ aūt crux ubiqꝫ honorat̄ · Reges diademata deponentes aſſumunt crucem · In purpuris in diadematibꝫ · in armis in menſa ſacrata · Ubiqꝫ terrarū crux emicat · nō talia ſunt humana · Viuentibꝫ enim iſtis qui egerūt ſtrēnue arrident ꝓpria geſta · his aūt pereuntibus pereunt · ſed in xp̄o totum cōtrarium · Nam ante crucē omīa meſta · ut aūt crucifixꝰ eſt omnia clariora facta ſunt · ut noſcas non purū hoīem eſſe crucifixū · ¶ Beda · Duo aūt latrones cum xp̄o crucifixi ſignant eos qui ſub fide xpī vel agone martirij vel continencie arctioris inſtituta ſubeunt · Sed qui hec pro eterna gl̄ia faciunt · dextri latronis · Qui aūt humane laudis intuitu ſiniſtri latronis actꝰ imitant̄

¶ Jheſus aūt dicebat. Pater dimitte illis Non enim ſciunt quid faciunt. Diuidentes vero veſtimenta eius miſerunt ſortes. Et ſtabat populus ſpectans Et deridebāt eū principes cum eis dicentes. Alios ſaluos fecit. Seipſum ſaluum faciat. ſi hic eſt xp̄s dei electus. Illudebant autem ei ⁊ milites accedentes ⁊ acetum offerentes illi dicentes. Si tu es rex iudeorum ſaluum te fac.

¶ Criſ · Quia dominꝰ dixerat Orate pro perſequentibꝫ vos · hoc eciam crucē aſcendens fecit · Unde ſequitur. Jhus aūt dicebat · Pater dimitte illis nō quia nō poſſet ipſe relaxare · Sed ut nos pro perſequentibus orare doceret · Nō ſolum verbo ſꝫ ⁊ ope · Dicit aūt dimitte eis · ſi penituerint · Fauet eñ penitentibꝫ ſi vellent poſt tantam nequiciam reatꝰ ꝑ fidem diluere · ¶ Beda · Neqꝫ putādū ē hoc eū fruſtra oraſſe · Sed in eis qui poſt eius paſſionem crediderunt qđ orabat impetraſſe · Notandū ſane ꝙ nō ꝑ eis orauit

q̄ ꝗ filium dei intellexerunt crucifigere quā cōfiteri
maluerunt. sed ꝓ eis qui nesciebant quid fecerūt ze
lum dei habentes sȝ non sm̄ scienciam. Unde subdit.
Nō enī sciunt quid faciunt ¶ Greg. Permanētes
uo post crucē in infidelitate null⁹ ꝑ ignoranciam ui
uam putabit dignis miraculis sonora voce eū ꝑdicā
tib⁹ esse deum ¶ Amb. Refert g⁹ cōsiderare qualis
crucem ascendat. nudū eum video. Talis ergo ascē
dat qui seculū vincere parat. vt secuū adiumenta
nō querat. vid⁹ est aūt adam qui vestimēta quesiuit
vidit ille qui tegumēta deposuit. ⁊ talis ascendit qua
les nos auctore deo natura formauit. talis ī paradi
so ꝑm⁹ hō habitauerat talis ī paradisū homo sc̄d⁹
intrauit. Pulcre eā ascensur⁹ crucem regalia ves
timenta deposuit vt scias quasi hoiem passū esse.
nō quasi deū regem. etsi vtrumqȝ xp̄c ¶ Athanasi⁹
Aut eciam cūctas condiciones nr̄as causa nostri su
scepit. Induit vestimēta nostra signa mortificacōis
ade vt exuat illa ⁊ horum vice induat nos vitam ⁊
icorrupcionē Sequitur enī Diuidentes vero vestimē
ta ei⁹ miserunt sortes ¶ Theop. Forsitan enī plures
ea egebant Vel forte magis ad obprobriū h̄ facie
bant ⁊ ex quadam lasciuia Quid enī ꝑciosum inue
niebant in vestib⁹ ¶ Beda In sorte aūt dī gracia
cōmendata ē quia cum sors mittitur nō ꝑsone cui⁹
q̄ vel meritis sed occulto dei iudicio cedit ¶ Augu.
de con. euang. Hoc q̄dem breuiter dictū est a tribus
euangelistis Johannes distincti⁹ hoc explicat quē
admodum h̄ gestum sit ¶ Theo Deludentes igitur
h̄ agebant Nam vbi principes subsannabant. q̄d di
cere oportet de vulgo⁹ Sequit̄ enī. Et stabat ꝑpl⁹
qui scȝ peetrat eum crucifigi. spectans scȝ finē Et
deridebant eū pricipes cū eis ¶ Aug. de con. euan.
Quia pricipes dixit. nec addidit sacerdotum Omēs
principes generali nomie complex⁹ est. Ubi ibi pos
sint intelligi scribe ⁊ seniores. ¶ Beda Qui eciaȝ
nolentes confitent̄ q̄ alios saluos fecerit. Sequit̄ enī
Dicentes. alios saluos fecit seipm̄ saluum faciat si h̄
est xp̄c dei electus. ¶ Athana. Dn̄s autem vere sal
uator nō saluando seipm̄ sed creaturaȝ liberando vo
lebat cognosci saluator. Neqȝ enī medic⁹ quia sibi
medetur medic⁹ esse cognoscitur n̄ erga languidos
artem ꝑbet sic dn̄s saluator existens. Non habebat
opus salutis neqȝ descendendo de cruce volebat cog
nosci saluator sȝ moriendo. Multo namqȝ maiorē salu
tem mors saluatoris affert hoibus quam descensus
de cruce. ¶ Greg⁹. Videns aūt dyabol⁹ nullū esse si
bi defensaculū tendebat. ⁊ quasi aliud nō valēs tem
ptauit. viceri⁹ ꝑpinare. saluatori acetuȝ ad bibendū
Sequitur enī. Illudebant aūt ei ⁊ milites acceden
tes. ⁊ acetū offerentes illi quod ꝯ seipm̄ faciens dia
bolus ignorabat. Nam amaritudinē ire ex ꝑuaricati
one legis factam qua cūctos detinebat saluatori pre
bebat quā ille sumēs ꝯsumebat vt vice aceti vinū
det nobis in potum. q̄d sapia miscuit. ¶ Theo. Ob
tulerant aūt milites xp̄o acetum quasi regi submini
strantes. Sequit̄ enī. dicentes. Si tu es rex iudeoꝝ
saluū te fac. ¶ Beda. Et notandū quod iudei voca
bulum xp̄i semper sibi auctoritate creditū blasphe
mantes irridentes. Milites vo ꝑpute scripturaꝝ ne

sciȝ non xp̄o sȝ regi iudeorum insultant.

¶ Erat aūt ⁊ superscriptio. scripta super
illuȝ literis grecis latinis ⁊ hebreicis. hic
est rex iudeorum. Un⁹ aūt de his qui pende
bant latroibꝫ blasphemabat eū dicētes. Si
tu es xp̄c saluum fac temetipm̄ ⁊ nos Re-
spondens aūt alter increpabat eū dicens.
Neqȝ tu times deum. q̄ in eadem dānatiōe
es ⁊ nos q̄dē iuste. nam digna factis reci-
pimus. Hic vero nihil mali gessit. Et dice
bat ad ihesum Domine memento mei. cum
veneris in regnum tuum Et dixit ei ihes⁹
Amē dico tibi hodie mecū eris in paradiso
¶ Theop. Aliam attende sagacitatē demonis agita
tam in xp̄m. enplici enī literaꝝ figura ꝑmulgabat
accusacionē ihu. ne scȝ quemq̄ȝ transeuntiū lateat q̄
ob h̄ suspēsus fuerat. quia se regē faciebat. Dr̄ enī
erat aūt ⁊ superscriptio scripta sup illum literis gre
cis. latinis ⁊ hebreicis. Hic est rex iudeoꝝ. ꝑ quod
significabatur potentissimas gentiū quales erant ro
manam prudentissimas q̄les greci. maxime deū colen
tes quia fuit iudeoꝝ gen⁹. subijci debere imperio xp̄i.
¶ Amb. Merito aūt supra crucem ponit̄ titul⁹. q̄a
non humani corporis sed diuine potestatis ⁊ regnuȝ
q̄d habet xp̄c. Lego titulum regis iudeoꝝ. cū lego
regnū meū nō est de hoc mūdo. Lego causaȝ xp̄i sr̄
caput eius scriptam cū lego ⁊ de⁹ erat vbum. Ca
enī xp̄i de⁹ ¶ Ciril. Alter aūt latronū eadē cū iudeis
crucifixabat. Sequitur enī. Un⁹ aūt d̄ his qui pendebāt
latronibus blasphemabat eū dicens. si tu es xp̄us sal
uum fac temetipm̄ ⁊ nos Alter vo refrenabat vo
ces ipsius. Sequit̄ enī. Rn̄s aūt alter icrepabat eū
dicens. Neqȝ tu times deum q̄ in eadē damnacione
es. Sed ⁊ ꝓprium reatum confess⁹ est. Subdens.
Et nos q̄dem iuste. Nam digna factis recipimus.
¶ Cris. Hic fungitur vice iudicis cōdemnat⁹ ⁊ in
cipit de veritate censere. qui coram pilato ꝑ multa
tormenta confess⁹ est scelera. Quia aliud est hō cen
sor. quē latent intima. ⁊ aliud de⁹ qui mētes penetrat
Et ibi q̄dem post cōfessionē pena subsequitur. Hic aūt
confessio fit ad salutem. sȝ ⁊ xp̄m ꝓnunciat innocen
tē. cū subdit hic vo nihil mali gessit. q. d. nouam vide
iniuriam. honestatē damnari cū scelere. Nos viuē
tes occidim⁹ hic mortuos suscitauit. nos aliena sub⁹
furati hic ⁊ sua iubet tribuere. Beat⁹ igitur latro
astantes docebat talia differens. quibus alterū incre
pabat. Sed ut vidit extinctos auditus astanciū.
redit cōuenienter ad eum. q̄ nouit ꝑcordia. Sequi
tur enī. Et dicebat ad ihm̄. Dn̄e memento mei cum
veneris in regnū tuum crucifixum aspicis. ⁊ dn̄m
ꝓfiteris condemnati vides figuram ⁊ regis ꝑdicas
dignitatem Mille malis imbut⁹ postulas iusticie fō
tem reminisci tue nequicie. Sed dices video q̄dem
aparens obprobriū Sed intueor latens regnum. ⁊
tu aūtis mea publica scelera. ⁊ acceptas fidem iten
tionis occulte. discipulum veritatis vsurpauit neq̄
ꝑa discipulum nequitie non commutabit veritas.

¶ Bede. xviij. mo. ī cruce claui man⁹ ei⁹ pedeſq; liga
uerant. nihilq; a penis ī eo liberū. nī cor ⁊ lingua r̄ma
ſerant. inſpirante deo totū i⁹ ei obtulit quod ī ſe libe
rum inuenit vt iuxta hoc quod ſcriptū eſt corde cre
deret ad iuſticiā. ore confiteretur ad ſalutem. tres aūt
virtutes quas apoſtol⁹ memorat. ſubito replet⁹ gra
cia ⁊ accepit latro ⁊ ſeruauit in cruce fidem namq;
habuit qui regnaturū deum credidit quē ſecum pa
riter morientem vidit ſpem habuit. qui r̄gni ei⁹ adi
tum poſtulauit. Caritatē q̄ ī morte ſua viuaciter
tenuit qui fr̄em ⁊ collatronē p ſimili ſcelere morie
tem de iniquitate ſua redarguit. ¶ Amb. Dulcerri
mum aūt datur affectande cōuerſionis exēplum. q
tam cito latroni venia relaxatur. cito ignoſcit dn̄s
quia cito ille conuertit ⁊ vberior eſt grā quā preca
cio. Semp em̄ dn̄s plus tribuit quā rogatur. Ille
rogabat vt memor ſui eſſet de dn̄o aūt ſequē. Et
dixit illi ihūs Amen dico tibi hodie mecū eris ī pa
radiſo Vita eſt em̄ eſſe cum xp̄o. ⁊ vbi xp̄c ibi re
gnū ¶ Bede. Et quemadmodū quiſq; rex victorioſ⁹
rediens ex triumpho optima p̄darum fert ſecū. ſic
⁊ dn̄s p̄datus pociorem dyabolicarū p̄darum ſcʒ la
tronem ducit ſecū in paradiſum ¶ Cris. Erat g⁹
videre ſaluatorē in medio latronū trutinam iuſticie
trutinantē fidem ⁊ īfidelitatem. expulit diabolus de
padiſo adam xp̄c latronē impulit añ totū orbem ⁊
ante apl̄os nudo v̄bo ſola fide ī padiſum introuxit.
Neq; poſt errores introitū deſperaret. Attende ce
leritatem. a cruce in celos a ɔdemnacione in padiſū
vt noueris non adeo beniuolenciā illi⁹ q̄ꝫ dn̄i clemē
ciam totum feciſſe Si aūt iam facta eſt bonorū retri
bucio nunq; ſuperuacua erit reſurrectio⁹ Si em̄ intro
duxit latronē in padiſum. corpus aūt ei⁹ corruptuꝫ
remanſit foris liquet nō eſſe reſurrectionē corporū
hec dicūt illi. Sed caro que fuit laborū particeps. nū
q̄d priuabitur premijs⁹ Audi paulū dicentem. Oportet
corruptibile hoc incorrupcionē induere. Sꝫ ſi dn̄s
pollicitus ē regnū celorum. Introduxit aūt latronē
in padiſum nondū ei retribuit p̄mia. Sed dicūt noīe
paradiſi regnum celorū noīauit vſitato nomīe vtens
dum alloqueretur latronem qui nihil audiuerat de ar
duis documētis. Quidam aūt nō ſic legunt hodie me
cum eris ī padiſo. ſꝫ ſic dico tibi hodie ⁊ ɔſequenter
mecū eris ī padiſo. ſed adhuc euidenciorē ſolucionē
ſubiungem⁹. Nam medici cum vident aliquē deſpe
ratum dicunt iam mortu⁹ eſt. Sic ⁊ latro qm̄ nō am
plius timebatur eius regreſſ⁹ ad pdicionem dr̄ pa
radiſum intraſſe. ¶ Theo. Hoc tn̄ eſt verum oib⁹
q̄ q̄ꝫuis omia p̄miſſa ſortiti ſunt ⁊ latro ⁊ alij ſancti
Ne ſine nobis cauſa ſumerent vt dicit in epl̄a ad he
breos. ſunt tn̄ in regno celorū ⁊ in padiſo ¶ Greg
niſen⁹ Hic iterum oportet diſcutere quō latro cen
ſeatur dignus padiſo cum ſanctis flāmea framea p
hibeat introitum Sed attende q ſmo diuin⁹ eā ver
ſatilem dicit vt in dignis q̄dem obuiet dignis vero
liberū ad vitam patefaciat aditū. ¶ Greg. xij. mor.
Vel illa rumphea framea verſatilis dicit pro eo q
ſciſſet q̄n q; venire tempus. vt eciā remoueri debuiſ
ſet qn̄ ſcilicet veniret q ſue incarnacionis miſterio
padiſi nobis iter aperiret. ¶ Amb. Sed ⁊ illud ſol
uendū eſt. quia alij ſcʒ matheus ⁊ marcus duos cō
uiciantes inducūt latrones. iſte vnum cōuiciantem
vnū rogantē. fortaſſe ⁊ iſte p⁹ cōuiciat⁹ ē. ſed r̄pen
te conuerſus eſt. potuit eciā d̄ vno pluralit̄ dici. ſic
eſt illud. In captiuis pellib⁹ ambulabant. Sed̄ ſolꝰ fuit
cum ſolus helias melotidem habuiſſe eſaias ſect⁹ eſſe
ſe doceatur Miſtice aūt duo latrones p̄tos peccat
tores ſignant per baptiſmū crucifigendos eſſe cū xp̄o
quorū diſſenſio diuerſitatem pariter credencium ſi
gnificat. ¶ Bede. Quicūq; em̄ baptiſati ſum⁹ in xp̄o
ihū. in morte ipſius baptiſati ſum⁹ p baptiſmum au
tem cum peccatores eſſemus abluimur. Sed alij dn̄
deum in carne paſſum laudant coronantē. Alij dum
aut fidem aut opa baptiſmi habere renuerunt. Do
no quod accepere priuantur

¶ Erat aūt fere hora ſexta ⁊ tenebre facte
ſūt in vniūſa terra vſq; in horam nonam. ⁊
obſcurat⁹ eſt ſol. ⁊ velū templi ſciſſū eſt me
dium Et clamans voce magna ihefus ait.
Pater in man⁹ tuas cōmendo ſpiritum me
um. ⁊ hec dicens expirauit.

¶ Ciril. Poſtq̄ꝫ cruci tradiderunt dn̄m oim mundi
machina lugebat ppriū dn̄m. ⁊ obtenebrata ē. lux
ī meridie ſm amos. viij dr̄. erat aūt fere hora ſexta
tenebre facte ſunt vniuerſa terra vſq; in horā nonā
Quod erat maifeſtū indiciū q paſſure forent cali
ginem crucifigēcium anie. ¶ Aug. de con. euā. Hr
aūt quod de tenebris dictū eſt. etiam duo alij math.
⁊ marc⁹ cōteſtantur. addit aūt lucas. Vn̄ facte ſunt
tenebre cum ſubdit. ⁊ obſcuratus eſt ſol. ¶ Aug.
iij. de ciui. dei. Quā ſolis obſcuracionē nō canonico
curſu ſiderum accidiſſe ſatis oſtendit q tunc erat
paſcha iudeorū q plena luna ſolēniter agitur. Re
gularis aūt ſolis defectio non niſi fine lune cōtingit
¶ Dioni. ad policarpū. Ap⁹ helio polim em̄ tūc pre
ſentes iopinabiliter ſoli lunam incidentem videbā⁹
Non em̄ erat ɔuentus temp⁹ ⁊ rurſus ipſam a no
na hora vſq; ad veſperam ad ſolis diametrum ſup
naturalit̄ reſtitutā eclipſim eciā illam ex oriente vi
dim⁹ inchoatā ⁊ vſq; ad ſolarem terminū venientē
poſt q regredientem rurſus non ex eodem defectū ⁊
repurgacionē ſed ex contrario ſm diametrū factā. talia
ſūt ei⁹ tpis ſupnaturalia ⁊ ſoli xp̄o q̄ eſt oīm cauſa
poſſibilia ¶ Grec⁹. Hoc igitē prodigium factū eſt ut
pateret q is q̄ mortē ſuſcepit. Gubernator eſtꝫ to
tius creature. ¶ Amb. Sol eciā occidit ſacrilegis
vt funeſti ſpectaculū ſceleris obumbraret. tenebre
effuſe ſūt oculis pfidorū vt fidei lumē reſurgeret.
¶ Bede. Volēs aūt lucas miraculū miraculo adiunge
re ſubiungit. Et velum templi ſciſſum eſt medium
Hoc exſpirante domino factum eſt. ſicut math⁹ ⁊
marcus conteſtantur. ſed lucas preoccupando nar
rauit. ¶ Theophilus. Per h̄ aūt dominus oſtendebat
q non erunt vlterius ſancta ſanctorum inacceſſibi
lia. ſed tradita in manus romanorum inquinarentur
⁊ eorum aditus pateret. ¶ Ambroſi⁹. Velum eciā

¶ Amb. Velum eciam scindit̄ · quo duoꝝ ꝑplorum diuisio sinagoge ꝓphanacio declaratur Scindit̄ vestum vetus vt ecclesia noua fidei sue vela suspendat Sinagoge velamē suspendit̄ vt religionis interna misteria reuelata · mētis cernam⁹ obtuitu · ¶ Theo. Per hoc enī ondītur · ꝙ velū quod seqstrabat nos a sanctis que sunt in celo · dirumpit̄ id est dei inimicicia ꝑ peccatū ¶ Amb. Deniqꝫ eciam vbi assūpte immortalitatis impletū est omne misteriū immortalitas sola remansit · vn̄ sequit̄ · Et clamans voce magna ait ihūs · Pater i man⁹ tuas ɔmendo spm̄ meū ¶ Beda Prem inuocando filiuꝫ dei se esse declarat Spm̄ vo cōmendando non defectū sue ṽtutis · ſꝫ confidenciam eiusdem cū p̄re potestatis īsinuat ¶ Amb Caro moritur vt resurgat · spiritus patri commendatur vt celestia quoqꝫ ab iniquitatis vinculo soluerentur ⁊ pax fieret in celo quā terrena sequerētur ¶ Cirill⁹ Hec aūt vox edocet ꝙ anime sanctoꝝ n̄ deincepsi inferno claudūtur vt pri⁹ sed apud deū sunt hui⁹ rei facto xp̄o p̄ncipio ¶ Atha. Cōmendat enī patri per se vniūsos mortales in se viuificatos · sunt enī⁹ mēbra ei⁹ · secūdum illud apl̄i ad galath omnes vnum estis in xp̄o ¶ Grego. nisenus Decz aūt querere qualiter in eodem tpe dn̄s tripartitur · se ipm̄ in viscera terre · vt dixerat phariseis · In paradisū dei vt dixit latroni ⁊ in man⁹ paternas ut nunc d̄r · Sed recte cōsiderantib⁹ hoc nec questione dignū videtur Nam qui vbiqꝫ ꝑ ē diuinam potenciā cuilibet loco adest · ¶ Amb · Commendatur ergo patri spūs ſꝫ cū sit insuperioribus · illumiat ⁊ inferna · vt vniuersa redimant̄ · Etenim xp̄c omīa ⁊ in xp̄o omnia ¶ Grego nisenus Alia solutio est ꝙ tempore passionis neutram ptem humanitatis semel vnita diuinitas dimisit · Sed aīam a corpore sponte disiunxit · Sed tn̄ in vtroqꝫ pmanentem ostē · nam ꝑ corp⁹ in quo mortem suscepit · ɔfutauit mortis potenciam · Per aīam vo latroni parauit introitū paradisi · dicit ait claias de supna irl̄m que a paradiso nō ē alia Sup man⁹ meas depinxi menia tua · vnde palā est · ꝙ existens in paradiso manus patris inhabitabat · ¶ Dam · Vel expssius loquēdo i sepulcro erat ſm corp⁹ · In iferno ſm aīaꝫ · ſꝫ sicut de⁹ ⁊ in paradiso cum latrone · ⁊ i throno erat cum p̄re ⁊ sanctospū · ¶ Theop. Clamans vo alta voce expirat · q̄a īerat ꝑtas ponendi aīam suam · ⁊ eā resumendi · Vn̄ dicitur · Et hec dicens expirauit ¶ Amb. Q. d. tradidit spm̄ quia nō inuit⁹ emisit · qd̄ enī emittit̄ voluntarium est · quod amittitur necessariū ·

¶ Videns autem centurio quod factum fuerat glorificauit deum dicens . Vere hic homo iustus erat. ⁊ omnis turba eorū qui simul aderant ad spectaculum istud. ⁊ videbant que fiebant percucientes pectora sua reuertebantur. Stabant aūt omnes noti a longe. Et mulieres que secute erant eum a galilea hec videntes.

¶ Aug. iiij. de trini · Cum post illam vocē continuo tradidit spm̄ · h̄ maxime qui aderant · sunt mirati · longa enī morte cruciabant̄ ligno suspensi · Vnde d̄r Videns aūt centurio qd̄ factū fuerat · glificauit deū dicens · ṽe h̄ hō iust⁹ erat ¶ Aug. de ɔ euā · Nō ē aūt ɔtrium ꝙ matheus viso terremotu dicat admiratuꝫ centurionē cum lucas dicat hoc eum admiratū fuisse ꝙ emissa illa voce expirasset oñs quā potestatem habuit quādo moreretur · In eo aūt quod matheus dixit · nō solum viso tremotu · Sed addidit · ⁊ his que fiebant itegrū locum fuisse demōstrauit luce vt diceret ipm̄ dn̄i mortem fuisse miratū Quod aūt lucas eciam ipē dixit · Videns aūt centurio qd̄ factū erat i eo gn̄e inclusit oīa que facta erant i illa hora mirabilit̄ tanqꝫ vnum mirabile factum commemorans cui⁹ quasi mēbra ⁊ partes erant oīa illa miracula Quod aūt ali⁹ dixit cēturionē dixisse vere filius dei erat iste · lucas autē ait ꝙ iust⁹ erat · putari potest diuersū sed vtrumqꝫ dictū a centurione debem⁹ intelligere · ⁊ aliud illos ⁊ aliud istum ɔmemorasse · Vel forcasse lucam exp̄mere voluisse sentenciam centurionis quō dixerit ihm̄ filiū dei · Forte enī non eum vnigenitū equalem p̄ri centurio intellexerat ſꝫ iō dei filiū dixerat q̄a iustū crediderat sic multi iusti dicti sunt filij dei · Iam vero qd̄ mathe⁹ addidit · eos qui cum centurione erant · lucas vo h̄ tacuit · n̄ ē ɔtrium cū alius dicit qd̄ ali⁹ tacet · ⁊ qd̄ mathe⁹ dixit timuerūt valde lucas aūt n̄ dixit timuit ſꝫ glificauit deū q̄s n̄ intelligat deū timēdo glificasse · ¶ Theo Nunc aūt videtur effectum sortiri quod dn̄s dixerat Cum exaltat⁹ fuero omīa ad me traham Exaltat⁹ namqꝫ in cruce attraxit latronem ⁊ centurionē · sed ⁊ quosdam iudeoꝝ · de quib⁹ sequit̄ · Et omis turba eorum qui simul aderant ad spectaculū istud · ⁊ videbant que fiebant pcucientes pectora sua reuertebāt̄ ¶ Beda Qꝫ pcuciebāt pectora q̄a pn̄ie ē ⁊ luct⁹ indiciū ē pē duplicit̄ intelligi · siue enī eū c⁹ vitā dilexerūt · iniuste occisū dolebant siue cui⁹ mortēꝫ se ipetrasse meminerant · hūc i morte āpli⁹ glificatū tremebāt Notandū aūt ꝙ gētiles deū timēres apte cōfessi omīs voce glificant · Iudei pcucientes solū pectora silentes domum redeunt · ¶ Amb. O duriora saxis pectora iudeorum · iudex arguit · credit minister ꝓditor scel⁹ suum morte cōdemnat elementa fugiunt terra concutitur · monumenta reserantur Iudeoꝝ tamen īmobilis auaricia manet orbe ɔcusso · ¶ Beda · Vn̄ merito ꝑ centurionem fides eccl'ie designat̄ · que dei filium tacente sinagoga confirmat · Impletur aūt quod domin⁹ patri conqueritur dicens · Elongasti a me amicum ⁊ ꝓximum ⁊ notos meos a miseria vn̄ sequitur Stabant autem om̄es noti eius a longe · ¶ Theoph · Sed feminarum genus olim maledictū manet ⁊ videt hec omnia Sequitur enī · Et mulieres que secute erant eum a galilea hec videntes · ⁊ sic p̄me refocillantur iustificacione aut benedictiōe a passione profluente sicut ⁊ resurrectione

¶ Et ecce vir nomine ioseph . qui erat decurio . vir bonus ⁊ iustus hic nō cōsenserat

conſilio ⁊ actibus eorum ab arimathia ciui
tate iudee. qui expectabat ⁊ ipſe regnum
dei. hic acceſſit ad pilatum ⁊ pecyt corpus
ihesu. ⁊ depoſitum inuoluit in ſindone Et
poſuit eum in monumento exciſo. in quo nō
dum quiſquam poſitus fuerat. ⁊ erat dies
paraſceues ⁊ ſabbatū illuceſcebāt Subſe
cute autē mulieres que cum ipſo venerāt
de galilea viderunt monumentum ⁊ quem
admodum poſitum erat corpus eius Et re
uertentes parauerunt aromata ⁊ vnguē
ta ⁊ ſabbato quidem ſiluerunt ſecundum
mandatum.

¶ Greg⁹. Fuerat quoqȝ ioſeph occult⁹ xp̄i diſcipl⁹
deinqȝ vinculum timoris rumpens feruentior factus
dn̄icum corp⁹ turpiter pendens a ligno depoſuit cō
parans p̄cioſā margaritā vbor̄ modeſtia vīi dr̄. Et
ecce vir noīe ioſeph q̄ erat decurio ¶ Be. Decurio
vocat̄ ꝙ ſit de ordie curie ⁊ officia curie admiſtret.
q̄ eciā curialis a p̄curando munera ciuilia ſolet ap
pellari. magne ergo ioſep dignitatis apud ſeculum
Sed maioris apud deū meriti fuiſſe laudatur. Vn̄
ſequit̄. vir bonus ⁊ iuſt⁹. Hic nō cōſenſerat cōſilio
⁊ actib⁹ eor̄ ab arimathia ciuitate iudee Arimathia
ipa eſt ramatha ciuitas helcane ⁊ ſamuelis. ¶ Aug
de ↄ. euā. Dic aūt iohes ꝙ erat diſcipl⁹ ieſu. vn̄ ⁊ h
ſbditur Qui expectabat ⁊ ipe rgnū dei. merito aūt
mouet. cur ille qui ꝓpter timorē occult⁹ erat diſci
pul⁹. auſus ſit petere corp⁹ eius. qd̄ nullus eorum q̄
eum palam ſequebant̄ auderet. Sequit̄ eīn. Hic ac
ceſſit ad pilatum. ⁊ petyt corp⁹ ieſu. Sed intellige
dum eſt iſtū fiducia dignitatis h̄ feciſſe q̄ p̄dic⁹ pote
rat familiariter intrare ad pilatū. In extremo aūt
illo officio funeri exhibēo mīn⁹ videt̄ curaſſe d̄ iudis
q̄uis ſoleret in domo audiendo eor̄ inimicicias deui
tare. ¶ Beda. Sic igit̄ p iuſticiam meritor̄ ſepeli
endo corpori dominico dign⁹ fuit p nobilitatem po
tencie ſecularis illud ipetrare. Vn̄ ſequitur. Et depo
ſitum inuoluit in ſinode. Ex ſimplici ſepultura dn̄i
ambicio diuitum condemnat̄. Qui nec in tumulis q̄
dem poſſunt carere diuitys ¶ Athana. Enormiter
eciā agunt. Qui condiunt corpora mortuor̄ ⁊ ea
non ſepeliunt eciam ſi ſancta ſint. Quid eīn ſanctius
aut maius domini corpore quod tum in monumēto
poſitum eſt. donec die tercia r̄ſurrexit. Sequit̄ eīn.
Et poſuit eū in monumēto exciſo ¶ Bed. Scilicȝ de
petra. ne ſi ex multis lapidib̄ edificatū eſſet poſt re
ſurrectionē ſuffoſſis tumuli fundamētis ablat⁹ furto
diceret̄. In nouo eciā ponit̄ monumēto. Nam ſequi
tur. In quo nondū quiſq̄ȝ poſitus fuerat ne poſt re
ſurrectionē ceteris corporib̄ remanētib̄ ſurrexiſſe
alius ſuſpicaret̄. Quia vero ſexta die homo factus
eſt recte dn̄s ſexta die crucifix⁹ humane r̄parationis
impleuit arcanū Vnde ſequit̄. Et erat dies paſce
ues Quod preparacio interp̄tatur. quo noīe ſextā
feriam appellabant quia ea die que in ſabbatū forēt
neceſſaria preparabant Quia vo ſeptimo die reqe
uit conditor ab ope ſuo. Sabbato domin⁹ in ſepul
cro requieuit. vnd̄ ſequit̄. ⁊ ſabbatum illuceſcebat.
Sup̄ aūt legim⁹ quia ſtabant omnes noti eius a lō
ge ⁊ mulieres que ſecute erant eum. His g⁹ notis
ibi poſt depoſitū ei⁹ cadauer ad ſua remeantib̄ ſole
mulieres q̄ arci⁹ amabāt fun⁹ ſubſecute q̄mō pone
retur inſpicere cupiebant. Sequitur enim. Subſe
cute autem mulieres que cum ipſo venerant de ga
lilea. viderunt monumentum. ⁊ quemadmodum po
ſitum erat corpus eius. vt ſcilicet ei tempore con
gruo munus poſſent ſue deuocionis offerre.
¶ Theoph. Necqȝ tamen fidem debitam adhuc ha
bebāt. ſed ei quaſi puro homī aromata ⁊ vnguēta
parabant more iudeor̄ q̄ talia exhibebāt defunctis
Vn̄ ſequit̄. Et reuertentes parauerunt aromata ⁊
vnguenta. ¶ Beda. Sepulto eīn domino q̄diu lice
bat operari. id eſt vſqȝ ad ſolis occaſū ī vnguentis
preparandis erant occupate. Mandatū aūt erat. vt
ſabbati ſilendum id eſt q̄ eſt a veſpera vſqȝ ad veſpe
ram ſeruaret̄. Sequit̄ eīn. Et ſabbato quidem ſilue
rūt ſcd̄m mandatum ¶ Amb. Miſtice aūt iuſt⁹ xp̄i
corpus ſepelit. Talis eīn eſt xp̄i ſepultura qui frau
dem iniquitatemqȝ non habeat. Merito autem mathe
us hunc diuitem dixit. ſuſcipiendo eīn diuitē neſci
uit fidei paupertatem iuſt⁹ corpus xp̄i operit ſindone
veſti ⁊ tu domini corpus gloria ſua. vt ⁊ ipſe ſis
iuſtus. Et ſi mortuum credis operi tum diuinita
tis plenitudine ſue. ſed ⁊ veſtitur eccleſia innocen
cie gracia. ¶ Beda. Ille eciam in ſindone munda ī
uoluit ieſum qui pura eum mente ſuſceperit. ¶ Am
broſi⁹. Nec otioſe alius euangeliſta monumentū
nouum dixit. alius monumētum ioſeph. Et enim tu
mulus his paratur qui ſub lege ſūt mortis. Victor
mortis tumulum ſuum non habet. Que eīn commu
nicacio tumulo ⁊ deo. ſolus enim tumulo includitur.
q̄ mors xp̄i ⁊ ſi ſit cōmunis ſcd̄m naturā corporis
ſpecialis eſt ſecundum virtutem. Bene autem xp̄c
in monumento conditur iuſti. vt iuſticie habitaciōe
requieſcat. Monumentum aūt hoc in duricie genti
lis petra iuſt⁹ excidit penetrali verbi vt p̄tenderet
in nacionib̄ virtus chriſti. cui pulcerrime lapis ad
motus eſt Quicumqȝ eīn in ſe bene humauerit xp̄ȝ
diligenter cuſtodiat ne eum perdat. neue perfidie
ſit ingreſſus. ¶ Beda. Qꝛ autem dominus ſexta
die crucifigitur. ſeptima ī ſepulcro quieſcit. Signi
ficat ꝙ in ſexta mundi etate nos pro domino pati
⁊ velut mundo crucifigi neceſſe eſt. In ſeptimo ve
ro id eſt poſt mortem corpora quidem ī tumulis ani
me vero cum domino requieſcūt vſqȝ nunc eē muli
eres ſancte id eſt anime humiles dileccione feruētes
paſſioni chriſti diligenter obſequuntur. Et ſi fort
te valeant imitari. ſedula curioſitate quo ordine ſit
eadem paſſio completa perpendunt. qua lecta. Audi
ta. Recordata mox ad parandū ſe opera virtutū
quibus chriſtus delectetur. conuertunt. vt finita
preſentis vite paraſceue in requie beata tempore
reſurrectionis occurrere xp̄o valeant cum aromati
bus ſpiritalium actionum.

Capitulum. .xxiiii.

Una aūt ſabbati valde diluculo
venerunt ad monumētum portā
tes que parauerāt aromata. ⁊
inuenerūt lapidem reuolutum
a monumēto. Et ingreſſe non inuenerūt cor
pus dñi ieſu ⁊ factū ē dū mente conſterna
te eſſent de iſto Ecce duo viri ſteterūt ſec⁹
illas ī veſte fulgēti. Cum timerēt aūt ⁊ de
clinarent vultum ī terrā. dixerūt ad illas
Quid q̄ritis viuentem cū mortuis? non eſt
hic ſ; ſurrexit Recordamini q̄liter locut⁹
eſt vobis. cū adhuc in galilea eſſet dicens.
quia oportet filium hoīs tradi in manus
hoīm peccatorum Et crucifigi. ⁊ tercia die
reſurgere Et recordate ſunt v̄borum eius
Et ēgreſſe a monumēto nunciauerunt hec
oīa illis xi. ⁊ ceteris oībꝫ Erat aūt ma
ria magdalene ⁊ iohanna ⁊ maria iacobi.
⁊ cetere. que cū eis erant que dicebant ad
apl̄os hec Et viſa ſunt ante illos ſicut
deliramentū verba iſta ⁊ non credebant il/
lis. Petrus aūt ſurgens cucurrit ad monu
mētum. ⁊ procumbens vidit linteamina ſola
poſita Et abijt ſecum mirās quod factum
fuerat.

Beda. Religioſe mulieres non ſolū in die paſce
ſ; et tranſacto ſabbato ſancto .i. ſole occidente mox
vt ops̄ndi licēcia remeauit emere aromata vt vei
mine vngerent corp⁹ ihū ſicut marc⁹ teſtat̄ Porro
parte tñ iam noctis articulo monumētū ad ire nō va
luerunt Et ideo dicitur. Una aūt ſabbati valde dilu
culo venerunt ad monumentū portantes que paraue
rant aromata Una ſabbati ſiue p̄ma ſabbati Prima
eſt a ſabbato quam diem dñicam p⁹ reſurrectionem
nos xp̄iani appellat qꝫ aūt valde diluculo mulie
res venere ad monumētum magnus querendi ⁊ in
ueniēdi dñm feruor caritatis oñditur Amb. Sꝫ
magna oritur h̄ loco pleriſqꝫ dubitacio Siquidem h̄
valde diluculo Matheꝰ veſpere ſabbati mulieres ad
monumētum veniſſe dixerunt Sed euangeliſtas de
diuerſis partes dixiſſe tpībꝫ vt pſonas alias mtiex
Et alias cōgdas viſiones Quod aūt ſcriptū eſt ve
ſpere aūt ſabbati q̄ luceſſit in p̄ma ſabbati reſurrex
iſſe dñm ſic temperādum eſt vt neqꝫ mane dominica
que eſt p̄ma poſt ſabbatū Neqꝫ ſabbato reſurrectio
facta credatur Nam quō triduū ↄpletur? Nō gº
veſperaſcente die ſed veſpere noctis reſurrexit De
nicꝫ grecus ſero dixit Sero aūt ⁊ horam ſignificat
in occaſu diei ⁊ rei cuiuſlibet tarditatem Quomodo
ſi dicas ſero mihi ſuggeſtū ē. Eſt gº ⁊ ſero tēpꝰ no
ctis pfundū vñ ⁊ mulieres ad monumētū accedēdi
habent facultatem cuſtodibꝫ q̄ſcētibꝫ Et ut ſcias no

cte factum mulieres alie ſciunt alie neſciunt Sciūt
que obſeruant noctibꝫ ⁊ diebꝫ neſciunt que receſſerīt
neſcit vna maria madalene ſm iohem Nā eadem ⁊
añ ſcire ⁊ poſtea neſcire. nō potuit Ergo ſi plures
Marie plures eciam forſaſſe marie magdalene cū
illud nomen pſone ſit hoc ſumat̄ a loco. Augu. de
con. euan. Uel matheꝰ a p̄ma pte noctis quod eſt ve
ſpere ipſam voluit noctē ſignificare cuiꝰ nocte fine ve
nerunt ad monumētum. Et hoc ea de cauſa q̄a iam a
veſpere parauerāt. ⁊ licebat afferre aromata trāſ
acto ſabbato Euſe. Iacebat aūt organū verbi ex
tinctum magnus vo lapis claudebat ſepulcrū quaſi
mors eū duxiſſꝫ captiuū Sed nōdum lapſo triduo
vita ſe pmit iterū poſt ſufficientē mortis ↄiunctiōꝫ
Unde ſeqtur. Et inuenerūt lapidem reuolutū a mo
numēto. Theop. Nam angelꝰ reuoluerat eū. ut
teſtatur matheꝰ. Criſ. Amotꝰ eſt aūt lapis poſt
reſurrectionē pp̄ter mulieres vt credant reſurrex
iſſe dñm. Videntes monumētum vacuū corpore. Vñ
ſeq̄t. Et ingreſſe ñ inuenerūt corpꝰ dñi ihū Ciril.
Cū igit̄ non inueniſſēt corpus xp̄i. quod reſurrex
erat. ducebant̄ diuerſis cogitacōibꝫ. ⁊ pp̄ter amorē
xp̄i ⁊ adhibitam ſolicitudinē meruerunt viſioneꝫ
angelicam Seqtur eñ. Et factum ē dum mente con
ſternate eſſet de iſto ecce duo viri aſtiterunt iuxta
illas in veſte fulgēti. Euſe. Iocunditatis ⁊ gau
dij indicia ſalutifere reſurrectōis p fulgentes amictꝰ
pſtantes. Moyſes eñ plagas egipcijs preparans
in flāma ignis angelū pſpexit Sed nō tales viſi ſūt
mulieribꝫ in ſepulcro. ſꝫ mites ⁊ hilares quales dece
bat conſpici in regno ⁊ gaudio dñi. ⁊ ſicut in paſſio
ne eclipſatꝰ eſt ſol meroris ⁊ anguſtie ſigna pmēs
crucifigentibꝫ filium dei. Ita angeli vite ac reſurre
ctionis precones habitū ſalutiferi feſti candidati de
ſignabant Amb. Sed quō marcus vnū iuuenē in
albis ſedentem matheꝰ vnum iohes ⁊ lucas duos an
gelos in albis ſedentes viſos eſſe memorauerīt Au
de con euan. Poſſumꝰ intelligē vnū angelum viſū
a mulieribꝫ ⁊ ſm marcum ⁊ ſm matheum vt eas ī
greſſas in monumētū accipiamꝰ. ſcꝫ in aliquod ſpaci
um. qd̄ erat aliqua maceria cōmunitum ante illū ſax
ei ſepulcri locum atqꝫ ibi vidiſſe angelum ſedentem
a dextris qd̄ dicit marcꝰ. Deinde intꝰ ab eis dum in
ſpicerent locum. in q̄ iacebat corpꝰ dñi. viſos duos
alios angelos ſtantes ſicͭ dixit lucas locutos ad earū
dem exhortandū aīm ⁊ edificandam fidē. vnde ſeq̄t
Cum timerent aūt ⁊ declinarēt vultum in terram.
Beda. Sancte mulieres aſtantibꝫ ſibi angelis ñ
in t̄ram cecidiſſe ſed vultū dicūtur ī terrā declinaſſe
nec quēpiam ſanctoꝝ legimꝰ tpe dominice reſurre
ctionis vel ipſi domino vel angelis ſibi viſis terre p
ſtratum adoraſſe. vnde mos obtinuit eccl̄iaſticus
vt vel in memoriam dominice vꝉ in nr̄e ſpem r̄ſur
rectionis oībꝫ domīcis diebꝫ ⁊ toto q̄nquageſimo
tempore non flexis genibꝫ ſed declinatis in t̄ram vul
tibus oremꝰ Non erat aūt in monumēto qui locꝰ eſt
mortuoꝝ querēdꝰ ille qui ad vitā reſurrexit a mor
tuis. Et ideo ſubdit̄. dixerūt ad illas. ſcꝫ angeli ad
mulieres qd̄ queritis viuentē cum mortuis? non eſt
h̄ ſed ſurrexit. Die aūt tercia ſicut ipſe mē diſcipl'os

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

cam viros q̄ feminas p̄poſuit reſurrectionis ſue tri
umphū celebrauit Vn̄ ſequitur Recordamini quali
ter locut⁹ eſt vobis cum adhuc in galilea eſſ; dicēs
quia oportet filiū hominis tradi in man⁹ hoīm pec
catorum Et crucifigi ⁊ tercia die r̄ſurgere. Die nā
q̄ paraſceue hora nona ſp̄m tradens veſpere ſepul
tus. mane p̄ma ſabbati ſurrexit. Athana. Poterat
ſiquidem ſtatim ſuſcitare corpus a morte ſ; dixiſſet
aliq̄s eum nequaq̄ fuiſſe vel non plene mortem ei i
beſiſſe. Et forcaſſe ſi reſurrectio domini fuiſſet dila
ta latuiſſet in corrupcionis honor. vt igitur corp⁹
oſtenderet mortuū vni⁹ interpolacionē dici paſſus
eſt. ⁊ tercia die corp⁹ ſuum incorruptū demōſtrauit
Beda. Vno eciam die in ſepulcro ⁊ duabꝫ noctis
bus iacuit q̄a lucē ſue ſimple mortis tenebris duple
nr̄e mortis adiunxit. Ciril. Inſtructe aūt mulie
res angelor affatibꝫ accelerantes ea retulerunt di
ſcipulis. Vn̄ ſequit̄ Et recordate ſunt verbor ei⁹
⁊ regreſſe a monumento nunciauerunt hec omīa il
lis xi. ⁊ ceteris omībꝫ Nanq̄ femina que quondam
mortis fuit miniſtra venerādum reſurrectionis mi
ſteriū p̄ma percepit. ⁊ nunciat Adeptū eſt igit̄ femi
neum genus ⁊ ignominie abſolucionē ⁊ maledictio
nis repudium Amb. Mulieres aūt docere in ec
cleſia non p̄mittitur. ſed domi viros ſuos īterogāt
Ad eos ergo femīa mittitur q̄ domeſtici ſunt. Que
aūt fuerint he mulieres oſtendit ſubdens. erat autē
maria magdalene. Beda. Ipa eſt ſoror lazari ⁊
iohanna. vxor cuze p̄curatoris herodis. ⁊ maria ia
cobi id eſt mater iacobi minoris ⁊ ioſeph. ⁊ cōmuni
ter d̄ alījs ſubdit̄. Et cetere q̄ cū eis erant dicebant
ad apoſtolos hec Vt em̄ p̄petui reatus apud viros
mulier obprobriū non ſuſtineret que culpam viro
tranſfuderat tranſfudit ⁊ grām. Theoph. Eſt
autem naturaliter incredibile mortalibꝫ reſurrectio
nis miraculū. Vn̄ ſequit̄. ⁊ viſa ſunt ante illos ſicut
deliramētū verba iſta. ⁊ non credebant illis. Be.
Quod nō tam illorum infirmitas q̄ noſtra vt ita
dicam. futura firmitas fuit Ipa nanq̄ reſurrectio
illis dubitantibꝫ p multa argumenta monſtrata eſt.
que dum nos legentes agnoſcim⁹. de eorum dubita
cione ſolidamur. Theop. Petr⁹ aūt hoc audiens
tollit moras ⁊ vadit ad monumentū. q̄a nec ignis
nouit moras ingeſt⁹ materie. Vn̄ ſequit̄. Petr⁹ aūt
ſurgens cucurrit ad monumētum. Euſe. Solus
em̄ ipſe credit feminis dicentibꝫ ſe angelos vidiſſe
Et cum eſſet eximij affectus p̄ ceteris. ſedulū ſe p
mebat paſſim circūſpiciens dn̄m Vn̄ ſequit̄ Et pro
cūbens vidit ſola linteamīa poſita Theo. cū aūt ad
monumētū fuiſſet hoc p̄mo ↄſecut⁹ eſt. vt miraret̄ q̄
prius ab ipſo vel ab alījs deridebant̄. vnde ſequit̄.
Et abijt ſecum mirans quod factū fuerat id ē ap⁹
ſe mirans rei euentum. qualiter ſola linteamina dere
licta fuere corpore mirra perūcto. Vel quantam
oportunitatē habuiſſet fur vt h̄ ſemotī inuoluta di
mittens circūſtantibꝫ militibꝫ corp⁹ aufferret Au
guſti⁹. de con. euan. Intelligitur antē hoc lucas re
capitulando poſuiſſe de petro. tunc em̄ cucurrit pe
trus ad monumētum quando ⁊ iohannes cum em̄⁹ a
mulieribꝫ precipue a maria magdalene nūdatū eis

fuerat de corpore ablato. Poſtea aūt facta ſūt hec d̄
viſione angelorum Ideo aūt lucas petr ſolum cōme
morauit quia illi p̄mitus maria nunciauerat. Itē
p̄t mouere q̄ petrum nō intrantem ſ; procumbentē
dicit lucas ſola linteamīa vidiſſe ⁊ diſceſſiſſe mirā
tem cum iohānes dicat ita ſe linteamīa vidiſſe poſi
ta ⁊ ſeip̄m poſt petr intraſſe. Sed intelligēdum eſt
petr p̄mo p̄cumbentē vidiſſe. q̄d lucas cōmemorat
iohes tacet poſt aūt ingreſſ⁹ ē anteq̄; iohes intraret
Beda. Iuxta intellectum vo miſticū p h̄ q̄ mu
lieres valde diluculo veniūt ad monumētū datur nob
exemplū diſcuſſis vicior tenebris ad domini corp⁹
accedere. Mar ⁊ ſepulcrū illud figurā dn̄ica habebat
altaris In quo corporis xp̄i miſteria nō in ſerico q̄
in panno tincto ſed inſtar ſindonis quo eum ioſeph
inuoluit in lineo puro debent conſecrari Vt ſic ipe
veram t̄rene nature ſubſtanciā pro nobis morti ob
tulit Ita et nos in cōmemoracōe ipius pur de ter
re germine candidumq̄ ⁊ multimodo quaſi mortifi
cacionis genere caſtigatū altari linum imponamus
Aromata aūt que mulieres deferūt f̄cant odorem
virtutū ⁊ oracionū ſuauitatem q̄bꝫ altari appropin
quare debem⁹ reuolucio aūt lapidis inſinuat reſera
cionē ſacramētor que tegebant̄ velamine litere legis
que in lapide ſcripta eſt. cui⁹ ablato tegmīe corpus
dn̄i mortuū ñ inuenit̄ ſ; viuū euāgelizatur. q̄a etſi
cognouim⁹ ſcd̄m carnē xp̄m ſ; iam nunc nō nouimus
Quo aūt poſito in ſepulcro corpore dn̄i angeli aſſi
ſtiſſe legunt̄. ita eciam tp̄e ↄſecracionis miſterij cor
poris xp̄i aſſiſtere ſunt credendi. Nos ergo exem
plo deuotar mulier q̄ñ celeſtibꝫ miſterijs appro
pinq̄mus p̄p̄t angelicā p̄ñciam ſeu p̄p̄ter reuerenciā
ſacre oblacionis cū oī humilitate vultū declinem⁹
in terram nos cinerē ⁊ terram eſſe recolentes.

Ecce duo ex illis ibant ipſa die i caſtel
lum quod erat in ſpacio ſtadior ſexaginta
ab iheruſalem nomīe emaus Et ipſi loque
bantur ad inuicem de his omnibꝫ que accid
rāt Et factum eſt dum fabularētur ⁊ ſecū
quererent. ⁊ ipe iheſus appropinq̄ns ibat
cum illis Oculi autē eorum tenebantur. ne
eū agnoſcerent ⁊ ait ad illos q̄ ſunt hi ſer
mōes quos cōfertis ad inuicem ābulātes:
Et eſtis triſtes: ⁊ r̄ſpōdens vn⁹ cui nomē
cleophas dixit ei. tu ſolus peregrin⁹ es in
iheruſalem ⁊ non cognouiſti que facta ſūt
in illa his dieb⁹ quibꝫ ille dixit que: Et di
xerunt ei. De iheſu nazareno. qui fuit vir
propheta potens in opere ⁊ ſermone corā
deo ⁊ omni populo ⁊ quomodo tradiderūt
eum ſummi ſacerdotes ⁊ principes noſtri i
condemnacionem mortis ⁊ crucifixerūt eū
nos aūt ſperabā⁹ q̄ ipe eſſet redēptus iſrael

Et nunc super hec omnia tercia dies est ho
die q̄ hec facta sunt. Sed ⁊ mulieres q̄daȝ
ex nostris terruerunt nos que ante lucem
fuerunt ad monumētum ⁊ nō inuento corpo
re eius venerunt dicētes se eciam visioneȝ
angelorum vidisse qui dicunt eum viuere
Et abierunt quidam ex nostris ad monum̄
tum ⁊ ita inuenerunt sicut mulieres dixe/
runt. Ip̄m vero non inuenerunt.

¶ Glosa. Post maifestacionē resurrectionis xp̄i p
angelos mulieribꝫ factā maifestatur vlterius eadem
resurrectio ipsiꝰ p ipiꝰ xp̄i aparicioȝ discipul. vn̄ dr
⁊ ecce duo ex illis ibant ip̄a die in castellū ¶ Theo.
Quidā aliorȝ hoȝ duoȝ ip̄m lucā inquint esse. ⁊ ob
hoc suū nomen occultasse ¶ Amb. Vel duobꝫ disci
pulis seorsum dn̄s iam se vespere demōstrat scilicet
amaon ⁊ cleophe. ¶ Aug. de con. euan. Castellum
autem illud non absurde accipimꝰ eciam villam fm
marcū potuisse appellari. Deinde castellum describꝫ
dicēs Quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab
irlm nomine emaus. ¶ Beda. Ip̄a est nicopol' ciui
tas insignis palestine que pꝰ expugnacionē iudee
sub marco aurelio antonino p̄cipe restaurata cum
statu mutauit ⁊ nomen. Stadium aūt qđ greci au
tore vt dicunt hercule viaȝ spacia mēsurāt octaua
est pars miliarij ⁊ ideo sexaginta stadia. septem mi
lia passuū ⁊ q̄gēta significat. Quod spacium ite
nerantes cōgriue qui de morte ⁊ sepultura dn̄i certi
gradiebantur. de resurrectiōe domini dubij. Nam
resurrectionē que post septimā sabbati facta est octa
uo numero contineri nullus ambigit. Discipuli g°q̄
de domino loquētes incedant sextum miliarium cep
to itinere cōpleuerant. quia illū sine querela viuen
tem vsq ad mortem quam in sexta sabbati subijt p
uenisse dolebant. Cōpleuerāt ⁊ septimū quia hunc
in sepulcro nō dubitabāt q̄euisse. Sed de octauo di
midium eciā peregerant quia gl'iaȝ iam celebrate re
surrectionis nō credebant p̄fecte. ¶ Theo. Predi
cti aūt discipuli loquebant̄ de his adinuicem que ac
ciderant nō quasi credentes. s; sicut stupentes i rebꝫ
extraneis Vnde sequit̄ ⁊ ip̄i loquebātur adinuicē
de his omībꝫ que acciderant. ¶ Beda. Loq̄ntes aūt
de se dn̄s appropinquans comitat̄ vt ⁊ fidem r̄surre
ctionis mentibꝫ eoȝ incendat. ⁊ quod se facturȝ pro
miserat impleat. sc; vt vbi sunt duo vel tres in no
mine meo congregati ibi sum in medio eoȝ. Vn̄ seq̄
tur. Et factum est dum fabularent̄. ⁊ secum quere
rent ip̄e ihus appropinq̄ās ibat cū illis. ¶ Theo
Obtinens eciā iam spirituali corpore non obstat loci di
stancia quin adesset quibꝫ volebat nec vlterius na
turalibꝫ legibꝫ corpꝰ suum regebat. s; spiritaliter ⁊
sup̄ naturam. Vn̄ vt marcus dicit. sub alia forma
eis videbatur. in qua non concedebatur eis eiꝰ cognicio
Sequit̄ eciā. Oculi aūt eoȝ tenebantur. ne illum ag
noscerent. vt sc; totam suam dubiā intencionē reue
lent ⁊ vulnus detegentes recipiant medicinā ⁊ vt
cognoscerent q̄ quamuis corpus ip̄m qđ passum

fuerat resurrexerit. non tamen ampliꝰ tale erat vt
esset omibꝰ visibile sed tm̄ ab his a quibꝫ vellet vi
deri ⁊ ut non dubitent quare de cetero nō conuersa
tur inter plebem quia sc; post resurrectionē cōuer
sacio eiꝰ non erat digna hominibꝫ. sed diuina magis.
quod eciā est forma resurrectiōis future in qua sicut
angeli conuersabimur ⁊ filij dei. ¶ Greg. In omel.
Conuenienē eciā eius speciem quā recognoscerent n̄
ostendit h̄ agens foris in oculis corporis qđ apud
ip̄os agebatur intꝰ i oculis cordis. Ip̄i nāq apud
seip̄os intꝰ ⁊ amabant ⁊ dubitabant. de se ergo lo
quentibꝫ p̄nciam exhibuit s; de se dubitantibꝫ cogni
cionis sue speciē abscondit. Verba q̄dem eis cōtulit
Nam sequitur. Et ait ad illos. Qui sūt hi sermones
quos confertis adinuicē. Et estis tristes? ¶ Grecꝰ
Cōferebant q̄dem inter se quasi nō ampliꝰ expectan
tes xp̄m viuentem. s; dolorosi quasi perempto saluato
re. vnde sequit̄. Et r̄ndens vnꝰ cui nomē cleophas
dixit ei. Tu solus peregrinꝰ es in irlm ⁊ non cogno
uisti que facta sunt in illa his diebꝫ ¶ Theo. Quasi
dicēt. tu solꝰ q̄ tā pegrinꝰ es ⁊ extra confinia irlm
habitans ⁊ expers eoȝ que i medio eius contigerīt
vt hec ignores. ¶ Beda. Vel hoc dicit quia peregrinū
putabant eum cuiꝰ vultum non agnoscebant Sed
reuera peregrinꝰ erat eis a quoȝ nature fragilita
te precepta iam r̄surrectōis gl'ia longe distabat ⁊ a
quoȝ fide reputāe resurrectionis eiꝰ nescia manebat
extraneus. Sed adhuc dn̄s interrogat. Nam seq̄t̄
Quibꝫ ille dixit que. Et ponitur eoȝ r̄sponsio cum
subditur. ⁊ dixerūt ei de ihu nazareno qui fuit vir
p̄pheta. Prophetā fatent̄. filium dei tacent. Vel non
dum p̄fecte credentes vl' solliciti ne inciderent i ma
nus iudeoȝ p̄sequenciū. quia nesciebant quis esset
quod veȝ credebant celantes. Ad cuiꝰ cōmendacioȝ
subditur. Potens in ope ⁊ sermone. p̄mo quidem est
opus. Scđo s̄mo. nullus eciā doctrine s̄mo approba
tur. n̄ prius is qui docet se ostendat auctorem. pre
cedit eciā opꝰ aspectum Nam n̄ mūdauens itellectꝰ
spectāim per opera nō emicat decor optatus adhuc aūt
subditur. coram deo ⁊ omni p̄plo. Nam p̄mo cōpla
cendum est deo. Deinde curādum quantum possibi
le est de innocencia apud homies. vt p̄cedente diui
no cultu viuamus sine scandalo p̄ximorū ¶ Grecꝰ
Deinō assignat̄ causa tristicie tradicio ⁊ passio xp̄i
Cum sequit̄. ⁊ quomō tradiderūt eum summi sacer
dotes. ⁊ p̄ncipes n̄ri in cōdemnacionem mortis ⁊ cru
cifixerunt eū. Subditur aūt desperanciū vox cum
dicitur. nos aūt sperabamus q̄ ip̄e esset r̄demptorꝰ
israhel Sperabamꝰ inquit non speramꝰ. Ac si mors
domini similes esset mortibꝫ aliorum ¶ Theop. Expe
ctabant eciā xp̄m saluaturȝ ⁊ redempturum populūm
israhel ab ingruentibꝫ malis ⁊ a seruitute romano
rum. Ip̄m quoq credebant terrenum regē fieri q̄;
putabant promulgatam in se mortis sentenciam ca
uere potuisse. ¶ Beda. Merito ergo tristes incedē
bant quia ⁊ seip̄os q̄dammodo arguebant q̄ in illo
redempcioȝ sperauerint quem iam mortuū viderant
Nec resurrecturȝ credebant ⁊ maxie dolebant euȝ
sine causa occisū quē nouerant inocentem. ¶ Theo
Videtur tamē hi viri nō oīo icreduli p h̄ q̄ subdit̄

Et nunc ſup᷑ hec omnia tercia dies ē hodie ꝙ hec facta ſunt. In quo videnẽ habere memoriam eiꝰ quod eis dominꝰ dixerat ſe tercia die reſurrectur᷑. ¶ Grecus. Porro relatam a mulierib᷒ reſurrectōis famā commemorant. Cū ſubditur. Sed ⁊ mulieres quedam ex nr̄is terruerunt nos. que ante lucē fuerunt ad monumentū. ⁊ nō inuento corpore eiꝰ venerunt dicentes ſe eciam viſiōez angelo᷑ vidiſſe q̄ dicunt eū viuere. Dicunt q̄dem hoc quaſi non credentes. ꝓpter qđ referunt ſe territos. id eſt ſtupefactos. Nō em̄ quod erat eis relatū firmum eſtimabant aut angelicam illuminacionē fuiſſe ſ; ſtuporis ⁊ turbinis cām inde ſumebāt. teſtiomū q̄ꝫ petri nō certū eſtimabant dum diceret. ſe non vidiſſe dn̄m. ſ; reſurrectionem eius conicere ex eo quod corpus i ſepulcro nō iacebat. Vn̄ ſequitur. ⁊ abierunt quidā ex nr̄is ad monumentum. ⁊ ita inuenerūt ſic̄ mulieres dixerāt. Ipm̄ vero nō inuenerunt. ¶ Aug. de con. euan. Cū autem lucas dixerit petr᷑ accurriſſe ad monumētum ⁊ cleopham dixiſſe. ipſe retulit ꝙ quidam eorū ierant ad monumentū. intelligitur atteſtari iohannem ꝙ duo irent ad monumentū ſed petrum ſolum commemorauit. quia illi p̄mitus maria nunciauerat.

¶ Et ipſe dixit ad eos O ſtulti ⁊ tardi corde ad credendum in omnib᷒ que locuti ſunt ꝓphete. Nonne hec oportuit pati xp̄m. ⁊ ita intrare in gl'iam ſuam? ⁊ incipiens a moyſe ⁊ omnib᷒ ꝓphetis interpretabatur illis in omnib᷒ ſcripturis. q̄ de ipſo erāt. ⁊ appropinquauerūt caſtello quo ibant ⁊ ipſe ſe finxit longiꝰ ire. Et coegerunt illū. dicentes mane nobiſcum quoniā aduespera/ſcit. ⁊ inclinata eſt iā dies. ⁊ intrauit cum illis Et factū eſt cum recumberet cū illis. accepit. panem ⁊ benedixit ac fregit ⁊ porrigebat illis. ⁊ aperti ſunt oculi eorum. ⁊ cognouerūt eum ⁊ ipſe euanuit ab oculis eorum. Et dixerunt adinuicem Nōne cor noſtrum ardens erat in nobis dum loqueret in via ⁊ aperiret nobis ſcripturas? Et ſurgentes eadem hora regreſſi ſunt in iheru/ſalem. ⁊ inuenerunt cōgregatos vndecim ⁊ eos qui cum ipſis erant dicentes ꝙ ſur/rexit dominus vere ⁊ aparuit ſimoni ⁊ ipſi narrauerunt que geſta erant i via ⁊ quomodo cognouerunt eum in fractione pa/nis.

¶ Theoph. Quia p̄dicti diſcipuli nimia dubietate laborabant dominꝰ eos redarguit. Vn̄ dicitur. Et ipſe dixit ad eos O ſtulti. fere em̄ eadem dixerāt que ⁊ aſtantes cruci. alios ſaluos fecit ſeipm̄ non pt̄ ſaluum facere. ⁊ tar. corde ad credendum i omib᷒ que locuti ſunt ꝓphete. Contingit em̄ credere que locuti ſunt ꝓphete particulariter quedam ⁊ nō. vniuerſaliter omnia. Puta ſi aliquis credat que de cruce xp̄i dicuntur a ꝓphetis. ſicut ē illud Foderunt manꝰ meas ⁊ pedes meos. Que vero ſpectant ad reſurrectionem non credat Sicut eſt illud nō dabis ſanctū tuum videre corrupcionem. Decet aūt in oīb᷒ fidem adhibere ꝓphetis tam in glorioſis que in xp̄o p̄dixerunt q̄ꝫ in glorijs quia ex paſſione malorum eſt ingreſſꝰ in gl'iam. Vn̄ ſequit̄. Nonne hec oportuit pati xp̄m ⁊ ita intrare in gl'iam ſuam? ſcilicet ſecūdum humanitatem. ¶ Iſidorꝰ. Sed ⁊ ſi oportebat xp̄m pati. tamen qui crucifixerunt rei ſunt pene. Non em̄ ſatagebant perficere quod deꝰ diſponebat. Vnde ⁊ eorum execucio fuit impia. dei vero diſpenſacio prudentiſſima. qui nequiciam eorum in beneficia generis humani cōuertit quaſi vtens viperis carnib᷒ ad antidoti ſalutiferi confectionē. ¶ Cris. Et ideo dominus oſtendit conſequenter hec omnia nō eueniſſe ſimpliciter. Sed ex dei ꝓpoſito ante predeſtinato. vnde ſequitur. Et incipiens a moyſe ⁊ omnib᷒ ꝓphetis interpretabatur illis in omib᷒ ſcripturis que de ipſo erāt. Quaſi dicēt poſtq̄ꝫ eſtis tardi. ego promptos vos reddam miſteria ſcriptura᷑ vobis exponēdo. nam ſacrificium abrahe cum iſaac dimiſſo immolatus eſt aries h̄ prefiguraūit. Sed ⁊ in alijs ſcripturis prophetis ſparſim iacent miſteria crucis xp̄i ⁊ reſurrectionis miſteria. ¶ Bed. Si aūt moiſes ⁊ ꝓphete de xp̄o locuti ſunt. ⁊ eum p̄ paſſionem in gl'iam intraturum p̄dixerunt quomō gloriatur ſe eſſe xp̄ianum qui neq; qualiter ſcripture ad xp̄m pertineant inueſtigat. Nec ꝗꝫ ad gl'iam quam cū habere cupit. per paſſionem attingere deſiderat. ¶ Grecꝰ. Quia vero p̄dixit euangeliſta. Tenebanẽ oculi eorum ne eum agnoſcerent donec ſermo domini mentem eorum moueret ad fidem cōuenienter oportunum aſpectum ſui auditui ſubiungit. Vnde ſequitur. Et appropinquauerunt caſtello quo ibant. ⁊ ipſe finxit ſe longiꝰ ire. ¶ Auguſtinꝰ. de queſti. euang. Quod non ad mendacium pertinet. Nō em̄ om̄e quod fingimꝰ mēdacium eſt. ſed quando id fingimus. quod nihil ſignificat tunc mēdacium eſt. cum autem fictio noſtra refertur ad aliquam ſignificacionem. non eſt mendacium. ſed aliqua figura veritatis. alioquin omnia que a ſapientibus ⁊ ſanctis viris vel eciam ab ipſo dn̄o figurate dicta ſunt. mendacia deputabuntur quia ſecundum vſitatum intellectum non conſiſtit veritas i talib᷒ dictis Sicut autem dicta ita eciam finguntur facta ſine mendacio ad aliquam rem ſignificandam. ¶ Grego. in homel. Quia ergo adhuc in eorum cordibus peregrinus erat a fide ire ſe longius finxit. Fingere namq; componere dicimus. Vnde ⁊ compoſitores luti. figulos vocamꝰ. Nihil ergo ſimplex veritas per duplicitatem fecit ſed talem ſe exhibuit in corpore qualis apud illos erat in mente. Sed q̄a eſſe extranei a caritate non poterant hi cum quib᷒ caritas gradiebatur. eū ad hoſpiciū quaſi peregrinum vocant. Vnde ſequitur. Et coegerunt illum. Ex quo exemplo colligitur quia peregrini ad hoſpicium non ſolum inuitandi ſunt. ſed eciam trahendi

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

¶ Gloſa. Nec ſolum factis eum cogunt ſ; etiã verbis inducunt. Sequitur enĩ. Dicẽtes mane nobiſcuꝫ qm̃ aduesperaſcit. ⁊ iclinata eſt iam dies ſcilicet ad occaſum ¶ Grego. in homel. ecce aũt cum p membra ſua xp̃c ſuſcipitur. ſuſceptores ſuos etiam p ſe metipſum requirit. Sequit̃ enĩ. ⁊ intrauit cum illis Menſam ponũt. cibos offerunt. ⁊ deum quẽ in ſcripture ſacre expoſicõe non ꝯgnouerant i panis fractione ꝯgnoſcunt. Sequitur enĩ. ⁊ factum eſt dum recumberet cum illis accepit panem. ⁊ benedixit. ac fregit ⁊ porrigebat illis. ⁊ aperti ſunt oculi eorum ⁊ cognouerunt eum. ¶ Criſ. Quod nõ de ſenſibilibus oculis dictũ eſt. ſed õ ſenſu mentali ¶ Auguſtiꝰ de con. euan. Neqꝫ enĩ clauſis oculis ambulabant. ſed inerat aliquid quo non ſinerent̃ agnoſcere. quod videbant. ꝙ ſcꝫ caligo ⁊ aliquis humor efficere ſolꝫ non quia dominꝰ nõ poterat transformare carnẽ ſuam vt alia reuera eſſet effigies. quaꝫ ſolebant intueri quandoquidem ⁊ ante paſſionem transformatꝰ eſt in mõte vt facies eiꝰ clareſceret. ſic ſol Sed non ita nunc factum eſt. non enim incongruenter accipimꝰ hoc impedimentum i oculis eorum a ſathana fuiſſe ne agnoſceret̃ ihm̃ ſ; enĩ a xp̃o facto eſt ꝑmiſſio vſqꝫ ad ſacramẽtum panis vt veritate corporis eiꝰ participata remoueri intelligatur impedimentũ inimici. vt xp̃us poſſit agnoſci. ¶ Theophi. Sed ⁊ aliud innuit ꝙ ſcilicet ſumentibꝫ ſacrum panem apiũtur oculi. vt eum cognoſcãt. Magnũ enĩ ⁊ i effabilẽ vim habet domini caro. ¶ Augu. de ꝯ. euan. Vel ꝙ dominꝰ ſe ire longius finxit cum comitaretur diſcipulis exponens ſacras ſcripturas verũ ipſe eſſet ignorantibꝫ ſignificat. quia hoſpitalitatis officio ad ſuam agnitionem ꝑuenire poſſe homies intimauit. Vt cũ longius ipſe ab hoib9 abſceſſerit ſup oms̃ celos cũ eis tamẽ ſit qui hec exhibent ſeruis eiꝰ. tenet ꝗ xp̃m ne longius ab eo eat. quiſquis cathetiſatur ṽbo i omibꝫ bonis ei qui ſe cathetiſat. communicat. etenim iſti cathetiſati erant ṽbo cum exponeret eis ſcripturas. ⁊ quia hoſpitalitateꝫ ſectati ſunt eum quẽ in ipſa expoſicione ſcripturarũ non ꝯgnouerẽ i panis fractione ꝯgnoſcunt Non enĩ auditores legis iuſti ſunt apud deum ſ; factores legis iuſtificabũt̃. ¶ Greg in homel. Quiſquis ergo audita vult intelligere feſtinet ea que iam intelligere potuit opere implere. Ecce dominꝰ nõ eſt cognitꝰ dum loqueret̃. ⁊ dignatus eſt cognoſci dum paſcitur. Sequit̃. ⁊ ipſe euanuit ab oculis eoꝝ. ¶ Theop. Non enĩ tale corpꝰ habebat vt diuꝰ cum eis commorari deberet ⁊ vt ex hoc pariter augeret affectum eoꝝ. vñ ſequit̃ ⁊ dixerunt ad inuicẽ. nõne cor nr̃m ardens erat in nobis dum loqueret̃ in via ⁊ aperiret nobis ſcripturas. ¶ Orig. Per qđ innuit̃ ꝙ ꝓlati ſmones a ſaluatore accẽdebant audientium cor ad amorem dei viui. ¶ Greg. in ho. penthecoſt. Exaudito enĩ ſmone ſuperbeſcit aliꝰ corporis frigꝰ recedit. Mens i ſupno ſe deſiderio anxia. audire libet ꝓcepta celeſtia. ⁊ qt mãdatis inſtruit̃ quaſi tot facibꝫ inflamat̃ ¶ Theop Ardebat ꝗꝰ cor eoꝝ vl igne ṽborum domini qbꝫ incendebant tanqꝫ veris vel quia eo diſſerẽte ſcripturas ꝑcellebat̃ interiſecus cor eorum. ꝙ ille q̃ diſſerebat dñs eſſet. Adeo ergo letati ſunt vt nullam morã paſſi mox reuerſi ſint i irl̃m. ⁊ hoc eſt qđ ſequitur ⁊ reſurgentes eadem hora. regreſſi ſũt in irl̃m. ſurrexerunt q̃dem eadeꝫ hora. ꝑuenerunt aũt p plures horas. ſic oportebat ſexaginta ſtadia tranſeuntes ¶ Aug. de con. euan. Jam aũt fama erat ꝙ ſurrexit ihũs a mulieribꝫ facta ⁊ a ſimone petro. cui iam aparuerat. Etenim iſti duo hec inuenerũt loquẽtes illos ad quos in irl̃m venerunt Sequit̃ enĩ. ⁊ inuenerunt cõgregatos xj. ⁊ eos qui cum ipſis erant dicentes ꝙ ſurrexit dominus vere. ⁊ aparuit ſimoni ¶ Beda. Oim enĩ viroꝝ ꝓmo dñs aparuiſſe videtur petro ex his quos euangeliſte quatuor ⁊ paulꝰ apl̃us cõmemorauerunt. ¶ Criſ Non enĩ ſimul oibus ſe maifeſtabat. vt ſereret fidei ſemina. Nã qui ꝓmo viderat ⁊ certus erat alijs referebat. Deinde ꝓdiens preparabat aĩm auditoris viſioni. Et ideo ꝓmo digniori ⁊ fideliori omibꝫ aparuit. Erat enim opus anie fideliſſime que prius acciperet hunc aſpectum vt minime turbaret̃ inopinata viſiõe. ⁊ idõ primo videtur a petro. vt qui ꝓmo confeſſus eſt eum xp̃m ꝓmo reſurrectionẽ videre mereatur. ⁊ etiã quia eũ negauerat prius ei voluit aparere cõſolãs eum ne deſperaret. Poſt petꝝ vero alijs aparuit qñ ꝗ paucioribꝫ qñqꝫ pluribꝫ quod duo diſcipuli conſitentur. Sequit̃ enĩ. ⁊ ipſi narrauerunt que geſta erant in via. ⁊ quomõ ꝯgnouerunt eum in fractiõe panis. ¶ Aug. de con. euan. Quod aũt ait marcꝰ annunciauerunt ceteris nec illis crediderunt. cũ lucas dicat. ꝙ iam inde loquebant̃. de ſurrexiſſe dominũ. quid intelligendum eſt. niſi aliquos ibi fuiſſe qui hoc credere nollent.

¶ Dum hec autem loquntur ihesus ſtetit in medio eoruꝫ ⁊ dixit eis. pax vobis. ego ſum nolite timere. conturbati vero ⁊ cõterriti exiſtimabant ſe ſpiritum videre Et dixit eis quid turbati eſtis ⁊ cogitacões aſcẽdunt in corda veſtra. Videte manus meas ⁊ pedes Quia ipſe ego ſum. palpate ⁊ videte Quia ſpiritꝰ carnem ⁊ oſſa nõ habet. Sicut me videtis habere Et cum hoc dixiſſet oſtendit eis manus ⁊ pedes.

¶ Ciril. Vndiqꝫ reſurrectõis fama p apoſtolos diulgata ⁊ affectu diſcipuloꝝ eredo ad xp̃i viſionẽ venit deſideratus ⁊ querentibꝫ ⁊ expectantibꝫ reuelat̃ nec diſceptat vt de alio. ſ; euidenter ſe offert. vñ dr̃ Dum hec aũt loquimur ie. ſte. in me. eorum ¶ Aug de con. euan. Hanc oſtenſionem domini poſt reſurrectionem iohẽs commemorat. Sed ꝙ dicat iohannes. non cũ illis fuiſſe apl̃m thomam cũ ſcd̃m lucã duo illi regreſſi in irl̃m inuenerũt ꝯgregatos vndecim procul dubio intelligendum eſt ꝙ inde thomas exierit anteqꝫ eis dñs hec loquentibꝫ apareret. Dat enĩ lucas locũ i ſua narracõe ꝙ poſſit intelligi dũ hec loqͤrentur prius inde exiſſe thomam. ⁊ poſtea dominũ intraſſe niſi quis dicat. nõ illos vndecim qui iam tũc apl̃i vocabant̃. ſed diſcipulos illos xj. fuiſſe ex multo

numero diſcipuloꝝ· Sed cum ſladiūxit lucas· ⁊ eos
qui cū ipſis erant ſatis vtꝗ declarauit euidencius
illos xi· appellatos qui vocabant̄ apl̄i· cum quib9 ce
teri erant Sed videam9 cui9 miſterij grā ſm mathe
um ⁊ marcū reſurgens ita mādauerit Precedam
vos in galileam ibi me videbitis Quod etſi comple
tum eſt tn̄ poſt multa completū eſt cū ſic mandatū
ſit vt aut hoc ſoluz aut hoc p̄mū expectaretur fieri
debuiſſe· ¶ Amb· Vn̄ hoc conueniencius arbitror ꝙ
domin9 quidē mandauerit diſcipulis vt in galilea eum
viderent ſed illis ob metū intra cōclaue reſidentib9
p̄mum ſe obtuliſſe ¶ Grec9 Nec hoc ē p̄miſſi trāſ
greſſio· ſed potius feſtinata ex benignitate implecio
ꝓpter puſillanimitatē diſcipuloꝝ· ¶ Amb· Poſtea
vero ꝯfirmatis animis· xi illos galileam petiſſe· vel
nihil obſtat ſi dicam9 pauciores inter ꝯclaue ī mōte
q̄ꝫ plures fuiſſe· ¶ Euſe· Duo em̄ euangeliſte ſcꝫ
lucas ⁊ iohannes ſolis· xi· hunc ſcribunt apparuiſſe
irl̄m· Ceteri v̄o duo in galileā ꝓperaſſe nonſolū· xi
ſꝫ vniuerſis diſcipulis ⁊ fr̄ib9 dixerunt angelum ⁊
ſaluatorem iuſſiſſe De quib9 ⁊ paulus meminit di⸗
cens· Deinde apparuit pluſq̄ꝫ quingentis fr̄ib9 ſimul
Eſt aūt verior ſolucio· ꝙ priuſq̄ꝫ in irl̄m latitantib9
ſemel aut bis viſus eſt ad eorū conſolacionē· In ga
lilea v̄o non in conclaui aut ſemel aut bis ſed cū m̄l
ta p̄tate oſtenſionem ſui fecit p̄bens ſe eis viuentem
poſt paſſionē ī ſignis multis vt lucas teſtatur ī acti
bus ¶ Aug· de con· euan· Vel quod ab angelo ⁊ a
dn̄o dictum eſt· ꝓphetice accipiendum eſt In galilea
em̄ ſm tranſmigracionis ſignificacionē intelligendum
occurrit· quia d̄ ꝓplo iſrael tranſmigraturi erāt ad
gentes quib9 apl̄i predicantes non crederent̄ niſi ip̄e
domin9 viam ī cordib9 hominum prepararet· Et hoc ī
telligit̄ p̄cedet vos in galileam· Secūdum aūt illud
ꝙ galilea interpretatur reuelacio non iam ī forma
ſerui intelligendū eſt. ſed in qua eſt equalis pr̄i quā
promiſit dilectoribus ſuis Illa erit reuelacio tanq̄ꝫ
vera galilea cū videbim9 eū ſecuti eſt· Ipſa eciā erit
beatior tranſmigracio ex iſto ſeculo ī illam eternita
tem Vnde ad nos veniens non receſſit· ⁊ quo nos
precedens non deſeruit· ¶ Theo· Primo igitur do
minus ī medio diſcipuloꝝ ſtans ſolito pacis affatu
eorū turbinē ſedat oſtēdens ꝙ ip̄e idem eſt magiſter
eoꝝ· qui hoc verbo gaudebat quo eciam eos muniuit
cū ad p̄dicandum miſit· Vn̄ ſequit̄· ⁊ dixit eis pax
vobis· ego ſum nolite timere· ¶ Greg· Pudeat er
go nos pacis munus deſerere quam nobis hic diſce⸗
dens xp̄c reliquit Pax ⁊ res ⁊ nomen dulce quam
⁊ dei eſſe accepim9 iuxta illud Pax dei ⁊ ei9 eſſe de
um iuxta illud deus pacis· ipſam eſſe domini iuxta
illud ip̄e eſt pax noſtra pax bonū ꝯmendatuꝫ ab om
nibus Obſeruatū aūt a paucis que aūt eſt cauſa? for
taſſis ambicio dn̄i aut facultatum· aut liuor aut odi
um aut ꝯtempt9 aut aliq̄d huiuſmodi ex his que dei
ignaros videm9 incurrē· dei quippe ꝓp̄ue pax ē
que ꝯfederat omnia cui9 nihil eſt adeo ꝓprium ſicut
vnitas nature· ⁊ pacific9 ſtatus Tranſſumit̄ vero
ab angelis ⁊ diuinis poteſtatib9 que ad deū ⁊ ad in
uicem pacifice ſe habent Diffunditur vero p totaꝫ
creaturā cui9 eſt decor· trāquillitas· in nobis autem

manet ſm animā quidem p inueſtigacionē virtutū
⁊ ꝯmunicacionem· Scd̄m corpus vero in membro
rum ⁊ elementoꝝ ꝯmenſuracione· quoꝝ alterū pul
critudo alterum ſanitas appellatur· ¶ Beda· Diſci
puli aūt nouerant xp̄m veꝝ hominem cū quo tanto
tempore fuerant cōuerſati ſed poſtq̄ꝫ mortuus eſt· n̄
credunt tercia die potuiſſe verā carneꝫ de ſepulcro
reſurgere· Putant ergo ſe videre ſpm̄ quē emiſit ī
paſſione Vnde ſequit̄· Conturbati vero ⁊ cōterriti
exiſtimabāt ſe ſpm̄ videre Error ille apl̄orum· ſecta
eſt manicheoꝝ ¶ Amb· Adducī autem veruū eē
plis petrū ⁊ iohānē nō credim9 potuiſſe dubitare
cur g9 lucas mouet fuiſſe t̄baros? Primo q̄m q̄a
paucioꝝ opinionem ſentencia maioris ꝑtis includit
Deinde quia etſi petrus de reſurreccione crediderat
turbari tn̄ potuit ꝙ ſe dn̄s cuꝫ corpore veſtibus ob
ſeratis improuiſus infunderet ¶ Theo· Deꝝ quia p
verbum pacis nō eſt ſedatus turbo in animabus di
ſcipuloꝝ· aliunde indicat eis ſe filiū dei eſſe qui men
tis cognoſcebat archana Vnde ſequit̄ Et dixit eis q̄d
turbati eſtis ⁊ cogitaciones aſcendunt in corda ve
ſtra? ¶ Beda· Quales vtiꝗ cogitacōes niſi falſe ⁊
p̄niciole? Perdidit em̄ xp̄c fructū paſſionis ſi nō eſ
ſet veritas reſurreccionis tanq̄ꝫ bon9 agricola dice
ret qd̄ ibi plātaui inueniā id eſt fidem q̄ in cor deſcē
dit q̄a deſup ē cogitaciones aūt iſte nō deſup deſcen
derēt ſꝫ de imo ī cor ſicē herba mala aſcēderēt ¶ Ciril·
Hoc aūt fuit euidentiſſimū ſignū ꝙ nō ali9 eſt q̄ vi
deāt ſꝫ ille idem quē viderāt ī ligno mortuū ⁊ poſitū
in ſepulcro quē nō latebat aliq̄d eoꝝ que erāt ī hōie
¶ Amb· Conſiderem9 aūt qua grā ſm iohēm apl̄i
crediderunt q̄ gauiſi ſūt ſm lucā q̄ſi increduli redar
guūtur Et videtur mihi iohes quaſi apl̄9 maiora ⁊
altiora tetigiſſe h̄ ſequencia ⁊ humana ꝓxima hic
hiſtorico viſus circuitu ille ꝯpendio· q̄a ⁊ d̄ illo dubi
tari nō pt̄ quia teſtimoniū ꝓhibet de his q̄b9 ip̄e inē
fuit Et id verūꝗ veꝝ putam9 Nam ⁊ ſi ī p̄mo lu
cas eos nō crediſſe dicat· p9ea tn̄ crediſſe dn̄o
ſtrat· ¶ Ciril· Cōprobans aūt dn̄s deuictā eſſe mor
tem ⁊ humanā naturā iam in xp̄o corrupcionē exu
iſſe p̄mo oſīdit eis man9 ⁊ pedes· ⁊ clauoꝝ foramia
vn̄ ſubdit· videte man9 meas ⁊ pedes· q̄a ego ip̄e ſū
¶ Theoph· Sꝫ ⁊ aliud ſubiūgit· palpacōeꝫ ſcꝫ ma
nuū atꝗ pedū· cū dicit· Palpate ⁊ videte q̄a ſp̄us car
nē ⁊ oſſa nō hꝫ ſicē me videtis hr̄e· q· d· vos putatis
me eſſe ſpm̄ id eſt phātaſma ſicē plures defunctoruꝫ
circa ſepulcra videri ſūt ſoliti ſꝫ ſcitote ꝙ ſp̄us neꝗ
carnē habet neꝗ oſſa· ego aūt carnem ⁊ oſſa habeo
¶ Amb· Hoc aūt dn̄s ideo dixit vt ſpem nobis ſue
reſurreccionis oſīderet Nam quod palpatur corp9
eſt· In corpore aūt reſurgem9 ſed illud ſubtili9 hoc
craſſius vtpute adhuc terrene labis qualitate con⸗
cretū· Nō ergo p incorporeā naturā ſed per reſur
rectōis corporee qualitateꝫ xp̄us clauſa penetrauit·
¶ Gregorius· xiiij· moralium Non enim in illa re
ſurreccionis gloria corpus noſtrum erit impalbabile
⁊ ventis aereꝗ ſubtilius vt eutic9 dixit· Sed ſub⸗
tile quidem per effectum ſpiritalis potencie· palpabi
le autem per veritatem nature· Sequitur· Et cum
hec dixiſſet oſtendit eis manus ⁊ pedes· ¶ Beda·

Beda. Quib⁹ ſcȝ indicata clauorū veſtigia cla ruere. Sed ſm iohēȝ eciam latus eis oſtendit. cum fuerit lancea pforatum. Vt ſcȝ oſtenſa wlnerum ci catrice dubietatis eoꝝ vuln⁹ ſanaret. Solet aūt in hoc loco gentiles calūniam ſtruē quaſi nō valuerit dominus vulnera ſibi inflicta curare. Quib⁹ rñdendū eſt. quia nō eſt cōſequens vt qui maiora feciſſe pro batur minora facere nequierit. ſed certe diſpenſacio nis grā qui mortē deſtruxit ſigna mortis delere no luit. primo quidem vt p hec diſcipulis fidem ſue reſur rectōis aſtrueret. Deinde vt prī pro nobis ſupplicans quale genus mortis pro homie ptulerit. ſemp oſtēdat. Tercio vt ſua morte redemptos ꝙȝ miſericor diter ſint adiuti. ppoſitis eiuſdem mortis indicijs in ſinuet. poſtremo vt in iudicio ꝙȝ iuſte dānentur im pij denūciet.

Adhuc autem illis non credentib⁹ ⁊ mi rantib⁹ pre gaudio dixit habetis hic aliqd quod manducetur. At illi obtulerūt ei par tem piſcis aſſi ⁊ fauum mellis. Et cum mā ducaſſet coram illis. ſumens reliquias. de dit eis Et dixit ad illos. hec ſunt v̄ba que locutus ſum ad vos cū adhuc eſſem vobiſ cum. quoniā neceſſe eſt adimpleri omia q̄ ſcripta ſūt in lege moyſi prophetis ⁊ pſal mis de me.

Cirill⁹. Oſtēderat dominus diſcipulꝪ manus ⁊ pe des vt certificaret diſcipulos ꝙ corp⁹ qḋ paſſū fu erat ſurrexit. vt adhuc autē magis certificaret ali quid manducabile petijt. Vnde dicitꝛ. Adhuc autē illis non credentib⁹ ⁊ mirantib⁹ p̄gaudio dixit. habetis hic aliqḋ quod māducetꝛ. Greg. miſen⁹. Et iuſſu quidem legis paſca cum amaritudinib⁹ edebatꝛ q̄a ad huc amaritudo manebat. P⁹ reſurrectionē v̄o cibus fauo mellis dulcoratur. vñ ſequitꝛ. At illi obtule. ei par. piſ. aſſi. ⁊ fa. mellis. Beda. Ad inſinuandam ergo reſurrectionis ſue veritatem nō ſolū tangi a diſci pulis ſed etiā conueſci cum illis dignatꝛ. Ne arbi trarentur eū non ſolide ſȝ imaginaliē ſibi aparere. vñ ſequitur Et cum mandu. co. eis ſumens reli. dedit eis. Manducauit quidem poteſtate non ex neceſſitate. Aliter enī abſorbet aquā terra ſitiēs. aliter ſol calēs illa indigencia iſte potencia. Grecus. Si damus dominum vere comediſſe Dem⁹ ⁊ oīs homies poſt re ſurrectionē vti ciboꝝ fomentis Sed que ex quadam diſpenſacione fiūt a ſaluatore non ſunt regula ⁊ nor ma nature. qm̄ ⁊ in qbuſdā alijs diſpenſauit. Reſu ſcitabit enī noſtra corpora incorrupta. q̄ tū dereliqt ꝓprij corporis foramia. que claui forauerant ⁊ late ris cicatricem vt oſtēdat ꝙ manſit p⁹ reſurrectionē natura corporis Nec ē in aliam mutat⁹ ſubſtanciā. Beda. Manducauit ergo poſt reſurrectiōem nō q̄ſi cibo indigēs nec q̄ſi nos ī reſurrectione quā expectā⁹ cibis egere ſignificans. ſȝ vt eo modo naturā corpo ris reſurgentis aſtrueret. Miſtice aūt piſcis aſſus quē xpc comedit. ſignificat xp̄m paſſum. Ipſe enī latere dignatur in aquis generis humani. Capi vo luit laqueo mortis noſtre. ⁊ quaſi tribulacione aſſa tus eſt tpe paſſionis ſue. ſed fauus mellis nobis ex titit in reſurrectione. In fauo quidem mellis vtrāq naturam exp̄mere voluit pſone ſue. Fau⁹ quippe mellis in cera eſt. Mel v̄o in cera eſt diuinitas ī hu manitate. Theo. Videntur aūt ⁊ comeſta ali⁹ ha bere miſteriū. Qx enī manducauit ptem piſcis aſſi ſignificauit ꝙ naturam nr̄am in hu⁹ vite mari na tantem aſſ ans eū igne ꝓprie deitatis ⁊ exiccans ei⁹ humiditatem quam a pfūdis vndis contraxerat. eſcam fecit diuinā. Et eam que prius erat abomia bilis preparauit deo cibum ſuauem. qḋ facit fauus mellis. Vel per piſcem aſſū ſignificat vitam actiuā. cōſumentē nr̄am humiditatem laborum pruris. Co templacionē vero ſigficat p fauum mellis ꝓpter dul cedinem eloquioꝝ dei. Beda. Poſtq̄ȝ aūt viſus ē ⁊ tactus manducauit. ne in aliquo ſenſus humanos ludificaſſe videretur miſit man⁹ ad ſcripturas. Vñ ſequitur. Et dixit ad illos. hec ſunt verba que locu tus ſum ad vos cum adhuc eſſem vobiſcū id eſt cū adhuc eſſē in carne mortali in qua eſtis ⁊ vos. Tūc quidem ī eadem carne reſuſcitat⁹ erat. ſed cum illis in eadem mortalitate non erat ⁊ ſubdit. Quoniam neceſſe eſt adimpleri omia que ſcripta ſunt in lege moyſi ⁊ pphetis. ⁊ pſal. de me. Aug. de con. euang. Illud attendant qui magicis artibus xp̄m tanta po tuiſſe vt nomen ſuū ad apoſtolos in ſe puertendos arte ipa conſecraſſe delirant vtruȝ potuit magicis artib⁹ pphetas diuino ſpū anteq̄ȝ in terra naſceretꝛ. implere. Neq̄ enī ſi magicis artib⁹ fecit vt colere tur ⁊ mortuus. Magus erat anteq̄ȝ nat⁹ cui pphe tando venturo gens vna dputata eſt.

Tunc aperuit illis ſenſum vt intellige rent ſcripturas ⁊ dixit eis. qm̄ ſic ſcriptū eſt ⁊ ſic oportebat xp̄m pati ⁊ reſurgere a mortuis die tercia. ⁊ p̄dicare ī noie ei⁹ pñ tenciam ⁊ remiſſionē peccatorum in omes gentes incipientib⁹ a iheroſolima. Vos aūt eſtis teſtes horum. ⁊ ego mitto pmiſſum patris mei in vos. Vos aūt ſedete in ciuita te quoaduſq̄ȝ induamini virtute ex alto.

Beda. Poſt prebiuit ſe videndū oculis, manib⁹ q̄ȝ contractandum legis cōmemorauit ſcripturas cōſe quenter aperuit ſenſum vt intelligatur quod legitꝛ. Vnde dicitur. Tunc ape. il. ſen. vt intel. ſcripturas Theo. Alioqñ quomō eorum aīa turbata ⁊ va cillans circa xp̄i miſterium ſtuduiſſet. Sed ⁊ verb eos docuit. Sequitꝛ enī. ⁊ dixit eis qm̄ ſic ſcriptum eſt ⁊ ſic oport. xp̄m pati ſcȝ p ſignū crucis. Be. Perdidit aūt xp̄us fructum paſſionis ſi nō eſſet veritas reſurrectionis. Vñ ſubdit Et reſur. a mor. die tercia Deinde poſt cōmendatam ſui corporis ve ritatem commendat eccl̄ie vnitatem. cum ſubdit. ⁊ predi. in nomie ei⁹ peni. ⁊ re. pec. in omnes gentes. Euſe. Dictum enī erat Poſtula a me ⁊ dabo tibi gētes hereditatē tuā Oportebat aūt cōuerſos exgē tib⁹ expiari a q̄bȝ cōtagio ⁊ macla p ipi⁹ virtutē

quaſi contaminatos ab errore demonū ⁊ idolatrie. ⁊
quaſi nup conuerſos a vita execrabili ⁊ impudica
⁊ ideo dicit q oportet pdicari pri⁹ quidem penitenciā
ↄſequenter remiſſionē peccatoꝝ in omēs gentes. eis
enī qui pus q̃ꝫ veram oſtenderunt maloꝝ penitenciam
ſalubri grā veniam cōmiſſorum donauit. p quibus ⁊
xp̄c mortem ſubijt. ¶ Theo. in hoc vō q dicit peni
tenciā ⁊ remiſſionē peccatoꝝ. eciā de baptiſmate me
minit in quo p depoſicionē priorum ſcelerum ſubſeq̄
tur venia peccatoꝝ. Sed quo pacto intelligetᷣ i ſolo
xp̄i noīe baptiſma fieri cum alibi mandet hoc fieri ī
noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Et pmo quidem dici
mus q non intelligitur q in ſolo xp̄i noīe fiat bap
tiſma. ſed q xp̄i baptiſmate aliquis baptizetᷣ id eſt
ſpiritalī nō iudaico nec tali quali iohes baptiſabat
ad ſolā penitenciam. ſed ad ſpūs almi pticipacionem
ſicut ⁊ xp̄c in iordane baptiſat⁹ oſtendit ſpm̄ſanctū
in ſpecie columbina. Porro baptiſma in xp̄i nomīe
id eſt morte xp̄i intelligas. ſicͭ enī ipſe poſt mortem
triduo reſurrexit ſic ⁊ nos ter in aquā mergimur.
⁊ conuenienter emergimur incorrupcibilitatis ſpūs
arram recipientes. Hoc eciam xp̄c nomē continet in
ſe ⁊ prēm quaſi vnctorem. ⁊ ſpm̄ quaſi vnctionē. ⁊
filium quaſi vnctum ſcꝫ ſm humanam naturā. Nō
aūt decebat amplius diuiſum eſſe humanū gen⁹ in
iudeos ⁊ gentiles. Et ideo vt omēs in vnum vniret
mandauit incipe ſmonē a ieruſalem ⁊ ad gētes ter
minari. Vn̄ ſequitᷣ. Incipi. ab ieruſ. ¶ Beda. Non
ſolum quia credita ſunt illis eloq̄a dei ⁊ eorum eſt
ad opcio filioꝝ ⁊ glia. verumeciā vt gētes varijs
erroribꝫ implicate hoc maxime indicio diuine pieta
tis ad ſpem venie prouocentur q eis qui filiū dei cru
cifixerunt venia conceditur ¶ Criſ. Inſuper ne di
cerent aliqui q omiſſis notis iuerunt ſe oſtentatum
ad extraneos. Ideo prius apud ipos occiſores pan
dunt reſurrectionis ſigna in eadem ciuitate. in qua
prupit temerari⁹ auſus. Vbi enī crucifixores crede
re videntur reſurrectio primū demōſtratᷣ ¶ Euſebi.
Quod ſi ea que xp̄us pdixit iam ſortiuntᷣ effectum
⁊ vbum eius viuū ⁊ efficax p vniuerſū mundū
occulata fide pſpicitur temp⁹ eſt nō incredulos eſſe
erga eū qui protulit vbum. eum enī neceſſe eſt diui
nam vitam ducere cui⁹ opera viuida verbis ↄſona
oſtenduntur. Que quidem miſterio apſtolorum imple
ta ſunt. vnde ſubdit. Vos aūt eſtis teſtes horū mor
tis ſcilicet ⁊ reſurrectionis. ¶ Theo. Conſequenter
ne turbati cogitarent quomodo nos homies idiote
teſtimoniū phibebimus gētibꝫ ⁊ iudeis qui te occide
runt ſubiungit ⁊ Ego mitto pmiſ. pa. mei in vos.
quod ſcꝫ p iohelem pmiſerat dicens. effundam ſpm̄
meum ſup omnes carnē. ¶ Criſ. Sicut aūt milites
inuaſuros multos nemo dux exire ſinit donec arma
ti ſint. ſic ⁊ diſcipulos ante ſpūs deſcenſum ad confli
ctum egredi non pmittit. vnde ſubdit. vos aūt ſe. in
ciui. quo. indua. vir ex alto. ¶ Theo. Id eſt vtute
non humana ſed celeſti. Nec dixit ſuſcipiatis. ſꝫ in
duami. integrā tutelam ſpiritalis munimis idicans.
¶ Bed. De hac aūt vtute. i. ſpūſſancto dicit eciā an
gelus marie. ⁊ virtus altiſſimi obumbrabit tibi. ⁊
ipe dn̄s alibi. Nam ⁊ ego noui vtutem de me exiſ

ſe ¶ Theo. cur autē non xp̄o preſente vel eo diſce
dente ſtatim ſpirit⁹ venit. Decebat enī eos fieri cupi
dos rei. ⁊ demum recipe graciam. tunc enī magis
ad deum erigimur. cū incumbit neceſſitas. Oporte
bat enī interim nr̄am ↄparere naturam in celo ⁊ fe
dera ↄſummari ac deinde ſpm̄ aduenire ⁊ gaudia ce
lebrari ſerena. Attende eciā quantam eis neceſſita
tem impoſuit ieroſolimis eſſe in eo q illic ſpm̄ pro
miſit largiri. Ne enī rurſus p⁹ eius reſurrectionē
aufugerent hac expectacōē quaſi quodam vinclo oēs
ſimul eos ibi detinuit. Dicit autem donec induamini
vtute ex alto. nec expreſſit qn̄ vt ſint iugiter vigi
les quid ergo miraris ſi diem nouiſſimum non pan
dit cū diē hunc ppinquum pandere noluit ¶ Gre.
in paſto. Admonendi ſunt ergo quos a predicacio
nis officio vel impfectio vel etas phibet ⁊ tamen p̄
cipitacō impellit. ne dum ſibi enī onus officij p̄dica
cione arrogant viā ſibi ſubſequētis melioracionis ab
ſcidant. Ipa enī veritas que repente quos vellet re
probare potuiſſet vt exemplum ſequētibꝫ daret ne
impfecti p̄dicare pſumerent poſtq̄ꝫ plene diſcipulos
de virtute predicacōis inſtruxit mandauit eis vt in
ciuitate ſederent donec inducerentur vtute ex alto.
In ciuitate quippe ſedem⁹ ſi intra menium nr̄aꝝ nos
clauſtra ↄſtringim⁹. ne loquendo exteri⁹ euagemur
vt cū vtute diuina pfecte induimur. tūc quaſi a nobꝫ
metipis foras eciā alios īſtruētes exeam⁹ ¶ Amb.
Conſiderem⁹ autem quō ſm iohem acceperint ſpm̄
ſanctum. hi autem i ciuitate iubentᷣ ſedere quoadūſq
induantᷣ vtute ex alto. ſed ſpm̄ſanctum vel illis. xi.
quaſi pfectioribꝫ inſufflauit ⁊ reliquis poſtea tribuē
dum pmittit vel eiſdem ibi inſufflauit. hic ſpoſpōdit
Nec videtur eſſe cōtrariū cū diuiſiones ſint grā
rum Ergo aliam īſufflauit ibi operacionē. hic aliam
pollicetur. Ibi enī remittendorum grā tributa eſt
peccatorum. quod eſſe videtᷣ anguſtius. Et ideo in
ſufflatur a xp̄o. vt credas ſpm̄ſanctum xp̄i ⁊ cre
das d̄ eo ſpm̄. Deus enī ſol⁹ dimittit peccata. lucas
autem linguaꝝ graciam deſcribit effuſam. ¶ Criſo.
Vel dicit accipite ſpm̄ſanctum vt eos idoneos faceret
ad recepcionem. aut quod futurum eſt. vt preſens
indicauit. ¶ Aug. xv. de trinitate. Vt domin⁹ poſt
reſurrectionem ſuam bis dedit ſpm̄ſanctum ſemel in
terra pp̄ter dilectionem primorum ⁊ iterum d̄ celo
pp̄ter dilectionē dei.

¶ Eduxit aūt eos foras in bethaneā ⁊ ele
uatis manibꝫ ſuis benedixit eis. Et factum
eſt dū benediceret illis receſſit ab eis ⁊ fere
batᷣ i celū. Et ipſi adorantes regreſſi ſūt in
iheruſalē cū gaudio magno. ⁊ erant ſemp
in templo laudantes ⁊ benedicentes deum

¶ Beda. Pretermiſſis omnibus que p. xliij. dies
agi a domino cum diſcipulis potuerunt primo diei
reſurrectionis eius coniungit tacite nouiſſimum di
em quo aſcendit in celum dicens Eduxit autē eos
foras in bethaniam. Primo quidem propter nomē
ciuitatis. que domus obediencie dicitur. Qui enim

Qui enī ꝓpter inobedienciam ꝑuerſorum deſcendit
ꝓpter obedienciā conuerſoꝝ aſcendit· Deinde ꝓpter
ſitum eiuſdem ville que in latere montis oliuaꝝ po
ſita eſſe narrat̄ Quia videlicet obediētes eccl'ie do
mus in ipſi⁹ ſummi montis id ē in xp̄i lateꝫ fidei ſpei·
dileccionis ſꝫ ſue fundamento locauit Eos aūt bene
dixit quib⁹ ꝑcepta docendi tradiderat Unde ſequit̄
Et elevatis manibus ſuis bene·dix ¶ Theo· Forſan vim
ſeruatiuā influēs eis vſqꝫ ad aduētū ſpūs ꝛ fortaſ
ſe inſtruens nos ut quens recedi⁹ bn̄dictōib⁹ ſubdi
tos deo p̄mēdem⁹ ¶ Orig· Vt aūt eleuatis manib⁹
bn̄dixit eos fecit· ꝙ deceat bn̄dicentē cuiqꝫ ornatū
eē varijs opib⁹ ꝛ arduis reſpectu alioꝝ ſic enī ma
n⁹ tolluntur i altū ¶ Cri· Attēde at ꝙ dn̄s brauia reꝑ
miſſa aſpectu ſubijcit · pmittat quidem corpoꝝ reſur
rectionē a mortuis reſurrexit· ꝛ p xl· dies diſcipu
lis certificat pmittitur eciā ꝙ in nubib⁹ rapiemur
in aere Et hoc ipſe pateſecit p opera· Sequit̄ enī· ꝛ
factum eſt dum benediceret illis receſſit ab eis ꝛ fe
rebatur in celum· ¶ Theo· Et helias quidem vide
batur quaſi aſſumi in celū· Sed ſaluator ipſe ꝑcur
ſor oīm aſcendit in celū apparitur⁹ diuino cōſpectui
in ſacro ſuo corpore· Et iam noſtra natura i xp̄o ho
noratur a qualibet vtute angelica ¶ Criſ· Sed di
cis quid intereſt mea? qz ꝛ tu i nubib⁹ ſuſcipieris ſi
militer nam corpus tuum cōnaturale eſt illi corpori
Erit igitur ꝛ corp⁹ tuū tam agile vt poſſit tranſirē
para· Nam ſicut caput ſic ꝛ corp⁹ ſicut principiū
ſic ꝛ finis· Aſpice autem quomō honorat⁹ es p hoc
principium· Infima pars rōnalis creature hō erat·
Sed pedes effecti ſunt caput ſublimati in regiaꝫ ſe
dem in ſuo capite· ¶ Beda· Aſcendente aūt in celū
dn̄o diſcipuli adorantes vbi ſteterunt nouiſſime pe
des eius ꝯſtim ieroſolimam redeunt vbi pmiſſio
nem patris ſūt expectare precepti· Sequit̄ enī· Et
ipſi adorantes regreſſi ſunt i irl'm cum gaudio mag
no· Gaudia magna agunt· qz deum ac dominū ſuūꝫ
poſt triūphum reſurrectionis eciā celos penetraſſe
letant̄· ¶ Greg⁹· Et erant vigilantes nō degentes
in pigris laborib⁹· ſed expectantes ſupnam grām cō
uerſant̄ i templo inter cetera eciā loci honeſtatē ad
diſcentes· Quo⁹· Et erant ſemp in templo ¶ Theo·
Nondum aderat ſpūs ꝛ iam ſpūalit̄ ꝯuerſantur
prius erant recluſi iam ſtant in medio pn̄cipum ſa
cerdotum nec aliquo diſtrahunt̄ mundanis· ſed oīb⁹
contemptis iugit̄ deum laudant· Sequitur enī· Laudā
tes ꝛ benedicentes deum· ¶ Beda· Et attende ꝙ lu
cas inter quatuor aīalia celi deſignat⁹ accipitur p
vitulum Qui⁹ victima qui in ſacerdociū eligebātur
mactari ſunt iuſſi· eo ꝙ i p̄m ſacerdotum xp̄i ceteris
amplius exponendum ſuſcepit· ꝛ euangelium ſuū qd
a miniſterio templi p ſacerdotum zacharie cepit in tē
plo deuocōe ꝯpleuit Et apoſtolos ibi miniſtros noui
ſacerdocij futuros non in victimaꝝ ſanguine· ſed in
laude dei ꝛ bn̄dictione ꝯcluſit vt i loco oracionis ꝛ in
ter laudum deuociones promiſſum ſpūſſancti aduē
tum parans cordib⁹ expectent ¶ Theo· Quos nos
imitantes in ſacra vita ſemp degamus laudantes ꝛ
benedicentes deum· cui eſt glīa ꝛ benedictio ꝛ virt⁹
in ſecula· A· M· E· N·

¶ Incipiunt capitula euangelij luce per ordinem·

¶ Dominica p̄ma de aduentu
xxj· ¶ Erunt ſigna in ſole ꝛ luna·
¶ Dominica quarta·
iij· ¶ Anno quintodecimo imperij
¶ Dominica poſt natiuitatē dn̄i
ij· ¶ Erat ioſeph ꝛ maria
¶ In octaua natiuitatis domini
ij· ¶ Poſtqꝫ cōſumati ſunt dies
¶ Dn̄ica prima p⁹ epiphaniam·
ij· ¶ Cum factus eſſet ihus annorū
¶ In ſexageſima
viij ¶ Cum turba multa
¶ In quinquageſima
viij ¶ Aſſumpſit ihus·xij·
¶ Feria qrta p⁹ dn̄icā ſcdam in·xl·
xvj ¶ Dixit ih⁹ diſci·ſu·pabolam hanc·
¶ Sabbato poſt eandem
xv ¶ Dixit ihus diſci·ſu·hō quidam
¶ Dn̄ica tercia in·xl·
xj· ¶ Erat ihus ejiciens
¶ Feria ſcd'a poſt eandem
iiij ¶ Dixerūt phari·ad ihm quanta
¶ Feria qrta poſt eandem
iiij ¶ Surgens ihus de ſinagoga
¶ Feria qrta p⁹ dn̄icam i paſ·
vij· ¶ Ibat ihs in ciui·q̄ vocat̄ nai
¶ Feria qrta poſt dn̄icā quartam in·xl·
vij ¶ Rogabat ihm qdam phariſe
¶ Feria quarta p⁹ dn̄icam i ramis·
xxij· ¶ Appropinquabat dies feſtus
¶ Feria·ij p⁹ dn̄icam reſurrecti·
xxiiij ¶ Duo ex diſcipulis ihu ibant
¶ Dominica p̄mo poſt pentec·
vj· ¶ Eſtote miſericordes
¶ Dominica ſecunda
xiiij· ¶ Homo quidam fecit cenā
¶ Dominica tercia·
xv· ¶ Erant appropinquantes
¶ Dominica quarta
v· ¶ Cum turbe irruerent·
¶ Dominica octaua
xvj· ¶ Homo qdam erat diues
¶ Dominica nona·
xviij· ¶ Cum appinquaret ihus·
¶ Dominica decima·
xviij· ¶ Dicebat ihus ad quoſdam·
¶ dominica duodecima
x· ¶ Beati oculi qui vident
¶ dominica terciadecima
xvij· ¶ Dum iret ihus iheroſolimā
¶ dominica quintadecima
vij· ¶ Ibat ihus inciuitatem·
¶ dominica ſextadecima
xiiij· ¶ Cum intraſſet ihus
¶ In dedicacionibus
xix ¶ Egreſſus ihus p ambu·
¶ In feſto ſancti ſilueſtri·pape·

xij	¶ Sint lumbi veſtri precincti
	¶ In purificacione beate marie vir ·
ij ·	¶ Poſtq̃ impleti ſunt dies ·
	¶ In annunciacione ſancte marie ·
j ·	¶ Miſſus eſt angelus gabriel ·
	¶ In feſto ſancti marci euange ·
x ·	¶ Deſignauit dñs ihus ⁊ alios ·
	¶ In natiuitate ſancti ioh · bap ·
j ·	¶ Helyſabeth impletum eſt ·
	¶ In feſto ſancte marie magda ·
vij	¶ Rogabat ihm quidam ·
	¶ In aſſumptione ſancte marie ·
x ·	¶ Intrauit ihus quoddam ·
	¶ In vigilia ſancte io · bap ·
j ·	¶ Fuit in diebus herodis
	¶ In ſancti appollinaris epi ⁊ mar ·
xxij ·	¶ Facta eſt contencio inter diſci ·
	¶ In vigilia aſſumptionis ·
xj ·	¶ Loquente ihu ad turbas extol ·
	¶ In vigilia ſancti mathei ·
v ·	¶ Vidit ihus publicanũ noĩe leui ·
	¶ In vigilia plurimoꝝ apłorum ·
x ·	¶ Deſignauit dñs ⁊ alios ·
	¶ In natali vni⁹ martiris ·
xiiij ·	¶ Si quis venit ad me ⁊ non odit p ·
	¶ In natali plimoꝝ martirum ·
vj ·	¶ Deſcendens ihus de monte ·
xij	¶ Attendite a fermento phari ·
xj ·	¶ Dicebat ie · tur · ni · veh vobis ·
xxj	¶ Cũ audieritis plia ⁊ ſedi · noli ·
x ·	¶ Qui vos audit me audit ·
	¶ In feſto confeſſorum pontificũ ·
xij ·	¶ Sint lumbi veſtri p̃cincti ·
xj ·	¶ Nemo accendit lucernam ·
xij	¶ Nolite timere puſillus grex ·
xij	¶ Homo quidam nobilis abijt ·
	¶ Feria v · in quatuor tẽpo · aduẽ
ij ·	¶ Exurgens maria abijt
	¶ In nocte natiui · dñi in · ij · miſſa ·
ij ·	¶ Paſtores loquebant̃ adinuicem
	¶ Feria tercia reſurrectionis
xxiiij ·	¶ Stetit ihus in medio diſci · ſuo ·
	¶ Feria qĩta poſt penthe ·
ix ·	¶ Cõuocatis ihus · xij · apo · dedit ·
	¶ Feria ſexta poſt penthe ·
v ·	¶ Factũ eſt in vna dierum
	¶ Sabbato ·
iiij ·	¶ Surgens ihus de ſinagoga ·
	¶ Sab · iiii · tem · ĩ menſe · ſeptembris ·
xiij ·	¶ Dicebat ihus turbis ſimi · hanc ·
	¶ In natiuitate dñi ad · ij · miſſam ·
ij ·	¶ Exijt edictum a ceſare
	¶ In letanijs maioribus
xj ·	¶ Quis vr̃m habebit amicum
	¶ Dominica · iij · p⁹ penthe ·
xv ·	¶ Erant aũt appropinquantes pub ·